BIBLIOTECA VITT. EMANUELE
FONDO EBORENSE
32
10 A
9

Digitized by Google

D. LUDOVICI HABERT,
Sacræ Facultatis Pariſienſis Doctoris, Theologi & Socii Sorbonici,

THEOLOGIA
DOGMATICA ET MORALIS,

Ad uſum
SEMINARII CATALAUNENSIS.
Planiſſima, Critica, & ſolidiſſima Methodo
conſcripta,
Nunc verò
Ad uſum totius Orbis litterarii
Poſt Editiones Pariſienſem & Venetam
in Germania denuò recuſa,
in VIII. TOMOS diviſa,
à
plurimis Mendis ſollicitè purgata.

TOMUS VII.

Continens Tractatus
DE ORDINE, DE CENSURIS,
DE IRREGULARITATE, ET
DE MATRIMONIO.

Editio prima in Germania.
Superiorum Permiſſu.

AUGUSTÆ VINDELICORUM,
Sumptibus MATTHÆI RIEGER, Bibliopolæ,
M DCC LI.

INDEX CAPITUM.

Tractatus DE SACRAMENTO ORDINIS.

Argumentum Operis & ejus diviſio. Pag. 1

PRIMA PARS.

De Sacramento Ordinis.

Caput I. *De nomine & definitione Sacramenti Ordinis.* 6

Cap. II. *De nomine Clericorum & eorum diſtinctione à Laicis.* Pag. 11

Cap. III. *Utrùm Ordinatio ſit Sacramentum propriè dictum?* 24

Cap. IV. *De Ordinis diviſione.* 31

Cap. V. *De definitione & officio cujuſque Ordinis ſeorſim ſpectati?* 41

§. I. *De Oſtiariis.* ibid.

§. II. *De Lectoribus.* 44

§. III. *De Exorciſtis.* 47

§. IV. *De Acolythis.* 53

§. V. *De Subdiaconis.* 55

§. VI. *De Diaconis.* 62

§. VII. *De Diaconiſſis.* 76

§. VIII. *De Presbyteris.* 84

§. IX. *De primo Presbyteri officio.* 85

§. X. *De ſecundo Presbyteri officio.* 91

§. XI. *De tertio Presbyteri officio.* 93

§. XII.

§. XII. *De quarto Presbyteri officio.* Pag. 94

§. XIII. *De quinto Presbyteri officio.* 110

§. XIV. *De Epiſcopis.* ibid.

§. XV. *De Chorepiſcopis.* 129

APPENDIX, *de Tonſura Clericali.* 134

§. I. *De notione Tonſuræ Clericalis.* ibid.

§. II. *De depoſitione ſæcularis habitus.* 139

§. III. *De attonſione & raſura capillorum.* 140

§. IV. *De Habitu Clericali.* 144

§. V. *De profeſſione ſanctioris diſciplinæ, quæ emittitur in Tonſura Clericali.* 150

§. VI. *De diſpoſitionibus requiſitis ad Tonſuram Clericalem.* 169

Cap. VI. *Utrùm ſinguli Ordines ſint Sacramenta?* 175

Cap. VII. *De materia & forma cujuslibet Ordinis.* 185

Cap. VIII. *De Miniſtro Sacramenti Ordinis.* 205

Cap. IX. *Expenduntur nonnullæ difficultates circa Miniſtrum Ordinis.* Pag. 216

Cap. X. *De ſubjecto Ordinis.* 236

§. I. *De ætate Ordinandorum.* ibid.

§. II. *De Ordinationibus per ſaltum.* 237

§. III. *De Interſtitiis.* 239

§. IV. *De Titulo Clericali.* 248

Cap. XI. *De effectibus Sacramenti Ordinis.* 257

SECUNDA PARS.

De

Hierarchia Eccleſiaſtica.

Caput I. *De nomine Hierarchiæ.* 271

Cap. II. *De notione Hierarchiæ.* 274

Cap. III. *De exiſtentia Hierarchiæ.* 281

Cap. IV. *De Romano Pontifice.* 294

§. I.

§. I. *Utrùm ſanctus Petrus fuerit Princeps Apoſtolorum, & Caput totius Eccleſiæ?* Pag. 295

§. II. *Utrùm ſanctus Petrus Romæ ſederit Epiſcopus uſque ad mortem?* 304

§. III. *Utrùm Romanus Pontifex ſit Jure divino Caput Eccleſiæ?* 310

Cap. V. *De gradu & loco, quem Epiſcopi divinitus obtinent Hierarchia.* 321

Cap. VI. *De Parochis.* 337

Cap. VII. *De Monachis & Religioſis.* 352

§. I. *De nomine & ſtatu Monachorum.* ibid.

§. II. *An & quomodo Religioſi locum habeant in Hierarchia?* 360

Cap. VIII. *De ſcientia, & aliis chariſmatibus ad Hierarchiam requiſitis.* 371

§. I. *De ſcientia neceſſaria ad functiones hierarchicas.* 372

§. II. *Quam ſanctitatis ac charitatis perfectionem requirat Hierarchia?* 382

Cap. IX. *De Actibus Hierarchicis.* 390

INDEX CAPITUM.

§. I. *Utrùm exiſtat in Eccleſia poteſtas ferendi cenſuras.* Pag. 392

§. II. *Quomodo definiatur Cenſura?* 396

§. III. *De diviſione Cenſuræ.* 403

§. IV. *De excommunicationis nomine & diviſione.* 408

§. V. *De definitione & effectibus excommunicationis minoris.* 417

§. VI. *De definitione & effectibus excommunicationis majoris.* 419

§. VII. *De communicatione excommunicatis prohibita tam in rebus ſacris, quàm civilibus.* 423

§. VIII. *De Monitoriis.* 431

§. IX. *De Interdicto.* 442

§. X. *De ſuſpenſione.* 451

§. XI. *Quis poſſit ferre cenſuras?* 455

§. XII. *De abſolutione à cenſuris.* 464

TER-

TERTIA PARS.

De

Diſpoſitionibus ad Ordines.

Caput I. *De vocatione ad Ordines.* Pag. 472

§. I. *De notione & exiſtentia vocationis.* ibid.

§. II. *Utrùm Dei vocatio ſit neceſſaria ad Ordines ſuſcipiendos, eorumque functiones ritè obeundas.* 481

§. III. *De ſignis, quibus deprehendi poſſit an vocetur quis, necne ad munus Sacerdotale?* 500

COROLLARIUM. 515

Cap. II. *De electione Miniſtrorum Eccleſiæ.* 517

Cap. III. *An, & quæ ſcientia & ſanctitas requirantur in iis, qui ſacris Ordinibus initiantur?* 526

Cap. IV. *De cœlibatu ſtatui Clericorum annexo.* 543

Cap. V. *De ingenio Sacerdotali.* 564

Cap. VI. *De impedimentis removentibus ab Ordinatione.* Pag. 577

§. I. *De notione & diviſione irregularitatis.* 578

§. II. *De effectibus irregularitatis.* 584

§. III. *De ſpeciebus irregularitatis.* 586

§. IV. *De irregularitate ex defectibus animæ.* 587

§. V. *De irregularitate ex defectu corporis.* 591

§. VI. *De irregularitate ex defectu natalium, ætatis, & libertatis.* 595

§. VII. *De irregularitate ex defectu obligationis, & Sacramenti.* 601

§. VIII. *De irregularitate ex defectu bonæ famæ.* 608

§. IX. *De irregularitate ex defectu lenitatis.* 613

§. X. *De irregularitate ex delicto homicidii.* 625

§. XI. *De irregularitate ex iteratione Sacramenti, & ex hæreſi.* 633

§. XII.

§. XII. *De irregularitate ex delicto in receptione & uſu Ordinis.* Pag. 636

§. XIII. *De diſpenſatione in irregularitate.* 644

Tractatus DE SACRAMENTO MATRIMONII.

Caput I. *De Matrimonio generatim ſpectato.* 653

Cap. II. *De proprietatibus Matrimonii.* 666

§. I. *De polygamia ſimultanea.* 667

§. II. *De polygamia ſucceſſiva.* 678

§. III. *De firmitate ſeu indiſſolubilitate Matrimonii.* 684

§. IV. *Utrùm per libellum repudii in Lege Moſaica ſolveretur Matrimonii vinculum?* 688

§. V.

§. V. *Utrùm Matrimonium infidelitate contractum dirimatur per profeſſionem Religionis Chriſtianæ?* Pag. 692

§. VI. *Utrùm Matrimonium dirimatur per adulterium?* 696

§. VII. *Utrùm Matrimonium dirimatur per continentiæ votum alterutrius conjugum?* 712

§. VIII. *Utrùm inter Chriſtianos conjuges licitum ſit divortium quoad thorum tantùm & cohabitationem?* 725

Cap. III. *De Matrimonio quatenus eſt Sacramentum.* 732

Cap. IV. *Qui ſit Miniſter Sacramenti Matrimonii.* 750

Momenta primæ Sententiæ. 751

Momenta ſecundæ Sententiæ. 755

Confectaria doctrinæ præcedentis. 661

Cap. V. *De effectibus Sacramenti Matrimonii.* 765

Cap. VI. *De peccatis conjugum adversùs nuptiarum fœdera.* 780

§. I. *De peccatis conjugum, contra Matrimonii fidem.* ibid.

§. II.

§. II. *De peccatis conjugum, quæ pugnant adversùs bonum prolis.* Pag. 790

§. III. *De peccatis conjugum, quæ pugnant contra ſanctitatem Sacramenti.* 800

COROLLARIUM. 814

Cap. VII. *De ſponſalibus, ſeu præparatione ad Matrimonium.* 817

§. I. *De definitione ſponſalium.* ibid.

§. II. *De diviſione ſponſalium.* 823

§. III. *De fine ſponſalium.* 828

§. IV. *De diſſolutione ſponſalium.* 831

§. V. *De ſponſalium denunciationibus.* 836

Cap. VIII. *De impedimentis ſimplicibus.* 845

Cap. IX. *De impedimentis Matrimonium dirimentibus.* 849

§. I. *De impedimentis dirimentibus in genere.* 850

§. II. *De numero impedimentorum, quæ Matrimonium dirimunt.* 867

De Errore. ibid.

De Conditione. 871

De Voto.	Pag. 873
De Cognatione.	874
De Crimine.	884
De Diſparitate Cultus.	886
De Vi, ſeu Coactione.	900
De Ordine, & Ligamine.	902
De publica Honeſtate.	906
De Amentia.	907
De Affinitate.	ibid.
De Clandeſtinitate.	912
De Impotentia.	920
De Raptu.	922
Cap. X. *De Diſpenſatione circa impedimenta Matrimonii.*	925

Tra-

Tractatus
DE
ACRAMENTO ORDINIS.

ARGUMENTUM.

ACERDOTIUM Legis Chriſtianæ eſt caput ac ſumma mirabilium, quæ Chriſtus, pro ſua erga Eccleſiam infinita bonitate, operatus eſt: o quippe omnia dona, atque ornamenta reiit, quibus ſponſam ſuam glorioſam, ſeque iam exhiberet. Si tolleretur Sacerdotium, ò claves regni cœlorum tollerentur, ſacrifi-

 cium

cium ceſſaret, Sacramenta conciderent, auferrentur duces cœleſtis viæ, ac Legis Divinæ interpretes; ipſa etiam Eccleſia corrueret, atque evaneſceret in confuſam atque inordinatam multitudinem. *Si quis aliorum Sacramentorum naturam & rationem conſideravit*, inquit Catechiſmus Romanus de Sacramento Ordinis, *facilè perſpiciet ea omnia ab Ordinis Sacramento ita pendere, ut ſine illo partim confici & adminiſtrari nullo modo queant: partim ſolemni cæremonia & religioſo quodam ritu ac cultu carere videantur.*

Hinc eſt quòd noſtræ ſalutis hoſtes, poteſtates tenebrarum, Chriſtianæ Legis Sacerdotio longè acerbius ac diuturnius bellum indixerint, quàm cæteris Religionis noſtræ Myſteriis; illudque etiam nunc evertere omni ope enitantur; nunc hæreſes concitando, quæ illud de medio tollant; aliàs ſchiſmata inducendo, quæ ſacram Hierarchiam confundant ac peſſundent; demum in ipſo Eccleſiæ ſinu uſquequaque homines incendendo ſeu honoris ſeu pecuniæ cupiditate, quid de Sacerdotio turpiter negotientur.

Ac primò quidem Lutherani omnes & Calviniani Sacerdotium rejiciunt. Melanchthon Apologiæ Confeſſionis Auguſtanæ c. 13. in Ordine duo diſtinguit, ſcilicet Sacerdotium, & deputationem Miniſtrorum ad prædicandum Evangelium, & adminiſtranda Sacramenta. Primum è medio tollit, & in ea parte adſtipulatur Luthero, qui Lib. de Captivitate Babylonica petulantiſſimè pro more, adverſus Catholicos debacchatur. Secundum admittit tanquam verum Sacramentum; & in eo diſſentit à Luthero, qui citato lo-

co

ıbſolutè negat deputationem Miniſtrorum eſ-
ſacramentum.

Calvinus Lib. 4. Inſtit. cap. 10. & 14. ſenten-
ı Melanchthonis amplecti videtur; ibi enim
licat quo ſenſu ſcripſiſſet duo tantùm eſſe Sa-
menta, Baptiſmum & Cœnam, nempe omni-
Fidelibus communia; additque ſe ægrè non
i, ſi Ordinatio inter Sacramenta recenſeatur:
oſitionem manuum, inquit, *qua Eccleſiæ Miniſtri in*
n munus initiantur, ut non invitus patior vocari Sa-
nentum, ita inter ordinaria Sacramenta non numero.
rùm præterquam quòd iſte loquendi modus,
invitus patior vocari Sacramentum, ſatis indicat
vinum non agnoſcere Ordinationem ut ve-
ı & propriè dictum Sacramentum; ibidem
ſtringit Catholicos, quòd doceant, promiſſio-
n gratiæ huic ſigno eſſe annexam. Ex cap. 19.
agr. 23. negat Ordinationem eſſe cæremo-
ım à Chriſto inſtitutam; unde ſectatores ejus
eter Baptiſmum & Euchariſtiam, nullum ad-
ttunt Sacramentum.

Ulteriùs progrediuntur Pſeudo Reformati,
ippe qui inter ſtatum Clericorum & Laicorum
n diſtinguant; ſed omnes æqualiter Sacerdo-
s & Evangelii Miniſtros eſſe contendant, aut ſi
æ diſtinctio inter eos ſtatuenda ſit, eam ex ho-
inum æſtimatione pendere, arbitrantur, adeo
plebeji & quivis è vulgò homines, ſtatim at-
ıe populo placuerit, Sacerdotes evadant, & ad
ıs nutum in ordinem Laicorum redigantur. Ita
ıtherus Libro de abroganda Miſſa, & Calvinus
t. Lib. Inſtitut. c. 4.

Præiverat Wicleffus, ut refert Thomas Val-
nſis tom. 2. de Sacramentis c. 7. & longè ante

 ipium

ipſum veteres Hæretici, quos Tertullianus inſectatur Libr. de Præſcript. cap. 41. *Ordinationes eorum*, inquit, *temerariæ*, *leves*, *inconſtantes*, *nunc Neophytos conlocant*, *nunc ſæculo obſtrictos*, *nunc apoſtatas noſtros*, *ut gloria eos obligent*, *quia veritate non poſſunt. Nuſquam faciliùs proficitur*, *quàm in caſtris rebellium*, *ubi ipſum eſſe illic*, *promereri eſt. Itaque alius bodie Epiſcopus*, *cras alius*: *bodie Diaconus*, *qui cras Lector*: *bodie Presbyter*, *qui cras Laicus*: *nam & Laicis Sacerdotalia munera injungunt.* Quibus verbis nemo non videt, Tertullianum ad vivum pingere Pſeudo-Reformatos.

Longum eſſet, ea omnia enumerare ſchiſmata, quibus iidem Religionis hoſtes variis temporibus Eccleſiæ unitatem ſcindere, avellere gregem à ſuis Paſtoribus, ſpurios pro legitimis Miniſtris obtrudere, atque univerſam Hierarchiam confundere moliti ſunt.

Verùm quoties nata ſunt ſchiſmata, toties ea vel in ipſo ortu præfocavit Eccleſia, vel in eorum progreſſione repreſſit, ſuumque ſemper aſſeruit Hierarchiæ Eccleſiaſticæ ſplendorem ac decus. At nulla eſt ei pax ab iis hoſtibus domeſticis, quos vel ambitio, vel rerum temporalium cupiditas tenet; qui tanquam fures, Chriſti Sacerdotio aſſiduè & clam inſidiantur, ut illud rapiant; & ad ſua humana ſtudia re planè divina per ſcelus abutantur. Non deterrentur latis non ſemel ab Eccleſia fulminibus adverſùs cupidum hominum genus: aut enim illorum ictus præfractè ſuſtinent; aut ad ea declinanda varias artes excogitant, quibus ſe tutò muniant adverſùs Legem & conſcientiæ morſum: aut ſi viam non inveniant tutam, non eos pudet certam à Theologis

inquirere, (quod non ſemel experti ſumus) Chriſti Sacerdotium abſque ſimoniæ pœnis & miæ nota invadere queant.

Quare cùm triplex hoc hoſtium genus, Hæ-ci ſcilicet, Schiſmatici, & cupidi homines di-n Sacramentum Ordinis impetant, Tracta-noſtrum in tres partes ita diſtribuemus, ut nam opponamus Hæreticis, ſecundam Schiſ-icis, tertiam ambitioſis, & rerum tempora-n avidis, qui, ut loquitur S. Auguſtinus, plus ectantur potentia Apoſtolica, quàm Chriſtiana itiá.

In prima parte adverſus Hæreticos 1. expo-nus veram Sacramenti notionem: 2. aſſere-s, ſtatum Clericorum eſſe divinitus inſtitu-n, & diſtinctum à ſtatu Laicorum: 3. de-nſtrabimus, ſacram Ordinationem eſſe verum propriè dictum novæ Legis Sacramentum: 4. biliemus Ordinis diviſionem: 5. expendemus æ ſit ejus materia: 6. quæ ejus forma: 7. is Miniſter: 8. quod ſubjectum: 9. qui ef-ctus.

In ſecunda parte, quæ erit de Hierarchia Ec-eſiaſtica, inquirimus 1. quid ſit, 2. an exiſtat: ex quibus perſonis conſtet; ubi nobis diſſe-ndum erit de ſummo Pontifice, de Epiſcopis, Parochis, de aliis Presbyteris & inferioribus ericis; ac demum de Monachis, an ſcilicet ad ierarchiam Eccleſiaſticam pertineant?

In tertia parte, quæ erit de præparatione ani-i ad Ordines & Dignitates Eccleſiaſticas, diſpu-bimus, 1. de Vocatione Miniſtrorum Eccleſiæ, de ſcientia: 3. de morum probitate & ſancti-ite: 4. de ingenio verè Sacerdotali atque Eccle-

ſiaſtico Eccleſiæ Miniſtris planè neceſſario : 5. de cœlibatu Clericorum : 6. de impedimentis removentibus à ſacra Ordinatione.

* *

PRIMA PARS.

De Sacramento Ordinis.

CAPUT PRIMUM.

De Nomine & Definitione Sacramenti Ordinis.

Q. I. *Quare Sacerdotium vocatur Ordo?*

R. Quia Ordo, ſecundùm vim nominis, eſt diſpoſitio ſuperiorum & inferiorum rerum, quæ inter ſe ipſa aptatæ ſunt, ut una ad alteram referatur. Secundùm verò acceptionem & communem loquendi uſum, Ordo ſignificat ſtatum vel conditionem perſonarum, quæ alicui officio deſtinatæ ſunt; quo ſenſu tres, qui ſunt in regno hominum Status ſcilicet Eccleſiaſticus, Nobilis & Plebejus, tres Regni Ordines dicuntur. In eadem acceptione Congregationes Monachorum & Monialium Ordines vocitari ſolent; ſunt enim

enim conflatæ ex perſonis aptè inter ſe diſpoſitis ad ſerviendum Deo ſpeciali & diſtinĉta quadam vivendi ratione; atqui Sacerdotium conſecrat homines, & in diſtinĉtis honorum gradibus aptat ad celebrandum Euchariſtiæ ſacrificium, & ad obeunda alia miniſteria erga plebem; ergo meritò dicitur Sacramentum Ordinis.

Ritus autem, quo conſecrantur ejuſmodi perſonæ, eſt Sacramentum, non verò earum ſtatus, Sacramentum quippe Ordinis non eſt quid permanens, ſicut Status Sacerdotalis; ſed eſt actio tranſiens; quæ in ipſa conſecratione conſiſtit, & ex qua effloreſcit Status Sacerdotalis.

Q. 2. *Quomodo definitur Sacramentum Ordinis?*

R. Ex præcedenti reſponſione definiri debet, Sacramentum novæ Legis, quo poteſtas ſpiritualis traditur ad ſacroſanĉtum Chriſti Corpus conſecrandum, & ad alia Eccleſiaſtica Miniſteria rite & ex ordine obeunda.

Dicitur 1. *Sacramentum*, ut denotetur genus, in quo convenit cum aliis Sacramentis.

Dicitur 2. *quo poteſtas ſpiritualis traditur ad ſacroſanĉtum Chriſti Corpus conſecrandum*; quæ verba locum obtinent differentiæ, qua ſacer Ordo à cæteris Sacramentis eſſentialiter differt; namque *ſacrificium*, inquiunt Patres Tridentini Seſſ. 23. cap. 1. *& Sacerdotium ita Dei ordinatione conjunĉta ſunt, ut utrumque in Lege extiterit*, &c. Et cap. 2. *Cùm autem divina res ſit tam ſanĉti Sacerdotii miniſterium, conſentaneum fuit, quo digniùs & majori cum veneratione exerceri poſſet, ut in Eccleſiæ ordinatiſſima diſpoſitione plures & diverſi eſſent Miniſtrorum Ordines*, &c.

Gradus itaque honoris, qui cernuntur in Statu Eccleſiaſtico, non ſortiuntur nomen & rationem Ordinis ac Sacramenti, niſi quatenus referuntur ad Euchariſtiæ ſacrificium. Hinc eſt quòd Archi-Epiſcopatus & Primatus ſummi Pontificis non ſint Ordines, nec Sacramenta, quia præciſè ſumpti non ſpectant ſacrificium, ſed Regimen Eccleſiæ. Nec Epiſcopatus eſſet Ordo diſtinctus à Presbyteratu, niſi ſpeciali modo referretur ad ſacrificium, ut ſuo loco explicabitur.

Dicitur 3. *& ad alia Eccleſiaſtica miniſteria obeunda:* quibus verbis diſtinguitur Regimen Eccleſiaſticum à politico; Sacerdotes enim adminiſtrant ſolummodò ſpiritalia, Reges verò & Principes temporalia, juxta illud Oſii Cordubenſis ad Imperatorem Conſtantium: *Ne te miſceas Eccleſiaſticis, neque nobis in hoc genere præcipe; ſed potiùs à nobis diſce. Tibi Deus imperium commiſit; nobis quæ ſunt Eccleſiæ concredidit. Et quemadmodum qui tuum imperium malignis oculis carpit, contradicit ordinationi divinæ, ita & tu cave, ne quæ ſunt Eccleſiæ ad te trahens, magno crimini obnoxius fias. Neque enim fas eſt nobis in terris imperium tenere; neque tu thymiamatum ſacrorum poteſtatem habes.*

Quòd ſi Summus Pontifex & nonnulli Epiſcopi res etiam temporales adminiſtrant (quod Chriſtus non vetuit) illud habent ex dono & munificentia Principum, non ex inſtitutione divina, nec vi ſui Sacerdotii.

Eſt ergo in Ordine duplex poteſtas. Prima ſpectat Corpus Chriſti reale, ſeu ſacrificium, diciturque poteſtas Ordinis. Secunda ordinatur ad regendum Corpus Chriſti myſticum, ſeu Fideles, vocaturque poteſtas juriſdictionis: quia per eam confer-

confertur jus docendi & regendi Fideles ad vitam æternam.

Poteſtas juriſdictionis habet diſtinctos honoris gradus; ſicut poteſtas Ordinis, ex quibus exurgit Hierarchia Eccleſiaſtica *ad conſummationem Sanctorum, in opus miniſterii, in ædificationem Corporis Chriſti*, ut loquitur Apoſtolus Eph. 4. v. 12. eſt enim magis circumſcripta illa poteſtas in minoribus Prælatis, ſeu Curatis, quàm in Epiſcopis; ſed ampliſſima eſt in ſummo Pontifice, ut omnes Eccleſiæ Miniſtri inter ſe divinitus aptati & connexi per omnem juncturam ſubminiſtrationis, verba ſunt Apoſtoli, Eccleſiam exhibeant velut terribilem caſtrorum aciem ordinatam, adverſùs quam portæ inferi non prævalent.

Ambæ illæ poteſtates ſeparatim conferri poſſunt, ut patet in Apoſtolis, quos Chriſtus Sacerdotes primò conſecravit in ultima Cœna pridie quàm pateretur; deinde poſt reſurrectionem Eccleſiæ Paſtores conſtituit dicens Matth. 18. *Data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo & in terra: euntes ergo, docete omnes gentes.* Et Joan. 20. *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos:* ac denique Petrum alloquens ait Joan. 21. *paſce oves meas.* Similiter plures hodie inaugurantur Sacerdotes ſine poteſtate juriſdictionis; quia nulli Eccleſiæ aſcribuntur, in qua Jus habeant obeundi functiones paſtorales. Contra verò Parochus & Epiſcopus nondum conſecrati, ille in Presbyterum, iſte in Epiſcopum, habent poteſtatem juriſdictionis in plebem ſibi commiſſam, quamvis careant poteſtate Ordinis.

Ambigere quis poſſet, utra ex iis poteſtatibus antecellat: ſed una eſt Theologorum ſententia, poteſtatem Ordinis eſſe longè præſtantiorem,

 quia

quia excellentia potentiæ vel habitus repetitur tum ex nobiliori objecto, tum ex præſtantiori actu, ad quem tendit; Virtutes Theologicæ, v. gr. ideò ſunt nobiliores moralibus; quia verſantur circa objectum nobilius, & inclinant ad actus perfectiores: atqui poteſtas Ordinis primò nobilius habet objectum; verſatur enim in iis, quæ Dei ſunt: poteſtas verò juriſdictionis in iis, quæ ſunt proximi: illa tota eſt, ut Deo debitus cultus exhibeatur, & ſacrificium, ad quod Religio imprimis inſtituta eſt, ritè offeratur: iſta directè & immediatè ſaluti Fidelium conſulit, hiſque miniſtrat media, quibus illam conſequi poſſint. Sacerdotes ergo per poteſtatem Ordinis ſunt in Hierarchia Eccleſiaſtica, quod Angeli aſſiſtentes in Hierarchia cœleſti; & per poteſtatem juriſdictionis, quod Angeli miniſtrantes: atqui ex dictis Tractatu de Angelis, aſſiſtentes Angeli præcellunt miniſtrantibus: ergo.

Deinde tranſubſtantiatio, ſeu converſio panis in Corpus Chriſti reale, & remiſſio peccatorum, ſunt actus poteſtatis Ordinis: atqui auguſtiſſimi illi actus excedunt omnes actus poteſtatis juriſdictionis: nihilque reperire eſt in functionibus hierarchicis etiam Angelicis, quod accedat ad ſtupendos illos effectus: ergo poteſtas Ordinis præſtantior eſt poteſtate juriſdictionis præciſè ſumpta.

Dico, *præciſè ſumpta*, ne quis ex dictis inferat Presbyteratum ad quem pertinet conſecrare Corpus Chriſti, & remittere peccata, eſſe præſtantiorem Epiſcopatu, qui ex ratione ſua ſpectat regimen Corporis myſtici; nam Epiſcopatus ſe habet ad Presbyteratum ſicut totum ad partem,

Epiſco-

Epiſcopatus quippe eſſentialiter includit Presbyteratum, ſine quo nec eſſe nec concipi poteſt; & ad alia inſuper ſe extendit. Sed ſi conferatur character Epiſcopalis, quem habet Epiſcopus ex ultima ſua conſecratione, cum charactere quem habet ex Ordinatione Presbyteratus, *tunc*, inquit Bellarminus cap. 5. de Sacramento Ordinis, *iſte eſt major intenſivè; quia ſumma poteſtas eſt conſecrare Euchariſtiam: ille eſt major extenſivè, quia ad plura ſe extendit*, nempe ad conſecrandos Eccleſiæ Miniſtros, plebem regendam ſimul & univerſum Clerum. Unde Epiſcopus Jure Divino ſuperior eſt Presbyteris, tum poteſtate Ordinis, tum poteſtate juriſdictionis, ut ſuo loco demonſtrabitur.

CAPUT II.

De Nomine Clericorum, & eorum diſtinctione à Laicis.

Q. 1. *Unde ſacris Ordinibus initiati, Eccleſiaſtici & Clerici vocantur, Laici verò cæteri Fideles?*

R. 1. Ideò à veteribus, ut à ſancto Hieronymo in cap. 10. & 13. Jerem. & in Abdiam, & à ſancto Ambroſio, aut quovis Auctore in cap. 6. 1. ad Timoth. vocati ſunt, & etiam nunc vocantur Eccleſiaſtici; quia ex omnibus Fidelibus ſoli Eccleſiaſtici miniſteriis ex ſtatu ſuo miniſtrant, ſoli Religionis cultum procurant. Sic in Republica quamvis ſinguli cives ſint ſervi Regis, ejque obſequium præſtent, attamen qui ex proprio officio ejus negotiis præficiuntur, ſimpliciter

ter Regii Officiales, ſeu Miniſtri vocitari ſolent. Quare Wicleffus, Huſſitæ, & alii Novatores immeritò reprehendunt communem Catholicorum loquendi uſum, quaſi reliquos Fideles ab Eccleſia excludant, cùm viros altari mancipatos Eccleſiaſticos appellant.

R. 2. Clericus, ſecundùm vim nominis Græci, κλῆρος, ſortem ſignificat, quia Miniſtri Eccleſiæ non ex ſanguinibus, neque ex voluntate carnis, ſed Dei conſilio veluti ſorte ſunt electi. Laicus verò dicitur à voce Græca, λαὸς, quæ Latinè eſt populus. Ita refertur ex ſancto Hieronymo cauſa 12. quæſt. 1. cap. *Duo ſunt*, in quo ſic habetur: *Duo ſunt genera Chriſtianorum. Eſt autem unum genus, quod mancipatum divino officio: & deditum contemplationi & orationi ab omni ſtrepitu temporalium ceſſare convenit, ut ſunt Clerici . . . . κλῆρος, Latinè ſors. Inde hujuſmodi homines vacantur Clerici, id eſt ſorte electi; omnes enim Deus in ſuos elegit . . . Aliud verò genus eſt Chriſtianorum, ut ſunt Laici; λαὸς. enim Græcè eſt populus Latinè. His licet temporalia poſſidere.*

Sors verò, ſecundùm acceptionem & uſum nominis, ſignificat hæreditatem, quæ licèt ad unum tota perveniat, id tamen fit ſorte, non electione; quia hæredes naſcuntur ut plurimùm, non fiunt: quis enim laboravit, aut operam dedit, ut divitis filius naſceretur? Et in hac acceptione Scriptura nomen ſortis ſæpiùs uſurpat, ut Joſue 22. v. 7. *dedit Joſue* (filiis Manaſſe) *ſortem inter cæteros fratres ſuos.* Sap. 3. v. 14. *Dabitur illi* (ſcilicet ſpadoni) *fidei donum electum, & ſors in templo Dei acceptiſſima.*

Nomen

Nomen autem ſortis in hac acceptione apprimè convenit Miniſtris Eccleſiæ, idque duplici titulo ; 1. quia ſunt præclara & ſelecta Domini portio, ac hæreditas præcipua ; 2. quia Dominus ipſe ſorte illis obvenit tanquam pars eorum & hæreditas, ſuccedunt quippe Levitis antiquæ Legis, de quibus Num. 18. v. 6. *Ego*, inquit Moyſes, *dedi vobis fratres veſtros Levitas de medio filiorum Iſraël, & tradidi donum Domino, ut ſerviant in miniſteriis tabernaculi ejus.* Et v. 20. *In terra eorum nihil poſſidebitis . . . . ego pars & hæreditas tua in medio filiorum Iſraël.* Idem iterat Deus Deuteronom. cap. 10. verſ. 9. & cap. 18. v. 2.

Hinc Eccleſia, inſtar Moyſis, cùm Clericum per tonſuræ collationem initiat, eum tradit donum Domino ; atque in hujuſce oblationis teſtificationem exigit, ut ipſe initiandus hæc Pſ. 15. verba tanquam ſuæ profeſſionis formulam ſolemniter proferat : *Dominus pars hæreditatis meæ, & calicis mei : tu es, qui reſtitues hæreditatem meam mihi.* Quibus verbis initiandus ſignificat Deum eſſe ſuam hæreditatem, ſuum theſaurum, in quo ſpes omnes ſuas collocet, & omnes cogitationes defigat, proptereàque valedicere ſe rerum terrenarum cupiditatibus, ut mereatur & ipſe eſſe digna Dei portio ; qui enim confidit hæreditatem ſibi reſtituendam fore, profitetur ſe aliquid dimittere ; nam qui nihil dimittit injuſtè poſtulat quidquam ſibi reſtitui. Viderint ergò qui per tonſuram Clericalem commodis temporalibus augeri expetunt, ne rem ſacram in ſcenam & ludum pervertant.

Porrò SS. Patres nomen Clerici in utraque acceptione uſurparunt.

Sanctus

Sanctus Ambroſius Lib. de Fuga Sæculi, referturque cauſa 12. qu. 1. cap. *Cui portio*, ſic habet: *Cui portio Deus eſt, nihil debet curare, niſi Deum: ne alterius impediatur neceſſitatis munere. Quod enim ad alia officia confertur, hoc Religionis cultui, atque huic noſtro officio decerpitur.*

S. Hieronymus Epiſt. ad Nepotianum, referturque eadem cauſa 12. q. 1. cap. *Clericus*, ſic ſcribit: *Clericus ergo, qui Chriſti ſervit Eccleſiæ, interpretetur vocabulum ſuum, & nominis definitione prolata nitatur eſſe quod dicitur; ſi enim κλῆρος, Latinè ſors appellatur, propterea Clerici dicuntur, quòd de ſorte Domini ſint: vel quia Dominus ſors, id eſt, pars Clericorum eſt. Qui autem vel ipſe pars Domini eſt, vel Dominum partem habet, talem ſe exhibere debet, ut ipſe poſſideat Dominum, & ipſe poſſideatur à Domino. Qui Dominum poſſidet, & cum Propheta dicit:* pars mea Dominus, *nihil extra Dominum habere poteſt. Quod ſi quidpiam aliud habuerit, præter Dominum, pars ejus non erit Dominus: v. g. ſi aurum, ſi argentum, ſi poſſeſſiones, ſi variam ſupellectilem; cum iſtis partibus Dominus fieri pars ejus non dignatur. Si ergo pars Domini ſum, & funiculus hæreditatis ejus nec accipio partem inter cæteras tribus; ſed quaſi Levita & Sacerdos vivo de Decimis Altaris oblatione ſuſtentor, habens victum & veſtitum, his contentus ero, & nudam crucem nudus ſequar.* Quibus verbis ſanctus Hieronymus non proprietatem in Clericis ſaltem omnibus damnat, ſed cupiditatem; non rem niſi ſuperflua ſit, ſed affectum, & nimiam ſolicitudinem; quia *nemo militans Deo*, inquit Apoſtolus 2. Tim. 2. *implicat ſe negotiis ſæcularibus, ut ei placeat, cui ſe probavit.*

Dixi,

Dixi, *ſaltem omnibus;* quamvis enim Clerici olim frequentiùs in commune viverent ſub diſciplina Epiſcopi, ut patet ex Sermone 355. & 356. aliàs 49. & 50. de diverſis S. Auguſtini, & ex Epiſt. S. Gregorii ad Auguſtinum Anglorum Epiſcopum, quæ refertur cit. cauſa 12. qu. 1. c. *Quia tua;* perfectam tamen rerum temporalium abdicationem non fuiſſe Legem omnibus Clericis impoſitam teſtantur Canon 40. Apoſtolorum, Canon 49. Concilii Carthaginenſis, Canon 48. Concilii Agathenſis, S. Gregorius in laudata Epiſtola, & S. Auguſtinus citato Sermone 355. in quo ſic habet: *Statueram, ſicut noſtis nullum ordinare Clericum, niſi qui mecum vellet manere: ut ſi vellet diſcedere à propoſito, recte illi tollerem Clericatum: quia deſereret ſanctæ ſocietatis promiſſum, cœptumque conſortium. Ecce in conſpectu Dei, & veſtro muto conſilium: qui volunt habere aliquid proprium, quibus non ſufficit Deus & Eccleſia ejus, maneant ubi volunt, & ubi poſſunt; non eis aufero Clericatum; nolo habere hypocritas.*

Q. 2. *Nomen Clerici rectene accommodatur Miniſtris Eccleſiæ, tanquam ipſis proprium?*

R. Affirmativè, probaturque ex praxi Eccleſiæ, quæ à temporibus Apoſtolorum uſque ad hodiernam diem Miniſtros Altaris ejuſmodi appellatione diſtinxit à Laicis, ut conſtat tum ex Canonibus Apoſtolorum 12 13. & 15. ex Concilio Nicæno primo in omnibus ferè ſuis Canonibus, & ex poſterioribus deinceps Conciliis: tum ex Patribus etiam antiquiſſimis, ut Tertulliano Lib. de Monogamia c. 12. Origenes Homil. 7. in Jeremiam, in qua ſic habet: *hæc ante me alii expoſuerunt;* (ergo ſecundo ſæculo, nam Origenes ſcribebat initio tertii) *& quia non improbo interpretationem*

tionem eorum, conſentiens eandem profero. Nos, qui putamur aliquid eſſe, id eſt, qui in Clericatus vobis Ordine præſidemus, &c. Jam laudavimus verba S. Hieronymi & S. Auguſtini: unde mirari licet audaciam, qua Pſeudo-Reformati eos erroris & impietatis inſimulant, qui nomen illud Miniſtris Eccleſiæ impoſuere; ſic enim ſcribit Lutherus Lib. de abroganda Miſſa privata: *quod noſtra translatio habet*, non dominantes in Clericis (1. Petri 5.) *interpretis incuria fuit, quæ fecit, ut Clerum hoc loco intelligerent, quos nunc à Laicis diſcrevit impia hominum traditio.* Et Calvinus Lib. 4. Inſtitut. cap. 4. paragr. 9. *Hæc appellatio*, inquit, *aut errore, aut certè ex prava affectione nata eſt; cum tota Eccleſia Clerus, id eſt hæreditas Domini à Petro appelletur.* Sed audiamus eorum ratiunculas.

Objiciunt itaque: omnes Chriſtiani fideles ſunt Chriſti hæreditas, juxta illud Pſalmi 2. *Poſtula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam:* ergo nomen Clerici non poteſt fieri Miniſtrorum Eccleſiæ proprium abſque errore & impietate.

Confirmant ſuum errorem nonnullis Scripturæ teſtimoniis, ut Gal. 3. v. 28. *Non eſt Judæus, neque Græcus: non eſt ſervus, neque liber: non eſt maſculus, neque fœmina; omnes enim vos unum eſtis in Chriſto Jeſu.* Eph. 4. v. 4. & 5. *Unum corpus & unus ſpiritus . . . unus Dominus, una Fides, unum Baptiſma.* Ex quibus verbis ſic concludit Lutherus cit. Lib. de abrog. Miſſa, *hoc dixiſſe contenti ſumus, Chriſtianum populum eſſe ſimplicem, in quo prorſus nulla ſecta, nulla differentia perſonarum, nullus Clericus, nullus Laicus, nullus unctus, nullus raſus, nullus Monachus eſſe debeat.*

Nego

Nego abſurdiſſimam conſequentiam, utpote nullatenus cum antecedente cohærentem, ſed eodem ſuperbiæ ſpiritu excogitatam, quo inflati Core, Dathan, & Abiron, ſimile argumentum adverſùs Moyſen & Aaron contorſerunt Num. 16. v. 3. his verbis: *Sufficiat vobis, quia omnis multitudo Sanctorum eſt; & in ipſis eſt Dominus: cur elevamini ſuper populum Domini?* Hoc eſt, ſatis vobis ſit, quòd ſitis de numero filiorum Iſraël, quos Dominus indiſcriminatim elegit in peculium & portionem; cur elevamini ſuper Laicos, cur ſoli vobis Cleri vocabulum vindicatis? Quare dubitet nemo, quin Lutherus & Calvinus in Sacerdotes Novi Teſtamenti perduelles ſimilem pœnam ſortiti ſint, ac veteres illi Sacrilegi, qui dirupta terra ſub pedibus eorum, vivi deſcenderunt in infernum, ut eodem capite 16. legitur. Quemadmodum igitur etiamſi gens tota Judæorum eſſet Dei peculium, & hæreditas, Exod. 19. & Deut. 32. quia Deus eam ex Ægypto liberaverat, & quodam modo redemerat; ſolam tamen Tribum Leviticam ſpeciali quadam ratione ſortem ſuam & hæreditatem frequenter appellat, utpotè cultui ſuo unicè deputatam; ſimiliter Eccleſia abſque Laicorum injuria Miniſtros Altaris huc uſque Clericos, id eſt, ſortem & præcipuam Chriſti portionem nominavit.

Ad confirmationem reſpondeo: Eccleſia omnes per Baptiſmum in unum corpus, quod eſt Chriſti colligit, ſive Judæum & Græcum, ſive liberum & ſervum. Sed ſicut corpus naturale ex diſtinctis membris coaleſcit; alioquin *ſi totum corpus oculus, ubi auditus? ſi totum auditus, ubi odoratus?* inquit Apoſtolus 1. Cor. 12. ita Chriſtus Corpus

Eccleſiæ ordinavit: alios poſuit Apoſtolos, Paſtores & Clericos: alios Laicos, qui retinent quem priùs habebant ſtatum, conditionem & ſexum.

Inſtant: 1. Petri cap. 5. omnes Chriſtiani Fideles Clerus vocantur, *neque ut dominantes in Cleris,* id eſt, in cœtu Fidelium: ergo.

Nego conſequentiam; namque ex S. Hieronymo Epiſt. ad Nepotianum, & ex Oecumenio in caput 5. primæ Petri, Cleri nomine intelliguntur inferiores Eccleſiæ Miniſtri, qui, ut ſpecialiter ſubditi ſunt Epiſcopo, Apoſtolus docet ne iis dominetur ſicut dominus ſervis aut famulis; ſed eos tanquam pater foveat, regat, & ubi deliquerint, paternè corripiat.

Sed eſto, nomen Cleri ad univerſos Fideles extendatur, utpotè qui ſint Chriſti hæreditas, quam acquiſivit ſanguine ſuo; firma tamen ſtabit noſtra reſponſio: ſcilicet Sacerdotes, & alios inferiores Miniſtros totaliter cultui divino addictos, eſſe ſelectam ac præcipuam Chriſti ſortem, quemadmodum Levitæ in veteri Lege præ cæteris Judæis erant ac dicebantur ſpecialis Dei hæreditas.

Q. 3. *Status Clericorum diſtinguiturne Jure Divino à ſtatu Laicorum?*

R. De fide eſt, diſtingui; ita enim definiit Concilium Tridentinum Seſſ. 23. Can. 4. *Si quis dixerit, per ſacram Ordinationem .... non imprimi characterem; vel eum, qui Sacerdos ſemel fuit, Laicum rurſus fieri poſſe; anathema ſit.*

Probatur 1. è Scriptura, Hebr. 5. v. 1. *Omnis namque Pontifex ex hominibus aſſumptus, pro hominibus conſtituitur in iis, quæ ſunt ad Deum.* Et v. 4. *Nec quiſquam ſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur à Deo tan-*

quam

quam Aaron: ſic & Chriſtus non ſemetipſum clarificavit, ut Pontifex fieret. 1. Cor. 12. v. 28. *Quoſdam quidem poſuit Deus in Eccleſia; primùm Apoſtolos, ſecundò Prophetas, tertiò Doctores.* Et v. 29. *Nunquid omnes Apoſtoli? nunquid omnes Prophetæ? nunquid omnes Doctores?* Epheſ. 4. verſ. 11. *Ipſe dedit quoſdam quidem Apoſtolos, quoſdam autem Prophetas, alios verò Evangeliſtas, alios autem Paſtores, & Doctores ad conſummationem Sanctorum, in opus miniſterii, in ædificationem Corporis Chriſti.* Actuum 13. v. 2. *Dixit illis Spiritus Sanctus: Segregate mihi Saulum & Barnabam in opus, ad quod aſſumpſi eos.* Et cap. 20. v. 28. *Attendite vobis, & univerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos, regere Eccleſiam Dei, quam acquiſivit ſanguine ſuo.*

Probatur 2. ex conſtanti Eccleſiæ Traditione, quàm inviſtiſſimè demonſtrant 1. momenta in confirmationem ſuperioris reſponſionis prolata; Miniſtros enim Altaris diſtinguunt à Laicis non ſolùm nomine, ſed etiàm ſtatu ac conditione. 2. Quæ diximus tum Tractatu de Sacramentis in genere, cap. 14. de Ordinatione non iteranda, nec unquam iterata, propter characterem, quem imprimit: tum Tractatu de Euchariſtia cap. 16. ubi fusè probavimus, Sacramentum illud non poſſe celebrari, niſi ab iis, qui Sacerdotes conſecrati ſunt, ex iis enim omnibus iſtud conficitur argumentum. Univerſalis Eccleſia eos ſemper agnovit divina inſtitutione diſtinctos à Laicis, quibus ſpeciale nomen & honoris gradum ab initio huc-uſque ſervavit; quos Chriſti charactere inſignitos nullo ſchiſmate nulláve hæreſi delendo, ſemper aſſeruit: quos denique conficiendæ Euchariſtiæ, & ſacrificii offerendi poteſtatem ſolos habere ha-

ctenus docuit: itaque hæc fuit conſtans univerſalis Eccleſiæ doctrina, ut patet ex locis mox notatis & conſulendis. Ergo.

Confirmatur communi Nationum conſenſione, quæ ut Deum ſive verum, ſive falſum coluerunt, ita quoſdam à plebe diſcreverunt, ritúque religioſo initiarunt, ut rebus divinis vacarent, ſicut Magiſtratus politicis, probátque Philoſophus 7. Polit. cap. 8. Sacerdotes inter neceſſaria Reipublicæ membra recenſendos; quia finis politici regiminis, inquit, eſt efficere cives bonos, & virtutis ac præſertim Religionis adminiculo ad felicitatem perducere; impiorum enim juſtiſſima ſors non poteſt eſſe niſi ſumma miſeria: atqui Sacerdotis munus eſt, mores populi ad normam virtutis exigere, plebem in cultu divino coadunare ac continere, doceréque quibus viis ſupremum Numen ſit placandum & conciliandum; ergo Reſpublica non minùs Sacerdotum, quàm Magiſtratuum miniſterio indiget. Quod autem Ordo Sacerdotalis in præcipuo honoris gradu fuerit, etiam apud Ethnicos, vel inde patet, quòd Imperatores Romani nomen ſummi Sacerdotis ſæpiùs ambierint, & etiam nunc apud Sinas hunc honoris titulum, quin & officium ſibi vindicet eorum Imperator. Nec mirum; quia ſi in Republica, qui Regi proximè aſſident, & ipſi immediatè miniſtrant, cæteris præeminent; recta ratio, quin & ipſe naturæ inſtinctus inclinat ad ſingularem iis reverentiam exhibendam, qui Divinæ Majeſtatis cultui mancipati ſunt. Et hæc quidem apud Ethnicos. Apud cultores autem veri Dei iſthæc Ordinis Sacerdotalis diſcretio magis enituit: in Lege quippe naturæ, quæ permanſit à creatione mundi uſ-

que

que ad Moyſen: primogeniti, qui erant ſuæ familiæ principes, decorabantur Sacerdotali Dignitate, ut ex Hebræis referunt S. Hieronymus, Abulenſis, & alii. In Lege verò ſcripta Deus ipſe ſeparavit Tribum Levi, & ſibi applicuit, ut Sacerdotio fungeretur in præmium egregii facinoris, quo Levitæ vituli aurei cultores, Exod. 32. nullo facto delectu, ſeu fratrum, ſeu filiorum, ſeu parentum, cæco divinæ juſtitiæ zelo trucidarunt. Sed illud eſt admiratione dignum; quòd Sacerdotium fuerit ſingularis prærogativa Meſſiæ, illudque Deus tanquam præcipuum ejus inſigne jurejurando ſolemniter ipſi promiſerit: *Juravit Dominus, & non pœnitebit eum*, inquit Propheta Pſalmo 109. *tu es Sacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech.* Ex quibus perſpicuum eſt Novatores, apud quos Officium Sacerdotale eſt mera procuratio à populo accepta, & ad nutum ejus retrahenda, vim inferre non ſolùm rationi, ſed ipſi etiam naturæ. Nihilominus ut temeritatem ſuam excuſent,

Objiciunt 1. Unum duntaxat colligitur ex allatis Scripturæ & Traditionis teſtimoniis, ſcilicet ordinatione divina Paſtores eſſe præficiendos per manuum impoſitionem, quod apud nos, inquiunt, religioſiſſimè ſervatur; nec hac de re ulla poteſt eſſe controverſia. Sed contendimus, penes Fidelium multitudinem jus eſſe eligendi & ordinandi Paſtores, qui præſint ad ejus nutum, ita ut deſinant tum eſſe Paſtores, cùm populus eos ab officio prædicandi Evangelii depoſuerit. Ita obſervarunt Apoſtoli in electione S. Matthiæ, Act. 1. Fideles congregati duos ſtatuerunt, nempe Joſeph & Matthiam, & dederunt eis ſortes. In ele-

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

ctione etiam ſeptem Diaconorum, Actor. 6. v. 3. Petrus ad plebem ait: *Conſiderate ergo, Fratres, viros ex vobis boni teſtimonii ſeptem ..... & placuit ſermo coram omni multitudine, & elegerunt Stephanum*, &c. *Hunc ritum*, inquit Lutherus Lib. de Poteſtate Papæ, *per multas Epiſtolas Cyprianus commemorat, ſemper ſuffragium populi, & judicium propinquorum Epiſcoporum ita allegans, ut hanc ex Deo ordinationem eſſe cum fiducia pronuntiet.* Ergo in Eccleſia Romana nulli ſunt veri Epiſcopi ſeu Paſtores, cum omnes ordinentur ſine ſuffragio & conſenſu populi.

Nego antecedens & conſeq. diſtinguendum enim eſt electionem inter & ordinationem: in illa populum aliquando tuliſſe ſuffragium ex conceſſione Eccleſiæ non diffitemur: in iſta verò populus nullam unquam habuit poteſtatem; quis enim credat Paulum auctoritate multitudinis Timotheum conſecraſſe Epheſiorum Epiſcopum; & Titum, quem idem Apoſtolus Cretæ reliquerat, eadem auctoritate Presbyteros per civitates conſtituiſſe?

Reponunt adverſarii, privilegium fuiſſe Apoſtolorum ordinare Epiſcopos & Presbyteros abſque conſenſu multitudinis, quæ pleriſque in locis nondum erat collecta. Sed unde habent, Apoſtolos poteſtatem ſibi divinitus traditam non ad ſuos ſucceſſores, ſed ad cœtum Fidelium tranſmiſiſſe? Clamat enim Hieronymus Epiſt. 85. ad Evagrium, antiquam Eccleſiæ eſſe Fidem, poteſtatem ordinandi non competere Presbyteris, nedum populo, *quid facit, excepta ordinatione, Epiſcopus, quod non facit Presbyter?* Et in Dialogo contra Luciferianos, ex illa conſtanti Catholicorum Fide concludit adverſus Hilarium Diaconum, ſed ſchiſmaticum, ſectam, cui præerat, non eſſe veram Eccleſiam; cùm

cùm Eccleſia ſine Sacerdote ſtare nequeat, & ipſe Diaconus Sacerdotes ordinare non poſſet: *Hilarius*, inquit, *cùm Diaconus de Eccleſia receſſerit, ſoluſque, ut putat, tuba ſit mundi; neque Euchariſtiam conficere poteſt, Epiſcopos & Presbyteros non habens; & cùm jam homo mortuus ſit, cum homine pariter interiit & ſecta; quia poſt ſe nullum Clericum Diaconus potuit ordinare; Eccleſia autem non eſt, quæ non habet Sacerdotes.* Ergo ſectæ Pſeudo-Reformatorum non ſunt vera Chriſti Eccleſia, ut quæ non habeant Sacerdotes; Lutherus enim Presbyter, & Calvinus, qui negat ſe Unctione Sacerdotali pollutum, Sacerdotes ordinare non potuerunt.

Objiciunt 2. Tertull. qui Lib. de Exhort. ad Caſtit. c. 7. ex illo Apocalypſ. c. 1. *Fecit nos regnum & Sacerdotes Deo;* colligit, omnes Fideles eſſe Sacerdotes; *nonne*, inquit, *& Laici Sacerdotes ſumus?* Ergo Clericos inter & Laicos nulla eſt diſtinctio.

Diſtinguo antecedens. Omnes Fideles ſunt Sacerdotes metaphoricè, quomodo ibidem dicuntur Regnum, ſeu Reges, quatenus dominantur ſuis affectionibus, & laudis ac eleemoſynæ ſacrificia offerunt, Concedo: Sacerdotes ſunt propriè, Nego antecedens. Vide dicta cap. 16. de Euchariſtia, ubi pluribus momentis hancce ſolutionem confirmavimus; & quæ ex Tertulliano objici poſſunt, planè diluimus.

Inſtas: Tertullianus loco citato ſic ait: *Differentiam inter Ordinem & plebem conſtituit Eccleſiæ auctoritas, & honor per Ordinis conſeſſum ſanctificatus à Deo.* Ergo Deus non diſtinxit Clerum inter & plebem.

Diſtinguo anteced. conſtituit Eccleſiæ auctoritas ex parte, & quoad electionem & cooptationem, ſeu, ut ajunt, inthronizationem, Conce-

do: conſtituit ſola Eccleſiæ auctoritas quoad omnia, puta quoad ordinationem, nego antecedens; conceptis enim verbis docet Tertullianus duo hanc differentiam conſtituiſſe, ſcilicet Eccleſiæ auctoritatem, & honorem à Deo ſanctificatum. Itaque in conſeſſu Ordinis Eccleſiaſtici duo ſunt diſtinguenda. Primum eſt aſſumptio è Statu Laicali, & cooptatio in Collegium Miniſtrorum Eccleſiæ. Secundum eſt ipſa electi conſecratio. Iſtud poſterius eſſe à Deo agnoſcit Tertullianus; *& honor*, inquit, *per Ordinis conſeſſum ſanctificatus à Deo* differentiam inter Ordinem & plebem conſtituit. Prius autem urget ad ſtabiliendum errorem, quo Montaniſta jam factus damnabat ſecundas nuptias, quas Catholici licitas aſſerebant. Sic autem diſputat adverſùs Catholicos: Bigami, vobis fatentibus, Clerici eſſe nequeunt: ergo Laici non debent eſſe bigami: namque Clerici non naſcuntur, ſed fiunt ex Laicis, & in Ordinem Sacerdotalem cooptantur diſpoſitione Eccleſiæ, quæ ſua libera electione differentiam Laicos inter & Clericos conſtituit. Unde ſi omnes Laici ſint bigami, nullus poterit eſſe Clericus, cùm, fatentibus Catholicis, illicitum ſit bigamum in numerum Clericorum aggregare, ſicque colligit Tertullianus contradictionem in ſententia Catholicorum, qui bigamos arcent ab Ordinibus, & nihilominus permittunt omnes Laicos ad ſecundas nuptias tranſire.

CAPUT III.

Utrùm Ordinatio ſit Sacramentum propriè dictum?

Reſpondeo affirmativè, id enim Fide divina cre-

credendum definiit Concilium Tridentinum adverſùs Novatores, Seſſ. 23. Canon. 3. in quo ſic habet: *Si quis dixerit Ordinem, ſive ſacram Ordinationem, non eſſe verè & propriè Sacramentum à Chriſto Domino inſtitutum, vel eſſe figmentum quoddam humanum excogitatum à viris Rerum Eccleſiaſticarum imperitis; aut eſſe tantùm ritum quendam eligendi Miniſtros Verbi Dei & Sacramentorum; anathema ſit.*

Probatur 1. ex Scriptura 1. ad Tim. 4. v. 14. *Noli negligere gratiam, quæ in te eſt, quæ data eſt tibi per prophetiam, cum impoſitione manuum Presbyteri.* Et 2. Epiſt. eundem ad Timotheum cap. 1. v. 6. *Admoneo te, ut reſuſcites gratiam Dei, quæ eſt in te per impoſitionem manuum mearum.* Quæ autem ſit illa Sacerdotalis gratia, Apoſtolus exponit verſ. ſequenti: *non enim dedit nobis Deus ſpiritum timoris, ſed virtutis* (id eſt fortitudinis) *& dilectionis, & ſobrietatis.* Ex quibus verbis ſic ratiocinari licet. Ad Sacramentum propriè dictum tria requiruntur, & ſufficiunt, ut admittunt adverſarii, nempe ſignum externum divinitus inſtitutum: promiſſio gratiæ: & divinum mandatum exterioris illius ſigni uſurpandi: atqui hæc tria in laudatis Apoſtoli verbis reperiuntur. 1. Eſt ſignum externum, ſcilicet impoſitio manuum. 2. Huic ſigno annexa eſt gratia; ibi enim dicitur data per impoſitionem manuum. 3. Divinum mandatum; Apoſtoli enim & eorum ſucceſſores initiandis ad Sacerdotium manus impoſuerunt, non ſine divino mandato; quis enim ſanæ mentis credat Apoſtolos ſibi arrogâſſe poteſtatem conferendi gratiam per impoſitionem manuum ſuarum, ſi Chriſtus eis non promiſiſſet, nec ritum illum uſurpare mandâſſet.

Reſpondent Novatores ad illos Apoſtoli tex tus, 1. manuum impoſitionem non eſſe ſignun ſacramentale, ſed cæremoniam quandam tun Fidelibus, tum Infidelibus communem, quà pe manus levationem, Græcè χειροτονίαν, ſignifica bant ſe ſuffragium dare alicui, ut eligeretur ac Magiſtratum, vel quodlibet Reipublicæ munus obeundum. Sic Apoſtoli juxta morem gentis ſuæ ſuffragia orationum ſuarum apud Deum, ſive pro infirmorum ſalute, ſive pro venia peccatoribus impetranda, ſive pro dono Spiritus Sancti Neophytis & Miniſtris Eccleſiæ obtinendo, manuum impoſitione exprimebant. Hinc uſus Eccleſiæ imponendi manus Neophytis confirmandis, peccatoribus reconciliandis, Diaconis ordinandis, & Paſtoribus præficiendis. 2. Gratiam, quam Apoſtolus aſſerit collatam Timotheo per manuum ſuarum impoſitionem, non fuiſſe gratiam ſanctificantem; ait enim fuiſſe datam per prophetiam, hoc eſt, in, ſeu ad prophetiam, nempe ut illi evangelizanti daretur verbum in plenitudine multa, juxta illud Matth. 10. v. 19. *Dabitur . . . . . vobis in illa hora quid loquamini.* Ejuſmodi gratiam ſatis indicat vox Græca χάρισμα, quam uſurpat Apoſtolus, & qua ſignificatur gratia gratis data. Unde ſanctus Hieronymus in illum Apoſtoli locum, gratiam hanc interpretatur donum exponendi Scripturas, & ſanctus Chryſoſtomus auctoritatem docendi & prædicandi.

Contra 1. Quemadmodum non ſequitur Baptiſma, quo initiantur Chriſtiani, non eſſe verum Sacramentum, ex eo quòd Judæi Baptiſmata

mata uſurparent, ad calices, lectòs, & quælibet alia mundanda, ut refertur Marci 7. verſ. 4. ita Novatores temerè colligunt manuum impoſitionem, ſive confirmatoriam, ſive reconciliatoriam, ſive ordinatoriam, non eſſe Sacramentum, ex eo quòd Apoſtoli & Judæi communiter manus levare & extendere ſolerent ad omnem orationem. Nec abſurdum videri debet, quòd eadem materia pro diverſis Sacramentis, puta Confirmatione, Ordinationibus Epiſcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum adhibeatur; verba enim Miniſtri illam determinant ad varia ſignificanda.

Contra 2. Communior, & ut videtur, verior interpretatio eſt, Prophetiam hìc non ſignificare effectum Ordinationis, ſed cauſam propter quam motus eſt Apoſtolus ad ordinandum Timotheum, ſcilicet divinam revelationem ipſi factam, ut Timotheum in Epiſcopum conſecraret; ſic enim ad eundem ſcribit Epiſt. 1. cap. 1. verſ. 18. *Hoc præceptum commendo tibi, fili Timothee, ſecundùm præcedentes in te Prophetias, ut milites in illis bonam militiam, habens fidem, & bonam conſcientiam.* Sed eſto, Apoſtolus Timotheo impoſuerit manus, ut acciperet donum Prophetiæ, ſeu donum intelligendi Scripturas, & ex illis intrepidè prædicandi Evangelium, nomenque, *chariſma*, ad gratias gratis datas ſignificandas extendatur: an propterea excluditur gratia ſanctificans? Apoſtoli Neóphytis manus imponebant, ut acciperent dona linguarum, Prophetiæ, curationum, &c. an inde ſequitur Neophytos non accepiſſe gratiam ſanctificantem, & charitatem, quæ per Spiritum Sanctum diffunditur in cordibus, quamque Apoſtolus 1. Cor. 12. verſ. ult. vocat chariſma meliùs & excellentius? An

An ſpiritus virtutis, dilectionis, & ſobrietatis, quem idem Apoſtolus aſſerit collatum Timotheo per manuum ſuarum impoſitionem, numerandum eſt inter gratias gratis datas, quæ in aliorum duntaxat commodum conceduntur? Ex his ergo & aliis adverſariorum effugiis id unum colligere licet, nempe neceſſariam omnino eſſe Eccleſiæ Traditionem ad refellendas falſas Hæreticorum de ſacris Scripturæ quibus abutuntur interpretationes, quaſque ad erroneos ſuos ſenſus detorquere omnes ab initio conati ſunt. Quare,

Probatur 2. ex Traditione univerſalis Eccleſiæ.

Sanctus Ambroſius Lib. de Dignitate Sacerdotali cap. 5. *Homo imponit manum, Deus largitur gratiam: Sacerdos imponit ſupplicem dexteram, Deus benedicit potenti dextera.*

Innocentius I. qui inauguratus eſt ſummus Pontifex anno 402. de Hæreticis poteſtatem ſibi arrogantibus ordinandi Miniſtros Eccleſiæ, ſic habet Epiſt. 18. ad Alexandrum Epiſcopum Antiochenum, *Nec dare ejus* (Spiritus Sancti) *plenitudinem poſſunt, quæ maximè in ordinationibus operantur, quam per impietatis ſuæ perfidiam potiùs, quàm per fidem, dixerim, perdiderunt.*

Sanctus Hieronymus in toto ferè dialogo contra Luciferianos, confert Ordinationem cum Baptiſmo, oſtenditque non magis eſſe reordinandos, qui ſunt ab Hæreticis ordinati, quàm rebaptizandos, qui ab iiſdem ſunt baptizati. *Si*, inquit, *in fide ſua baptizato baptizans nocere non potuit: & in fide ſua Sacerdotem conſtitutum, conſtituens non inquinavit.*

Sed

Sed quia Lutherus Lib. de captivitate Babylonica, cap. de Ordine : ſolùm Dionyſium dicit poſſe citari ex antiquis auctoribus, qui Ordini nomen Sacramenti tribuerit, ut appareat quàm craſſa ignorantia laboret, vel qua impudentia mentiatur, ex antiquis Patribus ſeligendi ſunt, qui ſacram Ordinationem nomine Sacramenti appellarunt. Itaque

S. Auguſtinus Lib. 2. contra Epiſt. Parmen. cap. 13. Donatiſtas eodem argumento, quo S. Hieronymus citato Dialogo, ſed aliis verbis, ſic inſectatur: *Explicent quomodo Sacramentum baptizati non poſſit amitti, & Sacramentum ordinati poſſit amitti; ſi enim utrumque Sacramentum eſt*, QUOD NEMO DUBITAT, *cur illud non amittitur, & illud amittitur? Neutri Sacramento injuria facienda eſt.* Hìc Ordinatio quater vocatur Sacramentum, & quidem æquè ſtrictè ſumptum, ac Baptiſmus, & tam conſtans erat illa Fides non ſolùm apud Catholicos, ſed etiam apud Donatiſtas, ut de hoc dogmate nemo dubitare poſſet.

Sanctus Leo Epiſt. 81. ad Dioſcorum Alexandrinum Epiſcopum probat auctoritate tum ſacræ Scripturæ, tum Traditionis Apoſtolicæ, jejunium præire debere ſacræ Ordinationi : *Ut intelligamus*, inquit, *quanta & dantium, & accipientium devotione curandum ſit, ne tantæ benedictionis* SACRAMENTUM *negligenter videatur impletum.* Et Epiſt. 87. ad Epiſcopos Mauritaniæ, de Ordinatione ait: *Quis diſſimulare audeat quod in tanti Sacramentt perpetratur injuria?*

S. Gregorius, aut quivis Auctor Libri quarti in Lib. 1. Reg. cap. 5. num. 1. *Qui promovetur* (ad Sacerdotium) *bene foris ungitur, ſi intus virtute Sacramenti roboretur.* Mitto alios Patres, qui ſacram Ordina-

Ordinationem nomine Sacramenti deſignant: ſed prætermittendum non eſt, non ſolùm Eccleſiam Latinam, ſed & Orientalem reponere Ordinationem inter Sacramenta novæ Legis.

Dices: Ordinatio, quam Apoſtoli acceperunt à Chriſto non erat Sacramentum: ergo nec Ordinatio, quam Apoſtoli, & eorum ſucceſſores aliis contulerunt.

Nego conſeq. Namque Chriſtus per poteſtatem, quam excellentiæ vocant, plerumque ſine Sacramento produxit effectus Sacramenti, ſicut die Pentecoſtes, v. gr. confirmavit Apoſtolos, & corroboravit virtute Spiritus Sancti; ſimiliter pridie quàm pateretur in ultima cœna eos Sacerdotes conſtituit nullo obſervato ritu; ſed poteſtatem, quam iis & eorum ſucceſſoribus conceſſit, remittendi peccata, & ſanctificandi homines, ita ſignis exterioribus alligavit, ut non niſi per ea gratiam conferre poſſent.

Inſtas: Sanctus Gregorius Nyſſenus in vita ſancti Gregorii Thaumaturgi narrat, ipſum abſentem conſecratum fuiſſe Neocæſarienſem Epiſcopum: ergo Ordinatio non eſt niſi mera deputatio.

Nego conſeq. Sanct. enim Gregorius Thaumaturgus abſens quidem fuit electus & creatus Epiſcopus, quemadmodum etiamnum eliguntur & creantur Epiſcopi & Parochi, qui abſentes ſunt; ſed præſens conſecratus eſt: ſcribit enim ſanctus Gregorius Nyſſenus, S. Gregorium Thaumaturgum non obiiſſe Epiſcopale officium, niſi, ut ait: *omnibus poſt hæc, quæ fieri ſolent, legitimis ſeu ſolemnibus in eo peractis.*

Alia

Alia momenta, quæ Novatores ſolent opponere adverſùs noſtram reſponſionem, capite præcedenti præoccupavimus, ac diluimus.

CAPUT IV.

De Ordinis Diviſione.

Q. 1. *Suntne plures Ordines?*

R. Id fide divina credendum ſtatuit Concil. Trid. Seſſ. 23. Can. 2. in quo ſic habet: *Si quis dixerit præter Sacerdotium non eſſe in Eccleſia Catholica alios ordines & majores & minores per quos velut per gradus quoſdam in Sacerdotium tendatur; anathema ſit.* Et cap. 2. *Cùm autem divina res ſit tam ſancti Sacerdotii miniſterium, conſentaneum fuit, quo digniùs, & majori cum veneratione exerceri poſſet, ut in Eccleſia ordinatiſſima diſpoſitione plures & diverſi eſſent Miniſtrorum Ordines, qui ſacerdotio ex officio deſervirent.*

Q. 2. *Quomodo dividuntur Ordines?*

R. Generatim dividuntur in majores, qui dicuntur ſacri, & minores. Ita Concilium Tridentinum cit. cap. 2. ubi Subdiaconatum majoribus & ſacris Ordinibus, ſcilicet Presbyteratui & Diaconatui accenſet: *Subdiaconatus*, inquit, *ad majores Ordines à Patribus & ſacris Conciliis refertur.*

Q. 3. *Cur tres majores Ordines ſimpliciter & abſolutè dicuntur ſacri, cùm ſinguli inferiores ſint res ſacræ? quidquid enim cultui divino eſt dicatum, ſacrum cenſeri debet?*

R. 1. Ratio in promptu eſt pro Presbyteratu & Diaconatu; quia cùm propiùs accedant ad Euchariſtiam, à quo ſinguli Ordines accipiunt honoris & dignitatis gradum, illi duo Ordines cæteris

ris ſacratiores haberi debent, & ita eos ſemper habuit Eccleſia. Sed difficultas eſt de Subdiaconatu, qui per plura ſæcula non eſt annumeratus inter majores & ſacros Ordines.

Alii exiſtimant Subdiaconatum ideo haberi ſacrum; quia ei annexa eſt perpetua continentia, adeo, ut quemadmodum locus ſacer habetur, cùm Deo dicatus eſt, nec ſine ſacrilegio ad uſus profanos poteſt converti: ita Subdiaconus, per Legem perpetuæ continentiæ ipſi impoſitam ſexto ſæculo, ſic cultui divino eſt mancipatus, ut abſque impietate ad ſæcularia vota tranſire nequeat.

Verùm iſta ratio non ſatisfacit; namque Subdiaconatus non fuit habitus Ordo ſacer ante XIII. ſæculum; de eo enim ſic ſcribit XII. ſæculo Magiſter Sententiarum Lib. 4. diſt. 24. *Canones duos tantùm ſacros Ordines appellari cenſent, Diaconatus ſcilicet, & Presbyteratus; quia hos ſolos primitiva Eccleſia legitur habuiſſe; & de his ſolis præceptum Apoſtoli habemus . . . Subdiaconos verò & Acolythos procedente tempore Eccleſia ſibi conſtituit.* Idem ferè habet Hugo à S. Victore Lib. 2. part. 2. cap. 13.

Alii cenſent, Subdiaconatum ideo eſſe Ordinem ſacrum; quia cùm priùs Subdiaconis non liceret vaſa ſacra contingere, ut patet ex Concilio Laodiceno, & Agathenſi; illud privilegium poſtmodum ipſis conceſſum eſt, ac proptereà Ordo illorum ſacer eſt habitus.

Sed contra. Subdiaconi ex ſua ordinatione jus ſemper habuerunt attrectandi vaſa ſacra, ut patet ex Canone 5. Concilii IV. Carthaginenſis: *Subdiaconus*, inquit, *cùm ordinatur, quia manus impoſitionem non accipit, patenam de manu Epiſcopi accipit vacuam, & calicem vacuum.* Unde Balſamon interpreta-

pretatur Canonem Laodicænum de vaſis ſacris, quando in iis continetur corpus aut ſanguis Chriſti, quæ tunc Subdiacono contrectare non licet. Quamquam primis Eccleſiæ ſæculis Laici etiam corpus Domini in domos ſuas deportabant, & propriis manibus contingebant.

R. Itaque 2. vera ratio, cur Subdiaconatus recenſeatur inter majores, repetenda eſt ex diſpoſitione Eccleſiæ, quæ propter miniſteria in Subdiaconis præſtantiora & ſanctiora, quàm in inferioribus Clericis, utpotè quæ immediatiùs ad ritum ſacrificii concurrant, illorum Ordinem inter majores & ſacros recenſuit, cùm eoſdem priùs Lege perpetuæ continentiæ aſtrinxiſſet, ac poſtea per Urbanum II. qui obiit anno 1099. ipſis indulſiſſet, ut in Epiſcopos eligi poſſent de licentia Romani Pontificis, vel Metropolitani, cùm antea nullus in Epiſcopum eligi poſſet, qui non eſſet Presbyter aut Diaconus. Refertur illud Decretum diſt. 60. cap. 4. *Nullus.*

Quibus motus Innocentius III. Subdiaconatus Ordinem inter majores & ſacros repoſuit, ut patet ex cap. *à multis*, de ætat. & qualitat. & Ord. præficiendorum, & cap. *Miramur*, de ſervis non ordinandis.

Q. 4. *Quot ſunt Ordines?*

R. Ex antiqua & conſtanti Eccleſiæ Latinæ Traditione ſeptem recenſentur, tam ab Eugenio IV. in Decreto pro Armenis, tum à Concilio Tridentino Seſſ. 23. cap. 2. ſcilicet Presbyteratus, Diaconatus, Subdiaconatus, Acolythatus, Exorciſtatus, Lectoratus, Oſtiariatus. De Presbyteratu & Diaconatu nullum poteſt eſſe dubium, cùm eorum mentionem faciant Apo-

ſtolorum ſcripta. De inferioribus igitur Ordinibus.

Probatur 1. ex Concilio Carthaginenſi IV. in quo ſedit S. Auguſtinus anno 398. ibi enim recenſentur iidem Ordines, quos recenſuit Concilium Tridentinum; exponiturque ibi ritus, quo ſinguli conferri ſolerent. 2. Ex S Cornelio, qui rexit Eccleſiam circa medium tertii ſæculi: ſic enim habet in Epiſt. ad Fabium Antiochenum, quam refert Euſebius Hiſt. Lib. 6 cap. 35. *Is ergo* (Novatus) *qui Evangelium vindicabat, neſciebat in Eccleſia unum Epiſcopum eſſe debere, ubi videlicet eſſe Presbyteros quadraginta ſex, Diaconos ſeptem, Subdiaconos ſeptem, Acolythos quadraginta duos, Exorciſtas & Lectores cum Oſtiariis quinquaginta duos*, &c. Ex quibus patet à primis ſæculis in Eccleſia Latina ſeptem Ordines extitiſſe.

Dico, *In Eccleſia Latina;* nam apud Græcos à mille annis & ampliùs quatuor tantùm Ordines agnoſcuntur, ſcilicet Presbyteratus, Diaconatus, Subdiaconatus, & Lectoratus, ut patet ex eorum Euchologiis, ex Concilio VIII. generali, actione 9. Can. 5. ex Niceta in vita ſancti Ignatii Conſtantinopolitani Epiſcopi, & ex Epiſtola Joannis VII. ad Imperatorem Græcorum. Videntur tamen receſſiſſe ab antiquo more; Concilium quippe Laodicænum Can. 24. meminit Lectorum, Cantorum, Exorciſtarum, & Oſtiariorum; & S. Epiphanius in expoſitione Fidei recenſitis Ordinibus Epiſcoporum, Presbyterorum, Diaconorum, Subdiaconorum, & Lectorum, hæc ſubdit: *poſt illos omnes deinceps Exorciſtæ ſequuntur, & linguarum interpretes tam in lectionibus, quam concionibus. Sequuntur labo-*

laborantes, qui mortuorum corpora curant: tum Janitores, ac reliqui diſciplinæ cauſa Ordines inſtituti.

Q. 5. *Præter ſeptenarium Ordinum numerum à Concilio Tridentino laudatum, ſuntne plures admittendi?*

R. Concilium ita approbavit ac confirmavit ſeptenarium illum numerum, ut nec damnaverit morem Græcorum, qui quatuor tantùm Ordines retinent; nec negaverit plures in Eccleſia Latina eſſe agnoſcendos, ſatis quippe illi fuit retundere Novatorum obtrectationes adverſùs ſeptem illos Ordines, nec voluit attingere Catholicorum controverſias; alii enim, ut Canoniſtæ, contendunt tonſuram Clericalem addendam ſeptenario Ordinum numero, alii Cantoratum, ſeu Pſalmiſtatum, cujus ſæpiùs fit mentio apud veteres; ac præſertim in Concilio Carthaginenſi quarto Canone 10. alii Epiſcopatum. Igitur

Q. 6. *Tonſura Clericalis, Cantoratus, & Epiſcopatus ſuntne Ordines diſtincti?*

R. 1. Communis eſt Theologorum ſententia, nec Tonſuram Clericalem, de qua poſtea, nec Cantoratum eſſe Ordines. Non quidem Tonſuram, quia nulla ei competit functio circa corpus Chriſti ſive reale, ſive myſticum; ſed eſt quaſi Novitiatus, & præparatio quædam ad Ordines ſuſcipiendos. Non Cantoratum, quia ſolus Epiſcopus eſt ordinationis Miniſter: atqui Cantoratus confertur à Presbytero, ex Concilio Carthaginenſi quarto citato Canone 10. in quo ſic habet: *Pſalmiſta, id eſt Cantor, poteſt abſque ſcientia Epiſcopi, ſola juſſione Presbyteri officium ſuſcipere:* Ergo Cantoratus eſt merum officium, quod Bellarminus exiſtimat nunc confundi cum officio Lectoris.

Sed celebris eſt Scholæ controverſia circa Epiſcopatum, num ſcilicet ſit Ordo diſtinctus à Preſbyteratu.

Sanctus Thomas cùm junior ſcriberet in diſt. 24. Lib. 4. Sentent. quæſt. 3. art. 2. referturque in Supplem. quæſt. 40. art. 5. cenſuit, Epiſcopatum non eſſe Ordinem diſtinctum, ſed extenſionem duntaxat characteris Sacerdotalis ad novum officium & ampliorem poteſtatem ac dignitatem; ita ut Epiſcopatus aliud non ſit, quàm Sacerdotium perfectum. Verba ejus ſunt cit. art. 5. Supplementi in reſponſione ad 2. *Dicendum, quòd Ordo, prout eſt Sacramentum imprimens characterem, ordinatur ſpecialiter, ad Sacramentum Euchariſtiæ, in quo ipſe Chriſtus continetur; quia per characterem ipſi Chriſto configuramur; & ideo licèt detur aliqua poteſtas ſpiritualis Epiſcopo in ſua promotione reſpectu aliquorum Sacramentorum, non tamen illa poteſtas habet rationem characteris, & propter hoc Epiſcopatus non eſt Ordo.* In hac ſententia fuerunt Hugo à Sancto Victore, Magiſter Sententiarum, Alexander Halenſis, Albertus Magnus, S. Bonaventura, & ex recentioribus Dominicus Soto in eandem Diſtinct. 24. & alii paſſim.

Ad hanc verò ſententiam inducti ſunt illi Theologi his præcipuè momentis, 1. quia una eſt Catholicorum vox, in Eccleſia ſeptem Ordines exiſtere: atqui ſi Epiſcopatus eſt Ordo diſtinctus jam non erunt ſeptem, ſed octo Ordines. 2. Quia diſtinctio repeti debet ex diverſa habitudine, ſeu reſpectu ad Euchariſtiam, ut ſæpiùs diximus: atqui Epiſcopatus aliam non habet habitudinem ad Euchariſtiam, quàm Presbyteratus; poteſtas enim Epiſcopalis tota eſt ad regendum corpus

Chriſti

Chriſti myſticum, ad confirmandos Neophytos, ordinandos Miniſtros, & alia munia obeunda erga omnes fideles, tam Clericos, quàm Laicos: Ergo poteſtas illa non eſt novus character, ſed extenſio characteris Sacerdotalis.

Quomodo verò idem character poſſit extendi, alii aliter explicant, juxta varias opiniones de natura & eſſentia characteris genericè ſumpti, de quibus in Tractatu de Sacramentis in genere. Qui opinantur characterem nihil aliud eſſe quàm relationem, docent divinitùs extendi characterem Sacerdotalem, quomodo poteſtas Præfecto urbis à Rege collata extenditur, quando Rex amplificat ejus juriſdictionem, illumque præficit toti Provinciæ. Qui verò cenſent, characterem eſſe qualitatem, dicunt illum extendi eo modo, quo extenditur habitus alicujus diſciplinæ, puta Philoſophiæ; idem enim habitus, creſcente peritia Philoſophi, ſimul creſcit, & extenditur ad plures concluſiones.

Communior ſententia, cui ſubſcribimus, docet Ordinationem Epiſcopalem eſſe Ordinem diſtinctum, novumque imprimere characterem. Quare

R. 2. Epiſcopatus eſt Ordo diſtinctus à Preſbyteratu.

Probatur 1. ex confutatione oppoſitæ ſententiæ; ſi quid enim obſtaret, quominus Epiſcopatus eſſet Ordo à Presbyteratu æquè diſtinctus, ac Diaconatus, & alii inferiores Ordines, maximè, quia non haberet ſpecialem reſpectum ad Euchariſtiam, & contra communem Catholicorum ſententiam admittendi eſſent plures, quàm ſeptem Ordines: atqui

 ejuſ-

ejuſmodi momenta reſponſioni noſtræ non obſtant.

Non primum, quia Epiſcopus magis ordinatur ad Euchariſtiam, quam Oſtiarius, Lector, & Exorciſta; conſtituit enim Euchariſtiæ Miniſtros, iiſque Leges præſcribit, ut cum dignitate ac majeſtate auguſtiſſimum illud myſterium peragant: atqui iſthæc Epiſcopi munia magis tendunt ad Euchariſtiam, quam officium Oſtiarii, Lectoris, & Exorciſtæ, ut per ſe patet, ergo Epiſcopatus potiori Jure numerandus eſt inter Ordines, quàm Oſtiariatus & Lectoratus.

Non ſecundum; quia Diaconatus eſt Sacramentum à Presbyteratu diſtinctum, ut dicetur capite ſequenti; idque concedunt plures ex patronis oppoſitæ ſententiæ non ſolùm de Diaconatu, ſed etiam de inferioribus Ordinibus; attamen juxta Catholicorum vocem ſeptem ſunt tantùm Legis novæ Sacramenta: eſſent autem octo, quin & tredecim, ſi Diaconatus & inferiores Ordines reponantur inter Sacramenta.

Porrò eadem ratione ſolvitur uterque difficultatis nodus, nimirum Ordo & Sacramentum duobus modis ſpectari debent, nempe generatim & ſpeciatim. Ordo & Sacramentum genericè ſumpta dividuntur immediatè in ſeptem ſpecies, ſicut animal in rationale & irrationale. Et ita ſicut ſunt tantùm duæ ſpecies animalis, ſcilicet homo & brutum; ſimiliter ſeptem duntaxat ſunt Ordines, & totidem Sacramenta. Sed ſicut animal ſpecificè ſumptum, puta brutum, ſubdividitur in infinitas propemodum ſpecies; quot enim ſunt volatilia diverſæ ſpeciei, quot terreſtria, quot aquatilia? Ita ſubdividitur Sacramentum Ordinis in

in noſtra ſententia poſtmodùm ſtabilienda, in Epiſcopatum, Presbyteratum, & Diaconatum: in aliorum verò ſententia in totidem ſpecies Sacramenti, quot ſunt Ordines: ſimiliter Ordo Sacerdotalis, qui genericè eſt unus, ſubdividitur in duas ſpecies, nempe Epiſcopatum & Presbyteratum.

Nec dicas, Epiſcopum non poſſe eſſe, qui non ſit Presbyter: contra verò validè, quamvis illicitè ordinari Presbyterum per ſaltum, ut ajunt hoc eſt, omiſſo Diaconatus gradu. Ne inquam hoc dicas; quia non ſequitur Baptiſmum, Confirmationem, & Ordinem non eſſe diſtincta Sacramenta, ex eo quòd nullus poſſit validè confirmari aut ordinari, niſi priùs fuerit baptizatus.

Levius eſt quod objiciunt, nimirum Lege Eccleſiaſtica Ordines non eſſe conferendos, niſi Sabbato Quatuor Temporum; conſecrationem verò Epiſcopalem eadem Lege peragendam duntaxat diebus Dominicis & ſolemnibus ac proinde Epiſcopatum non eſſe Ordinem. Nunquid enim minores Ordines iiſdem diebus conferre non licet? Addo Eccleſiam, quò Fideles majori in pretio Epiſcopatum haberent, utpotè qui ſit Sacerdotii ſummus apex meritò ſanxiſſe, ut Epiſcopus non conſecraretur, niſi diebus ſolemnioribus.

Probatur 2. poſitivè noſtra reſponſio. In illo agnoſcendus eſt Ordo diſtinctus, in quo eſt diſtinctus character, & ſpecialis poteſtas habitudinem & reſpectum habens, ſaltem remotum, ad Euchariſtiam; hæc eſt enim vera Ordinis notio, ut conſtat ex dictis: atqui in Epiſcopo eſt character diſtinctus à Presbyteri charactere, ſpecialiſ-

que poteſtas & quidem divinitus inſtituta, quæ non competit Presbytero, ut in ſecunda parte dicetur: Epiſcopus nempe Neophytos confirmat, magiſque præparat ad percipiendam Euchariſtiam, ejuſdem Sacramenti miniſtros conſtituit, ipſiſque ritus præſcribit, quibus tam auguſtum myſterium dignè peragant: Ergo Epiſcopatus revera eſt Ordo diſtinctus à Presbyteratu.

Dices: ſi Ordines ita multiplicare liceat, Epiſcopatus rurſus erit dividendus in primatum ſummi Pontificis, Archi-Epiſcopatum, & Corepiſcopatum: Presbyteratus ſimiliter in Archi-Presbyteratum, & ſimplicem Presbyteratum; Diaconatus quoque in Archi-Diaconatum & ſimplicem Diaconatum: atqui ejuſmodi Ordinis diviſio eſt contra omnium Catholicorum ſenſum: Ergo.

Nego ſequelam majoris; omnes enim illi honoris tituli præterquam quòd ab Eccleſia ſunt inſtituti, (excepto Primatu ſummi Pontificis, quem in ſecunda parte dicemus eſſe Juris Divini) aliam non habent habitudinem ad Euchariſtiam, quàm Epiſcopatus, Presbyteratus, & Diaconatus, nihilque ejuſmodi Ordinibus ſuperaddunt quàm mera officia hierarchica ad arctiùs colligenda & vincienda inter ſe membra Eccleſiæ, quæ eſt corpus Chriſti myſticum, ſubditoſque Fideles ſecuriùs & accuratiùs dirigendos ad beatitudinem. Sed de ejuſmodi officiis ubi de Hierarchia.

CAPUT

CAPUT V.

De definitione & officio cujuſque Ordinis ſeorſum ſpectati.

Doctrinæ ſeries poſtulat, ut tradita & elucidata notione Ordinis generatim ſumpti, & vindicata capite præcedenti adverſùs Novatores exiſtentia plurium Ordinum, ſpeciatim jam exponamus quæ ſit definitio, quæve officia uniuſcujuſque Ordinis. Elici quidem poſſunt iſta duo ex dictis capite ſuperiori ex plurium Ordinum exiſtentia. Sed cùm illa imprimis ſoleant inquiri in examine Ordinandorum, non abs re erit, ſi eadem diſtinctiùs ac dilucidiùs exponamus.

§. I.

De Oſtiariis.

Q. 1. *Quid eſt Oſtiariatus?*

R. Eſt Ordo, quo præficitur Clericus ad Eccleſiæ & ſacræ ejus ſupellectilis cuſtodiam, vindicandamque reverentiam domui Dei debitam.

Hæc deſcriptio eruitur ex ipſomet ritu Ordinationis, in quo Pontifex, cùm claves tradit Ordinandis, eos ita alloquitur, *Sic agite quaſi reddituri Deo rationem pro iis rebus, quæ his clavibus recluduntur.* Deinde ad circumſtantes converſus ait: *Deum Patrem Omnipotentem, Fratres chariſſimi, ſuppliciter deprecemur . . . ut ſit eis fideliſſima cura in Domo Dei diebus ac noctibus, ad diſtinctionem certarum horarum, ad invocandum nomen Domini.*

Q. 2. *Quot ſunt Oſtiarii munia ?*

R. Quatuor recenſet ex Pontificali Catechiſmus Romanus par. 2. de Sacramento Ordinis.

Prímum, Oſtiarii eſt Eccleſiæ januas dignis aperire, & indignis claudere: puta infidelibus, excommunicatis, &c. Secundum, curare, ne quis Laicorum propiùs ad altare accedat: Tertium, pulſare campanam, & populum fidelem ſtatis horis convocare ad Divinum Officium: Quartum, ſervare vaſa ſacra, & omnem Eccleſiæ ſupellectilem. *Ipſi*, inquit Magiſter Sententiarum Lib. 4. diſt. 24. *tenentes clavem, omnia intus & extra cuſtodiunt.* Oſtiarii igitur, ex prima ſua inſtitutione, ſunt ſacrarii cuſtodes, & Eccleſiæ theſaurarii, ut apertè declarant laudata Pontificis verba.

Quintum Oſtiarii munus deſignat Concilium Mediolanenſe primum, tit. *de Oſtiario*, nempe invigilare, ut omnes in Eccleſia reverenter ſe gerant: *Oſtiarius*, inquit, *fores Eccleſiæ cuſtodiat, Eccleſiam ſuo tempore claudat ; & aperiat ; infideles, hæreticos, excommunicatos, & alios, quibus Jure interdictum eſt, ab Eccleſia arceat & ejiciat ; ne populum propiùs ad Sacerdotem rem divinam facientem accedere patiatur, campanas pulſet ; in Eccleſia dormientes, vendentes, ementes, aeambulantes, colloquentes, aliave ratione, Officia Divina perturbantes, & quovis modo indecorè, atque irreverenter ſe babentes moneat ; ſi pertinaces ſint, expellat, aut ad Superiorem deferat. Mendicantes excludat, Eccleſiam verrendam curet ; bruta denique, caneſque expellat, quidquidve in Eccleſia dedecet, amoveat.* Ex quibus patet 1. aſcendentem ad primum Ordinis gradum ita debere eſſe affectum, ut cum Propheta veraciter dicere queat: *Domine, dilexi decorem domus tuæ, & locum babitationis gloriæ tuæ*, Pſalm. 25.

2. Si

2. Si unquam Officium Oſtiariorum fuit Eccleſiæ neceſſarium, maximè hac noſtra ætate, qua propter decreſcentem Fidelium devotionem, diſſolutiones in Templis invaluerunt.

Quanta verò ſit Oſtiariorum dignitas, æſtimari debet, 1. ex præſtantia Janitorum veteris Legis ſupra populum. Erant illi Levitæ, ſelecta Domini hæreditas, excubantes ad quatuor portas domus Dei & quidem magno numero, Libro quippe 1. Paralipomenon cap. 9. verſ. 22. recenſentur 212. ad majorem venerationem Templo conciliandam, & majeſtatem ejus ampliùs declarandam. Quòd ſi in tanto honore erant, qui umbræ deſerviebant, quantò magis qui propalatæ veritati nunc miniſtrant? 2. ex dignitate; quia in Republica aliis præeminent qui præficiuntur ad cuſtodiam regii Palatii, & theſauri; quæ enim eorum dignitas, qui præficiuntur ad cuſtodiendam ipſiuſmet Dei Baſilicam, & ſacratiſſima, quæ in ea recluduntur, ſi tanti æſtimantur cuſtodes aulæ regiæ? *Conſtantinum illum magnum*, inquit S. Chryſoſtomus Homil. 26. in 2. ad Cor. circa finem: *Magno ſe bonore affecturum exiſtimavit filius, ſi in veſtibulis collocaret piſcatoris, & quod in regiis palatiis Janitores ſunt Regibus, id in ſepulchro Reges ſint piſcatoribus: & illi quidem velut ipſius loci Domini intus habitant; hi verò tanquam accolæ ac vicini præclarè ſecum agi putant, ſi janua ipſis aſſignetur veſtibularis.* 3. Præſertim ex Chriſti Domini exemplo Oſtiariorum miniſteria mirum in modum illuſtrantur; ipſe enim ſummus Sacerdos, & totius Sacerdotii fons & origo zelum ſuum pro domo Dei in obeundis Oſtiarii muniis quam ſæpiſſimè commendavit: Marci 11. verſ. 16. *non ſinebat ut quiſquam transferret*

ret vas per templum ; hoc eſt, prohibebat, ne quis profanis onuſtus ſarcinis per atrium Templi brevioris & commodioris viæ cauſa pertranſiret. Hæ voces, *non ſinebat*, indicant Chriſtum hocce munere fuiſſe defunctum, non una aut altera vice, ſed qualibet occaſione, quæ ſe ipſi quotidie docenti in Templo frequenter offerebat. Nec verbis tantùm & ſuaſionibus violatores ſacri loci redarguit, ſed interdum flagellis & verberibus ejecit, Matth. 21. Marci 11. & Joan. 2.

§. II.

De Lectoribus.

Q. 1. *Quid eſt Lectoratus ?*

R. Eſt Ordo, quo traditur poteſtas legendi in Eccleſia Scripturam ſacram utriuſque Teſtamenti, & ſcripta ſanctorum Patrum. Colligitur ex ipſa forma Ordinationis in Pontificali Romano in hunc modum præſcripta: *Accipite* (codicem) *& eſtote verbi Dei relatores, habituri, ſi fideliter & utiliter impleveritis officium veſtrum partem cum iis, qui verbum Dei bene adminiſtraverunt ab initio.*

Q. 2. *Quot ſunt Lectoris officia ?*

R. Quinque.

Primum, Lectoris eſt in Eccleſia publicè legere, 1. Scripturam ſacram, non ſolùm veteris, ſed etiam novi Teſtamenti. Hugo Victorinus Libro 2. de Sacramentis, excipit Libros Evangeliorum ; ſed Concilium Laodicænum cap. 59. & Carthaginenſe III. Can. 47. nullum Librum excipiunt. 2. Doctorum orthodoxorum ſcripta, ex Con-

Concilio Carthaginenſi III. Can. 47. Unde Yvo Carnotenſis Serm. de excellentia ſacrorum Ordinum ait: *Hic quidem, qui ad hunc gradum* (Lectoratus) *provehitur, Litterarum ſcientia debet eſſe inſtructus, ut & ſenſum verborum intelligat, vim accentuum ſciat, diſtinctè legat, ne confuſione pronuntiationis intellectum auditoribus auferat, attendat quid ſit indicativè legendum, quid ſit interrogativè: ubi ſit in oratione ſubdiſtinctio, media diſtinctio; quia & hæc malè ſervata intellectum perturbant, & ad riſum provocant; auribus enim & cordi conſulere debet Lector.* Eadem habet Magiſter Sententiarum Lib. 4. diſt. 24. quæ ex Yvone exſcripſiſſe videtur.

Secundum, Lectori incumbit tradere Fidei rudimenta ſive Catechumenis, ſive baptizatis rudioribus, eaque ipſis explanare; in admonitione enim ad Lectores ait Pontifex: *Lectorem oportet legere ea quæ prædicat:* quibus verbis duo exprimuntur: nempe legere, & prædicare.

Tertium; Lectoris olim munus fuit Epiſcopo prædicanti legere eam Scripturæ partem, quam ille expoſiturus erat.

Quartum, ad Lectorem pertinet Divinas laudes decantare, & præeſſe Pſalmiſtis, ſeu Cantoribus, qui prioribus temporibus erant veluti ejus coadjutores.

Quintum, Lector etiam antiquitus novos fructus benedicere conſueverat, ut colligitur ex Pontificali Romano, ubi Pontifex in degradatione Lectoris propter ejus crimina, ſic loquitur: *In Eccleſia Dei non legas ulteriùs, aut cantes, nec panes, aut fructus novos ullatenus benedicas; quia tuum officium non impleviſti fideliter & devotè.*

Atque

Atque ex his perſpicuum eſt Lèctoris Ordinem antecellere Oſtiariatum, cùm ipſi competant munia honorificentiora; Oſtiarius quippe fores materiales aperit, Lector ſpiritales, corda ſcilicet Fidelium: ille ſollicitus eſt circa exteriorem domus Dei decorem, iſte circa interiorem: & ita proximiùs diſponit ad Euchariſtiam dignè pèrcipiendam.

Quanti autem Veteres fecerint Ordinem Lectoris, liquet ex Epiſt. 33. & 34. S. Cypriani, qui illuſtres Chriſti Confeſſores Aurelium ſcilicet & Celerinum in præmium ſuæ confeſſionis Lectoratus Ordine ſublimavit: *quia*, inquit de Aurelio, *nihil magis congruit voci, quæ Dominum glorioſa prædicatione confeſſa eſt, quàm celebrandis divinis lectionibus perſonare, poſt verba ſublimia, quæ Chriſti martyrium prolocuta ſunt. Evangelium Chriſti legere: unde martyres fiunt: ad pulpitum poſt caatſtam venire: illic auditum eſſe cum miraculo circumſtantis populi, hic cum gaudio fraternitatis audiri*, Et de Celerino: *nefas fuerat, nec decebat ſine honore Eccleſiaſtico eſſe, quem ſic Dominus honoraverit cœleſtis gloriæ dignitate . . . . . . Lucent in corpore glorioſo clara vulnerum ſigna, eminent & apparent in membris longa tabe conſumptis expreſſa veſtigia: ſunt magna, ſunt mira, quæ de virtutibus ejus ac laudibus fraternitas audiat.* Et infrà: *Nihil eſt, in quo magis Confeſſor fratribus proſit, quàm ut dum Evangelica lectio de ore ejus auditur, Lectoris fidem quiſquis audierit, imitetur.*

Refert etiam ſanctus Gregorius Nazianzenus Orat. 3. Julianum ipſum Cæſareo ſanguine illuſtrem honori duxiſſe, priuſquam à fide deficeret, ſi ad Lectoris gradum proveheretur.

§. III.

§. III.

De Exorciſtis.

Q. 1. *Quid eſt Exorciſtatus?*

R. Eſt Ordo, quo datur poteſtas expellendi dæmones à corporibus ſive baptizatorum, ſive Catechumenorum; ita enim initiandos alloquitur Pontifex: *Habete poteſtatem imponendi manus ſuper Energumenos, ſive baptizatos, ſive Catechumenos.* Et in oratione, quam pro eis apud Deum fundit: *probabiles ſint Medici Eccleſiæ tuæ, gratia curationum, virtuteque cæleſti confirmati.*

Q. 2. *Quænam ſunt Exorciſtæ officia?*

R. Unum ipſis tribuunt Veteres, Concilium Laodicænum, Carthaginenſe IV. & Pontificale Romanum; nempe adjurare dæmones, quod eſt longè præſtantius recenſitis inferiorum Ordinum officiis, cùm Exorciſta voce quidem humana, ſed poteſtate divina, ut loquitur ſanctus Cyprianus Epiſtola ad Demetrianum, dæmones ejiciat, efficaciuſque ad Euchariſtiam diſponat.

Dices 1. pro Pſeudo-Reformatis: gratiæ gratis datæ primo ſæculo concedebantur, non Apoſtolis ſolùm, ſed & omnibus credentibus, ut conſtat ex cap. Marci ultimo verſ. 17. ubi ſic Chriſtus loquitur: *ſigna autem eos, qui crediderint, hæc ſequentur: in nomine meo dæmonia ejicient, linguis loquentur novis* &c. Promiſſum autem illud reſtringi debet ad primordia Eccleſiæ, quibus infideles per ſtupenda illa ſigna adducendi erant ad fidem, qua plantata & radicata prorſus deſierunt. Atqui poteſtas ejiciendi dæmones eſt gratia gratis data; & Fides jamdudum in toto orbe eſt ſeminata &

radi-

radicata: Ergo poteſtas ejiciendi dæmones à pluribus ſæculis non exiſtit in Eccleſia, nec unquam credita fuit annexa Ordinibus Eccleſiaſticis.

Diſtinguo majorem. Gratiæ gratis datæ omnibus fidelibus concedebantur ad tempus, aliquæ, Concedo; omnes omninò, Nego majorem; namque gratia remittendi peccata, convertendi panem in corpus Chriſti reale, ſunt gratiæ gratis datæ, cùm dentur in aliorum commodum & ſalutem: non fuerunt tamen fidelibus communes, hactenuſque permanſerunt in Eccleſia. Unde conceſſa minore,

Diſtinguo conſequens: poteſtas ejiciendi dæmones non ampliùs exiſtit apud Laicos, & credentium vulgus, Concedo: apud Eccleſiæ Miniſtros, Nego conſequent. Sicut enim donum interpretandi Scripturam ſacram permanet in Eccleſiæ paſtoribus, & curandi infirmos per Extremam unctionem in Sacerdotibus: ita & poteſtas ejiciendi dæmones in Exorciſtis, quamvis ejuſmodi dona deſierint in Laicis.

Probatur autem noſtra reſponſio, 1. quia Eccleſiæ denegari non debet, quod conceſſum agnoſcitur Synagogæ: atqui Synagogæ conceſſa eſt poteſtas expellendi dæmones; eam quippe Chriſtus agnovit Matth. 12. verſ. 27. *Si ego in Beelzebub ejicio dæmones, filii veſtri in quo ejiciunt? ideo ipſi judices veſtri erunt.* De ea poteſtate, quæ in gente ſua vigebat, ſcribit Joſephus Lib. 8. Antiq. c. 4. Quòd autem poteſtas illa in ſingulis Judæis non obtineret, præterquam quod ipſe Joſephus ſatis indicat loco citato, colligit Baronius ad annum Chriſti 57. ex cap. 19. Act. v. 14. ubi refertur filios Sevæ Principis Sacerdotum Exorciſtas egiſſe.

Proba-

Probatur 2. ex conſtanti Eccleſiæ Traditione, quæ ſemper Miniſtros inſtituit ad Dæmones expellendos.

Tertullianus Libr. de Præſcript. cap. 41. reprehendit in ſeptis Hæreticorum, quod etiam mulieres apud eos exorciſmos agerent: *Ipſæ mulieres hæreticæ*, inquit, *quàm procaces, quæ audeant docere, exorciſmos agere, curationes repromittere.*

Sanctus Cornelius ſummus Pontifex & Martyr tertio mediante ſæculo, Epiſt. ad Fabium Antiochenum, quam refert Euſeb. Hiſt. Lib. 6. cap. 43. ſcribit, ſuo tempore in Eccleſia Romana fuiſſe *Exorciſtas, & Lectores cum Oſtiariis* 52.

S. Cyprianus, S. Cornelii coætaneus, Epiſt. 45. de Poteſtate Exorciſtarum, ſic habet: *Hodie enim geritur ut per Exorciſtas voce humana, & poteſtate divina flagelletur & uratur, ut torqueatur Diabolus.* Et Tractatu adverſus Demetrianum infenſiſſimum Chriſtianorum hoſtem, & crudelem perſecutorem: *O ſi audire eos* (Dæmones) *velles & videre, quando à nobis adjurantur & torquentur ſpiritualibus flagris, & verborum tormentis de obſeſſis corporibus ejiciuntur, quando ejulantes & gementes voce humana & poteſtate divina flagella & verbera ſentientes, venturum judicium confitentur. Veni & cognoſce vera eſſe, quæ dicimus . . . videbis nos rogari ab iis, quos tu rogas, timeri ab eis, quos tu times; quos tu adoras, videbis ſub manus noſtras ſtare vinctos, & tremere captivos.* Porrò tempore S. Cypriani deſierant exteriora miraculorum dona.

Concilium Laodicænum anno 302. Can. 26. prohibet, ne quis Dæmones adjuret, qui ab Epiſcopo non fuerit ordinatus.

Concilium Carthaginenſe quartum anno 398. exponit ritum, quo Exorciſta ordinari conſueverat.

Sanctus Hilarius Exorciſtam ordinavit ſanctum Martinum; ex Severo Sulpitio in Hiſtoria vitæ ſancti Martini.

Denique Eccleſia, ſive Orientalis, ſive Occidentalis, à temporibus Apoſtolorum hactenus exorciſmos ſeu adjurationes adhibuit adverſus Dæmones; quamvis enim Exorciſtatus apud Græcos ab aliquot ſæculis non ſit Ordo ab aliis diſtinctus, ut jam obſervatum eſt, apud eos tamen poteſtas & uſus imperandi Dæmonibus in Sacerdotio permanet.

Inſtas 1. vel ipſa experientia conſtat, poteſtatem illam jam dudum in Eccleſia deſiiſſe: nullum enim reperire eſt, qui exorciſmis Dæmones è corporibus expellat: Ergo fruſtra ordinantur Exorciſtæ.

Nego antecedens: imò multis experimentis etiam poſteriorum ſæculorum confirmatur illa poteſtas, licèt nonnunquam careat effectu, propter infirmam vel Exorciſtæ vel Energumeni fidem, aut aliam pravam affectionem. Apoſtoli liberare non potuerunt lunaticum à vexationibus Dæmonis, Matth. 17. quærentibus autem Apoſtolis, quare non potuiſſent ejicere, reſpondit Chriſtus v. 19. *propter incredulitatem veſtram.* Adjurandi ergo Dæmones *vel exiliunt ſtatim*, inquit ſanctus Cyprianus Libr. de Vanitate Idolorum *vel evaneſcunt gradatim, prout fides patientis adjuvat aut gratia curantis aſpirat.* Quin Chriſtus v. 20 monet eſſe quoddam Dæmoniorum genus cæteris obſtinatius, ad quod ejiciendum in Exorciſt

opu

opus eſt jejuniis, orationibus, & longa patientia. Sed inde non colligitur nec Apoſtolis, nec noſtris Exorciſtis poteſtatem adverſus Dæmones fuiſſe conceſſam.

Inſtas 2. in Eccleſia Romana ordinatio Exorciſtæ videtur ludus & ſcena; iis quippe conceditur poteſtas adjurandi Dæmones, & ſimul uſus hujuſce poteſtatis interdicitur; nequidem enim Presbyteris eos adjurare licet: Ergo.

Diſtinguo antecedens: uſus interdicitur inconſulto Epiſcopo, Concedo: interdicitur ſimpliciter & abſolutè, Nego antecedens. Porrò gravibus ex cauſis ſanxit Eccleſia, ne quis, ſive Exorciſta, ſive Presbyter, ſine conſcientia Epiſcopi energumenis exorciſmos adhibeat. Alii quippe, ut rudiores & melancholici, facilè ſibi perſuadent vexari ſe à Dæmone, cùm inſoliti ac diuturnioris morbi cauſa eos latuerit: alii ex profeſſo, & maligna mente arreptitios ſe fingunt, ut popularem in ſe admirationem concilient, & largiores eleemoſynas emungant. Meminere etiam Patres Laodicæni, & alii Scriptores quorundam impoſtorum & circulatorum, qui quæſtus cauſa urbes & vicos circuibant, & ſuperſtitionibus ac incantationibus, corporum morbis tanquam à Dæmone creatis mederi ſe ſimulabant. Quibus corruptelis ac fallaciis, quæ ſacra miniſteria in contemptum deriſumque verterent, ut obviaret Eccleſia, pro ſua divina ſapientia cavit, ne quis etiam Presbyterorum, Dæmones è corporibus expellere attentaret, quin priùs ab Epiſcopo probatæ fuerint & morbi iniquitas, & morum Exorciſtæ integritas, ac vitæ ſanctitas; Dæmon quippe eorum imperium facilè deridet, quos laqueis

ſuis captivos tenet, ut patuit in filiis Principis Sacerdotum, in quos inſiliit, cùm illum adjurarent in nomine Jeſu, Act. 19. v. 13. Unde in ordinatione Exorciſtarum Pontifex graviſſimis hiſce verbis illos admonet: *Studete igitur, ut ſicut à corporibus aliorum Dæmones expellitis, ita mentibus & corporibus veſtris omnem immunditiam & nequitiam ejiciatis, ne illis ſuccumbatis, quos ab aliis veſtro miniſterio effugatis. Diſcite per officium veſtrum vitiis imperare; ne in moribus veſtris aliquid ſui juris inimicus valeat vindicare.* Quæ autem in energumenorum exorciſmis obſervanda ſint, quæ præire debeat in Exorciſta præparatio, præſcribunt Concilium Mediolanenſe primum & quartum: *Pridie illius diei, quo alicui exorciſmum adhibere incœperit, ſe jejunio & oratione præparare ſtudeat. Tum confeſſus, conſcientia ab omni culpa pura ac munda, magna cum humilitate & fide . . . ad id munus obeundum accedat. Si Sacerdos autem eſt . . Miſſæ ſacrum faciat, ſi id commode præſtare poteſt.* Ubi illud munus non denegatur inferioribus Ordinibus, quin ſatius interdum eſſet, ſi à junioribus ad hoc Officium ordinatis exerceretur ad majorem Dæmonis contemptum & confuſionem, vehementerque exoptant Tridentini Patres, quorum verba capite ſequenti referemus, ut omnia inferiorum Ordinum officia reſtituantur.

Dices 2. Sanctus Clemens Libr. 8. Conſtitut. cap. 26. hanc ſancti Thaddæi Apoſtoli ſententiam laudat: *Exorciſta non fit Ordinatione.* Ergo Exorciſtatus non eſt numerandus inter Ordines:

R. 1. Hoc opus non eſſe ſancti Clementis, rejectumque fuiſſe inter Libros Apocryphos, Gelaſio Summo Pontifice in Concilio ſeptuaginta Epiſcoporum anno 494. Deinde ex hoc loco ſolùm

lùm colligi, Apoſtolos judicaſſe Exorciſtàs ſua ætate non eſſe ſpecialiter ordinandos, cùm Spiritus Sanctus miraculorum dona in credentes promiſcuè effunderet, in alios genera linguarum, in alios gratiam curationum, in alios virtutem ejiciendi Dæmones.

§. IV.

De Acolythis.

Q. 1. *Quid eſt Acolythatus?*

R. Eſt Ordo, quo datur poteſtas miniſtrandi Subdiacono & Diacono in Miſſæ ſacrificio; Acolythus enim ſecundùm vim nominis Græci, eſt famulus ac veluti pediſſequus.

Q. 2. *Quot ſunt officia Acolythi?*

R. Tria.

Primum ac præcipuum eſt parare vinum & aquam in urceolis, quos deinde exhibet Subdiacono. Hinc in Ordinatione Pontifex urceolum tradit Acolythis, dicens: *Accipite urceolum ad ſuggerendum vinum & aquam in Euchariſtiam ſanguinis Chriſti.*

Secundum, deferre lumina, dum Evangelium ſolemniter cantatur à Diacono: *Per totas Orientis Eccleſias*, inquit ſanctus Hieronymus Libro contra Vigilantium, *quando legendum eſt Evangelium, accenduntur lumina jam ſole rutilante, non utique ad fugandas tenebras, ſed ad ſignum lætitiæ demonſtrandum.* Atque in hujuſce officii ſignum Acolythus in Ordinatione ſua accipit candelabrum cum cereo à Pontifice quidem juxta Pontificale Romanum: ab Archidiacono verò juxta Concilium Carthaginenſe IV. Amalarium, Yvonem, Magiſtrum Senten-

 tiarum,

tiarum, & ſanctum Thomam Suppl. qu. 38. art. 1. ad 2. Sed cùm Archidiaconus iſtud munus obeat ſub oculis Pontificis, qui moraliter per principem miniſtrum agit, *Acolythus*, inquit ſanctus Thomas, *accipit characterem ex verbis Epiſcopi, in hoc quòd accipit prædicta ab Archidiacono, & magis in acceptione urceoli, quàm candelabri. Unde non ſequitur, quòd Archidiaconus Ordinem conferat.*

Tertium, luminaria Eccleſiæ accendere & aſſervare; propter quod Eccleſiæ mancipati dicuntur; quia illud officium majorem in Eccleſia aſſiduitatem poſtulat: *Sciatis vos*, inquit Pontifex, *ad accendenda Eccleſiæ lumina mancipari*, hincque vulgato nomine Ceroferarii vocantur.

Acolythi antiquitus, ut fidi Epiſcoporum Miniſtri, eorum Epiſtolas ac mandata perferebant, ex Epiſt. 43. S. Cypriani: Eulogias etiam ſeu Euchariſtiam ad abſentes deportabant, ex Innocentio I. Epiſt. 29. ad Decentium; *quia ipſa die* (Dominica) *propter plebem ſibi creditam, nobiſcum convenire non poſſunt* (Presbyteri;) *idcirco fermentum à nobis confectum per Acolythos accipiunt, ut ſe à noſtra communione, maximè illa die, non judicent ſeparatos.* Uſuardus ad 18. Kalendas Septembris refert de S. Tharſicio Acolytho eum fuſtibus & lapidibus à paganis fuiſſe obrutum, eo quòd Chriſti Corporis Sacramenta, quæ deferebat, prodere noluiſſet.

Ex Acolythorum officiis facilè intelligitur eorum Ordinem præcedentibus eſſe ſuperiorem, cùm celebrandæ Euchariſtiæ, à qua ſinguli Ordines ſuum hauriunt decus ac perfectionem, propiùs inſerviat; proptereáque exigere majorem cordis munditiam & vitæ ſanctitatem: *Penſate*

quod

quod ſuſcipitis, inquit Pontifex, *non enim Deo placere poteritis, ſi lucem Deo manibus præferentes, operibus tenebrarum inſerviatis: ſed ſicut Veritas dicit, luceat lux veſtra coram hominibus.* Et infrà: *Eſtote igitur ſolliciti in omni juſtitia, bonitate & veritate, ut & vos, & alios, & Dei Eccleſiam illuminetis.*

§. V.

De Subdiaconis.

Q. 1. *Quid eſt Subdiaconus?*

R. Eſt ſacer Ordo, quo, ut præ ſe fert nomen Subdiaconi ſeu Hypodiaconi, datur poteſtas miniſtrandi Diacono & Sacerdoti in Miſſæ ſacrificio.

Is Ordo, propter rationes allatas capite tertio, dicitur ſacer, qua voce diſtinguitur ab inferioribus Ordinibus.

Q. 2. *Quot ſunt Subdiaconi munia?*

R. Quinque recenſentur in Pontificali Romano.

1. Calicem & patenam in uſum ſacrificii Diacono offert, ponitque in Altari, cùm antiquitus ipſe Diaconus iſta à Subdiacono tradita ad Altare deferret, ex Rabano Lib. 1. de Inſtit. Cleric. Cap. 8. quod etiamnum obſervatur in Eccleſia Græca, ubi Diaconus ſacra vaſa magna cum pompa defert ad Altare.

2. Sacerdoti ſacra facienti aquam fundit ad extrema digitorum abluenda in ſignum ſummæ munditiei in ſacrificio requiſitæ. Hinc in Ordinatione Archidiaconus urceolos cum bacili & manutergio tangendos ipſi porrigit.

3. Oblationes à populo ſuſcipit, & ex iis quantùm ſatis eſt ad aſtantium communionem, in Altari ponit, ne quid putridum in ſacrario remaneat, ut habetur in Libro Pontificali.

4. Legit Epiſtolam, & in hunc finem Librum accipit à Pontifice; ſed de hocce munere nihil habet antiquus Ordinationis ritus, nec veteres Scriptores: Lectorum erat Epiſtolas legere, ut etiamnum eas legunt in Eccleſia Græca.

5. Pallas Altaris, corporalia, & purificatoria abluit cum cantione in Pontificali præſcripta; ubi Pontifex ordinandos monet, quid in hiſce miniſteriis intelligere debeant: *Studete itaque*, inquit, *ut iſta viſibilia miniſteria, quæ diximus, nitidè & diligentiſſimè complentes, inviſibilia horum exemplo perficiatis. Altare ſiquidem ſanctæ Eccleſiæ ipſe Chriſtus . . . per quem oblationes Fidelium Deo Patri conſecrantur, Cujus Altaris pallæ & corporalia ſunt membra Chriſti; ſcilicet Fideles Dei, quibus Dominus quaſi veſtimentis pretioſis circumdatur . . . . . . Si itaque humana fragilitate contingat in aliquo Fideles maculari, præbenda eſt à vobis aqua cœleſtis doctrinæ, qua purificati, ad ornamentum Altaris & cultum Divini Sacrificii redeant. Eſtote ergo tales, qui Sacrificiis Divinis, & Eccleſiæ Dei dignè ſervire valeatis.*

Quanti verò ſint momenti ejuſmodi miniſteria, quantamque in Subdiacono perfectionem exigant, pluribus ex capitibus perſpicuè colligitur,

Ac primò quidem ex dictis de minoribus Ordinibus; ſi enim Eccleſia & recta ratio eam, quam diximus, morum integritatem, ac pietatis ſtudium in iis requirunt, qui in inferioribus gradibus ſunt conſtituti, remotiuſque Euchariſtiæ con-

conficiendæ inſerviunt ; dubium non eſt, quin præſtantiora expetant merita in iis, qui ad ſacratiora miniſteria aſſumantur. *Ita de gradu in gradum aſcendant*, inquit Concilium Tridentinum Seſſ. 23. cap. 11. de Reform. *ut in eis cum ætate, vitæ meritum & doctrina major accreſcat quod & bonorum morum exemplum, & aſſiduum in Eccleſia miniſterium, atque major erga Presbyteros & ſuperiores Ordines reverentia, & crebrior, quàm antea, Corporis Chriſti communio maximè comprobabunt.* Hinc Concilium Mediolanenſe quintum 3. part. tit. de examinandi ratione, ſic præſcribit Examinatoribus, *qui verò ſacris Ordinibus . . . initiandi ſunt, cùm ornati excultique iis virtutibus eſſe debeant, quæ in Clericis inferiorum Ordinum requiruntur : ſicut ad altiorem Ordinis gradum aſcendunt, ita virtutum, & probitatis, & doctrinæ quodam quaſi aſcenſu præſtare debent. Quamobrem hoc imprimis Ordinatores videant, an qui Ordinis Sacramento initiantur, per ſingulos illius gradus, & in vitæ ſpiritualis diſciplina majorem progreſſionem fecerint.* Egregiè omninò ; qui enim negligenter, &, ut ajunt, perfunctoriè in minoribus ſe geſſit, nec ullum præſetulit ſtudium plura conferendi in Eccleſiæ decus ac commodum, temerè, ne dicam imprudenter, majora ambit miniſteria. In examine igitur initiandorum ad Subdiaconatum meminiſſe oportet, quæ fuerit prior eorum eruditio, quæ pietatis ſigna jam dederint, & præterita cum præſentibus conferre, ut inde eluceat an & quantum in litteris & virtute profecerint. Non enim fruſtra ſacra Synodus Tridentina decrevit cit. c. 11. minores Ordines per temporum interſtitia eſſe conferendos, neminemque ad Subdiaconatum promovendum, niſi poſt annum a ſuſceptione po-

ſtremi Ordinis, *niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ utilitas, judicio Epiſcopi, aliud expoſcat.* Sed diſciplinæ ignarus, aut negligens, judicari non poteſt Eccleſiæ neceſſarius vel utilis. Hic autem ſacri Antiſtites majorem cautionem & ſeveritatem adhibeant neceſſe eſt, ne poſtea aliquos vel miſeratione ducti, vel importunitate victi, ad Diaconatum, & quod magis timendum eſt, ad Presbyteratum inutiles evehere cogantur, nulla alia ratione, quàm quòd eos Subdiaconos effecerint; quaſi verò errore reſarciatur error; aut auguſtiora miniſteria ad quæſtum aut temporale commodum convertere liceat.

Secundò, Subdiaconi functiones & neceſſariæ dotes æſtimari debent ex iis, quæ Eccleſia hactenus præmittenda duxit ejus Ordinationi. Nimirùm ſua Lege prohibuit, ne ſacer illi Ordo conferatur niſi Sabbato Quatuor Temporum, hoc eſt, poſt triduanum jejunium, & profuſiores ſolitò Fidelium preces; ita enim obſervatum eſt in Ordinatione Apoſtolorum Pauli & Barnabæ, Act. 13. ubi ſic legitur v. 2. & 3. *Miniſtrantibus autem illis Domino, & jejunantibus; dixit illis Spiritus Sanctus: Segregate mihi Saulum & Barnabam in opus, ad quod aſſumpſi eos. Tunc jejunantes, & orantes, imponenteſque eis manus, dimiſerunt illos.* Meritò quidem; par enim eorum debet eſſe votum, quorum cauſa communis exiſtit; cumque totius Reipublicæ Chriſtianæ ſalus ac decus pendeat ex perfecto ſupremi Numinis cultu, omnium Fidelium maximè intereſt, ut ipſi offerantur digni & accepti Miniſtri, qui gratia apud Divinam ejus Majeſtatem polleant, iram ejus à populo, ſi quando deliquerit, avertant, & opportuna ſubſidia facilè obti-

obtineant. Hinc eſt quòd in ipſa Ordinationis hora omnes ſumma animi & corporis dejectione totam cœleſtem curiam in auxilium advocant, Deumque per ſacratiſſima quæque obteſtantur; plebs quidem genibus flexis, initiandi verò toto corpore in terra proſtrati, & ipſe Pontifex procumbens, *ut hos electos benedicere, ſanctificare, & conſecrare* dignetur. Hic univerſos cætus, adjunctis beatorum Spirituum ſuffragiis, Deum per Ponticem enixè rogat ut initiandos Subdiaconos 1. benedicat, hoc eſt, omni donorum cœleſtium genere cumulet: 2. ſanctificet, hoc eſt, ab omni terrenæ cupiditatis labe expurget: 3. conſecret, id eſt tamquam ſelectum munus acceptet, ac in domo ſua in æternum Miniſtros conſtituat. Quis autem ex iis non intelligat, ſacratiſſima eſſe Subdiaconi miniſteria, eximiamque in eo requiri virtutem?

Tertiò, idem colligitur ex Lege ſervandi perpetuam continentiam, & quotidie perſolvendi Horas Canonicas, quam Eccleſia Subdiaconis imponit. Namque miniſteria illa cenſeri debent longè ſacratiſſima, perfectamque virtutem in Miniſtro exigere, atque non patet acceſſus niſi virginibus aut cœlibem vitam agentibus; hi quippe dicuntur à ſancto Cypriano Lib. de Habitu Virginum, *illuſtrior portio gregis Chriſti, & Dei imago reſpondens ad ſanctimoniam Domini*, tantumque diſtant à conjugatis, juxta ſanctum Fulgentium Libro de Virginitate, *quantum ſimilitudo pecorum ab imitatione diſcernitur Angelorum?* quia ex Apoſtolo 1. Cor. 7. *qui ſine uxore eſt, ſolicitus eſt quæ Domini ſunt, quomodo placeat Deo . . . & mulier innupta, & virgo, cogitat quæ Domini ſunt, ut ſit ſancta & corpore & ſpiritu. Pura conti-*

continentis anima, inquit ſanctus Baſilius Libro de Virginitate, *ſicut oleum aquæ, ita corpori inſidet, nihilque ex carnalibus affectionibus turbidum puriſſimo decori admiſceri patitur.* Ne autem Subdiaconus ex altiſſimo illo perfectionis gradu decidat; Eccleſia memor verborum Domini, Iſaiæ 48. verſ. 9. *Laude mea infrenabo te, ne intereas;* illum ad perennem Dei laudem adigit, dum quotidianum precandi officium per certas horas ita diſtributum ipſi injungit, ut verè cum Pſalmiſta dicere queat: *Benedicam Dominum in omni tempore, ſemper laus ejus in ore meo.* Denique Eccleſia, quò Subdiaconi animus liber ſit à curis mordacibus comparandi vitæ neceſſaria, ſtatuit neminem ſacro hocce Ordine initiandum, qui ſufficienti titulo ad victum & veſtitum non fuerit munitus. Sed de Titulo Clericali, & cœlibatu Clericorum plura dicemus tertia parte. Iſthæc pauca duntaxat prælibavimus, ut perſpicuum ſit, quanti Eccleſia æſtimet Subdiaconorum miniſteria, ad quæ tot & tanta exigit, ut expleantur ea, qua par eſt, Religione.

Quartò, Subdiaconorum officia maximè pendi debent ex ipſo Ordinationis ritu, in quo Pontifex eos imprimis ſic admonet: *Iterum atque iterum conſiderare debetis attentè, quod onus hodie ultrò appetitis . . . . . Deo (cui ſervare regnare eſt) perpetuò famulari, & caſtitatem, illo adjuvante, ſervare oportebit, atque in Eccleſiæ miniſterio ſemper eſſe mancipatos.* Tum calicem cum patena illis tradens ait: *Videte, cujus miniſterium vobis traditur; ideò vos admoneo, ut Deo placere poſſitis.* Non exprimit tanti miniſterii præſtantiam, ſed de ea ſeriò cogitandum monet; *videte*, quia nulla vox eſt, quæ illam poſſit comprehendere, quidquid enim dicatur, minus

erit,

erit; Deinde imponit amictum hiſce verbis: *Accipe amictum, per quem deſignatur caſtigatio vocis;* quaſi dicat, conſecraſti os tuum Evangelio, facetiis jam & vaniloquiis aperire non modò illicitum, ſed & ſacrilegum eſt: memento verborum Apoſtoli 1. Cor. 13. *Cùm eſſem parvulus, loquebar ut parvulus, ſapiebam ut parvulus, cogitabam ut parvulus; quando autem factus ſum vir, evacuavi quæ erant parvuli.* Nunc abjiciendi pueriles Laicorum joci, ſit ſermo ſemper in gratia ſale conditus, juxta præceptum ejuſdem Apoſtoli, ut det gratiam audientibus, populi enim de ore Miniſtrorum Dei Legem requirunt, non nugas, vel fabulas. Sed ut Subdiaconus diſcat verba ad rem conferre, & dicta factis comprobare, pergens Pontifex manipulum in ſiniſtrum ejus brachium immittit, aitque: *Accipe manipulum per quem deſignatur fructus bonorum operum.* Quibus verbis non ſpicilegium, ſeu jejunas quaſdam ſpicas, ſed manipulum & copioſam bonorum operum ſegetem à Subdiacono expectari ſignificat, ad quæ ipſum expeditum ex prævio examine augurans, cum tunica, veluti indumento juſtitiæ, circumdat, dicens: *Tunica jucunditatis & indumento lætitiæ induat te Dominus:* fructus enim bonorum operum ſunt gaudium & pax in Spiritu Sancto. Porrò Subdiaconus huncce Ordinationis ſuæ ritum mente revolvens, ut debet, facilè percipiet, Eccleſiam maximi facere ejus miniſteria, eximiamque ab eo exigere virtutem.

§. VI.

§. VI.

De Diaconis.

Q. 1. *Quid eſt Diaconatus?*

R. Eſt ſacer Ordo, quo datur ſpiritualis poteſtas inſerviendi proximè Sacerdoti ſacra facienti.

Objiciunt Novatores adverſùs allatam definitionem caput ſextum Actuum, ex quo ſe certò elicere autumant, Diaconatum non eſſe ſpiritualem poteſtatem, ſed nudum miniſterium profanum diſpenſandi eleemoſynas indigentibus; ſic enim eo loci loquitur ſanctus Petrus: *Non eſt æquum nos derelinquere Verbum Dei; & miniſtrare menſis. Conſiderate ergo, Fratres, viros ex vobis boni teſtimonii ſeptem . . . quos conſtituamus ſuper hoc opus;* Ergo Diaconatus non eſt ſacer Ordo.

Nego antecedens; quamvis enim murmur Græcorum adverſùs Hebræos, cujus fit mentio citato capite, fuerit occaſio eligendi Diaconos, qui curam gererent Viduarum (quarum victui neceſſaria ſuppeditabat Eccleſia) & menſis præficerentur; conſtat tamen tum ex Scriptura, tum ex Traditione, Diaconos ad auguſtiora miniſteria fuiſſe ab Apoſtolis ordinatos.

Ac 1. quidem ex Scriptura; namquè 1. ſeptem ſeliguntur pleni Spiritu Sancto & ſapientia, quæ dotes aliud ſanè ſpectant, quàm miniſterium menſarum. 2. Inaugurantur iiſdem planè cæremoniis; quibus Saulus & Barnabas Act. 13. & alii ſacri Miniſtri, ſcilicet, orationibus & impoſitione manuum, *& orantes impoſuerunt ei manus.* 3. Stephanus & Philippus ambo ex ſeptem Diaconis ſacra

ſacra munia ſtatim obeunt; Stephanus quidem Jeroſolymis Verbum Dei prædicat, ac ſignis & prodigiis confirmat laudato capite 6. & Philippus Samariæ, ubi & baptizat, Act. 8. 6. Apoſtolus 1. Tim. 3. v. 9. Diaconos inter Miniſtros Eccleſiæ recenſet: *Habentes*, inquit, *myſterium Fidei in conſcientia pura. Et hi autem probentur primùm, & ſic miniſtrent nullum crimen habentes.*

2. Idem conſtat etiam ex Traditione. Sanctus Ignatius, qui cum Apoſtolis verſatus eſt, Epiſt. ad Trallianos ſic habet: *Oportet & Diaconos Miniſtros exiſtentes myſteriorum Jeſu Chriſti, ſecundùm omnem modum omnibus placere; non enim ciborum & potuum ſunt Miniſtri, ſed Eccleſiæ Dei Miniſtri.* Et Epiſt. ad Epheſios; *Feſtinate ergo, dilectiſſimi, ſubditi eſſe Epiſcopo, & Presbyteris, & Diaconis; qui enim iſtis ſubditus fuerit, Chriſto obedit, qui eis hoc conceſſit.* Sanctus Juſtinus ſecundo ſæculo ſcribit Apol. 2. Diaconos Fidelibus Euchariſtiam diſtribuiſſe. Ex quo poſtmodum irrepſit abuſus, quem Concilium Nicænum generale primum corrigit Canone 18. nempe Diaconi Presbyteris etiam, qui Epiſcopo ſacra facienti præſentes aderant, Euchariſtiam porrigebant, ſicut inferioribus Miniſtris & Laicis, cùm rectus ordo poſtularet, ut in ejuſmodi circumſtantiis Presbyteri eam ab Epiſcopo acciperent. S. Cyprianus tertio ſæculo Diaconos ſæpius annumerat inter ſacros Eccleſiæ Miniſtros: *Diaconos*, inquit Epiſtola 65. *poſt aſcenſum Domini in cœlos, Apoſtoli ſibi conſtituerunt Epiſcopatus ſui & Eccleſiæ Miniſtros.* S. Cornelius ſummus Pontifex, & Beati Cypriani Coætaneus, Epiſtola ſæpiùs laudata ad Fabium Antiochenum, Diaconos inter Clericos in ſecundo Ordinis gradu

du reponit poſt Presbyteros. Hæc autem antiquiſſimorum Patrum teſtimonia perſpicuè demonſtrant, Diaconos ab Apoſtolis fuiſſe primariò ordinatos ad ſacra officia, ſecundariò verò ad diſtribuendas Fidelium eleemoſynas. Longum eſſet & omnino ſuperfluum, ſingillatim appellare Patres & Concilia, quæ à tertio ſæculo uſque ad noſtram ætatem Diaconos ut Miniſtros Altaris agnovere, cùm inficias non eant adverſarii.

Inſtas: S. Hieronymus, qui floruit quarto & quinto ſæculo, ſcribit Diaconos fuiſſe duntaxat inſtitutos, ut miniſtrarent menſis profanis, Epiſtola enim 85. ad Evagrium vocat eos *menſarum ac viduarum Miniſtros:* ergo Diaconatus non eſt ſacer Ordo.

Nego antecedens; ſanctus quippe Hieronymus conſtanter agnoſcit, Diaconos non ſolùm menſarum, ſed maximè Altaris miniſterio eſſe mancipatos. In laudata Epiſtola ad Evagrium docet, Diaconos hoc eſſe in Eccleſia, quod Levitæ erant in Synagoga: atqui Levitæ in veteri Lege à populo erant ſelecti ut Templo miniſtrarent, *quoad Aaron*, inquit, *& filii ejus atque Levitæ fuerunt, hoc ſibi Epiſcopi, & Presbyteri, & Diaconi vindicant in Eccleſia.* In Epiſtola ad Heliodorum Diaconos collocat in tertio Sacerdotii gradu. Lib. 2. adverſùs Jovin. Diaconos ſupra Laicos evehit. In Apologia adverſùs eundem Diaconos, non minùs quàm Epiſcopos & Presbyteros continentiæ vinculo conſtringit; quia cum Presbyteris immaculatam Hoſtiam offerunt. Et Lib. contra Luciferianos ſcribit, Diaconos ex Epiſcopi juſſione habere Jus baptizandi. Ita igitur eos vocat menſarum Miniſtros, ad comprimendum faſtum, quo nonnulli

nonnulli in Romana Eccleſia ſupra Presbyteros ſe erigebant, ut non neget ſublimiora eorum munia: ſic herus animi cœcitatem ac temeritatem in domeſtico increpat, cùm animal ſimpliciter eum nominat, ex parte ſcilicet quæ in ipſo eſt vilior; ſed nobiliorem, puta rationem, non excludit. Ideò autem Diaconi illi adverſus Presbyteros intumeſcebant, quòd cùm curam haberent theſauri Eccleſiaſtici, illumque diſpenſarent, ambitioſius à populo colerentur.

Inſtabis iterum: Synodus Quiniſexta Can. 16. definit, ſeptem prioribus Diaconis Act. 6. concreditum non fuiſſe miniſterium ſacrum, ſed profanum duntaxat: *Propter hæc ergo nos*, inquiunt Patres, *prædicamus, ut prædicti ſeptem Diaconi non de illis accipiantur, qui myſteriis ſerviunt.* Ergo in Eccleſia Græca Diaconatus non erat Ordo ſacer anno 692. quo celebrata eſt illa Synodus.

R. 1. Negando conſequentiam; quia licèt ad illam Synodum convenerint ducenti Epiſcopi, inter quos numerantur Patriarchæ Orientalis Eccleſiæ, collegerintque egregia antiquioris diſciplinæ monimenta, etiamnum utilia, nonnulla tamen improbanda inſeruerunt; propter quæ illa Synodus à Sede Apoſtolica meritò fuit rejecta; ac proinde canon, qui nobis hìc opponitur, nullius eſt ponderis, in hypotheſi quòd Adverſariis patrocinetur.

R. 2. Diſtinguendo anteced. Diaconi de illis non accipiantur, qui myſteriis ſerviunt, Diaconi, inquam, de quibus eſt ſermo, Conced. alii Diaconi, Nego antecedens. Itaque Synodus duplicis generis vult eſſe Diaconos, alios Eleemoſynarios, qui curam pauperum gerant, & res tem-

porales adminiſtrent: alios ſacros, qui Divinis Myſteriis ſerviant, ſtatuitque priores non eſſe aſſumendos ex Ordine ſacrorum Miniſtrorum, quos à cultu Divino, cui mancipati ſunt, retrahere nefas eſt; ſed ex Laicis eligendos, qui in illud munus incumbant; & ad hanc ſuam Legem confirmandam detorquet, quod legitur Actor. 6. de electione ſeptem Diaconorum in menſæ profanæ miniſterium, quaſi ejuſmodi Diaconi fuerint alterius gradus ab illis Diaconis, quibus Apoſtoli utebantur in ſacris Myſteriis, & quorum fit mentio Epiſtola ad Timotheum, & Epiſtola ad Titum; quamvis Stephanus & Philippus, qui erant ex ſeptem laudatis Actor. 6. prædicarent & baptizarent, ut jam obſervavimus. Cùm ergo Synodus agnoſcat Apoſtolos ordinaſſe Diaconos ad ſacrum miniſterium, nedum noſtræ reſponſioni adverſetur, quin illam confirmat.

Q. 2. *Diaconi ſuntne inſtitutionis Divinæ?*

R. Una voce affirmant Catholici, idque evidenter colligunt ex Concilio Tridentino Seſſ. 23. Canon. 6. in quo ſic definit: *Si quis dixerit in Eccleſia Catholica non eſſe Hierarchiam Divina ordinatione inſtitutam, quæ conſtat ex Epiſcopis, Presbyteris, & Miniſtris, anathema ſit.* Ex hoc canone fide Divina credere oportet, in Hierarchia eſſe aliquos Miniſtros divinitus inſtitutos: atqui ex omnium conſenſione non tenemur fide Divina credere Subdiaconos aut inferiores Miniſtros eſſe divinitus inſtitutos; eſt enim opinio Scholæ, quam graves Theologi, & quidem magno numero, rejiciunt, ut capite ſequenti patebit. Supereſt ergo, ut Diaconi fide Divina credantur Divina Ordinatione inſtituti.

Proba-

Probatur noſtra reſponſio trito ſancti Auguſtini, & Vincentii Lirinenſis argumento. Quod in nullo Concilio inſtitutum cernitur, & ſemper ubique ab omnibus obſervatum eſt, illud Traditionis Apoſtolicæ ſeu Divinæ credi debet: atqui ſacer Diaconorum Ordo in nullo Concilio inſtitutus eſt, cùm in Eccleſia extiterit tempore Apoſtolorum, & deinceps ſemper & ubique, tum apud Græcos, tum apud Latinos retentus fuerit, ut conſtat ex teſtimoniis ſupra laudatis: ergo Diaconorum Ordo eſt divinitus inſtitutus.

Dices: S. Cyprianus Epiſt. 65. ad Rogatianum ſcribit, Diaconos non à Chriſto, ſed ab Apoſtolis fuiſſe inſtitutos: *Meminiſſe autem Diaconi debent*, inquit, *quoniam Apoſtolos, id eſt Epiſcopos & Præpoſitos Dominus elegit: Diaconos autem poſt aſcenſum Domini in cœlos Apoſtoli ſibi conſtituerunt Epiſcopatus ſui & Eccleſiæ Miniſtros:* Ergo.

Diſtinguo antecedens. Diaconos Apoſtoli ſibi conſtituerunt per Ordinationem & conſecrationem, Concedo: conſtituerunt quoad primariam inſtitutionem, Nego antecedens. Illud igitur diſcrimen eſt, in mente ſancti Cypriani, Epiſcopos inter & Diaconos, quòd Epiſcopi ac Preſbyteri non ſolùm à Chriſto fuerint inſtituti, ſed etiam electi & conſecrati: Diaconi verò duntaxat inſtituti: Ab Apoſtolis autem electi & ordinati. Unde ſubdit beatus Martyr: *Quòd ſi nos aliquid audere contra Deum poſſumus, qui Epiſcopos facit; poſſunt & hi* (Diaconi) *contra nos audere, à quibus Diaconi fiunt.* Sic in Regno licèt quævis poteſtas vitæ & necis ſit à Rege inſtituta, tamen judiciarium munus confertur aliàs ab ipſomet Rege, aliàs à Dynaſte; unde oritur honoris diſtantia

E 2 Regios

Regios Miniſtros inter & Miniſtros Fiſcales, ut vocant.

Q. 3 *Quot ſunt Diaconi officia?*

R. Pontificale Romanum tria ipſi aſſignat: *Diaconum*, inquit Pontifex, *oportet miniſtrare ad altare, baptizare, & prædicare.* Quàm autem latè pateat hujuſce vocis, *prædicare*, ſignificatio, pergens Pontifex aperit. *Quia in miniſterium tabernaculi teſtimonii, id eſt, Eccleſiæ Dei eligimini in Levitico officio, quæ ſemper in procinctu poſita, inceſſabili pugna contra inimicos dimicat . . . . quam Eccleſiam Dei; veluti tabernaculum,* PORTARE ET MUNIRE DEBETIS ORNATU SANCTO, PRÆDICATU DIVINO EXEMPLO PERFECTO. Quibus verbis magnificis, & è memoria nunquam delendis, comprehenditur, quidquid Veteres de variis Diaconorum officiis tradiderunt.

Primò igitur Diaconi miniſtrant ad altare, idque pluribus officiis defunguntur. 1. Quidem Epiſcopo vel Presbytero ſacra facienti in omnibus præſto ſunt; ipſi materiam ſacrificii, panem ſcilicet & vinum exhibent, calicem conſecrandum una cum ipſo offerunt, eadem verba ſimul proferunt, *offerimus tibi cálicem ſalutaris;* adeò ut in Libro Pontificali vocentur *Comminiſtri & cooperatores corporis & ſanguinis Domini.* 2. Evangelium ſolemniter & magna cum pompa ex altiori loco legunt. 3. Indignos à dignis ſeparant terribili iſta voce, *recedant pœnitentes, ſancta ſanctis;* quæ, in mente S. Chryſoſtomi, ſpeciem quandam præ ſe fert judicii extremi, in quo, Angelorum miniſterio, hœdi ab ovibus in æternum ſeparabuntur. Unde Yvo Carnotenſis Serm de excellentia ſacrorum Ordinum ait: *Apoſtoli & eorum ſucceſſores decre-*

decreverunt, ut in omni matrice Eccleſia ſeptem Diaconi circa aram Chriſti ſubliniori gradu tanquam columnæ altari aſſiſterent . . . . hi ſunt ſeptem Angeli, quos legimus in Apocalypſi tuba canentes . . . hi ſunt ſeptem candelabra aurea lucem Evangelii in manibus, id eſt in operibus præferentia . . . hi quoque ſunt tonitrua ſeptem, beſtiales mentes terribili comminatione, vel quodam terribili tonitru commoventia. 4. Præſunt aſtantium precibus, monent ubi flectenda genua, ubi levanda: quando benedictionem Epiſcopus imperiturus eſt, ut ad eam ſe præparent: quando ab oratione diſcedere licet, vel in ea perſeverandum, ut diebus jejunii, quibus cœtum non dimittunt hiſce verbis, *ite miſſa eſt*, ſed ut laudibus Divinis, inſiſtat, commonent dicendo, *Benedicamus Domino.* 5. Juxta veterem Eccleſiæ diſciplinam calicem ſeu ſanguinem Domini aſtantibus diſpenſabant; *Solemnibus impletis*, inquit S. Cyprianus Sermone de Lapſis, circa finem: *Diaconus calicem præſentibus offerre cœpit.* In actibus paſſionis S. Laurentii, apud S. Ambroſium Lib. 1. de Officiis cap. 41. iſthæc Martyris verba ad Xiſtum ſummum Pontificem leguntur: *Experire utrum idoneum miniſtrum elegeris, cui commiſiſti Dominici ſanguinis diſpenſationem.* Quin & corpus Domini ſub ſpecie panis diſtribuebant, ex ſancto Juſtino Apol. 2. idque eis concedit Concilium Carthaginenſe quartum, Can. 38. *Diaconus*, inquit, *præſente Presbytero, Euchariſtiam corporis Chriſti populo, ſi neceſſitas cogat, juſſus eroget.* Conſule in hanc rem caput decimum-ſextum de Euchariſtia.

Secundò, Diaconus ex officio baptizat etiam ſolemniter, non quidem ut Ordinarius Miniſter, ſed extraordinarius, ut latè proſecuti ſumus Tra-

ſtatu de Baptiſmo, ubi de Miniſtro, ad quem remittimus Lectorem.

Tertiò, Diaconus eſt verbi Dei Miniſter, vi quidem ſuæ Ordinationis, ſi prædicatio fiat per modum catecheſeos, & ſine illo apparatu, qui competit eis, qui ex cathedra conciones ad populum habent; ex ſancto enim Dionyſio, aut quovis auctore Libri de Hierarchia Eccleſiaſtica, ad officium ejus pertinet purgare, nempe à vitiis, quæ rudiores plerumque ex ignorantia contrahunt, atque eo titulo catechumenos exorciſmis olim ad Baptiſmum præparabant, ex Libro Eccl. dogmatum, inter opera S. Auguſtini: *Evangeliſtæ Diaconi ſunt*, inquit Auctor commentariorum in Epiſtolas S. Pauli apud ſanctum Ambroſium ad cap. quartum Epiſtolæ ad Epheſios, *quamvis non ſint Sacerdotes, evangelizare tamen poſſunt ſine cathedra.* Nam ſolemnis Evangelii prædicatio eſt præcipuum munus Epiſcopi, quod per ſeipſum niſi legitimè impediatur, obire tenetur, ex Concilio Tridentino Seſſ. 5. cap. 2. de Reformat. & Seſſ. 24. c. 4. ita ut ne quidem, præſente Epiſcopo, Presbyteris id concederetur in quibuſdam Eccleſiis, ut in Africana teſte ſancto Auguſtino, qui juſſum Valerii Hipponenſis Epiſcopi, & natione Græci, ac ſenectute gravati, in excuſationem adducit, quòd nondum ipſe Epiſcopus, ſed ſolùm Presbyter, præter morem conciones ad populum habuiſſet: at cùm Epiſcopos aliquando legitimis impedimentis detineri contingat, Chriſtus ne alicubi unquam deſit prædicatio verbi Dei, adjutores ipſis dedit Diaconos, quos huic muneri delegarent, ſicut Apoſtoli Stephanum, quem Pontifex initiandis in exemplum proponit: *Cogitate*, inquit, *Beatum*

Stepha-

Stephanum merito præcipuæ caſtitatis ab Apoſtolis ad officium iſtud fuiſſe electum, curate, ut quibus Evangelium ore annuntiatis, vivis operibus exponatis; bona quippe opera Evangelici præconis, ſunt verborum ejus explanationes, & dictorum certiſſima argumenta, ideoque pergit Pontifex: *habete pedes veſtros calceatos Sanctorum exemplis in præparatione Evangelii pacis:* atque in hujuſce officii ſignum ſtolam imponit ſuper humerum ſiniſtrum ordinati Diaconi: *Orarium*, inquit Concilium Toletanum quartum, *oportet Levitam geſtare, quia orat, id eſt, prædicat;* oratio quippe & ſermo, orator, & concionator, ſunt termini ſynonimi.

Diaconus ergo in ſua inauguratione decoratur orario ſeu ſtola, quæ apud veteres erat quoddam Dignitatis inſigne, & ſolemnis habitus ampliſſimus, ut diſcat debere ſe eſſe paratum ad diſpenſandum verbum Dei, ubi munus illud fuerit ipſi demandatum. Propterea ſanctus Gregorius ægrè ferebat, Diaconos aliis ſtudiis à præcipuo illo officio avocari: *Valdè reprehenſibile*, inquit Lib. 4. Epiſt. 44. *ut in Diaconatus Ordine conſtituti modulationi vocis inſerviant, quos ad prædicationis, eleemoſynarumque ſtudium vacare congruebat.* Et Concilium Mediolanenſe quintum part. 3. pro examine initiandorum ad Diaconatum, ſic ſtatuit, *Diaconorum examen experimentumve fiat, præterea aliquantò diligentiùs de Sacramentorum doctrina; experimentum item aliquod fiat in concionibus habendis, ex ratione Concionatorum examini infra præſcripta.* Ex quibus Hallierus è Societate Sorbonica Epiſcopus Cabellionenſis concludit paragrapho XI. de examine Ordinandorum, eos qui Sacramento-

 rum

rum ſunt inſcii, & concionandi omnino imperiti, ad munus Diaconi eſſe inhabiles, minuſque idoneos.

Neque verò Patres hancce Diaconorum delegationem ad ſolam doctrinam coarctant, ſed eam extendunt ad omnem Paſtorum ſollicitudinem, ut verbum Dei prædicatum radicetur in animis, creſcat, & fructum afferat. S. Ignatius Epiſtola ad Trallianos ſcribit, Epiſcopum in Eccleſia, Chriſti typum gerere: Sacerdotes tanquam ejus Conſiliarios, unum corpus & Senatum cum eo conſtituere, cujus ipſe Præſes ſit & caput: Diaconos verò imitari miniſtrantes Angelos, quos Apoſtolus perhibet Hebr. 1. in omne miniſterium mitti propter eos, qui hæreditatem capient ſalutis.

Enimvero ex omnibus Clericis hi, de quibus nunc eſt ſermo, ſimpliciter & abſolutè vocantur Diaconi, latinè Miniſtri; quia ex inſtitutione ſua ſunt veluti à latere Epiſcopi in primo miniſterii gradu, ut, quæ utilia ille præſcripſerit ad regimen tum inferiorum Clericorum, tum populi, ipſi executioni mandent, quemadmodum in familia paterfamilias domeſtico, quem aliis præpoſuit, curam rerum gerendarum imponit. Non eſt bonum, judicio Apoſtolorum Principis Act. 6. Epiſcopum relinquere verbum Dei, & miniſtrare menſis pauperum, quibus tamen ex officio proſpicere tenetur, juxta Concilium Tridentinum Seſſ. 23. c. 1. de Reform. Diaconi electi ſunt, ut ejus nomine huic operi incumberent, & res Eccleſiæ adminiſtrarent. Cùm tempore perſecutionis Confeſſores in carcere detenti, recreandi eſſent, tum ſecundùm corpus neceſſariis alimen-

alimentis, tum ſecundùm animam Euchariſtia & ſalutaribus conſiliis, Diaconos ad eos dirigebat Epiſcopus. Ex S. Cypriano Epiſt. 10. ſi pœnitentes periculoſè decumbebant, in abſentia Preſbyterorum, Epiſcopus mittebat Diaconum, qui eorum confeſſionem exciperet, & manu ipſis impoſita in Pœnitentiam, Eccleſiæ reconciliaret. Ex eodem S Cypriano Epiſt. 11. ſi Parochiæ rurales Sacerdote carerent, iis Epiſcopus præficiebat Diaconos, qui in iis prædicabant, baptizabant, & Euchariſtiam à Sacerdote confectam diſtribuebant. Ex Conciliis Eliberitano, & Toletano IV. & ex ſancto Hieronymo Dial. contra Luciferianos, ſi Epiſcopus legitimè detentus ad Concilium proficiſci non poterat, per Diaconum, tanquam per fidum Miniſtrum Traditionem Eccleſiæ ſuæ teſtatam faciebat, ut patet ex pluribus Conciliis, quorum decretis Diaconi, nomine ſui Epiſcopi, ſubſcripſiſſe leguntur. Quin aliquando Diaconus cum Epiſcopo ſuo ad Concilium acceſſit, ut S. Athanaſius cum S. Alexandro ad Concilium Nicænum, non quidem ut cum Epiſcopis Judex ſederet, ſed ut iis operam & induſtriam præſtaret ad ſolvendos difficultatum nodos, & controverſias dirimendas. Denique c. *Diaconi*, 1. diſt. 93. de Diaconis, ſic habetur: *Diaconi Eccleſiæ tanquam oculi ſint Epiſcopi, oberrantes, & circumluſtrantes cum verecundia actus totius Eccleſiæ, & perſcrutantes diligentiùs*, &c. præcipuè verò delegebantur ad regendas Diaconiſſas, virgines, & inferiores Clericos in quos etiam animadvertebant, ſi quid peccaſſent, ex Lib. 8. Conſtit. Apoſt. c. 28. ubi habetur: *Diaconus excommunicat Subdiaconum Lectorem*, &c. Hinc mos ille, qui etiamnum ex

parte viget, ut Diaconus, quæ aguntur in Clero & in plebe accuratiùs edoctus, initiandos ad Diaconatum & Presbyteratum Pontifici offerret, eorumque virtutis ac votorum Eccleſiæ teſtimonium redderet.

Quæ cùm ita ſint, meritò Pontifex ſupra monebat Diaconorum eſſe Eccleſiam veluti vivens Dei Tabernaculum portare ac munire *ornatu ſuo*, ſcilicet virtutum, quas requirit Apoſtolus Tim. 1. c. 3. *prædicatu divino*, *exemplo perfecto.* Sed quis ad hæc idoneus?

Ordinationis Sacramentum ſingularem hanc gratiam confert iis, qui præparato animo, ut par eſt, ad illud accedunt; credendum quippe eſt Pontificem, quando manum imponit cuilibet initiando, efficaciter dicere: *Accipe Spiritum Sanctum ad robur*, *ad reſiſtendum Diabolo*, *& tentationibus ejus in nomine Domini*, cum Concilium Tridentinum Seſſ. 23. Can. 4 anathemate eos percutiat, qui dixerint *per ſacram Ordinationem non dari Spiritum Sanctum*, *ac proinde fruſtra Epiſcopos dicere*, *accipe Spiritum Sanctum.* Diacono autem Spiritus Sanctus datur & robur ad reſiſtendum Diabolo, & tentationibus ejus; quia cùm ex dictis ad ejus miniſterium pertineat eorum executio, quæ Epiſcopus decreverit, ubique Adverſarios patitur, contra quos opus eſt ei fronte ferrea & facie adamantina, quam Deus promittit Jerem. c. 1. & ea fortitudine ac Sapientia qua induit Stephanum Act. 6. ſanctos Laurentinum, Vincentium, & alios Diaconos, quos Eccleſia laudat, & in Ordinatione proponit tanquam exemplaria, quæ initiandi imitentur.

Nec dicas, eximias illas dotes nunc non exigi à Diaconis, quibus unum ſupereſt munus, ſcilicet

licet miniſtrare ad Altare, ibique Evangelium decantare; ideo enim pauciora nunc creduntur Diaconis, quia ad plura non reperiuntur idonei, aut ſi qui ex iis congruentibus virtutibus fuerint inſtructi, ab Epiſcopis ſtatim aſſumuntur ad Paſtoralia munia, cùm ipſis deſint Sacerdotes ita idonei. Sed manet Chriſti inſtitutum, manet eadem Sacramenti virtus & dignitas, idem conſecrationis ritus, quem Pontifex auſpicatur à præfatione, quæ juxta Eccleſiæ morem, non præmittitur niſi auguſtioribus Myſteriis, ut Miſſæ ſacrificio, Sacerdotum conſecrationi. In ea autem enixè à Deo petit, ut emittat in initiandos, ſicut olim, Spiritum Sanctum, quo ſeptiformis gratiæ munere roborentur: *Abundet in eis*, inquit, *totius forma virtutis, auctoritas modeſta, pudor conſtans, innocentiæ puritas, & ſpiritualis obſervantia diſciplinæ, in moribus eorum præcepta tua fulgeant, ut ſuæ caſtitatis exemplo imitationem ſanctam plebs acquirat.* Væ igitur eis, qui tam copioſæ gratiæ obicem ponunt, & Novatoribus occaſionem præbent calumniandi ſacratiſſimum huncce ritum tanquam ſcenam & ludum; piis verò Catholicis locum deflendi Leviticum Ordinem ipſis cœleſtibus Spiritibus ſpectabilem ita jacere, ut homines, non dico mediocris eruditionis & virtutis, ſed nullius probatæ ſcientiæ & pietatis, ſacrum illum Ordinem invadant, non ut in illo gradu conſiſtentes Deo ſerviant, de quo nequidem cogitarunt: ſed ut eo calcato quàm citiſſimè ad ſuperiorem aſcendant, alioquin tam ipſi quàm parentes aut amici de Epiſcopo conqueſturi, ſi moras interponat, & cauſaturi loco meritorum, quibus carent, ſummam rerum inopiam, quæſtum æſtimantes Sacerdotium:

tium: *Adeo deſpicitur miniſterium*, inquit Hallierus de Probatione Ordinandorum, Sect. 1. num. 9. *cui nullus par eſt: ut vix impar ei credatur: contemnitur Eccleſia, quæ Sacerdotum & Clericorum probro vel infamia conſpurcatur: vileſcit Clericus, cui tam vilia, tam ignava mancipia conſecrantur; ad quem tam dejecti, tamque ignobiles Legati mittuntur.*

§. VII.

De Diaconiſſis.

Q. 1. *Quid erant Diaconiſſæ, quarum Concilia & Scriptores Eccleſiaſtici frequentem faciunt mentionem?*

R. Diaconiſſarum nomen dupliciter accipitur; 1. pro uxoribus, quas Diaconi ante ſuam inaugurationem duxerant: quæ enim priùs fuerant uxores Clericorum, vocabantur maritorum nomine, licèt ab ipſis ſeparatæ, & perpetuam continentiam profeſſæ. Uxor Epiſcopi dicebatur Epiſcopa; Presbyteri, Presbytera; Diaconi, Diacona ſive Diaconiſſa; Subdiaconi, Subdiacona. *Si inventus fuerit*, inquit Concilium Turonenſe ſecundum Can. 20. *Presbyter cum ſua Presbytera; aut Diaconus cum ſua Diaconiſſa, annum integrum excommunicatus habeatur:* ambo quippe, Clericus ſcilicet & ejus uxor apud Latinos perpetuam continentiam profiteri tenebantur. 2. Diaconiſſarum nomine intelliguntur mulieres, ſive viduæ, ſive virgines, Deo dicatæ ad aliquod Eccleſiæ miniſterium, circa quas inſtituti noſtri ratio poſtulat, ut nonnulla elucidemus. Itaque

Q. 2. *Uſus Diaconiſſarum eſtne perantiquus?*

R. Cœpit ab Apoſtolis, & in univerſali Eccleſia,

cleſia, Latina ſcilicet & Græca, obtinuit pluribus ſæculis.

Probatur; quia ejuſmodi Diaconiſſarum fit mentio Rom. 16. verſ. 1. *Commendo autem vobis*, inquit Apoſtolus, *Phœben ſororem noſtram, quæ eſt in miniſterio Eccleſiæ, quæ eſt in Cenchris.* Plura etiam de Viduis ſcribit idem Apoſtolus 1. ad Tim. quæ videntur non poſſe intelligi niſi de Diaconiſſis; poſtquam enim docuit c. 3. quibus virtutibus ornatus eſſe debeat Diaconus, iſta ſtatim ſubjungit v. 11. *mulieres ſimiliter pudicas, non detrahentes, ſobrias, fideles in omnibus;* ut quid enim agens de Diaconis, mulierum illarum meminit, niſi quia ſimile quoddam habebant miniſterium? & cap. 5. verſ. 9. *Vidua eligatur non minus 60. annorum, quæ fuerit unius viri uxor, in operibus bonis teſtimonium habens*, &c. quæ cap. 3. à Diaconis exegerat. De aliis verò Viduis ſic habet: *Adoleſcentiores autem viduas devita, cùm enim luxuriatæ fuerint in Chriſto*, (id eſt, cùm Eccleſiæ bonis, quæ ſunt Chriſti, ſaginatæ fuerint) *nubere volunt habentes damnationem; quia primam fidem irritam fecerunt.* Hic Apoſtolus diſtinguit inter Viduas: aliæ ob paupertatem alebantur ab Eccleſia, etiamſi eſſent bigamæ, necdum ſexageſimum annum attigiſſent, aliæ inter cæteras eligebantur unius viri, ſexagenariæ, probatæ virtutis, & voto caſtitatis conſtrictæ. Ad quid autem tot titulis conſpicuas requirit Apoſtolus, niſi propter aliquod ſpiritale miniſterium? Porrò viduas potiùs commemorat, quàm virgines: quia virginitatis profeſſio non evaſit communis, niſi adulta jam Eccleſia Chriſtiana; proptereáque ſatis fuit Apoſtolo, ut mulieres ad ſpirituale miniſterium eligerentur, quæ fuiſſent u-

nius

nius viri, quemadmodum præſcribit non aſſumendos in Epiſcopos, Presbyteros, & Diaconos, qui fuerint plurium uxorum viri: ſed ubi virginitas paſſim in agro Eccleſiæ effloruit, Diaconiſſæ electæ ſunt, tum ex virginibus, tum ex viduis unius viri, modò quadrageſimum ætatis annum agerent; ſic enim habetur Lib. 6. Conſtit. Apoſt. cap. 17. *Diaconiſſa eligatur virgo pudica: ſi autem non fuerit virgo, ſit ſaltem vidua, quæ uni nupſerit.* Et S. Epiphanius in Expoſitione Fidei: *Illæ quidem*, inquit, *univiræ & continentes eſſe debent, vel poſt unas nuptias viduæ, vel perpetuæ virgines.*

Q. 3. *Quandonam deſierunt Diaconiſſæ?*

R. Senſim ſine ſenſu deſierunt, cùm Baptiſmatis ſtati dies Paſchatis & Pentecoſtes non ſunt ampliùs obſervati, ſed infantes ſtatim à nativitate baptizari cœperunt, & Baptiſmus non per immerſionem, ſed per infuſionem collatus eſt; Nec probabilis eſt eorum ſententia, qui opinantur Diaconiſſas abrogatas eſſe, vel in Concilio Laodicæno, ineunte quarto ſæculo; vel in Concilio Arauſicano; vel in Epaunenſi, ſexto ſæculo in Burgundia, vel in Turonenſi ſecundo; cùm Concilium Carthaginenſe quartum Can. 12. Sanctus Epiphanius ſuprà laudatus, Concilium Chalcedonenſe Can. 15. referturque 27. quæſt. 1. c. *Diaconiſſam*, & quiniſextum Can. 14. anno 692. Diaconiſſarum meminerint. Quare Zonaras & Balſamon Concilium Laodicænum interpretantur de aliis viduis, quàm de Diaconiſſis, quarùm eſt hìc ſermo. Verba Concilii Turonenſis manifeſtè declarant ipſum non loqui de Diaconiſſis, ſic enim habet: *Cùm omnes ſciant quòd nunquàm in Canonicis Libris legitur benedictio vidualis*: atqui nullus ignorat

rat in antiquis Euchologiis Græcorum, & Libris Ritualibus Latinorum extare ritum conſecrandi Diaconiſſas. Alia autem Concilia vel vetant duntaxat, ne Diaconiſſæ contra Canones ordinentur, putà quadraginta annis minores, vel ſi abſolutè eas abrogant, Lex illa in aliis Provinciis non obtinuit.

Q. 4. *Quæ fuerunt Diaconiſſarum miniſteria?*

R. Diaconiſſæ 1. erant Oſtiariæ reſpectu mulierum, quamdiu in Templis fuerunt à viris ſeparatæ, quemadmodum nunc Moniales, ut conſtat ex Epiſtola, quæ ſub nomine ſancti Ignatii circumfertur ſcripta ad Antiochenos: *Saluto*, inquit, *ſanctarum portarum cuſtodes Diaconiſſas; ſaluto Chriſto acceptas virgines.* 2. Mulieres in ſacrum Baptiſmatis fontem immergendas exuebant, & eductas ſuſcipiebant, ex S. Epiphanio Hæreſi 79. 3. Ruſticanas & imperitas mulieres docebant, ex Concilio Carthaginenſi tertio Can. 12. *Viduæ*, inquit, *vel ſanctimoniales, quæ ad miniſterium baptizandarum mulierum eliguntur, tam inſtructæ ſint ad officium, ut poſſint apto & ſano ſermone docere imperitas & ruſticanas mulieres tempore, quo baptizandæ ſunt.* 4. Diaconiſſis utebatur Epiſcopus reſpectu mulierum, quomodo Diaconis reſpectu virorum, ex Lib. tertio Conſtit. Apoſt. c. 15. ubi ſic habetur: *Eliges quoque Diaconiſſam fidelem & ſanctam ad miniſtrandum mulieribus. Evenire enim ſolet aliquando in quibuſdam domibus, ut non poſſis, propter infideles, mittere Diaconum ad mulieres, mittere verò poſſis Diaconiſſam, propter cogitationes improborum. Ad multa enim indigemus Diaconiſſa.*

Q. 5. *Diaconiſſarum ſtatus eratne Ordo Sacerdotalis ſeu Clericalis?*

R. Mini-

R. Minimè: probaturque 1. ex S. Epiphanio citata Hæreſi 79. *Quanquam*, inquit, *Diaconiſſarum in Eccleſia Ordo ſit, non tamen ad Sacerdotii functionem, aut ullam hujuſmodi adminiſtrationem inſtitutus eſt.* 2. Quia Ordines ſunt progreſſiones & gradus ad Sacerdotium, Euchariſtiamque conficiendam: atqui Diaconiſſæ non ordinantur ad Sacerdotium, aut ad ullam ejus adminiſtrationem, ex S. Epiphanio: ergo earum ſtatus non erat Ordo Sacerdotalis ſeu Clericalis, quamvis ſimilibus officiis fungerentur erga mulieres, quibus Oſtiarii & Lectores erga viros: ſed iſta præſtabant quomodo nunc Laici etiam conjugati portas chori obſervant, & arcent populum, ne propiùs ad Altare ſuccedat.

Q. 6. *Quo jure mulieres arcentur ab Ordinibus?*

R. Jure Divino ſaltem poſitivo.

Probatur 1. ex Scriptura 1. Cor. 14. *Mulieres in Eccleſiis taceant; non enim permittitur eis loqui, ſed ſubditas eſſe . . . turpe enim eſt mulieri loqui in Eccleſia.* 1. Tim. 2. *Docere autem mulieri non permitto, neque dominari in virum; ſed eſſe in ſilentio.* Epheſ. 5. *Sicut Eccleſia ſubdita eſt Chriſto, ita & mulieres viris ſuis in omnibus.*

Probatur 2. ex Traditione. Sanctus Irenæus Lib. 1. cap. 9. Tertullianus Lib. de Præſcript. c. 41. & de velandis Virginibus c. 8. S. Ambroſius, vel quivis Auctor in cap. 3. primæ ad Timoth. S. Epiphanius Hæreſi 79. S. Auguſtinus Lib. de Hæreſibus c. 27. inter hæreſes numerant dogma, quo aſſeritur mulieres capaces eſſe Sacerdotalis Officii; Hæreticóſque, ut Collyridianos, Gnoſticos, qui mulieres ſacris præficiebant, gravibus verbis inſectantur: *Ipſæ mulieres hæreticæ quàm procaces*, inquit Tertull. Lib. de Præſcript. c. 41. *quæ audeant docere*,

docere, contendere, exorciſmos agere, curationes repromittere, forſitan & tingere.

Probatur 3. ratione duplici: 1. quia ſi ſolo Jure Eccleſiaſtico mulieres excluderentur ab Ordinibus, Ordinatio earum eſſet valida, quamvis illicita, quemadmodum Ordinatio bigami, quæ ſolo Jure Eccleſiaſtico prohibetur: atqui repugnat omnium Catholicorum ſenſui, mulieris Ordinationem ſubreptitiè factam eſſe ratam, characteremque Sacerdotalem impreſſiſſe. Ergo. 2. Quia Sacerdos eſt ſponſus ſaltem miniſterialis Eccleſiæ ſibi commiſſæ; gerit enim vices Chriſti, qui per Sacerdotium ſuum Eccleſiam ſic exhibuit Sponſam glorioſam ſine macula & ruga, Epheſ. 5. atqui hæc denominatio non competit mulieribus: ergo Sacerdotium Chriſti in eas derivari nequit.

Dixi mulieres arceri à Sacerdotio Jure Divino, ſaltem poſitivo; quia dubium eſſe poteſt, num excludantur etiam Jure naturali: namque à mundo condito ad hæc uſque tempora nulla mulier apud veræ Religionis cultores functa fuit Officio Sacerdotali: non in Lege Naturæ, neque in Lege ſcripta, neque in Lege Evangelica, in qua cùm beatiſſima Virgo Maria ſuprà non ſolùm omnes homines, ſed etiam omnes Angelos, ſanctitate, ſapientia, & omni gratiarum genere excelleret, Sacerdotalia tamen munera non exercuit, nequidem Jeroſolymis, ubi uſque ad vitæ exitum ſedem fixiſſe creditur.

Iſtud argumentum ad minus probat, Juri naturali convenientiſſimum eſſe, ut mulieres Sacerdotalia munera non obeant; propter naturalem ad virum ſubjectionem, ſexus verecundiam, inna-

tam levitatem & inconſtantiam. Utrum autem Jura naturalia violarentur, quemadmodum aſſerit Auctor Conſtitut. Apoſt. Lib. 3. cap. 3. ſi Sacerdotium mulieribus conferretur, ita evidens non eſt, namque in quibuſdam Regionibus mulieres hæreditario jure ad Regni ſolium deveniunt, ac in viros imperium habent. In Lege veteri Debora Judic. 4. volente & auxiliante Deo, Populum Iſraëliticum feliciter rexit: in Lege quoque nova quædam Abbatiſſæ non ſolùm Monialibus, ſed & Presbyteris, & aliis Clericis præficiuntur: quin ex cap. *Dilecta*, tit. de Majoritate & Obedientia, Jus habent ſuſpendendi ab Officio & à Beneficio. *Dilecta in Chriſto Filia Abbatiſſa de Boubrigeſi*, inquit ſummus Pontifex, *tranſmiſſa nobis petitione monſtravit, quòd cùm ipſa plerumque Canonicas ſuas, & Clericos ſuæ juriſdictioni ſubjectos, propter inobedientias & culpas eorum, officio beneficióque ſuſpendat: iidem confiſi ex eo, quòd eadem Abbatiſſa eos excommunicare non poteſt, ſuſpenſionem hujuſmodi non obſervant; propter quod ipſorum exceſſus remanent incorrecti. Quocirca mandamus, quatenus dictas Canonicas & Clericos, ut Abbatiſſæ prælatæ obedientiam & reverentiam debitam impendentes, ejus ſalubria monita & mandata obſervent, Eccleſiaſtica Cenſura compellas.*

Verùm utut ſit de adminiſtratione rerum temporalium, & de ſpirituali quodam foro externo, ubi mulieres virorum conſiliis, ſapientia, ac fortitudine uti poſſunt; earum animus anguſtior eſt & inſtabilior, nimíſque Fanaticis illuſionibus patet, quàm ut ſupernaturalia Fidei myſteria explanent, quæ fori interni ſunt, ad quæ Conſiliarios adhibere nequeunt, definiant, intricatas conſcientias expediant, & ad finem ſupernaturalem dirigant:

gant: nedum viri in iis mulierum conſiliis crederent, ipſæmet mulieres tantam Fidem mulieribus non habent, ideóque tam Abbatiſſæ, quàm Moniales ipſis ſubditæ, indigent Sacerdotum & Conſeſſariorum ope, qui conſcientias earum componant, & ſcrupulos evellant. Quare Juri naturali abſolutè repugnat mulierem fungi Sacerdotio.

Nec ſententiæ noſtræ adverſatur laudatum caput; nam præterquam quod quæ ibi referuntur ſpectant forum externum, in quo mulier juvari & regi poteſt Sacerdotum conſilio ac prudentia, ex eo conſtat ſuſpenſionem, de qua ibi agitur, non eſſe veram cenſuram, cujus violatio inducat irregularitatem, ſed quandam pœnam œconomicam; quòd ſummus Pontifex Abbati mandet, ut Clericos Eccleſiaſtica Cenſura compellat ad obediendum Abbatiſſæ ipſis prælatæ.

Objicitur exemplum S. Joannis Evangeliſtæ, quem Chriſtus licèt Apoſtolum, Beatæ Virgini ſubdidit tanquam matri, atque in æternam hujuſce inſignis facti memoriam, Eccleſia quoſdam Monialium Ordines inſtituit, in quibus Sacerdotes & Clerici Abbatiſſæ uti matri parerent. Sed quid inde? Chriſtus ipſe ſummus Sacerdos legitur fuiſſe ſubditus parentibus, ſcilicet Beatæ Virgini Matri, & ſancto Joſepho ſuo Nutritio; an propterea Sacerdotium ejus ipſis ſubdebatur, ita ut eo fungi non poſſet niſi ad eorum nutum? Hoc exemplo diſcant, hinc Sacerdotes reverentiam & obedientiam, quam debent parentibus; gratia quippe non deſtruit naturam, ſed perficit: inde parentes auctoritatem paternam non debere extendere ad ea, quæ filiis uti Sacerdotibus com-

petunt; neque enim Beata Virgo imperavit ſive Chriſto Domino in iis, quæ Patris ejus erant, ſive S. Joanni Evangeliſtæ, quantum ad ea, quæ Apoſtolicum munus ſpectabant. Quòd ſi in iis peccent parentes; reverenter (ut decet filios,) moneant Sacerdotes filii, non durè & ſuperbè increpent.

§. VIII.
De Presbyteris.

Q. 1. *Quid ſignificat nomen Presbyteri?*

R. Presbyter Græcè idem eſt ac Latinè Senior. Presbyter ergo ſecundùm etymon, eſt nomen ætatis; ſecundùm verò acceptionem, eſt nomen officii ac præfecturæ. Magiſtratus enim & in Republica Præfecti Seniores vocari ſolent, ut denotetur morum gravitas, quæ eis competit, & in Senibus magis elucet. Hinc Diaconi & alii Clerici inferiores nunquam Presbyteri appellantur; quia ipſorum eſt miniſtrare: præeſſe autem cùm ſit Epiſcopi & ſimplicis Sacerdotis, Epiſcopus in Scripturis nonnunquam Presbyter nominatur, ut Epiſt. 2. & 3. S. Joannis, & 1. Timoth. 4. v. 14. Timotheus dicitur inauguratus Epheſiorum Epiſcopus per impoſitionem manuum Presbyteri. Sed frequentiùs Sacerdotes Epiſcopo inferiores dicuntur Presbyteri, ut 1. Tim. 5. *adverſùs Presbyterum accuſationem noli recipere, niſi ſub duobus aut tribus teſtibus.* Et ita uſus obtinuit, ut ſoli Sacerdotes inferiores ſimpliciter nominentur Presbyteri.

Q. 2. *Quid eſt Presbyteratus?*

R. Eſt Ordo, quo datur poteſtas conſecrandi Corpus Chriſti & remittendi peccata.

Q. 3.

Q. 3. *Quot ſunt Presbyteri officia?*

R. Quinque, ex Pontificali Romano, in quo ſic habetur: *Sacerdotem etenim oportet Offerre, Benedicere, Præeſſe, Prædicare, Baptizare;* quæ ſigillatim nobis ſunt exponenda.

§. IX.

De primo Presbyteri officio.

Offerre eſt Presbyteri officium primarium, ex quo reliqua pendent; Sacerdotium quippe & ſacrificium ita conjuncta ſunt & indivulſa, ut nequidem Chriſtus Dominus Sacerdos eſſet, teſte Apoſtolo Hebr. 8. v. 3. niſi haberet quod offerret: *Omnis enim Pontifex*, inquit, *ad offerendum munera, & hoſtias conſtituitur; unde neceſſe eſt & hunc* (Chriſtum) *habere aliquid quod offerat.* Quis autem explicet hujuſmodi miniſterii præſtantiam, cùm ipſimet Apoſtolo, licèt ad tertium cœlum rapto, viſa ſit *ininterpretabilis ad dicendum?* verba illius ſunt Hebr. 5. v. 11.

Ineffabilia quidem ſunt ſingula dona Chriſto homini collata; ſed Sacerdotium cæteris eminere ex eo probat Apoſtolus, quòd Pater non ſine jurejurando illud Chriſto promiſerit, quaſi eſſet creditu difficilius, & ab omnium intelligentia magis disjunctum: *Quantum eſt*, inquit Hebr. 7. v. 20. & 21. *non ſine jurejurando . . . . per eum, qui dixit ad illum, juravit Dominus, & non pœnitebit eum: Tu es Sacerdos in æternum?* hoc eſt, quanti à nobis fieri debet ille Sacerdotii titulus, propter quem Deus ipſe ſumma veritas juramentum interpoſuit?

Enimverò quòd Chriſtus ſit Rex, Legiſlator & Judex, id ipſi debebatur Jure nativitatis temporalis, in qua vi incarnationis natus eſt Filius Dei naturalis, nec magnum illi fuit, ut ab omnibus acciperet honorem, obſequium & rerum ab ipſis geſtarum rationem: quòd verò conſtitutus ſit Sacerdos & hominum Mediator, qui per ſacrificium ſuum peccatores Deo reconciliaret, omnia peccata deleret, & ex maſſa corruptionis Eccleſiam glorioſam ſibi Sponſam exhiberet, ex qua naſcerentur filii Dei naturæ divinæ conſortes, regni cœleſtis hæredes, veri adoratores in ſpiritu, captum humanum omnino ſuperat; ideóque Deus promiſſum ſuum juramento confirmare voluit.

Atqui ſtupenda illa gratiarum miracula Chriſtus Sacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech, uſque ad conſummationem ſæculi operatur, ſacrificium ſuum offerens miniſterio Presbyteri, qui unus eſt cum illo Dei & hominum Mediator, & unus Sacerdos, eo modo, quo inſtrumentum eſt quid unum cum cauſa principe movente & applicante.

Dominus ad Moyſen, quem conſtituebat Deum Pharaonis, & Salvatorem populi ſui, ait Exod. 4. v. 17. *Virgam quoque hanc ſume in manu tua, in qua facturus es ſigna.* Et Moyſes revera per hancce virgam terram Ægypti prodigiis replevit, flumina in ſanguinem convertit; Mare Rubrum diviſit, aquam è petra duxit. Quid verò Presbyter offerens, niſi inſtrumentum vivens in manu Chriſti Salvatoris noſtri, & primarii Sacerdotis, quo utitur ad patranda recenſita gratiarum prodigia? Quando Apoſtolos nondum Sacer-

Sacerdotio inauguratos ad prædicandum miſit, dedit eis poteſtatem è corporibus expellendi Dæmones, & omnem languorem, quin & mortuos ſuſcitandi: ubi autem Sacerdotes conſtituit innovat ſigna, mutat mirabilia; per eos quippe animas peccato mortuas ſuſcitat, ex iis Dæmones ejicit, ſpirituales morbos curat, genus humanum reformat, naturam immutat, panem in ſuum corpus ex Maria Virgine natum, vinum in proprium ſanguinem convertit, ac juge ſacrificium ipſe Sacerdos & Hoſtia offert valoris infiniti, ac Divina Majeſtate dignum.

Dicat ergo cum Propheta Pſal. 70. initiandus in Presbyterum, *introibo in potentias Domini:* mirentur univerſi, glorificentque Deum, qui poteſtatem talem dedit hominibus, qua major excogitari non poteſt, extenſior quidem eſt in Epiſcopo, ſed non intenſior, ut ſuprà diximus. *Quanta eſt prærogativa Ordinis veſtri!* inquit ſanctus Bernardus, vel quivis Auctor Serm. 1. ad Paſtores in Synodo congregatos, *prætulit vos Regibus & Imperatoribus: prætulit Ordinem veſtrum omnibus Ordinibus, imò (ut altiùs loquar) prætulit vos Angelis & Archangelis, Thronis & Dominationibus; ſicut enim non Angelos, ſed ſemen Abrahæ apprehendit ad faciendam redemptionem; ſic non Angelis, ſed hominibus, ſoliſque Sacerdotibus Dominici Corporis & Sanguinis commiſit conſecrationem; omnes enim ſunt adminiſtratorii ſpiritus in miniſterium miſſi: ſed longè excellentiùs eſt officium veſtrum; quod admirabile eſt non ſolùm in oculis veſtris; ſed etiam Angelorum.*

An ejuſmodi donorum prodigia cum gratiarum actione contemplanda Pontifex conſecrationem auſpicaturus aſtantium mentes erigit:

Surſum corda, inquit, *gratias agamus Domino Deo noſtro.* Et ad Deum mente ſuſpenſus pergit: *Verè dignum & juſtum eſt, æquum & ſalutare, nos tibi ſemper & ubique gratias agere, Domine ſanƈte, Pater omnipotens, æterne Deus, bonorum Auƈtor, & Diſtributor omnium dignitatum;* & nonnullis interjeƈtis; *quapropter infirmitati quoque noſtræ, Domine, quæſumus, hæc adjumenta largire, quæ quantò fragiliores ſumus, tantò his pluribus indigemus. Da, quæſumus, omnipotens Pater, in hos famulos tuos Presbyteri dignitatem, innova in viſceribus eorum Spiritum ſanƈtitatis, ut acceptum à te, Deus, ſecundi meriti munus obtineant cenſurámque morum exemplo ſuæ converſationis inſinuent.* Et ad initiandos converſus ait: *Cum magno timore ad tantum gradum aſcendendum eſt, ac providendum, ut cœleſtis Sapientia, probi mores, & diuturna juſtitiæ obſervatio ad id eleƈtos commendent.*

Hìc Pontifex ſeu Eccleſia per Pontificem ab initiandis Presbyteris non exigit duntaxat corda per Confeſſionem Sacramentalem recens purgata, & ex peccandi conſuetudine malè olentia, peccatorúmque reliquiis adhuc implicata; abſit enim à Sacerdotio tanta injuria: ſed proveƈtam virtutem neceſſariam monet, cujus ſemina à tonſura ſaltem Clericali jaƈta fuerint, ac deinceps piis exercitationibus irrigata germinaverint, in dies creverint, ac pro altiori Ordinis gradu fruƈtus fecerint uberiores, domúmque Dei jucundo ſuo odore recreaverint. Unde Concilium Mediolanenſe quintum pro examine conſecrandorum Presbyterorum ſic præſcribit, ab iis, qui Sacerdotio initiari volunt, *hæc ſtudioſè ſigillatim perquirantur, an piè & fideliter in miniſteriis anteaƈtis ſe geſſerint: an ſpeƈtata pietate, anque caſtis moribus? an præ-*

præclarorum bonorum operum exemplum & vitæ documenta ab iis expectari poſſint . . . . an ſacræ confeſſionis aliquam peritiam habeant : an ad alia Sacramenta rectè ritéque miniſtranda idonei ſint : an eorum cognitionem explicatiorem habeant : an doctrinam item teneant, quæ Verbum Dei rectè tractare, concionemque habere poſſint ? anque de re ſacra, de Chriſtianarum virtutum officiis, atqui de omni re ad ſalutem neceſſaria aptè populum inſtruere aut docere poſſint . . . præter cætera, quæ ad ſanctæ ſpiritalis vitæ uſum pertinent, ea maximè explorentur, quæ de orandi modo, déque omni ſanctarum meditationum, cœleſtiumque contemplationum exercitatione ab aliis, qui in eo genere religioſè ſeſe exercuerunt, tradita ſunt. Rectè equidem ; ſi enim Laicis non conceditur ad menſam Domini ſingulis diebus accedere, niſi ſint purioris vitæ, & piis meditationibus cavere ſoleant, ne rerum exteriorum cura ardorem devotionis extinguat, aut remittat ; quantò magis iſta requirenda ſunt ab eo, qui quotidie non ſolùm ſaginandus eſt corpore & ſanguine Domini, ſed etiam illa oblaturus in ſacrificium ipſe unà cum Chriſto Sacerdos & Hoſtia ? nam ex ſancto Auguſtino ſæpius laudato, Tractatu de Miſſa, ſacrificium exterius eſt ſignum ſacrificii interioris, hoc eſt, Sacerdos, cùm in Altari Chriſtum Deo Patri exteriùs immolat, ſignificat ſe ſuáque omnia cum re oblata devovere : *Imitamini quod tractatis*, ait Pontifex ad initiandos, *quatenus mortis Dominicæ myſterium celebrantes, mortificare membra veſtra à vitiis, & concupiſcentiis omnibus procuretis.* Et ita Sacerdos quotidie Chriſtum debito modo offerens, quotidie verè dicat, *Chriſto ; confixus ſum cruci ; mihi mundus crucifixus eſt*, Gal. 2. & 6.

Liquet ergo cùm quanto Dei contemptu, tre-

mendi myſterii injuria, Eccleſiæ dedecore, & ſpirituali Fidelium detrimento Sacerdotium invadant homines doctrina & pietate rudes, intimæ ſuavitatis ex colloquiis divinis inexpertes, rerum terrenarum affectibus lutei ac ſordidi: ut caveant Epiſcopi ab ejuſmodi etiam in Diaconos aſſumendis, quantò magis in Presbyteros clamat Apoſtolorum Princeps Act. 6. *Conſiderate ergo, Fratres, viros ex vobis boni teſtimonii .... plenos Spiritu Sancto & ſapientia, quos conſtituamus ſuper hoc opus.*

Nec cujuſquam animum moveat Sacerdotum penuria: inepti quippe & indigni, nedum Eccleſiæ ſint utiles, quin maximè noxii, Epiſcoporum onus præ cæteris peccatoribus gravant, & paſtoralem eorum ſolicitudinem plerumque reddunt irritam. Epiſcopus enim luſtret quàm ſæpiſſimè parochiam, ſtatuat utilia quæque; nihil proficiet, ſi Parochus ſit, non dico flagitioſus, ſed parum pius, ac remiſſus. *Melius eſt ergo Dominum Sacerdotes paucos habere Miniſtros, qui poſſint opus Dei dignè exercere, quàm multos inutiles, qui onus grave ordinatori adducant*, C. *Talem*, diſt. 23. & ſanctus Leo Epiſt. 85. de impiorum ordinationibus; referturque C. *Miramur*, diſt. 61. *Non eſt hoc*, inquit, *conſulere populis, ſed nocere; nec præſtare regimen, ſed augere diſcrimen.* Similia habet Gelaſius ſummus Pontifex Epiſt. 1. quæ refertur C. *Monachus*, diſt. 77. his verbis: *Convenientia Eccleſiæ miniſteria reparanda ſunt, non inconvenientibus meritis ingerenda .... ne per occaſionem ſupplendæ penuriæ Clericalis, vitia potiùs divinis cultibus intuliſſe, non legitima familiæ Domini computemur procuraſſe compendia.*

§. X.

§. X.

De ſecundo Presbyteri officio.

2. Presbyteri eſt benedicere perſonas, & quæcumque in earum uſum veniunt. Munus iſtud, in quolibet Legis ſtatu fuit Sacerdotio annexum. In Lege naturæ Melchiſedech Gen. 14. benedixit ipſimet Abrahæ, qui pater omnium credentium fuerat deſignatus, & à Deo benedictus. Unde ergo id muneris ſibi ſumpſit Melchiſedech? nam *ſine . . . . contradictione*, inquit Apoſtolus Hebr. 7. *quod minus eſt à meliore benedicitur*; hancce rationem reddit Scriptura: *erat enim Sacerdos Dei altiſſimi.* In Lege ſcripta Deus idem munus aſſerit Sacerdotibus Leviticis; iis præſcribit benedicendi formam, Num. 6. v. 23. *Sic benedicetis filiis Iſraël*, inquit, *& dicetis eis*, &c. promittitque v. 26. ſe confirmaturum eorum benedictionem: *invocabuntque nomen meum ſuper filiis Iſraël, & ego benedicam eis.* Enimverò Sacerdotes ex primario ſuo officio offerunt Deo hoſtias placabiles; gratias ergo ab eo referunt; divina quippe liberalitas ac munificentia noſtris donis non vincitur. Quis igitur, niſi Hæreticus, negaverit benedicendi poteſtatem & officium à fortiori competere Sacerdotibus Evangelicis, cùm Lex Evangelica in melioribus repromiſſionibus ſancita ſit, cùm ejus Sacerdotes offerant Hoſtiam per ſe infinitè propitiatoriam, & impetratoriam; cùm acceperint claves regni cœlorum, ut illud referent pro Ordinis ſui gradu, ac modo? (nam benedictiones quædam reſervatæ ſunt ſummis Sacerdotibus.) Iſta fuit ſemper univerſalis Eccleſiæ Fides

des & praxis: hic omnium Fidelium ſenſus, qui à temporibus Apoſtolorum uſque ad noſtra pro magno habuerunt, ſi ipſi ſuáque à Sacerdotibus benedicerentur; ipſi Reges & Imperatores imperium ſuum fauſtum non fore exiſtimant, niſi priùs à Sacerdote fuerint benedicti & conſecrati: atque Eccleſia, ut Sacerdotes munificentiſſimum iſtud officium æſtiment, ut par eſt, eóque dignos ſe exhibeant, manus Presbyteri conſecrandas duxit ritu adeo ſolemni ac auguſto, ut ſpectatores intimo Religionis ſenſu commoveri ſoleant uſque ad lacrymas. Pontifex quippe ſurgit, depoſita mitra, & flexis genibus, Spiritum Sanctum ſupplex invocans incipit: *Veni Creator Spiritus*, & ſchola hymnum proſequente ſurgit, & manus cujuslibet Presbyteri oleo ſancto conſecrat his magnificis verbis: *Conſecrare & ſanctificare digneris, Domine, manus iſtas per iſtam unctionem, & noſtram benedictionem; ut quæcumque benedixerint, benedicantur, & quæcumque conſecraverint, conſecrentur & ſanctificentur in nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti.* Quid hìc amplius mirabitur Sacerdos? an virtutem manibus ſuis divinitus impreſſam! an ſanctitatem ſacra unctione & precibus Eccleſiæ iis inditam? an conſecrationem ad cætera conſecranda & ſanctificanda ordinatam? nonne horreret ſacrilegium, quo quis abuteretur calice, & aliis vaſis ſacris ad uſus nefandos, vel etiam profanos? atqui manus ejus ſunt calice ſacratiores: horreat ergo illas movere non ſolùm dico ad injuſtè percutiendum, aut ád turpia patranda; ſed & ad profana tractanda, niſi ad Dei cultum & gloriam referantur; memineritque Balthaſaris Regis Babylonis, cujus impietates Deus

ſuſtinuit; donec vaſa ſacra Templi Jeroſolymitani ad profanum ſuum convivium adhibuerit, Dan. 5.

§. XI.

De tertio Presbyteri officio.

3. Oportet Presbyterum præeſſe; non enim ordinatur ad miniſtrandum; ſicut Diaconi & inferiores Clerici, ſed ad regendum ſub manu Epiſcopi populum, & inferiores Clericos ſuæ curæ commiſſos: ita enim Pontifex initiandos commonet: *Tales eſſe ſtudeatis, ut in adjutorium Moyſis & duodecim Apoſtolorum Epiſcoporum videlicet Catholicorum, qui per Moyſen & Apoſtolos figurantur, dignè per gratiam Dei eligi valeatis;* ac poſtea in Oratione, quam pro iis fundit, 1. celebrat Dei laudes, quòd *cùm Pontifices ſummos,* inquit Deum alloquens, *regendis populis præfeciſſes, ad eorum ſocietatis & operis adjumentum, ſequentis Ordinis viros, & ſecundæ dignitatis elegeris. Sic in eremo per ſeptuaginta virorum prudentum mentes Moyſi ſpiritum propagaſti, quibus ille adjutoribus uſus, in populo innumeras multitudines facilè gubernavit.* Deinde precatur in hunc modum: *quapropter infirmitati quoque noſtræ, Domine, quæſumus, hæc adjumenta largire, qui, quantò fragiliores ſumus, tantò his pluribus indigemus.* Ex quibus perſpicuum eſt, non eſſe initiandos Presbyteros, niſi qui & Eccleſiæ utiles, & Epiſcopis adjumento eſſe poſſint. Quid ſit autem præeſſe ac regere, quæve dotes ad id muneris requirantur, fuſè expoſuimus in 3. part. Tractatus de Juſtitia & Jure c. 11. §. 2. ad quem remittimus Lectorem, propter ſcitu neceſſaria, quæ ibi tractantur.

§. XII.

De quarto Presbyteri officio.

4. Prædicationis munus Presbytero incumbit, ſequiturque neceſſariò ex præcedenti: quamvis enim aliud ſit regere, aliud prædicare, ut demonſtravimus citato mox loco de Juſtitia & Jure; fieri tamen nequit, ut Presbyter plebem ſibi ſubditam regat ſine miniſterio verbi, ſive illud per ſe, ſive per alium, ubi legitimè impeditus eſt, ſtrenuè impleat; alioquin ſublimiorem in domo Dei obtinebit locum velut idolum, cui tribuuntur varia nomina, eáque ſplendida, ac plena dignitatis, quamvis ne unius quidem nominis vim & appellationem exprimat.

Enimverò ſi Præſes Paſtor dicitur, verbo paſcat neceſſe eſt; quia *non in ſolo pane vivit homo, ſed in omni verbo, quod procedit de ore Dei.* Matth. 4. *Sicut anima vita eſt corporis*, inquit ſanctus Auguſtinus, *ſed non vivificat ſine cibo corporali: ita Deus vita eſt animæ, ſed non vivificat illam ſine cibo ſpirituali, id eſt, verbo Dei;* adeo ut ex S. Hieronymo in cap. quartum ad Epheſios: *Qui Paſtor eſt, debeat eſſe & Magiſter, nec in Eccleſiis, quamvis ſanctus ſit, Paſtoris ſibi nomen debet aſſumere, niſi poſſit docere quos paſcit:* illudque probat ex Apoſtolo, qui non ait Deum dediſſe alios Paſtores, alios Doctores, ne Paſtorem à Doctore ſejungeret; ſed indicat Paſtorem & Doctorem eſſe duo nomina unius & ejuſdem perſonæ: *alios Paſtores & Doctores;* ſecundùm illud Jerem. 3. *Dabo vobis Paſtores juxta cor meum, & paſcent vos ſcientia & doctrina.* Si Paſtor eſt Pater, filios adoptionis non parit, niſi verbo

bo veritatis: *per Evangelium ego vos genui*, inquit Apoſtolus 1. Cor. 4. fruſtrà opponit miniſterium Baptiſmi, quo regenerat in adoptionis filios, quia patricida erit, niſi quos ſacro fonte abluit, eos per doctrinam Chriſtianis moribus imbuat. Si Medicus eſt, ſine Verbo Dei non ſanat, nec Sacramentum Pœnitentiæ proderit, niſi eis, quos Verbo Dei prædicatione aptè præparaverit. Si ſpeculator ad domum Dei cuſtodiendam, clamare non ceſſet, juxta præceptum Domini Ezech. 33. *Speculatorem*, inquit, *dedi te domui Iſraël, audiens ergo ex ore meo ſermonem, annuntiabis eis ex me: ſi . . . . non fueris locutus ut ſe cuſtodiat impius à via ſua, ipſe impius in iniquitate ſua morietur, ſanguinem autem ejus de manu tua requiram.* Si dux eſt plebis ſibi commiſſæ, viam ſalutis doceat, errantes verbo veritatis opportunè & importunè revocet; laſſos & infirmos ſalutaribus conſiliis & adhortationibus ſuſtentet, recreetque; adverſùs hoſtes infeſtantes gladium ſpiritus, quod eſt Verbum Dei, induſtriè ac fortiter ſtringat; *nec pulchriùs ſagittat*, inquit ſanctus Auguſtinus, *quàm qui verè verbo ſagittat.* Si lux eſt, ſine continua doctrina Parochiam non colluſtrabit; animarum enim tenebræ ſunt rerum divinarum ignorantia, & oblivio ſeu incogitantia & imprudentia, quæ à Theologis dicitur ignorantia practica, ex quibus homines frequentiùs offendunt. Quare non ſatis fuit Chriſto Domino promittere Diſcipulis, fore ut Spiritus Sanctus doceret eos omnem veritatem; ſed adverſùs oblivionem & incogitantiam adjecit Joan. 14. *& ſuggeret vobis omnia, quæcumque dixero vobis;* ut ſi quæ vel ex memoria exciderint, vel ſi minùs attentè, quàm par eſt, à vobis

à vobis perpendantur, refricet, ne veſtra intentio defervefcat. Quia ſicut recedente lumine Solis, calor remittitur, frigus aërem occupat, & feræ ex cubilibus prodeunt, ſylvas & agros oberrant, ut rapiant: ſimiliter quiſquis ad ſeipſum redierit, procul dubio deprehendet, quòd ſi lectionem ſacram, ac rerum divinarum meditationem vel una die intermiſerit, conſuetus pietatis ardor deferbuerit, voluntas ſanctis cogitationibus non inſtigata indormiêrit, ſenſus liberiùs divagati fuerint, & caro adverſùs ſpiritum acriùs inſurrexerit, unde plures lapſus, leves quidem in iis, qui ſtatim intermiſſa ſtudia repetunt; ſed interdum graves in aliis, qui nunquam redeunt ad cor, ut videant paupertatem ſuam, defleantque oblivionem & incogitantiam.

Cùm autem vulgus Chriſtianorum, præſertim ii, qui in ſæculo agunt, ad lumen Evangelii non ſoleant attendere, niſi à Præpoſitis admoveatur, Concilium Tridentinum Seſſ. 5. c. 2. & Seſſ. 24. c. 4. & 7. de Reform. meritò ſanxit, ut Parochi ſaltem ſingulis diebus Dominicis, & Feſtis ſolemnibus, præter Catecheſes parvulis habendas, *ſacras Scripturas, Divinamque Legem annuntient, & aliàs quotieſcunque id opportunè fieri poſſe judicaverint.* cit. 4. negligentioreſque cenſuris compellantur, etiamſi exempti fuerint, aut nullius Diœceſis, cit. c. 2. adeo perſuaſum erat ſanctæ Synodo, quòd ſublata aliquandiu Verbi Dei prædicatione, quaſi ſi occumberet Sol, tenebræ ignorantiæ, aut ſaltem oblivionis Dei & incogitantiæ, mentibus Fidelium ſeſe offundant, frigus cupiditatis corda eorum invadat, fluenta gratiarum

tiarum conſtringat, Sacramentis neglectis, vel indignè ſuſceptis, fidem ac religionem tanquam emortuas exhibeat, univerſamque Parochiæ faciem veluti triſtem hyemis faciem repræſentet.

Hallucinantur ergo illi Parochi, & pietatis admodum rudes ſe demonſtrant,

1. Qui quieti ac otio ſe dedunt, eo prætextu, quòd priſtinis ſuis laboribus, ac aſſiduis prædicationibus Parochiani Fidei rudimenta, neceſſariaque Religionis officia apprimè calleant. Quaſi verò ager Domini quotidie non germinet ſentes & noxias herbas verbi ſarculo continuò evellendas, Domino per Prophetam dicente, *Clama, ne ceſſes*, Iſaiæ 58. quæ verba expendens ſanctus Auguſtinus ſic loquitur: *Quamvis aſſiduè prædicemus, minùs tamen reddimus, quàm debemus, dicente Scriptura: Clama ne ceſſes:* nec deſtitit ab illo munere, licèt ætate confectus, & plebe ſatis edocta; de eo enim ſic refert Poſſidius: *verbum Dei uſque ad ipſam ſuam extremam ægritudinem imprætermiſſè, alacriter & fortiter in Eccleſia prædicabat.*

2. Qui, ut verbi Dei miniſterium intermittant, prætexunt plures confeſſiones excipiendas, cantum productiorem Feſtis ſolemnioribus, & alia munia; cùm Apoſtolorum judicio, prædicationis officium cæteris debeat anteponi: *non eſt æquum*, inquit eorum Princeps Act. 6. *nos derelinquere verbum Dei, & miniſtrare menſis*, ſcilicet pauperum. Et Coapoſtolus ejus Paulus 1. Cor. 1. *neminem veſtrùm baptizavi, niſi Criſpum & Cajum . . . non enim miſit me Chriſtus baptizare, ſed evangelizare:* Baptiſmum quippe, ſi deſit ejus copia, ſupplet in adultis illius votum charitate perfectum: at nihil ſupplet prædicationis defectum, ſi ex eo ſe-

quatur Dei & Divinæ Legis oblivio. Eſto in ejuſmodi circumſtantiis brevior ſit oratio, modò ſervida ac pinguis.

3. Qui ſilendum exiſtimant tempore meſſis & vindemiæ, ne plus æquo graventur Parochiani, nimio labore jam defatigati. Tum enim maximè verbo Dei breviter quidem, ſed aptè ad circumſtantias reficiendi ſunt, ne ſine cauſa tanta patiantur, ne recta eorum ad Deum intentio tepeſcat, patientia effluat, aures accommodent ſermonibus maledicis, obſcœnis, & impiis, quibus Meſſores & Vindemiatores undique collecti oblectare ſe ſolent, & mores audientium corrumpere.

4. Qui in ea ſunt ſententia, quòd verbum Dei frequentiùs miniſtratum faſtidium pariat, ſubtractum verò ad tempus avidiùs appetatur, ſuaviùſque deguſtetur. Sed pace eorum dixerim, iſthæc curandi ratio imperiti eſt admodum Medici, pugnatque adverſùs notiſſimas ſpiritalis medicinæ regulas. Faſtidium quippe, ſi quod hìc occurrat, non oritur ex redundantia, &, ut ajunt, nimia verbi Dei repletione, abſit tam abſurda & impia cogitatio; ſed naſcitur vel ex rudi & miſerabili modo dicendi, vel ex pravis auditorum affectibus, qui non niſi ignito Dei eloquio excoqui & abſumi queunt: *Crudos carnis cogitatus*, inquit S. Bernardus Serm. 22. in Cant. *igne Spiritus Sancti accendente, coquit divinum eloquium, ac vertit in ſenſus ſpiritales & cibos mentis.* Et Serm 24. de Diverſis, *vivificat, liquefacit, calefacit, illuminat, mundat. Denique & cibus noſter eſt, & gladius, & medicina, & confirmatio, & requies, reſurrectio quoque & conſummatio noſtra.*

Certum

Certum igitur ac indubitatum maneat, Parochum nulla ratione, nullo prætextu immunem poſſe fieri à frequenti verbi Dei prædicatione. Sed quàm maximè refert ut tam neceſſarium, tamque ſublime miniſterium convenienter, & quà par eſt dignitate impleatur; non enim ſatisfacit officio ſuo, qui malè eo defungitur; ſatiuſque eſſet conficiendum opus non ſuſcipere, quàm illud vitioſum & malè elaboratum reddere; artifex, v. gr. qui ſubminiſtratam materiam operis injuncti, putà pannum, depravavit, eſt majori reprehenſione dignus, quàm ſi operi manus non admoviſſet; nec legitimam habet excuſationem, quòd omni ſua induſtria ac diligentia in illud incubuerit; eo enim ipſo peccavit, & ad reparanda damna tenetur, quòd artis imperitus quæ ſunt artificis temerè aſſumpſerit. Quamobrèm nulla eſt ars tam humilis ac vilis, cujus tyrocinium non ponatur ſub erudito Magiſtro, & ſpecimen edatur, priuſquam liceat eam profiteri.

Quis autem explicet quæ ſequuntur damna ex confuſa & imperita prædicandi ratione? 1. Dei verbum, quo in Religione nihil delectabilius, & acerbiſſima quæque condiuntur, ac ſuavia fiunt, ineptè adminiſtratum, faſtidium movet; in contemptum, aliquando etiam in deriſum ac in proverbium vertitur. 2. Conſcientiæ vulnera exaſperat, nedum ſanet; auditoribus ſtomachum movet, & in concionatorem odium ac oblocutiones parit; adeo ut expediret magis ejuſmodi imperitos tacere quàm loqui. Fruſtrà culpam in Parochianorum malitiam referunt; nam iidem ipſi Parochiani, qui ægrè eos audiunt, cum ſingulari aviditate & ingenti fructu iis aures præbent,

 qui

qui convenienter verbum Dei annuntiant. Iſthæc nobiſcum experiuntur inepti illi Paſtores, ſed ſine pœnitentia, quòd temere & cum evidenti ſalutis ſuæ & aliorum periculo, docendi magiſterium ſuſceperint, adeo ſunt obdurato corde.

Porrò magiſterium illud cum Sacerdotio ſuſcipiunt, dicente Pontifice cuilibet initiando: *Oportet Sacerdotem prædicare :* nec eum deinceps à tanto munere arcere licebit Epiſcopo, ſi per electionem, præſentationem, aut reſignationem, aut in vim graduum, jus ad Beneficium Parochiale acquirat, modò rudiora Theologiæ rudimenta leviter ac ſtrictim attigerit, moreſque ejus in foro externo reprehendi nequeant : nec mora erit ulla, quòd præclaram artem verba faciendi ad populum non didicerit; quòd illius nullum ſpecimen ediderit; cùm iſta tamen in Republica prærequiruntur ad magiſterium cujuſque artis, etiam viliſſimæ ; quòd denique homo ſordidus à natura ita ſit inſtitutus, vel balbutiens, & ad ſingula ferè verba hæſitans, vel tam tardi ac plumbei ingenii, ut deſit illi argumentorum & verborum copia, etiam pro defenſione rerum infimarum, ſcilicet temporalium. Explorentur ergo initiandorum vires ac facultates, priuſquam verbi duces ac magiſtri conſtituantur; res enim illa excelſum requirit animum : quod autem præcellens eſt, rarum eſſe ſolet. *Non cujuſvis eſt de Deo, diviniſque rebus diſſerere*, inquit ſanctus Chryſoſtomus, *evangelizare perpaucorum eſt, baptizare autem cujuslibet, modo ſacerdotio fungatur.* Et ſanctus Gregorius Nazianzenus in Orat. apologetica de ſua fuga : *Si quis eſt alius*, inquit, *qui præſidenti animo ſuſcipiat miniſterium verbi, aut cujuſvis ingenii eſſe cenſeat, hunc ego inſolentiæ*

tiæ nomine admiror, ne dicam ſtultitiæ. Mihi quidem res minimè vulgaris . . . eſſe videtur . . . aut enim mens minimè illuminata eſt, aut ſermo elanguit; atque ex uno horum, peræquè ac omnibus, veritas claudicet neceſſe eſt.

Quòd ſi quæras quænam debeant eſſe partes Miniſtri verbi Dei,

Reſpondet S. Auguſtinus Lib. 4. de Doctrina Chriſtiana, præſertim cap. 12. tria ipſi eſſe præſtanda, ſcilicet, docere, delectare, & flectere ſeu movere. Et ratio eſt, quia ex auditoribus alii peccant ex ignorantia, vel incogitantia: aut enim ignorant prohibitum eſſe quod agunt, & præceptum opus, quod prætermittunt: vel ſi iſta noverint, non ſatis ea æſtimant, nec ad ea, ut par eſt, attendunt: iis ergo lumen Evangelii & veritatis præferre neceſſe eſt. Alii, & quidem longè plures, peccant ex malitia vel ſocordia; vident meliora, probantque; ſed deteriora ſequuntur. Hi ægrè ferunt ſe edoceri; *ſicut enim gradus eſt, qui cognoſcenda enubilat*, inquit idem ſanctus Doctor cit. Lib. 4. cap. 10. *ſic oneroſus eſt qui cognita inculcat.* Agat ergo verbi Dei miniſter ut duram horum cervicem flectat, & obfirmatam in malo voluntatem moveat, quia *fruſtra perſuadetur verum eſſe quod dicitur; fruſtra placet modus ipſe, quo diſcitur ſi non ita diſcitur, ut agatur. Oportet igitur eloquentem Eccleſiaſticum, quando ſuadet aliquid, quod agendum eſt, non ſolùm docere, ut inſtruat, & delectare, ut teneat* (attentum ſcilicet auditorem,) *verùm etiam flectere, ut vincat.* Sed ſicut alimenta, quantumvis neceſſaria & ſalutaria, niſi aptè condiantur, ingrata ſunt, ac plerumque rejiciuntur; ita & ſermo, niſi permiſceatur ſuavitate quadam,

quæ auditorem ad ea quæ dicuntur attentum teneat, & ad bonum flexibilem reddat. Horum trium *quod primo loco poſitum eſt, hoc eſt docendi neceſſitas, in rebus eſt conſtituta, quas dicimus reliqua duo in modo, quo dicimus.*

Iiſdem præceptis Apoſtolus inſtituit ſuum diſcipulum Timotheum, quem Eccleſiæ Epheſinæ præfecerat Epiſcopum; ſic enim ad eum ſcribit Epiſt. 2. cap. 4. *Prædica verbum, inſta opportunè, importunè.* Quomodo verò? *argue*, inquit, *obſecra, increpa in omni patientia & doctrina.* In quem locum ſanctus Chryſoſtomus ait: *quodlibet horum deſit, alterum inutilè fit: nam ſi abſque argumentis increpes, temerarius videberis, nulluſque te præſefert*, v. g. ſi inclamaveris damnatum iri ebrioſos, maledicos, &c. priuſquam gravibus & firmis momentis demonſtraveris graviſſima eſſe ejuſmodi peccata, & æterna damnatione digna. *Ubi verò præceſſit probatio, tunc & increpationem facilè ſuſcipit, alioquin impudens fiet. Quòd ſi arguas vehementer & increpes, obſecrationemque ſubducas, rurſus omnia perdis; quippe reprehenſio per ſe intolerabilis eſt, niſi admixtam habeat conſolationem, ſicut & potio, ſalutaris licèt ſit, niſi plurima dolorem conſolentur, non eam ſuſtinet languidus.* Iſthæc tria cernere eſt in omnibus Libris Prophetarum, qui erant Synagogæ concionatores. 1. Arguunt peccata auditorum, docentque quàm ſint gravia, deinde minantur ac terrent, demum adhibent verba conſolatoria, apta ad emollienda corda & eliciendas lacrymas.

Evangelii autem Miniſter, ut utiliter doceat, 1. clare ac dilucidè proponet id, de quo futurus eſt ſermo, aliàs in vanum loqueretur, ſi auditores ſermonis argumentum non ſatis perciperent. Deinde

Deinde quod in medium adduxerit, ſtabiliet auctoritate tum ſacræ Scripturæ, tum Traditionis, proferendo textus unius aut alterius è ſanctis Patribus, ut antevertat falſam auditorum opinionem, quaſi Scripturam in alienos ſenſus detorqueat; ipſiſque conſtet quòd eam interpretetur juxta ſenſum, quem tenet ſancta Mater Eccleſia. Ne autem ſeverior videatur iſta doctrina, oſtendet eam naturæ humanæ eſſe omnino conſentaneam; illamque confirmabit ratione naturali omnibus nota.

Delectat dicendo, ſi dicat apertè, dilucidè, fervidè, & cum dignitate: ſi non memoriter, ſed ex perſuaſione & ex affectu pronuntiare videatur: ſi oratio conſtet verbis propriis, accuratis & minimè obſcuris: ſi illuſtretur exemplis nobilibus, & ſimilitudinibus congruis, in quibus nihil ſit abjectum aut humile, quod in deriſum converti poſſit: ſi ita ſit copioſa, ut non redundet; id enim ſunt orationi verba ſuperflua & inordinata, quod ſegetibus excreſcentes herbæ inutiles; id eſt, attentionem diſtrahunt, & intellectum obruunt ac confundunt. Denique ſi ad captum auditorum ſit accommodata, nempe eruditior & elegantior, ſi verba habeantur ad eruditos, & ſapientes; quia *onerosus eſt*, inquit ſanctus Auguſtinus ſuprà laudatus, *qui cognita inculcat*, niſi novo & perfectiori modo de iiſdem diſſerat: humilior verò & depreſſior, ſi plebei rudiores ac ruſtici edoceantur; namque ex eodem ſancto Doctore, Patronus, qui in foro ſublimiter dixit, & cum omnium admiratione, domum rediens ſe componit ad menſuram parvuli, & puerili modo illum alloquitur, alioquin non intelligendus.

Uno verbo dicam, Evangelii Miniſter docendo delectabit, ſi ſit ſermonis apti, facilis, ac perſpicui: faſtidium verò pariet, ſi difficilis, inordinati, & confuſi; quia ubi difficultas, ibi contentio, labor, & pœna: contra verò, ubi omnimoda facilitas aſſequendi mentem illius, qui de magnis rebus diſſerit, ibi quies & voluptas.

Verùm quid prodeſt, ſi auditores concedunt veris, quæ docentur, & ad ea non flectuntur? *docere quidem neceſſitatis eſt*, ut veritas pateat, *delectare ſuavitatis*, ut auditores attenti ac benevoli reddantur: *ſed flectere victoriæ*, quaſi dicat, qui firmis ac perſpicuis rationibus docet, & venuſtate verborum delectat, ſtrenuè quidem contra errorem vitiumque decertat, ſed victoria è manibus ejus excidit, ſi auditores non flectat. *Unum igitur ſibi potiſſimùm proponet*, inquit Concilium Mediolanenſe quintum, *in quo omnes nervos, roburque induſtriæ ſuæ adhibeat, & in quo munus ſuum verſari cognoſcat, ut auditorum ſcilicet animos commoveat: cùm præſertim peccent homines, non tam quia verum ignorant, quàm quòd malè eſſecti ſint. Dabit igitur operam, ut quemadmodum per ſingula corporis membra ſanguis diffunditur, ita in omnibus concionis ſuæ partibus quædam inſint, quæ ad commovendum valeant.*

Porrò ut commoveant ad colendam virtutem, quam docuit, vel fugiendum vitium, quod arguit; his & ſimilibus utetur incitamentis. Imprimis oſtendet fluxa & vana eſſe temporalia; quibus detinentur peccatores; credendumque ei, qui expertus & Spiritu Dei afflatus ait Eccl. 2. *riſum reputavi errorem, & gaudio dixi, quid fruſtra deciperis?* Nihilominus dæmonem iis ineſcare & illaqueare incautos homines veluti bruta animantia, quem-

quemadmodum ſcriptum eſt Eccleſ. 9. *ſicut piſces capiuntur hamo , & ſicut aves laqueo comprehenduntur ; ſic capiuntur homines in tempore malo.* Et Job. 20. *Divitias quas devoravit, emovet ; & de ventre illius extrabet eas Deus.* Ideò perſtrepunt concionatores, ut animales caveant ab inſidiis , & ſubdola Satanæ conſilia reddant irrita ; nullum quippe eſt animal tam vorax ac ſtupidum, ut irruat in eſcam, ſi muſcipulam & periculum odoretur ; nec ullus hominum , quantumcumque vecors , id faciet certus fore, ut eum facti poſtea pœniteat : atque certò certiùs peccatores pœnitebit indulſiſſe ſuis cupiditatibus ; una enim eorum vox in morte, Sap. 5. *nos inſenſati ,* inquiunt intra ſe pœnitentes , & præ anguſtia ſpiritus gementes . . . *erravimus à via veritatis . . . laſſati ſumus in via iniquitatis . . . quid nobis profuit ſuperbia , aut divitiarum jactantia quid contulit nobis ?* Exponet ob oculos, hinc miſeram peccatoris ſortem, ut qui Deum ipſum habeat Adverſarium , acutiſſimas animi ægritudines ac moleſtias: *impii autem,* inquit Iſa. 57. *quaſi mare fervens , quod quieſcere non poteſt . . . non eſt pax impiis :* continuos malæ conſcientiæ cruciatus, infamiam, qua aſpergitur ſaltem apud ſapientes , horrorem mortis ineluctabilis & brevi futuræ, deſperationem, quam inducent anteactæ vitæ memoria ; & meritorum penuria : inde juſtorum pacem , & inchoatam felicitatem, rectæ conſcientiæ teſtimonium, quo nullum eſt bonum ſolidius ac jucundius ; conſolationem Spiritus Sancti, quam nulla adverſa extinguunt ; firmam in Deo ſpem, & certam præmii expectationem. Ignavis pudorem injiciet, exemplo tot virorum ac mulierum, qui ſupra mandatum plurima præ-

ſtant. Exprobrabit immenſa Dei Beneficia ſtrictim perſtringenda, pro quibus injurias ipſi rependunt. Increpabit induratos; minabitur Dei vindictam; portendet imminentem ultionem; ponet ob oculos horrendum Dei judicium, & æterna gehennæ ſupplicia: hæc ſunt ferè incitamenta, quibus homines flecti conſueverunt. Sed reprehenſio per ſe exaſperat, &, ut ſuprà dicebat ſanctus Chryſoſtomus, intolerabilis eſt, niſi admixtam habeat conſolationem. Quærat ergo neceſſe eſt verbi Dei Miniſter condimenta humanitatis, quibus verba increpatoria, ita mitiget, ut auditoribus delectationem pariant, nedum faſtidium.

Delectabit autem reprehenſio, ſi ex affectu charitatis prodire cernatur; ſi auditores, non hominem, ſed Deum ſentiant iratum in homine, qui de eorum ſalute anxius, omni ope atque opera, impendens extremum exitium ab ipſis propulſare adnititur. Sic Apoſtolus, ne videretur ex ira & odio inſectari Galatas, qui à fide defecerant, & contumelioſè illos compellare hiſce verbis, *ò inſenſati Galatæ, quis vos faſcinavit, non obedire veritati? . . . ſic ſtulti eſtis, ut cùm ſpiritu cœperitis, nunc carne conſummemini?* Gal. 3. ſtatim expandit viſcera verè materna, ut in iis videant teneram ac fervidam pietatem, ex qua prodiere acerbiora ejuſmodi verba, *filioli mei*, inquit cap. 4. *quos iterum parturio . . . vellem autem eſſe apud vos modò, & mutare vocem meam;* ut affectus, quos Epiſtola ſcripta non capit, vera voce exprimerem, ut ſcilicet ad inſtar matris, nunc blandirer; nunc plorarem, nunc objurgarem vos, nunc obſecrarem: denique orationem meam in omnem modum verſarem,

ſarem, ut vos flecterem, & ad ſaniorem mentem reducerem. Hìc adhibentur aſperiora verba, quæ veluti ſcalpellum vulnus aperiant, & erroris ſaniem exprimant. Sed protinus condimenta eximiæ charitatis ſuccedunt, quæ inuſtum dolorem non ſolùm temperant, ſed in oblectationem convertunt. *Habens itaque,* inquit ſanctus Bernardus Serm. 44. in Cant. *ex fraterno oleum manſuetudinis, & ex divino amore vinum æmulationis, ſecurus accede ad ſananda vulnera illius, qui incidit in latrones, piiſſimi Samaritani optimus imitator.* Alioquin verbum mordacius, licèt recta intentione, & animo benigno proferatur, *exaſperat & exulcerat magis . . . ut qui ſordidus erat, ſordeſcat adbuc, declinans in verba malitiæ . . . ac more phrenetici non ſolùm repellens, ſed & mordere tentans Medici manum,* idem Serm. 2. de Reſurrectione.

Quòd ſi aſperiùs dicta etiam zelo rectitudinis adeò nocent, niſi condiantur ſale ſapientiæ, & ſuavitate charitatis, quantò magis ſi procedant ex impotenti vindictæ animo? Luximus aliquando Parochos, qui ad explendam ulciſcendi ſe libidinem, impiè abutebantur cathedra Chriſti, & pro diſciplina patientiæ, humilitatis, & charitatis, ad quam edocendam erecta eſt, omne acerbitatis virus emovebant in eos, à quibus læſos ſe moleſtè ferebant, adeò ut is eſſet fructus ex ejuſmodi profana & ſacrilega concione intentus, ſi reos non quidem proprio nomine, ſed aliis ſignis deſignatos, coram univerſo cœtu pudore ſuffunderent. Item ſcandala, inimicitiæ, expoſtulationes apud Epiſcopum, quæ vix admittunt ejus curationem.

Eſto increpandi ſint inobedientes, aliquando etiam durè, ut docet Apoſtolus Tit. 1. v. 13.

ſed

ſed ſeveritas paterna ſit, non tyrannica, inquit ſanctus Bernardus Serm. 23. in Cant. in quo Paſtores ſic alloquitur: *Diſcite ſubditorum matres vos eſſe debere, non Dominos: ſtudete magis amari, quàm metui . . . . matres fovendo, patres vos corripiendo exhibeatis. Manſueſcite, ponite feritatem; ſuſpendite verbera, producite ubera: pectora lacte pingueſcant, non typho turgeant. Quid jugum veſtrum ſuper eos aggravatis, quorum potiùs onera portare debetis?* Habent ſingulæ dignitates ſua inſignia, & habitus ſolemnes, quibus Magiſtratus ac Primates à vulgaribus hominibus ſecernuntur. Ornamentum Sacerdotum eſt ipſa charitas, ut conſtat ex Ordinationis ritu, in quo Pontifex cuilibet initiando imponens caſulam: quæ ſecundùm vim nominis eum integrè contegere debet, ſic loquitur: *Accipe veſtem ſacerdotalem, per quam charitas intelligitur.*

Diutiùs hìc immorari nos oportuit, propter Clericos, qui caſtis & integris moribus Sacerdotium ac Paſtoralia munia ſuſcipiunt, ne ſcilicet incauti & minimè intelligentes, ut nonnunquam contingit, gravibus peccatis conſcientiam ſuam brevi contaminent, ſeducti plurium Paſtorum exemplo, qui verbum Dei vel adminiſtrare negligunt, vel illud adeò malè & incongruè adminiſtrant, ut præ faſtidio grex inde non paſcatur, & miſerè pereat: *namque Sacerdos,* inquit ſanctus Chryſoſtomus, *ſi vitam depoſuerit, tuam autem diligenter non curaverit, cum impiis in gehennam detrudetur.* Et ſanctus Iſidorus Lib. 3. Sent. *Sacerdotes pro populorum iniquitate damnantur, ſi eos aut ignorantes non erudiant, aut peccantes non corrigant, teſtante Domino ad Prophetam: Speculatorem dedi te domui Iſraël; ſi non fueris locutus . . . . ſanguinem ejus de manu tua requiram.*

Nec

Nec dicas omnibus Presbyteris non incumbere curam animarum; namque 1. omnibus & ſingulis initiandis dicitur: *Oportet Sacerdotem præeſſe & prædicare.* Item, *tales eſſe ſtudeatis, ut in adjutorium Moyſi & duodecim Apoſtolorum, Epiſcoporum videlicet Catholicorum, qui per Moyſen & Apoſtolos figurantur, dignè per gratiam Dei eligi valeatis.* 2. Juxta Concilium Tridentinum Seſſ. 23. cap. 14. de Reform. nullus ad Presbyteratus Ordinem eſt aſſumendus, niſi ad populum docendum & Sacramenta adminiſtranda idoneus comprobetur; & c. 16. nullus debet ordinari, *qui judicio ſui Epiſcopi non ſit utilis aut neceſſarius ſuis Eccleſiis.* 3. Pontifex ſingulis initiandis orarium ſeu ſtolam imponit ſuper utrumque humerum, dicens: *accipe jugum Domini.* Atqui orarium eſt propter orationem ad populum habendam, ut ſuprà diximus. Diaconus fert illud uno duntaxat humero, Presbyter verò utroque: quia Diaconus utpotè Miniſter, nonniſi juſſus verbum Dei ſpargit ac diſſeminat; Presbyter verò qui præeſt in ſollicitudine, non ſolùm illud ſeminat, ſed inſuper cura illi incumbit, ut germinet, creſcat, & fructum afferat. Ipſius rigare, agrum colere, inutiles ac noxias herbas eruncare, & beſtias arcere; in quibus plurimus eſt labor ac tantus, ut Apoſtolus velit 1. Tim. 5. verſ. 17. Presbyteros, qui ſic præſunt, & ſic laborant in Verbo, dignos haberi duplici honore, id eſt, abundantiori ſuſtentationis ſubſidio. Orarium igitur ſeu ſtola, quæ ſingulis Presbyteris imponitur ſuper utrumque humerum, minùs eſt ipſis ſignum dignitatis, quàm oneris, cui ferendo pares non eſſent, niſi crux Chriſti, quam Pontifex efformat ſuper eorum pectus, intus inuncta eſſet Spiritu

Sancto,

Sanĉto, qui per charitatem à ſe in cordibus infuſam, jugum, aliàs per ſe intolerabile, leve ac ſuave efficit.

§. XIII.

De quinto Presbyteri officio.

Quintum Presbyteri officium eſt baptizare, quia ſolus Paterfamilias, jus habet aſciſcendi ſibi domeſticos, aut ſi quis alius, ut primarius famulus, nonniſi ex ejus mandato: atqui per Baptiſmum Catechumeni cooptantur in numerum domeſticorum Dei & Eccleſiæ: ſoli autem Epiſcopi & Presbyteri in Dei familia præſunt: Ergo his ſolis Jure ordinario baptizare competit, Diaconis verò tanquam primariis Miniſtris, nonniſi Jure extraordinario, & ex Epiſcopi vel Presbyteri mandato.

§. XIV.

De Epiſcopis.

Q. 1. *Unde Epiſcopi nomen?*

R. A verbo Græco Ἐπισκοποῦμαι. Latinè, *ſpeculor*, *conſidero*, *ſuperintendo*. Epiſcopus igitur idem eſt ac Superintendens, quo ſenſu Cicero Lib. 7. Epiſt. ſic ſcribit ad Atticum: *vult .... Pompejus me eſſe quem tota hæc Campania & maritima ora habeat Epiſcopum, ad quem deleĉtus & rerum ſumma referatur.*

Q. 2. *Epiſcopi nomen fuitne ſemper proprium Sacerdotum primi Ordinis?*

R. Negat ſanĉtus Chryſoſtomus cum aliis benemultis; probatque tempore Apoſtolorum Epiſcopi

ſcopi nomen fuiſſe commune Sacerdotibus primi & ſecundi Ordinis. 1. Hom. 1. in Epiſt. ad Philippenſes, in qua ſic habet: *Quid hoc ſibi vult?* (quòd Apoſtolus benè precetur Sanctis, qui ſunt Philippis cum Epiſcopis & Diaconis, nulla facta Presbyterorum mentione) *Itane unius civitatis plures erant Epiſcopi? nequaquam; ſed hoc titulo deſignat Presbyteros, tunc enim temporis adhuc vocabulum erat commune.* 2. Ex Tim. 3. Ubi Apoſtolus, omiſſis Presbyteris, de ſolis Epiſcopis & Diaconis Sermonem habet: *oportet ergo*, inquit, *Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe, unius uxoris virum*, &c. *Diaconos ſimiliter pudicos, non bilingues.* In quæ verba ita loquitur Hom. 11. *Inter Epiſcopum atque Presbyterum intereſt fermè nihil; quippe & Presbyteris Eccleſiæ cura permiſſa eſt; & quæ de Epiſcopis dixit, ea etiam Presbyteris congruunt.* Uſus tamen deinceps obtinuit, ut ſoli majores Sacerdotes appellarentur Epiſcopi. Vocantur etiam Antiſtites, quaſi ante alios Clericos ſtantes, iiſque præſidentes: Pontifices, quia præ aliis multa poſſunt facere: Eccleſiæ Principes, ut apud ſanctum Ignatium Epiſt. ad Smyrnenſes, Origenem Tractatu 12. in Matth. ſanctum Hilarium Can. 26. in Matth. Optatum Milevitanum Lib. 5. contra Parmenianum, &c.

Q. 3. *Quid eſt Epiſcopatus?*

R. Eſt Ordo ſupremus, quo datur Presbytero poteſtas conferendi Sacramenta Confirmationis & Ordinis, regendique Eccleſiam ipſi commiſſam, hoc eſt Clerum & plebem.

Dicitur 1. *Ordo*, propter rationes, quibus cap. 4. probavimus Epiſcopatum eſſe Ordinem diſtinctum à Presbyteratu.

Dici-

Dicitur 2. *ſupremus:* quia Epiſcopatus eſt apex & faſtigium Sacerdotii. *Quid eſt Epiſcopus,* inquit S. Auguſtinus Lib. quæſt. in vetus & novum Teſtam. qu. 101. *niſi primus Presbyter, hoc eſt, ſummus Sacerdos?* Et S. Ignatius: *honora Epiſcopum ut Principem Sacerdotum,* Epiſt. ad Smyrnenſes.

Dicitur 3. *quo datur Presbytero;* quia ex dictis nequit eſſe Epiſcopus, qui Presbyter non fuerit.

Dicitur 4. *poteſtas conferendi,* &c. quibus verbis deſignatur Ordinis poteſtas Epiſcopi propria; quia confirmare Neophytos, & ordinare Eccleſiæ Miniſtros, ſunt actus Ordinis, nec ad eos exercendos ſufficit poteſtas juriſdictionis, quam habet Capitulum Sede vacante, & Epiſcopus nondum conſecratus.

Dicitur 5. *& regendi Eccleſiam ipſis commiſſam,* ut denotetur poteſtas juriſdictionis; juriſdictio quippe eſt poteſtas gubernandi ſubditos, jus dicendo, ferendo Leges, coercendo refractarios, & puniendo tranſgreſſores.

Ergo Epiſcopo duplex competit poteſtas: Ordinis ſcilicet, & juriſdictionis.

Dices: poteſt quis eſſe Epiſcopus ſine poteſtate juriſdictionis; Ordinatio enim non dat juriſdictionem: Ergo in definitione Epiſcopatus non debuit inſeri poteſtas regendi.

Diſtinguo antecedens; ſine poteſtate juriſdictionis completa, Concedo; incompleta & radicali, Nego antecedens: Epiſcopatus enim ex ratione ſua eſt ad regendum. Igitur ſicut Presbytero in ejus auguratione datur poteſtas radicalis & incompleta remittendi peccata, quæ tum complebitur, cùm ſubditi fuerint ipſi aſſignati, ita & Epi-

Epiſcopo poteſtas regendi Eccleſiam, quæ fuerit ipſi aſcripta.

Inſtas: latum eſt diſcrimen inter poteſtatem remittendi peccata, & poteſtatem regendi Eccleſiam; in illa quippe, ſi completa ſit, neceſſariò concurrunt poteſtas Ordinis, & poteſtas juriſdictionis; adeo ut ſi alterutra deſit, peccata ſacramentaliter remitti nequeant. Contra verò ſine charactere Epiſcopali poteſt quis regere Eccleſiam ex privilegio ſibi ſubditam; nam & Capitulum Sede vacante gubernat Diœceſim: ergo poteſtas regendi Eccleſiam non debet inſeri in definitione Epiſcopatus, quemadmodum poteſtas remittendi peccata includitur in definitione Preſbyteratus.

Conceſſo antecedente, diſtinguò alteram confirmationis partem: ſine charactere Epiſcopali poteſt quis extraordinariè Eccleſiam regere, Concedo, ordinariè, & juxta Chriſti inſtitutum, Nego propoſitionem, & conſequentiam; per characterem quippe Epiſcopalem Ordinatur Epiſcopus ad functiones hierarchicas & Epiſcopales obeundas, quemadmodum per characterem Sacerdotalem Presbyter fit Miniſter idoneus & Ordinarius Baptiſmi; licèt extraordinariè Diaconus vel etiam Laicus baptizare poſſit in caſu neceſſitatis. Unde Concilium Tridentinum Seſſ. 23. cap. 2. de Reform. electum & confirmatum in Epiſcopum privat fructuum perceptione, niſi intra tres menſes conſecretur.

R. 4. *Utraque Epiſcopi poteſtas, Ordinis ſcilicet & juriſdictionis, eſtne inſtitutionis divinæ?*

Aerius Presbyter, ex Arianorum ſecta, inter errores, quos effutiit quarto ſæculo, docuit nul-

lum debere eſſe diſcrimen Epiſcopum inter & Presbyterum, ut refert S. Auguſtin. Lib. de hær. hæreſi. 53. *Aeriani*, inquit, *à quodam Aerio ſunt nominati, qui cùm eſſet Presbyter, doluiſſe fertur, quòd Epiſcopus non potuit ordinari . . . dicebat Presbyterum ab Epiſcopo nulla differentia debere diſcerni.* S. Epiphanius, qui vidit naſcentem hæreſim, graviſſimis hiſce verbis Auctorem inſectatus eſt hæreſi 75. *Eſt illius dogma*, inquit, *ſupra hominum captum furioſum & immane: quanam, inquit, in re Presbytero Epiſcopus antecellit? nullum inter utrumque diſcrimen eſt, par & idem honor ac dignitas.* Aerio ſubſcripſit Wicleffus decimo quarto ſæculo, ex Thoma Vald. Lib. 2. art. 3. c. 60.

Calvinum non puduit hujuſmodi erroris monſtrum ſuſcitare Lib. 4. Inſtit. c. 4. §. 2. in quo ſic habet: *quibus docendi munus injunctum erat, eos omnes nominabant Presbyteros: illi ex ſuo numero in ſingulis civitatibus unum eligebant, cui ſpecialiter dabant titulum Epiſcopi, ne ex æqualitate ut fieri ſolet, diſſidia naſcerentur . . . atque idipſum pro temporum neceſſitate fuiſſe humano conſenſu inductum fatentur ipſi veteres.* Hanc impietatem Concilium Tridentinum anathemate damnavit Seſſ. 23. Can. 7. his verbis: *Si quis dixerit Epiſcopos non eſſe Presbyteris ſuperiores, vel non habere poteſtatem confirmandi & ordinandi; vel eam, quam habent, illis eſſe cum Presbyteris communem . . . anathema ſit.* Et hæc pro poteſtate Ordinis. Pro poteſtate verò juriſdictionis Can. 6. ſic decernit: *Si quis dixerit in Eccleſia Catholica non eſſe Hierarchiam* DIVINA ORDINATIONE *inſtitutam, quæ conſtat ex Epiſcopis, Presbyteris, & Miniſtris, anathema ſit.* Quare ad propoſitam quæſtionem

R. Epiſcopi Jure Divino ſunt Presbyteris ſuperio-

periores poteſtate tum Ordinis, tum juriſdictionis.

Prima pars, quæ eſt de poteſtate Ordinis, probatur; quia is eſt Jure Divino ſuperior poteſtate Ordinis, qui habet poteſtatem, qua caret alter conferendi quædam Sacramenta: v. gr. Presbyter Jure Divino eſt ſuperior Diacono quia poteſt conficere Euchariſtiam, & ſacramentaliter remittere peccata; quod non poteſt Diaconus: atqui Epiſcopus poteſt conferre duo Sacramenta, ſcilicet Confirmationis, & Ordinis, quod non poteſt Presbyter: ergo.

Minor probatur, tum ex dictis Tractatu de Sacramento Confirmationis c. 4. §. 1. ubi demonſtravimus solùm Epiſcopum eſſe Miniſtrum hujus Sacramenti: tum ex dicendis de Miniſtro ſacræ Ordinationis, quem aſſeremus ſolum eſſe Epiſcopum.

Secunda pars, quæ eſt de poteſtate juriſdictionis, probatur 1. ex Scriptura 1. Tim. 5. ubi Apoſtolus Timotheum Epheſiorum Epiſcopum ſic inſtituit v. 1. *Seniorem ne increpaveris:* & v. 19. *adverſùs Presbyterum accuſationem noli recipere, niſi ſub duobus aut tribus teſtibus.* Quæ verba expendens S. Epiphanius hæreſ. 75. adverſùs Aerium, ſic habet: *Quid attinebat Epiſcopo vetare, ne Presbyterum objurgaret, niſi majorem ipſo poteſtatem obtineret? Quare deinceps admonet, adverſùs Presbyterum citò accuſationem ne admiſeris, niſi duobus tribuſve teſtibus? Non alicui ex Presbyteris præcepit, ut accuſationem contra Epiſcopum non admitteret, aut Epiſcopum non objurgaret.*

2. Apoſtolus Epiſt. ad Titum c. 1. verſ. 5. ſcribit, ſe eum in Creta inſula reliquiſſe, ut conſtitueret per civitates Presbyteros: quæ manife-

ſtè indicant Titum, utpote Epiſcopum, ſuperiorem fuiſſe Presbyteris.

3. Chriſtus Dominus ex Diſcipulis alios aliis præpoſuit Ordine diſpari, duodecim quidem Apoſtolos, Luc. 6. v. 13. in primo dignitatis gradu, ſeptuaginta verò Diſcipulos in ſecundo Luc. 10. v. 1. Apoſtolis quippe, non verò diſcipulis dixit Joan. 20. *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos.* Et Matth. 18. *Data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo & in terra: euntes ergo docete omnes gentes:* atqui una eſt Patrum ſententia, Epiſcopos ſuccedere Apoſtolis, Presbyteros verò Diſcipulis.

Origenes Hom. 27. in cap. 33. Num. S. Gregorius Nyſſenus de vita Moyſis, & S. Hieronymus Epiſt. ad Fabiolam, ſcribunt, duodecim fontes, quos repererunt Judæi in deſerto Elim, Exod. 15. ſignificare duodecim Apoſtolos, quorum locum tenent Epiſcopi; ſeptuaginta verò palmas juxta fontes poſitas, eſſe ſeptuaginta Diſcipulos. *Nec dubitem*, inquit ſanctus Hieronymus, *quin de duodecim Apoſtolis ſermo ſit, de quorum fontibus derivatæ aquæ totius mundi ſiccitatem rigant. Juxta has aquas ſeptuaginta creverunt palmæ, quos & ipſos ſecundi Ordinis intelligimus Præceptores, Luca Evangeliſta teſtante duodecim fuiſſe Apoſtolos, & ſeptuaginta Diſcipulos minoris gradus, quos & binos ante Dominus præmittebat; quibus & Paulus refert; quòd apparuerit Dominus primùm undecim, deinde Apoſtolis omnibus, alios volens intelligi primos, & alios ſecundos Chriſti diſcipulos.* Nicolaus I. Epiſtola 47. *Subiturus ad cœlos Eccleſiam Apoſtolis commendavit, ac per eos tanquam hæreditario Jure ſucceſſoribus eorum, nobis ſcilicet, quos Paſtores, & Epiſcopos, ac Pontifices ſuper ipſam conſtituit.* Denique Eugenius IV. in celebri decreto pro Armenis,

nis, & Patres Tridentini Seſſ. 23. c. 4. docent, Epiſcopos in locum Apoſtolorum ſuccedere. Ergo ſicut Apoſtoli Diſcipulis, ex Chriſti Ordinatione, excellunt; ita Presbyteris Epiſcopi, qui idcircò nonnunquam Apòſtoli vocantur, ut obſervat S. Pacianus Epiſt. 1.

Probatur 2. trito S. Auguſtini, & Vincentii Lirinenſis argumento: quod ſemper & ubique in Eccleſia fuit obſervatum, nec in ullo Concilio invenitur inſtitutum; illud cenſeri debet inſtitutionis Apoſtolicæ & Divinæ: atqui talis eſt præeminentia dignitatis & juriſdictionis Epiſcopalis.

Sanctus Ignatius, Apoſtolorum æqualis ac diſcipulus, Epiſtola ad Smyrnenſes: *Epiſcopos ſequimini, ut Chriſtus Patrem, & Presbyterorum collegium, ut Apoſtolos: ſine Epiſcopo nemo quidquam faciat eorum, quæ ad Eccleſiam ſpectant. Honora Deum ut omnium Auctorem & Dominum: Epiſcopum verò ut principem Sacerdotum, imaginem Dei referentem: Dei, inquam, propter principatum, Chriſti verò propter ſacerdotium.*

Nec refert, quòd ſanctus Martyr Presbyteris det locum Apoſtolorum, Diaconis verò locum ſeptuaginta Diſcipulorum; ſemper enim ſubordinationem ſervat. In Epiſtola ad Trallianos ſcribit, Diaconum tenere locum Apoſtolorum, Presbyterum locum Chriſti, & Epiſcopum locum Dei. Ita etiam Auctor Conſtitut. Apoſt. Lib. 2. c. 30.

Tertullianus Lib. de Baptiſmo cap. 17. *Dandi quidem Baptiſmi*, inquit, *jus habet ſummus Sacerdos, qui eſt Epiſcopus: dehinc Presbyteri & Diaconi: non tamen ſine Epiſcopi auctoritate, propter Eccleſiæ honorem, quo ſalvo, ſalva pax eſt.*

Omnes ferè S. Cypriani Epiſtolæ teſtantur, in Eccleſia, ſive Romana, ſive Carthaginenſi, &

in cæteris Africæ Eccleſiis, unum Clero præfici Epiſcopum. Illud ipſum indicant Concilia ubique ab initio uſque ad noſtram ætatem celebrata, adeo ut quarto ſæculo non ſolùm Catholici, ſed & hæretici ſtupuerint Aerii frontem, qua auſus eſt aſſerere Epiſcopos & Presbyteros eſſe poteſtate ac dignitate pares; erroremque ſtatim oppreſſerint, ut patet ex S. Cypriano & Auguſtino ſùpra laudatis.

Dices 1. Act. 20. verſ. 17. Paulus à Mileto *mittens Epheſum : vocavit majores natu Eccleſiæ*, hoc eſt, Presbyteros, quos v. 28 appellat Epiſcopos: *attendite vobis*, inquit, *& univerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei.* Ergo iidem erant Epiſcopi, qui Presbyteri.

Reſpondeo diſtinguendo conſeq. iidem nomine tenus, Concedo, iidem re, ſeu Ordine & Dignitate, Nego conſeq. jam enim diximus tunc temporis nomen Epiſcopi fuiſſe commune Preſbyteris primi & ſecundi Ordinis; ſeniores quippe erant omnes, ſaltem morum gravitate & Dignitatis excellentia.

Inſtas: in una civitate plures non erant Epiſcopi propriè dicti: ergo quos Apoſtolus nominat Epiſcopos, erant duntaxat ſimplices Presbyteri.

R. 1. Non ex ſola civitate Epheſina, ſed ex vicinis locis Apoſtolus advocavit Paſtores, ex S. Irenæo Lib. 3. c. 14. *In Mileto,* inquit, *convocatis Epiſcopis & Presbyteris, qui erant Epheſi, & in maximis civitatibus, dixit*, &c.

R. 2. Etiamſi ſupponatur ſeniores ex ſola civitate Epheſina ad Apoſtolum conveniſſe, iſthæc ejus verba, *vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei*, diriguntur ad hujus Eccleſiæ Senatum,

tum, cui præerat Epiſcopus ; & ita Epiſcopus & Presbyteri poſiti erant à Spiritu Sancto, ille quidem in primo juriſdictionis Ordine, iſti verò in ſecundo.

Dices 2. Act. 15. Apoſtoli & Seniores pariter convenerunt ad terminandam motam controverſiam de legalibus ; & pariter pronuntiarunt, *viſum eſt . . . Spiritui Sancto & nobis* : ergo in exordiis Eccleſiæ par erat Epiſcoporum & Presbyterorum auctoritas.

Nego conſeq. quòd enim convocata fuerit tota Eccleſia Jeroſolymitana, & Epiſtola Synodica omnium nomine ſcripta, demonſtrat quidem perfectam omnium conſenſionem, ſed non probat Presbyteros, ſeu Seniores tanquam Judices in hac Fidei controverſia ſediſſe, & ſententiam tuliſſe ; namque ex ſacro textu contrarium colligitur ; refert quippe S. Lucas, ſolos Apoſtolos in ſanctiſſimo illo conventu fuiſſe locutos, & eorum ſententiam omnibus placuiſſe.

Dices 3. S. Hieronymus plura momenta congerit, ut probet Epiſcopos humano tantùm Jure eſſe Presbyteris ſuperiores. Operæ pretium eſt verba S. Doctoris integra exſcribere, utpotè difficilia & in Scholis multum ventilata.

Sanctus igitur Hieronymus in cap. 1. Epiſt. ad Titum ſic ſcribit : *Antequam Diaboli inſtinctu ſtudia in Religione fierent, & diceretur in populis, ego ſum Pauli, ego Apollo, ego Cephæ, communi Presbyterorum Concilio Eccleſiæ gubernabantur. Poſtquam verò unuſquiſque eos, quos baptizaverat, ſuos putabat eſſe, non Chriſti, in toto orbe decretum eſt, ut unus de Presbyteris electus ſuperponeretur cæteris, ad quem omnis Eccleſiæ cura pertineret, & ſchiſmatum ſemina tollerentur. Nam*

inquit Epiſt. 85. ad Evagrium, *& Alexandriæ à Marco Evangeliſta uſque ad Heraclam & Dionyſium Epiſcopos, Presbyteri unum ſemper ex ſe electum in excelſiore gradu nominabant: quomodo ſi exercitus Imperatorem faciat, aut Diaconi eligant de ſe quem induſtrium noverint, & Archi-Diaconum vocent.* Hactenus S. Hieronymus, ex cujus verbis tria colliguntur. 1. Ante Corinthiorum ſchiſma Presbyterum, & Epiſcopum fuiſſe unum & eundem. 2. Cùm priùs Fideles communi conſilio Epiſcoporum & Presbyterorum gubernarentur, in remedium ſchiſmatis decreto ac ordinatione Eccleſiæ unum è Presbyteris electum fuiſſe, ac cæteris præpoſitum, ad quem omnis Eccleſiæ cura pertineret. 3 Hujuſce Presbyteri electionem non fieri nova conſecratione, ſed eo modo, quo ex Diaconis fiunt Archi Diaconi, & ex militibus Imperatores: atque hunc morem in Eccleſia Alexandrina fuiſſe obſervatum uſque ad S. Dionyſium, hoc eſt ad medium tertii ſæculi.

S. Auguſtinus patrocinatur S. Hieronymo Epiſtola 82. aliàs 19. ad ipſum ſcripta, in qua ſic habet: *quanquam enim ſecundùm bonorum vocabula, quæ jam Eccleſiæ uſus obtinuit, Epiſcopatus Presbyterio major ſit, tamen in multis rebus Auguſtinus Hieronymo minor eſt.* Quid ad hæc?

Reſpondet Medina Lib. 1. de ſacrorum hominum origine & continentia cap. 5. non ſolùm Hieronymum, ſed & Ambroſium, Auguſtinum, Sedulium, Primaſium, Chryſoſtomum, Theophylactum, & Oecumenium idem cum Aerio ſenſiſſe. Quam Medinæ ſententiam Bellarminus Lib. 1. de Clericis cap. 15. vocat (*ut leviſſimè dicam,* inquit) valde inconſideratam, illamque multis

tis momentis egregiè confutat, oſtendendo S. Hieronymum & laudatos Patres tantum diſtare ab Aerio, quantùm Catholicus ab Hæretico, & cœlum ab inferis diſtat; quia Aerius non modò negabat Epiſcopum Jure Divino majorem eſſe Preſbytero; ſed etiam ex abuſu & corruptela Epiſcopos Presbyteris anteponere. At S. Hieronymus aſſerit, diſtantiam Epiſcopum inter & Presbyterum legitimè fuiſſe ab Apoſtolis poſitam in remedium ſcilicet ſchiſmatis. Deinde S. Doctor agnoſcit Epiſcopum Ordinatione Divina majorem eſſe Preſbytero, quantum ad Ordinis poteſtatem.

Idem tamen Bellarminus loco citato, & Maldonatus Tractatu de Ordine quæſt. 4. cap. 8. concedunt, ſanctum Hieronymum ſenſiſſe Epiſcopos Jure duntaxat Eccleſiaſtico Presbyteros antecellere poteſtate juriſdictionis: *Quamvis*, inquit Bellarminus, *ſanctus Doctor non fuerit conſtans in hac ſua ſententia*; probatque ex momentis in noſtra reſponſione conferendis. Itaque

R. Cum Theologorum turba, negando S. Hieronymi fuiſſe ſententiam, Epiſcopos non præeminere Presbyteris Jure Divino; ac 1. quidem quòd S. Hieronymus agnoverit Epiſcopos Jure Divino Presbyteros antecellere poteſtate Ordinis, non poteſt eſſe dubium; cùm expreſſè aſſerat laudata Epiſtola ad Evagrium, ſolos Epiſcopos ſacræ Ordinationis eſſe Miniſtros: *quid enim facit, excepta Ordinatione, Epiſcopus, quod non faciat Presbyter?* Idem docet de Sacramento Confirmationis, Dialogo contra Luciferianos, in quo ſic habet, *quòd ſi hoc loco quæris, quare in Eccleſia baptizatus, niſi per manus Epiſcopi accipiat Spiritum Sanctum . . . diſce hanc obſervationem ex auctoritate deſcendere,*

quod poſt aſcenſionem Domini Spiritus Sanctus ad Apoſtolos deſcendit . . . Si Scripturæ auctoritas non ſubeſſet ; totius orbis in hanc partem conſenſus inſtar præcepti obtineret. Ubi ſanctus Doctor colligit tum ex Scriptura, tum ex Traditione ; ſolum Epiſcopum eſſe Miniſtrum Confirmationis.

Quod verò ſpectat præeminentiam juriſdictionis Epiſcopalis, multa evincunt S. Hieronymum eam divinæ inſtitutioni adſcribere: 1. enim in laudato Commentario Epiſtolæ ad Titum proponit Epiſcopis exemplum Moyſis, *qui cùm haberet in poteſtate ſolus præeſſe populo Iſraël, ſeptuaginta elegit, cum quibus populum judicaret.* Ex quo infert S. Doctor, Epiſcopos debere in commune Eccleſiam gubernare: atqui Moyſes divina inſtitutione major erat ſeptuaginta Senibus, quos, Deo præcipiente, in partem ſolicitudinis aſſumpſerat. 2. Scribit ibidem ; *Epiſcopi noverint ſe magis conſuetudine, quàm diſpoſitionis Dominicæ veritate Presbyteris eſſe majores.* Ergo in mente ſancti Hieronymi: Epiſcopi majores ſunt Presbyteris, partim inſtitutione divina, ſcilicet quoad primariam & radicalem inſtitutionem juriſdictionis Epiſcopalis, quæ ex ratione ſua tendit ad regendum Clerum, & plebem ſubditam : partim conſuetudine Eccleſiæ, quæ, ut diſſenſionum plantaria evellerentur, ut loquitur ſanctus Doctor, mutavit diſciplinam, decrevitque, ut deinceps ad Epiſcopum *omnis Eccleſiæ cura pertineret* ; cùm ante Corinthianum ſchiſma eſſet communis Epiſcopo & Presbyteris, 3. laudata Epiſtola 85. ſcribit Epiſcopos id eſſe in Eccleſia, quod Aaron in Synagoga ; Presbyteros filiis Aaronis, qui erant ſimplices Sacerdotes, reſpondere : atqui Aaron Jure Divino erat Superior

rior ſimplicibus Sacerdotibus; Ergo. Denique in Epiſt. ad Marcellam ait Epiſcopos ſuccedere Apoſtolis, qui ſanè Jure Divino ſuperiores erant ſeptuaginta Diſcipulis; *apud nos*, inquit, *Apoſtolorum locum Epiſcopi tenent.* Ergo S. Hieronymi ſententia fuit, Epiſcopos Jure Divino majores eſſe Presbyteris quoad poteſtatem juriſdictionis.

Nec obſtant, quæ ex verbis ſancti Doctoris eliciuntur.

Non primum; quia ſanctus Doctor probat duntaxat eos qui nunc dicuntur Presbyteri, olim appellatos fuiſſe Epiſcopos: quod ſuprà poſt S. Chryſoſtomum agnovimus.

Non ſecundum; quamvis enim Epiſcopus & Presbyteri ante Corinthianum ſchiſma communi conſilio gubernarent; in illo tamen conſeſſu præerant Epiſcopi, ut jam diximus in reſponſione ad primam & ſecundam objectionem; cùm enim tunc omnes gregi Domini invigilarent ac intenderent, meritò omnes dicebantur Epiſcopi, hoc eſt ſpeculatores & intendentes. Ex quo autem omnis Eccleſiæ cura ad unum pertinuit, Epiſcopi nomen evaſit illi proprium, & ſimplices Sacerdotes retinuerunt ſolùm nomen Presbyteri, utpotè qui ſupponantur Senes tum ætate, tum præſertim morum maturitate.

Non tertium; ita enim S. Hieronymus ſcribit, unum è Presbyteris electum fuiſſe in Epiſcopum, quomodo unus è Diaconis eligitur in Archi-Diaconnm, & unus ex exercitu in Imperatorem, ut non neget Presbytero ſic electo neceſſariam fuiſſe novam inaugurationem ad obeunda munia Pontificalia. Enimverò quomodo illud negaret, qui tam diſertè docet, Presbyterum non

poſſe

poſſe Neophytos confirmare, nec Eccleſiæ Miniſtros ordinare?

Inſtas: atqui iſthæc interpretatio aliena eſt omnino à ſcopo, & à mente ſancti Hieronymi.

Probatur ſubſumptum. Argumenta Hieronymi eò tendunt, ut comprimatur tumor quorumdam Diaconorum Romanæ Eccleſiæ, qui, ut erant Præfecti ærarii Eccleſiaſtici, officioſiùs à populo obſervabantur, & ideo ſe ſupra Preſbyteros extollebant: *Audio*, inquit, *quendam in tantam erupiſſe vecordiam*, *ut Diaconos Preſbyteris*, *id eſt*, *Epiſcopis anteferret. Nam cùm Apoſtolus clarè doceat eoſdem eſſe Preſbyteros*, *quos & Epiſcopos*, *quis patiatur ut menſarum & viduarum Miniſter ſupra eos ſe tumidus efferat*, *ad quorum preces Chriſti corpus ſanguiſque conficitur?* Probat autem imprimis Preſbyteros eſſe Epiſcopos; quia unus ex Preſbyteris in Eccleſiæ primordiis ſolebat eligi in Epiſcopum, quemadmodum ſi unus ex Diaconis aſſumatur in Archi-Diaconum. Atqui vanum & futile eſſet illud argumentum, ſi Preſbytero ſic electo opus eſſet nova confecratione ad obeunda munia Epiſcopalia. Diaconi quippe reponere poſſent, etiam ex Diaconis eligi Epiſcopos; S. enim Athanaſius Diaconus ſucceſſit S. Alexandro in Sede Alexandrina. An proptereà liceret S. Hieronymo concludere eum ſe ſupra Epiſcopum erigere, qui adverſùs Diaconum intumeſceret? Minimè verò, cùm Diaconus in Epiſcopum electus indigeat inauguratione ſaltem Preſbyterii: ergo S. Hieronymus nihil concludit adverſùs tumidos Diaconos, niſi excludat à Preſbytero in Epiſcopum electo neceſſitatem novæ conſecrationis.

Nego

Nego ſubſumptum, cujus confirmationis minorem diſtinguo: vanum ac futile eſſe ratiocinium S. Hieronymi in aliqua hypotheſi, Concedo; in hypotheſi, in qua verſatur, Nego minorem. Enimverò S. Hieronymus ſpectat Presbyteros juxta diſciplinam, quæ obtinuit tempore Apoſtolorum, & permanſit in Eccleſia Alexandrina uſque ad medium tertii ſæculi; hoc eſt, quatenus Eccleſiam in commune gubernabant præſide Epiſcopo; & ita nomen Epiſcopi, ſeu ſpeculatoris & intendentis ipſis competebat, idemque erat ſupra Presbyterum, ac ſupra Epiſcopum ſe efferre. Præterea tunc temporis Presbyteri ex gremio ſuo unum eligebant, quem ſibi præficerent, quemadmodum Cardinales Romanæ Eccleſiæ unum ex ſuo Collegio eligunt in ſummum Pontificem, qui hoc ipſo ipſis præficitur, quamvis, niſi jam Epiſcopus fuerit, omnia quæ ſunt ſummi Pontificis exercere nequeat, niſi priùs conſecretur. Porrò qui ſe extolleret vel ſupra illos Presbyteros Epiſcopi electores & cooperatores, vel ſupra Cardinales; meritò diceretur ſe efferre ſupra vel Epiſcopum, vel ſedem Apoſtolicam; quod reponi nequit de Diaconis in hypotheſi, quòd ex ipſis unus in Epiſcopum vel Presbyterum aſſumeretur; quia cùm ſint in Ordine Miniſtrorum, cum Epiſcopo aut Presbytero Eccleſiam non gubernant, nec jus habent eligendi ex ſuo Ordine Epiſcopum aut Presbyterum, ac proinde falſò diceretur quis ſupra Epiſcopum aut Preſbyterum ſe extollere, eò ipſo, quò in Diaconum inſurgeret.

Non quartum, quod petitur ex ſancto Auguſtino; quia S. Doctor ſcribit, vocabulum Epiſcopi,

non

non verò characterem Epiſcopalem, ex uſu Eccleſiæ evaſiſſe honoris titulum, ſcilicet ex quo decretum eſt, ut omnis Eccleſiæ cura ad Epiſcopum devolveretur; cùm ante ſchiſma Epiſcopi nomen eſſet officii & laboris, non ſolùm apud Chriſtianos, ſed etiam apud Judæos, & apud Ethnicos, ut patet ex ſuprà allato Ciceronis teſtimonio. Nec aliud volunt Patres, quos laudat Medina.

Fidem non meretur, quod nono labente ſæculo ſcripſit Eutychius Patriarcha Alexandrinus, ſcilicet nullum in Ægypto extitiſſe Epiſcopum uſque ad Demetrium, cui Heraclas ſucceſſit in Sede Alexandrina circa annum 234. ideoque Patriarchas illius Eccleſiæ per illud tempus fuiſſe conſecratos impoſitione manuum Presbyterorum. Namque 1. incredibile eſt ſanctum Marcum, qui fundavit Eccleſiam Alexandrinam, eamque rexit 19. annis, ſolùm ex Apoſtolis ſeu Apoſtolicis viris nullos ordinâſſe Epiſcopos, ſolamque Ægyptum tamdiu ſponſo fuiſſe viduatam. 2. Una eſt omnium Scriptorum vox, Anianum, qui ſub ſancto Marco militavit, ſancto Evangeliſtæ ſucceſſiſſe in Sede Alexandrina. 3. Ex Tertulliano Lib. contra Valentinianos; Valentinus erat Ægyptius & ad hæreſim defecit ægrè ferens, quòd alter in Epiſcopatu ipſi prælatus fuiſſet, ex S. Epiphanio hæreſi 31. 4. S. Dionyſius creatus Epiſcopus Alexandrinus anno 248. ſcribit adverſùs Nepotem Epiſcopum in Ægypto, ex Euſebio Lib. 7. Hiſt. c. 19. & in Epiſtol. ad Fabium Antiochenum (apud eundem Euſebium citato Lib. 4. c. 42.) meminit cujuſdam Cheremonis grandævi Epiſcopi Ægyptii. 5. Denique, inauditum eſt in Eccleſia Epiſcopum inaugurari à ſimplicibus Presbyteris.

Dices 4.

Dices 4. Concilium Carthaginenſe quartum, ad quod conveniſſe feruntur 214. Epiſcopi, cuique ſubſcripſit S. Auguſtinus; Presbyteros pares facit Epiſcopis; ſic enim habet Canone 35. *collegam ſe Presbyterorum eſſe cognoſcat* (Epiſcopus.) Et Canone 34. *Epiſcopus quolibet loco ſedens ſtare Presbyterum non patiatur.* Ergo.

Nego antecedens: imò laudatus Canon. 35. confirmat noſtram ſententiam, nedum deſtruit, ita enim Patres ſtatuunt, *ut Epiſcopus in Eccleſia & in conventu Presbyterorum ſublimior ſedeat: intra domum verò, collegam ſe Presbyterorum eſſe cognoſcat.* Itaque nomen collegæ non ſemper ſignificat omnimodam æqualitatem ut in duobus Conſulibus, Imperatoribus, Epiſcopis; ſed plerumque ſocietatem duntaxat & collectionem hominum ad idem munus explendum, ſervato tamen ſociorum Ordine. Sic Imperator exercitus Centuriones & alios inferiores Præfectos vocitare ſolet ſocios, commilitones, & Collegas. Quòd autem Patres Carthaginenſes eo ſenſu nomen collegæ acceperint, conſtat ex ipſo Canonis contextu, in eo quippe decernunt Epiſcopo non ſolùm primam, ſed & ſublimiorem ſedem, quoties celebris Presbyterorum conventus habetur, ut in Eccleſia, vel Synodo: in privatis verò familiaribus congreſſibus monent Epiſcopum, ne Presbyterum coram ſe ſedente ſtare patiatur, utpote qui non ſit ejus Miniſter, quemadmodum Diaconus, ſed ſocius, & collega in regimine Eccleſiæ, in qua præeſt iſte ſuo & inferiori modo; ita & in omni loco ei ſedere competit, Diacono verò ſtare utpote Epiſcopi & Presbyteri miniſtro. Quia tamen Diaconus non miniſtrat niſi in iis, quæ pertinent ad cultum Dei;

Dei; & eatenus non tam eſt miniſter hominis, quàm Dei: Patres Carthaginenſes volunt ut Preſbyter & Epiſcopus ejus miniſterium in honore habeant, jubeantque illum coram ſe ſedere, quod herus nunquam ſuo famulo concederet. *Diaconus*, inquiunt Can. 37. *ita ſe Presbyteri, ut Epiſcopi miniſtrum noverit.* Et Can. 39. *Diaconus quolibet loco, jubente Presbytero ſedeat.*

Q. 1. *Eſtne de fide Epiſcopum Jure Divino ſuperiorem eſſe Presbytero?*

R. Etſi Eccleſia hactenus expreſſè non definierit, Epiſcopos Jure Divino eſſe Presbyteris ſuperiores, quoad poteſtatem juriſdictionis, ſententia tamen affirmans omnino eſt tenenda.

Probatur, tum quia momenta in confirmationem præcedentis reſponſionis prolata illud demonſtrant: tum quia, licèt Concilium Tridentinum expreſſè non definierit hujuſmodi propoſitionem fide Divina eſſe credendam; evidenter tamen colligitur ex ejus doctrina; namque 1. Seſſ. 23. c. 4. *declarat præter cæteros Eccleſiaſticos gradus, Epiſcopos, qui in Apoſtolorum locum ſucceſſerunt ad hunc Hierarchicum Ordinem præcipuè pertinere, & poſitos, ſicut . . . Apoſtolus ait, à Spiritu Sancto regere Eccleſiam Dei.* 2. Can. 6. ſub anathemate credendum docet in Eccleſia Catholica eſſe Hierarchiam Divina Ordinatione inſtitutam, quæ conſtat ex Epiſcopis, Presbyteris, & Miniſtris. Atqui ſi Epiſcopi non eſſent Jure Divino, ſed Eccleſiaſtico duntaxat Presbyteris ſuperiores ratione poteſtatis juriſdictionis, Hierarchia Eccleſiaſtica Divina Ordinatione non eſſet inſtituta, cùm in ea Epiſcopi non præeſſent Presbyteris, niſi Lege Eccleſiaſtica. Ergo. Hinc Maldonatus Tractatu de Ordine c. 8. aſſerit,

noſtram

noſtram ſententiam proximè accedere ad fidem: alii, ut Eſtius in 4. diſt. 24. paragr. 25. certam & efficaciter deductam ex ſacris Litteris. Sacra Facultas Pariſienſis oppoſitam ſententiam cenſura ſua notavit ut falſam, Verbo Dei contrariam, & olim à ſe reprobatam anno 1664. die 24. Maji.

Q. 6. *Quot ſunt Epiſcopi officia?*

R. Septem recenſet Liber Pontificalis his verbis: *Epiſcopum oportet judicare, interpretari*, (ſcilicet Verbum Dei & Legem) *conſecrare, ordinare, offerre, baptizare, & confirmare.* Quàm autem ſingula officia ſint gravia, & latè pateant, alienum eſt à noſtro inſtituto accuratiùs exponere; non enim ſervimus futuris Epiſcopis, ſed futuris duntaxat Presbyteris, & Parochis, ad quos non ſpectat docere Epiſcopos, quanta Deus & Eccleſia ab ipſis exigant.

§. XV.

De Chorepiſcopis.

Q. 1. *Quinam erant Chorepiſcopi, quorum frequentem mentionem faciunt Concilia & Scriptores Eccleſiaſtici?*

R. Erant Epiſcoporum Vicarii, ſeu Suffraganei in pagis conſtituti, qui plura obibant munia Epiſcopalia; nam χώρα oppidum ſignificat.

Q. 2. *Chorepiſcopi erantne inſigniti charactere Epiſcopali?*

R. Theologi conveniunt, quoſdam Chorepiſcopos conſecratione Epiſcopali fuiſſe inauguratos, nimirum qui à ſua ſede pulſi fuerant, vel ab hæreſi ad Eccleſiam Catholicam redibant.

 Pri-

Primum patet de Armentario, qui ex Epiſcopatu Ebrodunenſi dejectus, à Synodo permiſſus eſt Chorepiſcopum agere in pagis quibuſdam, & urbibus minoribus. Secundum de Epiſcopis Novatianis ad Fidem converſis, quibus primum Concilium Nicænum Can. 8. Chorepiſcopatus Dignitatem concedit. Mihi etiam veriſimile eſt Epiſcopos aliquando propter ampliſſimas Diœceſes, quas, vel propter ſenium, vel propter perſecutiones infidelium, & pericula itinerum in pagis ac minoribus civitatibus Chorepiſcopos Epiſcopali charactere donaſſe, veluti Suffraganeos, quales hodie cernuntur in Germaniæ partibus. Suadet Canon decimus Concilii Antiocheni anno 341. in quo ſic habetur: *Ii, qui ſunt in vicis, & pagis, qui dicuntur Chorepiſcopi, etiamſi Epiſcopi ordinationem, manuumve impoſitionem acceperint, viſum eſt, ut ſuum modum ſciant, & ſibi ſubjectas Eccleſias adminiſtrent, earumque cura & ſolicitudine gerenda contenti ſint. Conſtituant autem Lectores, Hypodiaconos, & Exorciſtas, & eorum promotionem ſufficere exiſtiment: nec Presbyterum, nec Diaconum ordinare audeant abſque urbis Epiſcopo, cui ſubjicitur ipſe & regio . . . fiat autem Chorepiſcopus ab Epiſcopo civitatis, cui ſubjicitur.* In hoc Canone eſt ſermo de Chorepiſcopis, qui ordinati fuerant Epiſcopi, ſecernunturque ab aliis, qui erant duntaxat Presbyteri. Iis competit ex officio ordinare Subdiaconos, & inferiores Clericos, quemadmodum Concilium Ancyranum Can. 12. agnoverat anno 314. ſed nonnili ex licentia Epiſcopi primarii Diaconos & Presbyteros conſecrare debent, quod laudatum Concilium Ancyranum jam præſcripſerat.

Poſtre.

Poſtrema Canonis verba, *fiat autem Chorepiſcopus ab Epiſcopo Civitatis, cui ſubjicitur*, difficultatem pariunt; quia juxta Canones, Epiſcopus non conſecratur, niſi à tribus Epiſcopis. Sed illa difficultas facilè ſolvitur ab iis, qui contendunt, Legem illam eſſe merè Eccleſiaſticam, Ordinemque Epiſcopalem ab uno Epiſcopo validè ac licitè poſſe conferri in caſu neceſſitatis, quæ hìc facilè præſumitur; cùm tunc temporis difficilius eſſet tres Epiſcopos ex remotis locis, in unum convenire ad Chorepiſcopum in pago inaugurandum.

Alii volunt, Canonem illud duntaxat ponere diſcrimen inter Ordinationem primarii Epiſcopi, & Chorepiſcopi, quòd primarius Epiſcopus ex Canonum præſcripto conſecrandus ſit à Metropolitano, adjunctis duobus Epiſcopis aſſiſtentibus, Chorepiſcopus à ſuo primario Epiſcopo, & duobus Chorepiſcopis ex locis adjacentibus.

Alii ex poſtrema illa Canonis parte certò evincere ſe exiſtimant, Chorepiſcopos ex ſua inſtitutione fuiſſe tantùm Presbyteros, qui tanquam Vicarii generales Epiſcopi, nonnulla Juriſdictionis Epiſcopalis exercebant: per accidens verò fuiſſe, quòd aliqui ex Chorepiſcopis inſigniti eſſent Charactere Epiſcopali. Probant autem ſuam ſententiam ex reſponſo Leonis III. ad Epiſcopos Galliæ, qui apud ipſum conqueſti fuerant de Chorepiſcoporum arrogantia anno 800. Reſponſum Leonis III. amplexi ſunt Epiſcopi Galli & Germani anno 803. referturque in Capitulari Aquiſgranenſi. In illo autem reſponſo declarat ſummus Pontifex non eſſe Presbyterum, aut Diaconum, aut Subdiaconum à Chorepiſcopis ordi-

natum; neque quidquam, quod de Epiſcopali miniſterio præſumpſerit, eſſe peractum; ſed quidquid ex iis illicitè erat ab ipſis præſumptum, omnia à canonicè ordinatis Epiſcopis debere ritè peragi; *quia quod non oſtenditur geſtum, ratio non ſinit, ut videatur irritatum.*

Contrarium eodem ſæculo Nicolaus I. Epiſt. 39. reſpondit Rodulpho Archi-Epiſcopo Bituricenſi, qui ad ipſum ſcripſerat Presbyteros & Diaconos à Chorepiſcopis ordinatos à quibuſdam Epiſcopis deponi, ab aliis verò denuò conſecrari: *Nos verò*, inquit ſummus Pontifex, *dicimus nec innocentes oportere percelli, nec ullas debere fieri reordinationes, vel iteratas conſecrationes; Ad formam enim ſeptuaginta Chorepiſcopi facti ſunt, quos quis dubitet Epiſcoporum habuiſſe officia? Sed quia ſacri Canones vetant, ne omnes ſibi omnia vindicent, ac per hoc dignitas Epiſcoporum ad Chorepiſcopos ſuos videatur tranſferri, fiatque vilior honor Epiſcopi; decernimus nihil in hoc præter regulas ulteriùs fieri.* Hinc intricatiſſima quæſtio, & longa diſſertatione indigens, num Chorepiſcopi ex ſua inſtitutione eſſent veri Epiſcopi, an tantùm Presbyteri ac veluti Decani rurales? Deinde quomodo conciliari poſſint reſponſa ſummorum Pontificum, an ſuppoſititia ſit Epiſtola Nicolai I. aut reſponſum Leonis III. & Capitulare Aquiſgranenſe; id enim ſuſpicantur de Epiſtola Nicolai I. qui exiſtimant Chorepiſcopos fuiſſe duntaxat Presbyteros; contra verò alii, qui volunt eoſdem fuiſſe Epiſcopos, ſuſpectum habent reſponſum Leonis III. maximè cùm nitatur Decreto Damaſi, quod conſtat eſſe ſuppoſititium; pugnetque adverſùs Concilium Nicænum ſecundum, quod agnoſcit ex antiqua conſuetu-

ſuetudine Chorepiſcopos ordinare Clericos minores. Quin Concilium Meldenſe poſt receptum Leonis III. reſponſum, ut ſupponitur, hoc eſt, anno 849. prohibet Chorepiſcopis duntaxat Can. 44. ne Sacramentum Confirmationis conferant, vel etiam Ordines Eccleſiaſticos, qui per impoſitionem manuum tribuuntur, id eſt, Diaconatum, & Presbyteratum. Pugnantia ejuſmodi Decreta fortè conciliari poſſent, ſi diceretur Leonem III. & Concilium Aquisgranenſe loqui de Chorepiſcopis juxta eorum inſtitutionem ſpectatis, nempe ut Presbyteris, quibus non competit Minores etiam Ordines conferre, niſi ex privilegio quod eis concedunt Concilium Nicænum II. & Concilium Meldenſe; Nicolaum verò I. ſcribere de Chorepiſcopis, quos Epiſcopi quietis nimiùm amantes faciliùs charactere Epiſcopali donabant, ut graviora Sacerdotii onera in eos conjicerent. Sed cùm ejuſmodi difficultatum elucidatio nihil ad propoſitum noſtrum conferat, & ad eam opus ſit longa diſſertatione; eas non ingredimur: conſulant, qui voluerint, Petrum de Marca, Hallierum, & Morinum.

Q. 3. *Quando, & qua occaſione abrogati ſunt Chorepiſcopi?*

R. 1. Abrogati videntur nono exeunte ſæculo; nulla enim eorum fit mentio poſterioribus ſæculis. 2. Cauſa abrogandi Chorepiſcopos fuit partim eorum præſumptio, de qua frequentes erant in Gallia querimoniæ nono ſæculo: partim Epiſcoporum deſidia, & muneris ſui negligentia; ii quippe vel propriæ quietis nimium amantes, vel in aulis Principum frequentiores, Sacerdotii onera in Chorepiſcopos paſſim rejiciebant,

ut teſtatur Hincmarus Tom. 2. Conciliorum Galliæ: *Quidam Epiſcopi*, inquit, *etiam à longè procedentibus temporibus ſcandalum pro ſua quiete & voluptate intromiſerunt, ordinantes Chorepiſcopos, & eis quæ ſummis Pontificibus conveniunt agere permittentes, quos Apoſtolica Sedes reprobavit, & Apoſtolico mucrone reſcidit, ſicut in Decretalibus eorum, qui voluerit recenſere, inveniet.*

APPENDIX.

De Tonſura Clericali.

Doctrinæ ratio poſtulat, ut expoſita cujuſque Ordinis notione, ſanctitate, ac officiorum varietate differamus de Tonſura Clericali, per quam Eccleſia initiandos præparat ad Ordines.

§. I.

De Notione Tonſuræ Clericalis.

Q. 1. *Tonſura Clericalis eſtne Ordo?*

R. Minimè, quidquid contra ſentiant Canoniſtæ; quia ex dictis per Ordinem datur poteſtas ſpiritualis exercendi nonnulla officia, quæ tendunt ſaltem remotè ad Miſſæ ſacrificium ritè peragendum: atqui per Tonſuram Clericalem ejuſmodi poteſtas non confertur, Clericus quippe ſola Tonſura inſignitus nullam habet in Eccleſia functionem: ergo Tonſura Clericalis non eſt Ordo. C. tamen *Cùm contingat*, tit. de ætate & qualitate præficiendorum, dicitur Clericatus Ordo, ſed latiori ſignificatione, juxta quam Congregationes Monaſticæ vocantur Religioſi Ordines, ut capite primo obſervavimus: per Tonſu-

Tonſuram quippe Clerici deputantur ad quoddam ſanctioris vitæ genus.

Q. 2. *Quid eſt igitur Tonſura Clericalis?*

R. Eſt cæremonia ab Eccleſia inſtituta, per quam Laicus baptizatus, & Sacramento Confirmationis conſignatus, ſacro ritu in Clerum aſcribitur.

Dicitur 1. *cæremonia ab Eccleſia inſtituta;* quia Tonſura Clericalis non eſt inſtitutionis divinæ, cùm Eccleſia Græca illam non obſervet, & in Latina nullum ejus inveniatur veſtigium tribus primis ſæculis. Sanctus enim Cornelius ſummus Pontifex in Epiſtola ad Fabium Antiochenum Epiſcopum ſcripta tertio mediante ſæculo, accuratè deſcribit diverſos Clericorum gradus, quia ſua ætate erat Eccleſia Romana, nulla facta mentione Tonſuræ Clericalis. S. quoque Cyprianus, ſancti Cornelii Coætaneus, Ep. 61. non agnoſcit alios Clericos præter eos, qui Altari & ſacrificiis deſerviunt: *Cum, inquit, ſinguli Divino Sacerdotio honorati, & cuncti in Clericali miniſterio conſtituti, nonniſi Altari & ſacrificiis deſervire, & precibus atque orationibus vacare debeant.*

Dices 1. Sanctus Anicetus, qui Eccleſiam rexit ſecundo ſæculo, ſtatuit ex Libro Pontificali Damaſi, *ut Clerici, juxta Apoſtolum, comam non nutriant, ſed deſuper caput in modum ſphæræ eradant: quia ſicut diſcreti eſſe in converſatione debent, ita & in tonſura & in habitu diſcreti debent apparere:* ergo Clerici à primis Eccleſiæ ſæculis fuerunt attonſi.

R. Negando illud Decretum eſſe S. Aniceti; nam conveniunt omnes Theologi Decretales Epiſtolas, quæ tribuuntur ſummis Pontificibus ſancto Siricio, hoc eſt, quarto ſæculo antiquioribus,

bus, eſſe adulterinas, & confictas octavo ſæculo.

Dices 2. ex Gregorio Turonenſi Lib. 1. de Gloria Martyrum cap. 28. *Petrus Apoſtolus ad humilitatem docendam, caput deſuper tonderi inſtituit.* Ergo.

Reſpondet Amalarius de Divinis Officiis c. 15. ejuſmodi Traditionem eſſe admodum incertam: *Interrogatus ab aliquibus*, inquit, *quis primus tonſus ſit more noſtro? legi in epiſtola cujuſdam viri, Petrus. Sed quia non tantæ auctoritatis eſt, maluimus eum præterire. Non tamen abs re eſt, ſi dixerimus eum* (Petrum) *vel aliquem ejus ſucceſſorem* 1. *fuiſſe tonſum more noſtro; quoniam ab illa Eccleſia ſumptus eſt ille uſus, in qua illi ſederunt.* Enimverò credibile non eſt, quòd tribus prioribus ſæculis Clerici, in quos perſecutio maximè ſæviebat, & ideo occultare ſe cogebantur, externo Tonſuræ Clericalis ſigno perſecutoribus ſe prodiderint; nec aliud ex veteribus monumentis colligi poteſt, quàm Clericos nunquam comam nutriviſſe, ſed ſemper inceſſiſſe compoſito ad modeſtiam capillo.

Dicitur 2. *Laicus baptizatus, & Sacramento Confirmationis conſignitus;* 1. quia ſoli Eccleſiæ filii gaudere debent ejus honoribus: atqui per Baptiſmum naſcuntur Eccleſiæ filii: Ergo. 2. Quia Neophytus nondum Confirmationis ſignaculo munitus, dicitur à Patribus Semi-Chriſtianus, parvulus in Chriſto, qui, ut adverſùs perſecutores Fidei decertare valeat tanquam gregarius miles, ſacro chriſmate roborandus eſt ac perficiendus: Ergo à fortiori ut inter duces hujus ſpiritalis militiæ aſcribatur. Hinc Ordinationem Novatiani, qui Sacramento Confirmationis conſignatus non fuerat, uti illegitimam Veteres reprehende-

henderunt. Et Concilium Tridentinum Seſſ. 23. cap. 4. de Reform. expreſſè ſanxit, *ut prima tonſura non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non ſuſceperint.*

Dicitur 3. *ſacro ritu;* Eccleſia enim pro Clerico ordinando præſcripſit ſolemnes ritus, de quibus poſtea ſigillatim, à ſolo Epiſcopo peragendos; ut vel hinc Fideles intelligant quanti facienda ſit Tonſura Clericalis.

Dicitur 4. *in Clerum aſcribitur*, per illam quippe cæremoniam evehitur quis è ſtatu Laicorum ad Ordinem Eccleſiaſticum, atque eo titulo gaudet honoribus & privilegiis Clericorum, quemadmodum monet Pontifex completo Tonſuræ ritu: *Filii Chariſſimi*, inquit, *animadvertere debetis, quòd hodie de foro Eccléſiæ facti eſtis, & privilegia Clericalia ſortiti eſtis.*

Q 3. *Omnes Tonſura inſigniti gaudentne hujuſmodi privilegiis?*

R. Minimè, ſic enim decernit Concilium Tridentinum Seſſ. 23. cap. 6. de Reform. *Is etiam* (Clericus) *fori privilegio non gaudeat, niſi Beneficium Eccleſiaſticum habeat, aut Clericalem Habitum, & Tonſuram deferens alicui Eccleſiæ ex mandato Epiſcopi inſerviat, vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua Schola, vel Univerſitate de licentia Epiſcopi, quaſi in via ad majores Ordines ſuſcipiendos verſetur.*

Q. 4. *Quæ ratio movit Eccleſiam, ut ſacram banc cæremoniam inſtitueret?*

R. Sacramenti Ordinis dignitas ac eximia ſanctitas, ad quod Tonſura Clericalis eſt quædam præparatio, ſicut Catechumenatus ad Baptiſmum, ex Catechiſmo Romano; & Novitiatus ad Profeſſionem Monaſticam, ex Halliero & aliis paſ-

ſim Theologis. Cùm enim Sacerdotium ſit res planè Divina, nec ad ejus munia ut par eſt obeunda ſatis ſit ſtudium acquirendæ perfectionis, quemadmodum ſufficit ad Profeſſionem Monaſticam; ſed requiratur ipſa perfectionis adeptio, ut ſuo loco demonſtrabimus: æquum fuit, ut Eccleſia ſuis Candidatis, qui ſigna divinæ vocationis & bonæ ſpei præſeferrent, priùs rudimentis diſciplinæ Sacerdotalis imbuendos curaret, quàm ad ullum Ordinem admitterentur.

Quemadmodum igitur idoneus non eſt ad Profeſſionem Monaſticam emittendam, qui priùs per annum ſaltem diſciplinæ regularis tyrocinium non poſuerit; Computatur autem ille probationis annus à die duntaxat, qua ſæcularem habitum, comam, & quidquid redolet pompam mundanam, depoſuit, Religioſum veſtitum induit, quem ſi ſemel abjiciat, perinde eſt ac ſi Novitiatum abdicet: interim Monaſterii Leges, ac Conſtitutiones plenè edocetur, & ad eas aſſiduis exercitationibus ita accuratè inſtituitur, ut ad aliud attendere non ſinatur, ac propterea omnis conſuetudo cum Religioſis Profeſſis ipſi interdicatur, ne quid in eis fortè deprehendat, quod ex humana fragilitate, ut ſolet, exciderit, unde minuatur ejus ſtudium exigendi mores juxta Ordinis inſtitutum; nec alia via ſervari aut reſtitui poteſt regularis diſciplina: Similiter Eccleſia à ſuis Novitiis exigit 1. ut habitum ſæcularem abjiciant: 2. caput attondeant; 3. veſtem Clericorum propriam aſſumant, deferantque continuò cum ea, quæ decet, modeſtia: 4. profiteantur ſanctioris vitæ diſciplinam: & ex Concilio Tridentino Seſſ. 23. cap. 6. in Seminario inſtituantur juxta Eccle-

Eccleſiaſticas Leges, niſi ſtudiorum cauſa *in aliqua ſchola de licentia Epiſcopi*, *quaſi in via ad majores Ordines ſuſcipiendos verſentur*, ſub cura tamen vel parentum, vel alicujus probatæ perſonæ, ut mores eorum Sacerdoti & inſtituto conveniant.

§. II.

De Depoſitione ſæcularis habitus.

Primò initiandus expoliat ſe omnibus ornamentis ſæculi, quæ Liber Pontificalis ideo vocat ignominiam ſæcularis habitus, quia vana veſtium elegantia & ſuperfluus cultus ſunt veluti inſignia, Gallicè *livrées*, quibus denotantur, qui mundo ſerviunt ſub principe dæmone; ac propterea ſacræ Tonſuræ Candidatus, ut teſtetur ſe mundo valedicere, ante omnia exuit ſæcularem veſtitum; mox induendus Religionis veſte pulla, & lugubri, ut nihil ſit ipſi commune cum mundanis. Unde Enodius Lib. 11. Epiſt. 14. ad Camellam, cujus filius erat Clero adſcitus: *Si*, inquit, *eum mundo ſubtraxeris*, *mundi in eo ſchemata non requiras.* Caveat ergo Clericus, ne quid eorum aliquando reſumat fœdifragus, quæ ſolemniter & coram Altari propter Deum abjicit; ſed dicat cum Sponſa Cant. 5. urgentibus eum ad ignominioſam hujuſmodi defectionem, *expoliavi me tunica mea*, *quomodo induar ea?* Hanc gratiam ipſi adprecatur Pontifex in Oratione, qua complet Tonſuræ ritum: *Omnipotens ſempiterne Deus*, inquit, *propitiare peccatis noſtris*, *& ab omni ſervitute ſæcularis habitus hos famulos tuos emunda; ut dum* IGNOMI-

NIAM *ſæcularis habitus deponunt: tua ſemper in æternum gratia perfruantur.*

§. III.

De Attonſione & Raſura Capillorum.

Secundò Novitius noſter offert capillos ſolemni ritu tondendos, & in vertice capitis radendos in formam ſphæræ ſeu coronæ utpotè Legis Evangelicæ Levita, id eſt, aſſumptus ex populo; ac Nazaræus, hoc eſt, à Laicis ſeparatus. De Levitis enim ſic habetur Num. 8. *Tolle Levitas ex medio filiorum Iſraël . . . . aſpergantur aqua luſtrationis, & radant omnes pilos carnis ſuæ . . . cúmque Levitæ fuerint coram Domino, ponent filii Iſraël manus ſuas ſuper eos*, in ſignum ſcilicet quòd eos Domino donarent; unde ſequitur, *& offeret Aaron munus in conſpectu Domini à filiis Iſraël.* De Nazaræo verò Lex ita præſcribit c. 6. *omnibus diebus conſecrationis ſuæ ſanctus erit Domino.* Et infrà, *tunc radetur Nazaræus ante oſtium tabernaculi fœderis cæſarie conſecrationis ſuæ; tolletque* (Sacerdos) *capillos ejus, & ponet ſuper ignem, qui eſt ſuppoſitus ſacrificio pacificorum.*

Quidquid ſit de variis hujuſce ritus myſticis ſignificationibus, è diverſis Scriptoribus excogitatis, conſtat apud omnes detonſionem capitis in Eccleſia Catholica ſemper fuiſſe uſurpatam in ſignum abdicationis rerum terrenarum, & negotiorum ſæcularium; adeo ut apud Scriptores Eccleſiaſticos tondere capillos Religionis gratia, idem ſit, ac abdicare ſæcularia deſideria & ſanctioris auſteriorisque vitæ genus amplecti.

Quòd autem Eccleſia eo fine inſtituerit Tonſuram Clericalem, demonſtrat ritus ejus integer,

ger, qui ſanè mimicus eſſet ludus, ſi initiandus ad eum alia mente accederet. Enimverò Pontifex cæremoniam auſpicaturus, aſtantes commonet his verbis: *Oremus, Fratres chariſſimi, Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum pro his famulis ſuis: qui ad deponendum comas capitum ſuorum feſtinant, ut donet eis Spiritum Sanctum, qui habitum Religionis in eis conſervet, & à mundi impedimento, ac ſæculari deſiderio corda eorum defendat:* (expurgatos ergo jam ſupponit, cùm ne contaminentur ſit duntaxat anxius) *ut ſicut immutantur in vultibus, ita dextera manus ejus virtutis tribuat eis incrementa, & ab omni cæcitate ſpirituali & humana oculos eorum aperiat, & lumen eis æternæ gratiæ concedat.* En quàm multa & perfecta à Clerico mox futuro expetuntur.

Præmiſſa Pontificis commonitione, ritus conſecrationis ſtatim inchoatur à Pſalmo XV. quem quidem David cecinit in perſona Chriſti; ſed initiandus ex Ordinatione Eccleſiæ eum ſibi accommodat, utpotè qui Chriſto totaliter adhærens, unus ſpiritus cum illo efficiatur. Dicit ergo: *Conſerva me, Domine, quoniam ſperavi in te*, hoc eſt in ſenſu accommodatitio, conſerva, Domine, quem ex populo elegiſti in præcipuam ſortem tuam. Scio quòd bonorum meorum non egeas, cùm ipſe ſis omne bonum; ſed æterna Lex tua jubet, ut opera tua ſerviant tibi, & ea, quæ ex te exierunt, ad te redeant rerum omnium principium: ideóque me totum tibi devoveo. Homines cæci vecordiæ tribuent, quòd vanas ſpes, quibus me lactat mundus, contemnam; ſed mirificabis voluntates meas in Sanctis tuis, qui laudabunt efficaciam gratiæ tuæ, qua me multiplici infirmitate laborantem à ſæcularibus deſideriis retraxiſti,

ſti, ut ſacrificium, quod nunc offero, tibi ſit acceptum, qui non delectaris hoſtiis carnalibus, & pura mente ſolemnem hanc profeſſionem emittam, DOMINUS PARS HÆREDITATIS MEÆ, ET CALICIS MEI, TU ES, QUI RESTITUES HÆREDITATEM MEAM MIHI. His verbis à Pontifice nomine Dei acceptatis, adjuncta tonſione capillorum conſignatis, conſecratur Nazaræus noſter.

Ergo latum eſt diſcrimen inter collationem Ordinum, & collationem Tonſuræ Clericalis. In collatione ſcilicet cujuslibet Ordinis initiandus accipit à Domino per miniſterium Pontificis: in collatione verò Tonſuræ ipſe munus offert: illic audit Pontificem dicentem, *accipe poteſtatem legendi, offerendi*, &c. & acceptat: hìc loquitur ipſe, ſolemniterque profitetur ſe remittere nuntium deſideriis ſæcularibus, ac totum ſe tradere Domino, ut ſit ejus ſors & hæreditas; nec aliæ ſunt partes Pontificis, quàm ut nomine Dei ac totius Eccleſiæ præclarum munus gratum habeat, preceturque quatenus emiſſam profeſſionem ſua gratia confirmet: *Præſta quæſumus, omnipotens Deus*, inquit tonſione peracta, *ut hi famuli tui, quorum hodie comas capitum pro amore divino depoſuimus, in tua dilectione perpetuò maneant, & eos ſine macula in ſempiternum cuſtodias.*

Clericus in ſua profeſſione calicem commemorat, ſive quia ſortes, quibus hæreditas inter fratres dividitur, in calice ſeu vaſe reponi ſolent; ſive quia centuplum ſequentibus Chriſtum promittitur Marci 10. v. 30. cum perſecutionibus, quas calicis nomine Scriptura deſignat Matth. 20. v. 22. *Poteſtis bibere Calicem, quem ego bibi-*

bibiturus ſum? Clericus quippe non vocatur ad quietem & delicias temporales; ſed ad laborem, & tribulationes multas. Spinea Chriſti corona, cujus ſignum geſtat in capite, prius impoſita fuit in contumeliam ac ludibrium, quàm verteretur in gloriam & honorem. Crux quoque in tonſionis ritu delineata apud Latinos & Græcos ipſum armat ad tolerantiam: *Neque ob id tantùm in coronam attondemur*, inquit Beda Lib. 5. Hiſt. cap. 22. *quia attonſus eſt Petrus; ſed quia Petrus in memoriam Dominicæ Paſſionis ita attonſus eſt.* Et ſanctus Germanus Conſtantinopolitanus in Theoria: *Duplex corona*, inquit, *circumpoſita capiti Sacerdotis ex capillorum ſignificatione, imaginem refert venerandi capitis Apoſtoli Petri, quæ . . . . ei attonſa eſt ab iis, qui ejus ſermoni non credebant, ut illuderetur ab ipſis; eique Magiſter Chriſtus benedixit, & infamiam in honorem, illuſionem in gloriam convertit.* Ex quibus Hallierus art. 2. §. 3. de Ritu Tonſuræ ſic concludit: *Quidni ergo Clericatus ſuſceptio ad ignominiam & deriſionem ferendam per capillorum tonſuram conſecretur? quemadmodum enim in Sacramento Confirmationis, quo ad profeſſionem Chriſtianæ Religionis homo armatur, alapa confirmandus cæditur: ut diſcat Religionis noſtræ profeſſioni, opprobriorum & contumeliarum tolerantiam eſſe conjunctam: ita potiori Jure Clericorum numero cooptandus, & ad Chriſtianæ Religionis prædicationem inſtituendus, per capillorum tonſuram, quæ ignominiam & irriſionem & ſubſannationem denotat, initiatur,* (damnati enim ad metalla vel ſervitutem tonderi ſolebant) *ut ſibi in Clericali Miniſterio mundi cavillos, irriſiones, cachinnos, illuſiones, ſannas negligenda eſſe noverit.*

§. IV.

§. IV.

De Habitu Clericali.

Initiandus, depoſita veſte ſæculari, induit Clericalem, quæ duplex eſt; alia communis ad uſum quotidianum; alia ſolemnis, quæ à duodecimo ſæculo ſuperpelliceus dicitur, quòd ſuperponatur vulgaribus veſtibus, quæ pelliceæ erant, ut colligitur ex ſancto Paulino Ep. 10. ad Severum; & ex ſancto Ambroſio, aut quovis Auctore Lib. de Dignitate Sacerd. cap. 4. ubi luxum quorundam reprehendit, ſicut & Haymo Halberſtat. nono ſæculo in caput tertium 1. Tim. qui pro rudioribus pellibus Caſtorinas ſibi quærebant. Almutiæ, quas Canonici geſtant, quidam in humeris, ut Victorini; alii communiter in brachio ſiniſtro, cùm eas priùs in capite deferrent, ex Concilio Baſileenſi Seſſ. 21. & Senonenſi c. 18. anno 1528. ſunt quoddam hujuſmodi veſtis pelliceæ veſtigium.

Sacram hancce veſtem (Superpelliceum intelligo) ipſe Pontifex Clerico imponit dicens: *Induat te Dominus novum hominem, qui ſecundùm Deum creatus eſt in juſtitia & ſanctitate veritatis.* Sicut enim Clericus depoſitione capillorum & ſæcularis habitus, teſtatus eſt ſæcularem hominem ſe diuturna carnis caſtigatione exuiſſe; ita in impoſitione Superpelicei novum hominem induere oſtenditur, ut obſervat Yvo Carnutenſis de Veſtibus Sacerdot. *Byſſus*, inquit, *eſt genus lini candidiſſimi, & ad ſummum candorem multa vexatione, & ablutione perductum; ſignificat autem perfectam carnis munditiam ... hanc munditiam caro Sacerdotalis ex*

ex ſe non habet, ſicut nec linum ex ſe eſt candidum; ſed ſicut dictum eſt multis caſtigationibus & ablutionibus redditur candidum, ut aptum fiat indumentis Pontificum. Forma eſt Sacerdotalis munditiæ, ut ſecundùm Apoſtolum Sacerdotes carnem ſuam caſtigent, & in ſervitutem redigant: & præeunte gratia, habent per induſtriam, quod non potuerunt habere per naturam. Hæc veſtis Græcè ποδήρις, *id eſt, talaris appellatur; quia à collo uſque ad talos extenditur.* At tempore Concilii Baſileenſis ad medias tibias duntaxat producebatur cit. Seſſ. 21.

Porrò Clerici ſolemnem ſuam veſtem aſſumere debent quoties in Templo coram Domino aſtant, & divinis interſunt officiis: ſi enim Regii Miniſtri officio coram Rege non defunguntur, niſi ſuis inſignibus ornati; nec Magiſtratus pro Tribunali ſedent, aut ſe Præſidi ſiſtunt, niſi in ſolemni habitu; quantò magis id obſervare debent Clerici, cùm in conſpectum Dei veniunt? & loci ſanctitas, & præſens Dei majeſtas id exigunt; ſplendidus quippe ille ornatus confert ad magnificentiam divino cultui exhibitam, & ad reverentiam aſtantium provocandam, *Regina Saba*, inquit Textus ſacer 3. Reg. cap. 10. *videns ſapientiam Salomonis, & ordines miniſtrantium, veſteſque eorum, non habebat ultra ſpiritum.* Et ſanctus Gregorius Nazianzenus in Oratione de Laudibus ſancti Baſilii refert, Valentem Imperatorem, cùm ingreſſus eſſet Templum, in quo erat ſanctus Præſul, expaviſſe, & animis concidiſſe, viſo Clericorum Ordine & Habitu, ac ſtupenda, quæ iis reſpondebat, aſtantium reverentia. Et hæc de Superpelliceo.

Communem verò habitum, quo Clerici exteriùs ſecernuntur à Laicis, commendant nomina, quibus inſignitur; dicitur enim Habitus Religioſus à Sidonio Lib. 4. Epiſt. 24. Habitus ſancti nominis à Salviano l. 4. ad Eccleſ. Cath. ſacra veſtis à Balſamone in Can. 61. Apoſtolorum; Habitus Religionis à Conſtantio in vita ſancti Germani Altiſſiodorenſis, & à Pontificali Romano; Religionis, inquam, non ab homine inſtitutæ, quemadmodum Monachorum Ordines; ſed ab ipſomet Chriſto Domino; ideóque habitus ille non temerè, ſed cum ſumma reverentia eſt ſuſcipiendus, ac religioſè deferendus. Ejuſmodi autem Religionis ſenſus erga Veſtem Clericalem tria exigit à Clerico.

Primum, ut charam illam habeat, pluriſque faciat, quàm omnia mundi ornamenta; ſummo honori & gloriæ ducat, quòd ipſi conceſſum ſit illam induere; maximámque pœnam exiſtimet ea ſpoliari, & ad ignominiam ſæcularis habitus revocari. Illud ſuadet ritus, quem Eccleſia obſervat in Clerici inemendabilis degradatione, in qua ſic habet Pontifex: *Auctoritate Dei omnipotentis tibi auferimus Habitum Clericalem, & nudamus te Religionis ornatu, ac deponimus, degradamus, ſpoliamus ...... & velut Clericalis Profeſſionis indignum redigimus te ad ſervitutem & ignominiam habitus ſæcularis.* Et infrà: *Te velut ingratum filium à ſorte Domini, ad quam vocatus fueras, abjicimus, & coronam tui capitis, regale quidem ſignum Sacerdotii, de tuo capite amovemus.* Quid ad hæc Clerici, qui cæco ac veluti rabido furore perciti, ita in ſe ipſos ſæviunt, ut propriis manibus Religioſam Veſtem, hoc eſt, Chriſti inſignia ſibi detrahant, & ad ſervitutem ac igno-

ignominiam ſæcularis habitus ſponte ſe redigant? Hos Concilium Tridentinum Seſſ. 23. c. 6. de Reform. indignos Clericatus honore pronuntiat, & fori privilegiis privatos declarat: *Is etiam* (Clericus) *fori privilegio non gaudeat, niſi Beneficium Eccleſiaſticum habeat; aut Clericalem Habitum & Tonſuram deferens, alicui Eccleſiæ ex mandato Epiſcopi inſerviat, vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua Schola vel Univerſitate de licentia Epiſcopi, quaſi in via ad majores Ordines ſuſcipiendos verſetur.* Et quidem meritò, quia etſi habitus non faciat Monachum, ut loquitur ſancta Synodus Seſſ. 14. cap. 6. de Reform. Monachus tamen, qui habitum deſerit, ſi ſit Profeſſus, punitur ùt apoſtata; ſi Novitius, hoc ipſo Novitiatum abjicit, & ab Ordinis privilegiis cadit. De Clericis verò, qui Beneficia QUALIACUMQUE Eccleſiaſtica obtinent, ſic ſtatuit Concilium cit. cap. 6. Seſſ. 14. *Si poſtquam ab Epiſcopo ſuo, etiam per Edictum publicum moniti fuerint, honeſtum Habitum Clericalem .... juxta ipſius Epiſcopi Ordinationem & mandatum, non detulerint, per ſuſpenſionem ab Ordinibus, ac Officio & Beneficio, ac fructibus, redditibus & proventibus ipſorum Beneficiorum, nec non, ſi ſemel correpti, denuo in hoc deliquerint, etiam per privationem Officiorum & Beneficiorum hujuſmodi coërceri poſſint, & debeant, ſecundùm Conſtitutionem Clementis V. in Concilio Vienneſi editam, quæ incipit:* Quoniam innovando. Cùm autem pœnæ adeo graves peccatum mortale denotent in ejuſmodi Clericis, qualiacumque Beneficia obtineant, qua conſcientia & Religione Confeſſarii iis abſolutionis beneficium impendunt, extrema ſupplicia cum ejuſmodi larvatis Clericis ſimul experturi?

Alterum à Clerico poſcit Religio, ut ſcilicet caveat ne Religioſum, quem geſtat, habitum deturpet, dedecoretque, inſtar eorum, qui profana ſacris miſcentes, & ut loquitur Concilium Tridentinum cit. c. 6. Seſſ. 14. *Pedes in diverſis ponentes, unum in Divinis, alterum in carnalibus*, Veſtem Clericalem componunt & induunt ad formam, elegantiam, & morem, quem Sæculares in veſtimentis ſuis obſervant, adeo ut in ornatu eorum jam non eluceant modeſtia, ſanctitas, humilitas, vera Chriſti inſignia, & Sacerdotum ornamenta, juxta illud Pſalmi 131. *Sacerdotes ejus induam ſalutari*, id eſt, ſanctimonia & pietate intuentibus ſalutari, ſed mundi luxus, vanitas & oſtentatio, propria Dæmonis ſchemata, & ignominia ſæcularis habitus. Unde meritò in illos contorſeris verba Apoſtoli 2. Cor. 6. *Quæ participatio juſtitiæ cum iniquitate? aut quæ ſocietas luci ad tenebras? Quæ autem conventio Chriſti ad Belial?* Quis, inquam ego, conſenſus odorati pulveris, & crinium in cincinnos docta manu diſtinctorum, cum ſigno crucis Chriſti in capite Clericorum expreſſo? an non ſatius videretur Tonſuram & Veſtem Clericalem prorſus deponere, quàm illas tam impiè violare ac polluere; cùm iſthæc agendi ratio ſpeciem quandam præ ſe ferat ſacrilegii? Quibus placere ſtudent ejuſmodi puerilibus nugis? nam certum eſt, quòd omnibus ſapientibus diſpliceant.

Nec dicas, Deo curam non eſſe de veſtibus, ſed de moribus; reſpondet enim ſanctus Bernardus Lib. 3. de Conſid. cap. 5. *Forma hæc veſtium, deformitatis mentium & morum indicium eſt.* Et Apol. de Moribus Relig. c. 9. *ex cordis theſauro ſine*

ne dubio procedit quidquid foris apparet vitioſum. Vanum cor vanitatis notam ingerit corpori, & exterior ſuperfluitas vanitatis indicium eſt; mollia indumenta animi mollitiem indicant; non tantò curaretur corporis cultus, niſi prius neglecta fuiſſet mens inculta virtutibus.

Tertium à Clericis exigit Religio, nimirum ut mores, geſtus, & perſonam ſacræ veſti accommodent, quemadmodum Tragœdiarum Actores vultum, ſermonem, greſſum, totumque habitum exhibent perſonæ, cujus partes ſuſtinent, alioquin ſpectatores offenderet, & in contemptum veniret, qui regalibus veſtimentis ornatus, plebeji aut ruſtici inceſſum, vocem & perſonam exprimeret: *Quapropter*, inquit ſancta Synodus Tridentina Seſſ. 22. c. 1. de Reformat. *ſic decet omnino Clericos in ſortem Domini vocatos, vitam, moreſque ſuos omnes componere, ut habitu, greſſu, & inceſſu, ſermone, aliiſque omnibus rebus nil niſi grave, moderatum, ac Religione plenum præ ſe ferant: levia etiam delicta, quæ in ipſis* MAXIMA ESSENT, *effugiant; ut eorum actiones cunctis afferant venerationem;* homines quippe non ſolent diſtinguere inter veſtimentum & veſtitum, ut veſtem illius venerentur, cujus perſonam, propter incompoſitos mores, deſpiciunt. Hinc certa & quodammodo inevitabilis Habitus Clericalis violatio in Clericis, junioribus quàm par ſit, ex puerilibus ac ludicris eorum exercitationibus, quæ plerumque rixas & pugnas pariunt, non ſine ſacræ veſtis injuria.

§. V.

De Profeſſione ſanctioris Diſciplinæ, quæ emittitur in Tonſura Clericali.

Quod de habitu Monachorum ſuprà dicebat ſancta Synodus Tridentina, *habitus non facit Monachum*, ſed mores, & auſterioris vitæ inſtitutum: illud meritò uſurpamus ad noſtrum propoſitum, ſcilicet, nec depoſitio habitus ſæcularis, nec attonſio capitis, nec aſſumptio Veſtis Clericalis faciunt Clericum; iſta enim ſunt duntaxat Clericorum inſignia, & exteriores quædam notæ, quibus Clerici à Laicis ſecreti quidem apparent; ſed niſi intus animum Clericalem gerant, hoc eſt, vitæ ſanctioris ſtudium, larvatos Clericos meritò dixeris, qui eſſe ſe fingunt, quod revera non ſunt: aſſumptio enim Religioſi nominis propriè & ex ratione ſua eſt ſponſio devotionis; inquit Salvianus Lib. 2. ad Eccleſ. Cathol. quod nobis hìc demonſtrandum incumbit, quamvis ſpectata ætatis noſtræ corruptela, quæ potiſſimùm adverſùs Tonſuram Clericalem obtinuit, & inde ſerpens in Eccleſiaſticos Ordines, innumera invehit mala, lubeat cum Epiſcopo Graſſenſi non minùs eruditione ac pietate, quàm dignitate illuſtri, lacrymas potius fundere, quàm verba. Sed Rectores Eccleſiæ malis commovendi ſunt; illud autem faciliùs aſſequemur, ſi accuratiùs exponendo ſponſionem, quæ emittitur in Tonſura Clericali, illi præbeamus anſam conferendi Clericorum mores cum Clericalis vitæ inſtituto, à quo plures prorſus diſcrepare ſtatim adver-

vertent, & quidem non ſine intimo doloris ſenſu, ut de filiis erga matrem Eccleſiam piè affectis conjicere licet.

Igitur Tonſuram Clericalem nihil aliud eſſe, quàm profeſſionem ſanctioris diſciplinæ, probatur, tum ex ejus inſtituto, tum ex toto ritu, quo confertur, quæ alioquin eſſet inanis cæremonia & ludicra ſcena.

Ac primò quidem ex ejus inſtituto; una quippe Catholicorum vox eſt, Tonſuram eſſe ab Eccleſia inſtitutam, ut diſpoſitionem ad Ordines, ad quos ſe habet, ſicut Novitiatus Monachorum ad Profeſſionem Monaſticam; cùm enim nemo repente fiat ſummus, & gratia imitetur naturam, quæ ut obſervat ſanctus Thomas 1. 2. quæſt. 113. art. 10, ab imperfectioribus ad perfectiora paulatim progreditur: *Charitas inchoata*, inquit ſanctus Auguſtinus Tractatu 5. in 1. Joan. *meretur augeri, ut aucta mereatur perfici*; temerè quis ſolemnia perfectionis vota nuncupat, niſi priùs perfectionis tyrocinium poſuerit, ac per tempus Novitiis præſcriptum Monaſticæ Vitæ Leges apprimè didicerit, atque in iis obſervandis omnimodè exercitatus idoneum ſe probaverit ad profitendam ſpiritalem illam militiam.

Quòd ſi ejuſmodi præludia requiruntur ad legitimam Vitæ Monaſticæ Profeſſionem, ſolemniterque ſpondetur in ipſa Religioſi Habitus aſſumptione; quale tyrocinium profitetur Clericus in Tonſura, in qua Novitiatum auſpicatur ad Ordines & Munia Sacerdotalia, quæ longè perfectiorem virtutem exigunt, quàm Profeſſio Monaſtica; cum ex ſancto Auguſtino Epiſt. 60. aliàs 76. & ex quotidiana experientia

bonus Monachus vix bonum Clericum & Paſtorem faciat? & *ex iis*, inquit, *qui in Monaſterio permanet, nonniſi probatiores atque meliores in Clerum aſſumere ſoleamus?* ſatis enim eſt, ſi probatus Monachus ad ſummam virtutem pervenire conetur: ſed Paſtor eam attigiſſe debuit; quia ſtatus ejus eſt perfectionis acquiſitæ, Monachi verò perfectionis acquirendæ, ex antiqua & conſtanti doctrina Theologorum Pariſienſium. Unde ſanctus Bernardus Serm. 12. in Cantica, adverſùs ipſum incuſantes, quòd ſoli ſibi viveret, cùm poſſet, ut putabant, multis prodeſſe, opponit Chriſti verba, *quid moleſti eſtis huic mulieri?* aitque: *non eſt vir, ut putatis, qui poſſit mittere manum ad fortia, ſed mulier . . . . ſi quando de muliere in virum, & virum perfectum profecerit, poterit & in opus perfectionis aſſumi. Fratres, revereamur Epiſcopos,* (idem dicito de quovis Paſtore) *ſed vereamur labores. Agnoſcamus impares vires noſtras, nec delectet molles & fœmineos humeros virorum ſupponere ſarcinis . . . . . temerariè objurgat virum de prælio revertentem mulier nens in domo. Dico enim ſi is, qui de clauſtro eſt, eum, qui verſatur in populo, interdum minùs diſtrictè, minúſve circumſpectè ſeſe agere deprehenderit . . . non ad judicandum confeſtim proſiliat, ſed meminerit ſcriptum,* melior eſt iniquitas viri, quàm mulier benefaciens, Eccli. 42. *Nam tu quidem in tui cuſtodia vigilans benefacis; ſed qui juvat multos & meliùs facit & viriliùs. Quòd implere non ſufficit abſque aliqua iniquitate, id eſt, abſque quadam inæqualitate vitæ & converſationis ſuæ, memento quia charitas operit multitudinem peccatorum.* Abſit ergo à Monaſteriorum Præfectis, ut Religioſos ſibi inutiles, nonnunquam etiam moleſtos, utpotè diſciplinæ impatientes,

tientes, data occaſione ad Curam Paſtoralem amandent exonerandæ familiæ gratia, quod ſine gravi peccato fieri nequit, cùm optimi vix pares ſint tanto muneri. Sed illud obiter dictum ſit occaſione vitæ ſanctioris, quam Clericus ſolemniter profitetur in ſuſceptione Clericalis Tonſuræ: utpotè quæ ex ſua ratione & inſtituto ſit præparatio ad Ordines, & ad Munia Sacerdotalia dignè ac laudabiliter obeunda.

Idipſum demonſtrat totus ritus, quem Eccleſia obſervat in Tonſura Clericali. Namque 1. iſthæc verba: *Dominus pars hæreditatis meæ*, &c. quæ profert initiandus dum attondetur, ſunt ſolemnis profeſſio, qua declarat ſe renuntiare ſæcularibus deſideriis, abjicere placendi curas per veſtimentorum & capillorum cultum, ſolumque Deum fore deinceps ipſius ſortem, divitias, & omnia. In ea certè ſignificatione laudata verba ab Eccleſia accipi teſtatur oratio, quam ſtatim fundit Pontifex: *Præſta, quæſumus, omnipotens Deus*, inquit, *ut hi famuli, quorum hodie comas capitum pro amore divino depoſuimus, in tua dilectione perpetuò maneant, & eos ſine macula in ſempiternum cuſtodias.* In hac oratione Pontifex non dubitat de candido attonſorum pectore, ſupponitque eos, ut præ ſe ferunt, divino amore flagrare, ac eluiſſe omnem peccati & cupiditatis labem; ſed anxius ſolummodò eſt ob lubricam juvenum ætatem, & vehementes concupiſcentiæ motus, quos patitur adoleſcentia; ideóque obnixè rogat, ut Deus ſua potenti gratia caſtos illorum mores illibatè cuſtodiat, & fervens proficiendi deſiderium ſemper adjuvet.

Dehinc Eccleſia ſibi gratulans, quòd donum

adeo gratum meruerit offerre, decurrit Pſalmum vigeſimum tertium, in quo David Spiritu Prophetico afflatus, celebravit Chriſti triumphum ex ſuis hoſtibus, mundo ſcilicet & Dæmone, atque ex eorum tyrannide erutos ſpectans Clericos in præſentia initiatos canit: *Domini eſt terra, & plenitudo ejus;* quaſi dicat: nunc Princeps mundi ejectus eſt foras, orbis terrarum & univerſi, qui habitant in eo, redeunt ad legitimum Dominum ſuum; Novitiolos iſtos Chriſtus accipit in hæreditatem ſuam & poſſeſſionem; ipſe eos formavit ſuper omnes fluctus ſæculi hujus; nec enim decet aut licet alios aſcendere in montem Domini, & ſtare in loco ſancto ejus, niſi fuerint ſicut iſti, innocentes manibus & mundo corde, qui cœleſtia meditantes, non in vano acceperunt animam ſuam; in vanum quippe videtur accepiſſe animam ſpiritualem & rationalem, qui ſolicitè quærit unde corpus aut commodè nutriat, aut ſplendidè veſtiat, ut inde ſibi & aliis complaceat, cùm ad iſta ſufficiat anima aut vulpis, aut pavonis. Non ſic iſti abutuntur anima ad imaginem Dei creata; ſed eam occupant iis rebus, divinis ſcilicet, ad quas creata eſt. Propterea *benedictionem accipient à Domino, & miſericordiam à Deo ſalutari ſuo*, qui ab iis incœpta ad finem promovebit; generatio enim Deum ſic quærentium eſt genuina ejus ſoboles, non ſpuria aut adulterina, ideóque ipſi chara, & ut dicitur Iſa. 61. v. 3. *Plantatio Domini ad glorificandum*, id eſt, novellæ plantæ ad celebrandam & dilatandam Dei gloriam, ornandúmque Chriſti in cœlum aſcendentis triumphum. Atque ut Novitii noſtri in iſto perfectionis acquirendæ propoſito perſeverent, Pontifex preces geminat, ut devoti

voti in Eccleſia perſiſtant, & in ultima oratiòne ut ab omni ſervitute ſæcularis habitus emundentur.

Mirabamur olim, cur in collatione Clericalis Tonſuræ plura & accuratiora Diſciplinæ Eccleſiaſticæ tradantur documenta, quàm in collatione Ordinum, qui longè majorem ab initiandis exigunt perfectionem. Sed deſiit admiratio, cùm reputavimus Tonſuram Clericalem uti Novitiatum, promotionem verò ad Ordines tanquam profeſſionem, quæ profitentem ſupponit ex Novitiatu edoctum, & apprimè exercitatum in iis, quæ pertinent ad illud vitæ genus, ad quod ſe aſtringit; ideóque monendus eſt ſolummodo, ut abundet in eo totius forma virtutis; ſit doctrina ejus ſpiritualis medicina populi Dei, & odor vitæ ejus delectamentum Eccleſiæ Chriſti; uno verbo dicam, mores perfectiori modo exigat ad normam ipſi præſcriptam in ritu Tonſuræ Clericalis; quam quidem normam omnes & ſinguli ab Oſtiario ad Epiſcopum uſque continuò præ oculis habere habere debent, quemadmodum Religioſi Profeſſi Regulam & Conſtitutiones, quæ ipſis, dum Novitios agerent, accuratiùs fuerunt expoſitæ.

Quæ cùm ita ſint, quiſquis Eccleſiam diligit, miſeratione commoveatur neceſſe eſt, ob fœdum & ſacrilegum Tonſuræ Clericalis abuſum; non eſt ſanctioris vitæ profeſſio, ſed ſimulatio. Initiandi in ſacro Tonſuræ ritu, veluti in theatro, Clerici perſonam ad tempus ſuſtinent, Veſtem Clericalem aſſumunt ad ſpectaculum, quo exhibito, eam ſtatim deponunt. Delenda eſt communis & ab omnibus recepta Tonſuræ Clericalis notio, non ampliùs dici debet præparatio

ad Ordines, ſed aptiùs definietur diſpoſitio ad Beneficia, honores, & commoda temporalia. Non jam Beneficium propter Officium, ſed ordine perverſo Officium & ſacratiſſimi Ordines propter Beneficium. Ex omnibus enim, ſi paucos excipias, qui Tonſura Clericali initiantur, alii benemulti, præſertim ex Nobilibus, ſi res eorum familiaris ſit anguſtior, Clerici initiantur ſine animo promerendi unquam ſacros Ordines, & operam conferendi in Eccleſiæ obſequium; ſed ſola cupidine capeſſendi & retinendi, ſaltem ad tempus, ſimplex aliquod & pingue Beneficium, vel gratia, qua ipſi aut amici pollent apud Principem, vel Beneficiarii conſanguinei tranſmiſſione, ac veluti jure hæreditario, ut ipſi autumant.

Dixi, *retinendi ſaltem ad tempus*, ſcilicet donec mundus ampliora ipſis offerat, quàm Chriſtus; uſus quippe obtinuit, ut ſi Clerici Beneficiarii frater natu major fato functus ſit, magnaſque opes ac ampliſſimas dignitates reliquerit, ille natu minor, jam major effectus, Clericatum abdicet, ſervitutem ſæcularis habitus reſumat, & terrena cœleſtibus, carnalia ſpiritalibus anteponat abſque cujuſquam offenſione aut ſcandalo; quia ſola inuſitata peccata homines horreſcunt, uſitata verò aut levia, aut nulla putant.

Adverſus hujuſmodi abuſum militant ſacri Canones; *prioribus Canonibus concordantes*, inquit Concilium VIII. Can. 5. *definimus neminem de Senatoria Dignitate, vel mundana converſatione nuper tonſum ſuper intenſione vel expectatione Pontificatus vel Patriarchatus honoris, Clericum aut Monachum factum, ad hujuſmodi ſcandere gradum: licèt per ſingulos Ordines Divini Sacerdotii plurimum temporis feciſſe probetur: neque*

que

que enim propter Religionem, vel amorem Dei, aut propter expectationem tranſeundi viam virtutum, ſed ob amorem gloriæ ac principatus tonſus hujuſmodi reperitur. Et Concilium Tridentinum Seſſ. 23. c. 4. de Reformatione: *Prima tonſura*, inquit, *non initientur* .... *de quibus probabilis conjectura non ſit, eos non ſæcularis judicii fugiendi fraude, ſed ut Deo fidelem cultum præſtent, hoc vitæ genus elegiſſe.*

Quale autem peccatum ſit ſuſcipere Tonſuram cum animo nunquam ſuſcipiendi majores Ordines, ſed ſola cupidine conſequendi commoda temporalia ex redditibus Eccleſiæ, controvertitur in ſcholis. Negat eſſe peccatum mortale Sanchez Libro 7. de Matrimonio Diſp. 31. Affirmant Bannez 2. 2. qu. 12. art. 1. & Hallierus cap. 3. de iis, quæ in examine quærenda ſunt, paragr. 7. cujus verba operæ pretium eſt integra exſcribere: *Adeo*, inquit, *jam paſſim aliquorum inolevit temeritas, & Religionis contemptus, ut non ad Tonſuram modò, verùm etiam ad omnes Ordines ſolius temporalis Beneficii, vel honoris gratia ſe conferant: Tonſuram verò præſertim eo tantùm fine capeſſant, abutentes ſacra iſta deſignatione in Clerum ad ſua commoda, Epiſcopalem Benedictionem ad profanas ambitiones convertentes, Eccleſiæ expectationem fruſtrantes, evertentes myſticum cæremoniæ iſtius ſenſum, mendacii Eccleſiaſtica, quæ in Tonſuræ collatione funduntur, verba preceſque arguentes, profeſſionem Clericatus temerè ipſi ementientes, ejuſque prærogativam injuſtè ac fraudulenter uſurpantes. Quos proinde neſcio quis à lethali noxa excuſare poſſit, quos injuſtitiæ, ſacrilegii, publici mendacii, abuſuſque rei ſacræ non levibus criminibus conſtrictos teneri oſtendimus. Nulla vox tot crimina velare poteſt, nulla ratio tueri; quis enim levem materiam cenſeat, profanatio-*

nem

nem rei ſacræ, violationem totius Clericatus, promiſſionem coram tota Eccleſia fallacem, uſurpationem alieni juris, Ordinis Clericatus perturbationem? Quis adeo perfrictæ frontis defendere audeat leve crimen eſſe ambitionem illam ac avaritiam, quæ ſacros ritus contra Eccleſiæ intentionem in ſua commoda, honoreſque detorqueat? Quis non illud crimen ſacrilegæ temeritatis arguat, per quod publica benedictio, eáque myſtica, caſſa, myſterio vacua, inanis, infructuoſa redditur, ita ut, quod gravius etiam eſt, in pluribus mendacii coargui poſſit? Quis non mendacium in Spiritum Sanctum publicam illam Clericalis puritatis profeſſionem, quæ fit Deo, ſpectantibus Angelis, auditoribus Sanctis, ſtipulationem firmante Eccleſia, acceptamque habente Epiſcopo, eſſe credat, ſi ab ea diſcordet profitentis animus? . . . . Quis Jus Beneficiorum obtinendorum, veluti teruncii unius aut alterius parvi faciat, illudque levius æſtimet, quàm ut in ejus uſurpatione injuſta peccati lethalis noxam eſſe credat? Niſi fortè gravis materia eſſe creditur, ſi quis aureum v. g. nummum injuſtè ſibi vindicarit, aut jus unius aſſis quotannis recipiendi injuſtè acquiſiérit: levis autem materia cenſeatur, ſi quis ſibi non debitum Beneficii obtinendi Jus Tonſuræ ſuſceptione velit injuſtè acquirere, & aditum ad omnes Eccleſiaſticos bonores contra Eccleſiæ, ad quam eorum diſtributio ſpectat, expreſſam voluntatem temerè ſibi patere cupiat.

Confirmat ſuam ſententiam idem Auctor, teſtimonio Navarri de Oratione & Horis Canonicis cap. 7. num. 15. ubi ſic habet: *Sequitur compluribus, qui prima Tonſura, aut quatuor Minoribus initiantur, ſatius fore ipſo Ordinationis die frangere crura, quàm prima Tonſura, aut quatuor Minoribus ordinari: tum propter proximè dicta, tum quòd non ſe ordinant ad finem*

finem debitum, nimirum ut ſerviant Deo in Officiis Eccleſiaſticis, quandoquidem non intendunt initiari Sacris, aut munia ſacra ut tales ſubire. Et hæc de iis, qui Tonſuram ſuſcipiunt cum animo vel non promerendi ſacros Ordines, nec Eccleſiæ inſerviendi, vel ad tempus duntaxat vitam exigendi juxta Clericatus Leges, vel, quod pejus eſt, nec habitum, nec mores Clericorum induendi unquam, niſi fortè aliquod pingue beneficium obvenerit.

Nec dicas, licere Clericis à propoſito reſilire; id enim ipſis conceditur, quomodo Novitiis Monaſtici inſtituti. Quis autem à peccato eximeret Novitium, qui Habitum Monaſticum aſſumeret cum animo vel nunquam Religionis vota nuncupandi, vel habitum deſerendi, ſi intra probationis annum benignior fortuna ipſi arrideat, vel vitam non exigendi ad Monaſticam Regulam? *Exquiratur proinde ſedulò*, inquit Hallerius §. 7. de Examine initiandi Clerici, *uniuſcujuſque voluntas, qui ad Tonſuram petendam accedit, utrum ſæcularibus deſideriis renuntiare? utrum cœlibatum aliquando vovere, utrum Clericaliter vivere Eccleſiaſticamque Diſciplinam ſectari velit? quamvis enim eum, qui prima Tonſura inſignitus eſt, nulla Lex ad permanendum in eo, quem elegit, ſtatu aſtringat, ſi tamen ſine cauſa Clericatus Status ſemel ſuſceptus deſeratur, procul dubio mutatio iſta deſerentis levitatem, animíque inconſtantiam denotat, vixque à peccato excuſari poteſt, obſecrante Apoſtolo Epheſ.* 4. ut dignè ambuletis vocatione, qua vocati eſtis, *& docente Domino Luc.* 9. neminem mittentem manum ad aratrum, & reſpicientem retrò, aptum eſſe regno Dei. *Quòd ſi Divinæ Providentiæ arcana inſcrutabilia ſcrutari tamen licet, ex pluribus,*

bus, qui abſque cauſa è Clericali Statu deſciverint, præſertim ſi antea Bonis Eccleſiaſticis ditati fuerint, paucos reperias, qui non vel malè periérint, vel non inter ſæcularium negotiorum vertices graviter periclitati fuerint.

Alii ardenter quidem expetunt ex Tonſura aſcendere per ſingulos Ordinum gradus ad Sacerdotium; quin & ad ſupremi Sacerdotii faſtigium, ſi aliqua ſpes ipſis affulgeat, atque ad huncce ſcopum ſtudia ſua dirigunt, mores exterius fingunt, nullum laborem refugiunt, ſed mercenariorum more, ut ſcilicet vel vitæ neceſſaria ac commoda comparent, vel honoratiores incedant, præſint aliis, & ubique primas ſedes occupent. *Quis eſt mercenarius?* inquit S. Auguſt. Tract. 46. in Joan. *ſunt quidam Eccleſiæ Præpoſiti, de quibus Paulus Apoſtolus dicit, ſua quærentes, non quæ Jeſu Chriſti. Quid eſt ſua quærentes? non Chriſtum gratis diligentes, non Deum propter Deum quærentes, temporalia commoda ſectantes, lucris inhiantes, honores ab hominibus appetentes. Hæc quando amantur à Præpoſito, & propter hæc ſervitur Deo, quiſquis eſt talis, mercenarius eſt, & inter filios non ſe computet,* nec inter Paſtores, quamvis utilis & neceſſarius, ut ibidem notat ſanctus Doctor; ait enim Chriſtus Joan. 10. *mercenarius autem, & qui non eſt Paſtor,* &c. Legiſperitum à ſuo comitatu repulit, Matth. 8. quia noverat ejus animum mercenarium, honoris & commodi temporalis cupidum; *Vulpes,* inquit, *foveas habent, & volucres cœli nidos,* in volucribus elationem denotans; in vulpibus divitiarum cupiditatem, interprete ſancto Hieronymo, Gloſſa, & aliis; *Filius autem hominis non habet ubi caput reclinet:* aitque Pſal. 100. *non habitabit in medio domus meæ, qui facit ſuperbiam.*

Cùm

Cum ergo Chriſtus, qui ſe Oſtiarium nuncupat Joan. 10. verſ. 3. januam claudat ejuſmodi ſuperbis ac cupidis, qua temeritate, quave cæcitate, ne quid dicatur gravius, audent ipſi clanculum & quaſi per feneſtram ingredi, more furum, reclament licèt ſacri Canones, & ſancti Patres ſuprà laudati? Quis paterfamilias ferat ſibi domeſticos obtrudi, quos rejicit à ſuo miniſterio? nec ſatis eſt ejuſmodi cupidis, quòd in domo Dei miniſtrent, renitente Domino; ſed eorum ſuperbia eò uſque aſcendit, ut & dominari aut præeſſe ambiant: *nunc verò quia ſola attenditur gloria, & non pœna*, inquit ſanctus Bernardus Tractatu de moribus & officio Prælatorum, *purum eſſe Clericum ſeque viles æſtimant & inglorios, qui quocunque eminentiori loco non fuerint ſublimati.* O ſtoliditas, & cœcus furor! Pudet Sacerdotium ſine Dignitate gerere, quo nec Angeli ipſi digni ſunt: pudet in ſortem Domini vocari, eſſe ſelectam ejus portionem, Deo ipſi famulari niſi terrenis cumuletur divitiis & honoribus? *Quàm certè dignius, ampliuſque conſentaneum rationi*, inquit idem ſanctus Bernardus Tractatu de vita & moribus Clericorum, *ut pro cardinali victu carnalia magis opera, & negotia exerceret, nec fieret inverſor rerum, aut inhonoraret miniſterium ſpirituale.* Ordo ſanè perverſus terrena cœleſtibus mercari; nam *ſi propterea evangelizamus, ut manducemus*, inquit S. Auguſtinus Lib. 2. de Serm. Domini in monte c. 24. *vilius habemus Evangelium, quàm cibum; & erit jam bonum noſtrum in manducando, neceſſarium autem in evangelizando*, & poſtquam veriſſimam hancce ſententiam multis modis verſavit, ſic concludit cap. 25. *Ergo quæcunque res propter aliud aliquid quæritur, ſine dubio inferior eſt, quàm id*

propter quod quæritur . . . . Quapropter ſi Evangelium & regnum Dei propter cibum quærimus, priorem facimus cibum, & poſterius Evangelium, id eſt regnum Dei; ita ut, ſi non deſit cibus, non quæramus regnum Dei.

Dices: duplex hìc diſtinguendus eſt finis; alius primarius, qui principaliter movet, alius ſecundarius, & minùs principalis: atqui una Theologorum vox eſt, licitum eſſe ſpiritualia appetere propter commoda temporalia tanquam finem minùs principalem; alioquin damnandi eſſent omnes Clerici, qui ſpe quæſtus pſallunt in Choro, inter quos tamen ſanctus Thomas docet, diſtinguendum his verbis quodlib. 8. art. 1. *Si hujuſmodi diſtributiones recipit* (Clericus) *quaſi finem ſui operis principaliter intentum, ſimoniam committit, & ita mortaliter peccat. Si autem habet finem principalem Deum in tali actu, ad hujuſmodi autem diſtributiones reſpicit ſecundariò, non quaſi in finem, ſed ſicut in id, quod neceſſarium eſt ad ſuam ſuſtentationem, conſtat quòd non vendit actum ſpiritualem, & ita ſimoniam non committit nec peccat.* Ergo ſine temeritate negari non poteſt, quin licitè quis ſuſcipiat Tonſuram Clericalem propter commoda temporalia minùs principaliter intenta, cum ſummus Pontifex Gelaſius c. *Conſuluit*, diſt. 34. iis incitandos ſcribat Diaconos, qui ad Preſbyterii gradum venire detrectabant, *ut hac ſaltem ratione conſtricti & honorem, quem refugerant, appetere nitantur & quæſtum.*

R. 1. Abſit à nobis, ut recedamus ab iſta communi ſententia, ſed cavendus eſt abuſus; quis enim niſi impius dixerit, fas eſſe per Tonſuram Clericalem intendere minùs principaliter luxum, oſtentationem, & pompam ſecularem, cùm iſta per ſe mala ſint, & omni modo fugienda?

Sacrum

Sacrum Officium, inquit ſanctus Gregorius 1. par. Paſt. c. 8. *non ſolùm non diligit omnino, ſed neſcit, qui ad culmen regiminis anhelans, in occulta meditatione cogitationis, cæterorum ſubjectione paſcitur, laude propria lætatur, ad honorem cor elevat, rerum affluentium abundantia exultat. Mundi ergo lucrum quæritur ſub ejus honoris ſpecie*, QUO MUNDI DESTRUI LUCRA DEBUERANT: *cùmque mens humilitatis culmen arripere ad elationem cogitat, quod foris appetit, intus immutat.* Illud igitur Theologorum & Canoniſtarum effatum reſtringi debet ad neceſſaria vitæ ac ſtatus commoda.

R. 2. Qui ad Tonſuram vel ad Sacerdotium accedunt, licèt ſibi videantur pluris gloriam Dei æſtimare, ſæpiſſimè, tamen neceſſaria vitæ commoda principaliter intendunt, fitque, inquit S. Greg. cit. prima parte Paſtor. c. 9. *Ut aliud in imis intentio ſupprimat, aliud tractantis animo ſuperficies cogitationis oſtendat; nam ſæpè ſibi de ſe mens ipſa mentitur, & fingit ſe de bono opere amare, quod non amat; de mundi autem gloria non amare quod amat.* Enimverò non diſtinguunt illi inter rationis judicium, & voluntatis affectum; cúmque judicent gloriam Dei & Sacerdotium omnibus commodis temporalibus eſſe præferenda, firmiterque adhæreant huicce veritati, utpote evidenter notæ, facilè ſibi perſuadent ſe honorem Dei principaliter intendere, ſed falſò plurimùm; quia voluntas terrenis magis afficitur, & ut obveniant, mercenarium ad ſerviendum Deo impellit, paratum tamen quæ Dei ſunt potiùs relinquere, quàm ſua, dicente Domino Joan. 10. verſ. 13. *Mercenarius .... fugit, quia mercenarius eſt; & non pertinet ad eum de ovibus.*

Primò mercenarius viſo lupo fugit. *Peccantem*, inquit S. Aug. cit. Tract. 46. in Joan. *non liberè audet redarguere. Ecce neſcio quis peccavit, graviter peccavit, increpandus eſt, excommunicandus eſt; ſed excommunicatus inimicus erit, inſidiabitur, nocebit cùm potuerit; jam ille, qui ſua quærit, non quæ Jeſu Chriſti, ne perdat quod ſectatur, humanæ amicitiæ commoditatem, & inimicitiarum humanarum incurrat moleſtias, tacet, non corripit; ecce lupus ovis guttur apprehendit, Diabolus fideli adulterium perſuaſit; tu taces, non increpas, ô mercenarie! lupum venientem vidiſti, & fugiſti. Reſpondet fortè, & dicit, non fugi: fugiſti, quia tacuiſti; tacuiſti, quia timuiſti: fuga animi timor eſt, corpore ſtetiſti, ſpiritu fugiſti . . . affectiones noſtræ motus animorum ſunt . . . progrederis animo cùm appetis: fugis animo cùm metuis.* Atque vel ex hac una nota apparet, quàm multi in domo Dei ſint mercenarii, pauci verò Paſtores, qui ad ædificandam plebem, ad aſſerendam fidem & neceſſariam diſciplinam non ſolùm commoda, ſed etiam animas ponant: nam, ut ait idem ſanctus Doctor Tractatu 47. *ad hoc pertinet*, paſce oves meas, *ut ponas animam tuam pro ovibus meis.*

Secundò, ad mercenarium non pertinet de ovibus, hoc eſt, non curat ſintne pingues aut macilentæ, ſanæ aut infirmæ, an pabula miniſtrata faſtidiant necne, modò injunctum opus utcunque perficiat, & quam intendit mercedem, honorem ſcilicet, reverentiam, & alia emolumenta temporalia exigere poſſit. *Vides*, inquit S. Bernardus Lib. 4. de Conſid. cap. 2. *omnem Eccleſiaſticum zelum fervere ſola pro dignitate tuenda, honori totum datur, ſanctitati nihil, aut parum . . . . . De placito Dei ultima mentio eſt, pro jactura ſalutis nulla cunctatio, niſi quod*

quod ſublime eſt, hoc ſalutare dicamus, & quod gloriam redolet, id juſtum.

Nec mirum, ſequitur enim néceſſariò neceſſitate conſequentiæ, ut Sacerdotio adepto ad illum illum finem utatur, propter quem illud anxiè ac ſollicitè deſideravit. Unde qui divino amore, & deſiderio ſalutis proximi flagrans, ut Clero aſcriberetur conſenſit, hic totum ſe paſcendis ovibus exponit, unus illi quæſtus, una pompa, una voluptas, ſi quomodo ſubditos poſſit parare Domino plebem perfectam; nihil ſibi reputat indignum, niſi quod eorum ſaluti obviare putat; non quærit quæ ſua ſunt, ſed cum gaudio impendit, nec ſua tantùm, ſed & ſeipſum exemplo Apoſtoli, ſuperimpendit in labore & ærumna, gloriaturque in contumeliis & perſecutionibus pro Chriſto, quatenus patefaciunt viſcera materna, quibus diligit eos, à quibus gratis & injuſtè vexatur; atque iis amoris ignibus eos adducit rebelles, ut revereantur Paſtorem, ſuſcipiunt illum ſupra communem hominum ſortem divinitus conſtitutum, eique cum omni fiducia regendos ſe committant. Nihil hìc fingimus; ſed quotidianam experientiam proferimus, qua freti ſæpè monuimus eos qui è Seminario emittebantur ad regendas Parochias, eos non habituros plebem omnino ſubditam, donec paſſi inſignèm injuriam, omnibus demonſtraverint ſe eos pluſquam ſua, ſuos, & ſe diligere.

Contra verò mercenarius, qui Sacerdotium principaliter ambivit propter honorem & commoda temporalia, perquirit imprimis quid ſibi debeatur, illudque ſeverè exigit; præcipuum, ne

 dicam

dicam unum, illi ſtudium dignitatem & ſui Sacerdotii jura tueri, & amplificare ſi poſſit, ſubditos licèt à ſe removeat, odium eorum incurrat, & verbum Dei fruſtrà illi male in ſe affectis miniſtret; non enim pertinet ad eum de ovibus, modo rem ſuam faciat majorem, colligatque quantum ſatis ſit, ut ſine Sacerdotio commodè & honorificè aliquando ſuſtentetur: tunc enim de quiete cogitat, gregem Domini dimittit, non quidem gratis, ſed quodammodò vendit; cui verò? non digniori, qui quod ab ipſo peccatum eſt corrigat; ſed plura offerenti, putà pinguius beneficium ſimplex, aut majorem penſionem, adeo ut ejuſmodi mercenarium pecuarium diceres, qui ex arte quæſtum intendens omni labore & induſtria copioſos greges comparat, multa ſollicitudine in paſcua emittit, ex iis mercatur, vendit, permutat, donec locupletiſſimus effectus arti renuntiat, in otio bonis partis fruiturus. Non occulta Cleri dedecora pandimus, ſed quàm deteſtanda ac deflenda, quæ in more poſita cernuntur abſque offenſione, exponimus. Quot enim dabis ex Clericis, qui Sacerdotium non æſtiment veluti artem ad quæſtum, pompam, & vitæ commoda; qui dicant parentibus, utpotè novi Teſtamenti Levitæ, *neſcio vos;* quique Deo vocante egrediantur de terra ſua, & cogitatione ſua, ubi abundant panibus, ut tanquam Vicarii amoris Chriſti impleant in laboribus & ærumnis, quæ deſunt paſſionibus ejus, ſalutem ſcilicet animarum, quæ ſicut oves ſine Paſtore jacent in pagis & locis remotioribus? Qui verò rei familiaris anguſtia coarctati illuc proficiſcuntur, nonne omnem lapidem movent, vel ut ad ſuos accedant mediante permutatione,

tatione, quam alibi diximus illicitam, nunnumquam etiam ſimoniacam, niſi ſit in utilitatem Eccleſiæ? vel ut Præbendam, aut aliud Beneficium ſimplex obtineant in otio victuri; vel ut quàm citiſſimè ditentur ex bonis Domini, & pertæſi vitæ ruſticanæ urbem repetant, ubi Clerici ſe invicem inutiliter premunt præ multitudine? Prætexunt onus formidabile, propriæ ſalutis periculum, quod tamen exponere non formidarunt ad conſequenda vitæ neceſſaria. Dicant igitur auro à ſe collecto, propter te periclitati ſumus aliquot annis; ſed ſimul audiatur vox populorum, *facti ſumus ſicut oves occiſionis*, mercenarii, quos pro Paſtoribus habemus, animas noſtras negotiantur, ad omnem uſum ſuum convertunt, permutant, venduntque plura & commodiora offerentibus. Tantæ perverſitatis initia vidit, luxitque S. Auguſtinus Lib. 2. de Sermone Domini in monte, c. 25. *Sicut*, inquit, *omnes militantes accipiunt annonam & ſtipendium; ſic omnes Evangelizantes accipiunt victum & tegumentum. Sed non omnes propter ſalutem Reipulicæ militant, ſed propter illa, quæ accipiunt: ſic & non omnes propter ſalutem Eccleſiæ miniſtrant Deo; ſed propter hæc temporalia, quæ tanquam annonam & ſtipendia conſequantur; aut propter hoc & propter illud. Sed ſuprà jam dictum eſt: Non poteſtis duobus Dominis ſervire, ergo ſimplici corde tantummodo propter regnum Dei debemus operari bonum ad omnes; non autem in hac operatione vel ſolam, vel cum regno Dei mercedem temporalem cogitare.* Cùm autem nemo repentè fiat ſummus, nec ordinaria Dei Lege cupiditas & ſuperbia nobis congenitæ, penitus corde eradi queant, niſi multis exercitationibus; Eccleſiæ Tonſuram Clericalem ſacris Ordinibus præ-

 mitten-

mittendam cenſuit, ut Clerici ſanctioris vitæ tyrocinium ponerent, euntesque de virtute in virtutem gradatim accederent ad eam perfectionem, quam exigit Sacerdotium. Verùm & hìc irrepit alius abuſus duobus præcedentibus longè frequentior.

Alii igitur Tonſuram Clericalem paſſim ſuſcipiunt; non ut tyrocinium auſterioris vitæ & diſciplinæ Sacerdotalis, de eo quippe ne quidem cogitant, ſed ut neceſſariam conditionem, ſine qua ad ſacros Ordines non promoverentur, adeò ut Tonſura hodie uſurpetur eò ferè modo, quo Novitiatus in iis Ordinibus Religioſis, in quibus collapſa eſt regularis obſervantia. Enimverò ſicut in hujuſmodi Ordinibus ſatis eſt ad Novitiatum, ut quis inſcribatur tanquam cupiens profiteri, geſtetque exteriorem habitus Religioſi notam, quam cautè accommodat ad morem ſæculi, tegitque ubi erubeſcit videri Monachus; interim arbitrio ſuo vivit, tritam ſæculi vitam ambulat, donec elapſo tempore à ſacris Canonibus pro Novitiatu præſcripto, vovet quod implere idoneus non eſt, ſcilicet ſtudium acquirendæ perfectionis, homo ſtrictioris diſciplinæ impatiens, in pietate rudis, & in malo ſæpè edoctus, ex quo vitiato fonte fluunt in ejuſmodi Ordines probra ac dedecora, quæ ipſos Laicos offendunt, interdumque cogunt Eccleſiam intromittere homines verè Religioſos, qui collapſam diſciplinam priſtino ſplendori reſtituant, & ad eam Novitios debitis ac idoneis exercitationibus inſtituant. Sic plerique Tonſuram ſeu Novitiatum Sacerdotii ſuſcipiunt, nomen dant Clero, & ſecularium mores ſectari non deſiſtunt: pro virtutis magiſtro

qui

qui eradat innata ſuperbiæ & pravæ cupidinis elementa, Leges vitæ Sacerdotalis edoceat, & ad eas aſſiduis exercitationibus inſtituat, quemadmopræcipiunt Concilia Toletanum ſecundum, Mediolanenſe quintum, & Burdigalenſe ſecundum; impetum juvenilis ætatis ſequuntur ſibimet relicti, vitioſos habitus contrahunt, in obſcœnis voluptatibus ut plurimum volutantur, & ſi quid inerat bonæ ſpei, dum Tonſura initiarentur, prorſus extinguunt. En ſelecta Dei portio, & præclarum munus, quod ipſi offertur à filiis Iſraël. Talis novitiatus præmittitur ad Sacerdotium; tale tyrocinium ponitur ad magiſterium virtutis: *Non miremur*, inquit ſanctus Bernardus Lib. de conver. cap. 19. *quicumque præſentem Eccleſiæ ſtatum miſeramur*, ſcilicet quòd adeò in pluribus jaceat Clericalis diſciplina; ſed mirandum potiùs quomodo in tanta rerum perturbatione ſtet in paucis, quos Deus ſibi ſervavit. *Heu genus electum, regale Sacerdotium, gens ſancta, populus acquiſitionis, quis inter tua illa primordia tam divina, & ſpiritualibus affluentem chariſmatibus Chriſtianæ Religionis ortum, credere poſſet poſſe talia in te aliquando reperiri?* Idem cap. 20.

§. VI.

De Diſpoſitionibus requiſitis ad Tonſuram Clericalem.

Conſtat ex dictis, quo animo, quove conſilio quis debeat accedere ad ſacram Tonſuram; quid imprimis ſit ipſi vitandum, & quid proſequendum. Superſunt duntaxat nonnullæ difficultates hìc diſſolvendæ. Itaque

Q. 1. *Quæ ætas requiritur in eo, qui initiandus eſt Tonſura Clericali?*

R. 1. C. *Nullus*, tit. de temporibus ordinat. in ſexto prohibetur, ne Tonſura infantibus conferatur. *Nullus Epiſcopus*, inquit Bonifacius VIII. *vel quivis alius infanti (niſi fortè Religionem intraret) ſeu illiterato . . . . . Clericalem præſumat conferre Tonſuram . . . . . Qui verò contra fecerit (ut in eo quo peccavit puniatur) per unum annum à collatione Clericalis Tonſuræ duntaxat noverit ſe ſuſpenſum.* Concilium Trident. Seſſ. 24. c. 4. de Reform. decernit nullum initiandum prima Tonſura, qui Fidei rudimenta non fuerit edoctus, quique legere & ſcribere neſciat, & de quo probabilis conjectura non ſit, eum hoc vitæ genus elegiſſe, ut Deo fidelem cultum exhibeat, quæ ſanè ſupponunt ætatem adultam.

R. 2. Etſi Canones non definierint tempus, infra quod Tonſuram conferre non liceat, Epiſcopi tamen communiter fingunt annum decimum quartum: nec immeritò, quia cùm ab illo anno completo pubertas in maſculis initium ducat, & acta impuberum, propter imbecillem prudentiam, non ſint firma, niſi accedat patris aut tutoris conſenſus, qui poteſt irritare omnia eorum vota, ut dictum eſt Tractatu de Religione, recta ratio poſtulare videtur, ut pubes ſit, qui auſteriorem diſciplinam profitetur, ſeque ſacris altaribus mancipat. Quin hactenus arbitratus ſum, me gratum Deo obſequium præſtiturum, ſi ejuſmodi pubeſcentes nondum ſatis ſui compotes, nec dura caſtitatis prælia expertos, ad maturiorem ætatem protrahere poſſem.

Q. 2. *Qui conſcius peccati mortalis Tonſuram ſuſcipit, ſitne reus gravioris delicti?*

Prima ſpecie non videtur peccare; quia Tonſura non eſt Sacramentum, ſed aliquod ſacramentale; atqui uſus ſacramentalium, v. gr. aquæ luſtralis, non exigit in ſuſcipiente ſtatum gratiæ ſanctificantis: Ergo nihilominus.

R. Peccaret, qui conſcius peccati lethalis Tonſuram ſuſciperet, probaturque tum ex communi Catholicorum ſenſu, qui Tonſuræ Candidatos cenſent præparandos confeſſione ſacramentali: idque præſcribit Synodus Carnotenſis an. 1526. tum ratione, quia peccato mortali inquinatus Tonſuram Clericalem ſua ſignificatione fruſtratur: fallax ejus profeſſio, quòd Deum in ſortem eligat, cùm ſit à Deo averſus: quòd ejus famulatui ſe mancipet, ipſe dæmonis mancipium. Quare longè diſpar eſt ratio Tonſuræ Clericalis & aliorum Sacramentalium, cùm in iſtorum uſu ſimilis dolus & fallacia non concurrant.

Utrum autem peccatum illud ſit mortale, prudentioribus definiendum relinquo; id enim ſolo rationis judicio penſitari poteſt, cùm ex Scriptura vel ex Traditione certa non ſuppetant argumenta.

Affirmat Hallierus, probatque citato opere de Ordinat. p. 1. ſect. 4. §. 1. *Ne*, inquit, *omnes indignæ receptionis Tonſuræ defectus & deformitates minutatim perſequar, injurius eſt in Deum, & Clericali Ordini contumelioſus, qui impœnitens Clericorum catalogo inſcribi ſe procurat, & Deo ſe in iſto Ordine miniſtraturum devovet: Deo quidem injuriam infert, qui nulla in Deum præcedente converſione . . . ejus ſe famulatui conſecrat . . . . Ordini verò Clericali contumeliam inurit,*

cujus

cujus cùm finis ſit ad Deum adducere, non poteſt ſine ejus opprobrio quiſquam eum Ordinem ingredi averſus à Deo, & alio ductore indigens, à quo ad Deum reducatur, Tonſuram quoque Clericalem contaminat, quàm verè à mundo abſtrahentem, & ad Deum adducentem dicere poſſumus, eamque ſua ſignificatione fruſtratur, qui mundi inquinamentis conſpurcatus, & divinis contemplationibus miniſteriiſque ineptus, eadem initiari non veretur. Huic ſententiæ aſtipulatur Natalis Alexander art. 5. regula 21. de Sacramento Ordinis.

Q. 3. *Clericus qui habet animum deſerendi ſtatum Clericalem, poteſtne tuta conſcientia in alicujus Beneficii poſſeſſionem venire, vel jam obtentum retinere?*

R. 1. Una eſt omnium Theologorum vox, peccare eum, qui, cùm ſtatuerit redire ad ſæcularia vota, nihilominus acceptat aut retinet quodlibet Beneficium: quia Eccleſiam circumvenit, animo Clericus non eſt, id eſt, ſors Domini; partem in ſæculo quærit, altari ſervire non vult; & nihilominus percipit ſubſidia, quæ pia Mater præbet junioribus Clericis, ut ad Sacerdotium commodiùs poſſint inſtitui, ac tales reddi, qui coram Domino ſtent, ipſique dignè miniſtrent; ergo ſpem illius fallunt, qui Beneficia ad alium uſum convertunt; meritoque in ejuſmodi fraudatores, intorquet quod legitur Iſaiæ 1. *Filios enutrivi & exaltavi, ipſi autem ſpreverunt me.* Sed quæſtio eſt quale ſit illud peccatum, an grave, an leve?

Nonnulli Moderni diſtinguunt inter Beneficia, quibus annexa eſt cura animarum, & Beneficia, quæ dicuntur ſimplicia; docentque priora quidem ſine peccato mortali non poſſe retineri cum animo redeundi ad ſæculum; id enim neceſſariò col-

colligitur ex capite *Commiſſa*, de elect. in ſexto: ſed aliter cenſent de poſterioribus contra aliorum ſententiam, cui ſubſcribimus. Quare

R. 2. Peccant mortaliter, qui cum animo deferendi ſtatum Clericalem; acceptant, aut retinent quodlibet Beneficium. Probatur 1. quia ad peccatum mortale duo neceſſaria ſunt, & ſufficiunt ex omnium Theologorum doctrina, nempe deliberata voluntas, & materia gravis: atqui peccatum illud eſt in materia gravi, ut conſtat ex præcedenti reſponſione; de deliberata autem voluntate nullum eſt dubium. Ergo.

Probatur 2. auctoritate celebrium Theologorum, quorum nonnulla teſtimonia non abs re erit proferre.

Dominicus Soto Lib. 10. de Juſtitia & Jure quæſt. 5. art. 5. *neque arbitror*, inquit, *à culpa mortali eſſe mundum, qui Beneficium habet, cui annexum eſt Clericale obſequium, ſi non Sacerdotalem, ſaltem illum Ordinem ſuſcipiendi, qui ad tale ſervitium neceſſarius eſt, aut ſi nullus requiritur Ordo, ſaltem intentio neceſſaria eſt Clericorum more vivendi.*

Toletus Lib. 5. cap. 5. *peccaret quidem mortaliter qui animo ducendi uxorem retineret Beneficium aliquod.* Et Lib. 4. cap. 18. num: 4. *mortaliter peccat .... nec eſt abſolvendus, donec aut animum mutet, aut Beneficium dimittat.*

Sylvius 2. 2. quæſt. 63. art. 2. quæſt. 2. *Qui vel Canonicatus, vel Capellanias, vel alia Beneficia recipiunt aut poſſident, ut eorum fructibus alantur, donec ſtudia abſolverint, aut donec uxorem ſibi convenientem invenerint, poſtea dimiſſuri, peccant mortaliter, & obligati*

ſunt

ſunt vel ea ſtatim relinquere, vel propoſitum habere vivendi more Clericorum.

Sambovius Tom. 2. Reſolut. caſu 1. eandem ſententiam amplectitur, multiſque argumentis confirmat.

Q. 4. *Fraudatores illi tenenturne reſtituere fructus Beneficii mala fide perceptos?*

R. Tenentur, ſi Beneficio cura animarum ſit annexa; ita enim decernit C. *Commiſſa*, de elect. in ſexto: *Cæterùm*, inquit Bonifacius VIII. *ſi promoveris ad Sacerdotium non intendens, aut Parochialem receperis Eccleſiam, ut fructus ex ea per annum percipias, ipſam poſtmodum dimiſſurus, niſi voluntate mutata, promotus fueris, teneberis ad reſtitutionem fructuum eorumdem, cùm eos receperis fraudulenter. Illum autem, qui eam tibi contulit, cúm te non crederet ad bujuſmodi Ordinem promovendum, præter divinam, quam exinde incurrit, offenſam, ad ſervandam indemnem eandem Eccleſiam decernimus obligari.* Ex hoc Canone, fraudulenter percipit fructus Eccleſiæ Parochialis, teneturque ad eorumdem reſtitutionem, ſi ad Sacerdotium non intendat promoveri ante annum elapſum à pacifica poſſeſſione. Et ratio eſt, quia operam huic Eccleſiæ nec præſtitit, nec præſtiturus erat. Agricolæ quidem arbuſculas recens inſertas, quamvis nondum fructiferas, colunt, rigant, ſtercorant, ſpe fructuum aliquando percipiendorum. Similiter Eccleſia juniores Beneficiarios, puta Canonicos, licèt pro illa ætate idonei non ſint ad obeunda munia, propter quæ eorum Præbendæ inſtitutæ ſunt, propriis ſumptibus alit, fovet, eorum ſtudia adjuvat, ut ſcientia & virtutibus apprimè ornati utiliter & cum laude ipſi inſerviant. Ergo ſi intendant alibi ſedem figere, quàm

in

in propria Eccleſia, vel quod pejus eſt, Clericatum deſerere, bona Eccleſiæ ſuæ fraudulenter conſumunt, & eadem ratione qua Parochus de quo Caput *Commiſſa*, ad reſtitutionem tenentur: *ſi enim agricolæ daretur pecunia*, inquit Alexander de Hales 3. p. quæſt. 36. memb. 5. art. 2. *ut in agro laboraret; & ipſe acciperet; & non laboraret; nonne raptor & fur eſſet? Similiter & videtur de iſtis.* Quin Ducaſſe Tract. de Juribus Eccleſiarum Cathedralium 1. P. Sect. 6. num. 5. refert quod aliunde jam acceperamus, nempe in territorio ſupremi Senatus Toloſani, juniores Canonicos ſatisdare Eccleſiæ, cujus ſumptibus aluntur in Scholis; quòd ſi ſtatum Clericalem aliquando abjiciant, impenſas pro ſe factas eidem Eccleſiæ refundent, quod rectæ rationi & æquitati omnino conſentaneum eſt, præſertim ſi ſubſidia illa mala fide & cum animo redeundi ad ſæculum acceperint; in more enim poſitum non eſt ejuſmodi impenſas repetere ab eis, qui, cùm ad Ordines promoveri & Eccleſiæ ſuæ fidelem operam dare intenderent, poſtea mutarunt conſilium; ne fortè reſtituendi difficultas homines ineptos, invitos, & à Deo minimè vocatos in ſacro Ordine retineret.

CAPUT VI.

Utrùm ſinguli Ordines ſint Sacramenta?

Certum eſt apud omnes Catholicos Presbyteratum eſſe Sacramentum; namque fide divina conſtat, Ordinem generatim ſumptum eſſe novæ Legis Sacramentum propriè dictum, ut ſupra demonſtravimus: atqui iſthæc Eccleſiæ definitio

non

non cadit, ſecundùm communem Theologorum ſententiam, in Ordines à Presbyteratu diſtinctos; namque præterquam quòd abſque ulla cenſuræ nota Sacramenti dignitatem denegant alii Epiſcopatui, & multò plures Subdiaconatui & inferioribus Ordinibus, Concilium Tridentinum Seſſ. 23. Can. 1. ita definiit Ordinem eſſe Sacramentum, ut ſolius Presbyteratus expreſſè meminerit: *Si quis dixerit non eſſe in novo Teſtamento Sacerdotium viſibile & externum, vel non eſſe poteſtatem aliquam conſecrandi & offerendi verum corpus & ſanguinem Domini, & peccata remittendi & retinendi . . . . anathema ſit.* Præſens igitur quæſtio eſt duntaxat de Ordinibus à Presbyteratu diſtinctis: ad quam

R. 1. Epiſcopatus eſt Sacramentum propriè dictum, & à Presbyteratu diſtinctum. Ita communiter cenſent recentiores, & ex veteribus Altiſſiodorenſis, Durandus, Paludanus, Joannes Major contra plures alios antiquiores à nobis laudatos cap. 4. qui negarunt Epiſcopatum eſſe Ordinem & Sacramentum à Presbyteratu diſtinctum.

Probatur noſtra reſponſio 1. ex confutatione oppoſitæ ſententiæ: ideo quippe ejus Patroni negant ordinationem Epiſcopalem eſſe Sacramentum à Presbyteratu diſtinctum; quia exiſtimant, Epiſcopatum non habere ſpecialem reſpectum ad Euchariſtiam: atqui citato capite 4. firmiſſimis momentis contrarium demonſtravimus: Ergo.

Probatur 2. quia tria ad Sacramentum propriè dictum requiruntur, ut ſæpiùs obſervavimus. 1. Speciale ſignum ſenſibile, & in Eccleſia permanens: 2. divina inſtitutio: 3. gratia ſpecialis ejuſ-

ejuſmodi ſigno annexa. Atqui tria hæc reperiuntur in Ordinatione Epiſcopali. Namque 1. à temporibus Apoſtolorum uſque ad noſtra, Epiſcopi in Eccleſia tum Orientali, tum Occidentali, conſecrati ſunt ſigno ſenſibili, nempe ſpeciali manuum impoſitione. 2. Signum illud eſt à Chriſto Domino inſtitutum, ut conſtat ex dictis citato c. 4. ubi evicimus Epiſcopos eſſe à Chriſto Domino inſtitutos, & eſſe Presbyteris Jure Divino ſuperiores. 3. Huicce manuum impoſitioni annexa eſt gratia, ex Apoſtolo 1. ad Timoth. cap. 4. ubi monet diſcipulum, ne negligat gratiam, quæ data eſt illi per impoſitionem manuum, qua ordinatus eſt Epiſcopus Epheſinus: *Noli negligere gratiam, quæ in te eſt, quæ data eſt tibi per prophetiam cum impoſitione manuum Presbyterii.*

Nec dicas, gratiam illam conceſſam fuiſſe Timotheo ratione Presbyteratus, qui pro more illius ſæculi, ut jam obſervavimus, ſimul cum Epiſcopatu conferebatur. Namque alius eſt ritus conſecrandi Epiſcopum, alius initiandi Preſbyterum, ut conſtat ex pleriſque S. Cypriani Epiſtolis, & ex Can. 2. Concilii Carthaginenſis IV. Atqui priore ritu gratiam, de qua Apoſtolus loco citato, conferri conſtans eſt Eccleſiæ Traditio, S. Leo Serm. 1. in Anniverſario ſuæ Aſſumptionis de Conſecratione Epiſcopali ſic habet: *Cùm hujus Divini Sacerdotii Sacramentum etiam ad humanas pervenit functiones, non per generationum tramitem currit, nec quod caro & ſanguis creavit, erigitur; ſed ceſſante privilegio patrum & familiarum ordine prætermiſſo, eos Rectores Eccleſiæ accipis, quos Spiritus Sanctus præparavit, ut in populo adoptionis Dei, cujus univerſus ſacerdotalis, atque regalis eſt, non prærogativa terre-*

næ originis obtineat functionem; ſed dignatio cœleſtis gratiæ gignat Antiſtitem. Theodoretus Lib. 4. Hiſt. c. 5. ſcribit, quendam Moſem nomine virum ſanctum induci non potuiſſe, ut à Lucio Ariano Epiſcopo conſecraretur in Epiſcopum, perſuaſus per impoſitionem manuum Hæretici non dari Spiritum Sanctum. Denique in Ordinatione Epiſcopi Pontifex electo manus imponens, ait: *Accipe Spiritum Sanctum;* atqui ex Concilio Trid. Seſſ. 23. Can. quarto, Epiſcopus non fruſtrà profert ejuſmodi verba: ergo.

Confirmatur. Incredibile omnino eſt Chriſtum, qui largus & munificus in Diaconos & Presbyteros exiſtit, ſolos Epiſcopos prætermiſiſſe, in illorum Ordinatione ampliſſima dona conferre, ut Fideles purgent, ac illuminent, ut loquitur Auctor Libri de Hierarchia Eccleſiaſtica: iſtis verò nulla; quibus tamen competit Fideles perficere per Sacramenta Confirmationis & Ordinationis. Addere liceat: Fideles conjuges per benedictionem nuptialem tanquam per ſignum gratiæ efficax ſanctificantur, ut ſint ſincera imago unionis Chriſti cum Eccleſia: vir diligat uxorem ſicut Chriſtus Eccleſiam, uxor verò ſubdita ſit viro ſicut Eccleſia Chriſto, Epheſ. 5. & ambo onera matrimonii ſuſtineant, quomodo decet Chriſtianos; filioſque ad pietatem inſtituant: & audebit quis aſſerére vacuam eſſe benedictionem, qua conſecrantur Epiſcopi, Eccleſiæ ſponſi, Vicarii amoris Chriſti (ut loquitur S. Ambroſius) quorum Ordo non ſolùm eſt ad gignendos filios, ſicut Presbyterorum, ſed etiam patres, ut ſuprà dicebat S. Epiphanius quibus tota Eccleſia, & regiminis ejus pondus præſertim innititur? Abſit ut in illud ab-

ſurdum

ſurdum lapſi fuerint magni illi Theologi, qui negant Epiſcopatum eſſe Ordinem & Sacramentum à Presbyteratu diſtinctum; ſicut enim docent Epiſcopatum eſſe extenſionem characteris Sacerdotalis, ita & gratiæ.

R. 2. Diaconatus non ſolùm eſt Ordo, ſed etiam Sacramentum propriè dictum. Primum eſſe de Fide aſſeruimus cap. 4. & cap. 5. §. 6. adverſùs Novatores, qui contendunt Diaconatum eſſe miniſterium profanum ab hominibus inſtitutum ad temporalia Eccleſiæ bona adminiſtranda, eleemoſynas diſtribuendas, &c. Secundum negant Durandus in 4. diſt. 24. q. 2. Cajetanus Tom. 1. Opuſculorum Tract. 11. & nonnulli alii Scholaſtici, adverſùs quos hìc duntaxat diſputamus.

Probatur itaque ſecunda pars noſtræ reſponſionis, quia Ordinationi Diaconorum nihil deeſt ex iis tribus, quæ ſupra diximus ad Sacramentum propriè dictum requiri & ſufficere. 1. In Ordinatione Diaconorum eſt ſignum ſenſibile in Eccleſia permanens, ſcilicet manuum impoſitio. 2. Signum illud eſt divinitus inſtitutum, ut probavimus cit. §. 6. 3. Habet annexam promiſſionem gratiæ: *Caro*, inquit Tertullianus Lib. de Reſurrectione Carnis cap. 8. *manus impoſitione adumbratur, ut anima Spiritu illuminetur.* Hanc gratiam ſignificant verba, quæ profert Epiſcopus in ipſa manuum impoſitione: *Accipe*, inquit, *Spiritum Sanctum ad robur.* Quòd autem non fruſtrà id proferat, definiit Concilium Tridentinum Seſſ. 23. Can. 4.

Nec refert, quòd verba illa ab aliquot tantùm ſæculis fuerint inſerta in ritu Ordinationis Diaconorum; Oratio enim, quæ immediatè ſub-

ſequitur, eandem gratiam ſignificat. Utrùm autem forma hujus Sacramenti conſiſtat in laudatis verbis, an in oratione, diſputant Theologi.

Placet illorum ſententia, qui aſſerunt laudata verba habere rationem formæ; quia effectum hujus Sacramenti perfectè exprimunt. Nec obſtat, quòd non fuerint ſemper in uſu; namque ex capite ſeptimo Tractatus de Sacramentis in genere, Chriſtus reliquit Eccleſiæ determinandum quibus verbis exprimerentur effectus Sacramentorum, Græci enim aliis verbis utuntur, quàm Latini. Unde Eccleſia Latina potuit mutare formam hujus Sacramenti, ſervata eadem verborum ſignificatione.

Circa Subdiaconatum, & Minores Ordines, utrùm ſcilicet ſint Sacramenta, major eſt ſcholæ controverſia. Affirmarunt ſanctus Thomas in 4. diſt. 24. & plures è veteribus, quos ſequuntur Victoria, Petrus Soto, Bellarminus, Gamachæus noſter, & alii benemulti. 1. Quia nullus ex iis Ordinibus iterari poteſt: ergo in quolibet eorum imprimitur character: atqui character non poteſt imprimi niſi per Sacramentum: ergo. 2. Quia Chriſtus inſtituit omnia miniſteria neceſſaria, ut debita cum veneratione Euchariſtia celebraretur: *In primitiva Eccleſia*, inquit S. Thomas cit. diſt. 24. q. 1. art. 1. *propter paucitatem Miniſtrorum omnia inferiora miniſteria Diaconis committebantur .... nihilominus erant omnes prædictæ poteſtates, ſed implicitè in una Diaconi poteſtate. Sed poſteà ampliatus eſt cultus divinus; & Eccleſia, quod implicitè habebat in uno Ordine, explicitè tradidit in diverſis.* 3. Quia ex Concilio Tridentino Seſſ. 23. cap. 2. ab initio naſcentis Eccleſiæ Subdiaconatus, & quatuor minores

nores Ordines fuerunt in uſu: ergo à Chriſto inſtituti ſunt.

Verùm hujuſmodi momenta non admodùm urgent.

Non primum, quia nec Tonſura Clericalis ſemel validè collata, nec conſecrationes Eccleſiarum iterantur, etiamſi nullus in eis imprimatur Character.

Non ſecundum, quia ſi pro variis miniſterii aſſerendi ſunt diverſi Ordines, & diſtincta Sacramenta, in Oſtiariatu implicitè continebuntur quatuor Ordines, & in Lectoratu quinque; nam ex dictis Oſtiario competunt quatuor officia, & Lectori quinque; & ita penes erit Eccleſiam multiplicare innumeros Ordines & Sacramenta.

Non tertium; tum quia in Eccleſia Græca omnes illi Ordines non ſunt in uſu; tum quia non ſequitur ea eſſe inſtitutionis divinæ, quæ ſemper obſervata ſunt; ſed folùm non eſſe facilè mutanda. Benedictio fontis baptiſmalis, & exorciſmi in ritu Baptiſmi ſemper uſurpata ſunt, inde tamen nullus colliget, ea fuiſſe à Chriſto inſtituta. Quare

R. 3. Subdiaconatus & quatuor minores Ordines non ſunt Sacramenta. Ita ex Veteribus Amularius Lib. 2. de Officiis Eccleſiaſticis cap. 6. Yvo Carnotenſis 2. parte Decreti cap. 72. Gratianus diſt. 21. in Præfatione, Hugo à S. Victore Lib. 2. de Sacramentis; Magiſter Sententiarum Lib. 4. diſt. 24. Durandus; & ex recentioribus Cajetanus, Dominicus Soto; Navarrus, Vaſqueſius, Eſtius, & alii quamplurimi; adeo ut hæc ſententia videatur evaſiſſe communior.

Probatur autem 1. ex confutatione oppoſitæ ſententiæ.

Probatur 2. poſitivè triplici ratione.

Prima petitur ex Traditione; Patres enim conſtanter docent in Ordinatione dari Spiritum Sanctum per manuum impoſitionem, nunquam verò meminerunt dari per inſtrumentorum porrectionem: atqui in Ordinatione Subdiaconorum & Clericorum inferiorum nulla fit manuum impoſitio. Ergo Patres non crediderunt in ejuſmodi Ordinatione dari Spiritum Sanctum, nec proinde conferri Sacramentum.

Secunda ratio me maximè movet, nempe ſolus Epiſcopus eſt Miniſter Sacramenti Ordinis, ut infrà probabitur ex ſanctis Epiphanio, Hieronymo, & Auguſtino adverſùs Aërium: atqui eodem ſæculo, ſcilicet quarto, quo Aërius errorem ſuum finxit, Chorepiſcopis in Concilio Antiocheno conceditur poteſtas ordinandi Subdiaconos, & alios inferiores Miniſtros, quod deinceps Concilium Nicænum ſecundum, & alia confirmarunt, ut dictum eſt ubi de Chorepiſcopis. Idem Concilium Nicænum ſecundum Canone 14. poteſtatem tribuit Abbatibus, modò ſint Presbyteri, & ab Epiſcopo benedicti, ſuos ſubditos initiandi ad minores Ordines. Idem privilegium iis concedunt Alexander III. cap. &c. *Requiſivit*, tit. 13. *ordinatis ab Epiſcopo*, &c. Innocentius III. cap. *Cùm contingat*, tit. *de ætate & qualitate Ordinandorum*, & Concilium Tridentinum Seſſ. 23. c. 10. de Reform. *Abbatibus*, inquit, *ac aliis, quantumvis exemptis, non liceat in poſterum . . . cuiquam, qui Regularis ſubditus ſibi non ſit, Tonſuram vel minores Ordines conferre.*

Ter-

Tertia ratio : ſi illi Ordines eſſent inſtitutionis divinæ, Eccleſia, utpotè fidelis cuſtos depoſiti à Deo ſibi crediti, illos cautè conſervaſſet : atqui Eccleſia Græca, ut ſuprà monuimus, à mille annis & ſuprà, ſolùm Lectoratum ex quatuor minoribus Ordinibus retinet, nec propterea Latini cum Græcis congregati in Concilio Conſtantinopolitano generali octavo, in Lugdunenſi ſecundo; & Florentino, ullam litem moverunt, quaſi Græci à divina inſtitutione recederent : ergo veriſimilius eſt hujuſmodi Ordines ab Eccleſia eſſe inſtitutos, nec proinde habere rationem Sacramenti propriè dicti.

Eccleſiæ igitur id contigit, inquit Cardinalis Bona, quod hominibus ſolet, qui cùm tenuis ſunt fortunæ, uno contenti ſunt famulo ; ubi verò augentur eorum reditus, augent etiam domeſticorum numerum, familiæ miniſteria dividunt, ſingula ſingulis diſtribuentes, ut ſpectabili famulorum grege ſtipati honoratiores incedant. Sic Eccleſia in ſui primordiis paupercula, & infidelium perſecutionibus agitata, uno utebatur Miniſtro, Diacono ſcilicet, ad omnes Functiones Hierarchicas. Cùm autem crevit credentium multitudo, & Fidelium oblationes, plures inſtituit Miniſtros, varia, quæ Diaconis incumbebant, miniſteria, in ſingulos diſtribuit, tremenda myſteria auguſtiori pompa & apparatu, ad provocandam Fidelium reverentiam accommodata, celebravit ; viditque impletum quod prædixerat Deus Iſaiæ cap. 60. v. 15. *Ponam te in ſuperbiam ſæculorum, gaudium in generationem & generationem, & ſuges lac gentium, & mamilla Regum lactaberis.* Quomodo ergo nunc periit priſtinus ille decor ? un-

de præſens Eccleſiæ dejectio, & inopia tanta, qualem ab initio paſſa non eſt, ut Paſtores non in pagis modò, ſed & in ampliſſimis urbibus, ne vel Diaconos habeant ad miniſterium? an quia Fidelibus res familiaris eſt anguſtior, aut quia refriguit eorum pietas? Laudandi tamen, quòd ſumptibus ſuis plura, quàm unquam, magnifica exſtruant Oratoria, Collegia, ſeu Sodalitia paſſim inſtituant, aſſignatis amplis redditibus ad alendos Sacerdotes & alios Clericos magno numero. Sed cui probabitur, quòd Eccleſiam matricem à pietate ſua excludant, quæ etiam neceſſariis indiget; deeſt illi ſplendida ſuppellex, qualis decet ad ſolemnia ſacrificia; deſunt ſacri Miniſtri, quorum vices ſupplent Ludimagiſter & Laici conjugati; deeſt & Sacerdotum ſufficiens numerus ad plebem ut par eſt regendam, & ſpiritalia ſubſidia ſuppeditanda. Hinc alio divertunt oves, Paſtorem nec audiunt, nec ſequuntur; jacetque Eccleſiaſtica Diſciplina. Quibus malis ut occurrat Tridentina Synodus, Epiſcopos hortatur, eiſque præcipit Seſſ. 23. c. 17. de Reformatione, ut quovis modo Eccleſias Cathedrales & Parochiales priſtino ſplendori reſtituant, iiſque provideant Miniſtros cujuſque gradus & Ordinis, *ut ſanctorum Ordinum*, inquit, *à Diaconatu ad Oſtiariatum functiones ab Apoſtolorum temporibus in Eccleſia laudabiliter receptæ, & pluribus in locis aliquandiu intermiſſæ, in uſum juxta ſacros Canones revocentur, nec ab Hæreticis tanquam otioſæ traducantur: illius priſtini moris reſtituendi deſiderio flagrans ſancta Synodus decernit, ut in poſterum hujuſcemodi miniſteria nonniſi per conſtitutos in dictis Ordinibus exerceantur; omneſque & ſingulos Prælatos Eccleſiarum in Domino hortatur, & illis*

lis præcipit, ut quantùm fieri commodè poterit, in Eccleſiis Cathedralibus, Collegiatis, & PAROCHIALIBUS ſuæ Diœceſis, ſi populus frequens, & Eccleſiæ proventus id fere queant, hujuſmodi functiones curent reſtituendas, & ex aliqua parte reddituum aliquorum SIMPLICIUM BENEFICIORUM, *vel Fabricæ Eccleſiæ, ſi proventus ſuppetant, aut utriſque illorum, eas functiones exercentibus ſtipendia aſſignent.*

CAPUT VII.

De materia & forma cujuslibet Ordinis.

Certum eſt formam cujuſvis Sacramenti eſſe verba, quæ proferuntur à Miniſtro in ipſo uſu materiæ, v.g. in Baptiſmo, *ego te baptizo*, &c. dum funditur aqua: in Extrema Unctione, *per iſtam unctionem*, &c. cùm ungitur infirmus. Ubi ergo aſſignaverimus materiam ſingulis Ordinibus eſſentialem, perſpicuum erit eorundem formam eſſe verba ab Epiſcopo prolata, cùm materiam applicat; v. g. cùm manus imponit, vel inſtrumenta porrigit.

Priuſquam autem quidquam definiatur circa Ordinum materiam, obſervandum eſt imprimis quinam ab Eccleſia, qui verò à Chriſto ſint inſtituti; cùm enim priores pendeant à voluntate Eccleſiæ, penès illam eſt eorum ritus immutare, vel adjiciendo, vel detrahendo, ita ut materia, quæ priùs fuit accidentaria, vel minimè uſurpata, ut traditio Libri Epiſtolarum in ritu Subdiaconatus eſſentialis evadat, ſi viſum fuerit Eccleſiæ. At de poſterioribus id dici nequit; quia cùm ejuſmodi Ordines ſint Sacramenta propriè

dicta, illorum materia fuit à Chriſto Domino determinata, nec poteſt Eccleſia quidquam immutare circa illius ſubſtantiam, ut latè proſecuti ſumus Tract. de Sacramentis in genere c. 7. adeò ut quæ primis ſæculis in Ordinatione Diaconatus, Presbyteratus, & Epiſcopatus, fuerunt accidentaria, aut prorſus prætermiſſa, jam eſſentialia cenſeri nequeant His præmiſſis,

Q. 1. *Quænam eſt materia Subdiaconatus, & inferiorum Ordinum?*

R. Conſtat ex Concilio Carthaginenſ. 4. Can. 5. & ſequent. ex Sacramentario S. Gregorii, & Pontificali Romano in Eccleſia Latina materiam Subdiaconatus ſemper fuiſſe calicem vacuum cum patena, urceolum cum aqua, mantile, & manutergium: Acolythatus urceolum vacuum, & Ceroferarium cum cereo: Exorciſtatus Librum Exorciſmorum: Lectoratus Codicem, de quo Lector lecturus eſt: Oſtiariatus Claves Eccleſiæ.

Dixi, *in Eccleſia Latina*; namque in Græca Subdiaconatus & Lector ordinantur per manuum impoſitionem.

Q. 2. *Traditio Libri Epiſtolarum, urceoli, mantilis, & manutergii in Subdiaconatu, candelabri in Acolythatu, & pulſus campanæ, ac januæ obſeratio & apertio pertinentne ad materiam eſſentialem illorum Ordinum?*

R. Traditio Libri Epiſtolarum in Ordinatione Subdiaconatus recens eſt, cùm illius non meminerint Concilium Carthaginenſe IV. Sacramentarium S. Gregorii, Hugo Victorinus, Magiſter Sententiarum, & S. Thomas; nec ullo indicio deprehendi poteſt Eccleſiam inſtituiſſe illum ritum uti materiam neceſſariam hujuſce Ordinis; cùm nequidem ipſe Eugenius IV. ejus mentionem faciat

ciat in ſuo Decreto pro Armenis. Vulgò autem creditur traditionem urceoli, mantilis, & manutergii eſſe materiam accidentariam tantùm; quia iſta in Concilio Carthaginenſi & in Pontificali Romano non porriguntur à Pontifice, ſed ab Archi-Diacono. Idem ſentiendum de pulſu campanæ, & obſeratione januæ. Traditionem candelabri cum cereo eſſentialem non eſſe ſcribunt Paludanus in 4. diſt. 24. & Sylvius ad quæſtionem 37. Supplementi; qui pro ſua opinione laudat hæc S. Thomæ verba art. 5. ad 5. *In datione urceoli imprimitur Acolytho character.*

Q. 3. *Inſtrumenta illa debentne tangi ab initiando?*

R. Nonnulli exiſtimant ſatis eſſe, ſi porrigantur ab Epiſcopo, & initiandi aliquo ſigno teſtentur ſe ea acceptare. Ita Albertus in 4. diſt. 24. Cajetanus, Victoria quæſt. 23. Vaſqueſius, & alii. Sed S. Thomas in Supplemento quæſt. 34. art. 5. ad 3. contrariam ſententiam amplectitur; *Quia ipſa verba formæ*, inquit, *videntur oſtendere, quod tactus materiæ ſit de eſſentia Sacramenti; quia dicitur, accipe hoc, vel illud.*

Q. 4. *Eſtne neceſſe ut tangantur ſingulæ materiæ partes, v. g. calix & patena, ceroferarium & cereus?*

R. Graves Theologi, ut Yſambertus noſter, & Gonetus, cenſent ſatis eſſe, ſi materia tangatur in aliqua ſui parte; quia in rubrica Pontificalis Romani dicitur, Pontificem tradere ſingulis ad Subdiaconatum initiandis calicem vacuum, patena vacua ſuperpoſita, *quem ſucceſſivè ſinguli tangunt.* Ergo cum pronomen, *quem* referatur ad ſolum calicem, neceſſe non eſt ut phyſicè tangatur patena. Deinde ſicut in ritu Presbyteratus vinum, quod eſt in calice, cenſetur moraliter tan-

gi per contactum calicis, quidni & patena cum pane ſuperpoſita? Nihilominus quia in uſu Sacramentorum non licet ſequi opiniones incertas, relicta tutiore, in praxi omnino ſingulas partes contingere oportet, Namque 1. Concilium Carthaginenſe quartum Can. 5. requirit contactum patenæ & calicis: *Patenam*, inquit, *de Epiſcopi manu accipiat*, *& calicem vacuum.* 2. Liber Pontificalis in Ordinatione Presbyterorum ait, *cuppam calicis & patenam ſimul tangunt.*

Q. 5. *Quænam eſt materia Diaconatus & Presbyteratus?*

Ambos illos Ordines hìc conjungimus; quia iiſdem momentis materia utriuſque Sacramenti aſſerenda eſt adverſùs opiniones diverſas, quæ maximè ſcholas dividunt.

Prima opinio, quæ eſt Dominici Soto, Capreoli, Vaſqueſii, & aliorum, contendit materiam adæquatam Diaconatus eſſe Codicem Evangeliorum, Presbyteratus verò calicem cum vino & aqua, & patenam ſuperpoſitam cum hoſtia. Quin Vaſqueſius hanc ſuam ſententiam ita certam exiſtimat, ut oppoſitæ notam non ſolùm temeritatis, ſed etiam erroris inurendam cenſeat. Sed ipſe temeritatis arguitur ab aliis Theologis, ac præſertim à Maldonato Tractatu de Sacramento Ordinis, ubi probat Fide Catholica tenendum manuum impoſitionem eſſe partem eſſentialem Sacramenti Ordinis.

Secunda opinio eſt eorum, qui cenſent materiam eſſentialem Diaconatus & Presbyteratus eſſe tum impoſitionem manuum, tum traditionem inſtrumentorum, Codicis ſcilicet Evangeliorum in Ordinatione Diaconi, & calicis cum patena

in

in Ordinatione Presbyteri. Ita Bellarminus, Sylvius, Hallierus, Gamachæus, Yſambertus, & alii non pauci. Ex patronis tamen hujus ſententiæ nonnulli impoſitionem manuum confundunt cum traditione inſtrumentorum, utpotè quæ fieri nequeat ſine manus extenſione, & morali impoſitione. Sed perperam; nam Concilium Carthaginenſe IV. citato Canone quinto, expreſſè monet Subdiaconum non ordinari per manus impoſitionem; *quia*, inquit, *manus impoſitionem non accipit, patenam de manu Epiſcopi accipiat.* Eadem habet Concilium Meldenſe Can. 44. Ergo extenſio manus ad porrigenda inſtrumenta non eſt manus impoſitio, de qua loquuntur Veteres.

Tertia opinio adæquatam tum Diaconatus, tum Presbyteratus materiam reponit in ſola manuum impoſitione. Ita Durandus de materia Diaconatus, qui aſſerit in Eccleſia Anicienſi, cui præerat, non fuiſſe in more tradere Librum Evangeliorum. Sed idem de materia etiam Presbyteratus ſentiunt Petrus Soto, Becanus, Arcudius, Morinus, & alii quam plurimi recentiores, eamque ſententiam in Academia Pariſienſi communiter propugnant Baccalaurei Licentiam decurrentes. His præmiſſis, ad propoſitam quæſtionem,

R. Materia Diaconatus & Presbyteratus conſiſtit in ſola manuum impoſitione.

Probatur 1. ex Scriptura, quæ ſolius manuum impoſitionis meminit. De Ordinatione primorum Diaconorum habetur Act. 6. *orantes impoſuerunt eis manus.* De Ordinatione Presbyterorum ſcribit Apoſtolus 1. ad Timoth. 5. *manus citò nemini impoſueris.* Et c. 4. *Noli negligere gratiam,*

quæ

quæ in te eſt, quæ data eſt tibi . . . . . . cum impoſitione manuum Presbyterii.

Probatur 2. ex conſtanti univerſalis Eccleſiæ Traditione. Namque Eccleſia Græca in Ordinatione Diaconorum & Presbyterorum hactenus ſolam adhibuit manuum impoſitionem, nec aliam materiam uſurpavit Eccleſia Latina per decem prima ſæcula, ut conſtat ex Concilio Carthaginenſi quarto, Nicæno ſecundo, Meldenſi, ex omnibus Sacramentariis, & Scriptoribus Rerum Liturgicarum, ut Alcuino, Amalario. In veteri quidem Ordine Romano fit mentio porrectionis Calicis; ſed in ritu conſecrationis Epiſcopi, non verò in Ordinatione Presbyteri. Quid ad hæc patroni oppoſitæ ſententiæ?

Nonnulli ex iis reſpondent nihil concludi poſſe ex ſilentio Veterum, utpotè qui Infidelibus Religionis noſtræ myſteria occultare ſtuduerint; ſed ex hodierna Eccleſiæ praxi colligendum, inſtrumenta, de quibus eſt controverſia, ſemper fuiſſe uſurpata in Ordinatione Diaconorum & Presbyterorum; illudque confirmare nituntur facto Chriſti Domini, qui in ultima cœna Apoſtolos inſtituit Sacerdotes per porrectionem calicis. Ad id autem, quod eis objicitur, Codicem Evangeliorum non potuiſſe ab Apoſtolis porrigi primis Diaconis Act. 6. cùm nondum ſcriptum eſſet Evangelium; fingunt Apoſtolos præcipua Fidei dogmata exaraſſe in charta, quam illi Diaconis tangendam tradiderunt.

Sed commenta illa exſufflantur etiam ab iis, qui negant impoſitionem manuum eſſe materiam adæquatam Diaconatus & Presbyteratus. Enimverò quid ſacratius habet inſtrumentorum porrectio,

ctio, ut occultetur potiùs, quàm manuum impoſitio, cujus meminerunt Concilia, Sacramentaria, & veteres Scriptores Eccleſiaſtici? Cur Concilium Carthaginenſe quartum inſtrumentorum porrectionem expoſuit in Ordinatione Subdiaconorum & inferiorum Clericorum, contexit verò in Ordinatione Diaconorum & Presbyterorum? Cur idem Concilium inſtrumentorum meminit in Conſecratione Epiſcopi, non verò in Ordinatione Presbyteri & Diaconi, ſi in quolibet ritu adhibebatur; ſic enim habet Can. 2. *Epiſcopus cùm ordinatur, duo Epiſcopi ponant & teneant Evangeliorum Codicem ſuper caput & cervicem ejus, & uno ſuper eum fundente benedictionem, reliqui omnes Epiſcopi, qui adſunt, manibus ſuis caput ejus tangant.* Expendemus autem ad quæſtionem ſequentem, num illa Libri impoſitio pertineat ad ſubſtantiam Conſecrationis Epiſcopalis. Denique fictitium eſt, & ab omnium Veterum ſenſu alienum, Chriſtum per porrectionem calicis Apoſtolos conſecraſſe Sacerdotes; conſtat enim ex cap. 22. Lucæ v. 17. Apoſtolos calicem ſibi invicem diſtribuiſſe, dicente Domino, *accipite & dividite inter vos:* unaque eſt omnium ſententia, Apoſtolos ſine Sacramento, & ſola Chriſti voluntate fuiſſe ordinatos Presbyteros & Epiſcopos.

Reſpondent igitur alii, Chriſtum materias quorundam Sacramentorum in genere duntaxat, inſtituiſſe, poteſtatemque feciſſe Eccleſiæ illas determinandi in ſpecie; ita ut penès illam ſit efficere, ut materia, puta manuum impoſitio, quæ priùs legitima erat, ſit deinceps irrita.

Unde verò illud habent? an ex Scriptura, an ex Traditione? Nullo modo. Quin Scriptura,

&

& univerſalis Eccleſiæ Traditio huic opinioni adverſantur: Apoſtoli Diaconos & Presbyteros manuum impoſitione conſecrârunt; huncque morem ab Apoſtolis derivatum Eccleſia ſemper & ubique retinuit uſque ad decimum ſæculum: atqui quod ſemper & ubique obſervatum eſt, illud inſtitutionis divinæ cenſeri debet. Conſule quæ in hanc rem latè proſecuti ſumus Tractatu de Sacramentis in genere cap. 7. ubi momenta, quæ favere videntur oppoſitæ ſententiæ, confutavimus.

Reſpondent ſe id habere ex Eccleſia, quæ cùm ſit infallibilis auctoritatis, regaturque à Spiritu Sancto, non mutaſſet Ordinationis materiam, impoſitionem ſcilicet manuum ubique uſu receptam, niſi Chriſtus ejuſmodi auctoritatem ipſi conceſſiſſet.

Contra 1. Vitioſo hìc utuntur circulo; probant enim porrectionem inſtrumentorum à decimo ſæculo introductam, eſſe materiam eſſentialem Ordinationis; quia Eccleſia accepit poteſtatem determinandi in ſpecie materias quorundam Sacramentorum: & ſimul probant hancce poteſtatem ipſi competere; quia actu & de facto novam Ordinationis materiam inſtituit ac determinavit.

Contra 2. admiſſa ejuſmodi reſponſione, graviſſima ſequuntur incommoda, nempe Religionis noſtræ dogmata ex Traditione ſtabiliri non poterunt, quiſque pro libidine ſua Scripturas interpretabitur, & via aperietur omnibus novitatibus; quæ enim Eccleſiæ Traditio antiquior, univerſalior, in Scripturis clariùs fundata, &

per

per decem ſæcula magis conſtans, quàm impoſitionem manuum eſſe adæquatam materiam ſacræ Ordinationis ? ſi Eccleſia poſt decimum ſæculum abſque adminiculo Scripturæ, & Traditionis divinæ definiit porrectionem inſtrumentorum fore deinceps eſſentialem Ordinationis materiam, loco impoſitionis manuum ; jam in definiendis Fidei controverſiis non erunt ampliùs conſulendæ Scripturæ & Traditio ; ſed expectanda à Deo nova revelatio. Hæc pacifico animo, & abſque cenſoria nota oppoſitæ ſententiæ, dicta ſint ad vindicandas divinas Traditiones adverſùs Novatores, quibus oppoſita ſententia arma ſuppeditare videtur, ut audaciùs impugnent Apoſtolicas Traditiones, & obſtinatiùs inſiſtant præſumpto ſpiritui privato, ducti auctoritate illorum Theologorum, qui ſine Scriptura, & contra univerſalem Eccleſiæ Traditionem, contendunt mutari poſſe, & de facto mutatam Sacramentorum materiam.

Ut ergo illibatum ſervaretur fundatiſſimum Eccleſiæ Catholicæ dogma, Scripturam & Traditionem eſſe neceſſariam Fidei regulam, conſultius erat in præſenti materia amplecti certum, & dimittere incertum. Duo autem ſunt certa: primum, Eccleſiam nullam ſibi tribuere poteſtatem, quam non poſſit probare vel ex Scriptura, vel ex Traditione: ſecundùm, poteſtatem mutandi materiam eſſentialem ſacræ Ordinationis non poſſe probari ſive ex Scriptura, ſive ex Traditione: incertum verò, utrùm à ſeptem ſæculis porrectionem inſtrumentorum adjecerit impoſitioni manuum tanquam materiam eſſentialem, aut accidentalem ; nulla enim hac de re extat Eccleſiæ definitio : Ergo recta ratio videtur exigere : ut

dicatur Eccleſiam, retenta manuum impoſitione, quam Scriptura & univerſalis Traditio commendant ut unicam Ordinationis materiam, ad majorem explicationem & ſolemnitatem, porrectionem inſtrumentorum, ſicut & manuum unctionem, adjeciſſe tanquam quid accidentarium.

Inſtant Patroni oppoſitæ ſententiæ: atqui conſtat, porrectionem inſtrumentorum fuiſſe ab Eccleſia invectam tanquam eſſentialem materiam, ſacræ Ordinationis: Ergo cùm Eccleſia errare non poſſit, rectè inde concluditur, eam accepiſſe à Chriſto poteſtatem mutandi materias quorumdam Sacramentorum.

Probant antecedens 1. ex conſenſu veterum Scholaſticorum; id enim ſunt jam in Eccleſia, inquiunt Scholaſtici, quod ante eos fuerunt ſancti Patres: atqui conſenſus ſanctorum Patrum eſt certiſſimum veritatis Catholicæ teſtimonium: Ergo & conſenſus Scholaſticorum. 2. Ex Pontificali Romano, in quo Pontifex tradens cuilibet initiando calicem cum vino, & patenam cum hoſtia ait: *Accipe poteſtatem offerre ſacrificium Deo, Miſſaſque celebrare*: quibus verbis ſignificat ſe per ejuſmodi ſymbola conferre characterem Sacerdotalem. 3. Ex Decreto Eugenii IV. in quo ſummus Pontifex, probante Concilio Florentino, exponit Armenis quæ ſit vera Eccleſiæ Romanæ Doctrina circa Sacramentum Ordinis, ſic autem ritum Ordinationis deſcribit, *ſextum Sacramentum eſt Ordinis, cujus materia eſt illud, per cujus traditionem confertur Ordo, ſicut Presbyteratus traditur per calicis cum vino, & patenæ cum pane porrectionem; Diaconatus verò per Libri Evangeliorum dationem; Subdiaconatus verò*, &c. Ergo.

Nego

Nego antecedens, & reſpondeo ad momenta in ejus confirmationem prolata.

Ad primum, diſtinguo majorem: conſenſus plurium veterum Scholaſticorum eſt in Eccleſia, quod conſenſus ſanctorum Patrum, Nego majorem: omnium, ſubdiſtinguo: ſi nitatur divina Traditione, aut aliquo Eccleſiæ decreto, Concedo: ſecus, Nego majorem. Itaque quod nonnulli viri pii proferunt veluti effatum, ſcilicet, id nunc ſunt in Eccleſia Scholaſtici, quod fuerunt ſancti Patres, quibus ſucceſſerunt, non eſt abſolutè verum, & accuratiori examine indiget. Ac 1. quidem verum non eſt, conſenſum plurium Scholaſticorum eſſe indubitatum teſtimonium veritatis Catholicæ: namque Innocentius XI. anno 1679. & Clerus Gallicanus anno 1700. proſcripſerunt hanc propoſitionem inter Recentiores communem, *præcepto communionis annuæ ſatisfit per ſacrilegam corporis Domini manducationem.* Deinde veteres Scholaſtici, ut Hugo Victorinus, Richardus Victorinus, Magiſter Sententiarum, Guillelmus Antiſſiodorenſis, Albertus Magnus, Alexander Halenſis, S. Bonaventura, & alii, docuerunt, contritionem perfectam eſſe diſpoſitionem neceſſariam ad Sacramentum Pœnitentiæ, quam Doctrinam Patres Tridentini, etſi nulli cenſuræ ſubjecerint, non obſcurè tamen improbarunt Seſſ. 14. cap. 4. ubi docent contritionem perfectam reconciliare peccatorem priuſquam Sacramentum actu percipiat.

Addo: nec ipſos patronos oppoſitæ ſententiæ contendere, omnes Scholaſticos veteres faviſſe ſuæ opinioni. Plures quidem pro ſua ſenten-

tia numerant, ut Hugonem Victorinum, & Magiſtrum Sententiarum; ſed immeritò; quia illi Scholaſtici non aſſerunt per traditionem inſtrumentorum conferri poteſtatem Ordinis, ſed dari ſignum acceptæ jam poteſtatis: *accipiunt*, inquit Hugo, *calicem cum vino, & patenam cum hoſtiis de manu Epiſcopi, quatenus his inſtrumentis poteſtatem ſe accepiſſe agnoſcant placabiles Deo hoſtias offerendi.* Fatendum tamen eſt, S. Thomam in Supplem quæſt. 37. art. 5. diſertis verbis oppoſitam ſententiam amplexum fuiſſe; ſic enim habet: *in ipſa datione calicis ſub forma verborum determinata character Sacerdotalis imprimitur.* Sed præterquam quòd eo loci videatur agnoſcere impoſitionem manuum pertinere ad ſubſtantiam Sacramenti, cùm ait, *per manus impoſitionem datur plenitudo gratiæ per quam ad magna officia ſint idonei, & ideo ſolis Diaconibus & Sacerdotibus fit manus impoſitio? quia eis competit diſpenſatio Sacramentorum;* multa ex iis, quæ junior ſcripſerat in Libros Sententiarum, retractavit in ſua Summa, quam morte præventus non abſolvit, nec recognoſcere potuit, quæ tradiderat de Sacramento Ordinis.

2. Unanimis conſenſus veterum Scholaſticorum in iis, quæ ſunt traditionis divinæ, & ab Apoſtolis accepta creduntur, eſt locupletiſſimum teſtimonium Catholicæ veritatis, à quo recedere non licet; quia non ſua docent, ſed quæ à majoribus acceperunt continua ſucceſſione tanquam à Chriſto per Apoſtolos tradita. Sic conſenſus eorum circa confeſſionem ſacramentalem, tranſubſtantiationem, &c. eſt habendus tanquam accuratior explicatio Catholicæ veritatis.

Ubi

Ubi verò communis Scholaſticorum tam modernorum, quàm veterum Doctrina nec Scriptura, nec Traditione, nec ullo Eccleſiæ Decreto, ſed ſola veriſimilitudine fulcitur, non poteſt eſſe regula Fidei; cùm Fides ſolo Dei verbo nitatur; quod nobis non innoteſcit niſi vel per Scripturam, vel per Traditionem, & Eccleſiæ propoſitionem. Atqui Doctrina, qua aſſeritur traditio inſtrumentorum tanquam eſſentialis materia Ordinationis Diaconorum & Presbyterorum ita prodiit undecimo ſæculo, ut nullo fulciretur Scripturæ vel Traditionis teſtimonio, ut jam demonſtravimus; nùllo Eccleſiæ vel Summorum Pontificum Decreto, ſed ex ſola praxi recens introducta opinati ſunt veteres, qui nobis opponuntur Scholaſtici; cùm probandum ipſis incumberet, praxim illam fuiſſe invectam non ſolùm ad majorem ſolemnitatem, & expreſſiorem poteſtatis Sacerdotalis explicationem; ſed ut eſſet loco impoſitionis manuum ad eorum ætatem uſurpatæ materia Sacramenti vel adæquata, ut contendunt patroni primæ ſententiæ, vel ſaltem partialis, juxta ſecundam ſententiam. Cur Traditio inſtrumentorum ipſis potiùs viſa eſt materia eſſentialis, quàm unctio manuum, cùm iſta ſit antiquior, ut patet ex Epiſtola Nicolai I. ad Rodulphum Epiſcopum Bituricenſem, à quo interrogatus fuerat, num Diaconis ſicut Presbyteris, manus eſſent perungendæ; nec Traditio, aut Eccleſiæ Decretum priori ritui magis faveat, quam poſteriori. ?

Ulteriùs quæro ab Adverſariis, utrùm porrectio inſtrumentorum, quæ non ſtatim, ſed ſenſim ubique obtinuit, ſicut & unctio, evaſerit ma-

teria eſſentialis mox ut invecta eſt, an poſt aliquod temporis intervallum, & quale fuerit illud temporis intervallum, ut caſſa cenſeretur Ordinatio peracta ſola manuum impoſitione? Primum dici non doteſt, propter abſurdum, quod inde ſequeretur, nempe irritas fuiſſe Ordinationes in Eccleſiis, ubi porrectio inſtrumentorum non erat in uſu, proptereaque fuiſſe iteratas; quod ex nulla hiſtoria probare poſſunt. Nec ſecundum dici poteſt: qua enim auctoritate fixum & determinatum eſſet illud tempus, ultra quod Ordinatio ſine porrectione inſtrumentorum peracta cenſeretur nulla? Non conſenſum ſingulorum Epiſcoporum, qui, cùm auctoritate ſint pares, ſibi invicem Legem imponere nequeunt; niſi congregati in Concilio legitimè coacto. Requirebatur ergo auctoritas univerſalis Eccleſiæ, vel ſaltem decretum ſummi Pontificis ubique receptum. Sicut matrimonia clandeſtina ante Concilium Tridentinum valida, irrita deinceps haberentur, opus fuit Decreto univerſalis Eccleſiæ, in quo figeretur tempus, quo nova illa ſanctio robur ſuum haberet, ne dubia ac incerta eſſent matrimonia. Unde Concilium Tridentinum hujuſce ſanctionis auctor Seſſ. 24. cap. 1. de Reform. ſic habet: *Decernit inſuper, ut hujuſmodi decretum in unaquaque Parochia ſuum robur poſt triginta dies habere incipiat, à die primæ publicationis in eadem Parochia factæ numerandos.* Atqui hujuſmodi cautio eò magis fuit neceſſaria in dicta ab Adverſariis mutatione, quòd Ordinatio Presbyterorum, à qua Sacramentorum veritas pendet, ſit majoris momenti. Cùm ergo nullum extiterit Eccleſiæ vel ſummi Pontificis Decretum irritans Ordinationes abſque inſtru-

inſtrumentorum Traditione peractas ab undecimo ſæculo uſque ad Concilium Florentinum, neceſſariò concluditur ejuſmodi traditionem inſtrumentorum ante Concilium Florentinum non fuiſſe eſſentialem Ordinationis materiam.

Ad ſecundum. Neque ex hiſce verbis, quæ profert Epiſcopus, dum tradit calicem, *accipe poteſtatem auferre* &c. colligi poteſt tunc imprimi characterem Sacerdotalem; namque in omnium ſententia Presbyter, dum ungitur, non accipit poteſtatem benedicendi & conſecrandi, quamvis Epiſcopus dicat, *per iſtam unctionem, & noſtram benedictionem*, *quæcumque benedixerint* (manus iſtæ) *benedicantur*, *& quæcumque conſecraverint*, *conſecrentur*: & juxta patronos primæ ſententiæ, non datur poteſtas remittendi peccata, ſed data declaratur, cùm Pontifex manus imponens Presbytero dicit: *Accipe Spiritum Sanctum*, *quorum remiſeris peccata*, *remittuntur eis :* Ergo à pari per verba illa, *accipe poteſtatem auferre*, non datur, ſed data ſignificatur offerendi poteſtas.

Ad tertium, petitum ex Decreto Eugenii IV. 1. Decretum illud editum eſt ſoluto Concilio Florentino; jam enim receſſerant Græci, & ſoli Latini illud probare potuerunt. 2. Eugenius nihil novum definit, ſed exponit ſolùm Armenis, quinam eſſent ritus Eccleſiæ Romanæ in conferendis Sacramentis. 3. Non ſingulos ritus recenſet (quod maximè notandum eſt) ſed eos duntaxat, in quibus Armeni fortè diſcrepabant ab Eccleſia Romana, nullam enim facit mentionem ritus, quo conſecrantur Epiſcopi, Libri Epiſtolarum in Ordinatione Subdiaconi, & impoſitio-

ſitionis manuum in Ordinatione Diaconi, quam tamen patrôni ſecundæ ſententiæ aſſerunt eſſe neceſſariam Diaconatus materiam. 4. Decretum illud non dirigitur ad univerſalem Eccleſiam, ſed ad Armenos duntaxat; nulla in eo includitur clauſula irritans Ordinationes alio ritu peractas, nullum præceptum illius promulgandi in ſingulis Eccleſiis, nullum tempus in eo præſcribitur, ultra quod Ordinatio Presbyteri abſque Ttaditione calicis futura ſit nulla. 5. Denique Concilium Tridentinum nedum adhæſit huicce decreto tanquam neceſſariæ Ordinationum regulæ, quin diſertè docet Seſſ. 14. cap. 3. de Extrema Unctione, Presbyteros ritè ordinari facta mentione traditionis inſtrumentorum. Ergo nec ante Concilium Florentinum, nec in ipſo Concilio exiit ullum Eccleſiæ edictum, qua Traditio inſtrumentorum ſtatueretur neceſſaria Diaconatus & Preſbyteratus materia.

Duo objiciunt Adverſarii adverſùs noſtram reſponſionem. Primum in Pontificali Romano electi ad Presbyteratum dicuntur ordinandi ante traditionem calicis, licèt manus jam fuerint ipſis impoſitæ: poſt traditionem verò ſimpliciter vocantur Presbyteri: Ergo in ſola Traditione inſtrumentorum confertur character Sacerdotalis. Secundum, Innocentius III. cap. *Paſtoralis*, & Gregorius IX. cap. *Presbyter*, tit. *de Sacramentis non iterandis*, definiunt non iterandam Ordinationem, in qua omiſſa fuerit manuum impoſitio; ſed cautè ſupplendum quod fuerat prætermiſſum. Ergo valet Ordinatio ſine manuum impoſitione. Verùm iſta momenta non ſunt magni ponderis.

Non

Non primum; quia electi tamdiu cenſentur ordinandi, quamdiu circa eos completus non eſt Ordinationis ritus. Hinc in ipſo Libro Pontificali poſt traditionem inſtrumentorum legitur: *Presbyteri ordinandi . . . . habeant Libros coram ſe dicentes*, Suſcipe, ſancte Pater, &c. Sunt ergo ſecundùm quid Ordinati reſpectu ritus jam peracti, & Ordinandi reſpectu alterius ritus peragendi.

Non ſecundum; quia quod ritè peractum eſt, non eſt iterandum, & quod omiſſum ſuppleri debet, quomodocumque illa ſint neceſſaria ſive neceſſitate Sacramenti, ſive neceſſitate præcepti duntaxat. Sic in Baptiſmo, v. gr. ſi per errorem adhibita fuerit aqua roſacea: non iterandi ſunt exorciſmi, & aliæ cæremoniæ ritè obſervatæ; ſed ſupplendum quod defuit, nempe infundenda aqua cum forma verborum præſcripta. Contra verò, ſi omiſſis cæremoniis materia & forma debito modo fuerint adhibitæ, ut contingit in caſu neceſſitatis, ſupplendæ ſunt cæremoniæ, etiamſi ad ſubſtantiam Sacramenti non pertineant.

Q. 6. *Quæ manuum impoſitio eſt eſſentialis in Ordinatione Presbyteri?*

Advertes, in Ordinatione Presbyteri non unam, ſed duplicem, vel etiam triplicem eſſe manuum impoſitionem. 1. Enim Pontifex, & poſt illum Presbyteri imponunt manus initiando abſque ulla verborum prolatione. 2. Nulla interjecta mora tam Pontifex, quàm alii Presbyteri tenent manus extenſas ſuper initiandum, adeòque iſthæc manuum impoſitio nonnullis videtur eſſe eadem cum præcedente continuata; interim verò Pontifex fundit preces pro initiando, quæ habent rationem formæ in hypotheſi, quòd ejuſ-

modi manuum impoſitio ſit Ordinationis materia. Tertia & ultima manuum impoſitio ſit poſt communionem cum iſta verborum formula, *accipe Spiritum Sanctum.* His prænotatis,

R. Patroni primæ ſententiæ, qui porrectionem inſtrumentorum definiunt eſſe adæquatam Ordinationis materiam, contendunt ultimam impoſitionem manuum eſſe adjectitiam, ſicut primam & ſecundam, Presbyterumque in contactu inſtrumentorum cum poteſtate offerendi accepiſſe poteſtatem remittendi peccata; confirmantque ſuam ſententiam ex eo, quòd ultima illa manuum impoſitio non ſit admodum antiqua in Eccleſia Latina, & nunquam fuerit in uſu apud Græcos. Patroni verò ſecundæ & tertiæ ſententiæ non conveniunt circa tertiam illam manuum impoſitionem. Alii enim ſecundam duntaxat aſſerunt eſſe eſſentialem, utpotè ſemper in utraque Eccleſia, Latina ſcilicet & Græca, uſurpatam; cùm ultima, ut jam obſervatum eſt, non ſit in uſu apud Græcos, nec apud Latinos invecta, niſi à quadringentis annis. Alii verò ſtatuunt ſecundam manuum impoſitionem, quæ una eſt cum prima; & ultimam pertinere ad ſubſtantiam Sacramenti; contenduntque Presbyterum ante poſtremam manuum impoſitionem non habere poteſtatem remittendi peccata. Nec refert, quòd non ſit admodum antiqua apud Latinos, nec uſurpetur apud Græcos, quia Eccleſia potuit uno vel diverſo ritu utramque conferre poteſtatem, ſcilicet offerendi & peccata dimittendi. Quòd autem ſeparatim nunc conferatur, magis congruit exemplo Chriſti, qui in ultima cœna Apoſtolis primò contulit poteſtatem offerendi, deinde poſt reſurrectio-

rectionem poteſtatem remittendi peccata, Joan. 20. Nec inde ſequitur, inquiunt, Ordinationem Preſbyteri eſſe duplex Sacramentum, cùm in ea aſſignetur duplex ſignum efficax gratiæ, & duplex character imprimatur; quia ſigna illa ſunt partialia, & partiales characteres, tenduntque ad integrandum unum Sacramentum, & unam poteſtatem; quemadmodum Euchariſtia conſtans ex duplici ſigno unum eſt integrum Sacramentum.

Cæterum, cùm nihil certi hìc definiri poſſit, cautè obſervandum eſt quidquid præſcribitur in Pontificali Romano; & ſi quid fuerit incautè omiſſum, illud ſupplendum eſt, ut docent Innocentius III. & Gregorius IX. ſuprà laudati; quia ritus integer neceſſarius eſt, ſaltem neceſſitate præcepti.

Q. 7. *Quænam eſt materia Ordinationis Epiſcopalis?*

R. Adæquata materia eſt manuum impoſitio. Probatur 1. quia hoc ritu Apoſtolus Timotheum conſecravit Epheſinum Epiſcopum, præſcripſitque ipſi, ut Epiſcopos ita conſecraret, quemadmodum ſæpiùs diximus; & hunc ritum univerſalis Eccleſia hactenus retinuit. 2. Quia ſi alia materia eſſet aſſignanda, vel Traditio annuli aut baculi Paſtoralis, vel unctio, vel impoſitio Libri Evangeliorum ſuper caput initiandi. Atqui nihil horum aſſignari poteſt. Non Traditio annuli aut baculi; quia nec eſt, nec fuit in uſu apud Græcos, nec admodùm eſt antiqua apud Latinos; ejus quippe non meminit Concilium Carthaginenſe quartum. Idem dicendum de unctione, quæ licèt apud Latinos ſit antiquior Traditione annuli aut baculi, cùm ejus mentionem faciant ſanctus

Leo

Leo Serm. 8. de Paſſione, ſanctus Gregorius, vel quivis auctor in cap. 10. Libri 1. Reg. tamen nondum erat in uſu quarto ſæculo, ut patet ex Concilio quarto Carthaginenſi, quod non requirit ad Ordinationem Epiſcopi, niſi impoſitionem manuum, & Libri Evangeliorum; nec eam adhibent Græci. Non denique impoſitio Libri Evangeliorum, cujus tamen meminit Concilium Carthaginenſe quartum; quia præterquam quòd Apoſtoli illum ritum non uſurpaverant, nunquam in Eccleſia Græca obtinuit, nec univerſaliter receptus erat in Eccleſia Latina nono ſæculo, ut conſtat ex Amalario Lib. 2. de Officiis Eccleſiaſticis cap. 14. ubi ſic habet: *Dicit libellus* (Ordo Romanus) *ſecundùm ejus ordinem celebratur Ordinatio apud quoſdam, ut duo Epiſcopi teneant Evangelium ſuper caput ejus: quod neque vetus auctoritas intimat, neque Canonica auctoritas.* Et ante eum Alcuinus, ſive alius auctor Libri de Divinis Officiis, teſtatur Eccleſiam Romanam illum ritum primis ſæculis non uſurpaſſe.

Cùm autem huic manuum impoſitioni adjecta ſit duplex verborum formula; Pontifex enim conſecrans, & duo Epiſcopi aſſiſtentes, dum manus capiti ordinandi imponunt, dicunt, *accipe Spiritum Sanctum*, &c. deinde ſolus Pontifex invocat Spiritum Sanctum: ambigitur in quibus verbis conſiſtat forma eſſentialis. Theologi benemulti contendunt eam conſiſtere in ſola oratione, quia priora verba, *accipe Spiritum Sanctum*, ſunt recens invecta apud Latinos, & nullatenus in uſu apud Græcos. Sed hæc ratio non convincit; quia ex dictis Tractatu de Sacramentis in genere cap. 7. Chriſtus non determinavit in ſpecie formas plurium

rium Sacramentorum; ſed eas reliquit Eccleſiæ determinandas. Unde cùm priora illa verba perfectè exprimant effectum Ordinationis Epiſcopalis, aſſumi poſſunt ab Eccleſia ut forma ejus eſſentialis.

CAPUT VIII.

De Miniſtro Sacramenti Ordinis.

Q. 1. *Quis eſt Miniſter Sacramenti Ordinis?*
R. De fide eſt, ſolum Epiſcopum eſſe hujus Sacramenti Miniſtrum; ita enim Concilium Tridentinum Seſſ. 23. Can. 7. adverſus Pſeudo-Reformatos definit: *Si quis dixerit Epiſcopos . . . . non habere poteſtatem confirmandi & ordinandi, vel eam, quam habent, illis eſſe cum Presbyteris communem . . . anathema ſit.*

Probatur 1. ex Scriptura, quæ jus ordinandi aliis non tribuit quàm Apoſtolis, quorum ſucceſſores ſunt Epiſcopi. Sic Act. 6. Apoſtoli ſeptem primos Diaconos, quos Fideles elegerant, per manuum impoſitionem, & orationem ordinarunt. Et cap. 14. verſ. 22. Paulus & Barnabas per ſingulas Eccleſias Presbyteros conſtituunt. 2. Ad Timoth. cap. 1. verſ 6. ab Apoſtolo Timotheus fuit ordinatus. Denique idem Apoſtolus 1. ad Timoth. cap. 3. & 5. & ad Titum cap. 1. ambobus præſcribit, quibus debeant manus imponere, utpotè Epiſcopi.

Probatur 2. ex conſtanti & continua ab Apoſtolis ad noſtram uſque ætatem univerſalis Eccleſiæ Traditione. Sanctus Cornelius tertio ſæculo in Epiſt. ad Fabium Antiochenum, quam refert Euſe-

Euſebius Lib. 6. Hiſt. cap. 43. ſcribit Novatianum Schiſmaticum & Hæreſiarcham, cùm Epiſcopatum Romanum ambiret, acciviſſe ex Italia tres Epiſcopos, homines planè rudes ac ſimplices, quos ille incluſit, temulentoſque factos, & crapula oppreſſos adumbrata & inani manuum impoſitione, Epiſcopatum ſibi tradere per vim coegit. Adeo omnibus, etiam Hæreticis, perſuaſum erat, Epiſcopum nonniſi ab aliis Epiſcopis conſecrari poſſe.

Synodus Alexandrina anno 319. in Epiſt. Synodica declarat Iſchyram Presbyterum non eſſe, quia fuerat ordinatus à Collutho, qui non erat Epiſcopus, ſed ſimplex Sacerdos.

Sanctus Epiphanius hæreſi 75. inſectatur Aerium, qui Presbyteros Epiſcopis æquabat, iiſque jus ordinandi tribuebat; cùm Epiſcopalis Ordo Patres Eccleſiæ generet per Ordinationem; Preſbyteralis verò filios duntaxat per Baptiſmum. Verba ſancti Doctoris ſuprà retulimus.

S. Hieronymus Epiſt. 85. ad Evagrium. *Quid facit, excepta Ordinatione, Epiſcopus, quod non faciat Presbyter?*

S. Chryſoſtomus, Theodoretus, Theophylactus, Oecumenius in illud 1. ad Timoth. cap. 3. *Noli negligere gratiam . . . quæ data eſt tibi . . . . . cum impoſitione manuum Presbyterii*; intelligunt nomine Presbyteri cœtum Epiſcoporum; quia, inquiunt, abſurdum eſt Epiſcopum fuiſſe conſecratum per ſimplices Sacerdotes. Superfluum eſſet recenſere Concilia & recentiores Scriptores Eccleſiaſticos, qui Jus Ordinationis aſſerunt eſſe Epiſcopi proprium.

Q. 2.

Q. 2. *Simplex Sacerdos poteſtne eſſe extraordinarius Ordinationis Miniſter ?*

R. Poteſt Ordinationis Subdiaconatus, inferiorum Ordinum, & Tonſuræ : non poteſt ſuperiorum.

Prima pars probatur ; quia de facto illud privilegium conceſſum eſſe pluribus Abbatibus demonſtravimus cap. 6. Et ratio eſt, quia cùm illi Ordines ſint ab Eccleſia inſtituti, penès illam eſt indulgere quibus voluerit facultatem illos conferendi.

Secunda pars, ſcilicet Presbyteros nequidem extraordinariè poſſe eſſe Miniſtros ſuperiorum Ordinum, probatur ; quis tam fixum eſt in Scriptura & Traditione collationem ſuperiorum Ordinum pertinere ad ſolos Epiſcopos, ut Eccleſia, quæ aliquando ſimplici Sacerdoti poteſtatem fecit confirmandi, hactenus cum nullo hìc diſpenſaverit, quantalibet compulerit neceſſitas, quæ ſanè fuit maxima tempore perſecutionis ; cùm Epiſcopi præ cæteris Clericis quærerentur ad necem, laterent in cryptis, & propter Sacerdotum penuriam Parochiales Eccleſiæ Diaconis ſæpiùs committerentur. Porrò Eccleſia in ejuſmodi extremis ſicut nunquam cum Diaconis diſpenſavit ut offerrent, & virtute clavium peccata dimitterent ; ſic nec cum ſimplicibus Sacerdotibus, ut Diaconos & Presbyteros ordinarent, quia utraque diſpenſatio æquè repugnaret Scripturæ ſacræ & Traditioni.

Dices 1. Concilium Nicænum generale primum in Epiſt. ad Eccleſiam Alexandrinam, indulſit Presbyteris à Meletio conſecratis poteſtatem ordinandi Eccleſiæ Miniſtros : Ergo.

Nego

Nego conſequentiam, Aliud enim eſt ordinare, ſeu, ut habetur in Græco textu, præordinare; aliud conſecrare. Clerici quidem, juxta morem illorum temporum, probabant quos Fideles elegerant ad miniſterium Sacerdotale, & probatos, ab Epiſcopo conſecrandos offerebant. Vult igitur Concilium, ut quos Clericali honore gaudere ſtatuerat, ſuffragium habeant cum cæteris Clericis in hujuſmodi probatione.

Dices 2. Eugenius IV. in ſuo Decreto pro Armenis, docet ordinarium Miniſtrum Sacramenti Ordinis eſſe Epiſcopum: Ergo cenſet Presbyterum eſſe ejus Miniſtrum extraordinarium.

Diſtinguo conſeq. eſſe Miniſtrum extraordinarium reſpectu Subdiaconatus, & inferiorum Ordinum, Concedo: reſpectu ſuperiorum, Nego conſequentiam; alioquin ſi verba ſummi Pontificis eſſent univerſaliter accipienda, ex iis concludere liceret, ſimplicem Sacerdotem poſſe conſecrare Epiſcopum.

Dices 3. Conſecratio Presbyteri ex dictis fit per manuum impoſitionem: atqui ſimplices Sacerdotes manus imponunt Presbytero conſecrando, ex Concilio Carthaginenſi quarto Can. 3. & ex Pontificali Romano: Ergo Presbyteri verè conſecrant Sacerdotes.

Diſtinguo majorem: per manuum impoſitionem, quæ fit Sacramentalis, cum certa verborum formula, Concedo: quæ fit ceremonialis & abſque ulla verborum prolatione, Nego maj. Presbyteri igitur initiando ſimul cum Epiſcopo manus imponunt in teſtimonium conſenſionis & ſocietatis, quam ineunt cum recens ordinato.

Dices 4.

Dices 4. Qui poteſt majus, poteſt & minus: atqui Presbyteri poſſunt majus, ſcilicet conficere Euchariſtiam, & remittere peccata: Ergo & ordinare Diaconos vel Presbyteros; quod eſt quid longè minus.

Diſtinguo majorem: qui poteſt majus in eodem genere, Concedo: ſic qui poteſt remittere peccata graviora, poteſt & leviora: in diverſo genere, Nego majorem; nam majus eſt peccata dimittere, quam mortuos ſuſcitare, quod tamen poſterius non poteſt Presbyter.

Dices 5. Plura ſuppetunt exempla Presbyterorum & Epiſcoporum, quos ſimplices Sacerdotes ordinarunt. Paphnutius Abbas Danielem diſcipulum ordinavit primò Diaconum, deinde Preſbyterum, ex Caſſiano collat. 4. cap. 1. Turonenſes, ejecto ſancto Brixio, Epiſcopum ſibi præfixerunt Juſtinianum, ex S. Gregorio Turonenſi Lib. 10. Hiſt. cap. 31. In perſecutione Imperatoris Valentis Ariani, qui Epiſcopos orthodoxos è ſedibus deturbabat, & in exilium amandabat, ut ſanctum Meletium in Armeniam, S. Euſebium Samoſatenſem in Thraciam; Clerici in Eccleſiis viduatis Miniſtros conſtituebant, ex Theodoreto Lib. 4. Hiſt. cap. 12. Ergo.

Diſtinguo antecedens, ſimplices Presbyteri ordinarunt accedente manus Epiſcopalis impoſitione, Concedo: ſecus, Nego antecedens. Itaque Paphnutius, Clerus Turonicus, & alii ordinarunt, conſtitueruntque Eccleſiæ Miniſtros, quomodo nunc Rex Chriſtianiſſimus dicitur inſtituere Epiſcopos, & quicumque jus habent præſentandi ad Eccleſias Parochiales, conſtituere Paſtores; quatenus ſcilicet eligunt vel nominant

ad munia Eccleſiaſtica, quæ tamen ſic electi ac præſentati obire nequeunt, quin priùs ab Epiſcopo conſecrentur.

Quod autem Veteres, qui nobis objiciuntur, non alio ſenſu ſcripſerint, patet ex Concilio Arauſicano eorum ætate celebrato; ſic enim habet Can. 3. *Si quis Epiſcopus per infirmitatem & debilitatem aliquam, aut in hebetudinem ſenſus inciderit, aut oris officium amiſerit, ea, quæ nonniſi per Epiſcopos geruntur, non ſub præſentia ſua Presbyteros agere permittat, ſed Epiſcopum evocet, & quod in Eccleſia agendum fuerit, imponat.* Conſtans ergo tunc erat Traditio, Miniſtros Eccleſiæ non poſſe conſecrari, niſi per Epiſcopum; aliàs quid neceſſe fuiſſet, ut Epiſcopus infirmitate detentus, alium Epiſcopum evocaret?

Nec dicas tempore perſecutionis, quæ ſub Valente contigit, non licuiſſe Epiſcopos evocare, utpotè qui exules agerent in remotiſſimis terris; nam ſancti illi exules tuendæ Religionis ſtudio ſæpè mutato habitu provincias Paſtoribus viduatas peragrabant, teſte ipſo Theodoreto, qui loco citato de Euſebio Samoſatenſi ſic narrat: *cùm multas Eccleſias Paſtoribus privatas comperiret, militarem habitum ſumens, & tiara capiti impoſita, Syriam, Phœnicem, ac Palæſtinam peragravit, Presbyteros ordinans, ac Diaconos, alioſque Ordines Eccleſiæ ſupplens.*

Dices 6. Innocentius VIII. anno 1489. conceſſit Abbati Ciſtercienſi facultatem conferendi Diaconatum & Subdiaconatum Monachis ſui Ordinis, *ne fortè*, inquit, *Monachi extra Clauſtrum hinc inde diſcurrere cogantur.* Bullam hanc ſe vidiſſe aſſervarique in Collegio Complutenſi teſtatur Vaſquez in tertiam partem ſanctiThomæ diſp. 243. c. 4. Aſſerit Navarrus Conſiliorum Lib 5. Conſilio 13.

Abba-

Abbates Ciſtercienſis Ordinis ante Concilium Tridentinum ſemper uſos fuiſſe hoc privilegio. Addit Vaſquez multos è recentioribus affirmare idem privilegium eſſe conceſſum Abbatibus Benedictinis, necnon Franciſcanorum Prælatis in India: Ergo.

Nego conſequentiam. Namque 1. non pauci Theologi contendunt fictum ac ſuppoſititium eſſe ejuſmodi privilegium, ut Hallierus ſect. 5. de Miniſtro ſacræ Ordinationis cap 2. paragr. 2. Sylvius in Supplementum ſancti Thomæ quæſt. 38. art. 1. Quin Victoria in Summa num. 235. ſcribit, ſe vidiſſe Bullam, qua conceditur Abbati Ciſtercienſi facultas conferendi Subdiaconatum; ſed in ea nihil reprehendit pro Diaconatu, pro quo tamen ait aliquos affirmare iiſdem Abbatibus conceſſum eſſe privilegium, quod ipſi Navarro loco ſuprà citato videtur planè exorbitans. 2. Eſto verum ſit illud privilegium, ſacra Cardinalium Congregatio Tridentini interpres, declaravit anno 1592. eam fuiſſe Innocentii VIII. mentem duntaxat, ut Abbates Ciſtercienſes cuilibet Antiſtiti Catholico ritè promoto facultatem dare poſſent ordinandi Monachos ipſis ſubditos, abſque Ordinarii conſenſu. Et ita ferunt Clementem VIII fuiſſe interpretatum laudatum privilegium in Bulla Ciſtercienſibus data. Addit etiam Hallierus loco citato, nec noſtra, nec patrum noſtrorum memoria Abbates Ciſtercienſes aliter uſos fuiſſe hujuſmodi privilegio. Quæ perſpicuè demonſtrant Sedem Apoſtolicam favere communi Theologorum ſententiæ; nempe ſolum Epiſcopum eſſe Miniſtrum Diaconatus & ſuperiorum Ordinum. Sed gravis ſupereſt difficultas circa

Ordinationem Epiſcopi, utrùm ſcilicet ab uno Epiſcopo perfici poſſit. Itaque

Q. 3. *Quot ad conſecrandum Epiſcopum requiruntur Epiſcopi?*

R. 1. Conſtat apud omnes Catholicos neceſſitate ſaltem præcepti tres aut duos Epiſcopos requiri; id enim ut minimùm probat Eccleſiæ praxis, quæ à tempore Apoſtolorum ſemper & ubique tam in Oriente, quàm in Occidente obtinuit. Timotheus ordinatus eſt Epiſcopus Epheſinus per impoſitionem manuum Presbyterii, 1. ad Tim. 4. Nomine autem Presbyterii S. Chryſoſtomus, & alii ſuprà laudati cœtum Epiſcoporum intelligunt. Euſebius Lib. Hiſtoriæ cap. 8. refert ex Clemente Alexandrino, ſanctum Jacobum ordinatum fuiſſe Epiſcopum Jeroſolymitanum à ſancto Petro, ſancto Jacobo majore, & ſancto Joanne. Primus Canon Apoſtolorum ſic ſtatuit: *Epiſcopus à duobus vel tribus Epiſcopis ordinetur.* Idem præſcribitur Lib. 3. cap. 20. Conſtitutionum, quæ circumferuntur ſub nomine ſancti Clementis, qui fuit Apoſtoli diſcipulus. Adeo praxis illa tertio ſæculo videbatur neceſſaria ipſiſmet Hæreticis, ut Novatianus exiſtimaverit ſe non habendum Epiſcopum, niſi ordinaretur à tribus Epiſcopis, ut ſuprà retulimus ex S. Cornelio. Concilium Nicænum generale primum Can 4. *Epiſcopum*, inquit, *convenit maximè quidem ab omnibus, qui ſunt in Provincia, Epiſcopis ordinari, ſi autem hoc difficile fuerit . . . tribus tamen omnimodis in idipſum convenientibus . . . ordinatio celebretur.* Mitto alia poſteriora Concilia, ut Antiochenum, Sardicenſe, Carthaginenſe quartum Can. 2. Aquiſgranenſe ſub Ludovico Pio Can. 9. ubi uſus ille dicitur inſtitutionis divinæ.

Tota

Tota igitur controverſia ſpectat neceſſitatem Sacramenti, utrùm ſcilicet conſecratio.Epiſcopi ab uno Epiſcopo peracta, non modò ſit illicita, ſed etiam irrita, & prorſus nulla. Affirmant Cajetanus tertia parte qu. 67. art. 6. Bellarminus de notis Eccleſiæ cap. 8. Vaſqueſius in 3. p. diſp. 243. cap. 6. Hallierus cit. ſect. 5. agnoſcit communiorem eſſe hanc ſententiam, oppoſitam tamen amplectitur, quæ eſt Paludani Libro de poteſtate Papæ, Sylveſtri verbo *Conſecratio*, & aliorum recentiorum, cum quibus,

R. 2. Numerus duorum aut trium Epiſcoporum non eſt neceſſarius ad ordinandum Epiſcopum neceſſitate Sactamenti, ſed neceſſitate duntaxat præcepti.

Probatur 1. quia modus ille loquendi disjunctivus, quo utuntur veteres Canones, *à duobus aut tribus ordinetur Epiſcopus;* innuere videtur numerum illum requiri ad majorem ſolemnitatem, & in teſtimonium ejuſmodi ordinationem (quæ eſt in Eccleſia præcipui momenti, cùm diſciplina ex Epiſcopo pendeat) peractam eſſe plurium judicio & conſenſione; ob eamque rationem Canones præſcribunt, ut, ſi fieri poſſit, omnes Provinciæ Antiſtites conveniant ad Ordinationem Epiſcopi. 2. Quia liber Pontificalis & vetus ordo Romanus ex tribus Epiſcopis unum vocant conſecratorem; alios verò aſſiſtentes, 3. Syneſius Epiſt. 67. narrat Siderium creatum fuiſſe Epiſcopum Palæbeſcæ à ſolo Philone Cyrenenſi, improbatam quidem fuiſſe ejuſmodi Ordinationem: nihilominus tamen Siderium habitum fuiſſe pro Epiſcopo, & à S. Athanaſio vocatum ad Metropolita-

nam Eccleſiam adminiſtrandam. Evagrius ab uno Paulino ordinatus eſt Epiſcopus Antiochenus; & quamvis ejus Ordinationi communiter refragarentur Orientales, ab Occidentalibus tamen recepta eſt; Innocentiuſque I. diſſenſionem compoſuit hac conditione, quòd ordinati ab Evagrio cum honoribus & Ordinibus reciperentur, ex Theodoreto Lib. 5. Hiſtoriæ cap. 23. Ergo Innocentius ſummus Pontifex credidit Evagrium verè fuiſſe Epiſcopum. 4. Baronius ad annum 1080. refert in more tunc fuiſſe in Hibernia, ut Epiſcopus ab uno conſecraretur, quod quidem reprehendit Lanfrancus Cantuarienſis Archi-Epiſcopus; ſed de Ordinatione iteranda tum ejuſmodi Epiſcoporum, tum Presbyterorum, quos initiaverant, nihil præſcripſit. 5. Denique Henriquez in Summa, & alii ſcribunt Gregorium XIII. conceſſiſſe Patriarchæ Æthiopiæ, ut in caſu neceſſitatis ſolus Epiſcopos conſecraret: & hac noſtra ætate Epiſcopi à Sede Apoſtolica mittuntur ad Sinas, & alias Indiæ partes cum poteſtate conſecrandi in illis regionibus novos Epiſcopos ſine præſentia duorum Epiſcoporum.

Dices: Apoſtolica eſt Traditio ſemper & ubique obſervata, Epiſcopum nonniſi à tribus, aut duobus ſaltem conſecrari: ergo non poteſt ab uno.

Diſtinguo conſequens: non poteſt licitè, Concedo: non poteſt validè, Nego conſequentiam, licèt ex Apoſtolica Traditione univerſalis Eccleſia hactenus aquam miſcuerit in calice, non ſequitur ejuſmodi mixtionem eſſe de neceſſitate Sacramenti. Porrò momenta adducta videntur evin-

evincere tres aut duos Epiſcopos requiri in Ordinatione Epiſcopi ex neceſſitate præcepti Eccleſiaſtici duntaxat.

Inſtas, Canones declarant non ſolùm illicitam, ſed irritam & vacuam Ordinationem Epiſcopi ab uno peractam: *Ordinationem*, inquit Concilium Rhegienſe Can. 22. *quam Canones irritam definiunt, nos quoque vacuam cenſuimus, in qua prætermiſſa trium præſentia*, &c. Ergo.

Diſtinguo antecedens: irritam & vacuam quoad honores & officia, quemadmodum Preſbyter, qui ſine proprii Epiſcopi conſenſu ab alieno ordinatus eſt, manet ab omni officio ſuſpenſus, Concedo: quoad characterem Epiſcopalem, Nego antecedens: tum quia Armentarius, de quo Concilium Rhegienſe, à duobus Epiſcopis fuerat ordinatus Ebredunenſis Epiſcopus, quod ſecundum Adverſarios ſufficit ad veritatem Sacramenti: tum quia ab Armentario ordinati, *quibus nulla converſationis macula præjudicaverit*, inquit Concilium, in miniſterio ſuorum Ordinum præmittuntur, & ipſi Armentario indulgetur, ut Neophytos confirmare poſſit.

Bellarminus, & alii patroni oppoſitæ ſententiæ aliter reſpondent ad exempla à nobis prolata, nimirum Ordinationem Epiſcopi ab uno peractam ex diſpenſatione ſummi Pontificis eſſe validam; ſecus, eſſe planè irritam, etiam quoad characterem: quemadmodum, inquiunt, Sacramentum Confirmationis, cujus adminiſtratio ſolis Epiſcopis competit Jure Divino, adeò ut ſimplex Sacerdos ejus Miniſter eſſe nequeat, niſi id ſpecialiter ipſi indultum fuerit à Romano Pontifice: verùm abſque hujuſmodi diſpenſatione Siderius

ordinatus fuit à Philone, Evagrius à Paulino, & Epiſcopi in Hibernia, de quibus ſuprà.

CAPUT IX.

Expenduntur nonnullæ difficultates circa Miniſtrum Ordinis.

Primo loco occurrit difficultas, eaque graviſſima, num Ordinatio facta ab Epiſcopo ſchiſmatico, hæretico, ſimoniaco, & excommunicato, ſeu ſuſpenſo, non ſolùm ſit illicita, ſed etiam prorſus nulla. Verùm huicce difficultati fecimus ſatis Tractatu de Sacramentis in genere cap. 14. & 15. ad quæ Lectorem remittimus, ad alia nondum diſcuſſa properantes. Itaque

Q. 1. *A quibus ordinari debet Epiſcopus?*

R. A primis ſæculis uſque ad duodecimum, Epiſcopi vulgò ordinabantur à Metropolitano, vel ab altero, de ejus conſenſu, & Epiſcopis Comprovincialibus: Metropolitanus verò ab antiquiore Provinciæ cum aliis comprovincialibus, niſi ſedes junioris Epiſcopi aliqua prærogativa gauderet.

Prima pars probatur. Tertullianus Libro de præſcript. cap. 20. à Metropolitanis Eccleſiis, quas Matrices & originales Fidei vocat, *Cæteræ*, inquit, *Eccleſiæ mutuatæ ſunt, & quotidie mutuantur, ut Eccleſiæ fiant*, quatenus ſcilicet ab iis accipiunt Paſtores. Concilium Nicænum generale primum Can. 6. ſic habet: *Illud autem generaliter clarum eſt, quòd ſi quis præter ſententiam Metropolitani fuerit factus Epiſcopus, hunc magna Synodus definiit Epiſcopum eſſe non oportere.* Et Can. 4. *Epiſcopum convenit maximè*

quidem

quidem ab omnibus, qui ſunt in Provincia, Epiſcopis ordinari. Si autem hoc difficile fuerit, tribus tamen omnimodis in idipſum convenientibus, & abſentibus quoque pari modo decernentibus, & per ſcripta conſentientibus, tunc Ordinatio celebretur. Regulam hanc cæteræ Synodi deinceps amplexatæ ſunt, ut Laodicæna, Antiochena, Sardicenſis, Carthaginenſis quarta, Aurelianenſis ſecunda, Turonenſis ſecunda, Pariſienſis tertia: hanc obſervandam præſcripſerunt ſummi Pontifices. Innocentius I. Epiſt. 18. ad Alexandrum Patriarcham Antiochenum: *Revolventes*, inquit, *auctoritatem Nicænæ Synodi, quæ una omnium per orbem terrarum explicat mentem Sacerdotum . . . Itaque arbitramur, Frater chariſſime, ut ſicut Metropolitanos auctoritate Ordines ſingulari, ſic & cæteros non ſine permiſſu conſcientiaque tua ſinas Epiſcopos procreari, in quibus hunc modum ritè ſervabis, ut longè poſitos Litteris datis ordinari cenſeas ab his, qui nunc eos ſuo tantùm ordinant arbitratu: vicinos autem, ſi exiſtimas, ad manus impoſitionem tuæ gratiæ ſtatuas pervenire.* Sæculo nono Nicolaus I. Epiſt. 63. 64. & 65. Hilduinum; quem Rex Lotharius, renitente Hincmaro Rhemenſi Archi-Epiſcopo, conſecrari volebat, è Cameracenſi Eccleſia exturbandum decernit, nec alium niſi ex voluntate Hincmari, conſecrari permiſit. Undecimo ſæculo Nicolaus II. Epiſtola tertia Bellovacenſem Epiſcopum, ſine Archi-Epiſcopo Rhemenſi, & ejus conſenſu ordinatum, non conſecratum, ſed execratum pronuntiat.

Dixi Epiſcopos vulgò fuiſſe ordinatos à Metropolitano, ut innuerem aliquando aliter factitatum fuiſſe. Namque 1. Romanus Pontifex, cui univerſalis Eccleſiæ cura incumbit, in caſibus

neceſſitatis plures Epiſcopos vel per ſe, vel per legatos ſuos non ſolùm in Occidente, ſed etiam in Oriente ordinavit; quinta Synodus generalis agnovit Mennam pro legitimo Patriarcha Conſtantinopolitano, quem Agapetus ſummus Pontifex Conſtantinopolim adveniens conſecraverat, depoſito Anthimo. Ex Liberato in brevic. cap. 21. Martinus primus, graſſante Monothelitarum hæreſi, Philadelphiæ Epiſcopum miſit legatum ſuum per totum Orientem; *Et ſic*, inquit, *proſperans in Domino, ea quæ deſunt corrigas, & conſtituas per omnem civitatem earumque ſedi tum Jeroſolymitanæ, tum Antiochenæ ſubſunt Epiſcopos, Presbyteros, & Diaconos.* Octavo ſæculo S. Bonifacius Moguntinus auctoritate Zachariæ ſummi Pontificis, Epiſt. 4. ſacravit Grimonem Rothomagenſem, Abelem Rhemenſem, & Habertum Senonenſem. 2. S. Eligius conſecratus eſt Rothomagi, ſed præſumitur conſenſus Archi-Epiſcopi Rhemenſis. 3. Nonnulli prenſationibus & aſſentationibus effecerunt, ut à Principibus ad Epiſcopatum poſtularentur, ordinarenturque, ab extraneis Epiſcopis, veriti ſcilicet ne Metropolitanus & Comprovinciales Epiſcopi, uti eos indignos rejicerent. Huic malo Concilium Pariſienſe tertium mederi voluit Can. 8. in quo ſic ſtatuit: *Nullùs civibus invitis ordinetur Epiſcopus. Non principis imperio per quamlibet conditionem contra Metropolis voluntatem, vel Epiſcoporum Comprovincialium ingeratur.* Sed potentiori non impunè reſiſtitur, id paulo poſt Concilium Pariſienſe experti ſunt Patres Synodi Sanctonenſis, qui, ut refert Gregorius Turonenſis Lib. 4. Hiſt. cap. 26. cùm depoſuiſſent Emerium abſque conſilio Metropolitani conſecratum Epiſcopum San-

Sanctonenſem Decreto Clotarii Regis, & Heraclium in ejus locum ſuffeciſſent; à Chariberto Clotarii filio & ſucceſſore malè excepti ſunt, Heraclius ignominioſè primò habitus in exilium miſſus eſt; & Emerius Sedi reſtitutus.

Secunda pars, quæ eſt de Ordinatione Metropolitanorum, probatur ex ſancto Leone Epiſt. 82. referturque diſt. 63. c. *Metropolitano defuncto*, & ex Gelaſio ſummo Pontifice Epiſt. ad Epiſcopos Dardaniæ, quæ refertur cap. *Quia* diſt. 63. *Si*, inquit: *Metropolitanus humanæ conditionis ſorte deceſſerit, à Comprovincialibus Epiſcopis, ſicut forma tranſmiſit, ſacrari modis omnibus cenſeatis.* Sic ordinatus eſt S. Baſilius Archi-Epiſcopus Cæſarienſis, ex S. Gregorio Nazianzeno Orat. 20 S. Martinus ex Severo in ejus vita; S. Remigius ex Hincmaro in ejus vita. Iſtum Ordinem paulò interturbarunt Vicarii Sedis Apoſtolicæ, qui & Primates dicti ſunt; cùm enim primò deſtinarentur ut de inſtituendis Metropolitanis inquirerent, eos à Synodo ordinatos confirmarent, ac de omnibus Cathedram Apoſtolicam certiorem facerent, & ita ad unitatem omnis Ordinatio faciliùs recurreret, progreſſu temporis aliquando Metropolitanos ordinarunt, utpotè qui vices gererent ſummi Pontificis.

Dixi, *niſi ſedes junioris Epiſcopi aliqua prærogativa gauderet*, ut Sueſſionenſis Epiſcopus, qui in Provincia Rhemenſi, ratione ſuæ ſedis, licèt junior, primum locum inter comprovinciales obtinet: & olim Epiſcopus Carnotenſis in Provincia Senonenſi, ut colligitur ex Epiſt. 59. & 60. Yvonis Carnotenſis.

Sæculo

Sæculo duodecimo antiqua Eccleſiæ diſciplina circa Ordinationes, Epiſcoporum paulò laxata eſt. S. Bernardus Lib. 4. de Conſider. cap. 4. ad Eugenium III. defert murmur & querimoniam Eccleſiarum, quòd Apoſtolica ſedes paſſim ſibi reſervaret Ordinationes Epiſcoporum: *Murmur loquor & querimoniam Eccleſiarum*, inquit, *ſubtrahuntur Abbates Epiſcopis, Epiſcopi Archi-Epiſcopis, Archi-Epiſcopi Patriarchis ſive Primatibus . . . ſic factitando probatis vos habere plenitudinem poteſtatis, ſed utrùm & debeatis, quæſtio eſt. Honorum ac Dignitatum gradus & Ordines quibuſque ſuos ſervare, poſiti eſtis, non invidere.* Penitus verò extincta eſt, ubi jus eligendi, ſeu nominandi Epiſcopos Principibus datum eſt; dirigunt enim nominationis Litteras ad ſummum Pontificem, qui electos inſtituit cum facultate eligendi quos maluerint Epiſcopos, qui ſibi manus imponant. Adverſùs novum hujuſmodi uſum Pſeudo Reformati petulanter debachantur, audentque, ſic ordinatos vocare Paſtorum larvas; quam impietatem Concilium Tridentinum anathemate percuſſit Seſſ. 23. Can. 8. his verbis: *Si quis dixerit Epiſcopos, qui auctoritate Romani Pontificis aſſumuntur, non eſſe legitimos & veros Epiſcopos, ſed figmentum humanum; anathema ſit.* Et quidem meritò; tum quia cathedra Petri, juxta ſanctum Cyprianum Epiſt. 55. eſt radix & origo, unde unitas Sacerdotalis ramos ſuos per univerſum orbem expandit, rivulos dividit: ipſa firmavit Antiochenam Eccleſiam, Alexandinam erexit, & ubi occaſio ſe obtulit, vexatis Eccleſiis hactenus ſuppetias tulit, expulſis illegitimis Paſtoribus, & legitimis conſtitutis, ut jam obſervavimus: tum quia modus eligendi & præficiendi Epiſcopos non eſt

eſt inſtitutionis divinæ, ut ſuo loco dicemus; ſed diſciplinæ Eccleſiaſticæ, quæ mutationi obnoxia eſſe debet, non ſecus ac rerum humanarum conditio; mutato enim temporum & rerum ſtatu, abrogare neceſſum eſt, quæ priùs prudenter ac utiliter ſancita fuerant, ſic deſerendum remedium primò ſalutare, cùm, mutato corporis habitu, evadit noxium, & aliud inquirendum: atque eo ſenſu S. Auguſtinus ſcripſit Lib. 2. de Baptiſmo cap. 2. ipſa plenaria Concilia ſæpè priora poſterioribus emendari. Porrò quis in Hiſtoria Eccleſiaſtica adeo rudis, ut neſciat quanta ſubſequentibus ſæculis perturbatio & confuſio nata ſit in Epiſcoporum electionibus, ad quas Cleri & populi conſenſus requirebatur? Cùm enim loco charitatis, & Religionis, quæ electiones prioribus ſæculis ad fauſtum exitum perducebant, ambitio & cupiditas flagrare cœperunt, quàm ſæpè electiones ſimoniæ ſordibus fuerunt conſpurcatæ? quot lites exortæ? quot diſſenſiones? quanta vis adhibita nonnunquam uſque ad effuſionem ſanguinis? adeo ut non qui dignior, ſed qui potentior, licèt ſceleratior, regendis populis aliquando præficeretur. Per hodiernàm autem Galliæ diſciplinam via occluditur recenſitis incommodis, electiones Epiſcoporum pacatiùs ac feliciùs ſuccedunt, quàm in illis Religionibus, ubi electio penes Clericos permanſit; & hæc dicta ſufficiant ad ora Novatorum comprimenda.

Q. 2. *A quo Epiſcopo ordinari debent Presbyteri, & alii inferiores Clerici?*

R. A proprio. Ita Concilium Lugdunenſe ſecundum, referturque cap. *Eos*, de temp. ordin. Bonifacius VIII. cap. *Cum nullus*, eodem tit. in ſexto,

to, & Concilium Tridentinum Seſſ. 23. cap. 8. de Reformat. *Unuſquiſque*, inquit, *à proprio Epiſcopo ordinetur . . . . ſi ſecus fiat, ordinans à collatione Ordinum per annum, & ordinatus à ſuſceptorum Ordinum executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, ſit ſuſpenſus.*

Q. 3. *Lex illa aſtringitne etiam Laicos, ita ut non poſſint niſi à proprio Epiſcopo Tonſuram & Ordines recipere?*

R. Varia fuit in hac parte Eccleſiæ diſciplina. Concilium Carthaginenſe primum Can. 5. anno 347. ſanxit ne Epiſcopus Laicum uſurparet ſibi *de plebe aliena ſine conſcientia proprii ejus Epiſcopi.* Addidit Gratus Carthaginenſis, qui Concilio præerat, *memini in ſanctiſſimo Concilio Sardicenſi* (cui interfuerat) *ſtatutum, ut nemo alterius plebis hominem uſurpet.* Nihilominus Lex iſta non ubique obtinuit; namque Origenes Alexandriæ natus, in Palæſtina & Clericus & Presbyter ordinatus fuit à Theoctiſto Cæſarienſi, & ab Alexandro Jeroſolymitano, ut refert S. Hieronymus Lib. de Scriptoribus Eccleſ. ipſe S. Hieronymus à Paulino Antiocheno conſecratus fuit Presbyter cùm eſſet Stridone oriundus. S. Martinus in Pannonia natus, & Ambiani baptizatus, Exorciſta à S. Hilario Pictavienſi eſt initiatus. S. Auguſtin. de ſe ipſo hæc ſcribit Epiſt. 126. aliàs 225. *Cùm Eccleſia Tagaſtenſis, quæ carnalis patria mea eſt, Clericatum mihi non impoſuiſſet, quando potuerunt Hipponenſes, habendum invaſerunt.* Et Epiſt. 64. aliàs 235. monet Quintianum in Concilio Carthaginenſi tertio, *de ſolis Clericis fuiſſe ſtatutum, non etiam de Laicis, ut undecumque venientes non recipiantur.* Verùm propter incommoda, quæ inde naſcebantur, vel enim homines crimi-

criminibus in patria infames, & impedimentis Canonicis ligati, alibi ignoti in Clerum obrepebant: vel ab Epiſcopis invitis juvenes bonæ ſpei, & ab eis accuratè inſtituti abducebantur; Lex ubique tandem recepta eſt, qua cavetur, ne alienus Epiſcopus, quendam Clero aſcribat conſenſu proprii Epiſcopi. Ita cap. *Nullus*, de temporibus ordin. in ſexto: *Nullus Epiſcopus*, inquit Bonifacius VIII. *vel quivis alius . . . . abſque ſui Superioris licentia homini Diœceſis alienæ Clericalem præſumat conferre Tonſuram . . . qui verò contra ſecerit (ut in eo in quo peccaverit puniatur) per unum annum à collatione Clericalis Tonſuræ duntaxat noverit ſe ſuſpenſum.* Ideo autem Summus Pontifex expreſſè loquitur de ſola Tonſura, quia ſi alienus Epiſcopus Ordines etiam conferret, ab eorum collatione eſſet per annum ſuſpenſus, ex cap. *Eos*, ſupra laudato. Idem confirmat Concilium Trid. Seſſ. 7. cap. 10. de Reform. ubi denegat Capitulo Eccleſiæ Cathedralis facultatem concedendi Litteras dimiſſorias infra annum à die, qua cœpit vacare ſedes: *ſi ſecus fiat*, inquit, *Capitulum contraveniens Eccleſiaſtico ſubjacet interdicto, & ſic ordinati* (niſi in Beneficio arctentur) *ſi in minoribus Ordinibus conſtituti fuerunt, nullo privilegio Clericali præſertim in criminalibus gaudeant; in majoribus verò ab executione Ordinum ad beneplacitum futuri Prælati ſint ipſo jure ſuſpenſi.* Et Seſſ. 14. cap. 2. de Reformatione, prohibet cuilibet Epiſcopo titulari, hoc eſt, qui caret plebe, ordinare quemquam, etiam ad primam Tonſuram ſine conſenſu proprii Epiſcopi: *contra faciens*, inquit, *ab exercitio Pontificalium per annum: taliter verò promotus ab executione Ordinum ſic ſuſceptorum, donec ſuo Prælato viſum fuerit, ipſo Jure ſint ſuſpenſi.* Denique Concilium adeo ſolli-

ſollicitè curat, ne quis præter conſcientiam proprii Epiſcopi ordinetur, ut laudato cap. 8. Seſſ. 23. de Reform. ſtatuat nemini ſuffragari Reſcripta Apoſtolica eligendi quemlibet Antiſtitem communionis Apoſtolicæ, à quo ordinetur, *niſi ejus probitas ac mores Ordinarii ſui teſtimonio commendentur. Si ſecùs fiat, ordinans à collatione ordinum per annum, & ordinatus à ſuſceptorum Ordinum executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, ſit ſuſpenſus.*

Quæſtionem hìc movent nonnulli Theologi, utrùm ſuſpenſio citatis Canonibus & Decretis lata, ſit vera cenſura, cujus violatio inducat irregularitatem? Qui negantem ſententiam ampleĉtuntur, levi admodùm fundamento eam ſtabiliunt, ſcilicet; quòd illa ſuſpenſio ad beneplacitum proprii Epiſcopi deſinat. Quaſi verò non exiſtant veræ cenſuræ ad tempus latæ; aut Sacerdos, qui ſponſos, ſine illorum Parochi licentia Matrimonio conjungere auſus eſt, non ſit ligatus cenſura propriè diĉta; nec irregularitatem contrahat per ejus violationem; qui ad arbitrium proprii ſponſorum Epiſcopi abſolvi poteſt. Certè Pius II. in Bulla, quæ incipit: *Cùm ex ſacrorum*, edita 18. Kal. Decemb. anno 1461. declarat Clericos ejuſmodi ſuſpenſionis violatores irregularitatem incurrere: *Quicumque Clerici . . . vel ante legitimam ætatem, vel abſque dimiſſoriis Ordinarii ſui Litteris, ſe ad aliquem ſacrum Ordinem promoveri fecerint, ab ſuorum Ordinum executione ipſo Jure ſuſpenſi ſunt, iique, ſi ſuſpenſione durante, illorum Ordinum miniſterium, funĉtioneſve obierint, ſtatim irregularitatem ſubeant, ob quam, præter pœnas contra iſtos Canonum jure*

jure ſancitas, *Beneficiis etiam Eccleſiaſticis privari poſſunt.*

Conſtitutio Tonſuræ & minorum Ordinum non meminit; quia Tonſuræ non reſpondent officia, à quibus ſimplex Clericus ſuſpendi poſſit; nec pœna videretur quempiam arceri à functionibus minorum Ordinum, quæ ubi ſunt in uſu, vulgò à Laicis exercentur. Sed Concilium Tridentinum cit. cap. 10. Seſſ. 7. vult inferiores Clericos ſine Litteris dimiſſoriis ab alieno Epiſcopo ordinatos carere Privilegio Clericali. Et ita uſu apud nos receptum eſt; quamdiu enim proprius Epiſcopus ratam non habuerit Tonſuram ſic collatam, non habentur ut Clerici, qui ſine Litteris dimiſſoriis ordinati ſunt, ad Ordines licitè promoveri nequeunt, & ſi Beneficium adepti fuerint, ab eo deturbari poſſunt. *Collatio Tonſuræ facta ab alieno Epiſcopo*, inquit Rebuffus in praxi in Form. dimiſſ. n. 21. *non prodeſt, ſive collata fuerit in Diœceſi ordinati, ſive extra, dummodo ab alieno ſine conſenſu proprii Epiſcopi.* Imò Sambovius Tom. 2. Caſu 18. exiſtimat, periculum eſſe, ne ejuſmodi Clericus Beneficium in foro exteriori amittat, niſi à ſummo Pontifice Reſcriptum acceperit, quod *perinde valere* vocant; nititurque auctoritate Rebuffi in Praxi de Litteris dimiſſoriis num. 5. ubi ſic habet: *Si quis à non ſuo Epiſcopo tonſuram ſumpſerit ſine dimiſſoriis, cautela eſt ut impetret Litteras perinde valere à Papa.* Et in Form. Lit. Tonſ. n. 21. monet ſatis non eſſe ſi Litteræ obtineantur à Papæ Pœnitentiario.

Q. 3. *Quis hic cenſendus eſt proprius Epiſcopus?*

R. Epiſcopus vel originis, vel beneficii, vel domicilii. Ita Bonifacius VIII. cit. cap. *Cùm nullus;*

de Temp. ordin. *Superior*, inquit, *intelligitur in hoc caſu Epiſcopus*, *de cujus Diœceſi eſt is*, *qui ad Ordines promoveri deſiderat, oriundus: ſeu in cujus Diœceſi Beneficium obtinet Eccleſiaſticum*; *ſeu habet* (licèt alibi natus fuerit) *domicilium in eadem.* Decreto Bonifacii quamplurimæ Synodi adhæſerunt, ut Lingonenſis anno 1404. Senonenſis anno 1528. pronuntiaruntque à quolibet ex tribus illis Epiſcopis licere Ordines recipere.

Q. 4. *Quis eſt Epiſcopus originis?*

R. Jure veteri Epiſcopus originis is fuit, in cujus Diœceſi quis baptizatus fuerat, ut conſtat ex Concilio Carthaginenſi tertio Can. 44. & ratio eſt, quia cùm prioribus ſæculis grandiores & ætate provecti vulgò baptizarentur, Epiſcopi non inquirendum cenſuerunt, quid illi extra Eccleſiam egiſſent; *quid enim mihi*, inquit Apoſtolus 1. Cor. 5. *de iis*, *qui foris ſunt judicare?* Sed ſatis ipſis erat ſi actæ poſt Baptiſmum vitæ præclarum teſtimonium exhiberetur. A quo autem expetendum erat illud teſtimonium, niſi ab Epiſcopo, qui Catechumenum in Religionis Chriſtianæ diſciplinæ inſtituerat, mores ejus exploraverat, & in Chriſto regeneraverat? Ex quo verò uſus obtinuit, ut infantes ſtatim à nativitate baptizarentur, is fuit Epiſcopus originis, in cujus Diœceſi aliquis natus eſt. Ita Bonifacius VIII. cit. cap. *Cùm nullus.* Ita Clerus Gallicanus anno 1657. & communis Eccleſiarum praxis. Nec ſine gravi cauſa; homines enim ab ipſo exortu ad gregem Epiſcopi ordinarii pertinent, ipſius eſt invigilare, eorum parentes urgere, ſi neceſſe ſit, ut quàm citiſſimè baptizentur, Chriſtianis moribus imbuantur, quaſi de iis rationem Deo redditurus ſit; ideóque nullus æquè

dijudi-

dijudicare poteſt, ſintne ad Clerum apti & idonei. Unde qui natus & procreatus, & baptizatus eſt in Diœceſi, quam parentes pertranſibant, vel in qua ad tempus morabantur, putà ad annum vel biennium, ſolùm Epiſcopum, in cujus Diœceſi parentes retinent domicilium, habet pro Epiſcopo originis, nec alterius dimiſſoriis Litteris indiget. Ita Panormitanus in caput *Rodulphus*, de Reſcriptis; Silveſter, verbo *Civitas;* Hallierus Sect. 5. c. 3. part. 2. de Ordin.

Q. 5. *Quis eſt Epiſcopus Beneficii?*

R. Ex citato cap. *Cùm nullus*, is eſt, in cujus Diœceſi aliquis obtinet Beneficium; non diſtinguit ſummus Pontifex inter Beneficia pinguia & tenuia; ſimplicia, & reſidentiam poſtulantia: ſed abſolutè pronuntiat pro eo, qui Beneficium obtinet, id eſt, poſſidet; ſi enim ad illud ſit ſolùm nominatus, aut inſtitutus, poſſeſſione non adepta Beneficium obtinere non cenſetur. Cavendum tamen eſt; ne per fraudem Beneficium conferatur, vel obtineatur; ſi enim Epiſcopus ex aliena Diœceſi Clericum extrahat, eique conferat Beneficium, animo illum ſibi addicendi; vel ipſe Clericus, ut examini proprii Epiſcopi ſe ſubducat, in aliena Diœceſi Beneficium adipiſcatur, tam ordinans, quàm ordinatus incurrit pœnas à jure latas. Ita ſacra Congregatio Concilii Tridentini interpres reſpondit Eminentiſſimo Cardinali Aquaviva Archi-Epiſcopo Neapolitano, his verbis: *Nec item hos ad effectum Ordinationis beneficium adipiſcentes, debere ordinari ab Epiſcopo conferente Beneficium, ordinatoſque in ſuſpenſionem incidiſſe, & Epiſcopum à collatione Ordinum per annum etiam ſuſpenſum eſſe.* Et ad conſulta Epiſcopi Cadurcenſis an. 1662. *Congregatio*, inquit, *Concilii ſæ-*

piùs declaravit, tametſi quis poſſit ordinari ab Epiſcopo loci Beneficii, ſi tamen adeptus ſit Beneficium in fraudem, eſſe malè promotum; ac ſi in ſuſceptis Ordinibus miniſtraverit irregularitatem contrahere. Idem docet Fagnanus in quintum Librum Decretalium. Præſumptio autem fraudis eſt ex Zerola in Praxi p. 1. verbo *Beneficia;* Soto de Juſtitia & Jure q. 3. quando Beneficium eſt tenuiſſimi reditus; veriſimiléque eſt Beneficiarium nolle ſe mancipare obſequio Diœceſis, in quą ordinatur. Hinc Clerus Gallicanus in Comitiis generalibus an. 1557. ad vitandas frequentes fraudes, cenſuit neminem ordinandum ſine conſenſu Epiſcopi originis.

Q. 6. *Quis eſt Epiſcopus domicilii?*

R. Is eſt, in cujus Diœceſi quis ſedem fixit animo ibi in perpetuum manendi. Aliud igitur requiritur domicilium ad Matrimonium alicubi contrahendum, & alia Sacramenta recipienda: aliud ad Ordines ſuſcipiendos. Ad Matrimonium quippe contrahendum ſatis eſt, ut quis bona fide, v. g. negotiorum cauſa per annum commoratus ſit in Parochia, ut coram illius Parocho Matrimonium contrahere poſſit, licèt poſtmodum diſceſſurus: ad Clericalem verò Tonſuram & Ordines ibi ſuſcipiendos ne decennium quidem ſufficit, niſi adſit animus perpetuò ibi permanendi. Et ratio eſt, quia per Ordinationem quis Eccleſiæ illius loci addicitur, prohibentque Canones, ne Clericus abſque conſenſu Epiſcopi, à quo inauguratus eſt, in alteram Diœceſim tranſeat: ſic enim habetur Can. 8. Concil. Arauſicani primi an. 441. *Si quis alibi conſiſtentem Clericum ordinandum putaverit, priùs definiat ut cum ipſo habitet; ſic quoque ſine conſultatione Epiſcopi cum quo ante habitavit . . . eum ordinare non præſumat.* Porrò

rò incertum eſt, ut plurimum, an adſit revera ejuſmodi intentio perpetuò manendi, cùm ſit res prorſùs occulta; nec credendum eſt affirmanti Clerico, quem ſola Ordinationis neceſſitas trahit in alienam Diœceſim, in qua nullum eſt ei Beneficium, nulla cognatio, nulli fundi, nulláve poſſeſſio. Vidimus aliàs, qui propria cupiditate deluſi putabant ſe velle perpetuò commorari in Diœceſi, in qua ſola ipſis via patebat ad Ordines; ſed cupiditate per ſuſceptos Ordines expleta, voluntas, quæ in intimo pectore ipſos latebat, brevi ſe prodiit, cauſas redeundi in patriam prætenderunt; ſcilicet inopiam rerum neceſſariarum, qua premebantur in terra aliena; negotia, quæ illos revocabant, & alia hujuſmodi, ad quæ ante Ordinationem attendere diſſimulaverunt. Quare Gallicani Antiſtites in Comitiis generalibus congregati an. 1657. meritò inter ſe convenerunt, unum duntaxat Epiſcopum originis aſſignandum, à quo percipi poſſit Ordinatio, cumque iſthæc eorum conſenſio vim Legis non haberet, decreverunt monendos eſſe & exhortandos omnes Regni Epiſcopos, ne alios ordinarent, quàm oriundos ex ſuis Diœceſibus; quod & iſti religioſè obſervant, exceptis caſibus neceſſitatis, putà ſi difficilior ſit recurſus ad Epiſcopum originis, vel ſedes ejus vacet; in iis enim & ſimilibus caſibus vidimus Epiſcopos alioquin Eccleſiaſticæ Diſciplinæ ſtudioſiſſimos, Clericis ex alia Diœceſi oriundis manus impoſuiſſe ratione Beneficii in ipſorum Eccleſia reſidentiam poſtulantis.

Q. 7. *Epiſcopus poteſtne ordinare familiarem ſuum ſibi non ſubditum?*

R. Poteſt, modò per triennium apud eum commoratus ſit, & Beneficium ipſi conferat. Ita Concilium

cilium Tridentinum Seſſ. 23. c. 9. de Reformatione: *Epiſcopus*, inquit, *familiarem unum non ſubditum ordinare non poſſit, niſi per triennium ſecum fuerit commoratus, & Beneficium, quacumque fraude ceſſante, ſtatim reipſa illi conferat.* Fraus autem foret: ſi Epiſcopus animo ſubducendi non ſubditum diſciplinæ proprii Epiſcopi, eum in familiarem ad triennium aſciſceret, eique Beneficium hoc intuitu conferret, & uterque, ordinans ſcilicet & ordinatus, in pœnas, de quibus ſupra, incideret. Porrò illud privilegium non extenditur ad Epiſcopos titulares, ex eodem Concilio Seſſ. 14. cap. 2. de Reformatione.

Q. 8. *Poteſtne Epiſcopus ſubditum ordinare in aliena Diœceſi, non obtenta Epiſcopi loci licentia?*

R. Non poteſt; quia Ordinatio Miniſtrorum Eccleſiæ eſt Officium Pontificale: atqui ex Concilio Tridentino Seſſ. 6. cap. 5. de Reform. *Nulli Epiſcopo liceat, cujuſvis privilegii prætextu Pontificalia in alterius Diœceſi exercere, niſi de Ordinarii loci expreſſa licentia, & in perſonas eidem Ordinario ſubjectas tantùm; ſi ſecus factum fuerit, Epiſcopus ab exercitio Pontificalium, & ſic ordinati ab executione Ordinum ſint ipſo jure ſuſpenſi.*

Q. 9. *Quis eſt proprius Regularium Epiſcopus, à quo debent Ordines recipere?*

R. Is, in cujus Diœceſi commorantur. Ita decreverunt Concilium Carthaginenſe quintum, Canon. 15. qui refertur diſtinct. 50. cap. *Si quis;* Arelatenſe tertium, Leo X. in Concilio Lateranenſi quinto Seſſ. 11. Concilium Tridentinum Seſſ. 23. cap 8. de Reformatione, ubi revocat quævis privilegia; & Clerus Gallicanus anno 1625.

Nec dicas, Pium V. in ſua Bulla. *Et ſi Mendicantium*,

tium, indulſiſſe Mendicantibus, ut à quolibet Antiſtite Ordines recipere poſſint, licentia Ordinarii loci minimè requiſita; nam Gregorius XV. ad ſedandos tumultus, qui ex ejuſmodi conceſſione orti fuerant, eam revocavit, & ad terminos Juris communis, ac Tridentini Concilii reduxit ſua Conſtitutione, quæ incipit: *In tanta rerum.*

Cum autem ex Regularibus alii fixam ſedem habeant in Monaſterio, in quo profeſſi ſunt, ut Cartuſiani, nonnulli Benedictini, &c. alii ſedem mutare ſoleant ad nutum Superiorum; de utriſque ſic ſtatuit Concilium Burdigalenſe anno 1624. tit. *de Ordine* cap. 12. *Superioribus Monaſteriorum, in quibus Religioſi fixam & firmam commorandi ſedem habent, prohibemus, ne Litteras dimiſſorias Religioſis ſuis, ut à quocunque ordinentur, concedant; ſed à ſuo Pontifice, aut ab alio de ejus licentia ordinandos eſſe duntaxat decernimus. Eos verò, qui pro inſtituto ad varia domicilia certis temporum intervallis transferuntur, cum Litteris Provincialium ſuorum de voto Religionis emiſſo Fidem facientibus, ab Ordinario loci, in quo pro tempore degunt, admitti tantùm præcipimus: ab aliis nunquam, niſi atteſtatione præhabita à Pontifice loci, ſeu Vicario Generali obtenta, qua cur apud ſe nequiverint ordinari perbibeatur.* Et hæc quidem ad mentem Clementis VIII. qui decimo quinto die Martii anni 1596. in generali Congregatione Cardinalium Concilii Tridentini interpretum decrevit: *Superiores Regulares poſſe ſuo ſubdito item Regulari, qui præditus qualitatibus requiſitis Ordines ſuſcipere voluit, Litteras dimiſſorias concedere: ad Epiſcopum tamen Diœceſanum, nempè illius Monaſterii, in cujus familia ab iis, ad quos pertinet, is Regularis poſitus fuerit; & ſi Diœceſanus abfuerit, vel non eſſet habiturus Ordinationem, ad quemcunque alium Epiſcopum;*

dum tamen ab eo Epiſcopo, qui Ordines contulerit, examinetur quoad doctrinam, & dum ipſi Regulares non diſtulerint de induſtria conceſſionem dimiſſoriarum in id tempus, quo Epiſcopus Diœceſanus vel abfuturus, vel nullas habiturus Ordinationes eſſet. Verùm cùm à Superioribus Regularibus, Epiſcopo Diœceſano abſente, vel Ordinationes non habente, Litteræ dimiſſoriæ dabuntur, in iis utique hujuſmodi cauſam abſentiæ Diœceſani Epiſcopi, vel Ordinationum ab eo non habendarum exprimendam eſſe; quod qui non fecerint, officii & dignitatis, ſeu adminiſtrationis, ac vocis activæ & paſſivæ privationem ac alias arbitrio ejuſdem S. D. N. Papæ reſervatas pœnas incurrant?

Q. 10. *Cujus eſt concedere Litteras dimiſſorias?*

R. 1. Proprii Epiſcopi, ex Tridentino Seſſ. 23. c. 3. de Reformatione: *Epiſcopi per ſemetipſos Ordines conferant. Quòd ſi ægritudine fuerint impediti, ſubditos ſuos non aliter, quàm jam probatos & examinatos ad alium Epiſcopum ordinandos dimittant.* 2. Ejus Vicarii Generalis, modò ſpecialem & expreſſam facultatem acceperit, ex cap. *Cùm nullus*, tit. de Temp. Ordin. in ſexto. 3. Capituli Eccleſiæ Cathedralis ſede vacante, nonniſi tamen elapſo anno ab obitu Epiſcopi, ex Concilio Tridentino Seſſ. 7. cap. 10. de Reform. *Non liceat*, inquit, *Capitulis Eccleſiarum, ſede vacante, infra annum à die vacationis ordinandi licentiam, aut Litteras dimiſſorias, ſeu reverendas, ut aliqui vocant, tam ex Juris communis diſpoſitione, quàm etiam cujusvis privilegii aut conſuetudinis vigore alicui, qui Beneficii Eccleſiaſtici recepti, ſive recipiendi occaſione arctatus non fuerit, concedere; ſi ſecus fiat, Capitulum contraveniens Eccleſiaſtico ſubjaceat interdicto: & ſic ordinati, ſi in minoribus Ordinibus conſtituti fuerint, nullo Privilegio Clericali, præſertim in Criminalibus, gaudeant; in majoribus verò, ab executione Ordinum,*

ad

ad beneplacitum futuri Prælati ſint ipſo jure ſuſpenſi.

Q. 11. *Quid obſervandum eſt in Litteris dimiſſoriis?*

R. 1. Non debent concedi niſi iis, quos Epiſcopus in ſuo examine, probaverit idoneos, ex capite tertio Concilii Tridentini mox laudato, ex Concilio Mediolanenſi tertio, tit. *de iis, quæ pertinent ad Ordinis Sacramentum;* & Narbonenſi anno 1609. c. 21. *in Litteris dimiſſorialibus non inſeratur clauſula illa, conſcientiam noſtram exonerantes, veſtram onerantes; cùm nullus remitti debeat, qui ejus Ordinis, ad quem ſumendum remittitur, capax & idoneus fuerit judicatus.* 2. Plura Concilia, ut Mediolanenſe quartum, Narbonenſe citato cap. 21. decernunt in Litteris dimiſſoriis non dandam facultatem ad omnes Ordines, ſed ad unum ſacrum duntaxat ſuſcipiendum intra annum, quo elapſo ejuſmodi Litteræ nullius ſint effectus; quia dimiſſus, poſt primum Ordinem ſuſceptum, probandus eſt ab Epiſcopo, an meruerit ſuperiorem; periculum quoque eſtne, ſi Litteræ indeterminatè concedantur, fortè longiori mora animum ac mores depravet.

Q. 12. *Litteræ dimiſſoriæ extinguunturne mortè concedentis?*

R. Minimè, ex capit. *Si gratioſè*, tit. *de Reſcriptis* in ſexto: *Quia*, inquit ſummus Pontifex, *ſedes ipſa non moritur, durabit* (gratia) *perpetuò, niſi à ſucceſſore fuerit revocata.*

Q. 13. *Epiſcopus proprius poteſtne cogi in foro exteriori, ut Ordines vel Tonſuram ei conferat, in quo omnia videntur laudabilia?*

Certum eſt proprium Epiſcopum ſine peccato denegare non poſſe, vel Laico Tonſuram, vel Clerico Ordines, qui omnibus dotibus tum corporis, tum animi, tum gratiæ præditus eſt, foretque Ec-

cleſiæ utilis: quia abuteretur poteſtate, quam dedit illi Dominus in ædificationem; ſubditis malo exemplo eſſet, illiſque conquerendi & improperandi cauſam daret: licèt enim Ordinatio ſit gratia, quæ nemini debetur, illius tamen dominus non eſt Epiſcopus, ſicut bonorum patrimonialium; ſed Diſpenſator & Oeconomus; teneturque eam diſtribuere, non ex privato affectu, ſed ad nutum & voluntatem Domini ſui, ut ſit fidelis ſervus & prudens, quem ille conſtituit ſuper familiam ſuam. Quæſtio igitur eſſe poteſt duntaxat, an Epiſcopus cogi poſſit in foro exteriori, ut Tonſuram vel Ordines conferat?

R. Canones hìc inter ſe pugnare videntur.

Namque capit. *Ex tenore*, tit. *de temp. ordin.* Alexander III. ſic reſpondet: *Veruntamen quia peccatum occultum eſt, ſi promoveri voluerit, eum non debet aliqua ratione prohibere.* C. verò *Ad aures*, eodem tit. Lucius III. Alexandri ſucceſſor, ita ſcribit ad Archi-Epiſcopum Turonenſem: *Ad aures noſtras pervenit, quòd Religioſi quidam ad ſuperiores deſiderant Ordines promoveri: ſed prælati eorum deſideriis contradicunt. Tuæ igitur quæſtioni taliter reſpondemus, quòd honeſtius & tutius eſt ſubjectos debitam Præpoſitis obedientiam impendendo in inferiori miniſterio deſervire, quàm cum Præpoſitorum ſcandalo graduum appetere dignitatem. Nec eſt in hac parte ſubjectorum deſiderium confovendum.* Canoniſtæ duo illa Juris capita conciliare nituntur hoc pacto, nempe, cap. *Ex tenore* interpretantur de Clerico ſæculari habente Beneficium, cui Ordo ſit annexus, caput verò *Ad aures*, de Clerico Regulari, qui parere debet ſuo Præpoſito. Quidquid ſit de illa interpretatione, certum eſt ex Concilii Tridentini diſpoſitione, Epiſcopum proprium cogi

non

non poſſe, ut Ordines conferat iis etiam, qui poſſident Beneficium, cui annexus eſt Ordo ſuperior; ſic enim loquitur Seſſ. 14. c. 1. de Reform. *Cùm honeſtius ac tutius ſit ſubjecto debitam Præpoſitis obedientiam impendendo, in inferiori miniſterio deſervire, quàm cum Præpoſitorum ſcandalo graduum altiorem appetere dignitatem; ei, cui aſcenſus ad ſacros Ordines à ſuo Prælato ex quacunque cauſa etiam ob occultum crimen quomodolibet, extrajudicialiter fuerit interdictus .... nulla contra ipſius Prælati voluntatem conceſſa licentia ſuffragetur.* Et Seſſion. 21. cap. 2. de Reformat. *Patrimonium*, inquit, *vel penſionem obtinentes ordinari poſthac non poſſint, niſi illi, quos Epiſcopus judicaverit aſſumendos pro neceſſitate vel commoditate Eccleſiarum ſuarum.* Quæ expendens Barboſa 2. p. de Officio & Poteſtate ſic habet: *Quæ verba cùm denotent boni viri arbitrium, hoc eſt voluntatem rationi ſubmiſſam ... ideo ſi Epiſcopus legitimè non interponat arbitrium, Deum ſolummodò Judicem habebit; ac proinde non dabitur appellatio.* Et Fagnanus in cap. *Ex tenore: Ex ſententia ſacræ Congregationis Concilii*, inquit, *eo Decreto corrigitur diſpoſitio textus noſtri in ea parte, in qua determinat criminoſum occultum eſſe tantummodò commonendum, ſed non prohibendum aſcendere ad ſuperiores Ordines: & diſpoſitio capitis* (ad aures) *quod de Regularibus loquitur, extenditur etiam ad Clericos ſæculares.* Quòd ſi Prælatus hac auctoritate fortè abuteretur, & ſine cauſa eum ordinare recuſaret, cujus Beneficio annexus eſt ſuperior Ordo, ſubdit idem auctor: *Sacra Congregatio, re ad Gregorium XIII. delata, edidit deciſionem, quæ poſtea perpetuò obtinuit in Dataria, videlicet, quotieſcunque Ordinarius recuſaverit quenquam ordinare, committendum eſſe Metropolitano, vel viciniori Epiſcopo, ut ab eodem Ordinario priùs requirat, cur recuſaverit; quo*

cauſam

cauſam legitimam non allegante, liceat illi eundem recuſatum ordinare.

CAPUT X.

De Subjecto Ordinationis.

Tria ex dictis conſtant circa ſubjectum Ordinationis: primum ex cap. 4. §. 7. ſolum maſculinum ſexum eſſe capacem Ordinis: ſecundum ex Tractatu de Sacramentis in genere cap. 17. infantes & amentes ordinari non poſſe: tertium ex eodem cap. 17. adulti omnino inviti nullam eſſe Ordinationem. Sed ſuperſunt nonnullæ difficultates expendendæ ſequentibus paragraphis.

§. I.

De Ætate Ordinandorum.

Q. 1. *Quæ ætas requiritur ad ſuſcipiendos Ordines?*

R. Jure novo nulla determinata eſt ætas pro minoribus Ordinibus, de quibus Patres Tridentini hæc ſolummodò ſtatuunt Seſſ. 23. cap. 11. de Reform. *Minores Ordines iis, qui ſaltem Latinam Linguam intelligant . . . conferantur.* De majoribus verò ſic pronuntiant c. 12. ejuſdem Seſſionis: *Nullus in poſterum ad Subdiaconatus Ordinem ante vigeſimum ſecundum, ad Diaconatus ante vigeſimum tertium, ad Presbyteratus ante vigeſimum quintum ætatis ſuæ annum promoveatur . . . Regulares quoque nec in minori ætate, nec ſine diligenti Epiſcopi examine ordinentur, privilegiis quibuſcunque quoad hoc excluſis.* Sufficit autem ex uſu recepto, ut anni in hocce Decreto præfixi ſint incœpti.

Q. 2. *Qui ante præſcriptum tempus ordinati ſunt ſuperveniente ætate, poſſuntne legitimè exercere functiones Ordinum prœmaturè ſuſceptorum?*

R. Non

R. Non poſſunt, ſi mala fide fuerint ordinati; quia ex laudata Bulla Pii II. *Cùm ex ſacrorum*, ipſo facto ſunt ſuſpenſi; & ſi, durante ſuſpenſione, aliquod miniſteriorum ſuorum Ordinum obeant, irregularitatem ſtatim ſubeunt.

Dixi, *mala fide*; qui enim bona fide exiſtimat ſe habere legitimam ætatem, abſque peccato Ordinem ſuſcipit, ac proinde ſuſpenſionis pœnam non incurrit. Ita Sylvius ad quæſt. 29. Suppl. art. 2. ubi laudat pro hac ſententia Barboſam, Navarrum, Henriquez, Sanchez, &c. Quia tamen Beneficium in foro exteriori controverſum ex ejuſmodi defectu in diſcrimen veniret, operæ pretium eſt, ut ſic ordinatus ad ſummum Pontificem recurrat, quatenus ſuprema ſua auctoritate, quod peccatum eſt, corrigat.

§. II.

De Ordinationibus per ſaltum.

Q. *Poteſtne ſuſcipi ſuperior Ordo prætermiſſo inferiore?* R. Non poteſt licitè; validè tamen poteſt, excepto Epiſcopatu.

Prima pars probatur ex Alexandro II. cap. *Solicitudo*, diſt. 52. ubi de Clerico, qui Subdiaconatus Ordine poſtpoſito, Diaconus & Presbyter fuerat ordinatus, ſic habet: *Mandamus ut ab Officio Sacerdotali eum probibeas, donec proximo Quatuor Temporum jejunio Subdiaconatus miniſterium ſibi ritè imponas, & ſic deinceps ad majora officia eum redire concedas.* Innocentius quoque III. cap. *Tuæ Litteræ*, Lib. 5. tit. 29. de Clerico per ſaltum promoto: *Mandamus*, inquit, *quatenus condignam pœnitentiam pro hujuſmodi negligentia injungas eidem, qua peracta, ipſum in Diaconum ordinare*

ordinare procures, & ſic de miſericordia miniſtrare permittas in Ordine Sacerdotii. Et Concilium Tridentinum Seſſ. 23. cap. 14. de Reformat. ſic habet: *Cum promotis per ſaltum, ſi non miniſtraverint, Epiſcopus ex legitima cauſa poſſit diſpenſare.*

Ex his colliges cum Soto, Navarro, Suarez, & aliis. 1. eum, qui per ſaltum ordinatus eſt; eſſe ipſo jure ſuſpenſum, ſaltem ab executione ſuperioris Ordinis per ſaltum ſuſcepti; aliàs diſpenſatione opus non haberet. Quòd autem ſuſpenſio illa non extendatur ad inferiores Ordines legitimè ſuſceptos, ſat clarè innuit Alexander II. cit. cap. *Solicitudo*, ubi promotum per ſaltum vult ſolùm prohiberi ab officio Ordinis malè ſuſcepti. Et ita cenſent contra nonnullos Sylveſter, verbo, *Irregularitas;* Suarez de Suſpenſionibus diſp. 31. ſect. 1. 2. ſic promotum non poſſe ſuſcipere Ordinem poſthabitum, niſi priùs ſecum diſpenſetur. 3. Sic ordinatum irregularem fieri ſi miniſtret in Ordine per ſaltum ſuſcepto, 4. Epiſcopum ex legitima cauſa poſſe ſic ordinatum abſolvere à ſuſpenſione, & Ordinem prætermiſſum conferre, niſi in ſuperiori Ordine miniſtraverit, quia per uſurpatum ejuſmodi miniſterium in irregularitatem incurrit: irregularis autem ſuis Ordinibus non reſtituitur niſi per ſummum Pontificem. Jure tamen novo Concilii Tridentini Seſſ. 24. cap. 6. de Reformatione, Epiſcopi abſolvere poſſunt ab irregularitate occulta.

Secunda pars probatur ex laudatis capitibus *Solicitudo, & Tuæ Litteræ*, ubi expreſſè habetur ſolum Ordinem prætermiſſum eſſe conferendum, nec iterandum malè ſuſceptum; ſed poſt pœnitentiam peractam concedi poſſe, ut malè promotus

tus in eo miniſtret. Et ratio eſt, quia Sacerdotium eminenter continet Diaconatum, & hic Subdiaconatum: qui enim jus habet conficiendi Euchariſtiam, procul dubio poteſt præparare neceſſaria ad eam ritè conficiendam.

Dixi: *Excepto Epiſcopatu;* quia Epiſcopatus præciſè ſumptus non includit poteſtatem conficiendi Euchariſtiam; ſed eam ita neceſſariò ſupponit, ut, juxta veteres Theologos, Character Epiſcopalis ſit ſolummodò extenſio Characteris Sacerdotalis. Unde non poteſt quis conſecrari Epiſcopus, niſi ſit Presbyter, ut ſuprà diximus.

§. III.

De Interſtitiis.

Q. I. *Licetne plures Ordines eodem die ſuſcipere?*

R. Non licet abſque diſpenſatione. *Minores Ordines*, inquit Concilium Tridentinum Seſſ. 23. cap. 11. de Reform. *per temporum interſtitia, niſi aliud Epiſcopo expedire magis videretur, conferantur.* Et nonnullis interjectis de Clericis inferioribus ſic pergit: *Hi verò nonniſi poſt annum à ſuſceptione poſtremi gradus minorum Ordinum, ad ſacros Ordines promoveantur, niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ utilitas judicio Epiſcopi aliud expoſcat.* De Subdiaconis etiam ſic decernit c. 13. *Promoti ad ſacrum Subdiaconatus Ordinem, ſi per annum* SALTEM *in eo non ſunt verſati ad altiorem gradum, niſi aliud Epiſcopo videatur, aſcendere non permittantur.* Ac tandem de Diaconis cap. 14. *Non modò*, inquit, *in Diaconatus* AD MINUS *annum integrum, niſi ob Eccleſiæ utilitatem ac neceſſitatem, aliud Epiſcopo videretur, miniſtraverint; ſed ad populum docendum . . . . idonei comproben-*

probentur, atque ita pietate ac caſtis moribus conſpicui, &c.

Q. 2. *Eſtne perantiquus ille interſtitiorum uſus?*

R. A tempore Apoſtolorum fuit ſemper & ubique ſervatus, exceptis quibuſdam caſibus extraordinariis.

Probatur. Sanctus Cyprianus Epiſt. 33. de Aurelio inſigni Confeſſore ſic ſcribit: *Merebatur talis Clericus Ordinationis altiores gradus & incrementa majora, non de annis ſuis, ſed de meritis æſtimandus; ſed interim placuit, ut ab officio lectionis incipiat.* Similia habet Epiſt. 34.

Siricius ſummus Pontifex Epiſt. ad Hymerium, quæ refertur cap. *Quicunque*, diſt. 77. de adulto, ſic ſcribit: *Dum initiatus fuerit expleto biennio, per quinquennium aliud Acolythus & Subdiaconus fiat, & ſic ad Diaconatum (ſi per hæc tempora dignus judicatus fuerit) provebatur.* Innocentius I. Epiſt. 4 ad Felicem: *Tempora*, inquit, *à majoribus conſtituta ſerventur, nec citò quilibet Lector, citò Acolythus, citò Diaconus, citò Sacerdos fiat, quia in minoribus officiis, ſi diu perdurent, & vita eorum pariter & obſequia comprobantur, ut ad Sacerdotium poſtea emenſis ſtipendiorum meritis veniatur.*

Zozymus, Innocentii ſucceſſor, Epiſt. 3. quæ refertur cap. *in ſingulis*, diſt. 77. *In ſingulis gradibus*, inquit, *hæc tempora ſunt obſervanda, ſi ab infantia Eccleſiaſticis miniſteriis nomen dederit, ut inter Lectores & Exorciſtas quinquennio teneatur; exinde Acolythus vel Subdiaconus quatuordecim annis fiat, & ſic ad benedictionem Diaconatus, ſi meretur accedat: in quo Ordine quinque annis, ſi inculpatè ſe geſſerit, hærere debebit.*

Concilium Conſtantinopolitanum generale octavum nono ſæculo ſic ſtatuit Can. 5. *Ut in Lectoris*

ctoris munere annum, in Subdiaconi duos, Diaconi tres, Sacerdotis quatuor annos expleat, priuſquam ſcilicet ad Epiſcopatum promoveatur. Ex quibus videas, Patres Tridentinos, habita temporum ratione, multùm remiſiſſe de veteri diſciplina. Unde Hallierus de Tempore Ordinationis ſect. 6. cap. 2. artic. 7. §. 1. *Quid ad hæc*, inquit, *reſpondebunt illi, qui novas & antiquas Eccleſiæ Leges contemnentes, nulla urgente Eccleſiarum neceſſitate, imò Clericorum multitudine ultra Canones & antiquam conſuetudinem in Eccleſia recepta, uno aut altero menſe omnes Eccleſiaſticos gradus feſtinanter decurrunt, nullo dato experimento, aut probitatis vitæ, aut doctrinæ, aut ſtudii Eccleſiaſticæ Diſciplinæ? Apage illos abortivos fœtus, intempeſtivos flores, qui ut citò oriuntur ita occidunt; præmaturos fructus, quos vel levis pruina decoquit, vel frigus conficit, vel imber putrefacit. In quos Carnotenſis noſtræ Eccleſiæ Antiſtes Yvo Epiſt. 58. textum iſtum ſapientis non imprudenter contorquet*, hæreditas ad quam feſtinatur in principio, in noviſſimo benedictione carebit. *Proverb.* 20.

Dixi, *exceptis quibuſdam caſibus extraordinariis*; namque inſignes viri doctrina & ſanctitate conſpicui, ut ſanctus Ambroſius, ſanctus Paulinus, ſanctus Auguſtinus, per vim rapti ad Sacerdotium, ſingulos Ordinum gradus nulla aut brevi interjecta mora decurrebant.

Q. 3. *Cur Eccleſia inſtituit interſtitia?*

R. Ut inferiores Clerici gradatim aſcendant ad eum ſcientiæ & virtutis cumulum, qui juxta ſacros Canones ineſſe debet in initiando Sacerdote. Quamvis enim ab Oſtiario aut Acolytho non exigantur eæ animi dotes, quas poſtulat Sacerdotium, vetat tamen Synodus Tridentina Seſſ. 23. cap. 11. de Reform. ne quiſquam minori-

bus Ordinibus initietur, niſi, ſpectato ingenii acumine, pietatis ſtudio & animi ad virtutem propenſione, ſpem injiciat, fore ut ad eum eruditionis ac ſanctitatis gradum perveniat, qui in Sacerdote requiritur: *Cúmque hinc*, inquit, *ad altiores gradus, & ſacratiſſima myſteria ſit ingreſſus, nemo iis initietur, quem non ſcientiæ ſpes majoribus Ordinibus dignum oſtendat.* Atqui ſpes plerumque fallit in juvenibus; aut enim deſidiæ ſe dedunt, & vis ingenii retunditur, vel ſaltem non excolitur; aut, quod pejus eſt, alios mores induunt, & cum ætate creſcunt & vitia; Quamobrem ſanctiſſimè ac providentiſſimè Eccleſia temporum intervalla conſtituit: *Ut accuratiùs*, ait ſancta Synodus cit. cap. *quantum ſit hujus diſciplinæ pondus, poſſint edoceri, ac in unoquoque munere, ad præſcriptum Epiſcopi, ſe exerceant, idque in ea, cui aſcripti erunt, Eccleſia.* Ergo in mente Concilii Tridentini, triplex eſt interſtitiorum finis & uſus.

Primò ut Clerici profundiſſimam rerum divinarum notitiam ita perfectè ſibi comparent, ut alios edocere queant, ad quod diuturno tempore & multis laboribus opus eſt. *Quàm ſtulti & cæci ſumus*, inquit ſanctus Gregorius Nazianzenus Orat. 20. *Qui artem omnium difficillimam, Deum placandi, & homines regendi, nullo uſu, & quàm minima meditatione credimus comparari! . . . . . uno die ſanctos fingimus, eoſque ſapientes & eruditos eſſe jubemus, qui nihil didicerunt, nec ad Sacerdotium quicquam contulerunt, quàm velle.* Et ſanctus Gregorius Magnus Lib. 7. Epiſt. 110. ad Syagrium: *Quid putamus, quid iſti ſubjectis præſtituri ſunt, qui antequam diſcipulatus limen attingant, tenere locum magiſterii non formidant? Qua de re neceſſe eſt, ut quamvis inculpati quiſque ſit meriti, ante*

ante tamen per diſtinctos Ordines Eccleſiaſticis exerceatur Officiis, videat quod imitetur, diſcat quod doceat, informetur quod teneat; ut poſtea non debeat errare, qui eligitur viam erranti demonſtrare. Diu ergo religioſa meditatione poliatur ut placeat; & ſic lucerna poſita ſuper candelabrum luceat, ut, adverſa ventorum vis irruens conceptam eruditionis flammam non extinguat, ſed augeat. Optandum eſſet, ut in Seminariis perlegeretur ac verſaretur, præſertim ante Ordinationem, Epiſtola 21. aliàs 148. ſancti Auguſtini, in qua tantus ille vir (qui multos jam libros ſumma eruditione conſcripſerat) cùm ad Presbyteratum urgeretur à Valerio Epiſcopo, inducias petit in ſequens uſque Paſcha, quò inſtructior fieret ad Sacerdotii munus capeſſendum: ſaltem ob initiandorum oculos ponerentur exempla tot Theologorum, qui, licèt doctrina fulgeant, & Doctorali Laurea conſpicui, munus tamen Paſtorale ſubire detrectant, donec partes optimi Paſtoris conſuetudine cum hominibus ejuſmodi rerum uſum habentibus pleniùs didicerint; vel hinc quippe intelligerent initiandi quàm ſtrenuè ac diligenter interſtitiorum tempus in comparanda Sacerdotali ſcientia inſumere debeant.

Secundò, interſtitia ſunt inſtituta, ut Clerici ſub ſeveriori diſciplina agentes, ſpem priùs habitam futuræ aliquando eximiæ virtutis alant compleantque, quidquid ſupererat ſæcularis converſationis prorſus deponant, mores ad Eccleſiaſticam Regulam componant, atque euntes de virtute in virtutem, ſenſim Sacerdotio maturi evadant, hoc eſt, juxta Librum Pontificalem, eluceat in eis totius forma juſtitiæ, cenſurámque morum exemplo ſuæ converſationis inſinuent.

 Ter-

Tertiò, & quidem maximè præſcripta ſunt interſtitia, ut Clerici non ſolùm lectione & meditatione, ſed etiam uſu & experientia quantum ſit Eccleſiaſticæ Diſciplinæ PONDUS edoceri poſſint, verba ſunt Concilii Tridentini, ac in unoquoque munere ſub perito ac celebri Magiſtro ſe exerceant; quæ enim in uſum præſertim conſiſtunt, ſine uſu perfectè ediſci nequeunt, nec ratio ſæcularis militiæ cuiquam explorata eſſe poteſt, niſi in aciem venerit, & militaria inſignia ſecutus fuerit; nec Medici nomen obtinebit, qui medendi methodum & praxim peritiorum non obſervaverit, nec Theologiæ ſchola abſolutum Sacerdotem inſtituet unquam, niſi diſcipulus iis, quæ auribus excipit, ſedulam manum admoveat, & aſſiduis exercitationibus, ad mentem Concilii, ſeveriori Diſciplinæ Eccleſiaſticæ aſſueſcat. *Hæc ſi punctuatim ſervarentur*, inquit Concilium Burdigalenſe ſecundum c. 6. *Angelicæ profectò vitæ Viros Eccleſiaſticos haberemus.* At, proh dolor! quamplurimos nunc reperias, qui ſedulò Decreti Tridentini litteræ ſerviunt, Spiritum verò abjiciunt, cum tamen haud temerè verba Apoſtoli 2. Cor. 3. hìc uſurpare liceat: *Littera occidit: Spiritus autem vivificat.* An non ſpiritualiter occiditur, qui v. g. poſt ſuſceptum in Seminario Subdiaconatum, interſtitiorum cauſa ad ſuos dimittitur, ubi aget abſque Duce & Magiſtro, qui tenerum pietatis ſenſum, quem in Seminario hauſerat, nutriat, foveatque, ac ſtudia ejus promoveat? Ubi nulla exempla, quæ illum ad ſeveriorem diſciplinam incitent, multa, quæ ſolutiorem agendi rationem ſuadeant, quibus recens & imbecillis virtus reſiſtendo par non eſt: & ita priſtini mores nondum

planè

planè depoſiti ſenſim reviviſcunt, Spiritus gratiæ extinguitur, interſtitiorum tempus non ſolùm inutiliter effluit; ſed in malum Subdiaconi convertitur: minus quippe ad Diaconatum paratus poſtmodùm recipietur in Seminario; quàm cùm inde emiſſus eſt; quin impatientiùs quàm ante fert Seminarii diſciplinam corde jam arido, ne dicam indurato propter gratiæ contemptum, qua Deus tam benignè eum ad pœnitentiam adduxerat ante Subdiaconatum. Hinc ipſa Seminaria, in quibus alumni poſt ſuſceptum quemlibet ſacrum Ordinem ſibimet dimittuntur ad tempus, carent fructu, ad quem magnis impenſis inſtituta ſunt à religioſiſſimis Antiſtitibus, qui propter quotidianam experientiam, quam modò retulimus, moneri debent, quàm noxiæ ſint Eccleſiaſtico Ordini ejuſmodi intermiſſiones, quámque neceſſarium, ut initiandi ſub continua diſciplina detineantur donec maturi Sacerdotio comprobentur.

Q. 4. *Quis diſpenſare poteſt circa interſtitia?*

R. 1. Proprius Epiſcopus ex legitima cauſa contrahere poteſt interſtitiorum tempus. Patet tum ex cap. 11 13. & 14. ſuprà laudatis Concilii Tridentini, tum ex uſu & praxi Eccleſiæ. Legitima autem cauſa non eſt privatum præciſè initiandi commodum; ſed publica Eccleſiæ neceſſitas aut utilitas, ut præſcribit Concilium Tridentinum citatis capitibus.

Dixi, *proprius Epiſcopus*, tum quia alienus non habet juriſdictionem in Clericum ad ſe dimiſſum; tum quia diſpenſatio non debet concedi ſine cauſa: atqui Epiſcopus alienus dijudicare nequit; an adſit diſpenſandi cauſa, quæ alia non eſt, ex Concilio Tridentino, quàm neceſſitas aut utili-

tas Eccleſiæ, ex qua initiandus dimittitur. Quare niſi in Litteris dimiſſoriis fiat mentio ejuſmodi diſpenſationis, Epiſcopus ad ſe dimiſſum ordinare non debet, niſi elapſo temporis intervallo à Concilio præſcripto.

R. 2. Solus ſummus Pontifex concedere poteſt, ut duo majores Ordines una die conferantur; ita enim decernit Concilium Tridentinum cit. cap. 13. *Duo ſacri Ordines*, inquit, *non eodem die, etiam Regularibus, conferantur, privilegiis ac indultis quibuſvis conceſſis, non obſtantibus quibuſcunque*. Et cap. *Litteras*, tit. *de temp. ordin.* Innocentius III. à collatione Ordinum ſuſpendit Epiſcopum, qui eodem die contulerat Diaconatum & Presbyteratum: *Præfatum*, inquit, *Bononienſem Epiſcopum, ut puniatur in quo deliquit, à collatione Ordinum, Diaconi ſcilicet & Presbyteri: alterum verò* (ſcilicet ordinatum) *ab executione Officii Sacerdotalis tamdiu volumus manere ſuſpenſos, donec de illis aliter diſponamus*; Ergo, inquiunt Canoniſtæ & Theologi, ordinatus non eſt ſuſpenſus ab officio Ordinis, quem primo loco ſuſcepit, putà Diaconatus; quia ad illum legitimè eſt promotus.

Dixi: *Duo majores Ordines*; quia proprius Epiſcopus in Regionibus, in quibus conſuetudo obtinuit, ut minores Ordines uno die cum Subdiaconatu conferantur, ex legitima cauſa poteſt eos omnes ſimul conferre; nulla enim Lege id ipſi eſt prohibitum, quin Concilium Tridentinum cit. cap. 13. excipiens ſacros Ordines, videtur relinquere arbitrio Epiſcopi omnes Minores ſimul cum Subdiaconatu conferre, modò Eccleſiæ utilitas aut neceſſitas id poſtulaverit.

Alexander III. cap. *De eo*, tit. *de temp. ordin.* permit-

permittit Epiſcopo unum & eundem diebus Dominicis & aliis Feſtivis diebus ad minores Ordines promovere. Ex quibus verbis colligit Gloſſa omnes minores Ordines eadem die Dominica poſſe conferri; quia ſummus Pontifex indeterminatè dixit unum & eundem ad minores promoveri poſſe. Sed clariùs Cœleſtinus III. cap. *Cùm lator*, tit. *de eo*, *qui furtivè Ordines ſuſcipit*, approbat, quòd Clericus juxta conſuetudinem patriæ, quatuor minores Ordines ſimul ſuſceperit; punitque illum duntaxat, quòd furtivè & præter intentionem proprii Epiſcopi Subdiaconus fuerit ordinatus: *Quia*, inquit, *idem Clericus in hoc facto multùm exceſſit*, *mandamus quatènus eum in minoribus duntaxat Ordinibus celebrare permittat.* Ergo ſi Clericus ille ex conſenſu proprii Epiſcopi Subdiaconatum cum quatuor Minoribus ſuſcepiſſet, illicita non fuiſſet ejus Ordinatio, propter receptam Regionis conſuetudinem, ut notat ſanctus Antoninus 3. p. tit. 14. cap. 16. paragr. 16. nec Concilium Tridentinum huicce conſuetudini derogavit, ex Navarro man. cap. 25. num. 71. & Suarez de Cenſuris ſect. 1. num. 41. & aliis. Sed plures Canoniſtæ, ut Oſtienſis, Panormitanus, Tonſuram cum quatuor Minoribus una die conferri poſſe negant, aliis contradicentibus. Fortè hac ratione ducti ſunt illi, quòd Tonſura diſpoſitio ſit ad Ordines, ac proinde neceſſe ſit aſſignare temporis intervallum, quo Clericus ad eos præparari poſſit.

Q. 5. *Licetne Epiſcopo ſubditum indignum & ineptum promovere propter urgentem Eccleſiæ neceſſitatem?*

R. Non licet, 1. quia ineptus & indignus non eſt utilis, nedum neceſſarius: 2. Ordinatio inepti

& indigni eſt actio per ſe mala & ſacrilega; atqui nulla neceſſitas excuſare poteſt actionem per ſe malam & ſacrilegam. Ergo.

Q. 6. *Quam pœnam incurrunt, qui non ſervatis interſtitiis ordinantur abſque diſpenſatione?*

Bulla, *Sanctum & ſalutare*, eos quidem ſuſpenſos declaravit; ſed Clemens VIII. ſua Conſtitutione, quæ incipit: *Summum Pontificem*, Bullam Sixti V. ad terminos Concilii Tridentini revocavit, quod nullam pœnam actu decernit, ſed Epiſcopo decernendam relinquit.

§. IV.

De Titulo Clericali.

Q. 1. *Quid eſt Titulus Clericalis?*

R. Titulus generatim hìc ſumitur pro jure ad legitimè poſſidendum, v. g. agrum; & ſpeciatim pro collatione ſeu proviſione Beneficii; quia virtute emptionis agri, & proviſionis Beneficii, emptor legitimè poſſidet agrum, & Clericus Beneficium.

Q. 2 *Quotuplex eſt Titulus Clericalis?*

R. Duplex, ſcilicet Eccleſiaſticus, & Patrimonialis.

Titulus Eccleſiaſticus eſt jus fruendi bonis Eccleſiæ, quod nunc acquiritur per Beneficium pacificè poſſeſſum, vel per penſionem Clericalem; cùm antiquitus ipſamet Ordinatio eſſet Titulus Eccleſiaſticus, quatenus nempe Clericum certæ Eccleſiæ ita mancipabat, ut ab ejus miniſterio abſque conſenſu Epiſcopi recedere non liceret; ideóque Ordinatio jus ipſi tribuebat ex bonis ejuſdem Eccleſiæ accipiendi alimenta & cætera vitæ

tæ neceſſaria, quemadmodum ratione profeſſionis ſolemnis, qua Regulares addicuntur certo Ordini, Profeſſi ſuſtentari debent è bonis Monaſterii: *Cùm enim ſecundùm Apoſtolum*, inquit Innocentius III. Cap. *Cùm ſecundùm*, tit de Præbendis & Dignitatibus, *qui altari ſervit, vivere debeat de altari, & qui ad onus dirigitur, repelli non debeat à mercede, patet à ſimili, ut Clerici vivere debeant de patrimonio Jeſu Chriſti, cujus obſequio deputantur*, adde & Regulares de bonis Monaſterii, quæ cùm recenſeantur inter bona Eccleſiæ, profeſſio eorum reputatur Titulus Eccleſiaſticus.

Titulus Patrimonialis eſt jus percipiendi fructus ex aliis, quàm Eccleſiæ bonis, quæ obveniunt vel gratuita donatione, vel hæreditaria ſucceſſione.

Q. 3. *Clerici fueruntne ſemper ordinati ad utrumque titulum?*

R. Minimè; Indubitata enim teſtimonia evidenter demonſtrant omnes, paucis exceptis, uſque ad decimum ſæculum ordinatos fuiſſe in miniſterium unius Eccleſiæ, & eo titulo alimenta ab ipſa percepiſſe.

Concilium Arelatenſe primum anno 314. Canone 2. ſic ſtatuit: *In quibuſcunque locis ordinati fuerint Miniſtri, in ipſis perſeverent.* Et Can. 21. *Presbyteri & Diaconi, ſi relictis locis ſuis, in quibus ordinati ſunt, ad alium ſe locum transferre voluerint, deponantur.*

Concilium Chalcedonenſe anno 451. Can. 6. *Nullum*, inquit, *abſolutè ordinari, nec Presbyterum, nec Diaconum, nec omnino aliquem eorum, qui ſunt in Ordine Eccleſiaſtico, niſi ſpecialiter in Eccleſia civitatis, vel pagi, aut Monaſterio, is qui ordinatur, deſignetur.*

Eos autem, qui abſolutè ordinantur, decrevit ſancta Synodus irritam ac invalidam habere hujuſmodi manuum impoſitionem, & nuſquam exercere ac operari poſſe, ad ejus qui ordinavit, injuriam.

Sanctus Leo, qui per Legatos præfuit Concilio Chalcedonenſi, ſic ſcribit Ep. 86. *illam quoque partem Eccleſiaſticæ Diſciplinæ, qua olim à ſanctis Patribus, & à nobis ſæpè decretum eſt, ut nec in Presbyteratus gradu, nec in Diaconatus Ordine, nec in ſubſequenti Ordine Clericorum ab Eccleſia ad Eccleſiam cuiquam tranſire ſit liberum, ut integrum revoces, admonemus. Et unuſquiſque non ambitione illectus, non cupiditate ſeductus, non perſuaſione hominum depravatus, ibi, ubi ordinatus eſt, perſeveret: ita ut ſi quis ſua quærens, non quæ Jeſu Chriſti, ad plebem & Eccleſiam ſuam redire neglexerit, & ab honoris privilegio, & à communionis vinculo habeatur extraneus.*

Sanctus Gregorius, qui Eccleſiam rexit ſexto labente ſæculo, & ſeptimo ineunte, Lib. 3. Epiſt. 42. injunxit Epiſcopo Syracuſano, ut Clericos Bacandæ Epiſcopi ad eum redire compelleret, quò Eccleſiis, quibus in Ordinatione aſcripti fuerant, debitum officium impenderent.

Concilium Francofordienſe anno 794. Can. 27. de Clericis ſic habet: *Nequaquam de Eccleſia ad aliam Eccleſiam tranſmigrent, neque recipiantur ſine conſcientia Epiſcopi & Litteris commendatitiis, de cujus Diœceſi fuerunt.* Et Can. 28. prohibet vagas Ordinationes, id eſt, in quibus Clerici nulli addicerentur Eccleſiæ.

Capitularia Caroli Magni Lib. 5. cap. 108. decernunt, ut Presbyteri, qui in titulis conſecrantur, ſecundùm Canones antequam ordinentur, promiſſionem ſtabilitatis loci illius faciant.

Con-

Concilium Claramontanum anno 1095. *Omnis Clericus*, inquit, *ad eum titulum, ad quem primùm eſt ordinatus, ſemper ordinetur.*

Dixi, *paucis exceptis*, qui enim quadam vi rapiebantur ad Sacerdotium, aliquando non conſentiebant niſi ſub hac conditione, quòd Eccleſiæ Ordinatori non addicerentur, ut S. Hieronymus & S. Paulinus.

Cœpit mutari Eccleſiæ diſciplina duodecimo ſæculo; nam Alexander III. in generali Concilio Lateranenſi tertio cap. 5. ſtatuit, ut Epiſcopus, ſi aliquem ſine Titulo Eccleſiaſtico in Diaconum vel Presbyterum ordinaverit, vitæ neceſſaria ei ſubminiſtret, *niſi fortè talis, qui ordinatur, extiterit, qui de ſua, vel paterna hæreditate ſubſidium vitæ poſſit habere.* Quod Alexander III. ex indulgentia conceſſerat, veluti Lex evaſit decimo tertio ſæculo, quo Gregorius IX. laudata ejus verba in Corpus Juris retulit cap. *Epiſcopus*, tit. *de Præbendis & Dignitatibus*; & exinde promoti ſunt Clerici ad Titulum vel Eccleſiaſticum, vel Patrimonialem per trecentos circiter annos, ſcilicet uſque ad Concilium Tridentinum, in quo, ut refert Palavicinus Lib. 17. cap. 9. acriter pugnatum eſt adverſùs titulos patrimoniales, nonnullis contendentibus, nullum ſat præſens fore remedium malis, quibus laborabat Clerus; nec ſaluti Fidelium unquam proviſum iri, niſi prohiberentur Ordinationes vagæ, reſtitueretur que prior Eccleſiæ diſciplina: Sacerdotes quippe, inquiebant illi, abſque proventus Eccleſiaſtici nexu equis planè fræno ſolutis æquiparandi, bonis paternis contenti obedientiam, quam in Ordinatione ſolemniter promiſerunt, prorſus abjiciunt, ſuo arbitratu

bitratu vivunt in otio, à quo ne ipſe quidem Epiſcopus retrahere poterit, niſi fortè ipſi offerat, quæ ſunt in Eccleſia magis commoda & honorifica. Contra verò opponebant alii beneficia & proventus Eccleſiæ ſatis non eſſe ad alendos neceſſarios Eccleſiæ Miniſtros, maximè in quibuſdam Regionibus, ut in Regno Neapolitano, in Dalmatia & Græcia, in quibus plura Beneficia, utpote tenuia, conjungenda eſſent ad unius Presbyteri ſuſtentationem, ac proinde tolerandos titulos patrimoniales, ne ager Domini ſylveſceret cultorum penuria.

Sancta Synodus, ut utrique graviſſimo incommodo obviaret: certam iniit viam, Spiritu Sancto aſſiſtente; nimirum ſtatuit. 1. Seſſ. 21. cap. 2. de Reformat. nullum promovendum, niſi quem Epiſcopus Eccleſiæ neceſſarium aut utilem judicaverit: *Patrimonium*, inquit, *vel penſionem obtinentes ordinari poſt hac non poſſint, niſi illi, quos Epiſcopus judicaverit aſſumendos pro neceſſitate vel commoditate Eccleſiarum ſuarum.* Sed cùm ſæpè contingat, ut qui judicio Epiſcopi forent Eccleſiæ admodum utiles, utpote eruditione conſpicui, ordinari expectant duntaxat, ut gradum Magiſterii in aliqua Academia adipiſcantur, poſteà privatis ſtudiis & affectibus inutiliter ſe dedituri, tamquam acephali; Concilium inſuper decernit Seſſ. 23. cap. 16. de Reform. neminem deinceps ordinandum, quin ſimul mancipetur miniſterio alicujus Eccleſiæ; verba ejus ſunt notatu digna: *Cùm*, inquit, *nullus debeat ordinari, qui judicio ſui Epiſcopi non ſit utilis aut neceſſarius ſuis Eccleſiis, ſancta Synodus veſtigiis ſexti Canonis Concilii Chalcedonenſis inhærendo ſtatuit, ut nullus in poſterum ordinetur, qui illi Eccleſiæ, aut pio loco,*

co, pro cujus neceſſitate aut utilitate aſſumitur, non aſcribatur, ubi ſuis fungatur muneribus, nec incertis vagetur ſedibus. Quòd ſi locum, inconſulto Epiſcopo deſeruerit, ei Sacrorum exercitium interdicatur.

Nec dicas, hujuſmodi Decretum non eſſe in Gallia receptum; nam præterquam quod Concilium non novam inſtituit diſciplinam, ſed veterem reſtituit, antiquoſque Canones, quibus adhæret Eccleſia Gallicana, innóvat; in confeſſo eſſe apud omnes, & ubique receptum, penès Epiſcopum eſſe, ab Ordinibus arcere, aut ad eos admittere quos voluerit, nec ab ejus judicio ad ſuperiorem Judicem provocari poſſe, ut ſuprà dictum eſt.

Q. 4. *Quænam pœna lata eſt in eos, qui ordinantur abſque titulo?*

R. 1. Si ordinantur ex conſénſu proprii Epiſcopi, nec peccant, nec ullam merentur pœnam; ſed proprius Epiſcopus ordinans, aut Litteras dimiſſorias concedens, tenetur ipſis providere, ex C. *Cùm ſecundùm Apoſtolum*, tit. *de Præbendis & Dignitatibus*, in quo Innocentius III. ſic decernit: *Licèt prædeceſſores noſtri Ordinationes eorum, qui ſine certo titulo promoverentur, in injuriam ordinantium irritas eſſe voluerint & inanes; nos tamen benigniùs agere cupientes, tamdiu per Ordinatores, vel Succeſſores eorum provideri volumus ordinatis, donec per eos Eccleſiaſtica Beneficia conſequantur.*

Excipe tamen, niſi initiandus cum proprio Epiſcopo paciſcatur, & juramento, aut alio quovis modo ſe obliget ad nunquam petendam ab eo ſuſtentationem, vel Beneficium, unde alī poſſit; nam C. *Si quis ordinaverit*, tit. de Simonia, *Ordinator à collatione, & Præſentator ab executione Ordinum*

per

per triennium, & Ordinatus ab Ordine ſic ſuſcepto, donec diſpenſationem ſuper hoc per Sedem Apoſtolicam obtinere meruerint, noverint ſe ſuſpenſos. Similia habentur C. *Per tuas*, eodem titulo.

R. 2. In quibuſdam Diœceſibus decernitur pœna ſuſpenſionis, aut etiam excommunicationis ipſo facto incurrenda ab iis, qui fictum titulum Beneficii vel patrimonii proferunt. Fictus autem eſt titulus, ſi initiandus celet litigioſum eſſe Beneficium, aut exigui & ferè nullius redditus: ſi taceat oppignoratum eſſe patrimonium: ſi penſio ſit ab eo conceſſa, qui ſecundùm Leges dare non potuit: denique ſi initiandus cum donatore pactum inierit, quòd nunquam talibus bonis fruetur, aut ab eo ſuſtentationem exiget; in quo caſu Suarez Diſput. 31. de Cenſuris Sect. 1. num. 33. agnoſcit ſpeciem Simoniæ pœna ſuſpenſionis damnatam cit. C. *Si quis*, & C. *Per tuas*. Sed controverſia eſt, utrùm jure communi lata ſit ſuſpenſio in eum, qui fraudulenter & cum deceptione Epiſcopi ſacros Ordines ſuſcipit certo titulo deſtitutus.

R. 3. Tutior, &, ut videtur, communior ſententia, cui adhærent Navarrus conſilio ultimò, de Temp. Ordin. Suarez, de Cenſuris Diſp. 34. Sect. 1. Fagnanus in cap. *Cùm ſecundùm*, tit. *de Præb.* Van-Eſpen P. 2. tit. 9. *de ſacr. Ordin.* n. 44. ejuſmodi fraudulentos eſſe ipſo facto ſuſpenſos; quia Concilium Tridentinum laudato c. 2. antiquorum Canonum pœnas innovat: *Antiquorum Canonum pœnas*, inquit, *ſuper his innovando.* Quæro autem in quos pœnas illas innovat? an in Ordinatores deceptos? minimè; cùm enim non ſint in culpa, nullam merentur pœnam; nec Judex quiſ-

quiſquam eos adigeret ad alendos ejuſmodi deceptores. Ergo in propoſito caſu Concilium innovat pœnas in ipſos fraudulenter ordinatos; & ita ſacram Congregationem verba Concilii fuiſſe interpretatam refert Fagnanus citato loco num. 68. in fine: *Die* 27. *Novembris*, inquit, *anno* 1610. *Congregatio Concilii omnium ſententiis cenſuit hoc caſu pœnam ſuſpenſionis ante Concilium non fuiſſe correctam, & hodie à Tridentino Concilio eſſe innovatam; & proptereà ejuſmodi Clericum, qui adhibito dolo, confictoque titulo Ordinatorem decepit, eſſe ipſo jure ſuſpenſum, careréque Ordinum executione.* Eſto verba illa vim Legis in Gallia non habeant, ſaltem exprimunt ſententiam inſignium Theologorum & Canoniſtarum, à nobis non rejiciendam, cùm, nedum pugnet adverſùs libertates Eccleſiæ Gallicanæ, ad ejus conferat diſciplinam. Quid autem magis conſentaneum Regni diſciplinæ, quàm arcere à Sacerdotibus turpem mendicitatem, qua quotidie ad neceſſarium victum Miſſas emendicant in majus dedecus, Religionis Chriſtianæ, quàm ſi oſtiatim ſtipem rogarent; atqui ſi nulla eſſet pœna in eos, qui confictis titulis promoventur, via pateret ad ſordidum, ac irreligioſum ejuſmodi quæſtum; cùm enim fraudulentis illis à menſa Epiſcopali alimenta petere non liceret, & aliunde in ſuſceptis Ordinibus liberè miniſtrare poſſent, obtenta abſolutione ſacramentali cogerentur ex celebratione Miſſarum ceu quotidiano opificio vitæ neceſſaria quærere. Ergo dubium eſſe non debet, quin Concilium & Canones, quos innovat, in ejuſmodi fraudulentos duriùs animadvertant, nedum eos ab omni pœna abſolvant, cùm ſint longè nocentiores Ordinatore, quem laudati

Cano-

Canones jubent alimenta ſuppeditare iis, quos ſcienter abſque titulo ordinaverit.

Q. 5. *Licetne Clerico Titulum ſive Eccleſiaſticum, ſive Patrimonialem, ad quem promotus eſt, poſteà reſignare aut alienare?*

R. Etſi nullam pœnam ipſo Jure communi incurreret, graviter tamen peccaret, qui vitæ neceſſaria aliunde non habens Titulo ſuo Clericali renuntiaret; ſic enim ſtatuit Concilium Tridentinum laudato c. 2. de Titulo Eccleſiaſtico, *id verò Beneficium reſignari non poſſit, niſi facta mentione, quòd ad illius Beneficii titulum ſit promotus: neque ea reſignatio admittatur, niſi conſtito, quod aliunde vivere commodè poſſit, & aliter reſignatio facta nulla ſit.* De Patrimoniali verò, *atque illa* (bona) *deinceps ſine licentia Epiſcopi alienari, extingui, vel remitti nullatenus poſſint, donec Beneficium Eccleſiaſticum ſufficiens ſint adepti, vel aliunde habeant, unde vivere poſſint.*

Q. 6. *Tituli Clericalis reſignatio aut alienatio poteſtne fieri abſque licentia Epiſcopi, quando promotus aliunde habet unde commodè vivat?*

R. Alii affirmant, alii magis ad mentem Concilii & veterum Canonum negant; quia qua ratione titulus ante Ordinationem eſt approbandus ab Epiſcopo, eadem ratione qua obveniunt bona poſt Ordinationem, ſunt ab eo exploranda & acceptanda loco prioris tituli. Hinc Concilium Tridentinum capite ſæpiùs laudato vetat, ne reſignatio Beneficii, ad cujus titulum quis ordinatus eſt, admittatur, niſi fiat mentio, quod ad illius Beneficii titulum ſit promotus; & conſtiterit, quod aliunde commodè vivere poſſit, ne ſcilicet occaſione reſignationis & alienationis ordinatus aliquando in opprobrium ſacri Ordinis mendicare

dicare cogatur. Atque hac de cauſa Clerus Gallicanus anno 1625. decrevit neminem ex Regularibus profeſſis eſſe ordinandum, niſi Monaſterium, in quo profeſſus eſt, promiſerit ſe ei, quolibet criminis prætextu ejectus fuerit, alimenta ex ſuis redditibus ſuppeditaturum. Præiverat anno præcedenti Concilium Burdigalenſe c. 6. de Subdiaconatu. Ab hac generali regula exceptos ſe aſſerunt Patres Societatis Jeſu, ex privilegio Gregorii XIII. quo liberè ejicere poſſunt, qui poſt emiſſa apud ipſos vota ſimplicia ordinati ſunt ad titulum paupertatis, cùm aliæ Congregationes, in quibus nulla ſit ſolemnis profeſſio, alumnos ſuos abſque Titulo Eccleſiaſtico vel Patrimoniali ad ſacros Ordines promovere nequeant.

CAPUT XI.

De Effectibus Sacramenti Ordinis.

Q. 1. *Quotuplex eſt effectus Sacramenti Ordinis?*

R. Triplex, nempe gratia habitualis, ſeu ſanctificans; gratia ſacramentalis; & character.

Quod autem gratia ſanctificans conferatur per Sacramentum Ordinis, probatur tum generatim ex dictis de efficacia Sacramentorum novæ Legis, Tractatu de Sacramentis in genere cap. 4. ubi demonſtravimus gratiam ſanctificantem eſſe communem effectum omnium Sacramentorum à Chriſto inſtitutorum: tum ſpeciatim ex capite quarto hujus Tractatus, in quo ex Scriptura & Traditione evicimus adverſùs Novatores, Ordinationem eſſe Sacramentum novæ Legis propriè dictum.

Confirmatur ratione, qua utitur ſanctus Thomas in Supplem. quæſt. 35. art. 1. *Dei perfecta ſunt opera*, inquit, *ut dicitur Deut.* 32. *& ideò cuicumque datur potentia aliqua divinitus, dantur etiam ea, per quæ executio illius potentiæ poſſit congruè fieri . . . ſicut autem gratia gratum faciens eſt neceſſaria ad hoc, quod homo dignè Sacramenta recipiat; ita etiam ad hoc, quòd homo dignè Sacramenta diſpenſet. Et ideo ſicut in Baptiſmo (per quem homo fit ſuſceptivus aliorum Sacramentorum) datur gratia gratum faciens; ita in Sacramento Ordinis, per quod homo ordinatur ad Sacramentorum diſpenſationem.*

Dices: Sacramentum Ordinis ex ſæpè dictis ordinatur ad aliorum commodum & ſalutem: *Omnis Pontifex*, inquit Apoſtolus Hebr. 5. *ex hominibus aſſumptus, pro hominibus conſtituitur in iis, quæ ſunt ad Deum:* gratia autem ſanctificans eſt in proprium commodum & perfectionem accipientis: Ergo gratia ſanctificans non eſt proprius effectus Sacramenti Ordinis, ſed gratia gratis data, quæ per ſe & directè eſt ad aliorum utilitatem, juxta illud 1. Cor. 12. *Unicuique autem datur manifeſtatio Spiritus ad utilitatem.*

Diſtinguo antecedens; ordinatur ad aliorum ſalutem religioſo ac debito modo promovendam, Concedo; ad aliorum ſalutem indecentem & utcumque promovendam, illorum inſtar, quibus dicentibus Matth. 7. *In nomine tuo prophetavimus; Dæmonia ejecimus, & virtutes multas fecimus;* reſpondetur, *nunquam novi vos, diſcedite à me*, &c. Nego antecedens: Scriptum quippe eſt Levit. 21. v. 6. de Sacerdotibus, *incenſum Domini, & panes Dei ſui offerunt, & ideo ſancti erunt.* Unde S. Thomas 3. p. qu. 64. art. 6. *Non eſt dubium*, inquit, *quin mali ex-*

hibentes

bibentes ſe Miniſtros Dei & Eccleſiæ in diſpenſatione Sacramentorum, peccent. Et quia hoc peccatum pertinet ad irreverentiam Dei, & contaminationem Sacramentorum, quantùm eſt ex parte ipſius peccatoris . . . conſequens eſt, quòd tale peccatum ex genere ſuo ſit mortale. Ergo neceſſe eſt, ùt Sacramentum, præter characterem ſeu poteſtatem Ordinis, conferat initiatis gratiam, & virtutes ei annexas, putà charitatem, Religionem, quibus incitentur ac roborentur ad ſacra ſua munia piè & alacriter obeunda, ne Officia Divina perſolvant, quemadmodum artifices & mercenarii opera injuncta exequuntur, de iiſque dicatur, *populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè eſt à me: ſine cauſa . . . colunt me.*

Inſtabis: Cùm Ordo ſit Sacramentum vivorum, præſupponit in initiando gratiam ſanctificantem priùs in Baptiſmo collatam, vel in Pœnitentiæ Sacramento reparatam: Ergo eam non confert.

Reſpondet ſanctus Thomas citato articulo ad tertium, negando conſequentiam; quia *ad idoneam executionem Ordinum*, inquit, *non ſufficit bonitas qualiſcunque, ſed requiritur* BONITAS EXCELLENS, *ut ſicut illi, qui Ordinem ſuſcipiunt, ſuper plebem conſtituuntur gradu Ordinis, ita & ſuperiores ſint gradu ſanctitatis.* Alioquin, ait S. Bernardus Ep. 17. ad Ardutionem, *ſi altiorem quàm meliorem eſſe delectat, non præmium, ſed præcipitium expectamus.*

Ergo per Sacramentum Ordinis non quivis gratiæ gradus, ſed excellens & eximius, quin ipſius gratiæ plenitudo confertur, ut aſſerit Innocentius I. Epiſt. 18. ubi de Hæreticis ſic ſcribit, *nec dare ejus* (Spiritus Sancti) *plenitudinem poſſunt*, QUÆ MAXIME IN ORDINATIONIBUS

OPERATUR. Et Sanctus Leo Ep. 18. *Intelligamus*, inquit, *quanta & dantium & accipientium devotione curandum ſit, ne tantæ benedictionis ſacramentum negligenter videatur impletum.*

Mira ſanè Sacramenti Ordinis efficacia, qua non è malo bonus, ſed è bono melior redditur; nec ſolùm melior, ſed totus in alium hominem interiùs mutatur. *Samuel*, inquit S. Gregorius, vel quivis Auctor in caput decimum Libri I. Regum, *Saul in Principem unxit, Deus autem ei cor aliud immutavit; quia ſacrorum Ordinum Sacramenta ab Eccleſiæ Doctoribus foris accipimus, ſed Sacramentorum virtute ab omnipotenti Deo interiùs roboramur. Virtus verò Sacramenti gratia eſt Spiritus ſeptiformis, quam certè gratiam, qui accipiunt, quaſi alio accepto corde immutantur; quia quos gratia ſua Sanctus Spiritus roborat, eſſe eos facit protinus quod non erant.* S. Gregorius Nyſſenus ſimilia jam protulerat in Orat. in Bapt. Chriſti: *Eadem verbi vis etiam Sacerdotem auguſtum & honorandum facit novitate benedictionis à communitate vulgi ſegregatum; cùm enim heri ac tempore ſuperiori unus è multitudine ac plebe eſſet, repentè redditur Præceptor, Præſes, Doctor pietatis, myſteriorum latentium Præſul; & licèt nihil corpore vel forma mutatus, ſed quoad ſpeciem externam attinet, ille ſit, qui erat inviſibili quadam vi ac gratia animam in melius transformatam gerit.*

Ergo quamvis gratia ſanctificans ſit effectus communis omnium Sacramentorum novæ Legis; plenitudo tamen gratiæ ſanctificantis eſt effectus proprius Sacramenti Ordinis.

Dices: Illa gratiæ plenitudo datur in Sacramento Confirmationis, ut alibi dictum eſt: Ergo non eſt proprius effectus Ordinis.

Nego

Nego antecedens; diverſa quippe gratiæ plenitudo confertur in Confirmatione & Ordinatione, pro diverſitate finis & officiorum, ad quæ ordinantur illa Sacramenta; ſicut enim alia eſt plenitudo rivuli, alia fluminis ſecundùm alvei anguſtiam vel latitudinem; ita alia eſt perfectio Laici, qui in Sacramento Confirmationis ſpirituali Chriſti militiæ aſcribitur; alia Clerici, qui in Ordinatione dux in ſacra illa militia conſecratur; adeo ut idem, qui plenus & cumulatus eſt gratiarum donis ad privatam vitam rectè ac perfectè inſtituendam, vacuus ſit virtutibus ad munia Sacerdotalia ritè obeunda neceſſariis.

Inſtabis: Apoſtoli priùs ordinati ſunt Sacerdotes, quàm acceperint gratiæ plenitudinem; in ultima enim cœna inſtituti ſunt Sacerdotes, die verò Pentecoſtes repleti ſunt omnes Spiritu Sancto; perceperuntque juxta ſanctum Thomam, effectum Confirmationis ſine ipſo Sacramento: Ergo plenitudo Spiritus Sancti non confertur per Sacramentum Ordinis.

Nego conſeq. Chriſtus enim poteſtate, quam excellentiæ vocant, abſque uſu & applicatione Sacramenti Apoſtolos charactere Sacerdotali inſignivit; ſed etſi gratia ſanctificante eſſent ornati, quia tamen parcior erat, monuit eos, ne Sacerdotio fungerentur, donec excellens Spiritus Sancti donum toties promiſſum accepiſſent: *Sedete in civitate*, inquit Luc. 24. v. 49. *quoad uſque induamini virtute ex alto*, qua ſcilicet rectè uterentur poteſtate ſibi jam collata. Et ita Apoſtoli ſine Sacramento rem Sacramenti integram ſucceſſivè acceperunt, cæteri deinceps per Sacramentum, unuſquiſque pro ſuo gradu & officio.

Q. 2. *Illa gratiæ plenitudo conferturne ſemper in Ordinatione?*

R. Confertur duntaxat iis, qui à Deo vocantur ad Sacerdotale munus, & ad illud ſunt bene affecti, ac debitè præparati; quia Sacramenta novæ Legis, etſi per ſe efficacia; pro diſpoſitione tamen ſuſcipientium plus vel minùs gratiæ conferunt. *Deus theſauro ſuo providet*, inquit Tertullianus Lib. de Pœnit. cap. 6. *nec ſinit obrepere indignos.* Rem egregiè illuſtrat ſanctus Gregorius Lib. 4. in caput decimum Libri primi Regum, comparatione ducta ab unctione Saulis à Deo electi in Regem Iſraël: *Quid eſt*, inquit, *quòd lenticula olei* (parvo ſcilicet vaſe) *Saul ungitur, niſi quia in fine reprobatur? Velut enim lenticula olei parum habuit, qui ſpiritalem gratiam projiciendus accepit. Quod in Rectoribus quoque ſanctæ Eccleſiæ convenienter accipitur, plerumque enim culmen prælationis accipiunt, qui in charitate Dei & proximi perfecti non ſunt; quendam namque affectum charitatis habent*, (nota) *ſed plenitudinem non habent. Illa ergo rudis & imperfecta affectio quid eſt niſi lenticula olei? Nam dum ungit caput, & non replet, tota quidem effunditur, ſed parum exhibet.*

Pro unctione verò Davidis, quem Deus invenerat ſecundùm cor ſuum, præcipitur Prophetæ Lib. 1. Reg. cap. 16. ut impleat oleo non lenticulam, ſed cornu ſuum. Quod expendens idem ſanctus Doctor Lib. 6. ſic habet: *Quando ergo electi promoventur, pleno cornu unguntur, quia ad altitudinem Ordinis proficiunt perfectione virtutis.*

Videant ergo initiandi, quid ex promotione ſua ſperare debeant; ſi ad eam vocati, ſcientia & virtutibus ornati accedant; quid verò timere, ſi non vocati, & rudes ſcientia ac pietate obrepant:

pant: *Quaſi Deus neceſſe habeat*, inquit Tertullianus cit. cap. 6. de Pœnitentia, *præſtare etiam indignis quod ſpopondit . . . Quis enim permittit permanſurum id, quod tribuerit invitus? Non enim multi poſtea excidunt? non à multis donum illud aufertur?*

Q. 3. *Quid eſt gratia Sacramentalis, alter ordinationis effectus?*

R. Eſt Jus fundatum in gratia ſanctificante per Sacramentum Ordinis collata, ad accipienda à Deo auxilio ſupernaturalia, ſeu gratias actuales, quæ in illuſtrationibus mentis, & piis motionibus voluntatis conſiſtunt: quibus initiatus illuſtratur, & accenditur ad ea, quæ ſunt muneris Sacerdotalis ſanctè ac utiliter peragenda; quia cùm Deus hominem ad aliquam dignitatem aſſumit, illi conſequenter (niſi indignum ſe præbeat) ea largitur, ſine quibus miniſterium ſuum implere non poſſet. *Qui mihi honoris eſt auctor*, inquiebat quondam S. Leo Serm. 1. in die ſuæ aſſumptionis, *ipſi mihi fiet adminiſtrationis adjutor; & ne ſub magnitudine gratiæ ſuccumbat infirmus, dabit virtutem; qui contulit dignitatem.*

Stupendi hujuſce gratiæ ſacramentalis effectus cernebantur in primis Eccleſiæ Miniſtris. Hi quippe, cùm eſſent illiterati & expertes linguarum, quæ erant propriæ Regionum, ad quas mittendi erant; per impoſitionem manuum ſimul cum gratia ſanctificante accipiebant Scripturarum ſcientiam ac intelligentiam, linguarum dona, & alias gratias gratis datas, prout unicuique opus erat, ut Infideles ad Dei notitiam & cultum adduceret. Hinc S. Hieronymus Epiſt. 85. Sanctus Theodoretus, ſanctus Thomas, & alii Interpretes in caput quartum primæ ad Timoth. nomine

gratiæ, quam Apoſtolus v. 14. monet non negligendam à Timotheo, intelligunt non ſolùm gratiam ſanctificantem, ſed & dona prophetiæ, ſcientiæ, & alia chariſmata collata per impoſitionem manuum, utpotè tunc neceſſaria ad gentes convertendas & regendas. Enimverò ſi in Religionis Chriſtianæ exordiis ſcientia Scripturarum, notitia diverſarum gentium linguæ, & concionandi facultas comparandæ fuiſſent juxta naturalem diſcendi ordinem, Apoſtoli iis, quos fide imbuerant, idoneos Miniſtros in Eccleſiis à ſe fundatis nunquam præficere potuiſſent. Deus igitur, qui non deeſt in neceſſariis, in impoſitione manuum, præter gratiam ſanctificantem, non ſine grandi miraculo tribuebat ſermonem ſapientiæ & ſcientiæ, genera linguarum, interpretationem ſermonum, &c. *Gratias ago Deo meo*, inquit Apoſtolus 1. Cor. 14. v. 18. *quòd omnium veſtrûm lingua loquar.*

Sed ubi crevit Fidelium numerus, nec defuerunt in Eccleſiis Miniſtri, qui ex Laicis poſſent ſeligere, quos ſucceſſu temporis ad ſacrum miniſterium inſtituerent; deſierunt Ordinationis miracula, utpotè jam minimè neceſſaria: *ne*, inquit ſanctus Auguſtinus Lib. de vera Religione cap. 25. *animus ſemper viſibilia quæreret, & eorum conſuetudine frigeſceret genus humanum, quorum novitate flagravit.* Quamquam Deus in Ordinatione non deſinit conferre poteſtates, quæ, ut miraculorum difficultatem & magnitudinem excedunt, ita ſuſcipientibus & videntibus pium horrorem incutere poſſunt: *Quid* enim *eſt facilius dicere*, inquiebat Chriſtus Matth. 9. *dimittuntur tibi peccata tua, an dicere: ſurge, & ambula?* quid difficilius facere ut ea, quæ non erant, eſſent, vel ea quæ ſunt, in aliud convertan-

vertantur, panis ſcilicet in corpus Chriſti, & vinum in ejus ſanguinem? ſola frequentia & conſuetudo efficit ut majora & auguſtiora iſthæc dona propriè non dicantur miracula.

Igitúr ſtudio nunc, labore, induſtria, & exercitationibus opus eſt ad intelligendam linguam Eccleſiæ., & comparandam Scripturarum & aliarum rerum notitiam, qua quis potens ſit docere, *& exhortari in doctrina ſana, & eos, qui contradicunt, arguere*, Tit. I. v. 9. alioquin tentaret Deum, miraculumque ab eo expectaret, quod nefas eſt, ſi per impoſitionem manuum ſperaret conſecuturum ſe ſcientiam, & alias animi dotes Sacerdoti neceſſarias, quas labore & exercitatione acquirere potuit. Quare ante Ordinationem exploranda eſt Candidatorum peritia; & ſi inveniantur minùs habentes, ab Ordinibus ſunt arcendi.

Cæterùm, quamvis jam deſierint priora illa ſigna, utpotè minimè neceſſaria, dicente Apoſtolo I. Cor. 14. *linguæ in ſignum ſunt non fidelibus, ſed infidelibus;* manus tamen impoſitio quid ſimile intus operatur in initiato, ſi, ut par eſt, diſpoſitus acceſſerit.; virtute enim Sacramenti accenditur ejus deſiderium implendi ea, quæ deſunt paſſionum Chriſti, converſionem ſcilicet & ſalutem peccatorum, pro qua ſpretis omnibus incommodis non ſolùm ſua, ſed & ſeipſum, ubi opus fuerit, libenter impendit: ſacram Scripturam, quam jam noverat ſecundùm Litteram, melius ſecundùm Spiritum intelligit, ne ſit Miniſter mortis; eam interpretatur prout congruit audientibus; gratia in labiis ejus diffunditur, ut induratos flectat, mœſtos conſoletur, ſocordes excitet. Quòd ſi ſupernaturalia ejuſmodi opera miracula non di-

cimus, utpotè frequentiora, eò tamen præſtantiora ſunt prioribus ſignis quæ deſierunt, quò anima præſtat corpori: *Nunc*, inquit ſanctus Auguſtinus Serm. 88. aliàs 18. de verbis Domini, *majores ſanitates operatur* (Dominus) *propter quas non eſt dedignatus tunc exbibere illas minores. Sicut enim animus melior eſt corpore, ſic & melior ſalus animi, quàm ſalus corporis. Modò caro cæca non aperit oculos miraculo Domini, & cor cæcum aperit oculos ſermoni Domini. Modò non reſurgit mortale cadaver, reſurgit anima: quæ mortua jacebat in vivo cadavere. Modò aures corporis ſurdæ non aperiuntur; ſed quam multi habent aures clauſas cordis, quæ tamen verbo Dei penetrante pateſcunt, ut credant, qui non credebant; & benè vivant; qui malè vivebant; & obediant, qui non obediebant . . . . Cur ergo non miraris credentem, innocentem, Deo ſervientem, niſi quia conſpicis videntem, quem noveras cæcum; conſpicis viventem, quem noveras mortuum; conſpicis audientem, quem noveras ſurdum?*

Quòd autem eximia ejuſmodi dona ſint proprii effectus Sacramenti Ordinis,

Probatur ex fine hujuſce Sacramenti; Sacramenta quippe novæ Legis operantur ea, ad quæ inſtituta ſunt: Extrema Unctio v. g. auxilia impertitur ad mortis inſultus ſuperandos, tentationeſque Dæmonis in articulo mortis vincendas, Matrimonium ad incentiva libidinis extinguenda; conſortis turbulentos mores fovendos; liberos piè ſanctéque inſtituendos: quia in hunc finem Chriſtus Eccleſiam Sponſam ſuam duobus illis Sacramentis dotavit. Ergo cum ſacra Ordinatio ſit ad conſtituendos duces populi Chriſtiani, qui illum doceant, dirigant in via ſalutis, Legem interpretentur, & adverſùs rebelles vindicent; ſacras

cras functiones dignè & ad exemplum adminiſtrent; dubium non eſt, quin initiatis ritè præparatis Spiritum tribuat, quo idonei ſint ad implenda miniſteria ipſis etiam Angelis formidanda, ut loquitur Synodus Tridentina.

Quando Deus elegit ſeptuaginta viros in auxilium Moyſis, Num. 11. Spiritum, quo roboratus erat Propheta, in eos deflexit: *Cúmque requieviſſet in eis Spiritus*, inquit Textus ſacer, v. 25. *prophetaverunt, nec ultra ceſſaverunt:* iis verò denegaret Spiritum Chriſti, quos participes facit ejus Sacerdotii, quod in melioribus repromiſſionibus ſancitum eſt? Abſit, ait enim Apoſtolus 2. Cor. 3. *Sufficientia noſtra ex Deo eſt, qui & idoneos nos fecit Miniſtros novi Teſtamenti, non Littera, ſed Spiritu.* Confidat ergo ſacris Ordinibus legitimè initiatus Deum ſibi in omnibus ſtatus ſui officiis non defuturum, ſi ipſe iis non defuerit; quia, ut ſuprà docebat S. Leo: *Ne ſub magnitudine gratiæ ſuccumbat infirmus; dabit virtutem, qui contulit Dignitatem.*

Confirmatur ex Concilio Moguntino anno 1549. definiente c. 25. *Ritè ordinatis gratiam divinitus conferri, qua ad Eccleſiaſtica munera ritè &* UTILITER *exercenda apti & idonei efficiantur . . . . hancque gratiam eſſe Ordinis & muneris, non hominum & perſonarum*, ſcilicet propter ſplendida earum natalitia, vel naturalem ingenii vim, ac dicendi facundiam. Longè ante præiverat Concilium Quiniſextum Can. 64. in quo ſic habet: *Non oportet Laicum publicè diſputare, vel docere . . . ſed Ordini à Domino tradito cedere, aurem iis, qui docendi gratiam acceperunt, aperire, & divina ab eis edoceri.* Eſto non initiari aliquando nec ingenio cuiquam cedant, nec doctrinæ politioris vacui ſint, nec labori parcant;

cant; quia tamen ipſis non mandavit Deus eloquia ſua, gratia diffuſa non eſt in labiis eorum, nec immeritò iis aptaveris illud 1. Mach. 5. v. 62. *Non erant de ſemine illorum virorum, per quos ſalus facta eſt in Iſraël.*

Q. 4. *Gratiæ ejuſmodi gratis datæ, quæ ad gratiam ſacramentalem pertinere dicuntur, adſuntne ſemper initiatis?*

R. Vi Sacramenti, 1. non dantur iis, qui in Ordinatione ſua obicem gratiæ ſanctificanti poſuerunt, vel ab ea poſtmodùm exciderunt; quia, ut ſupra dictum eſt, gratia Sacramentalis in gratia ſanctificante fundatur, ſublato autem fundamento ædificium corruat neceſſe eſt. 2. Nec iis debetur, qui, Deo non vocante, ad Ordines obrepunt: *Quaſi verò*, inquit Tertullianus Lib. de Pœnit. c. 6. *Deus neceſſe habeat præſtare etiam indignis, quod ſpopondit: quis enim permittit permanſurum id, quod tribuerit invitus? Non enim multi poſteà excidunt? Non à multis donum illud aufertur?* Viderint ergo Clerici, quanta ſolicitudine exploranda ſit Dei vocatio; quanto animæ ſuæ periculo imparati ad Ordines accederent; niſi enim Deus ſit honoris Auctor, nec erit adminiſtrationis Adjutor, ſuccumbetque infirmus ſub onere dignitatis, niſi divina gratia tribuat incrementa virtutis. 3. Actualibus ejuſmodi donis privantur etiam qui, licèt caveant à peccato mortali quo ſolo repellitur gratia ſanctificans, multas peccatorum venialium ſordes congerunt ac negligunt; nam ex S Chryſoſtomo Hom. 34. in Epiſtol. ad Hebr. *Quomodo ventus incidens in velum laxum & molle, nibil egerit, ita etiam Spiritus Sanctus in animam mollem & diſſolutam.* Et ratio eſt, quia gratiæ actuales, & peccata

cata venialia, niſi diſpliceant, ſibi invicem adverſantur; gratiæ quippe actuales ex ſæpiùs dictis ſunt divinæ illuſtrationes & motiones, quibus mens à terrenis erigitur, & ad cæleſtia accenditur, ut in Sacerdote refrænetur cupiditas, ferveat charitas Dei & proximi, nec quidquam quæratur in ſacro miniſterio, niſi quæ ſunt Jeſu Chriſti. En gratia ſacramentalis, proprius Ordinis effectus, contra verò peccata venialia ſunt ipſamet converſio ad creaturam, rebus terrenis formalis adhæſio, quæ fervorem charitatis extinguit, & cupiditatem inflammat. Quàm autem iſta ſibi ſint oppoſita, nemo non videt. Unde Apoſtolus 2. ad Tim. 1. *Admoneo te*, inquit, *ut reſuſcites gratiam Dei, quæ eſt in te per impoſitionem manuum mearum*, hoc eſt juxta vim Græci Textus, ut oratione & ſeveriori exercitatione, quaſi flatu ſuſcites gratiam ſanctificantem in Ordinatione tibi per me collatam, ne terrenis affectibus obvoluta, tanquam ignis ſub cineribus reconditus ac ſopitus, nec te nec alios calefaciat.

Dixi, *vi Sacramenti*, quia Deus nonnunquam utitur malis Miniſtris in commendationem ſacri miniſterii, & in ſalutem electorum. Caiphas, cùm eſſet Pontifex, prophetavit Joan. 11. *Omnia Sacramenta,* inquit S. Auguſtinus Lib. 2. contra Parmen. cap. 10. *cùm obſint indignè tractantibus*, *proſunt tamen per eos dignè ſumentibus.* Idem dicito de Miniſtris Verbi Divini, qui licet tanquam cerea fax accenſa ſibi detrimentum præſtent, ut loquitur Nicolaus I. aliis tamen in tenebris lumen adminiſtrant, ut omnes Chriſtiani ſemper venerentur Cathedram Chriſti, etiam quando ſuperbi, vani & cupidi in ea ſedent, quemadmodum ipſe Chriſtus

ſtus præcepit honorandam Cathedram Moyſis, ex qua Scribæ & Phariſæi vera docebant, quæ ipſi non faciebant, Matthæi 18. Fateri tamen vel ipſa experientia compellit fluenta gratiarum ex ſacra Ordinatione copioſiùs derivari in Sacerdotes, qui dignè vocatione ſua ambulant, puriſque affectibus oracula Spiritus Sancti explanant; quàm in eos, qui ſe, id eſt, plauſum, lucra, & commoda aucupantur; illos enim videmus Verbum Dei veluti ex plenitudine eructante florere filiorum ſpiritalium copia & fructu; in iſtos verò cadere illud Prophetæ Oſeæ 9. verſic. 15. *Da eis vulvam ſine liberis, & ubera arentia*, ut nec filios in ſpiritu gignere, nec ſi quos genuerint, alere & promovere queant; *neque enim æſtimare debemus*, inquit ſanctus Hieronymus in hunc locum, *quòd Propheta vulvam ſterilem; & ubera arentia corporaliter deprecatus ſit.*

Q. 5. *Quid eſt character, totius Ordinis effectus?*

R. Eſt ſignum Chriſti in anima indelebiliter impreſſum, quo initiatus diſtinguitur à non initiatis; efficiturque idoneus ad Functiones Eccleſiaſticas obeundas. Singulas definitionis voces & cætera, quæ ad characterem pertinent, expoſuimus Tractatu de Sacramentis in genere, cap. 19. & graviſſima momenta, quibus ſuaderi videtur Ordinationes fuiſſe in Eccleſia iteratas, ſolvimus cap. 14. ejuſdem Tractatus, in Reſponſionibus ad Objectiones ex Traditione petitas. Quapropter iſtis elucidandis hìc non immorabimur.

SE-

SECUNDA PARS.

De Hierarchia Eccleſiaſtica.

CAPUT PRIMUM.

De Nomine Hierarchiæ.

Q. 1. *Quid ſignificat Hierarchia nomen?*
R. Sacrum Principatum; id enim ſonant vocabula Græca, ἱερὸς, Latinè, *ſacer*, & ἀρχὴ, Principatus, ex quibus Hierarchiæ nomen eſt compoſitum.

Principatus autem eſt terminus relativus, ſignificans ordinem ad ſubditos; nemo quippe ſui Princeps eſt aut Dominus, ſed aliorum; *in nomine Principatus*, inquit S.Thomas 1.p.qu.108.art.1. *duo intelliguntur, ſcilicet ipſe Princeps & multitudo ordinata ſub Principe.*

In Hierarchia ergo alii ſunt Principes, agentes, ac divinas illuſtrationes in ſubditos refundentes, ut Angeli ſuperiores; in inferiores: alii ſubditi & patientes, ſeu recipientes divina chariſmata, ut Laici in Hierarchia Eccleſiaſtica, cujuſcunque ſint ſtatus & ordinis.

Q. 2.

Q. 2. *Quare Principatus ille dicitur ſacer?*

R. Non ita dicitur præciſè ex eo, quòd ſit inſtitutus à Deo; omnis enim poteſtas, etiam civilis & politica eſt à Deo Rom. 13. ſed quia eſt in ordine ſupernaturali & gratiæ, totus verſatur in functionibus ſacris; & ſcopus ejus ac finis eſt ad Deum adducere, & ſubditos Deiformes reddere. *Neceſſe eſt*, inquit auctor Eccleſiaſticæ Hierarchiæ c. 1. *ut & ipſe Pontifex pro ſuæ conditionis natura, modo, & ordine in divinis myſteriis ac rebus perficiatur, Deificetur, & ſubditis ſuis divinam ſimilitudinem, quæ* IPSI DIVINITUS INEST, *pro ſua cujuſque dignitate impertiat*. S. quoque Gregorius Nazianzenus Orat. 1. viros Sacerdotalis Ordinis appellat, *Deos efficientes, Deos operantes*, eo ſcilicet ſenſu, quo Scriptura Deos dicit filios Dei adoptivos; & S. Ambroſius Sacerdotium eſt *Deifica profeſſio*, Lib. de Dignitate Sacerdotali c. 3.

Q. 3. *Hierarchiæ nomen eſtne perantiquum?*

R. Occurrit paſſim in ſcriptis Veterum, ut S. Thomæ, S. Bonaventuræ, Hugonis Victorini, S. Maximi, Gregorii Magni, quin & S. Dionyſii Areopagitæ, ſi ut crediderunt laudati auctores, & quamplurimi alii, libri de cœleſti & Eccleſiaſtica Hierarchia tanto viro ſunt conſcripti. Sed communior eſt hodie ſententia, opera illa, quæ circumferuntur ſub nomine ſancti Dionyſii Areopagitæ, eſſe exarata poſt quartum ſæculum; 1. quia Euſebius Cæſarienſis, & ſanctus Hieronymus, qui accuratè catalogum texuerunt veterum Scriptorum, nullam hujuſmodi operum mentionem fecere; nec ullus è Patribus, ad ſextum uſque ſæculum laudavit illa opera, quamvis luculenta ſuppeditent argumenta adverſus Hæreticos; quos

impu-

impugnabant Severiani, ſeu Eutychiani Hæretici, in colloquio cum Catholicis primi omnium ea protulere ſub finem quinti ſæculi, ita tamen ut aſſerere auſi non fuerint à ſancto Dionyſio Areopagita eſſe adornata; ſed ſuſpicari ſe duntaxat dixerint: Catholici verò ea conſtanter rejecerunt ut ſpuria, utpote hactenus incognita. 2. Quia auctor illorum operum deſcribit templorum ornatum, pompam, & magnificentiam, qua ſacra myſteria peragebantur, Monachorum conſecrationes, Cathecumenorum & pœnitentium exercitationes, quæ ad ætatem Apoſtolorum, & S. Dionyſii Areopagitæ non videntur poſſe referri, cùm Chriſtiani tunc temporis à Paganis exagitati, ſimul convenire non ſolerent, niſi de noctu, & in ædibus privatis aut cryptis.

Quidquid ſit de auctore illorum operum, certum eſt ea magno in pretio fuiſſe habita, ex quo in lucem prodierunt; viri inſignes, ut ſanctus Maximus, Hugo Victorinus, & alii profundiſſimam eruditionem, quæ in iis continetur, ſuis Commentariis explanarunt, & ex iis operibus deinceps ſancti Patres, & omnes Theologi paſſim hauſerunt, unde confirmarent Fidei dogmata, & proprias lucubrationes ornarent, ac ditarent. Cùm igitur auctor ille, quicumque tandem ſit, primus ex profeſſo de Hierarchia tum cœleſti, tum Eccleſiaſtica magnificè ſcripſerit, & ab omnibus Veteribus recentioribuſque laudetur, mirum videri non debet, ſi ex incerti auctoris Libris, manibus omnium tritis, multa depromamus noſtro inſtituto accommodata.

CAPUT II.

De Notione Hierarchiæ.

Q. I. *Quid eſt Hierarchia?* R. Sic deſcribitur ab auctore Libri de Hierarchia cœleſti cap. 1. *Eſt Hierarchia, meo judicio, ſacer Ordo, ſcientia, & actio, quæ ad Deiformitatem, quantùm fas eſt, accedit, atque ab inſitis, ſibi divinitus illuſtrationibus, proportione quadam ad Dei ſubvebitur imitationem.*

Tria ergo in Hierarchia includuntur, ſcilicet ſacer Ordo, ſcientia, & actio. Sacer Ordo, juxta hujuſce loci Interpretes, eſt ſacra poteſtas, ſeu auctoritas à Deo ordinata ad perficiendos ſubditos. Scientia ſunt divinæ illuſtrationes, motiones, & alia chariſmata, quibus Hierarchia fit Deiformis, veluti ſpeculum puriſſimum radios divini luminis excipiens, ut in ſubditos transfundat. Actio ſunt functiones Hierarchiæ, de quibus poſtea. *Tria*, inquit, Hugo Victorin. Lib. 4. annot. in Hierarchiam, *in definitione Hierarchiæ principalia proponit, quæ perficiant ipſam Hierarchiæ definitionem. Sunt autem Ordo, ſcientia & actio. Horum trium ſi defuerit unum aliquod, non conſtat Hierarchia: Primum eſt Ordo divinus, id eſt poteſtas à Deo ordinata, & ſecundùm Deum diſpoſita; à Deo quippe eſt per Ordinationem & ſecundum Deum eſt per imitationem. Deinde quia omnis poteſtas quæ à Deo ordinata eſt, ad aliquid perficiendum atque complendum ordinata eſt, ſequitur in definitione poſt Ordinem, ſcientia & actio. Scientia quidem, quâ quid faciendum ſit intelligant: actio verò qua quod intellexerint, agendum perficiant. In Ordine officium, in ſcientia diſcretio, in actione miniſterium. Sine Ordine præ-*

præſumptio eſt actio: ſine actione negligentia eſt Ordo; ſine ſcientia verò & actio reprehenſibilis, & Ordo inutilis. Ex hac Hierarchiæ notione Theologi tum veteres, tum recentiores Hierarchiam generatim ſumptam, ad Scholæ normam communiter ſic definiunt.

Hierarchia eſt poteſtas perſonarum ſacrarum ordinata, debitum in ſubditos retinens principatum.

Dicitur 1. *poteſtas;* quia nullus principatus abſque poteſtate, & agendi auctoritate.

Dicitur 2. *perſonarum*, ut extendatur illa definitio ad Hierarchiam cœleſtem & Eccleſiaſticam; arctabitur autem ad Eccleſiaſticam, ſi loco perſonarum, dicatur hominum ſacrorum.

Dicitur 3. *ſacrarum;* quæ à Deo divinas illuſtrationes & alia chariſmata accipiunt, ut in alio refundant, quemadmodum ſpeculum prius in ſe colligit Solis radios, quàm corpora vicina colluſtret atque incendat. *Idem in divinis ſanctionibus videre licet*, inquit Pachymer. in cap. 2. cœleſtis Hierarchiæ; *dum ſummus Sacerdos ab ipſammet Hierarchia illuſtratione acceptam in Presbyteros & Diaconos trajicit. Niſi enim ferrum jam habitudine ignitum ſit, nequaquam ſane id, cui applicatur, aduret; ſic etiam Sacerdos, ſive Hierarchia, niſi habitu ſuperno fuerit illuminatus, nequaquam lumen aliis afflabit.*

Dicitur 4. *ordinata*, quæ enim à Deo ſunt, ordinata ſunt; *Rom.* 13. Iis autem Hierarchicus ordo eſt, ut media per prima & infirma per media in Deum reducantur: *mos divinitatis hic eſt ſanctiſſimus*, inquit auctor Eccleſiaſticæ Hierarchiæ cap. 5. *per prima ſecunda, & inferiora ad diviniſſimam lucem ſuam deducere.* Similia habet S. Clemens Alexan-

drinus Lib. 7. Stromatum; quod Pachymeres illuſtrat ſimilitudine lapidis magnetis, qui primum ferreæ catenæ annulum contingens, ſequentes ad ſe trahit. *Ita*, ait, *qui ſunt virtute præditi*, *divino Spiritu attracti cum prima manſione conjunguntur*, *deinceps autem alii uſque ad poſtremam.*

Porrò in mirabili illo Ordine & concentu tria obſervant laudati auctores: primum, divinas illuſtrationes ac motiones à Deo in ſupremum Hierarcham, eoque mediante ad medios, & ab his ad ultimos transfundi; ſic cum Moyſe ſupremo Hierarcha veteris Hierarchiæ ore ad os loquebatur, & palàm, & non per ænigmata, ſicut cum aliis Prophetis, num. 12. & de plenitudine Spiritus, quem poſuerat in eo, in 70. Seniores ſeu Principes transfudit, Num. 11. Secundum: in ſuperioribus Hierarchis, putà in Seraphinis & Epiſcopis, contineri perfectiones inferiorum, non vice verſa; habetur quippe cap. 5. Eccleſiaſticæ Hierarchiæ, *eos quidem Ordines qui ſuperiores ſunt*, *inferiorum etiam illuſtrationibus*, *virtutibuſque præditos: extremos autem iis*, *quæ ſuperioribus inſunt carere.* Tertium inferiores in ſuperiores omnem actionem Hierarchicam rejicere ac refundere, utpote qui, tanquam poſteriores catenæ annuli, motum à prioribus accipiant; atque ita effloreſcit ſacer Ordo veluti unum corpus compactum & connexum per omnem juncturam ſubminiſtrationis ſecundùm menſuram uniuſcujuſque membri, ut loquitur Apoſtolus ad Epheſios 4.

Hujuſmodi autem Ordinem in Spiritibus cœleſtibus inchoat natura, & perficit gratia; quia ut obſervavimus ex S. Thoma, Tractatu de An-

lis,

lis, gratia iis major conceſſa eſt pro majori eorum naturali perfectione; Deus enim alios aliis perfectiores condidit propter ampliora miniſteria, quæ ſine abundantiori gratia obire non poterant. At in Hierarchia Eccleſiaſtica ſola gratia diſtinguit inter homines; cùm enim ſint ejuſdem naturæ & perfectionis, ex iis Deus quos vult eligit ad ſacrum principatum, & pro dignitatis gradu diverſam chariſmatum menſuram præparat.

Dicitur 5. *debitum retinens in ſubditos principatum*, ut ſignificetur ad Hierarchiam complendam, præter Ordinem & chariſmata neceſſariam eſſe poteſtatem juriſdictionis, ſine qua non intelligitur principatus; neque enim qui ſcientia, vel ſanctioris vitæ merito aliis prælucet, & errantes ſalutaribus monitis ac fraterna correctione ad Deum reducere nititur, principatum in eos exercet, niſi & auctoritate illos coercere poſſit: cùm ejuſmodi charitatis officia debeantur non ſolùm æqualibus, ſed etiam ſuperioribus.

Q. 2. *Quænam juriſdictio requiritur ad conſtituendam Hierarchiam, exercendoſque actus Hierarchicos?*

Nota 1. ex Tractatu de pœnitentia duplicem eſſe juriſdictionem, ſcilicet ordinariam, & delegatam. Ordinaria eſt, quæ competit perſonæ, v. gr. Epiſcopo, Parocho, ratione ſtatus ac muneris. Delegata, quæ conceditur ei cui cura aliorum ex officio non incumbit, ut facultas prædicandi, confeſſiones excipiendi ei conceſſa, qui Paſtor non eſt.

Nota 2. ex ſancto Thoma in Supplem. qu. 8. art. 5. ad 3. juriſdictionem aliquando delegari ſimul cum dignitate, ita ut delegatus vice delegantis conſtituatur, ut Prorex aut Proconſul in po-

nare Presbyterorum, perficere Epiſcoporum. Sed quomodo actus purgandi locum habeat in cœleſti Hierarchia, ubi nihil eſt coinquinatum, difficultas eſt, quam ſolvit idem auctor cap. 6. Eccleſiaſticæ Hierarchiæ his verbis *à rerum, quarum hactenus ſcientia caruerunt* (inferiores Angeli) *ignoratione quodammodo purgantur, dum à primis & divinioribus eſſentiis ad ſublimiores clarioreſque divinarum contemplationum illuſtrationes promoventur; atque ita in cœleſti Hierarchia etiam ordines ſunt, qui illuſtrantur, & qui perficiuntur, ſicut qui purgant, & qui illuſtrant, & qui perficiunt.* Purgant qui minora inferioribus annuntiant, illuſtrant, qui majora, perficiunt, qui præſtantiſſima.

Q. 4. *Scientia & alia charïſmata ſuntne eſſentiale quid Hierarchiæ?*

R. Minimè, ſaltem reſpectu Hierarchiæ Eccleſiaſticæ; quia ſublata parte eſſentiali, res, quam conſtituit, pereat neceſſe eſt, v. gr. ſublata rationalitate tollitur homo, atqui de fide eſt in Paſtore, qui caret ſcientia & ſanctitate manere characterem Sacerdotalem, in quo fundatur ſacer Eccleſiæ principatns; Concilium enim Conſtantienſe Seſſ. 15. damnavit duos ſequentes Wicleffi articulos; primùm, *ſi Epiſcopus vel Sacerdos eſt in peccato mortali, non ordinat, non conficit, non conſecrat, non baptizat.* Secundum, *Quicunque eſt humilior, & in amore Chriſti quoad ſuam Eccleſiam amantior; eſt in Eccleſia militante major, & proximus Chriſti Vicarius reputandus.* Vide plura in hanc rem Tractatu de Sacramentis in genere cap. 14.

Dixi, *reſpectu Hierarchiæ Eccleſiaſticæ*; quia ex Epiſt. Judæ verſ. 6. perduelles Angeli peccando *non ſervaverunt ſuum principatum*, qui in cœleſtibus

ſpiritibus conſiſtit in divinis illuſtrationibus, quas ſuperiores tranſmittunt ad inferiores. Unde in dæmonibus, licèt alii aliis ſint in natura perfectiores, nulla tamen eſt Hierarchia, quia in iis nulla illuſtratio divina, nulla ſunt chariſmata, nec proinde ſacer principatus. Contra verò in improbo Sacerdote remanet Sacerdotium, Chriſti character, qui eſt ad agendum, nempe ad ſubditos purgandos, illuminandos & perficiendos.

Q. 5. *Quomodo ergo ſcientia & alia chariſmata ſe habent ad Eccleſiaſticam Hierarchiam?*

R. Ut conditiones, ſine quibus actus Hierarchici debito modo non exercerentur, ut fuſè probavimus Tractatu de Sacramentis in genere cap. 17. Itaque nec contemplatio, nec ferventiſſima Charitas Hierarchiam conſtituunt, ſed dignum efficiunt; non poteſtatem tribuunt, ſed poteſtatem ornant; nam ſine ſcientia & aliis chariſmatibus Hierarchiæ actio reprehenſibilis eſt, & ordo inutilis, inquiebat ſupra Hugo Victorinus. Hinc Chriſtus Dominus Apoſtolis ſuis cum principatu, & juriſdictionis poteſtate dedit Spiritum Sanctum, Joan. 20. *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos . . . accipite Spiritum Sanctum*, tuncque aperuit illis ſenſum, ut intelligerent Scripturas, Luc. 24. quarum notitia eſt noſtræ Hierarchiæ ſubſtantia, ex Concilio Nicæno II. Canone 21. ac demum prohibuit, ne functiones Hierarchicas auſpicarentur, priuſquam accepiſſent eam ſpiritus plenitudinem, quæ in alios ſupereffluerct, *ſedete in civitate*, inquit Luc. 24. verſ. 49. *quoaduſque induamini virtute ex alto*, quia ex ſuprà laudato c. 1. Eccleſiaſt. Hierarch. *neceſſe eſt ut & ipſe Pontifex pro*

ſuæ

ſuæ conditionis natura, *modo*, *&* *ordine in divinis myſteriis ac rebus perficiatur*, *Deificetur*, *&* *ſubditis ſuis divinam ſimilitudinem*, *quæ ipſi divinitus ineſt*, *pro ſua cujuſque dignitate impertiat.* Sed de iis plura tertia parte, ubi de Diſpoſitionibus ad Sacramentum Ordinis.

CAPUT III.

De Exiſtentia Hierarchiæ.

Conſtat ex dictis Tractatu de Angelis cap. 5. tres Angelorum exiſtere Hierarchias, quarum ſingulæ tribus perficiuntur Ordinibus, prima quidem Seraphinis, Cherubinis, & Thronis, qui à S. Thoma & ab aliis paſſim Theologis vocantur Angeli aſſiſtentes, utpotè qui Deo aſſiſtant tanquam primarii Miniſtri ejuſque Secretorum conſcii, quæ Ordinibus ſecundæ Hierarchiæ, ſcilicet Dominationibus, Virtutibus, & Poteſtatibus denuntiant, eo ferè modo, quo Miniſtri, qui ſunt à latere Regis, ab ipſo accipiunt mandata, quæ ad Provinciarum præfectos deferant, ut ea executioni mandari curent; quod iſti præſtant per civitatum Magiſtratus & Decuriones, qui injunctis operibus incumbunt. Sic Angeli ſecundæ Hierarchiæ univerſales divinæ providentiæ rationes à prima Hierarchia acceptas manifeſtant Angelis tertiæ Hierarchiæ, ſcilicet Principatibus, Archangelis, & Angelis, qui toti incumbunt exequendis operibus per ſecundam Hierarchiam diſpoſitis & ordinatis, Principatus quidem univerſaliora curant, putà Regna, aliaſque hominum ſocietates, Archangeli verò & Angeli ſingularia adminiſtraut, illi majora, iſti minora. Et ita ho-

mines reſpectu Hierarchiæ cœleſtis ſunt in ſtatu initiandorum, ut fuſiùs expoſuimus cit. cap. de Angelis, ſed difficultas eſt utrùm præter Hierarchiam cœleſtem agnoſcenda ſit etiam hominum Hierarchia. Itaque

Q. 1. *Exiſtitne Hierarchia Eccleſiaſtica?*

R. De fide eſt exiſtere, ſic enim definiit Concilium Tridentinum Seſſ. 23. Can. 6. his verbis, *Si quis dixerit in Eccleſia Catholica non eſſe Hierarchiam divina Ordinatione inſtitutam, quæ conſtat ex Epiſcopis, Presbyteris, & Miniſtris, anathema ſit.*

Probatur; quia ex dictis tria Hierarchiam conſtituunt, nempe ſacer ordo, ſeu poteſtas divinitus ordinata, chariſmata, & actio: atqui iſthæc tria reperiuntur in Eccleſia Catholica;

Ac primò quidem ſupremam poteſtatem Chriſtus promiſit Matth. 16. verſ. 19. his verbis: *tibi dabo claves regni cœlorum. Et quodcunque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis, & quodcunque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis.* Generatim verò omnibus Apoſtolis ait Matth. 18. verſ. 18. *amen dico vobis: quæcunque alligaveritis ſuper terram*, &c.

Per claves autem ſignificatur jus regendi Eccleſiam, & peragendi omnia, quæ ad illius regimen ſpectant, ut Ordinatio Miniſtrorum, abſolutio à peccatis, Evangelii prædicatio, ſcripturarum interpretatio, excommunicandi auctoritas; qui enim habet claves civitatis, vel domus, dominus eſt, ut eam aperiat vel claudat, & quos voluerit in eam admittat, vel ab ea excludat. Sicut ergo Regibus, dum ineunt poſſeſſionem Urbium, dantur claves earum; *ita Chriſtus*, interprete S. Chryſoſtomo Hom. 55. in Matth. *Cùm*

Petrum univerſo terrarum orbi præponere diſponeret, ait, tibi dabo claves regni, *non terrarum, ne terrena & temporalis putaretur illa poteſtas, ſed,* regni cœlorum: quæ expendens ſanctus Gregorius Lib. 4. Ep. 32. ſic ſcribit, *voce Dominica ſancto & omnium Apoſtolorum Principi Petro, totius Eccleſiæ cura commiſſa eſt; ipſi quippe dicitur,* tibi dabo claves regni cœlorum.

Quod Chriſtus daturum ſe promiſerat ante paſſionem, implevit poſtquam à mortuis reſurrexit; Petro enim dixit Joan. ultimo, *paſce oves meas;* & omnibus ſimul Apoſtolis Joan. 20. *ſicut miſit me Pater, & ego mitto vos*, hoc eſt eam poteſtatem, quam dedit mihi Pater, in vos tranſmitto, ut ipſemet exponit Matth 28. verſ. 18. *dicens, data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo & in terra. Euntes ergo* (& ex illa poteſtate) *docete omnes gentes*, &c.

Secundò divina chariſmata non deſunt in Eccleſia Catholica; nam ex dictis de effectibus Sacramenti Ordinis, per hujuſmodi Sacramentum confertur Spiritus plenitudo, & poteſtas miniſtrandi Sacramenta ad Fidelium ſanctificationem inſtituta.

Tertiò Apoſtoli & eorum ſucceſſores hactenus actus Hierarchicos exercuerunt; & etiamnum exercent, ſubditos purgant, illuminant, ac perficiunt; ergo revera exiſtit Hierarchia Eccleſiaſtica.

Dices; ibi non eſt Hierarchia, ubi non eſt ſacer principatus, atqui in Eccleſia Catholica non exiſtit ſacer principatus: ergo.

Minor probatur; quia Angeli ultimæ Hierarchiæ in homines principatum exercent; mos enim divinitatis eſt, infima per media adducere, ut

ut ſupra dicebamus, huneque mirum Ordinem ſenſibiliter exhibuit Gen. 28. ſcala myſtica à terra ad cœlum uſque pertingens, cujus cacumini Deus erat innixus, videbanturque Angeli per eam deſcendentes, divinæ providentiæ mandata executuri, & aſcendentes quaſi hominum vota oblaturi, & rationem ſuæ adminiſtrationis redditurí; ſunt enim adminiſtratorii ſpiritus in miniſterium miſſi, nempe à Chriſto Domino, qui à B. Joanne viſus eſt Apocalypſeos cap. 5. *tanquam agnus occiſus habens cornua ſeptem, & oculos ſeptem, qui ſunt ſeptem ſpiritus Dei, miſſi in omnem terram;* quia per illos cœleſtes ſpiritus, utpote fortiſſimos ac vigilantiſſimos; Chriſtus ventilat adverſarias poteſtates, tuetur homines, ac in via ſalutis dirigit, ſicut ſcriptum eſt Pſal. 90. *Angelis ſuis mandavit de te, ut cuſtodiant te in omnibus viis tuis; in manibus portabunt te, ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum.* Iſthæc autem miniſteria Hierarchicè, id eſt, eo ordine & ea auctoritate perficiunt, quæ decent ſacrum eorum principatum. Ordine quidem; quia Angeli tertiæ Hierarchiæ Principes, univerſaliora adminiſtrant in terris, præſunt Regnis, Provinciis, toti Eccleſiæ, ut colligitur ex cap. 10. Danielis verſ. 13. & 20. ubi alius vocatur Perſarum Princeps, alius Græcorum, alius, nempe Michaël, Synagogæ defenſor perhibetur: Archangeli verò & Angeli ſingularia curant, illi majora, iſti minora. Authoritate etiam pollent, ut patet ex cap. 23. Exodi verſ. 20. & 21. ubi ſic habetur, *ecce ego mittam Angelum meum, qui præcedat te, & cuſtodiat in via . . . obſerva eum, & audi vocem ejus, nec contemnendum putes; quia non dimittet, cùm peccaveris, & eſt nomen meum in eo.* Ergo Angeli tertiæ

tiæ Hierarchiæ principatum exercent in homines tanquam in ſibi ſubditos, ac proinde nulla eſt Hierarchia Eccleſiaſtica.

Conceſſa majore, nego minorem, cujus Confirmationem diſtinguo: Angeli tertiæ Hierarchiæ principatum in homines exercent, quoad aliqua, & modo inviſibili, concedo: quoad omnia, eaque præcipua, & modo viſibili, nego: ſicut enim Deus, licèt Angelorum miniſterio ordinem ſuæ providentiæ exequatur circa res terrenas, nihilominus conſtituit Reges & Principes, qui cum poteſtate temporalia adminiſtrant, jura ſuis ſubditis decernunt, bonos juvant ac promovent, protervos coercent & puniunt: ita in ordine ſupernaturali Deus per Angelos quidem homines interiùs illuminat, monet, terret, ut fugiant à facie arcus, & ad ipſum recta tendant, atque eatenus homines ſubditi ſunt cœleſti hierarchiæ; ſed propterea ex Apoſtolo Hebræorum 2. *Non Angelis ſubjecit Deus orbem terræ futurum*, id eſt, Eccleſiam qualem prædixerunt Prophetæ futuram poſt Chriſti reſurrectionem; nec illis tradidit claves regni cœlorum, & poteſtatem ligandi & ſolvendi, ſeu externum Eccleſiæ regimen; ſed iis duntaxat, quibus dixit Joan. 20. *ſicut miſit me Pater, & ego mitto vos;* & Matth. 28. *data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo & in terra: euntes ergo, docete*, &c.

Inſtat Calvinus Lib. 4. inſtit. cap. 11. parag. 8. Chriſtus principatum Apoſtolis, & eorum ſucceſſoribus interdixit, ait enim Matth. 20. verſ. 25. & 26. *Principes gentium dominantur eorum, & qui majores ſunt, poteſtatem exercent in eos. Non ita erit inter vos; ſed quicunque voluerit inter vos major fieri, ſit ve-*

ſter

ſter miniſter . . . . ſicut Filius hominis non venit miniſtrari, ſed miniſtrare, ergo.

Diſtinguo ſubſumptum; Chriſtus Apoſtolis interdixit principatum politicum, tranſeat; ſpiritalem, nego, verbis enim, quæ hìc opponuntur, docet diſcipulos quomodo uti debeant poteſtate ſibi tradita, ſcilicet ut in ea per charitatem ſpiritus ſerviant invicem, ut dicitur Gal. 5. & quidem Magiſtri, & Domini ſui exemplo, qui, cùm in forma Dei eſſet, Philip 2. formam ſervi accepit, in qua diſcipulis etiam miniſtravit, quod expendens Euſebius Cæſarienſis in opuſculo in illud, *non veni pacem mittere*, ſic ſcribit, *ſi Dominus in figura ſervi propter dilectionem ſponſæ: qui naturæ ſervi ſunt, quam figuram debent aſſumere?* Principatum non depoſuit, quod erat impoſſibile; ſed quodam modo illum oblitus ad pedes diſcipulorum ſe dejecit, & propter nimiam ſuam charitatem omnia ſuſtinuit pro ſervorum ſalute; quia (ut ſcribit S. Gregorius Nazianzenus ad Tyanenſem Archi-Epiſcopum, ne in Monachos animadverteret, quod ſaxis tantum virum, etiàm ad altare ſacrificantem impetiiſſent: *pœnam ſumere, improbitatem coercet; at injuriam tolerare, vel probitatem adducit, quod perfectius eſt.* Hinc S. Chryſoſtomus Homilia 1. in Epiſt. ad Tit. *non tam ad principandum promovetur*, inquit, *quàm ad ſerviendum innumeris dominis, qui contraria cupiunt ſemper & dicunt.* Sanctus quoque Greg. Lib. 9. Epiſt. 38. *per Epiſcopatus onera ſervus ſum omnium factus*, & quilibet deinceps Summus Pontifex ſuis Epiſtolis ac mandatis hunc titulum præfixit, *ſervus ſervorum Dei*, abſque tamen præjudicio ſpiritualis Principatus, ſed exemplo Apoſtoli, qui cùm omnium ſervum ſe feciſſet ut plures

res

res lucrifaceret 1. Corinth. 9. verſ. 19. ſcribit 2. Corinth. 10. verſ. 6. ſe in promptu habere ulciſci omnem inobedientiam.

Dixi in prima parte reſponſionis, *tranſeat;* abſolutè enim falſum eſt Chriſtum prohibuiſſe, ne ſacerdotium & principatus politicus in una & eadem perſona ſociarentur, ut contendunt heterodoxi; quia ambæ illæ poteſtates non ſunt contrariæ, quin à Deo ſic ordinatæ ſunt, ut mutuò ſe juvare debeant. Enimverò poteſtas Eccleſiaſtica auxilium politicæ aliquando implorare cogitur adverſus ſubditos impios & contumaces, qui ejus imperium contemnunt; ſcriptum quippe eſt Iſ. 60. v. 10. *Reges eorum miniſtrabunt tibi* & verſ. 12. *gens enim & regnum, quod non ſervierit tibi, peribit.* Et viciſſim poteſtas politica indiget Eccleſiaſtica, ut cives non ad oculum Principi ſerviant, ſed ex animo, & ſicut Domino. Quid ergo obſtat, quominus duæ illæ poteſtates ſub duplici titulo in una & eadem perſona exiſtant diſtinctæ & impermixtæ, cùm coadunatæ promptiùs ſe mutuò juvare queant?

Dices: Lex eſt per Apoſtolum promulgata 2. Tim. 2. *nemo militans Deo implicat ſe negotiis ſæcularibus, ut ei placeat, cui ſe probavit*, unde S. Bernardus Lib. 2. de Conſid. ad Eugenium Summum Pontificem cap. 6. num. 2. *ergo tu, & tibi uſurpare aude, aut dominans Apoſtolatum, aut Apoſtolicus dominatum. Planè ab alterutro prohiberis: ſi utrumque ſimiliter habere voles, perdes utrumque . . . . forma Apoſtolica hæc eſt, dominatio interdicitur, indicitur miniſtratio.* Ergo principatus ſpiritualis & politicus in una perſona ſociari nequeunt.

Nego

Nego conſeq. namque 1. Apoſtolus per negotia ſæcularia non intelligit regimen politicum, alioquin intempeſtiva admodùm foret ejus commonitio; cùm Timotheo & aliis Eccleſiæ Miniſtris vix per infideles tunc temporis liceret vivere, nedum imperare; ſed monet duntaxat, ne pro conquirendis vitæ neceſſariis ſe implicet negotiis mundanis, putà mercaturæ, negotiationibus, &c. Sanctus verò Bernardus non improbat principatum temporalem in Summo Pontifice; cùm Epiſt. 244. acriter perſtringat Romanos, quòd vectigalia Summo Pontifici debita ſibi vindicarent, juberentque eum decimis & oblationibus contentum more priſco vivere. Hoc igitur enim contendit ſanctus Doctor, nimirum adminiſtrationem temporalem eſſe ſtatui Summi Pontificis accidentariam, non à Chriſto, ſed ab aliis conceſſam, non ut poteſtatem ſpiritualem impediat aut diſtendat, ſed ut illi inſerviat. *Eſto* inquit, *ut alia quacunque ratione hæc* (temporalia) *tibi vindices; ſed non Apoſtolico Jure. Nec enim tibi ille dare quod non habuit, potuit. Quod habuit, hoc dedit, ſollicitudinem, ut dixi, ſuper omnes Eccleſias.*

Q. 2. *Utra ex Angelica & Eccleſiaſtica Hierarchia eſt præſtantior?*

R. Angelica præſtantior eſt Eccleſiaſtica quoad modum ſuſcipiendi divinum lumen, & illud inferioribus communicandi; cùm enim Angeli ſint Spiritus ab omni materia ſecreti & naturæ longè excellentioris quàm homines, divinas illuſtrationes percipiunt & communicant puriùs ac pleniùs, ſine phantaſmatibus & ſymbolis ſenſibilibus, quod non poſſunt homines, quorum cognitio pendet à ſenſibus: ideóque infimus Angelus,

gelus, ex S. Thoma 1. p. q. 108. art. 2. ad tertium, ſuperior eſt ſupremo homine noſtræ Hierarchiæ, poteſtque illum illuminare ac perficere, & quidem altiori modo, quàm ordines noſtræ Hierarchiæ. Simpliciter tamen & abſolutè Hierarchia Eccleſiaſtica antecedit Angelicam; quia omnis Angelorum Principatus inferior eſt Chriſti Sacerdotio, quod in Hierarchia Eccleſiaſtica operatur. Quid enim aliud Character Sacerdotalis, in quo fundatur noſtra Hierarchia, niſi configuratio & participatio Sacerdotii Chriſti? Aliàs quomodo Chriſtus ſempiternum haberet Sacerdotium, ſi noſtrum ab eo eſſet diſtinctum, & Sacerdotes in nova Lege Chriſto ſuccederent, quemadmodum in veteri Sacerdotes ſuccedebant Aaroni? Noſtrum ergo Sacerdotium eſt imago impreſſa & ſplendor Sacerdotii Chriſti, cujus tot ſunt emicantes radii, tot rami expanſi, tot rivuli largitate exundantis gratiæ profluentes, quot ſunt qui per Ordinationem conſecrantur. Ergo Hierarchia Eccleſiaſtica ſub eo reſpectu non eſt ſubdita Angelicis Hierarchiis ſicut tertia ſecundæ, & hæc primæ; ſed à Chriſto immediatè (quemadmodum Angeli primæ Hierarchiæ à Deo) chariſmata percepit & Deiformis efficitur. Ad quid verò? ad actus hierarchicos longè præſtantiores & diviniores hierarchicis omnium Angelorum actibus. Illi quippe non perficiunt inferiores in ſanctitate aut in viſione & amore beatifico, ſed in notitia duntaxat ſecretorum ſapientiæ Dei circa rerum creatarum adminiſtrationem, ut notat S. Thomas 1. part. q. 108. art. 1. ad 2. *Quantum*, inquit, *ad cognitionem ipſius Dei, quem omnes uno modo (ſcilicet per eſſentiam) vident, non diſtinguuntur in*

Angelis Hierarchiæ, ſed quantùm ad rationes rerum creatarum. Contra verò noſtri Hierarchæ Sacerdotii Chriſti participes ac verè Chriſtiformes in ipſo & per ipſum inferiores purgant non ſolùm ab ignorantia, ſed à peccatis etiam graviſſimis, per gratiam & Spiritum Sanctum, quem communicant, filios Dei adoptivos & divinæ naturæ conſortes efficiunt, hæredes Dei & cohæredes ac membra Chriſti. Quid autem ejuſmodi functionibus cogitari poteſt ſublimius ac divinius?

Dices: ex S. Thoma 1. p. q. 108. a. 8. & ex aliis paſſim Theologis, homines in patria ad Ordines Angelorum aſſumentur deſertorum locum occupaturi; neque enim in cœlo erit alia Hierarchia hominum, alia Angelorum, ſed ſicut veteris Legis Hierarchia via erat in noſtram, quam ſignificabat, & in quam aſſumpta eſt; ita etiam noſtra Hierarchia eſt via in cœleſtem, & ſignum ejus; ergo Angelorum Hierarchia eſt noſtra perfectior.

Diſtinguo conſequens: perfectior eſt ſecundùm quid, & quoad modum excipiendi & tranſmittendi divinas illuſtrationes, concedo: perfectior eſt ſimpliciter & abſolutè, nego conſequentiam, propter rationes allatas. Itaque Hierarchia Eccleſiaſtica media quidem eſt inter veterem & Angelicam, quia functiones veteris erant duntaxat umbræ & figuræ rerum; quas Hierarchia Eccleſiaſtica diſpenſat ſub quibuſdam tamen ſignis ſenſibilibus & ſymbolis corporeis, qualia ſunt Sacramenta, Scripturæ Sacræ, quæ in cœleſti Hierarchia locum non habent, cùm ibi nuda & aperta fulgeat veritas. Sed longè præſtantiora & diviniora chariſmata miniſtrantur in Hierarchia

chia Eccleſiaſtica, quàm in cœleſti; Angeli quippe ſuperiores promovere nequeunt inferiores ad altiorem ſanctitatis & gloriæ gradum, quemadmodum noſtri Hierarchæ, qui ex iis quos purgant, illuminant, ac perficiunt, quoſdam ad ſupremos Angelorum Ordines perducunt.

Abſit autem, ut quos Deus ſuſcitat à terra inopes, & de ſtercore erigit pauperes, ut collocet eos cum Principibus populi ſui, inde intumeſcant, & ſupra cæteros ſeſe efferant; vices enim Chriſti gerunt, illumque exhibere debent, qui cùm in forma Dei eſſet, exinanivit ſemetipſum, formam ſervi accipiens, & factus obediens uſque ad mortem crucis, ut, ſicut probavit ſe Filium Dei per manſuetudinem, humilitatem & patientiam, refulſitque ejus divinitas in laceratione proprii corporis, quo, veluti velo, tegebatur: ita characterem Chriſti in ſeipſis commendent in humilitate ambulantes, ſicut ille ambulavit. Quomodo verò conciliari queat Sacerdotis conſtantia & firmitudo cum tanta humilitate, patientia & manſuetudine, fusè expoſuimus in Praxi pœnitentiali Tractatu 1. capite 3. uſque ad finem capitis.

Q. 3. *Suntne agnoſcendi Ordines in Hierarchia Eccleſiaſtica ſicut in cœleſti?*

R. De fide eſt, Hierarchiam Eccleſiaſticam ex inſtitutione divina conſtare tribus Ordinibus; nempe Epiſcopis, qui in ea ſunt quod Seraphini in prima Angelorum Hierarchia, Presbyteris, & Miniſtris; ſic enim definiit Concil. Trid. Seſſ. 23. Can. 6. jam laudato: *Si quis dixerit in Eccleſia Catbolica non eſſe Hierarchiam divina ordinatione inſtitutam, quæ conſtat ex Epiſcopis, Presbyteris & Miniſtris, ana-*

thema ſit. Iſthæc Concilii ſanctio probata manet ex dictis de Epiſcopatu, Presbyteratu, & Diaconatu, quos demonſtravimus eſſe à Chriſto inſtitutos.

Q. 4. *Quinam Miniſtri notantur hìc à Concilio?*

R. Concilium noluit ingredi ſcholæ controverſiam, num Ordines Diaconatu inferiores ſint Hierarchici.

Q. 5. *Quid ſentiendum eſt in hac ſcholæ controverſia?*

R. Subdiaconatus & alii inferiores Ordines non ſunt Hierarchici, niſi impropriè & imperfectè: 1. quia non ſunt à Chriſto inſtituti, ut ſuprà probavimus: atqui Hierarchia Eccleſiaſtica, ex Concilio Tridentino eſt divina ordinatione inſtituta: Ergo. 2. Sancti Patres, ut S. Ignatius, S. Clemens Alexandrinus, Tertullianus, tres tantùm numerant in Eccleſia Duces & Principes, ſcilicet Epiſcopos, Presbyteros, & Diaconos: *Non alios Judices domus Iſraël expreſsè affirmat*, inquit S. Hieronymus in caput tertium Michææ, *niſi Epiſcopos, Presbyteros, & Diaconos.* Et in caput ſecundum Epiſtolæ ad Titum: *Non ſolùm Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi debent magnopere providere, ut cunctum populum,* CUI PRÆSIDENT, *converſatione, ſermone, ac ſcientia præcedant; verùm & inferioris gradus Exorciſtæ, Lectores, & Æditui, & omnes omnino, qui domui Dei ſerviunt.*

Dices 1. Ex auctore Libri Eccleſiaſticæ Hierarchiæ tres ſunt actus hierarchici, nempe purgare, illuminare, & perficere: atqui non ſolùm Diaconi, ſed etiam inferiores Miniſtri immundos purgant, quatenus eos ad ſacra myſteria præparant, Lectores & Subdiaconi per lectionem ſacrorum

crorum Librorum, Exorciſtæ per orationes ſuper energumenos: Ergo.

Diſtinguo minorem: purgant ex inſtitutione Eccleſiæ miniſterialiter, & ad Diaconi imperium, cujus vices gerunt, Concedo: auctoritativè, Nego minorem: neque enim, quos purgant, poſſunt punire, aut aliquid eis imperare, niſi quod à Diacono ordinatum & imperatum fuerit. Hinc Lib. 8. Conſtit. cap. 28. Diaconi habent excommunicandi poteſtatem, non inferiores Clerici, quos Eccleſia inſtituit in adjutorium Diaconorum.

Diſtinguo ſimiliter conſequens; ergo Subdiaconi & inferiores Miniſtri ſunt Hierarchici & Principes imperfectè & impropriè; quo ſenſu eos Tractatu de Angelis inter Hierarchas numeravimus, Concedo: perfectè & propriè, Nego conſequentiam: non enim ſunt à Chriſto inſtituti, nec habent ſubditos, in quos vim coërcitivam exerceant, quæ tamen ex dictis ad principatum propriè dictum requiritur.

Dices 2. Diaconi ordinati ſunt ad miniſterium, non ad principatum: Ergo non ſunt Hierarchæ & Principes.

Diſtinguo antecedens; ad miniſterium Epiſcopo & Presbytero exhibendum, reſpectu quorum Principatum non exercent, Concedo: ad miniſterium, non ad principatum reſpectu inferiorum Clericorum & plebis, Nego antecedens: Diaconi enim, quos Cardinales vocant, hoc eſt, qui ex Ordinatione ſua aſcripti ſunt obſequio alicujus Eccleſiæ, cogunt inferiores Clericos, puniunt, Fidelibus Euchariſtiam diſpenſant, & alia munia hierarchica obeunt, propter quæ

Præſides expreſſè vocantur à Concilio Antiocheno Can. 1. Sed de Diaconis fuſè egimus cap. 5. §. 6.

De Ordine verò Epiſcoporum & Presbyterorum in Hierarchia gravia ſuperſunt examinanda, ac primò quidem, utrùm omnes Epiſcopi Jure Divino ſint ejuſdem gradus in Hierarchia Eccleſiaſtica, & Romanus Pontifex iis præemineat ex ſolo Jure Eccleſiaſtico, propter veterem urbis Romanæ præeminentiam ſupra cæteras Romani Imperii civitates & provincias; id enim contendunt Græci Schiſmatici & Pſeudo-Reformati. 2. Utrùm & quomodo Epiſcopi principatum obtineant; an à ſummo Pontifice, ut aſſerunt nonnulli è Catholicis; an à Chriſto immediatè. 3. Utrùm ex Presbyteris curati ſeu Parochi à Chriſto immediatè habeant poteſtatem juriſdictionis, conſtituantque alterum Principatus Ordinem.

CAPUT IV.

De Romano Pontifice.

Ut perſpicuè demonſtretur primatus Romani Pontificis, tria ſunt ſtabilienda. Primum, ſanctum Petrum fuiſſe à Chriſto conſtitutum Caput & Principem omnium Apoſtolorum, ac conſequenter totius Eccleſiæ. Secundum, ſanctum Petrum Romam perrexiſſe, ibique Eccleſiam fundâſſe, quam rexit uſque ad mortem. Tertium, Romanum Pontificem ſancti Petri revera eſſe ſucceſſorem, ac proinde gaudere ejus primatu.

§. I.

§. I.

Utrùm ſanctus Petrus fuerit Princeps Apoſtolorum & Caput totius Eccleſiæ?

Reſpondeo affirmativè cum omnibus Catholicis.

Probatur 1. ex Scriptura, in qua hæc tria obſervantur. Primum Chriſtus ante paſſionem diſertis verbis ſupremam in Eccleſia poteſtatem ſancto Petro promiſit Matth. 16. v. 18. his verbis: *Et ego dico tibi: quia tu es Petrus*, (Syriacè *Cephas*, id eſt, *Petra*) *& ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam . . . . & tibi dabo claves regni cœlorum.* Quòd autem nomine clavium ſignificetur ſuprema poteſtas, expoſuimus ſuprà cap. tertio.

Secundum, Chriſtus poſt reſurrectionem promiſſum implevit Joan. cap. 21. & ultimo v. 15. ubi cùm ſingularem erga ſe amorem à Petro exegiſſet, tum curam chariſſimæ ſuæ ſponſæ, Eccleſiæ ſcilicet, actu & de facto ipſi credidit, *paſce*, inquit, *agnos meos;* & iterum: *paſce oves meas*, hoc eſt, interprete S. Epiphanio ſuprà laudato adverſùs Aërium Hæreſi 75. paſce matres & filios, Paſtores & plebem.

Tertium, Petrus in Scriptura aliis Apoſtolis præponi paſſim legitur, Matthæi 10. Marci 3. & Lucæ 6. primus inter Apoſtolos numeratur, quamvis S. Andreas frater ejus natu major ante ipſum fuerit vocatus. Joan. 13. à Petro Chriſtus cœpit lavare diſcipulorum pedes. Matth. 17. v. 26. didrachma ſeu tributum pro ſolo Petro ſolvitur, ut oſtenderetur ejus excellentia ſuprà cæteros, inquit S. Chryſoſtomus, quaſi in Petro tota

Chriſti familia contineretur ; atque inde alii Diſcipuli ſuſpicati ſunt Petrum ipſis præponendum fore, ut notat ſanctus Hieronymus in hunc locum, colligiturque ex iis verbis ſequentibus : *In illa hora acceſſerunt Diſcipuli ad Jeſum, dicentes : Quis, putas major eſt in regno cœlorum ?* Luc. 22. v. 31. Chriſtus monet Apoſtolos agitandos fore gravibus tentationibus, *ecce Satanas*, inquit, *expetivit vos, ut cribraret vos ſicut triticum ;* tum ſpecialem ſuam curam erga Petrum, tanquam familiæ ſuæ caput, ſignificans ſubdit : *Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua : & tu aliquando converſus, confirma fratres tuos.* Quæ verba expendens S. Leo Serm. 3. in Anniverſario Aſſumptionis ſuæ, ſic loquitur : *Specialis à Domino Petri cura ſuſcipitur, & pro fide Petri propriè ſupplicatur : tanquam aliorum ſtatus certior ſit futurus, ſi mens Principis victa non fuerit. In Petro ergo omnium fortitudo munitur, & divinæ gratiæ ita ordinatur auxilium, ut firmitas, quæ per Chriſtum Petro tribuitur, per Petrum Apoſtolis conferatur.* Actuum cap. 1. v. 15. Petrus Diſcipulis congregatis tanquam *chori Princeps, & is, cui à Chriſto grex commiſſus fuerat*, inquit ſanctus Chryſoſtomus Homil. 3. in Act. decernit unum eligendum in Judæ proditoris locum. Act. 3. Petrus primus omnium Evangelium promulgat ; *quia*, inquit S. Chryſoſtomus in hunc locum, *omnium orat os, ſed aſtabant illi undecim teſtimonio ſuo comprobantes ea, quæ ab illo dicebantur.* Act. 10. ad Petrum è cœlo dimittitur linteum quatuor angulos habens, per quod figuratur orbis terrarum quatuor partibus diſtinctus, moneturque Petrus cura ipſius ac ſolicitudine Gentiles per quadrupedia & omnis generis animalia deſignatos in myſticum Chriſti corpus

pus eſſe trajiciendos· Act. 12. pro Petro in carcere detento *oratio fiebat ſine intermiſſione in Eccleſia ad Deum:* in quem locum ſcribens S. Chryſoſtomus ait: *Patrem omnes quærebant.* Nec ita ſoliciti referuntur ſive pro S. Jacobo, ſive pro S. Stephano priùs interfectis. Act. 15. in controverſia pro legalibus coacto Concilio, Petrus primus loquitur, decernitque iis non eſſe ſubjiciendas gentes ad fidem converſas. Galat. 1. v. 18. Paulus ex perſecutore vas electionis factus, venit Jeroſolymam ut videret Petrum.

Probatur 2. ex ſanctis Patribus, non ſolùm Latinis, ſed etiam Græcis, qui laudatos textus Matth. 16. & Joan. 21. in ſenſu noſtræ reſponſionis accipiunt.

Origenes in Epiſt. ad Romanos ſic ſcribit: *Petro cùm ſumma rerum de paſcendis ovibus traderetur, & ſuper ipſum velut ſuper petram fundaretur Eccleſia*, &c.

Sanctus Baſilius Serm. de judicio Dei: *Ille beatus Petrus*, inquit, *qui cæteris prælatus diſcipulis fuit, cui claves regni cæleſtis concreditæ ſunt.*

S. Gregorius Nazianzenus Oratione *de ſervanda moderatione in diſputatione*, ſic habet: *Vide quemadmodum ex Chriſti Diſcipulis magnis utique omnibus & excelſis, atque electione dignis hic petra vocetur, atque Eccleſiæ fundamenta Fidei ſuæ credita habeat, & reliqui Diſcipuli poſthaberi ſe tranquillo animo ferant.*

Sanctus Epiphanius Hæreſi 51. *Petrum elegit; ut Dux eſſet Diſcipulorum.*

Sanctus Chryſoſtomus Homil. 55. in Matth. *Dominus ait, tu es Petrus, & ego ſuper te ædificabo Eccleſiam meam.* Item: *Deus concedere ſolus poteſt, ut futura Eccleſia tot, tantiſque fluctibus impetu irrumpentibus*

bus immobilis maneat, *cujus Paſtor & caput homo piſcator & ignobilis.* Sanctum Chryſoſtomum ſequuntur Theophylactus in cap. 22. Lucæ, & Oecumenius in cap. 1. Actuum.

Patribus Græcis una voce concinunt Latini.

Sanctus Cyprianus Lib. de Unitate Eccleſiæ ſic habet: *Primatus datur Petro, ut Eccleſia una monſtretur.*

Sanctus Hilarius in cap. 16. ſancti Matthæi: *O in nuncupatione novi nominis felix Eccleſiæ fundamentum, dignáque ædificatione illius petra, quæ inferorum leges diſſolveret!*

Sanctus Hieronymus Lib. 1. contra Jovinianum: *Inter duodecim*, inquit, *unus eligitur, ut capite conſtituto ſchiſmatis tolleretur occaſio.* Et in cap. 16. Matthæi: *Per metaphoram petræ rectè dicitur ei, ædificabo Eccleſiam meam ſuper te.*

Sanctus Ambroſius in Hymno laudum diei Dominicæ, qui jam canebatur tempore ſancti Auguſtini, ut ipſe teſtatur Lib. 1. Retractationum cap. 21. *Hoc, ipſa petra Eccleſiæ canente, culpam diluit.* Et in cap. ult. Lucæ: *Qui ſolus profitetur ex omnibus, omnibus antefertur.* Similia habent ſanctus Leo Serm. 3. in Anniverſario ſuæ Aſſumptionis; ſanctus Gregorius Lib. 7. Epiſt. 27. Venerabilis Beda Hom. in Feſtum Apoſtolorum Petri & Pauli: ſanctus Bernardus Epiſt. 217. ad Eugenium ſummum Pontificem, *locus, in quo ſtas, locus illius eſt, quem conſtituit Dominus dominum domus ſuæ & principem omnis poſſeſſionis ſuæ.*

Dices 1. Ex Apoſtolo 1. Cor. 3. v. 11. *Fundamentum aliud nemo poteſt ponere præter id, quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus Jeſus.* Hinc ſanctus Auguſtinus Lib. 1. Retractationum cap. 21. retractat

ctat quod alibi ſcripſerat, Petrum eſſe petram ipſam, ſuper quam Chriſtus ædificavit ſuam Eccleſiam; vultque petram hanc eſſe fidem ſeu confeſſionem ſancti Petri; & ita ſancti Patres communiter interpretati ſunt laudatum à nobis Matthæi locum, *ſuper banc petram ædificabo Eccleſiam meam. Super hanc confeſſionis petram*, inquit ſanctus Hilarius Lib. 6. de Trinitate, S. Ambroſius Lib. 6. in Lucam, *fundamentum Eccleſiæ*, inquit, *Fides eſt.* Sanctus Chryſoſtomus Hom. 55. in Matth. ſuper hanc petram, id eſt, fidem atque confeſſionem. Sanctus Cyrillus Alexandrinus Lib. 4. de Trinitate, *petram nihil aliud opinor, quàm inconcuſſam diſciplinæ Fidem:* Ergo,

Diſtinguo antecedens, ſolus Chriſtus eſt fundamentum principale, Concedo: miniſteriale, Nego antecedens.

Ad confirmationem reſpondeo, ſanctum Auguſtinum abſolutè non retractare, quod priùs ſcripſerat in confirmationem noſtræ reſponſionis; ſed monere duntaxat laudatum textum Matth. 16. poſſe dupliciter intelligi, verba illius ſunt: *Dixi in quodam loco de Apoſtolo Petro, quòd in eo tanquam in petra fundata eſſet Eccleſia; qui ſenſus cantatur in ore multorum in verſibus beati Ambroſii*, hoc, ipſa petra Eccleſiæ canente, culpam diluit. *Sed ſcio me poſtea, ſæpiſſimè ſic expoſuiſſe, ut ſuper hanc Petram intelligeretur quem Petrus confeſſus eſt, non enim dictum eſt illi*, tu es petra, *ſed*, tu es Petrus: *petra autem erat Chriſtus.* Quanquam nomen Syriacum, *Cephas*, quod Interpres noſter Petrum latinè vertit, petram ſignificat. Unde in ſenſu litterali vox, *petra*, ad perſonam Petri referri debet, non ad ejus confeſſionem; Chriſtum enim manifeſtè

Petrum

Petrum alloquitur, *tu es Petrus*, ſive, *Petra*, & *ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam.* Ubi pronomen demonſtrativum, *hanc*, demonſtrat nomen ſubſtantivum, quod præceſſit, nempe Petrum, non confeſſionem Petri, aut Chriſtum; cùm nomina illa in præcedenti propoſitione non exprimantur. Quare poſterior ſenſus, quem S. Auguſtinus hìc præferre videtur, non eſt litteralis, nec vim argumenti noſtri minuit. Fatendum tamen eſt, orta hæreſi Arii, qua negabat Chriſtum eſſe Patri æqualem ac conſubſtantialem, Patres extendiſſe laudata verba, *ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam*, ad divinitatis Chriſti confeſſionem; indéque duxiſſe hoc argumentum, Eccleſia fundatur in fide & confeſſione unius veri Dei: atqui ex Scriptura, Matth. 16. Eccleſia fundata eſt in confeſſione, qua Petrus ſolemniter profeſſus eſt Chriſtum eſſe Filium Dei vivi: Ergo reverà Chriſtus eſt Filius Dei naturalis & conſubſtantialis, non verò adoptivus. Sed laudati Patres ita Arianos urgent hocce argumento; ut nihilominus adhæreant genuinæ ac litterali loci illius interpretationi, ut patet ex citatis textibus ſanctorum Hilarii, Ambroſii, Chryſoſtomi. Quin S. Leo Sermone tertio in Anniverſario ſuæ Aſſumptionis utramque interpretationem ſimul conjungit ac confundit; quia revera Eccleſia fundatur in fide ſeu confeſſione ſacroſanctæ Trinitatis, & in perſona S. Petri, ſed diverſo modo. In fide quidem, quæ per dilectionem operatur; quia eſt fundamentum noſtræ ſalutis, & præcipuum chariſma Hierarchiæ Eccleſiaſticæ, ſine quo Hierarchæ & eorum ſubditi Deiformes eſſe nequeunt: fundatur etiam in Petro

Petrò tanquam in ſuo Capite, in quo reſidet ſuprema poteſtas miniſterialis: *De toto mundo*, inquit, *unus Petrus eligitur, qui & univerſarum gentium vocationi, & omnibus Apoſtolis, cunctiſque Eccleſiæ Patribus præponatur, ut quamvis in populo Dei multi Sacerdotes ſint, omnes tamen propriè regat Petrus, quos principaliter regit & Chriſtus.* Et infrà: *Ego fundamentum, præter quod aliud nemo poteſt ponere; tamen tu quoque petra es; quia mea virtute ſolidaris; ut quæ mihi poteſtate ſint propria, ſunt tibi mecum participatione communia.* Hìc perſpicuè Petrus in propria perſona eſt fundamentum, ſed merito confeſſionis, quam de Chriſto emiſit. Hinc S. Doctori idem eſt Eccleſiam fundari in Petro, & in ejus confeſſione; ſic enim pergit: *Et ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſùs eam. Super hanc fortitudinem æternum extruam templum, & Eccleſiæ cœlo inſerenda ſublimitas in hujus fidei firmitate conſurget. Hanc confeſſionem portæ inferi non tenebunt, mortis vincula non ligabunt; vox enim iſta vox vitæ eſt, propter quod dicitur beatiſſimo Petro, tibi dabo claves regni cœlorum.*

Inſtabis 1. atqui S. Auguſtinus ita interpretatur hæc Chriſti verba, *ſuper hanc petram*, &c. de confeſſione Petri, ut excludat quam propugnamus interpretationem: ſic enim habet Serm. 76. aliàs 13. de verbis Domini, *ſuper me ædificabo te; non me ſuper te:* Ergo.

Nego ſubſumptum; verba S. Doctoris integrè ſunt referenda, ut appareat iſthæc mala fide nobis objici; ait enim, *ſuper hanc petram, quam cognoviſti dicens:* Tu es Chriſtus Filius Dei vivi, *ædificabo Eccleſiam meam: id eſt, ſuper me ipſum Filium*

lium Dei vivi ædificabo Eccleſiam meam. Super me ædificabo te, non me ſuper te. Quis autem ita interpretatus eſt laudata Chriſti verba, ut aſſereret Chriſtum ſuper Petrum eſſe fundatum? imò omnium Catholicorum vox eſt, Petrum fundari in Chriſto, & ab ipſo robur & firmitatem accipere? Eccleſia igitur principaliter fundatur in Chriſto, & miniſterialiter in Petro.

Inſtabis igitur: Eccleſia fundatur quoque in aliis Apoſtolis, juxta illud Epheſ. 2. *Superædificati ſuper fundamentum Apoſtolorum:* Ergo.

Diſtinguo antecedens: fundatur in Apoſtolis cum ſubordinatione ad Petrum utpotè primum fundamentum miniſteriale, Concedo: ſine ſubordinatione, Nego antecedens. Omnes itaque Apoſtoli ſunt fundamenta Eccleſiæ; quia omnes & ſinguli miſſi ſunt à Chriſto ad fundendas Eccleſias ubique terrarum, ſed ſine præjudicio primatus Petri, qui eſt primarius lapis miniſterialis: plures quippe lapides concurrunt ad fundandum ædificium.

Urgebis: quod Chriſtus promiſit Matth. 16. hoc extendit ad cæteros Apoſtolos cap. 18. *Quæcunque ſolveritis ſuper terram*, &c. Hinc ſanctus Leo laudato Sermone 3. de ſua Aſſumptione, expendens illa Chriſti verba, *tibi dabo claves regni cœlorum*, ait, *tranſivit quidem etiam in alios Apoſtolos jus poteſtatis iſtius, & ad omnes Eccleſiæ Principes Decreti hujus Conſtitutio commeavit.* Et S. Cyprianus l. de Unitate Eccleſiæ: *Hoc erat utique*, inquit, *& cæteri Apoſtoli, quod fuit Petrus:* Ergo.

Diſtinguo antecedens ut ſuprà; extendit ad cæteros Apoſtolos, ſalva ſubordinatione ad Petrum tanquam ad eorum Caput & Principem,

Con-

Concedo: abſque ullo diſcrimine, Nego antecedens. Solutionem ſubminiſtrant iidem ipſi Patres, qui nobis objiciuntur. Sanctus enim Leo poſt laudata in objectione verba ſic pergit: *Sed non fruſtra uni commendatur, quod omnibus intimetur; Petro enim ideo hoc ſingulariter creditur, quia cunctis Eccleſiæ Rectoribus Petri forma præponitur manet ergo Petri privilegium ubicumque ex ipſius æquitate fertur judicium.* Et in Epiſt. ad Anaſtaſium Imperatorem: *In ſimilitudine honoris*, inquit, *fuit quædam diſcretio poteſtatis, & cùm omnium par eſſet electio, uni tamen datum eſt, ut cæteris præemineret.* Sanctus quoque Cyprianus citato Libro de Unitate Eccleſiæ ſic habet: *Quamvis Apoſtolis omnibus poſt reſurrectionem ſuam parem poteſtatem tribuat & dicat*, ſicut miſit me Pater, & ego mitto vos; *tamen ut unitatem manifeſtaret, unitatis ejuſdem originem ab uno incipientem ſua auctoritate diſpoſuit.* Quod autem ſanctus Doctor velit Petrum non ſolùm tempore, ſed etiam dignitate eſſe primum, ibidem declarat his verbis: *Primatus datur Petro, ut Eccleſia una monſtretur.* Et infrà: *Eccleſia Domini ramos ſuos in univerſam terram copia ſuæ ubertatis extendit, unum tamen caput eſt, & origo una.*

Dices 2. Petrus palàm reprehenſus eſt à Paulo, Galat. 2. Ergo Paulus non agnovit primatum in Petro.

Nego conſeq. illa enim reprehenſio non fuit auctoritatis & ſuperioritatis; alioquin concludendum eſſet, Paulum fuiſſe Petro ſuperiorem, quod ne ipſi quidem Adverſarii ex illo facto concluderent. Illa ergo reprehenſio fuit charitatis, qua inferiores nonnunquam tenentur monere,

nere, & arguere ſuos ſuperiores: *Rarius & ſanctius exemplum Petrus poſteris præbuit*, inquit ſanctus Auguſtinus Epiſt. 82. aliàs 19. *quo non dedignarentur à poſterioribus corrigi, quàm Paulus, quo confidenter auderent minores majoribus pro defendenda veritate, ſalva charitate, reſiſtere.* Sanctus Cyprianus etiam Epiſt. ad Quintum, laudat Petri humilitatem in hac reprehenſione; *nec vindicavit ſibi inſolenter*, inquit, *aut arroganter aſſumpſit ut diceret ſe primatum tenere.* Et S. Gregorius Hom. 18. in Ezech. *Se etiam minori fratri dedit ad conſenſum quatenus, qui primus erat in Apoſtolatus culmine, eſſet primus etiam in humilitate.*

§. II.

Utrùm ſanctus Petrus Romæ ſederit Epiſcopus uſque ad mortem?

Negarunt ex Lutheranis Ulricus Libro integro hac de re edito, & Illyricus Lib. contra Primatum Papæ, ubi contra omnium etiam antiquorum fidem ſic habet: *Demonſtratio certa eſt, Petrum Romæ non fuiſſe.*

Calvinus hiſce Lutheranis cautior ſic ſcribit Lib. 4. Inſtitut cap. 6. paragr. 15. *Propter Scriptorum conſenſum non pugno, quin illic mortuus fuerit* (Petrus), *ſed Epiſcopum fuiſſe, præſertim longo tempore, mihi perſuadere nequeo.*

Ideò autem Calvino ſua intereſſe non videtur, an Petrus Romam acceſſerit, ibique paſſus fuerit; ſed unum duntaxat impugnat, quòd Romæ Epiſcopus extiterit uſque ad mortem; quia primatum Romani Pontificis præ cæteris Fidei

articulis

articulis ſubvertere nititur. Quòd autem S. Petrus Romam acceſſerit, non ſequitur Romanum Pontificem ei in primatu ſuccedere, niſi ibidem Epiſcopus fuerit uſque ad mortem; nam S. Petrus Antiochiæ commoratus eſt, ibique ſedem fixit, nec propterea Epiſcopus Antiochenus magis dicendus eſt ſucceſſor Petri, quàm alii Epiſcopi, quos Petrus creavit in Aſia, Bithynia, Cappadocia, & aliis Provinciis, in quibus Evangelium diſſeminavit, Petrus quippe Antiochia commigrans, non abdicavit Primatum & Apoſtolatum ſuum in gratiam Epiſcopi Antiocheni, quemadmodum Epiſcopus hoc ipſo, quò Sedi Epiſcopali renuntiat, auctoritate & juriſdictione Epiſcopali ſpoliatur. Quis verò crediderit ſanctum Petrum creato Epiſcopo Antiocheno, non remanſiſſe Apoſtolum, & omni poteſtate regendi Eccleſias fuiſſe deſtitutum? Fundata igitur Eccleſia Antiochena, quam per ſeptem annos rexit, Romam perrexit, nec Apoſtolatum aut Primatum depoſuit, niſi in morte. Unde ſi Epiſcopus Romæ non fuerit, uſque ad mortem, ut contendit Calvinus, Romanus Pontifex non erit Petri ſucceſſor, nec proinde primatu ejus gaudebit. Contra autem Novatorum errores ad propoſitam quæſtionem,

R. 1. Sanctus Petrus aliquando Romam acceſſit.

Probatur 1. ex Papia Apoſtolorum diſcipulo, de quo iſta refert Euſebius Lib. 2. Hiſtoriæ cap. 15. *Papias*, inquit, *& hoc dicit, quod Petrus in prima Epiſtola ſua, quam de urbe Romana ſcripſit, meminerit Marci, in qua tropicè Babyloniam Romam nominavit, cùm dicit: Salutat vos ea, quæ in Babylone eſt Ec-*

cleſia electa, & Marcus filius meus. Babylonem autem vocat non ipſam Eccleſiam, quam dicit electam; ſed urbem idololatriæ deditam. 2. Euſebius citato loco ſcribit, ſanctum Marcum Romæ ſcripſiſſe Evangelium, prout ibidem Petrum Apoſtolum prædicantem audierat. 3. Eadem aſſerunt ſanctus Irenæus, Apoſtolorum temporibus vicinus, Lib. 1. cap. 2., ſanctus Hieronymus Lib. de Scriptoribus Eccleſiaſticis, & alii paſſim.

R. 2. Sanctus Petrus Romæ martyrio eſt coronatus.

Probatur ex Euſebio Lib. 2. Hiſtoriæ cap. 25. in quo ſic ſcribit: *Igitur Nero, ut apertum ſe hoſtem divinitatis, pietatiſque profeſſus eſt, id ſolùm priùs Apoſtolorum (quippe qui duces & ſigniferi erant in populo Dei) expetit neces; & Paulum quidem capite in ipſa urbe Roma, Petrum verò crucis patibulo condemnat. Horum teſtimonium quærere extrinſecus ſuperfluum puto; cùm rem geſtam inſignia uſque in hodiernum diem, & ſplendidiſſima eorum monumenta teſtentur.* Eadem tradit Tertullianus Lib. de Præſcript. cap. 36. *Si Italiæ adjaces, habes Romam, unde nobis quoque auctoritas præſto eſt. Felix iſta Eccleſia, cui totam doctrinam Apoſtoli cum ſanguine ſuo profuderunt, ubi Petrus paſſioni Dominicæ adæquatur, ubi Paulus Joannis exitu coronatur.* Origenes etiam apud Euſebium Lib. 7. Hiſtoriæ cap. 12. ſic loquitur: *Petrus ad ultimum in urbe Roma commoratus ibi & crucifixus eſt, deorſum capite demerſo, quod ipſe ita fieri precatus eſt, ne exæquari Domino videretur.* Mitto alios Patres, qui una voce idem teſtantur, ut Dionyſius, Corinthius, Hegeſippus, Athanaſius Apolog. pro ſua fuga, Chryſoſtomus Hom. 32. in Epiſt. ad Romanos;

manos; Lactantius Libro 4. capit. 21. Ambroſius Oratione contra Maxentium; Hieronymus de Viris illuſtribus, ſanctus Auguſtinus Libro de Conſenſu Evangeliſtarum capite 10. Ex quibus mirari licet audaciam Ulrici & Illyrici.

R. 3. S. Petrus rexit Romanam Eccleſiam uſque ad mortem.

Probatur ex conſtanti Traditione.

Euſebius in Chronico ſic habet: *Petrus natione Galilæus Chriſtianorum Princeps, cùm primùm Antiochenam Eccleſiam fundâſſet, Romam proficiſcitur, ubi Evangelium prædicans, 25. annis ejuſdem urbis Epiſcopus perſeverat.*

Sanctus Hieronymus Epiſtola ad Damaſum ſummum Pontificem: *Cum ſucceſſore Piſcatoris*, inquit, *& diſcipulo crucis loquor.*

Sanctus Petrus Chryſologus adverſùs Eutychetem: *Petrus*, inquit, *qui in propria ſede & vivit & præſidet, præſtat quærentibus Fidei veritatem.*

Sanctus Iſidorus in vita Petri: *Hic*, inquit, *poſtquam Antiochenam Eccleſiam fundavit, ſub Claudio Cæſare contra Simonem Magum Romam pergit, ibique prædicans Evangelium 25. annis ejuſdem tenuit Pontificatum.*

Denique Eccleſia Romana vocatur Cathedra Petri à S. Cypriano, Innocentio I. Leone I. Joanne III. Agathone, &c. *navigare audent*, inquit ſanctus Cyprianus Epiſt. 55. *ad Petri cathedram, atque Eccleſiam principalem, unde unitas Sacerdotalis exorta eſt.* Patres paſſim, ut S. Irenæus, Tertullianus, ſanctus Epiphanius à ſancto Petro ducunt ſucceſſionem Romanorum Pontificum: *In urbe Roma*, inquit ſanctus Epiphanius Hæreſi 22.

ſucceſſio hanc conſequentiam habuit, Petrus & Paulus, Linus, Cletus, Clemens, & Evariſtus.

Dices: Definiri non poteſt tempus, quo Petrus Romam profectus ſit, nec quomodo ibi 25. annis ſederit. Nam certum eſt ipſum adfuiſſe Concilio Jeroſolymitano, Act. 15. quo celebratum eſt anno 18. à Paſſione Domini. Ante autem illud Concilium Romam proficiſci non potuit; ſcribit enim Euſebius, Petrum anno quinto à Paſſione Domini Antiochiam perrexiſſe, ubi per ſeptem annos remanſit. Habetur etiam ex cap. 1. Epiſt. ad Galatas, Paulum tertio poſt converſionem ſuam anno Petrum Jeroſolymis conveniſſe. Unde patet Petrum ante Concilium Jeroſolymitanum non fuiſſe è Judæa egreſſum, niſi cùm profectus eſt Antiochiam, & fortè in Pontum, Aſiam, Cappadociam, & Bithyniam. Nec etiam poſt celebratum Concilium Romam pergere potuit, tum quia Imperator Claudius tunc temporis Judæos Roma diſcedere præceperat, Act. 18. v. 2. tum quia Galat. 2. Petrus Antiochiæ à Paulo fuit reprehenſus, quod certè contigit poſt celebratum Concilium: Ergo nunquam Petrus Romam perrexit.

Nego conſeq. & dico, Petrum manſiſſe quidem quinque circiter annis in Judæa, quo tempore Paulus potuit eum viſere, & anno quinto perrexiſſe Antiochiam, & per illos ſeptem annos, quibus dicitur illam Eccleſiam rexiſſe, Pontum, Aſiam, &c. peragrare potuiſſe: tum rediiſſe Jeroſolymam circa annum undecimum à paſſione Domini, quo tempore fuit ab Herode in carcerem conjectus, ſed miraculo ſolutus Romam petiit anno ſecundo imperii Claudii, ut com-

communiter docent antiqui Scriptores, ibique ſedem fixiſſe, & manſiſſe uſque ad annum nonum imperii ejuſdem Claudii, quo Judæos Roma expulit; atque ea occaſione Petrum rediiſſe Jeroſolymam, ubi Concilio præfuit. Mortuo autem Claudio duodecimo imperii anno, Petrum rurſùs profectum Romam Nerone imperante, à quo tandem crucifixus eſt anno decimo quarto & ultimo ejus imperii.

Inſtabis 1. Paulus ſcribens ad Romanos S. Petri non meminit, quamvis pluribus Romæ degentibus multam ſalutem dicat: Ergo tunc S. Petrus Roma aberat.

Concedo totum; ſcripſit enim Paulus ad Romanos, cùm profecturus eſſet Jeroſolymam, ut ipſemet teſtatur in eadem Epiſtola: Jeroſolymis autem comprehenſus, à Judæis perductus eſt ad tribunal Felicis, qui Judææ præfuit circa finem imperii Claudii, à quo diximus Judæos Roma fuiſſe expulſos.

Quomodo ergo, inquies, Paulus potuit ſcribere ad Judæos Romæ agentes; cùm inde receſſiſſe ſupponantur?

R. Potuerunt redire, ut patet de Aquila & Priſcilla, quos Paulus in eadem Epiſtola ſalutari jubet, cùm tamen conſtet ex cap. 18. & 19. Actuum eos Roma priùs receſſiſſe ad imperium Claudii.

Inſtabis 2. cùm Paulus Romam adveniſſet, Judæi mirati ſunt ejus doctrinæ novitatem, *de ſecta hac*, inquiunt Act. cap. ultimo, *notum eſt nobis, quia ubique ei contradicitur: rogamus autem à te audire quæ ſentis;* Ergo Petrus hactenus Romæ non docuerat.

Nego conſequentiam; laudata enim verba non ſunt omnium Judæorum, ſed aliquorum tantùm, qui nondum Fidem ſuſceperant; Paulus quippe jam ſcripſerat ad Romanos, Fidem eorum jam eſſe notam in univerſo mundo.

Inſtabis 3. Paulus 2. Timoth. c. 4. *In defenſione mea*, inquit, *nemo mihi affuit, ſed omnes me dereliquerunt:* Ergo Paulo Romam adveniente Petrus inde aberat.

Concedo totum; Petrus enim poterat abeſſe ad diſſeminandum Verbum Dei in aliis locis, Romæ relictis Lino & Cleto, qui in ejus abſentia munia Epiſcopalia obibant.

Quanquam etiamſi adfuiſſet Petrus, Paulum juvare non poterat, utpotè Neroni inviſus.

§. III.

Utrùm Romanus Pontifex ſit Jure Divino Caput Eccleſiæ?

R. Affirmativè: illud definit anno 1439. Florentinum Concilium, præſide Eugenio IV. ſummo Pontifice, Latinis & Græcis ſuffragantibus cum Patriarcha Conſtantinopolitano, & præſente Græcorum Imperatore. *Definimus*, inquiunt Patres, *ſanctam Apoſtolicam Sedem, & Romanum Pontificem in univerſum orbem tenere Principatum, & ipſum Pontificem Romanum ſucceſſorem eſſe beati Petri Principis Apoſtolorum, & verum Chriſti eſſe Vicarium, totiuſque Eccleſiæ Caput, & omnium Chriſtianorum Patrem & Doctorem exiſtere, & ipſi in beato Petro paſcendi & regendi & gubernandi univerſalem Eccleſiam*, A DOMINO NOSTRO JESU CHRI-

STO PLENAM POTESTATEM TRADITAM ESSE. Jam præiverat Generale Concilium Lateranenſe IV. ſub Innocentio III. annó 1215 in quo ſic ſtatuitur: *Romana Eccleſia*, DISPONENTE DOMINO, *ſuper omnes alias ordinatæ poteſtatis obtinet Principatum, utpotè Mater univerſorum Fidelium & Magiſtra.*

Probatur ex conſtanti univerſalis Eccleſiæ traditione, S. Irenæus Lib. 3. c. 3. *Ad hanc*, inquit, *Eccleſiam propter potentiorem principalitatem neceſſe eſt omnem convenire Eccleſiam, hoc eſt, eos qui ſunt undique Fideles, in qua ſemper ab iis, qui ſunt undique conſervata eſt, quæ eſt ab Apoſtolis, traditio.* Sanctus quidem Irenæus expreſſè non dicit hanc prærogativam Jure Divino competere Sedi Apoſtolicæ; ſed hanc ejus fuiſſe mentem ſatis colligitur tum ex iis verbis, *neceſſe eſt;* tum ex circumſtantia temporis, quo ſcribebat, nempe 2. ſæculo, quo nullum Concilium adhuc celebratum fuerat, à quo Romanus Pontifex ejuſmodi privilegium accepiſſet.

Sanctus Athanaſius Epiſt. ad Felicem Papam ſic ſcribit: *Ob id vos, prædeceſſoreſque veſtros, Apoſtolicos videlicet Præſules in ſummitatis arce conſtituit* (Deus) *omniumque Eccleſiarum curam habere præcepit, ut nobis ſuccurratis.*

Innocentius I. Epiſt. ad Concilium Carthaginenſe ſic habet: *Patrum inſtituta Sacerdotali cuſtodientes officio non cenſetis eſſe calcanda, quod illi non humana, ſed divina decrevere ſententia, ut quidquid de disjunctis remotiſque Provinciis ageretur, non priùs ducerent finiendum, niſi ad hujus ſedis notitiam perveniret, ubi tota hujus auctoritate (juſta quæ fuerit) pro-*

nuntiatio firmaretur indeque ſumerent cæteræ Eccleſiæ, velut de natali ſuo fonte, &c.

Concilium Chalcedonenſe Generale IV. anno 451. Epiſt. ad ſanctum Leonem de Dioſcoro Epiſcopo Alexandrino, qui in eundem Pontificem excommunicationis ſententiam ferre auſus fuerat, ſic ſcribit: *Et poſt hæc omnia inſuper & contra ipſum, cui vineæ cuſtodia à* SALVATORE *commiſſa eſt, extendit inſaniam, id eſt, contra tuam quoque Apoſtolicam Sanctitatem.*

Sanctus Leo Epiſt. ad Epiſcopos Africæ: *Ratio pietatis*, inquit, *exigit, ut pro ſolicitudine, quam univerſæ Eccleſiæ ex* DIVINA INSTITUTIONE *impendimus rerum fidem, ſtuderemus agnoſcere, vicem curæ noſtræ proficiſcenti à nobis fratri & conſacerdoti noſtro Potentio injungentes.*

Concilium II. Nicænum VII. Generale anno 787. act. 2. recipit & probat Epiſtolam Adriani, in qua ſic ſcripſerat: *Cujus ſedes per totum terrarum orbem primatum obtinens lucet: omniumque Eccleſiarum Dei caput exiſtit; unde & ipſe Beatus Petrus Apoſtolus* DEI JUSSU *Eccleſiam paſcens nihil omnium prætermiſit, ſed ubique principatum obtinuit & obtinet.*

Sanctus Bernardus Lib. 2. de Conſideratione ad Eugenium ſummum Pontificem cap. 8. ſic habet: *Quis es? Sacerdos magnus, ſummus Pontifex, tu Princeps Epiſcoporum, tu hæres Apoſtolorum . . . poteſtate Petrus, unctione Chriſtus: tu es, cui claves traditæ, cui oves creditæ ſunt. Sunt quidem & alii cœli janitores, gregumque Paſtores, ſed tu tantò glorioſiùs, quantò & differentiùs utrumque præ cæteris nomen hæreditaſti. Habent illi aſſignatos greges, ſingulis ſingulos: tibi univerſi crediti, uni unus, nec modò ovium, ſed & Paſtorum tu unus omnium Paſtor.*

Mitto

Mitto alios SS. Patres, ut Cyprianum, Baſilium, Gregorium Nazianzenum, Chryſoſtomum, Ambroſium, Hieronymum, Cyrillum Alexandrinum, Theodoretum, qui quidem omnes agnoſcunt primatum Romani Pontificis; ſed non ita clarè explicant, utrùm hocce privilegium poſſideat ex inſtitutione divina.

Probatur 3. duplici ratione Theologica.

Prima. Quod ſemper & ubique obſervatum eſt, nec invenitur ab aliquo Concilio inſtitutum, illud cenſeri debet divinitus traditum: atqui Epiſcopus Romanus ſemper & ubique creditus eſt Caput univerſalis Eccleſiæ, nec ab ullo Concilio hancce dignitatem accepit, cùm ea gauderet priuſquam celebrata eſſent Concilia, ut patet ex ſancto Irenæo ſuprà laudato.

Secunda. Qui eſt legitimus ſucceſſor Principis Apoſtolorum, ille gaudet ejus privilegiis, Eccleſiæ & ejus unitati ſervandæ neceſſariis: atqui Romanus Pontifex eſt legitimus ſucceſſor Principis Apoſtolorum, ut demonſtratum eſt paragr. præcedenti. Ergo Romanus Pontifex gaudet primatu S. Petri, utpotè Eccleſiæ neceſſario ad tuendam ejus unitatem.

Dixi, ſucceſſorem Principis Apoſtolorum gaudere ejus privilegiis, quæ Eccleſiæ ſunt neceſſaria, ut ſervetur ejus unitas; quia duplicis generis privilegia Beato Petro conceſſa ſunt: alia perſonalia, ad propriam ejus ſanctificationem & perfectionem, ut gratia ſanctificans, in qua ita confirmatus eſt poſt deſcenſum Spiritus Sancti; ut ab omni peccato mortali eſſet immunis: alia in gratiam aliorum & totius Eccleſiæ, & hæc rurſus fuerunt duplicis generis: alia ad tempus ne-

ceſſaria, ut miraculorum dona : alia quovis tempore neceſſaria, ut poteſtas clavium. Privilegia primi & ſecundi generis non tranſierunt ad Beati Petri ſucceſſores. Romanus Pontifex ex eo quòd Principi Apoſtolorum legitimè ſuccedat, non eſt in gratia ſanctificante confirmatus, non ſuſcitat mortuos, non ſua umbra infirmis ſalutem corporis reſtituit; quia iſthæc privilegia non ſunt neceſſaria ad Eccleſiæ regimen, & ad ſervandam ejus unitatem, quemadmodum neceſſaria eſt poteſtas ligandi & ſolvendi, & primatus in tota Eccleſia. Ergo ſicut cæteri Apoſtoli in ſuos ſucceſſores ex Chriſti ordinatione tranſmiſerunt claves Eccleſiæ, ſeu poteſtatem ligandi atque ſolvendi; ita Princeps Apoſtolorum in Pontificem Romanum legitimum ſuum ſucceſſorem tranſtulit primatum, quo ſupra cæteros Apoſtolos præeminebat; cùm ſine eo ſtare nequeat Eccleſiæ unitas & integritas, ut patet ex Eccleſiis Schiſmaticis, quæ veluti membra à capite ſeparata, ſtatim contabuerunt, vel computruerunt. Quid referam abſurda & propudioſa, in qua veteres Schiſmatici, ut Donatiſtæ, Eutychiani, prolapſi ſunt, ubi à ſede Apoſtolica receſſere, cùm Pſeudo-Reformati quotidie funeſta exempla ſuppeditent, ſalutem Chriſtianæ Reipublicæ abſque communione cum ſede Apoſtolica non poſſe conſiſtere? Annon videmus illos extra Petri naviculam tanquam naufragos reciprocis variorum errorum fluctibus obrui, ac tandem miſerè perire? Quapropter aliorum malis edocti, & in fide Catholica de Primatu Romani Pontificis confirmati, creſcat in dies noſtra in Sedem Apoſtolicam reverentià & obedientia, nec audiamus quorun-

rundam oblocutiones, qui nævos in communi Chriſtianorum patre deprehendere arbitrantur, ne maledictionem Chanaan in nos provocemus.

Dices 1. S. Cyprianus in Concilio Carthagine habito ſic loquitur: *Neque enim quiſquam noſtrûm Epiſcoporum ſe eſſe Epiſcopum conſtituit, aut tyrannico terrore ad obſequendi neceſſitatem Collegas ſuos adigit, cùm habeat omnis Epiſcopus pro licentia libertatis & poteſtatis ſuæ arbitrium proprium, tanquam judicari ab alio non poſſit; cùm nec ipſe poſſit alterum judicare.* Ergo ſanctus Cyprianus Epiſcopo Romano primatum abjudicavit.

R. 1. Negando conſequentiam, utpotè quæ menti S. Doctoris manifeſtè adverſetur, ſi enim nullus Epiſcopus ab alio judicari poſſit, fruſtrà Archi-Epiſcopi & Primates, nullum Concilium cogendum adverſus Epiſcopos delinquentes. Abſit autem tanta abſurditas à mente S. Cypriani, qui in Epiſt. ad S. Stephanum urget ſanctum Pontificem, ut jubeat deponi Marcianum Epiſcopum Arelatenſem, & alium ejus loco inſtitui. Itaque

R. 2. Diſtinguo antecedens. Epiſcopus ab alio judicari non poteſt in iis, quæ non repugnant Fidei & bonis moribus, aut receptis Eccleſiæ Legibus, Concedo: ſecus, Nego antecedens. In hac autem Epiſtola ſanctus Cyprianus verſat quæſtionem, num baptizati ab hæreticis rebaptizandi ſint, necne; cenſetque ſanctus Doctor id relinquendum eſſe arbitrio cujuſque Epiſcopi, cùm anceps eſſet circa quæſtionem illam, circa quam Eccleſia nondum ſtatuerat. Conſule quæ in hanc rem dicta

dicta ſunt Tractatu de Sacramentis in genere cap. 14.

Dices 2. S. Hieronymus in Epiſt. ad Evagrium ſic habet: *Si auctoritas quæritur, Orbis major eſt Urbe; quid mihi profers unius Urbis conſuetudinem? quid paucitatem, de qua ortum eſt ſupercilium, in Leges Eccleſiæ vindicas? Ubicunque fuerit Epiſcopus, ſive Romæ, ſive Eugubii, ſive Conſtantinopoli, ſive Rhegii, ſive Alexandriæ, ejuſdem meriti eſt & ejuſdem Sacerdotii; potentia divitiarum, & paupertatis humilitas ſublimiorem vel inferiorem Epiſcopum non facit:* Ergo.

Diſtinguo antecedens, omnes Epiſcopi ſunt ejuſdem meriti & Sacerdotii, poteſtate Ordinis, Concedo: poteſtate juriſdictionis, Nego antecedens, & quidem ad mentem ſancti Hieronymi, qui licèt ordinatus fuiſſet à Paulino Epiſcopo Antiocheno, & ejus juriſdictioni ſubderetur, ſic tamen ſcribit ad Damaſum ſummum Pontificem: *Quanquam igitur tui me terreat magnitudo, invitat tamen humanitas: à Sacerdote victimam ſalutis, à Paſtore præſidium ovis flagito: cum ſucceſſore piſcatoris & diſcipulo crucis loquor. Ego nullum primum, niſi Chriſtum ſequor, Beatitudini tuæ, id eſt, Cathedræ Petri communione conſocior. Super illam petram ædificatam Eccleſiam ſcio: quicunque extra hanc domum agnum comederit, profanus eſt. Si quis in arca Noe non fuerit, peribit, regnante diluvio . . . . . hic collegas tuos Confeſſores Ægyptios ſequor, non novi Vitalem, Meletium reſpuo, ignoro Paulinum*, (hi tres Epiſcopi in Schiſmate Antiochiæ orto inter ſe contendebant pro ſede Antiochena) *quicunque tecum non colligit, ſpargit, hoc eſt, qui Chriſti non eſt, Antichriſti eſt.*

Sanctus igitur Hieronymus in Epiſtola, quæ nobis objicitur, directè impetit Diaconos Romanos,

manos, qui contra morem totius Eccleſiæ adverſùs Presbyteros ſupercilium erigebant, contenditque ejuſmodi corruptelam non eſſe in exemplum trahendam, imò nec tolerandam, etiamſi proximi aſſiſterent Summo Pontifici, cujus auctoritas in hac parte non debet opponi univerſalis Eccleſiæ diſciplinæ, quin & inſtitutioni Chriſti.

Dices 3. Primatus Romani Pontificis ſtatuitur in I. Concilio Nicæno Can. 6. his verbis: *Antiqua conſuetudo ſervetur per Ægyptum, Lybiam, & Pentapolim, ita ut Alexandrinus Epiſcopus horum omnium habeat poteſtatem, quia & urbis Romæ Epiſcopo parilis mos eſt:* Ergo Romanus Pontifex non Jure Divino, ſed humano eſt Caput Eccleſiæ.

Nego conſeq. Nam ex Nicolao I. Epiſt. ad Michaelem Imperatorem, Concilium Nicænum nihil ſtatuit circa Romanam Eccleſiam, quoniam poteſtas ejus à Deo eſt, non ab hominibus, ſed tantùm ad ejus exemplum ordinavit ſtatum, & juriſdictionem Patriarchæ Alexandrini. Laudatus Canon aliis verbis refertur à Paſchaſio act. 16. Concilii Chalcedonenſis, nempe: *Eccleſia Romana ſemper habuit primatum, mos autem perduret*, & lecto Canone Concilii, Judices dixerunt, *prætendimus omnem primatum & honorem præcipuum ſecundùm Canones antiquæ Romæ Dei amantiſſimo Archi-Epiſcopo ſervari.*

Inſtabis: Concilium Chalcedonenſe Can. 28. docet privilegium Romani Pontificis eſſe ex inſtitutione Eccleſiæ: ſic enim habet, *Antiquæ Romæ throno, quòd urbs illa imperaret, Jure Patres privilegia tribuerant, & eadem conſideratione moti centum quinquaginta Dei amantiſſimi Epiſcopi* (in Concilio

Con-

Conſtantinopolitano congregati) *Sanctiſſimæ novæ Romæ throno æqualia privilegia tribuerunt, rectè judicantes, Urbem, quæ & imperio & Senatu honorata ſit, & æqualibus cum antiquiſſima regina Roma privilegiis fruatur, etiam in rebus Eccleſiaſticis non ſecus ad illam extolli & magnificari*, &c. Ergo.

R. 1. Canonem illum non fuiſſe conciliariter conditum, ſed ambitu & penſationibus Anatolii Epiſcopi Conſtantinopolitani aliis Canonibus adjectum, abſentibus Legatis ſummi Pontificis, cui poſtea contradixerunt, ſicut & Sanctus Leo, & nonnulli alii ex ejus ſucceſſoribus.

R. 2. Diſtinguendo antecedens, privilegium, quo gaudet Romanus Pontifex aut Patriarcha Occidentis, Concedo; ut Caput Eccleſiæ, & ſucceſſor principis Apoſtolorum: Nego antecedens.

Itaque in Romano Pontifice quadruplicis generis eſt principatus. 1. Eſt Epiſcopus & ratione hujus dignitatis functiones Hierarchicas exercet in ſua Diœceſi immediatè ſibi ſubditæ. 2. Eſt Metropolitanus, & ſub eo titulo exiſtit Caput unius Provinciæ, cujus Epiſcopi Oſtienſis, Portuenſis, &c. ſunt ſuffraganei, à quorum judicio ad Epiſcopum Romanum tanquam ad Metropolitanum immediàtè provocatur. 3. Eſt Patriarcha totius Occidentis: ſub qua ratione ipſi competunt Jura Patriarchalia, quæ non extenduntur ad alios Patriarchatus, v. gr. ad ipſum immediatè recurritur pro Ordinationibus Epiſcoporum, pro quibuſdam diſpenſationibus, & abſolutionibus, cùm pro hujuſmodi ex aliis Patriarchalibus ad ipſum non eatur. 4. Eſt Caput

put totius Eccleſiæ, & hoc ſingulare eſt ejus privilegium, non ab hominibus, ſed à Deo ipſi collatum.

Porrò in Canone 6. Concilii Nicæni, & 28. Chalcedonenſis ſermo eſt duntaxat de primatu Patriarchali, quem non negamus eſſe inſtitutionis Eccleſiaſticæ, ſicut & Metropolitanorum poteſtatem; Patres enim Nicæni volunt citato Can. 6. ut Epiſcopus Alexandrinus gaudeat privilegiis Patriarchæ per Ægyptum, Lybiam, & Pentapolim, quemadmodum Epiſcopus Romanus eis fruitur in Occidente, ſaltem in ſuburbicariis proprovinciis, id eſt, quæ Præfecto urbis ſuberant. In Chalcedonenſi verò Canone confirmatur & ampliatur Canon tertius Concilii Conſtantinopolitani, in quo 150. Epiſcopi decreverant Epiſcopo Conſtantinopolitano honorem Patriarchæ, propter amplitudinem & dignitatem Urbis, quæ tum evaſerat Imperatorum ſedes, & per Conſtantinum amplificata fuerat, à quo & nomen accepit, nempe, Conſtantinopolis cùm antea Byſantium vocaretur. Patres verò Chalcedonenſes retractantes Canonem tertium Concilii Conſtantinopolitani Epiſcopo Conſtantinopolitano non solùm honorem, ſed & juriſdictionem Patriarchæ tribuerunt, eique detulerunt primum locum inter Patriarchas Orientis, & immediatè poſt Romanum Pontificem, utpotè qui eſſet Epiſcopus regiæ urbis, & novæ Romæ.

Cùm igitur ſummus Pontifex jure humano alia præſtet ut Metropolitanus in ſua Provincia, alia ut Patriarcha in Occidentali Patriarchatu:

Q. *Quænam ſummo Pontifici conveniunt Jure Divino ut capiti totius Eccleſiæ, non ſolùm in Occidente,*

te, *ſed etiam in Oriente*, *&* *univerſo terrarum orbe?*

R. Omiſſis iis, de quibus eſt controverſia, certum eſt ea ipſi competere Jure Divino, ſine quibus ſervari non poſſet Eccleſiæ unitas; *Primatus* enim *datur Petro*, *ut Eccleſia una monſtretur*, inquiebat ſupra S. Cyprianus, & S. Hieronymus, *inter duodecim unus eligitur*, *ut capite conſtituto*, *ſchiſmatis tolleretur occaſio*. Ex quo principio ſequitur neceſſariò ad ſummum Pontificem Jure Divino pertinere.

1. Invigilare, ut Eccleſiæ Decreta tum circa fidem, tum circa mores illibata ſerventur, alioquin Eccleſiæ unitas, ordo, & tranquillitas ſervari non poſſent, *defenſores divinorum Canonum*, *&* *cuſtodes ſumus*, *non prævaricatores*, inquit Martinus I. Epiſt. 5. & Agapetus I. Epiſt. ad Cæſarium Arelatenſem, *divini conſideratione judicii neceſſe nobis eſt*, *quidquid Synodalis decrevit auctoritas*, *inviolabiliter cuſtodire.*

2. Ipſius eſt tueri Epiſcopos adverſus eos, qui vel illos injuſtè opprimunt, vel eorum juribus detrahunt, *Confirma fratres tuos*, ait Chriſtus ad Petrum. Unde S. Athanaſius laudata Epiſt. ad Felicem Papam, *ob id vos*, *prædeceſſoreſque veſtros*, *Apoſtolicos videlicet Præſules in ſummitatis arce conſtituit* (Deus) *omniumque Eccleſiarum curam habere præcepit*, *ut nobis ſuccurratis*, quod Romani Pontifices hactenus ſtrenuè præſtiterunt, ut Julius I. erga eundem S. Athanaſium, Innocentius I. erga S. Chryſoſtomum, & Nicolaus I. erga S. Ignatium Conſtantinopolitanum, quem Photius è propria Sede per calumniam deturbaverat.

3. Eodem Jure Divino Judex eſt controverſiarum in rebus Fidei & morum, tum maximè cùm Epiſcopi inter ſe diſſentiunt, vel pares non ſunt ad

illas

illas ſopiendas. Sic Zozimus ſummus Pontifex finem fecit turbis Pelagianorum, Felix IV. Semipelagianorum, Innocentius X. Alexander VII. & Clemens XI. Janſenianorum, accedente conſenſu Eccleſiarum.

4. Ubi privatis Eccleſiis judicio ſummi Pontificis non acquieſcentibus, mota controverſia magis exardeſcit, ut contigit in cauſa Neſtorianorum, Monothelitarum, & Pſeudo-Reformatorum, jus habet ſummus Pontifex indicendi Concilium generale, eique præſidendi.

CAPUT V.

De gradu & loco, quem Epiſcopi divinitus obtinent in Hierarchia.

Duo jam ex dictis conſtant. Primum ex paragrapho præcedenti, Summum Pontificem Jure Divino præeminere Epiſcopis; ſecundum ex cap. 5. parag.. 14. 1. partis, Epiſcopos eodem Jure Divino ſuperiores eſſe Presbyteris poteſtate non ſolùm ordinis, ſed etiam juriſdictionis. Duo ſuperſunt duntaxat hìc diſcutienda. Primum, utrùm Epiſcopi in hierarchia agant ſolummodo nomine ſummi Pontificis, & ut Vicarii ejus delegati, an propria poteſtate ſibi à Chriſto collata. Secundum, utrùm poteſtatem ſuam immediatè à Chriſto accipiant, vel mediante Summo Pontifice. Itaque

Q. 1. *Epiſcopi reguntne Eccleſias ſibi commiſſas proprio nomine, & tanquam Principes à Chriſto conſtituti?*

R. Communiter affirmant Catholici.

Probatur ex Scriptura, Matth. 18. omnibus

Apoſtolis & eorum ſucceſſoribus dicitur. *Quæcunque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo: & quæcunque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlo.* Matth. 28. *Euntes ergo docete omnes gentes,* &c. Joan. 20. *ſicut miſit me Pater, & ego mitto vos.* Act. 20. *Attendite vobis & univerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei.* Ex quibus locis ſic conficitur argumentum. Epiſcopi ſuccedunt Apoſtolis, ſicut Romanus Pontifex beato Petro: atqui ex Chriſti verbis Petrum alloquentis, Matth. 16. *quodcunque ligaveris ſuper terram,* &c. Joan. ultimò, *paſce oves meas,* certò colligitur Romanum Pontificem à Chriſto inſtitutum eſſe caput univerſalis Eccleſiæ: ergo pariter ex verbis Apoſtolos ſpectantibus colligitur Epiſcopos à Chriſto inſtitutos Principes Eccleſiarum, quibus legitimè præficiuntur.

Major probatur ex Patribus.

S. Cyprianus Epiſt. 69. ſic ſcribit, *Chriſtus dicit ad Apoſtolos, ac per hos ad omnes Præpoſitos, qui Apoſtolis vicaria Ordinatione ſuccedunt,* qui vos audit, me audit. Et Epiſt. 65. *meminiſſe autem Diaconi debent, quoniam Apoſtolos, id eſt, Epiſcopos & Præpoſitos Dominus elegit; Diaconos autem poſt Aſcenſum Domini in cœlos Apoſtoli ſibi conſtituerunt, Epiſcopatus ſui & Eccleſiæ Miniſtros. Quòd ſi nos aliquid audere contra Deum poſſumus, qui Epiſcopos facit, poſſunt & hi contra nos audere, à quibus Diaconi fiunt*

S. Hieronymus Epiſt. ad Evagrium ſcribit, *omnes* (Epiſcopi) *Apoſtolorum ſucceſſores ſunt.* Et dialogo contra Luciferianos, *apud nos Apoſtolorum locum Epiſcopi tenent.*

S. Gregorius Hom. 26. in Evang. *horum profectò Apoſtolorum nunc in Eccleſia Epiſcopi locum tenent.*

Et

Et Lib. 7. Epiſt. 30. ad Epiſcopos, *loco fratres eſtis, moribus patres . . . . univerſalem me Papam dicentes imprimere curaſtis. Quod peto, dulciſſima mihi ſanctitas veſtra ultra non faciat; quia vobis ſubtrahitur, quod alteri pluſquam ratio exigit, præbetur.*

S. Bernardus Lib. 3. de Conſid. cap. 3. ad Eugen. *erras, ſi ut ſummam, ita & ut ſolam inſtitutam à Deo veſtram Apoſtolicam auctoritatem exiſtimas.* Vide plura Tractatu de Legibus, cap. 12. de libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ.

Dices: Eccleſia eſt una: ergo regimen ejus debet eſſe Monarchicum: atqui regimen Eccleſiæ non eſſet Monarchicum, ſed Ariſtocraticum, ſi Epiſcopi propria auctoritate Eccleſias ſibi creditas regerent; Monarchia enim eſt imperium unius, qui ſub ſe habet Præfectos & Magriſtratus tanquam Miniſtros à ſe conſtitutos, qui ejus nomine & auctoritate Rempublicam adminiſtrant; Ariſtocratica verò eſt Optimatum, ſeu Nobilium imperium, qui proprio nomine & auctoritate imperant: ergo Epiſcopi non agunt in hierarchia, niſi ut Vicarii & delegati Summi Pontificis, quemadmodum Provinciarum & Urbium Præfecti in regno principatum exercent Regis nomine & auctoritate.

Diſtinguo conſeq. cum Cardinale Bellarmino Lib. 1. de Romano Pontifice cap. 3. 5. & 8. regimen Eccleſiæ eſt Monarchicum Ariſtocratico temperatum, Concedo: eſt purè Monarchicum, Nego conſeq. Itaque duplex eſt regimen Monarchicum: aliud purum, in quo omnia adminiſtrantur unius nomine & auctoritate, ut in Francorum regno, in quo Provinciarum Præfecti, & Civitatum Magiſtratus Rempublicam adminiſtrant,

non ſuo, ſed Regis nomine, tanquam ab ipſo delegati, aliud Ariſtocratica admixtum ut Romanum Imperium, in quo Imperator ita eſt ſupremus Monarcha, ut ſub ſe habeat plures Principes, qui proprio nomine dominantur, ſinguli in ſua ditione ac principatu; & quamvis ſubdantur Imperatori, teneanturque communibus Imperii Legibus; regunt tamen ſibi ſubditos propria auctoritate & propriis Legibus, quas Imperator non poteſt ſolvere, niſi communi Imperii bono adverſentur; ſedent in generalibus Imperii comitiis, non ut meri Conſiliarii Imperatoris, ſed, ut Judices, quorum ſuffragia, ſi pluralitate vincant, Imperatori comitiorum Præſidi contemnere non licet. Similiter in Hierarchia Eccleſiaſtica Pontifex Romanus præeſt ſingulis Epiſcopis tanquam caput & ſupremus Monarcha, jus ipſis dicit, & in ſingulos, cujuſcumque gradus & dignitatis, vim habet coactivam ubi agitur de communi Reipublicæ Chriſtianæ bono, ac de receptis Eccleſiæ univerſalis Legibus. Sed ſacra ejuſmodi Monarchia temperatur Ariſtocratia; nam Epiſcopi à Chriſto ſunt inſtituti tanquam Principes, qui in Conciliis Oecumenicis cum ſummo Pontifice Præſide decernunt ut Judices; ſuas Diœceſes non vicaria ſed propria auctoritate gubernant, novas Leges condunt pro ſubditorum neceſſitate & utilitate.

Communi huic Doctrinæ Eccleſia Gallicana præ cæteris mordicus adhæret; cùm ea nitantur ejus libertates, ut fuſè expoſuimus citat. c. 12. Tract. de Leg. quod operæpretium eſt hìc conſulere.

Addit

Addit Bellarminus laudato cap. 3. Democratiam in Eccleſiaſtica Hierarchia locum quodammodo habere, quatenus ſcilicet in Eccleſia, virtuti, non generi defertur, & nemo eſt, etiam ex infima plebe, qui ad primos Eccleſiæ gradus vocari non poſſit, ſi merita ei ſuffragentur.

Inſtabis: cùm Chriſtus exhibere ſibi voluerit glorioſam Eccleſiam, ut dicitur Eph. 5. dubium non eſt, quin optimam regiminis formam in ea inſtituerit: atqui regimen purè Monarchicum eſt perfectiſſimum, & quidem omnium non ſolùm Chriſtianorum, ſed etiam Paganorum judicio, *cùm in hoc omnis natura conſentiat*, inquit S. Cyprian. Lib. de vanitate idolorum, Rex unus eſt apibus, Dux unus in gregibus; unus ſpiritus diverſa membra in unum corpus colligit & ordinat; unus Paterfamilias domum regit: denique unus mundi Rector univerſa quæcunque ſunt, verbo jubet, ratione diſpenſat, virtute illuminat: quid verò optandum magis creaturæ, quàm ut conditorem ſuum, quantùm fieri poteſt, imitetur? Ergo.

Diſtinguo minorem, cum eodem Bellarmino: regimen purè Monarchicum eſt omnium perfectiſſimum, ſi abſolutè & ſecundùm ſe ſpectetur, Concedo: ſi comparatè ad circumſtantias, ac præſertim ad naturam peccato originali infectàm, Nego minorem. Namque 1. ſacer Eccleſiæ principatus non ad unam gentem, ſed ad omnes orbis partes extenditur: non poteſt autem unus & idem homo per ſe omnibus intendere: ergo neceſſe eſt, ut per alios, ſive Vicarios & delegatos, ſive Principes innumeris populis provideat, tum quia Delegati non æquè diligenter gregem alienum curant, ac

proprium: tum quia varii mores nationum tam disjunctarum regi nequeunt una Lege, & uno principe. 2. In ſtatu naturæ corruptæ timendum eſt, ne in regimine ſe interſerant inordinati appetitus propriæ excellentiæ, inanis gloriæ, rei alienæ, & aliæ ejuſmodi cupidines, propter quas melius fuit imperium Monarchicum temperari Ariſtocratico, in quo plures Principes, ubi neceſſe fuerit, inter ſe conveniant ad terminandas controverſias, inſpirante eo, qui dixit Matth. 18. *ubi . . . . ſunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum.*

Q. 2. *Epiſcopi habentne juriſdictionem à Chriſto immediate, an mediante ſummo Pontifice?*

Hic inter ſe diſſentiunt Catholici.

Prima ſententia eſt Cardinalis de Turrecremata Lib. 2. de Eccleſia cap. 54. ubi docet, Apoſtolos non à Chriſto immediatè, ſed à Petro juriſdictionem accepiſſe, ac conſequenter Epiſcopos, qui Apoſtolis ſuccedunt. Sed ejuſmodi ſententia defendi non poteſt, utpote contraria ſacris ſcripturis, eamque refellit Bellarminus Lib. 4. de Romano Pontifice cap. 23. namque Paulus Galat. 1. teſtatur ſe Apoſtolatum accepiſſe nullo mediante Apoſtolo, *Paulus Apoſtolus*, inquit, *non ab hominibus, neque per hominem, ſed per Jeſum Chriſtum, & Deum Patrem.* De cæteris verò Apoſtolis habetur Luc. 6. *cùm dies factus eſſet, vocavit Diſcipulos ſuos, & elegit duodecim ex ipſis, quos & Apoſtolos nominavit.* Et Joan. 20. Chriſtus ad omnes Apoſtolos ait, *ſicut miſit me Pater & ego mitto vos.*

Secunda ſententia eſt Bellarmini cit. Lib. 4. cap. 24. & aliorum non paucorum, qui contendunt

dunt, Romanum Pontificem à Chriſto quidem immediatè habere juriſdictionem, cæteros verò Epiſcopos nonniſi mediante Romano Pontifice; aliàs, inquiunt, tolleretur Eccleſiæ unitas, & primatus ſummi Pontificis; nulla enim appareret Epiſcoporum à ſummo Pontifice dependentia, illimitataque eſſet eorum juriſdictio; ſicut & Apoſtolorum, qui in univerſo Orbe actus hierarchicos exercere poterant.

Tertia ſententia eſt Franciſci Victoria prælect. 2. de poteſtate Eccleſiæ quæſt. 2. Alphonſi à Caſtro Lib. 2. cap. 24. de Juſta hæreticorum Punitione, & aliorum, ac præſertim Theologorum Pariſienſium, cum quibus ad propoſitam quæſtionem

R. Epiſcopi juriſdictionem non à ſummo Pontifice, ſed à Chriſto immediatè accipiunt.

Probatur: ideò Romanus Pontifex à Chriſto immediatè habet juriſdictionem in univerſo Orbe, quia ſuccedit Beato Petro, quem Chriſtus conſtituit Caput univerſalis Eccleſiæ: atqui Epiſcopi ſimiliter ſuccedunt Apoſtolis, quos Chriſtus inſtituit Eccleſiæ Principes: ergo Epiſcopi æquè à Chriſto immediatè juriſdictionem accipiunt, ac ſummus Pontifex.

Minor probatur auctoritate SS. Patrum, & celeberrimorum Theologorum adverſus ſecundæ ſententiæ patronos, qui contendunt Epiſcopos non propriè ſuccedere Apoſtolis, ſed impropriè tantùm & per quandam ſimilitudinem ac proportionem, ut loquitur Bellarminus cap. 25. citati Libri.

S. Cyprianus Epiſt. 65. *Apoſtolos, id eſt, Epiſcopos & Præpoſitos Dominus elegit.* Epiſt. 69. *Chriſtus*

dicit ad Apoſtolos, ac per hos ad omnes Præpoſitos, qui Apoſtolis vicaria Ordinatione ſuccedunt: qui audit vos, me audit.

S. Firmilianus Epiſt. ad S. Cyprianum, quæ eſt 75. inter Epiſt. ejuſdem S. Cypriani, *poteſtas ergo peccatorum remittendorum Apoſtolis data eſt, Eccleſiis quas illi à Chriſto miſſi conſtituerunt, & Epiſcopis qui eis Ordinatione vicaria ſucceſſerunt.*

S. Hieronymus Epiſt. 85. *cæterùm*, inquit, *omnes Apoſtolorum ſucceſſores ſunt.*

Concilium Aquiſgranenſe cap. 7. ſic habet, *hic ergo* (Petrus) *ligandi ſolvendique poteſtatem primus accepit . . . . . & cæteri Apoſtoli cum Petro par conſortium honoris & poteſtatis acceperunt, qui etiam in toto Orbe diſperſi Evangelium prædicarunt, quibus ſucceſſerunt Epiſcopi, qui ſunt conſtituti per totum mundum in ſedibus Apoſtolorum.*

Nicolaus I. Epiſt. 47. ſic ſcribit, *ſubiturus tamen ad cœlos hanc* (Eccleſiam) *Apoſtolis commendavit, ac per eos tanquam hæreditario Jure ſucceſſoribus eorum nobis ſcilicet, quos Paſtores & Epiſcopos, ac Pontifices ſuper ipſam conſtituit.* Hìc Epiſcopi hæreditario Jure ſuccedunt Apoſtolis, & cum ita ſuccedunt, à Chriſto ut Apoſtoli poteſtatem juriſdictionis obtinent.

Eugenius IV. in Decreto pro Armenis, *de ſolis Apoſtolis legitur, quorum viam tenent Epiſcopi.*

Concilium Tridentinum Seſſ. 23. cap. 4. *Sacroſancta Synodus declarat, præter cæteros Eccleſiaſticos gradus, Epiſcopos, qui in Apoſtolorum locum ſuccedunt, ad hunc hierarchicum ordinem præcipuè pertinere, & poſitos, ſicut idem Apoſtolus ait, à Spiritu Sancto regere Eccleſiam Dei.*

Gerſo-

Gerſonius de ſtatibus Eccleſiaſticis, conſideratione 2. *Status Prælationis Epiſcopalis in Eccleſia, quoad ſui collationem primariam, fuit immediatè à Chriſto datus primis Apoſtolis, ſicut ſtatus Papalis Petro; licèt poſtmodum talis collatio vel acquiſitio fieri potuerit, & facta ſit in ſucceſſoribus per homines, ſicut Mathias factus eſt Apoſtolus per electionem, ſortem; & ſucceſſores etiam Petri fiunt nunc per humanam electionem Dominorum Cardinalium, qui modus potuit & poteſt variare.*

Joannes Major in 4. diſt 24 *reliquos Apoſtolos*, inquit, *Epiſcopos factos à Chriſto diximus poſt Reſurrectionem; & per conſequens tam Epiſcopi, quàm Curati ſunt de Jure Divino, quemadmodum Romanus Pontifex, nec aliquis purus homo poteſt illas poteſtates tollere ab Eccleſia, pluſquam ſummum Pontificatum; licèt Paludanus & de Turrecremata teneant oppoſitum. Sed hoc quod ipſi tenent, cenſuit in fide hæreſim Facultas noſtra.*

Facultas Pariſienſis anno 1429. damnavit ſequentes propoſitiones cujuſdam Joannis Sarazin Prædicatoris: 1. *Omnes poteſtates juriſdictionis Eccleſiæ, aliæ à Papali poteſtate, ſunt ab ipſo Papa, quantùm ad inſtitutionem & collationem.* 2. *Hujuſmodi poteſtates non ſunt de Jure Divino, nec immediatè inſtitutæ à Chriſto.* 3. *Dicere inferiorum Prælatorum poteſtatem juriſdictionis, ſive ſint Epiſcopi, ſive Curati, eſſe immediatè à Deo ſicut poteſtatem Papæ, veritati quodammodo repugnat.* Quas propoſitiones idem Joannes Sarazin, agente ſacra Facultate revocavit in hunc modum: 1. *Omnes poteſtates juriſdictionis Eccleſiæ, aliæ à Papali poteſtate; ſunt ab ipſo Chriſto quantùm ad inſtitutionem & collationem primariam: à Papa autem & ab Eccleſia quantùm ad limitationem & diſpenſationem miniſterialem.* 2. *Hujuſmodi poteſtates ſunt de Jure*

Divino, & immediatè inſtitutæ à Deo 3. *Dicere inferiorum Prælatorum poteſtatem juriſdictionis, ſive ſint Epiſcopi, ſive Curati, eſſe immediatè à Deo; Evangelicæ & Apoſtolicæ conſonat veritati.*

Similem explicationem anno 1442. exegit ſacra Facultas à quodam Nicolao Quadrigarii Ordinis S. Auguſtini, & anno 1656. à Franciſco Guillou. Denique cùm delatus fuiſſet ad ſacram Facultatem libellus, in quo hæc continebantur propoſitiones: 1. *Epiſcopi accipiunt à Papa juriſdictionem Epiſcopalem, quam exercent in populos ſibi ſubditos.* 2. *Poſita inſtitutione Epiſoporum immediatè à Chriſto ſtatuenda eſt omnimoda inter Epiſcopos & ſummum Pontificem æqualitas, & nulla ſubordinatio:* ſacra Facultas ejuſmodi propoſitiones ſua cenſura perſtrinxit his verbis: *falſæ ſunt, verbo Dei contrariæ, & olim à ſacra Facultate reprobatæ. In quantùm verò poſita inſtitutione Epiſcoporum immediatè à Chriſto facta; colligit auctor omnimodam inter Epiſcopos & ſummum Pontificem fore æqualitatem, & nullam ſubordinationem, falſæ ſunt, temerariæ, & præbent occaſionem ſubvertendi ordinem hierarchicum, præſertim verò Primatum ſummi Pontificis.*

In his omnibus teſtimoniis Epiſcopi æquè propriè ſuccedunt Apoſtolis, ac Romanus Pontifex Principi Apoſtolorum, nec patroni oppoſitæ ſententiæ ullum teſtimonium proferre poſſunt, quo probent Romanum Pontificem diverſo modo ſuccedere Petro in ejus Primatu. Attamen cùm noſtra controverſia ſit de facto, quod ex ſola Chriſti voluntate pendet, quæ in ejuſmodi rebus liberis & minimè neceſſariis, nobis non innoteſcit, niſi per Scripturam & Traditionem; quæſtio,

ſtio, in qua verſamur, auctoritate ſolvi debet, non ratione. Quanquam ad momenta adverſariorum ex ratione petita in gratiam ſecundæ ſententiæ facile eſt reſpondere.

Ad primum, ut ſervetur Eccleſiæ unitas & primatus ſummi Pontificis, ſatis eſt, quòd Chriſtus Apoſtolos & eorum ſucceſſores inſtituerit cum ſubordinatione, illos ad Petrum, iſtos ad ſummum Pontificem Petri ſucceſſorem. Sic in Republica civili Rex per ſe immediatè inſtituit Judices ſupremos, inferiores, & nihilominus manent unitas & ordo, quæ competunt imperio Monarchico.

Ad ſecundum, poteſtas clavium data eſt Eccleſiæ, hoc eſt Pontifici, & Epiſcopis, & his quidem cum ſubordinatione ad Pontificem Petri ſucceſſorem. Hinc etiam in his eadem poteſtas limitatur, prout expedire videtur. Enimverò Concilia œcumenica, quæ repræſentant totam Eccleſiam, à Chriſto immediatè habent omnem juriſdictionem, quam in Epiſcopis reſtringunt: & extendunt, prout expedire videtur optimo Eccleſiæ regimini; ſic in Concilio Chalcedonenſi aucta eſt juriſdictio Epiſcopi Jeroſolymitani, & Antiocheni imminuta. Apoſtoli ergo, ne deſtrueretur hierarchicus ordo, induceretuque perturbatio in Eccleſiam, ſi quivis Epiſcopus omnia ubique poſſet, iis meritò limites præſcripſerunt, quos in Eccleſia à ſe fundatis oadinaverant.

Inſtabis: ſi poteſtas juriſdictionis eſſet in Epiſcopis immediatè à Deo, ſicut poteſtas Ordinis, non poſſet ita reſtringi, quin Epiſcopi ea validè uterentur, quamvis illicitè, quemadmódnm Epi-

ſcopus

ſcopus depoſitus, aut etiam degradatus, validè confirmat & ordinat: atqui ex omnium conſenſione non solùm illicitus, ſed etiam irritus, & planè nullus eſt actus juriſdictionis, ad quem ipſa poteſtas juriſdictionis ſe non extendit: ergo poteſtas juriſdictionis in Epiſcopis non eſt immediatè à Deo, ſicut poteſtas Ordinis.

Nego ſequelam majoris. Illud enim eſt diſcrimen inter poteſtatem Ordinis, & poteſtatem juriſdictionis, quòd poteſtas Ordinis præciſè ſumpta ſit quid abſolutum, nec ſubditos neceſſariò connotet, ſed ſine iis exiſtere poſſit; unde Epiſcopus depoſitus, aut degradatus, etiamſi principatu careat, nullique ſint ei ſubditi, validè confirmat & ordinat, quia character Epiſcopalis in eo remanet, utpotè indelebilis. Contra verò poteſtas juriſdictionis eſt relativa ad ſubditos, neceſſarioque includit principatum, qui ſine ſubditis ſtare nequit; nam ſublato correlato, ſeu relationis termino, tollitur ipſa relatio, is v. gr. pater aut dominus non erit, cui nullus fuerit filius aut famulus, atqui penes Eccleſiam eſt Epiſcopis ſubditos aſſignare, aut juſtis de cauſis detrahere: ergo poteſtate juriſdictionis uti non poterit erga eos, quos Eccleſia ei non ſubdidit.

Confirmatur reſponſio. In omnium Catholicorum ſententia ſummus Pontifex poteſtatem tum Ordinis, tum juriſdictionis à Chriſto immediatè accipit; attamen ſi Hæreticus notorius & pugnax evaderet, auctoritate Eccleſiæ non ſolùm à primatu ſuo, ſed & ab omni Eccleſiaſtico gradu dejiceretur, & ſic ſpoliatus actus quidem Ordinis exercere poſſet, quamvis illicitè, nullum verò juriſdictionis etiam validè. Quid ita? quia in

eo

eo remaneret Epiſcopalis character indelebilis, non verò poteſtas juriſdictionis, utpotè quæ eſſentialiter includat principatum & Ordinem ad ſubditos, quibus careret ille depoſitus. Mirum igitur videri non debet, quòd Apoſtoli, ut Ordinis tranquillitas ſervaretur, Epiſcopis definierint ſubditos, & certas Diœceſes, extra quas ea, quæ ſunt juriſdictionis, quam à Chriſto immediatè acceperant, exercere non poſſent, niſi in caſu extremæ neceſſitatis.

Dico, *niſi in caſu extremæ neceſſitatis*, quia poteſtas clavium conceſſa eſt in Eccleſiæ augmentum, & Fidelium ædificationem, veriſimileque eſt primos Epiſcopos extra fines ab Apoſtolis ſibi præſcriptos excurriſſe; cùm urgens neceſſitas poſtularet, v. gr. cùm finitimi populi in fide edoceri, & noſtris myſteriis initiari expeterent, nec in Provincia adeſſet Apoſtolus, qui novam Eccleſiam ibi fundaret. Noſtram conjecturam confirmant tum Patres Tridentini Seſſ. 14. cap. 7. ubi docent in Eccleſia Dei cuſtoditum fuiſſe ſemper, *ut omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibuſvis peccatis & cenſuris abſolvere poſſint*: tum exempla S. Euſebii Samoſateni, qui, ſæviente Arianorum perſecutione, per Provincias occultè diſcurrebant, ut viduatis Eccleſiis Paſtores præficerent.

Opponunt Adverſarii plures è Patribus, qui, inquiunt, diſertis verbis docent Epiſcopos à ſummo Pontifice habere juriſdictionem.

Tertullianus in Scoppiaco cap. 10. ſic habet: *Si adhuc clauſum putas cœlum, memento claves ejus hìc Dominum Petro, & per eum Eccleſiæ reliquiſſe.*

Opta-

Optatus Milevitanus Lib. 7. *cæteris omnibus Apoſtolis præferri meruit* (Petrus) *& claves regni cælorum cæteris communicandas ſolus accepit.*

S. Gregorius Nyſſenus Tractatu in eos, qui ægrè ferunt correctiones: *Petrum*, inquit, *Epiſcopis dedit claves cæleſtium bonorum.*

Innocentius I. Epiſt. ad Concilium Milevitanum, quæ eſt 182 aliàs 93. inter Epiſtolas ſancti Auguſtini, *Arbitror,* inquit, *omnes Fratres & Coepiſcopos noſtros nonniſi ad Petrum*, *id eſt*, *ſui nominis & honoris auctorem deferre debere.* Hinc Epiſcopi hanc inſcriptionis formulam ſuis mandatis præmittere ſolent, *N. Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopus.*

S. Leo Serm. 3. in anniverſario ſuæ aſſumptionis ait: *Si quid commune cum eo aliis voluit eſſe principibus*, *nunquam niſi per ipſum dedit quidquid aliis non negavit.* Et Epiſt. 89. *hujus muneris ſacramentum ita Dominus ad omnium Apoſtolorum officium voluit pertinere*, *ut in Beatiſſimo Petro Apoſtolorum omnium ſummo principaliter collocaret*, *ut ab ipſo quaſi quodam capite dona ſua velut in corpus omne diffunderet.*

R. 1. Tertullianum claves hìc non accipere pro poteſtate juriſdictionis, ſed in latiori ſignificatione pro martyrio, quo cœlum reſeratur. Patet ex ipſo contextu, *memento claves ejus hìc Dominum Petro, & per eum Eccleſiæ reliquiſſe*, *quas hìc unuſquiſque interrogatus*, *atque confeſſus feret ſecum.* Optatus verò non dicit, Petrum cæteris communicaſſe claves, ſed accepiſſe communicandas; an autem per Chriſtum an per Petrum eſſent communicandæ, non definit.

R. 2. Diſtinguo alios textus; cæteri claves acceperunt per Petrum vel tanquam exemplar, vel

vel tanquam miniſtrum, Concedo: per Petrum tanquam per originem, ita ut ex ipſo, veluti ex capite poteſtas juriſdictionis in alios ſive Apoſtolos, ſive Epiſcopos profluxerit, Nego. Itaque Petrus, cùm ſeorſim claves accepit, datus eſt forma & exemplar, ad cujus ſimilitudinem cæteri Apoſtoli, & omnes deinceps Epiſcopi ſunt efformati: atqui imago ex archetypo ſeu exemplari ducta rectè dicitur ab ipſo formam accepiſſe, cùm exemplar à Philoſophis inter cauſas numeretur. Hoc ſenſu legimus Num. 11. Deum dixiſſe ad Moyſen; quem Spiritu ſuo repleverat, utpote ſupremum Synagogæ ducem, *auferam de ſpiritu tuo, tradamque eis* (ſeptuaginta Senioribus) *ut ſuſtentent tecum onus populi;* non enim iſta dicuntur, quaſi ſpiritus ex Moyſe in ſeptuaginta Seniores propriè tranſierit, aut ipſi donum illud à ſuo duce acceperint, ſed, interprete S. Auguſtino, quæſt. 18. in Lib. Num. *intelligimus nihil aliud ſignificare voluiſſe, niſi ex eodem Spiritu gratiæ illos quoque habituros adjutorium*, *ex quo* (nempe ex Deo) *habebat Moyſes; ut & iſti haberent quantùm Deus vellet*, *non ut ideo Moyſes minùs haberet.* Et Lib. 5. de Trinitate cap. 14. *de Moyſe intelligendum eſt*, *cùm ait ei Dominus*, tollam de ſpiritu tuo, & dabo eis, *hoc eſt*, *dabo illis de Spiritu Sancto*, *quem jam tibi dedi.* Similiter Apoſtoli & eorum ſucceſſores claves à Petro acceperunt, quatenus poteſtas juriſdictionis priùs Petro conceſſa, vel potiùs promiſſa, in illos à Deo derivata eſt ut Epiſcopatus unitas, & perfectiſſima Miniſtrorum Eccleſiæ connexio demonſtretur, utpote qui uno agantur ſpiritu tanquam ejuſdem corporis membra.

Nec

Nec dicant Adverſarii ejuſmodi expoſitionem eſſe coactam, & prorſus alienam à mente ſanctorum Patrum, quos nobis opponunt.

Namque 1. ipſemet S. Leo mentem ſuam ita exponit Sermon. 3 in objectione laudato, *tranſivit quidem etiam in alios Apoſtolos*, inquit, *jus poteſtatis iſtius, & ad omnes Eccleſiæ Principes Decreti hujus conſtitutio commeavit; ſed non fruſtrà uni commendatur, quod omnibus intimetur. Petro enim ideò hoc ſingulariter creditur, quia cunctis Eccleſiæ Rectoribus Petri forma proponitur.* 2. Fatentur Adverſarii Apoſtolos non à Petro, ſed à Chriſto immediatè claves accepiſſe. Explicent ergo quo ſenſu ſcribat ſanctus Leo, cujus auctoritate nituntur, Chriſtum in Petro Apoſtolorum omnium ſummo poteſtatem juriſdictionis principaliter collocaſſe, *ut ab ipſo quaſi quodam capite dona ſua velut in corpus omne diffunderet*, in eorum quippe ſententia ejuſmodi verba non ſimpliciter & ad Litteram accipienda ſunt, quaſi Apoſtoli gratiarum dona ex Petro hauſerint; hoc enim falſum ipſis videtur; ſed ita ſcripſit ſanctus Doctor, quia Chriſtus ad Petri exemplum & ſimilitudinem alios Apoſtolos regendis Eccleſiis præpoſuit: ergo & eorum ſucceſſores.

Miniſterialiter etiam Petrus in ſuis ſucceſſoribus confert Epiſcopis poteſtatem non ſolùm juriſdictionis, ſed etiam Ordinis; quia ab ipſo, vel ejus mandato Epiſcopi conſecrantur, præſertim in Occidentalibus partibus, & eo ſenſu nomen & honorem ab ipſo accipiunt, ac abſque adulatione ſe Epiſcopos Apoſtolicæ ſedis gratia confitentur, quemadmodum ſuam promotionem nonnunquam tribuunt gratiæ Principis, qui illos

ad

ad ejuſmodi dignitatem renuntiavit; & Parochi, qui & ipſi immediatè à Chriſto ſunt inſtituti, ut mox demonſtrabitur, meritò dicunt ſe gratia ſui Ordinarii munus Paſtorale fuiſſe conſecutos. Quanquam iſthæc formula Litteris Epiſcoporum præfixa, *N. Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopus;* uſurpata non eſt ante decimum tertium ſæculum, eam non adhibent Epiſcopi Orientales, ut qui ſine expreſſo ſummi Pontificis mandato conſecrantur; nec etiam omnes Occidentales.

CAPUT VI.

De Parochis.

Ex Presbyteris alii poteſtate juriſdictionis ordinariæ gaudent, ut Curati ſeu Parochi, alii carent, quales plerique, qui ordinantur ſub titulo patrimonii, aut paupertatis, ut Monachi & Religioſi. Poſteriores, etſi aliquos actus hierarchicos exerceant; plebis enim nomine offerunt ſacrificium, in quo & aſtantibus benedicunt; locum tamen non obtinent in hierarchia, niſi modo imperfecto, utpote qui non habeant ſubditos, quibus imperent, quoſque ex ſtatu ſuo ſeu proprio officio ad Deum adducere teneantur. Contra verò priores poſiti ſunt regere Eccleſiam Dei, & paſcere gregem Chriſti, quem acquiſivit ſanguine ſuo, ſubditos habent, in quos ſacrum Principatum perfectè exercent; ac proinde Ordo eorum eſt verè ac plenè hierarchicus, ſed quo Jure, an Divino, an Eccleſiaſtico? Mentem noſtram aperimus in reſponſionibus ad ſequentes

quæſtiones, quas tamen judicio Sedis Apoſtolicæ ſubjicimus. Itaque

Q. 1. *Parochi ſuntne inſtitutionis divinæ?*

R. Affirmativè.

Probatur argumento ducto ex Scriptura. S. Lucas cap. 10. verſ. 1. & 3. ſic refert: *Poſt hæc autem deſignavit Dominus & alios 72. & miſit illos binos ante faciem ſuam .... ite, ecce ego mitto vos ſicut agnos inter lupos.* Eo loci Chriſtus, Apoſtolis jam in primo ordine hierarchiæ collocatis Luc. 6. inſtituit ſecundum ordinem, nempe Presbyterorum ſeu Parochorum, qui hucuſque ab exordio Eccleſiæ retentus eſt.

Enimverò Apoſtolus 1. Timoth. 5. meminit Presbyterorum, qui ſub Epiſcopo præerant: *qui bene præſunt Presbyteri*, inquit, verſ. 17. *duplici honore digni habeantur*, & verſ. 19. *adverſus Presbyterum accuſationem noli recipere, niſi ſub duobus aut tribus teſtibus*: ergo Presbyteri illi ſubjacebant correctioni Epiſcopi.

S. Ignatius in Epiſtolis ſuis ſæpè commendat reverentiam & obedientiam erga Presbyteros: *feſtinate ergo, dilectiſſimi*, inquit Epiſt. ad Epheſios, *ſubditi eſſe Epiſcopo, & Presbyteris, & Diaconis; qui enim iſtis ſubditus fuerit, Chriſto obedit, qui eis hoc conceſſit.*

Cùm verò ita crevit Fidelium numerus, ut in unum convenire non poſſent ſub Epiſcopo, in pagis & majoribus urbibus, ut Romæ, erectæ ſunt Parochiales Eccleſiæ (ubi ſynaxes, ſeu conventus celebrabantur ſub uno Presbytero, quem nos Curatum ſeu Parochum vocamus.) Quando autem facta ſit illa Parochiarum erectio, non ſatis conſtat. Quidam illam referunt ad tempora

ſancti

ſancti Dionyſii qui Romæ ſedit anno 259. Sed quidquid ſit, certum eſt, Eccleſias Parochiales cœpiſſe erigi longè ante quartum ſæculum; cùm uſus earum illo ſæculo ubique obtineret, ut colligimus ex S. Athanaſio apologia ſecunda, ſancto Hieronymo Lib. contra Luciferianos; Innocentio I. Epiſt. ad Decentium; & ex Concilio Neocæſarienſi anno 313. Can. 13. in quo prohibetur Presbyter ruralis ſacrificium in civitate offerre præſentibus Presbyteris urbanis: *Presbyteri ruris in Eccleſia civitatis, Epiſcopo præſente, vel Presbyteris urbis ipſius, offerre non poſſunt . . . . ſi verò abſentes hi fuerint & ad dandam orationem vocentur ſoli dare debebunt.* Concilium etiam Sardicenſe, ad quod 300. Epiſcopos conveniſſe anno 347. refert S. Athanaſius, ſtatuit Can. 15. ut ſi Epiſcopus ruri negotiorum cauſa diutiùs commoretur, die Dominica interſit Miſſæ Parochiali: *Si eſt proxima civitas,* inquit, *in qua eſt Presbyter, ne ſine cauſa videatur* (Epiſcopus) *facere diem Dominicum, illuc accedat.*

Porrò conſtans eſt Veterum doctrina, Presbyteros illos ſuccedere ſeptuaginta duobus Diſcipulis. Pauca ex benemultis eorum teſtimoniis hìc proferenda ſunt.

Beda in caput decimum Lucæ ſic habet; *Sicut duodecim Apoſtolos, formam Epiſcoporum exhibere ſimul & præmonſtrare nemo eſt qui dubitet ſic & hos 72. figuram Presbyterorum, id eſt, ſecundi ordinis Sacerdotum geſſiſſe ſciendum eſt; tametſi primis Eccleſiæ temporibus, ut Apoſtolica Scriptura teſtis eſt, utrique Presbyteri, utrique vocabantur Epiſcopi, quorum unum ſapientiæ maturitatem, alterum curam induſtriæ Paſtoralis ſignificat.*

Theodulphus Aurelianenſis, qui floruit tempore Caroli Magni, in Capitularibus ſic habet

ad Parochos: *Scitote veſtrum gradum noſtro gradui ſecundum, & penè conjunctum eſſe; ſicut enim Epiſcopi Apoſtolorum in Eccleſia, ita nimirùm Presbyteri cæterorum diſcipulorum Domini vicem tenent, & illi tenent gradum ſummi Pontificis Aaron, iſti verò filiorum ejus. Unde oportet vos ſemper memores eſſe tantæ dignitatis & memores veſtræ conſecrationis.*

S. Thomas 3. parte quæſt. 67. art. 2. ad 2. *ideo*, inquit, *baptizare pertinet ad minores Principes Eccleſiæ, id eſt, ad Presbyteros, qui tenent locum 72. diſcipulorum Chriſti, ut dicit Gloſſa Luc.* 10.

Gerſonius de Curatorum ſtatu, conſideratione prima: *Status Curatorum*, inquit, *ſuccedit ſtatui* 72. *diſcipulorum Chriſti, quoad Legem novam, & figuratus eſt in antiqua Lege per Levitas; ac proinde ſtatus Curatorum eſt de inſtitutione Chriſti & Apoſtolorum ſuorum à principio fundationis Eccleſiæ.*

Joannes Major diſt. 21. quæſt. 3. *Majorum & minorum Sacerdotum diſcretio*, inquit, *in novo teſtamento ab ipſo Chriſto ſumpſit exordium, qui duodecim Apoſtolos tanquam majores Sacerdotes*, 72. *Diſcipulos quaſi minores Sacerdotes inſtituit.* Sacra Facultas Pariſienſis, cùm anno 1408. Joannes de Gorello Minorita propugnaſſet in ſua theſi Curatos non eſſe de inſtitutione Chriſti, ſed per Dionyſium Papam fuiſſe ordinatos, eundem coegit retractare ſuam ſententiam in hunc modum: *Dico nunc ex Ordinatione ejuſdem Facultatis Matris meæ, & ultronea voluntate, vetitas, quæ ſequuntur.* 1. *Domini Curati ſunt in Eccleſia minores prælati & Hierarchæ, quibus competit ex ſtatu jus prædicandi, jus confeſſiones audiendi, &c. & Mendicantibus per accidens, & ex privilegio, quoniam ſunt introducti, vel admiſſi ex commiſſione & beneplacito Dominorum Prælatorum.* Idem præſtitit

Joan-

Joannes Sarazin Dominicanus auctoritate ſacræ Facultatis an. 1429.

Ex his autem teſtimoniis tum ſacræ Scripturæ, tum veterum Scriptorum ſic conficitur argumentum: Qui ſuccedunt Miniſtris à Chriſto inſtitutis, hi ſunt inſtitutionis divinæ; ideo enim Jure Divino Romanus Pontifex eſt Caput Eccleſiæ, quia ſuccedit Apoſtolorum Principi; & Epiſcopi ſunt divinitus inſtituti, quia ſucceſſores ſunt Apoſtolorum: atqui Curati ſeu Parochi ſuccedunt 72. Diſcipulis à Chriſto inſtitutis: ergo Curati pariter ſunt inſtitutionis divinæ.

Probatur 2. ex Concilio Tridentino Seſſ. 23. Canone 6. ubi definit in Eccleſia Catholica eſſe hierarchiam divina ordinatione inſtitutam, eamque conſtare Epiſcopis, Presbyteris & Miniſtris: atqui Presbyteri eo loci non poſſunt intelligi niſi Parochi; ſiquidem alii vel juriſdictionem habent, vel non: ſi primum, ejuſmodi juriſdictio eſt delegata, ac proinde non eis competit Jure Divino, ſed ex Epiſcoporum beneplacito; nec ſufficit ad conſtituendam Hierarchiam, ut diximus capite ſecundo. Si ſecundum, ſubditos non habent, nec proinde ſacrum principatum exercent.

Dices 1. Conſtat, Parochos propriè non ſuccedere 72. Diſcipulis, ſed ſolùm per quandam ſimilitudinem: 1. quia Diſcipuli illi 72. non fuerunt Presbyteri, nec ullum ordinem aut juriſdictionem à Chriſto ſuſceperunt, ſiquidem Philippus, & Stephanus, & alii quinque Diaconi ordinati ab Apoſtolis Act. 6. erant ex Diſcipulis 72. ut Epiphanius docet hæreſi 20. Ita Bellarminus Libr. 4. de Romano Pontifice cap. 25. 2. quia

Chriſtus ſolos Apoſtolos alloquebatur; cùm dixit Joan. 20. *ſicut miſit me Pater, & ego mitto vos*; aberant enim Diſcipuli in ultima cœna, nec aderant cùm Chriſtus Apoſtolos conſecravit Sacerdotes: Ergo.

Nego antecedens, nec morari nos debent, quæ in ejus confirmationem adducuntur.

Non primum; quia 72 Diſcipuli à Chriſto jurisdictionem habuerunt, ſicut S. Mathias & S. Paulus: etiamſi Sacerdotes non fuerint conſecrati; poteſtas enim juriſdictionis non neceſſariò præſupponit poteſtatem Ordinis, ut patet in Parocho nondum Presbytero neque Diacono, qui ea, quæ ſunt juriſdictionis exercere poteſt: Apoſtolus Paulus multis jam functus erat laboribus pro Evangelio, cùm Antiochiæ inauguratus eſt Epiſcopus, Act. 13. v. 3.

Nec obſtat quod ex S. Epiphanio Bellarminus refert, nempè aliquos ex 72. Diſcipulis ab Apoſtolis ordinatos fuiſſe Diaconos Act. 6. admiſſa enim illa Hiſtoria (quamvis Bellarminus non oſtendat quomodo poſt trecentos annos in notitiam ſancti Epiphanii venerit) nonne potuerunt, imò debuerunt illi Diſcipuli aliquando conſecrari Diaconi & Presbyteri, ſicut Clericus ad Eccleſiam parochialem inſtitutus, & eo titulo juriſdictione ordinaria inſtructus, ad ſacros Ordines promovendus eſt? In primis igitur Eccleſiæ incunabulis Apoſtoli, quibus nondum erat opus ſeptuaginta duobus Presbyteris, ſed duntaxat ſeptem viris, qui eſſent pleni Spiritu Sancto & ſapientia, ut habetur cit. c. 6. eos inter ſeptuaginta Diſcipulos elegerunt, ut qui ſub Chriſti diſciplina in prædicatione Evangelii inſignia virtutis

ſuæ

ſuæ ſpecimina dediſſent, eoſque Diaconos ad urgentiſſimum miniſterium ordinarunt. Quòd autem ex eis aliqui poſtmodùm pro utilitate vel neceſſitate Eccleſiæ conſecrati ſint Presbyteri quis negabit? Sed unum illudque certiſſimum nobis ſufficit, nempe ſeptuaginta diſcipulos à Chriſto fuiſſe deſignatos, & inſtitutos ad Eccleſiam ſub Apoſtolis regendam, eiſque ſuccedere Presbyteros, quos Curatos ſeu Parochos nominamus.

Non ſecundum, nec enim Apoſtoli Thomas, Mathias, & Paulus aderant, quando Chriſtus dixit Joan. 20. *ſicut miſit me Pater*, *& ego mitto vos*, & nihilominus, verborum illorum vis & efficacia ad eos ſe extendit, ac proinde ad omnes, quos Chriſtus priùs in Eccleſiæ miniſterium elegerat. Id agnoſcit antiquus liber pontificalis in ordinatione Presbyterorum, in qua Pontifex ita precatur: *ſic in eremo per ſeptuaginta virorum prudentiam mentes Moyſi ſpiritum prorogaſti, quibus ille adjutoribus uſus; in populo innumeras multitudines facilè gubernavit .... hac providentia, Domine, Apoſtolis filii tui, doctoribus Fidei, comites addidiſti quibus illi orbem totum fæcundis prædicationibus implerunt.*

Dices 2. Parochi non ſunt inſtituti, niſi cùm erectæ ſunt parochiales Eccleſiæ, atqui nullæ erant parochiales Eccleſiæ 1. & 2. ſæculo, ut conſtat ex S. Juſtino, qui floruit 2. mediante ſæculo; ſic enim ſcribit apol. 2. *Solis die omnium qui in urbibus vel in agris degunt, in eundem locum conventus fit*, nempe ſub Epiſcopo; quia præter Eccleſiam cathedralem nulla erat alia ſive in urbe ſive in agris: Ergo tunc nullus erat Parochus; ac proinde Parochi non Chriſto, ſed ab Eccleſia ſunt inſtituti.

 Nego

Nego majorem, ſiquidem, ut quis ſit Parochus neceſſe non eſt, ut ſpeciale templum habeat, ſed ſatis eſt, ut ex officio præſit, ſubditos doceat, paſcat, & regat: atqui illud munus Presbyteris incumbebat tempore Apoſtolorum, ut patet ex laudatis verbis 1. Tim. 5. *qui bene præſunt Presbyteri.*

Minor etiam abſolutè negari poteſt. Apoſtolus enim Rom. 16. verſ. 1. commendat Phœben, *quæ*, inquit, *eſt in miniſterio*, *quæ eſt in Cenchris*, atqui Cenchris, ex Theodoreto in hunc locum, non eſt ſedes Epiſcopalis, ſed pagus Eccleſiæ Corinthiorum.

Inſtabis, priuſquam erigerentur parochiales Eccleſiæ, Presbyteris non licebat prædicare, baptizare, nec ullum paſtorale munus exercere ſine mandato Epiſcopi, *non licet niſi Epiſcopo baptizare, aut facere*, inquit S. Ignatius Epiſt. ad Smyrn. & S. Hieronymus Dial. adverſus Luciferianos, ſine Epiſcopi juſſione neque Presbyter, neque Diaconus jus habent baptizandi: Ergo tota poteſtas juriſdictionis Presbyterorum pendebat ab Epiſcopo.

Diſtinguo conſeq. pendebat ab Epiſcopo quoad exercitium, Concedo: quoad primariam inſtitutionem, Nego conſeq. ſolutionem confirmabit, ſimulque elucidabit reſponſio ad ſequentem quæſtionem.

Q. 2. *Poteſtas juriſdictionis Parochorum eſtne immediatè à Chriſto?*

R. Affirmativè, ſalva tamen immediata juriſdictione Epiſcoporum in ipſos Parochos & plebem ſubditam.

Prima

Prima pars probatur, quia Parochi eo modo ſuccedunt ſeptuaginta duobus diſcipulis, quomodo ſummus Pontifex Apoſtolorum Principi, & Epiſcopi cæteris Apoſtolis: atque ideo ſummus Pontifex à Chriſto immediatè habet juriſdictionem in tota Eccleſia, & Epiſcopi in ſuis Diœceſibus; quia ſuccedunt, ille beato Petro, & illi Apoſtolis, ſucceſſor enim ab eo habet juriſdictionem, à quo habuit prædeceſſor; aliàs, inquit Bellarminus, non verè ſuccedit, ſed novo ordine inſtituitur. Ergo eodem Jure Parochi juriſdictionem à Chriſto immediatè accipiunt, quo ſummus Pontifex, & Epiſcopi ſuam.

Confirmatur auctoritate ſacræ Facultatis Pariſienſis, cujus mandato & ordinatione Fr. Joannes Sarazin revocavit quaſdam Propoſitiones à ſe propugnatas adverſùs doctrinam à nobis hîc traditam, & ſequentes contradictorias eidem Facultati ſcripto dedit anno 1429.

1. *Omnes poteſtates juriſdictionis Eccleſiæ, aliæ à Papali poteſtate, ſunt ab ipſo Chriſto, quantùm ad inſtitutionem & collationem primariam, à Papa autem & ab Eccleſia, quantùm ad limitationem, & diſpenſationem miniſterialem.*

2. *Hujuſmodi poteſtates ſunt de Jure Divino, & immediatè inſtitutæ à Chriſto.*

3. *Ex textu Evangelii & Doctrina Apoſtolorum habetur expreſſè, Apoſtolis & Diſcipulis à Chriſto miſſis auctoritatem juriſdictionis fuiſſe collatam.*

4. *Dicere inferiorum Prælatorum poteſtatem juriſdictionis, ſive ſint Epiſcopi, ſive Curati, eſſe immediatè à Deo, Evangelicæ & Apoſtolicæ conſonat veritati.*

Secunda pars, ſcilicet Epiſcopum habere immediatam juriſdictionem non ſolùm in Parochos,

 ſed

ſed etiam in plebem ſubditam eſt ejuſdem Academiæ Pariſienſis, quæ anno 1664. in ſex propoſitiones Jacobi de Vernant, quibus aſſerebat Curatos non eſſe immediatè à Chriſto inſtitutos, eoſque tempore Apoſtolorum omni auctoritate & adminiſtratione caruiſſe, animadvertit hac cenſoria nota: *Hæ ſex propoſitiones, quatenus aſſerunt, vel inferunt poteſtatem juriſdictionis Curatorum non eſſe immediatè a Chriſto, quantùm ad inſtitutionem primariam, falſæ ſunt, & Decretis ſacræ Facultatis contrariæ;* SALVA SEMPER IMMEDIATA EPISCOPORUM IN PRÆLATOS MINORES, SEU CURATOS, ET PLEBEM SUBDITAM AUCTORITATE.

Probatur 1. ex Traditione, & praxi univerſalis Eccleſiæ, in qua Epiſcopi, ſive ante, ſive poſt Parochiarum erectionem, hucuſque plebis ſubditæ curam geſſerunt.

Apoſtolus in Epiſtolis ad Timotheum & Titum, qui procul dubio erant Epiſcopi, præcipit, ut ſollicitè curent non ſolùm quæ ſpectant Preſbyteros & Diaconos, ſed etiam plebem, viduas, ſenes, juvenes, ſervos, &c.

Sanctus Ignatius Epiſt. ad Trallianos: *Reveremini*, inquit, *Epiſcopum veſtrum ſicut Chriſtum, quemadmodum beati præceperunt Apoſtoli. Quid enim aliud eſt Epiſcopus, quàm is, qui omni principatu & poteſtate ſuperior eſt, quoad homini licet pro viribus imitator Chriſti Dei factus? quid verò Sacerdotium aliud eſt, quàm ſacer cœtus Conſiliarii & aſſeſſores Epiſcopi?* Atqui Conſiliarii non medii intercedunt inter Senatus Principem, & eos, quibus jus dicitur; ſed ad iſtos Principis ſententia directè & immediatè dirigitur.

Tertul-

Tertullianus Lib. de Baptiſmo cap. 17. ſic habet, *dandi quidem* (Baptiſmi) *habet jus ſummus Sacerdos, qui eſt Epiſcopus: dehinc Presbyteri, & Diaconi, non tamen ſine Epiſcopi auctoritate propter Eccleſiæ honorem, quo ſalvo, ſalva pax eſt.*

Canon 40. Apoſtolorum ſic decernit: *Presbyteri & Diaconi præter Epiſcopum nihil agere prætexent; nam pro Domini populo, qui ipſi commiſſus eſt, & pro animabus eorum hic redditurus eſt rationem.*

Nec dicas, ejuſmodi teſtimonia intelligenda duntaxat de ſtatu Presbyterorum ante erectionem Eccleſiarum Parochialium. Namque 1. quis credat Epiſcopos, cùm Eccleſias Parochiales erexerunt, de ſua auctoritate detraxiſſe, ut Preſbyterorum Parochialium jurifdictionem ampliarent? Quin iſtorum poteſtas ad unum locum coarctata eſt, & honor quodammodo imminutus, cùm ante novam hujus regiminis formam cura eorum ad univerſam Diœceſim extenderetur, & eò honoratiores eſſent, quò Epiſcopo conjunctiores, utpotè ejus conſiliarii & aſſeſſores, juxta ſanctum Ignatium. Hinc Concilio Neocæſarienſi ſuprà laudato Presbyteri rurales prohibentur offerre in civitate præſentibus Presbyteris urbanis, iis præſertim, qui ſpeciali modo ſunt hodie conſiliarii & aſſeſſores Epiſcopi, ut Vicarii generales, Officiales, & cæteri Eccleſiæ Cathedrali aſcripti, qui à Patribus Tridentinis Seſſ. 24. c. 12. de Reform. dicuntur Senatus Eccleſiæ, & eo titulo in Clero Diœceſano primum locum obtinent. 2. Poſt Eccleſiarum Parochialium erectionem Epiſcopi nihilominus in Conciliis, ſive œcumenicis, ſive Provincialibus, imitantur formam ab Apoſtolo ſanctiſſimis Epiſcopis Timotheo & Tito

præ-

præſcriptam, utilia quæque ſaluti non solùm Parochorum & cæterorum Clericorum, ſed etiam univerſæ plebis provident, Canonibus ſuis æquè directè & immediatè populis ac Presbyteris præſcribunt quæ facienda, quæve fugienda. Ergo immediatam in eos omnes habent juriſdictionem.

Probatur 2. ratione petita ex Tractatu de Legibus cap. 2. ſcilicet Parochia non eſt communitas perfecta, quæ ſibi ſufficiat, propriis regatur Legibus, Magiſtratus ſeu Miniſtros ſibi conſtituat, inobedientes redigat, & in contumaces juſtas pœnas decernat; ſed ſe habet ad Diœceſim ſicut pars ad totum, membrum ad corpus, cui unum præeſt caput, nempe Epiſcopus, influens in ſingulas corporis partes, quas per neceſſaria organa, Parochos intelligo, movet ac dirigit. *Parochorum officium*, inquit Petrus Aurelius à Clero Gallicano magnificè laudatus in Comitiis anni 1655. *in Epiſcopo incluſum à Chriſto eſt ut in fonte ac plenitudine Eccleſiaſticæ & Hierarchicæ poteſtatis, cujus Parochialis poteſtas eſt deciſiva pars ab Epiſcopo in Parochum, ut à fonte in rivum transfuſa, ſine detrimento tamen aut imminutione, eo modo, quo res ſpirituales tranſfunduntur & communicantur, ut è ſeptuaginta Senioribus Moyſis ſpiritu imbutis, illibata Moyſis plenitudine, facilè intelligitur.* Ex quibus perſpicuum eſt, curam Epiſcopalem in omnes & ſingulos Parochianos influere, iiſque præſidere immediatè, ſalva tamen Parochi auctoritate, utpotè patrisfamilias, quem Dominus conſtituit ſuper familiam ſuam.

Quare qui Parochum ſpernit, Chriſtum ſpernit, & qui poteſtati ejus reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit; à Deo quippe eſt poteſtas illa quoad inſti-

inſtitutionem primariam, & ideo divina, ab omnibus cujuslibet gradus veneranda, ſed ab Epiſcopo imprimis fovenda ac tuenda, utpotè ſibi maximè neceſſaria: quomodo enim caput etiam valentiſſimum ad nutum movebit corpus, ſi organa ſint impedita? ſic ſe haberet ſanctus & multi laboris Epiſcopus, ſi poteſtas Parochorum iners & veluti laxata jaceret; totaque Diœceſis tanquam corpus paralyticum ſub ſano capite cerneretur, niſi intenſa ac nervoſa Parochorum auctoritas & ſollicitudo votis Epiſcopi obtemperaret, ſtrenuéque ſe moveret ad exequenda ejus mandata: *quapropter*, inquit Epiſcopus in Ordinatione Presbyterorum, *infirmitati quoque noſtræ, Domine, quæſumus, hæc adjumenta largire, qui quantò fragiliores ſumus, tantò his pluribus indigemus . . . innova in viſceribus eorum Spiritum ſanctitatis, ut acceptum à te, Deus, ſecundi meriti munus obtineant*, &c.

Inde etiam diſcant Parochi, quæ cum Epiſcopo debeat eſſe eorum conjunctio, quæ animorum conſenſio, quæ communicatio ſpiritus, nimirum qualis requiritur caput inter & membra organica, ad corporis unitatem, valetudinem, & pulchritudinem: etenim ſi membra capiti non cohæreant, corpus non erit unum: laxata ſint & à ſuis ſedibus mota; corpus erit deforme: influxum à capite non recipiant, obſtructis ſpirituum meatibus, deficiet virtus corporis & actio. Talem cogita Eccleſiam, niſi membra ejns conſtringantur non ſolùm Fidei, ſed & charitatis vinculo: ſi enim Paſtores privatis ſtudiis à ſe invicem diſſideant, non erit una: ſi ordo inter eos à Chriſto inſtitutus, & apta eorum compoſitio non ſervetur, peribit decor ejus, & formæ hierarchicæ

chicæ dignitas: ſi alio quàm capitis ſpiritu ducantur, non ſtabit divinum illud robur; adverſùs quod portæ inferi prævalere nequeunt; cùm ex dictis cap. 2. divinæ motiones in primum Hierarcham, eoque mediante ad medios, ab his ad ultimos transfundantur, ſicut olim ſpiritus Moyſis in ſeptuaginta Seniores tranſmiſſus eſt. *Connexio totius corporis*, inquit S. Leo Epiſt. 12. aliàs 24. *unam ſanitatem, unam pulchritudinem facit: & hæc connexio totius quidem corporis unanimitatem requirit: ſed præcipuè exigit concordiam Sacerdotum* (utpotè qui ſint hujus corporis myſtici organa) *quibus etſi dignitas ſit communis, non eſt tamen ordo generalis, quoniam & inter beatiſſimos Apoſtolos in ſimilitudinem honoris* (ſcilicet Apoſtolatus) *fuit quædam diſcretio poteſtatis, & cùm omnium par eſſet electio* (ad Apoſtolatum) *uni tamen datum eſt, ut cæteris præemineret: de qua forma Epiſcoporum quoque orta eſt diſtinctio . . . . per quos ad unam Petri ſedem univerſalis Eccleſia cura conflueret, nihil uſquam à ſuo capite diſcederet.* Unde S. Doctor in hæc verba concludit: *qui ergo ſcit ſe quibuſdam eſſe præpoſitum, non moleſtè ferat aliquem ſibi eſſe prælatum; ſed obedientiam, quam exigit, etiam ipſe dependeat.* Lex enim eſt æterna humanis cordibus inſculpta: *Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris.* Atqui Parochi ægrè admodum ferunt vel unum è parochianis ſuis conſiliis non aquieſcere, mandata ſpernere & proprio ingenio ac libidine frui. Adverſùs ejuſmodi effrenem Epiſcopi opem efflagitant, meritò quidem, idcirco in ſublimitate arcis ſit conſtitutus, ut inferioribus ſuccurrat. At diſcordia parochiani cum ſuo Parocho longè tolerabilior eſt, quàm Parochorum cum ſuo Epiſcopo: ille ſiquidem ſe ſolum ſubducit ſuo Paſtori;

ſtori, iſti parochias integras: ille ſibi & vix alteri nocet; iſti tum ſibi, tum univerſo gregi, quem hoc ipſo, quo non ſinunt ſe ſpiritu capitis regi, à corpore Chriſti, quantùm in ipſis eſt, ſeparant. Namque *ſcire debet*, inquit S. Cyprianus Epiſt. 69. *Epiſcopum in Eccleſia eſſe, &* ECCLESIAM IN EPISCOPO, *& ſi qui cum Epiſcopo non ſunt, in Eccleſia non eſſe; cùm Eccleſia quæ Catholica una eſt, ſciſſa non ſit, neque diviſa; ſed ſit utique connexa, & cohærentium ſibi invicem Sacerdotum glutino copulata.*

Piget referre, quæ pluribus in locis paſſim obſervavimus, nimirum quibuſdam Parochis ſatis non eſſe, quòd cum Epiſcopo eam ſpiritus unitatem non ſervent, quæ caput inter & membra organica requiritur, niſi Collegas ſuos in hancce ſchimatis ſpeciem adducant, ſi iſti ex mente Epiſcopi, utpotè primi Hierarchæ, toti pendeant, quemadmodum ſuprà deſcriptus ordo hierarchiæ poſtulat, illorum dicteriis exagitantur, traducuntur ut adulatores, honoris & inanis gloriæ cupidi; delatores, à quibus cavendum ſit: atqui ex ſancto Ignatio Epiſtola ad Smyrnæos, *qui occultans ab Epiſcopo aliquid operatur, Diabolo præſtat obſequium:* ſolvit enim hierarchicum ordinem, quo Eccleſia terribilis eſt Adverſariis ut caſtrorum acies ordinata: tollit connexionem membrorum cum capite, communionem ſpiritus & divinarum motionum, quæ à primo Hierarcha in inferiores tranſmitti debent, ut omnes juxta hierarchiæ inſtitutionem, & ſcopum ad Dei ſimilitudinem adducantur, ac deificentur.

CAPUT

CAPUT VII.

De Monachis & Religioſis.

Nihil addendum videretur iis, quæ de poteſtate hierarchica, & ſacro principatu divinitus ſuis gradibus diſtincto prolixiùs diſputavimus; niſi viſum eſſet nonnullis Monàchos ſeu Religioſos inter Hierarchas numerandos, & quidem in proximo gradu ad Epiſcopos, utpotè qui magis propriè, inquiunt, quàm Parochi ſuccedant ſeptuaginta duobus Diſcipulis.

Cùm autem plura in Monachis ſpectari poſſint 1. nomen; 2. ſtatus; 3. character ſacerdotalis, quo plerique inſigniuntur: 4. cura Paſtoralis, ad quam quidam ex iis aſſumuntur: priùs de eorum nomine & ſtatu dicendum, quàm controverſiam ingrediamur: ex nominis enim interpretatione, & ſtatus definitione perſpicuum fiet, an & quomodo Monachi ad hierarchiam pertineant, an ut Principes, an ut ſubditi. Sit ergo

§. I.

De Nomine & Statu Monachorum.

Q. 1. *Unde Nomina Religioſi & Monachi?*
R. Nomen Religioſi derivatur à Religione, ſignificatque Dei cultorem. Quamvis autem nomen illud ſit commune omnibus, qui veram Religionem profitentur, atque ea ratione Chri-

Chriſtiani Principes vocentur Religioſiſſimi Principes; appropriatur tamen iis, qui abdicatis rebus omnibus, divino cultui ſe totos mancipant: ſolentque ſimpliciter & antonomaſticè, inquit ſanctus Thomas, appellari Religioſi, Græcè *Therapeutæ*, id eſt, *Dei cultores*, & *Aſcetici*, Latinè, *Supplices*, ſcilicet à præcipuo munere eorum, quod eſt Deum exorare.

Nomen verò Monachi, quod Latinè Solitarium ſignificat, Auctor Hierarchiæ Eccleſiaſticæ cap. 6. deducit ab indiviſa & ſingulari vita, ad quam aſpirant hujus inſtituti cultores: verè enim ſolus eſt in mente hujus Auctoris, qui relinquit ſe ipſum, & cætera, ut ſoli Deo vacet.

Ergo nomina Religioſi & Monachi ſunt prorſus ſynonyma, idem ſignificantia, & promiſcuè uſurpata à Veteribus; ut teſtatur laudatus Auctor citato cap. 6. Enimverò juxta nominum interpretationem eo ipſo, quò quis relictis omnibus ſoli Deo adhærere ſatagit, Religioſus eſt & Monachus. *Sancti præceptores noſtri*, inquit auctor ille, *divinis eos appellationibus ſunt proſecuti; alii quidem Therapeutas*, (hoc eſt Dei cultores) *alii verò Monachos, cùm à ſincero Dei famulatu atque cultu, tum ab individua & ſingulari vita denominantes; quippe quæ ſanctis rerum dividuarum conjunctionibus ipſos ad Deiformem quandam unitatem, Deoque gratam perfectionem adducat.*

Ergo Religioſi aut Monachi nomen eſt divina appellatio, & titulus gloriæ & honoris: proindeque, ut B. Petri Apoſtoli verbis utar, 1. Epiſt. cap. 4. non erubeſcat frater in hoc nomine, nec ejus ſigna abſcondat, quod ſine peccato & cujuſdam apoſtaſiæ ſpecie fieri nequit: ſed ſi expro-

bretur ipſi ab infidelibus & mundanis hominibus, beatus erit; *quoniam quod eſt honoris & gloriæ ſuper eum requieſcit:* ſed eo titulo ſubditos non habet, nec ullus ei principatus competit.

Uſu tamen & conſuetudine nunc Monachi nomen iis duntaxat tribuimus, qui à frequentia hominum ſeparati ſolitariam vitam ducunt, ut Carthuſiani, Benedictini, Bernarditæ, &c. Religioſos verò vocamus, qui in populo verſantur, Paſtorumque adjutores ſunt in concionibus, & Sacramentorum adminiſtratione, ut Mendicantes, Jeſuitæ, Canonici Regulares, &c. A Regula autem, ſub qua vivunt tam Monachi, quàm Religioſi, omnes appellantur Regulares.

Q. 2. *Quid eſt ſtatus Monachorum, ſive Religioſorum?*

R. Eſt ſolemnis & immutabilis profeſſio tendendi ad eam charitatis perfectionem, quæ in hac vita mortali haberi poſſit.

Dicitur 1. *ſolemnis & immutabilis profeſſio;* quia ex ſancto Thoma, ad ſtatum requiritur immobilitas. Unde quis poteſt eſſe in charitate perfectus, etiamſi non ſit in ſtatu perfectionis; cùm liberum ei ſit relinquere ſuum vivendi inſtitutum. Hic ſanctus Doctor colligit, Epiſcopum eſſe in ſtatu perfectionis, utpotè qui animarum curam deſerere non poſſit abſque diſpenſatione ſummi Pontificis: Curatum verò, quantumcunque perfectus ſit, & dignus ſuo munere, quod requirit perfectionem adeptam, ut Capite ſequenti dicetur, non eſſe in ſtatu perfectionis; quia profeſſio ejus non eſt fixa & immobilis, cùm poſſit abſque diſpenſatione Monaſterium ingredi, ut ab omnibus curis liber ſe totum det contemplationi.

Mona-

Monacho verò ſive Religioſo nunquam licet à profeſſione ſua recedere, etiamſi ad Prælaturam aſſumatur, ut docet Innocentius I. Epiſt. 2. ad Victricium, quæ refertur cauſa 16. qu. 1. cap. de Monachis, in quo ſic habetur, *ſi poſtea ad Clericatus Ordinem pervenerint, ſtatuimus non debere eos à priore propoſito diſcedere.* Quæ expendens ſanctus Thomas 2. 2. qu. 185. ad 8. ſic ſcribit: *Status Religionis ad perfectionem pertinet, quaſi quædam via in perfectionem tendendi: ſtatus autem Epiſcopalis ad perfectionem pertinet tanquam quoddam perfectionis magiſterium. Unde ſtatus Religionis comparatur ad ſtatum Epiſcopalem, ſicut diſciplina ad Magiſterium, & diſpoſitio ad perfectionem, diſpoſitio autem non tollitur perfectione adveniente, niſi fortè quantùm ad id, in quo perfectioni repugnat. Quantùm autem ad id, quod perfectioni congruit, magis confirmatur, ſicut diſcipulo, cùm ad magiſterium pervenerit, non congruit quòd ſit auditor: conguit tamen ipſi quòd legat & meditetur, etiam magis, quàm ante.*

Dicitur 2. *profeſſio tendendi ad perfectionem;* quibus vocibus duo ſignificantur, 1. ad profeſſionem Monaſticam ſeu Religioſam non requiri, ut quis actu ſit perfectus; quemadmodum is, qui curam animarum ſuſcipit; *ad ſtatum Epiſcopalem*, inquit S. Thomas 2. 2. qu. 185. a. 1. ad 2. *præexigitur vitæ perfectio, ut patet per hoc, quòd Dominus à Petro quæſivit, ſi plus eum cæteris diligeret, antequam ei committeret Paſtorale officium: Sed ad ſtatum Religionis non præexigitur perfectio, ſed eſt via ad perfectionem. Unde & Dominus* Matth. 19. *non dixit*, ſi es perfectus, vade, vende omnia quæ habes: *ſed*, ſi vis perfectus eſſe. *Et hujus differentiæ ratio eſt, quia ſecundùm Dionyſium* (5. *cap. Eccleſ. Hierarch.*) *perfectio pertinet*

activè ad Epiſcopum, ſicut ad perfectiorem; ad Monachum autem paſſivè ſicut ad perfectum. Requiritur autem, quòd ſit perfectus aliquis ad hoc, quòd poſſit alios ad perfectionem adducere: quod non præexigitur ab eo, qui debet ad perfectionem adduci. Hinc ex conſtanti praxi Eccleſiæ inſignibus peccatoribus conſulitur, ut Monaſteria ingrediantur; quia ſtatus Religionis, inquit S. Thomas qu. 168. art. 1. ad 4. eſt convenientiſſimus pœnitentiæ locus, ut habetur cap. *Admonere*, cauſa 33. qu. 2.

1. Iiſdem vocibus innuitur eum fallaciter amplecti ſtatum Religionis, qui non intendit dare operam perfectioni acquirendæ; vox enim omnium Theologorum eſt profeſſionem Monaſticam eſſe ſtatum perfectionis acquirendæ. *Ipſa perfectio charitatis*, inquit ſanctus Thomas qu. 186. art. 2. *eſt finis ſtatus Religionis . . . & ideo ille, qui ſtatum Religionis aſſumit, non tenetur habere perfectam charitatem, ſed tenetur ad hoc tendere, & operam dare; ut habeat charitatem perfectam.* Quod imprimis animadvertere debent, qui vel regendis Monialibus præficiuntur, vel earum confeſſiones excipiunt: nam, ex eodem S. Doctore citato art. ad primum, Religioſus eſt profeſſionis ſuæ tranſgreſſor, ſi contemnat ad perfectionem tendere, quemadmodum qui intra ſcholas, ſi ſcientiæ acquirendæ animum non adjicit, larvatus eſt diſcipulus.

Dicitur 3. *charitatis perfectionem:* quia perfectio cujuſque rei conſiſtit in acquiſitione ultimi finis, qui eſt ſummum illius bonum, quo ultimò perficitur; atqui Deus eſt hominis ultimus finis, & ſummum bonum, ad quod non pervenitur niſi per charitatem; quia ſola ex omnibus virtutibus hominem Deo conjungit, juxta illud 1. Joan. c. 4.

Qui

Qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. Ergo hominis perfectio conſiſtit in charitate, ad quam aſſequendam, nutriendam, & perficiendam inſerviunt aliæ virtutes, & omnis Monaſtica diſciplina. Nam ex Apoſtolo 1. Tim. 1. *finis præcepti eſt charitas de corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta.*

Dicitur 4. *quæ in hac vita haberi poteſt.* Eſt enim duplex charitatis perfectio; alia abſoluta, & ſimpliciter dicta, qua quis in Deo omnem cogitationem, omnemque affectum ſemper actualiter ponit, cujus & mens à Dei conſpectu nuſquam recedit, & voluntas jugiter fervido in eum amore inflammatur. Ita perfectio in patria cœleſti habebitur, ſed non eſt hujus vitæ, propter humanas infirmitates, quæ ex cupiditate, & ex amore ſui ſuperſtite proficiſcuntur; quibus animum identidem ad terrena delabi, ac deprimi, etiam ſanctiſſimi quique in ſeipſis experiuntur. Alia perfectio, quam Theologi vocant ſecundùm quid, per quam juſti in terris poſiti omnem ſive cogitationem, ſive affectum ad Deum reducere ſeriò enituntur, atque idcircò ea incunctanter removere, quibus poſſunt vel amore Dei avocari, aut in ſuo curſu retineri ac retardari. Sic perfectus viator dicitur, qui ea illicò deponit, quæ ipſum poſſunt in curſu remorari: qui redire in patriam omni feſtinatione properat; qui carpit iter brevius ac tutius, ſeque prorſus ab iis continet amœnitatibus, quæ ſeſe per urbes peregrinantibus ultrò offerunt. Qui ſic vivunt, perfecti dici poſſunt, comparati cum aliis juſtis, qui in ſæculo degunt rebus temporalibus diſtenti; quia, etſi iſti non deflectant à via, quæ ducit ad Deum, in quo ſpem

ſuam finemque ultimum collocant; aliò tamen mente abſtracti, nonnunquam ſubſiſtunt in via, ſuavitatis hujus vitæ delibandæ ac deguſtandæ deſiderio, à quo ſibi cavent plurimùm alii juſti; qui tamen & ipſi imperfecti ſunt, ſi cum Beatis comparentur, propter rationem, quam modò protulimus. Apoſtolus Philipp. 3. apertè indicat duplex illud perfectionis genus; verſu enim 12. cœleſtem perfectionem memorans, *non quòd jam acceperim*, inquit, *aut jam perfectus ſim; ſequor autem, ſi quo modo comprehendam.* Et verſ. 15. ubi de perfectione hujus vitæ loquitur, ſic addit: *quicunque ergo perfecti ſumus, hoc ſentiamus.* Nimirum nunquam perfectè in hac vita impletur primum illud præceptum: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota mente tua, & ex tota anima tua.* Atque ut ad ejus perfectionem, qualis haberi poteſt in hac mortali vita, perveniatur, cætera animo abjicienda ſunt, ſicut idem Apoſtolus innuit verſ. 13. *Fratres, ego me non arbitror comprehendiſſe. Unum autem, quæ quidem retro ſunt obliviſcens, ad ea verò, quæ ſunt priora, extendens meipſum, ad deſtinatum perſequor.*

Ex qua expoſitione intelligitur, viros Regulares ratione ſuæ conditionis eſſe in via perfectionis juſtis in terra degentibus propriæ; ſiquidem ad conſeqnendam perfectionem charitatis, ſummamque animæ cum Deo conjunctionem, cuncta repudiant, quæ nutrire ac fovere poſſent cupiditatem, hoſtem charitatis tam capitalem, quàm ſempiternum. Hæc quippe charitati inſidiatur ſine ulla intermiſſione, & per mille modos ab amore ſui doloſè excogitatos, hoc eſt, per mille neceſſitatum aut commoditatum nomina, animam

animam tenet occupatam, modò victus cultuſque quæritandi cura, quæ eſt concupiſcentia oculorum; modò ſtudio ſui corporis curandi molliter, quod eſt concupiſcentia carnis, modò ac ſæpiùs honorem ac famæ comparandæ, ſive contemptus fugitandi deſiderio, quod eſt ſuperbia vitæ.

Porrò viri Religioſi ſuo vivendi genere toti ſe devovent ad omnes has cupiditatis motiones comprimendas. Paupertatis voto nuntium remittunt bonis ac commoditatibus vitæ hujus. Voto caſtitatis & diſciplinæ ſeverioris, cunctas voluptates corporis repudiant. Demum obedientiæ voto non ſolùm abjiciunt propriæ laudis deſiderium, ſed & quodammodo deperdunt propriæ mentis, propriæque voluntatis arbitrium, alteriuſque quaſi induunt, ut nulla re prorſus retardentur, quominus omnes ſuas cogitationes, ſuoſque affectus ad Deum expeditè transferant, eique toto animo conjungantur.

Perfectio ergo, ad quam Religioſæ vitæ genus vocat, non in ipſis tribus votis omnino poſita eſt; cùm ea tantummodo media ſint & quaſi inſtrumenta perfectæ charitatis conſequendæ: quod & obſervatur in collationibus Patrum, ubi dicitur virum Religioſum, qui ſolùm implendis votis intentus eſt, nec ad perfectam cum Deo conjunctionem contendit, ſimilem eſſe artifici, qui comparare ſibi artis ſuæ inſtrumentorum ſuppellectilem, eamque in officina diſtinctè atque ordinatè diſponere ſatagit, nec ullam adhibet diligentiam ad artis ſuæ opera conficienda. *Temporalium bonorum relictio ſive diſtractio*, inquit Paulinus Epiſt. 24. ad Severum, *non decurſus ſtadii, ſed ingreſſus; nec*

ut meta, ſed ut janua eſt; non enim tum vincit, cùm exuitur athleta; qui ideo nudatur, ut incipiat dimicare, cùm legitimè certaverit, coronandus: & natator amnem interpoſitum ſuperaturus exuitur, nec tamen tranſnatabit, niſi totius corporis niſu torrentis impetum ſcindat, & laborem natationis exhauriat.

Tunc ergo viri Religioſi ſtatus ſui perfectionem aſſecuti ſunt, cùm per votorum uſum atque exercitationem compararunt pium habitum comprimendi primas omnes cupiditatis motiones, Deoque inhærendi jugiter, quantùm patitur humana fragilitas; *quippe qui cum uno conjungi debeant,* inquit Auctor Eccleſiaſticæ Hierarchiæ cap. 6. *& cum ſacra monade copulari, & ad Sacerdotalem, quantùm fas eſt, vitam efformari, tanquam qui præ cæteris initiatis cum hoc ordine in plurimis conveniunt, majorem affinitatem habent:* Quamobrem viri Religioſi, qui ad hunc perfectæ charitatis gradum pervenere, ſacris ſuſcipiendis Ordinibus idonei ſunt, & ad functiones hierarchicas exercendas comparati.

§. II.

An & quomodo Religioſi locum habeant in Hierarchia?

R. 1. Ratione ſui ſtatus ſunt in Hierarchia ut ſubditi & initiandi, non verò ut Principes & initiantes.

Probatur 1. ex Libro Eccleſiaſticæ Hierarchiæ cap. 6. ubi Auctor diſtinguit tres ordines initiandorum. Primus eſt eorum qui initiantur, & à ſacris arcentur, ut Catechumeni, Energumeni, & Pœnitentes. Secundus eorum, qui à labe nefaria

nefaria ſunt purgati, ut ſancta plebs, quæ ſacrorum myſteriorum eſt particeps. Tertius eſt Ordinis Monachici, cujus non eſſe docet Theoria tertia, *alios, adducere, ſed penès ſemetipſum manentem in ſolitario ſacroque ſtatu Sacerdotales Ordines ſequi, & ab iis tanquam aſſeclam eorum ad divinam ſacrorum, quæ illum attingunt, ſcientiam, facilè traduci.* Similia habet ſanctus Thomas 2. 2. qu. 186. art. 5. *Oportet,* inquit, *quòd Religioſi in his, quæ pertinent ad Religioſam vitam, alicujus inſtitutioni & imperio ſubdantur. Unde & cauſa 7. quæſtione 1. capit.* Hoc nequaquam, *dicitur, Monachorum vita ſubjectionis habet verbum & diſcipulatus.*

Probatur 2. ratione; quia ex dictis ſtatus Religionis ex ſua ratione tendit ſolummodò ad Religioſum in charitate perficiendum, ideoque mulieribus æquè ac viris convenit: Ergo nullam tribuit poteſtatem hierarchicam; quin Religioſos ſubjicit iis, à quibus perficiendi ſunt, nempe Epiſcopis, ut habetur cit. cap. 6. Eccleſ. Hierarch.

Dices 1. Qui virtute & ſanctitate præcellunt, ii ſunt naturaliter aliis ſuperiores: atqui tales ſunt Religioſi: Ergo.

Diſtinguo majorem: ſunt aliis ſuperiores dignitate & meritis, Concedo: auctoritate, Nego majorem. Eſt enim error Valdenſium, quemque Concilium Conſtantienſe Seſſ. 15. expreſſè damnavit in Wicleffo, cujus hæc fuerat propoſitio: *Quicunque eſt humilior, & in amore Chriſti quoad ſuam Eccleſiam amantior; eſt in Eccleſia militante major, & proximus Chriſti Vicarius.* Denique Beatiſſima Virgo omnium creaturarum ſanctiſſima ac perfectiſſima poteſtate hierarchica caruit.

Dices 2. Religioſi, etiamſi non ſint Clerici, diſtinguuntur à Laicis, ex S. Hieronymo: Ergo non ſunt numerandi inter initiandos.

Diſtinguo antecedens: quoad aliquem ordinem & ſtatum, qui non conſtituit hierarchiam, Concedo: ſecus, nego. Nam ex eodem S. Hieronymo, Clerici ſunt Monachorum Patres.

Inſtabis, Monachi jure inter Clericos annumerantur: Ergo,

Diſtinguo antecedens: quoad privilegia fori, quibus Monachi æquè gaudent, ac Clerici, Concedo; nam ſi quis, ſuadente Diabolo, manus violentas in Monialem, vel Religioſum Laicum injecerit, pœnam Canonis in gratiam Clericorum ſanciti incurrit, nempe excommunicationem latæ ſententiæ; annumerantur quoad cætera Clericorum propria, putà, ſacrum principatum, Nego antecedens.

R. 2. Ordo ſeu Principatus hierarchicus non competit, niſi imperfectè & ſecundùm quid Religioſis charactere Sacerdotali inſignitis, & delegatis ad concionandum, & confeſſiones excipiendas.

Probatur 1. ex S. Thoma ſupra laudato cap. 2. *Dicendum*, inquit, 2. 2. quæſt. 188. art. 4. ad 1. *quòd ille qui operatur ex virtute alterius agit per modum inſtrumenti . . . Unde quòd aliquis auctoritate Prælatorum prædicet, vel alia hujuſmodi faciat, non ſupergreditur diſcipulatus, vel ſubjectionis gradum, qui competit Religioſis.* 2. In ſacra Facultate Pariſienſi noſtra reſponſio eſt adeò certa, ut oppoſitam ſententiam non ſemel ſua cenſura perſtrinxerit. Enimverò cùm anno 1630. menſe Decembri ad eam delata fuiſſet ſequens propoſitio. *In Eccleſia ſub Chriſto*

Chriſto vivente in terra 72. *Diſcipuli proximi erant Apoſtolis, ideoque qui propriè ſuccedunt* 72. *Diſcipulis, & illis ſimillimi ſunt, qui ſunt in Eccleſia in proximo gradu ad Epiſcopos, qui ſuccedunt loco Apoſtolorum. Hi ſunt Regulares, ut ſanctus Thomas probat . . . ac ita propriiſſimè ſuccedunt eorum* (Diſcipulorum) *loco, & conſequenter præferendi ſunt illis, quorum labores & munera ſunt ſub juſſu particularis Epiſcopi, & ex ſtatu & vocatione aſſignantur uni parvulæ particulæ particularis Eccleſiæ.* In hanc autem propoſitionem ſacra Facultas poſt diuturnam deliberationem ſic animadvertit die 15. Februarii anni 1631. *Iſta propoſitio,* inquit, *in quantùm ad miniſteria Eccleſiaſtica Regulares, ratione ſtatus Religioſi, propriiſſimè* 72. *Diſcipulis ſuccedere aſſerit; eſt nova, falſa, temeraria, præſumptuoſè aſſerta, contra communem Conciliorum & Patrum doctrinam, & imponit ſancto Thomæ: in quantùm verò auctoritate proximo gradu Regulares Epiſcopis ſubjungit, falſa eſt, temeraria, erronea, & Ordinis Hierarchici deſtructiva.* Anno quoque 1664. die 24. Maji ſimili fortitudine eadem ſacra Facultas inſurrexit adverſùs ſequentes propoſitiones ex Lib. Gallicè edito Jacobi de Vernant excerptas.

1. *Les Religieux ſont employez des le commencement de l'Egliſe à exercer les fonctions hierarchiques, qu'ils pratiquent aujourd'hui.*

2. *Les Religieux s'acquitterent ſi ſaintement de cette commiſſion, & travailler ſi utilement au ſalut des ames, que les Eveques jugerent à propos de n'employer que les Moines pour adminiſtrer au peuple Chretien le Sacrement de Pœnitence.*

3. *Avant le Concile de Vienne* (anno 1311. celebratum) *les Religieux etoient employez à precher & confeſſer par la ſeule nomination de leurs Generaux ou des Provin-*

Provinciaux avec leurs Definiteurs ; & cela ſans dependance des Eveques.

De iis autem propoſitionibus maturè examinatis & diſcuſſis ſic cenſuit ſacra Facultas: *Hæ propoſitiones*, inquit, *ſunt falſæ, & manifeſtam Auctoris imperitiam produnt.*

Probatur 2. ratione; quia Ordo & Principatus hierarchicus iis propriè non competit, qui ſubditos non habent, quibus divina Ordinatione præſint ac imperent: atqui Religioſi charactere Sacerdotali inſigniti, & ad concionandum delegati, non habent ex inſtitutione divina ſubditos, quibus præſint & imperent: namque 1. ratione characteris Sacerdotalis præciſè, non magis principatum obtinent, quàm Presbyteri ſæculares nulli Eccleſiæ aſcripti, qui ex omnium conſenſione non ſunt propriè in Hierarchia principes. Ratione verò delegationis ad concionandum, non conſtituuntur, ex ſancto Thoma ſuprà laudato, in Ordine Hierarchico; tum quia Miniſtri Hierarchici ſunt inſtitutionis divinæ; Delegatio verò eſt inſtitutionis Eccleſiaſticæ, prorſuſque pendet à voluntate Prælatorum, qui illæſo ordine hierarchico eam æquè denegare poſſunt Religioſis, ac Presbyteris ſæcularibus: tum quia delegatus non Principem agit, ſed mandatum Principis duntaxat exequitur, ut jam obſervavimus ex ſancto Thoma cit. cap. 2.

Dixi: Principatum non competere Religioſis Sacerdotibus, niſi imperfectè & ſecundùm quid; quia Sacerdos quilibet (niſi ob crimen fuerit ſuſpenſus) jus habet offerendi ſacrificium, in quo pro populo mediatorem agit apud Deum, aſtantibus benedicit, iiſque Euchariſtiam diſtribuit,

quæ

quæ functiones ſunt aliquatenus hierarchicæ, & quandam præſtantiam in benedicente arguunt; nam ex Apoſtolo Hebr. 7. *ſine ulla contradictione, quod minus eſt à meliore benedicitur.* Sed completum & perfectum principatum non ſupponunt in Sacerdote, qui non eſt Paſtor, cùm non habeat ſubditos, quibus præſit, & imperare poſſit.

Dices: illi magis propriè quàm Parochi ſunt ſucceſſores 72. Diſcipulorum, qui illis ſunt ſimiliores, quique ab initio ſub Apoſtolis & eorum ſucceſſoribus in ſecundo ordine functiones hierarchicas obierunt: atqui tales ſunt Sacerdotes Regulares; namque 1. æmulantur vivendi rationem à Chriſto 72. Diſcipulis præſcriptam, & eorum exemplo ſine calceamentis, ſine ære in zonis Chriſtum ſequuntur atque annuntiant. 2. Certum eſt homines hujuſmodi ſeverioris diſciplinæ utiliùs ſtudium & operam impendiſſe ad aliorum ſalutem: ſanctus quippe Hieronymus Epiſtola ad Nepotianum, de Clericis ait: *Dominus pars Clericorum eſt: qui autem Dominum poſſidet, nihil extra eum habere poteſt: quod ſi . . . . aurum, ſi argentum, ſi poſſeſſiones, ſi variam ſuppellectilem habet; cum iſtis partibus Dominus fieri pars ejus non dignatur.* Cùm ergo Religioſi Sacerdotes hactenus obſervaverint hunc vivendi morem, & ideò Regulares dicantur, potiori Jure in Hierarchia agnoſcendi ſunt inter initiantes, quàm Clerici ſæculares, qui à priſtina Regula deſcivere.

Diſtinguo majorem. Qui ſunt 72. Diſcipulis ſimillimi in ordine & poteſtate hierarchica, Concedo; in moribus, Nego majorem, namque Fideles, tam viri, quàm mulieres, tempore Apoſtolo-

ſtolorum æmulabantur vitæ inſtitutum 72. Diſcipulorum, *nec quiſquam eorum, quæ poſſidebat aliquid ſuum eſſe dicebat; ſed erant illis omnia communia*, Act. 4. verſ. 32. Quis verò illos propterea ſucceſſores 72. Diſcipulorum dixerit?

Diſtinguo ſimiliter minorem. Religioſi Sacerdotes ſunt ſimillimi 72. Diſcipulis quoad vitæ inſtitutum, tranſeat: quoad vocationem ad exercendos actus hierarchicos, Nego minorem. Ipſorum enim non eſt alios ad Deum adducere, ut ſuprà docebat Auctor Hierarchiæ Eccleſiaſticæ; ſed ſtudere perfectioni adipiſcendæ, ſub cura Epiſcoporum.

Dixi, *tranſeat*: quamvis enim 72. Diſcipuli, ſicut & Apoſtoli paupertatem impenſè coluerint, probari tamen non poteſt, eos Monachorum vota emiſiſſe; quia, ex S. Thoma 2. 2. quæſt. 185. art. 6. ad primum, *perfectio Chriſtianæ vitæ non conſiſtit eſſentialiter in voluntaria paupertate; ſed voluntaria paupertas inſtrumentaliter operatur ad perfectionem vitæ. Unde non oportet, quòd ubi major paupertas eſt, ibi ſit major perfectio; quin imò poteſt eſſe ſumma perfectio cum magna opulentia; nam Abraham, cui dictum eſt* Gen. 17. ambula coram me, & eſto perfectus; *legitur fuiſſe dives*. Et in reſponſione ad ſecundum, docet verba illa, *nolite poſſidere aurum*, &c. in mente S. Auguſtini non præcipiendo, ſed permittendo fuiſſe à Chriſto prolata, ita ut eorum ſenſus ſit, nolite poſſidere aurum; quia providi, ut hi, ad quos vos mitto, neceſſaria vobis ſuppeditabunt; *dignus enim eſt*, inquit, *operarius mercede ſuâ*. Secundùm verò ſancti Chryſoſtomi interpretationem, Chriſtum iſta præcepiſſe Diſcipulis, *quantùm*, inquit, *ad illam miſſionem, qua mittebantur ad prædicandum*

dum Judeis: ut per hoc excitarentur ad confitendum de ipſius virtute, qui eis abſque ſumptibus provideret. Ex quo tamen non obligabantur ipſi vel ſucceſſores eorum, ut abſque propriis ſumptibus Evangelium prædicarent .... Stultum autem videtur dicere, quòd ſancti Pontifices, ſicut Anathaſius, Ambroſius, & Auguſtinus, illa præcepta tranſgreſſi fuiſſent, ſi ad ea ſervanda ſe crederent obligari. Suadetur iſthæc interpretatio ex Lucæ cap. 22. verſ. 36. ubi Chriſtus ex hoc mundo diſceſſurus commonet Diſcipulos ſibi deinceps providendum contra famem & nuditatem: *Sed nunc,* inquit, *qui habet ſacculum, tollat ſimiliter & peram.* Ex quibus perſpicuum eſt, Chriſtum non prohibuiſſe ſuis Miniſtris, ne quid proprium haberent. Sed hac de re fuſiùs egimus ubi de nomine Clericorum. Ergo Religioſi ex eo non dicuntur Regulares, quòd adhæreant regulæ à Chriſto præſcriptæ, cùm nullam hìc præſcripſerit; ſed quòd vitam degant ſub regula ſui Fundatoris.

Inſtabis 1. Plures Ordines ut Canonicorum Regularium, Mendicantium, inſtituti ſunt ad officia hierarchica obeunda: Ergo Religioſi Sacerdotes ejuſmodi Ordinum ex ſuo ſtatu principatum æquè ac Parochi in Hierarchia Eccleſiaſtica tenent.

Diſtinguo antecedens: inſtituti ſunt ad officia hierarchica obeunda, ubi & quando ad ea ab Epiſcopis vocabuntur & delegabuntur, Concedo: ita ut ſine delegatione Epiſcopi jure ſuo poſſint illa exercere, quemadmodum Parochi, Nego antecedens. Sed & illud obſervandum, quòd Epiſcopi ejuſmodi Religioſos ſine conſenſu eorum præfecti, nec ad Ordines promovere, nec ad officia

ficia Eccleſiaſtica delegare debeant, ut habetur 16. quæſt. 1. cap. *Cùm Monachi*, & cap. *Cùm pro utilitate.* Ex quo evidens fit ejuſmodi Religioſos per delegationem non amittere ſubjectionis ſtatum; ſed ex conſenſu ſui Superioris commodare ſe duntaxat exequendis miniſteriis hierarchicis.

Inſtabis 2. Generales Miniſtri Ordinum Religioſorum ſubditos regunt cum ea jurisdictionis poteſtate qua Epiſcopi ſuos Diœceſanos; iis enim imperant, cenſuris, ubi opus eſt, inobedientes percellunt, ligatos pœnitentes abſolvunt, quin & Sacerdotes approbant, ac delegant ad eorum confeſſiones audiendas: Ergo ſub illo ſaltem reſpectu Superiores Religioſorum Ordinum ſacrum principatum exercent, non ſecus ac Epiſcopi.

Diſtinguo antecedens: regunt ex privilegio, ex quo in Conciliis œcumenicis Generales Miniſtri ſuffragium ferunt, Concedo: regunt auctoritate à Chriſto inſtituta, & eorum ſtatui ac officio annexa, Nego antecedens. Itaque latum eſt diſcrimen inter Religioſum electum ad officium Generalis vel Provincialis Miniſtri, & Epiſcopum aut Parochum aſſumptum ad regimen Eccleſiæ; poteſtas enim jurisdictionis in Epiſcopo & Parocho eſt à Chriſto quoad primariam inſtitutionem: uterque regit, ille Diœceſim, iſte Parochiam auctoritate à Deo accepta, & ab ejus ſtatu indivulſa, licèt ejus exercitium propter crimen aliquando ſuſpendi poſſit. Contra verò officium Generalis aut Provincialis Miniſtri 1. non eſt inſtitutionis divinæ, ſed Eccleſiaſticæ. 2. Poteſtas ligandi & ſolvendi non eſt neceſſariò conjuncta cum ejuſmodi officio; namque omiſſis Monia-

Monialium Congregationibus, quæ ab uno capite reguntur ſine poteſtate ligandi & ſolvendi, & Confeſſarios approbandi, plures ſunt virorum Ordines Religioſi, ut militum Hieroſolymitanorum, Fratrum Charitatis, quorum ſupremus Miniſter caret tam ampla poteſtate.

Quod igitur Miniſtri Generales Religioſorum Ordinum tanta auctoritate gaudeant in ſuos ſubditos, privilegium eſt gravibus de cauſis ab Eccleſia ipſis conceſſum; cùm enim illi Ordines ſint per diverſas Provincias & Regna diffuſi, vix unitas & membrorum cum capite conjunctio in iis ſervari poſſet, ſi ab Ordinariis locorum regerentur; ideoque magis expedire viſum eſt, ut Epiſcopi in Superiores hujuſmodi Congregationum omnem curam & ſollicitudinem refunderent cum juriſdictione quaſi Epiſcopali poteſtate delegandi ad ſuorum ſubditorum confeſſiones excipiendas. Sed propterea illi Superiores non exuerunt ſubjectionem, quam in profeſſione ſolemniter voverunt; quia ex Sancto Thoma 2. 2. qu. 186. art. 5. ad 3. ſubjectio Religioſorum principaliter attenditur ad Epiſcopos, ſicut perficiendorum ad perficientes.

R. 3. Religioſi ad munus Epiſcopale aut Parochiale aſſumpti, ſunt perfectè in Ordine hierarchico. Ratio evidens eſt; quia non ſecus ac Epiſcopi & Parochi ſæculares ordinatione divina præſunt ſubditis, & poteſtate ordinaria eos purgant, illuminant, ac perficiunt, & quidem felicius, ſi meliores ex iis eligantur, ut vult S. Auguſtinus.

Dices: Religioſi ſunt in ſtatu ſubjectionis: atqui ſubjectio opponitur Principatui: ergo Re-

ligioſi aſſumi nequeunt ad Dignitates hierarchicas.

Diſtinguo maj. Sunt in ſtatu ſubjectionis ad perfectionem adipiſcendam, quomodo diſcipulus ad ſcientiam acquirendam, qua acquiſita poteſt evadere Magiſter, Concedo: ſunt in ſtatu ſubjectionis ſervilis, qualis eſt ſubjectio mancipiorum, Nego majorem.

Diſtinguo quoque min. Subjectio ſervilis opponitur Principatui, Concedo: ſubjectio tyronis & diſcipuli, Nego min. Ejuſmodi quippe ſubjectio diſponit ad Magiſterium. Noſtram reſponſionem egregiè explicat S. Thomas 2. 2. qu. 185. art. 8. cujus verba operæ pretium eſt exſcribere. *Status Religionis*, inquit, *ad perfectionem pertinet quaſi quædam via in perfectionem tendendi: ſtatus autem Epiſcopalis ad perfectionem pertinet, tanquam quoddam perfectionis magiſterium. Unde ſtatus Religionis comparatur ad ſtatum Epiſcopalem ſicut diſciplina ad Magiſterium, & diſpoſitio ad perfectionem. Diſpoſitio autem non tollitur perfectione adveniente, niſi fortè quantùm ad id, in quo perfectioni repugnat. Quantùm autem ad id quod perfectioni congruit, magis confirmatur, ſicut diſcipulo, cùm ad Magiſterium pervenerit, non congruit quòd ſit auditor: congruit tamen ipſi quod legat & meditetur etiam magis, quàm ante. Sic ergo dicendum eſt, quòd ſi quæ ſunt regularibus obſervantiis, quæ non impediant Pontificale officium, ſed magis valeat ad perfectionis cuſtodiam, ſicut eſt continentia, paupertas, & alia hujuſmodi, ad hæc remanet Religioſus, etiam factus Epiſcopus, obligatus, & per conſequens ad portandum habitum ſuæ Religionis, qui eſt hujus obligationis ſignum; Si qua verò ſunt in obſervantiis regularibus, quæ officio Pontificali repugnent, ſicut eſt ſolitudo, ſilentium, & aliqua*

quæ abſtinentiæ, vel vigiliæ graves, ex quibus impotens corpore redderetur ad exequendum Pontificale officium; ad hujuſmodi obſervanda non tenetur. In aliis autem poteſt diſpenſatione uti, ſecundum quod requirit neceſſitas perſonæ, vel officii, & conditio hominum, cum quibus vivit, per modum, quo etiam Prælati Religionum in talibus ſecum diſpenſant.

Atque hæc dicta ſint de Ordine hierarchico, qui ex tribus, unde conſtituitur Hierarchia, primo loco occurrit juxta ejus definitionem ſuprà allatam, *Hierarchia eſt ſacer Ordo, ſcientia, & actio.* Supereſt ergo ut pauca dicamus, 1. de ſcientia, ſine qua Ordo eſt inutilis, ex Hugone ſuprà laudato; ac demum de actionibus hierarchicis.

CAPUT VIII.

De ſcientia, & aliis chariſmatibus ad hierarchiam requiſitis.

Auctor Cœleſtis Hierarchiæ in ſæpiùs laudata definitione omnia hierarchiæ chariſmata ad ſcientiam reducit eo ſenſu, quo Apoſtolus Rom. 3. v. 28. juſtificationem & omnia gratiarum dona tribuit fidei; non quam fingunt Hæretici, ſed quæ per charitatem operatur; hoc eſt, ſcientiam in hierarchia requirit Auctor noſter, non quæ inflet, ſed quæ per charitatem inferiores ædificet, eoſque ſimul illuminet, & divino amore incendat. *Neceſſe eſt*, inquit cap. 1. Eccleſ. Hierarch. *ut & ipſe Pontifex pro ſua conditionis natura, modo, & ordine, in divinis myſteriis ac rebus perficiatur, & ſubditis ſuis divinam ſimilitudinem, quæ ipſi divinitus ineſt, pro ſua cujuſque dignitate impertiat.* Et iterùm:

omni porrò Ordini ſacro communis ſcopus eſt, *erga Deum & res divinas continua dilectio*, ut ſcilicet ex fervore charitatis prodeat & doctrinæ fulgor; *eſt enim tantùm lucere vanum*, inquit S. Bernardus ſerm. in Nativ. S. Joan. Baptiſtæ, *tantùm ardere parum; ardere & lucere perfectum*: quæ duo Chriſtus in ſuo Præcurſore conjuncta fuiſſe teſtatus eſt, cum dixit Joan. 5. *ille erat lucerna ardens & lucens.* Quod expendens S. Bernardus cit. ſerm. ſic habet, *non ait* lucens & ardens; *quia Joannis ex fervore ſplendor, non fervor prodiit ex ſplendore: ſunt enim qui non eò lucent, quia fervent; ſed magis fervent ut luceant. At iſti planè non fervent charitatis ſpiritu, ſed ſtudio vanitatis.* Itaque amor Dei primum locum obtinet inter hierarchiæ chariſmata; quia ex S. Thoma 2. 2. q. 184. a. 7. ad 2. hoc ipſum, quòd Clerici intendunt his, quæ pertinent ad proximorum ſalutem, *provenit ex abundantia dilectionis divinæ.* Sed cum cognitio ordine naturæ amorem præcedat, primo loco de ſcientia dicendum; ſecundo de charitate. Sit igitur

§. I.

De ſcientia neceſſaria ad functiones hierarchicas.

Certum eſt 1. ſcientiam eſſe abſolutè neceſſariam ad functiones hierarchicas obeundas; quia ſine ſcientia, inquit Hugo, & actio reprehenſibilis, & ordo inutilis. 2. Ignorantiam eſſe irregularitatem, circa quam nulla poteſt eſſe diſpenſatio, cum ſit juris naturalis & divini, ut conſtat ex cap. 4. Oſeæ: *Quia tu ſcientiam repuliſti, repel-*

repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi: Chriſtus Matth. 23. maledicit imperitis, quia ad munia hierarchica obrepunt: *Væ vobis*, inquit, *duces cœci:* & cap. 15. extremam perniciem iis prædicit: *cœcus autem ſi cœco ducatum præſtet, ambo in foveam cadunt.* In quibus verbis Sanct. Auguſtinus advertit, non ſolum qui ducitur, ſed & qui imperitè ducit, ſimul in foveam cadere. Sed dubitari poteſt, quæ & quanta ſcientia requiratur ad functiones hierarchicas ritè obeundas. Itaque

Q. 1. *Quæ hierarcham ſcire oportet?*

R. Evidenter colligitur ex ſcopo hierarchiæ & ex Hierarcharum officio: ſcopus hierarchiæ eſt ſubditos ad Deum adducere & Deificare: *eſt autem hæc Deificatio*, inquit Auctor Eccleſ. hierarch. cap. 1. *Dei quædam, quoad fieri poteſt, aſſimilatio, unioque;* officium verò, ſive actus viri hierarchici eſt 1. ſubditos purgare ab ignorantia, errore, & labe peccati. 2. purgatos illuminare, ac ſublimiora docere, putà quæ ſit myſteriorum noſtrorum; v. gr. Euchariſtiæ, ſacrificii, excellentia & virtus; quæ dignitas adoptionis filiorum Dei, & quàm eximium donum gratia ſanctificans communicatioque Spiritus Chriſti, ex quo procedere debent juſtorum opera. 3. Illuminatos perficere, quod Epiſcoporum proprium eſt, qui ut plenitudinem Spiritus ſancti conferunt per Sacramenta Confirmationis & Ordinis, demonſtrare debent excellentiorem viam iis, qui hujuſmodi Sacramentis ſunt vel initiandi, vel jam initiati. Atqui hierarcha ſubditos purgare non poterit ab ignorantia legis, & à peccato quo legem prævaricati ſunt, niſi ipſe legem noverit, quia per legem cognitio peccati: *peccatum non cognovi*, in-

quit Apoſtolus Rom. 7. *niſi per legem ; nam concupiſcentiam neſciebam , niſi lex diceret :* Non concupiſces.

1. Itaque ſciat neceſſe eſt legem Evangelicam; tum quia *omnis Scriptura*, ex Apoſtolo 2. ad Timoth. cap. 3. *divinitus inſpirata utilis eſt ad docendum , ad arguendum , ad corripiendum , ad erudiendum in juſtitia , ut perfectus ſit homo Dei ad omne opus bonum inſtructus :* tum quia Deus univerſum orbem judicabit ſecundum Evangelium , ex eodem Apoſtolo Rom. 2. v. 16. Sed cùm indocti & mundani Scripturas ſacras depravent , & ad ſua deſideria detorqueant , 2. Petri cap. 3. v. 16. ne ſubditi inſipientium errore trahantur , accipiat hierarcha ſacrarum Scripturarum interpretationem tum ex canonibus Eccleſiæ , tum ex SS. Patrum ſcriptis : *Noſtræ Hierarchiæ ſubſtantia* , inquit Concilium Nicænum ſecundum can. 2. *ſunt eloquia divinitùs tradita : divinarum ſcilicet Scripturarum vera ſcientia.* Unde cap. *Cùm ignorantia*, diſtinct. 50. habetur : *ſciant ergo Sacerdotes Scripturas ſanctas & canones.* Et cap. *Nulli*, diſt. 38. *Nulli Sacerdotum liceat canones ignorare , nec quidquam facere , quod Patrum Regulis poſſit obviare.* Enimverò Paſtor Angelus ſeu nuntius Domini exercituum eſt , Malach. cap. 2. & ad hoc miſſus , ut verba Dei non ſua aut alterius hominis ad plebem deferat ; audiaturque ejus ſermo non ut verbum hominum , ſed ſicut verbum Dei, cui contradicere nefas ſubditi facilè judicant , nec fruſtrà ad id confirmandum referemus quod aliquando audivimus à ruſticis , ſe longè vehementius affici , cùm Paſtor ex libro Evangelium eis legit , interpretaturque juxta Eccleſiæ & ſanctorum Patrum ſenſum , quàm cum orationem

nem ad eos habet propria induſtria concinnatam; quia inquiebant illi verbum Dei in dubium revocare aut impugnare non licet, ſicut verba hominum.

Apage ergo modernos illos Theologos morales qui in libris à ſe vulgatis doctrinam morum ſtabiliunt ratiunculis & argumentis veriſimilibus, nec dicam ſophiſticis; vixque ſacrarum Scripturarum meminere, niſi ut earum ſenſum ad præconceptas opiniones deflectant; eoque progrediuntur, ut ſuſpectos in fide pronuntient, qui ſicut fidei dogmata, ita morales concluſiones aſſerunt repetendas ex Scripturis ſacris, canonibus Eccleſiæ, & ſanctorum Patrum ſcriptis. Operæ pretium foret, ut viri hierarchici collectas apud ſe haberent propoſitiones ex ejuſmodi libris magno numero excerptas, & cenſoriè notatas tum à Summis Pontificibus, tum ab Epiſcopis per varia loca, ac præſertim Gallicanis in comitiis generalibus an. 1655. & 1700. tum ab inſignibus Academiis Theologicis, ne incauti decipiantur lectione ejuſmodi librorum.

2. Præter legem divinam ſunt aliæ leges humanæ tum Eccleſiaſticæ, tum civiles, quæ non aſtringunt niſi certum quoddam hominum genus & ſtatum, nempe vel Clericos, vel Nobiles, & locorum Dominos, vel Magiſtratus, vel Artifices, Mercatores, &c. quarum notitia viris hierarchicis eo eſt magis neceſſaria, quo liberiùs & frequentiùs in ea peccant ſubditi, aliorum exemplis ſeducti. Quot in artificibus peccata contra leges ipſis proprias? Quot monopolia, fraudes & uſuræ in mercatoribus velatæ nomine venditionis ſocietatis, &c. Quot injuſtitiæ in foro?

Quàm gravia delinquunt plures è Beneficiariis, ac Clericis & locorum Dominis? Ab iis noxis ſinguli purgandi ſunt cura hierarchæ. Quomodo verò purgabit, ſi ignoret leges ſingulis ſtatibus præſcriptas? Quàm ergo immenſa debet eſſe hierarcharum ſciencia, cùm ſcire teneantur, quæ ſunt officii omnium ſubditorum! Sed iſta hìc breviter perſtricta latiùs & accuratius expoſuimus, aſſeruimuſque adversùs ea, quæ objici ſolent in Praxi pœnitentiaria, Tractatu 1. cap. 4. & 5. ubi de prudentia ad uſum ſcientiæ omnino neceſſaria; ad quæ Lectorem, ut recurrat, obnixè rogamus.

Atque hæc de ſcientia ad purgandos ſubditos neceſſaria, quæ quantumcunque videatur, in mente tamen Apoſtoli Heb. 6. non continet niſi prima diſciplinæ hierarchicæ elementa: *Intermittentes*, inquit, *Inchoationis ſermonem*, *ad perfectiora feramur*, *non rurſum jacientes fundamentum pœnitentiæ ab operibus mortuis.*

Doctrinam, qua expellitur ſubditorum ignorantia, fugantur errores, & ſordes peccati, mediante pœnitentia, eluuntur, inchoationis ſermonem appellat; quia inde incipit actio hierarchica. Sed nunquid agricola evulſis noxiis, & inutilibus herbis quieſcit, cùm ideò tantùm ab iis agrum purgaverit, ut in eo vera & proficua grana ſeminaret? Igitur in Ordine hierarchico ſubditi purgantur, ut illuminentur: illuminantur verò, ut perficiantur; &, ut ait Eccleſiaſticæ Hierarchiæ Auctor, Deificentur per intimam cum Deo unionem, ad quam tanquam ad ſcopum hierarchia pro viribus nititur. Hinc idem Apoſtolus 1. Cor. 3. conqueritur, quòd Corinthios per-

perfectiora illa hactenus non potuerit edocere, utpote qui adhuc ſecundum hominem ſaperent, & à carnalibus affectibus nondum eſſent expurgati; *non potui*, inquit, *vobis loqui quaſi ſpiritualibus, ſed quaſi carnalibus, tanquam parvulis in Chriſto lac vobis potum dedi, non eſcam; nondum enim poteratis; ſed nec nunc quidem poteſtis, adhuc enim carnales eſtis.*

Secunda igitur actio hierarchica, priore præſtantior, eſt illuminare ſubditos à vitiis jam purgatos: illuminantur autem, cùm hierarcha ſeu Paſtor illos ad virtutes exercendas inſtituit, docet quæ ſint eorum officia, quantum virtutes Chriſtianæ diſtent à virtutibus Philoſophorum; quomodo cavendum ab amore ſui, ab innata ſuperbia & cupiditate, quæ obrepunt ſub velamine pietatis; unde *ſæpè opus noſtrum cauſa damnationis eſt*, inquit S. Gregorius, *quod profectus putatur eſſe virtutis.*

Subditos ſic illuminatos & in virtute inſtitutos excipit tertia actio hierarchica, in qua totus eſt hierarcha, ut illos perficiat in cognitione & amore Dei; adducatque ad intimam cum Deo unionem,

Verùm nemo ad tam ſublime magiſterium idoneus eſt, niſi ſit ipſe illuminatus & perfectus; nec enim lucerna lucebit, niſi fuerit accenſa; nec ſpeculum radios ſolis per reflexionem tranſmittet, niſi eos in ſe collegerit: porrò hæc ſcientia ſplendor eſt virtutis, ac præſertim charitatis: *cujuslibet eorum, qui ſacrum ordinem ſortiti ſunt*, inquit Auctor libri de Cœleſti Hierarchia cap. 3. *in hoc ſita perfectio eſt, ut ad divinam pro captu quiſque ſuo promoveatur imitationem, quodque divinius eſt omnium,*

ipſius etiam Dei (ut ſacra eloquia eloquuntur) cooperator exiſtat, DIVINAMQUE IN SEMETIPSO DEMONSTRET OPERATIONEM, QUOAD POTEST ELUCENTEM. Denique Apoſtoli vox eſt 1. Cor. 2. verſ. 11. *quæ Dei ſunt, nemo cognovit, niſi ſpiritus Dei: nos autem non ſpiritum hujus mundi accepimus, ſed ſpiritum, qui ex Deo eſt, ut ſciamus quæ à Deo donata ſunt nobis*, ſcilicet inenarrabilia gratiæ dona Eccleſiæ per Chriſtum collata. Notitiam quidem legum, quam diximus neceſſariam ad purgandos Fideles, ſtudio & improbo labore poteſt quis utcunque ſibi comparare: ac ſcientiam, de qua hic agitur, magis docet unctio, quàm lectio. Unde ſubdit Apoſtolus: *animalis autem homo non percipit ea, quæ ſunt ſpiritus Dei; ſtultitia enim eſt illi; & non poteſt intelligere.* Quod expendens S. Auguſt. ſerm. 71. cap. 18. aliàs ſerm. 11. de verbis Domini, obſervat Apoſtolum non negare animalem ſeu carnalem habere Spiritum ſanctum; cùm eum dicat parvulum in Chriſto, ac proinde ex Spiritu Sancto renatum; aſſeratque eumdem eſſe templum Dei, & in eo habitare Spiritum Sanctum, ſed docere duntaxat eum non percipere quæ ei donata ſunt, quomodo parvulus non percipit, nec percipere poteſt animam rationalem, quæ in ipſo eſt: atqui non poteſt quis alios docere quod non percipit, v.g. parvulus, quæ ſit natura, quæve proprietates animæ rationalis: ergo cùm animalis homo non percipiat quæ ſunt Spiritus Dei, qui ei in Sacramento datus eſt; quæ Spiritus Dei ſunt, docere nequaquam poteſt. Unde Auctor Eccleſiaſticæ Hierarchiæ cap. 1. *Sicut*, inquit, *qui ſacrum ordinem nominavit, omnium ſimul compendio ſacrorum dixit diſpen-*

diſpenſationem ; ita qui ſummum Sacerdotem appellat, Deo intimè unitum , ac divinum planè virum ſignificat OMNI SACRA COGNITIONE *perpolitum.*

De perfectione autem ſcientiæ, quam Auctor noſter hìc in ſummo Sacerdote requirit, idem ſentiendum, quod de perfectione charitatis ſupra diximus, ſcilicet neutram in hac mortali vita poſſe eſſe ſimpliciter perfectam; ſed ſecundùm quid tantùm, ac proinde ſicut in charitate, ita in ſcientia ſalutis, ſeu hierarchica ſemper proficiendum. David, cui occulta ſapientiæ fuerant manifeſta, quàm ſæpiſſimè Deum precatur, ut illi tribuat intellectum, illum illuminet, revelet ejus oculos, &c. Salomon, hominum ſapientiſſimus, teſtatur Eccleſ. 7. nedum ſe ad ſapientiæ plenitudinem perveniſſe, quin ſibi viſum eò à ſe longiùs recedere, quò ardentiùs ad eam niteretur, quia quæ ex illa guttatim defluunt, ſitim potiùs incendunt, quàm extinguant. Apoſtolus chariſſimo ſuo Timotheo, qui ab infantia ſacras litteras didicerat, & ab eo apprimè excultus fuerat nihilominus præcipit 1. Tim. 4. ut attendat lectioni, exhortationi, & doctrinæ. Sed quod ampliùs mirum videri debet, ipſemet Apoſtolus, ad tertium cœlum raptus, librorum uſu & lectione animum reficiebat, etiam ſenex & morti proximus, ut patet ex cap. 4. 2. ad Tim. v. 13. Quæ operæ pretium fuit obſervare, ut extimulentur ſimulque erubeſcant qui licèt litterarum planè rudes, illis vix ullam dant operam, ex quo inaugurati ſunt Sacerdotes; & ſaluti aliorum inſerviunt; cùm ex Sanct. Thoma ſuprà laudato, diſcipulus, qui ad magiſterium pervenit, magis quàm

quàm antè lectioni & meditationi, præſertim Scripturæ ſacræ, incumbere debeat.

Quæ hactenus diximus de ſcientia ad hierarchiam requiſita oſtendunt quidem quanta ſit ejus latitudo & ſublimitas; ſed cùm poſſit eſſe magis vel minùs perfecta,

Q. 2. *In quo perfectionis gradu tam multa, tamque ſublimia ſcire debet hierarcha?*

R. Cùm Gloſſa in caput *Cùm nobis*, tit. de electione: *Eminens ſcientia bene eſt deſideranda in Prælato, competens toleranda.*

Scientia eminens eſt in Prælato, qui tam probè novit, quæ ſint ſui officii, ut ea firmis argumentis confirmare poſſit adversùs refractarios, & occurrentia ſubditorum dubia ſolvere. Hæc ſcientia imprimis eſt deſideranda in ſummo Sacerdote, cùm inferiores in caſibus obſcuris & difficilibus ad eum recurrere ſoleant ac debeant. Competenti verò ſcientia inſtructus cenſetur, qui callet elementa & univerſaliora principia regiminis, in quo poſitus eſt, & ex iis in facilibus concluſiones deducit ad praxim; in difficilioribus autem hæſitat, anceps num generalis regula, quæ ipſum non latet, ſingulari, quam tractat, materiæ debeat applicari, ac propterea errandi periculum proſpiciens ſapientiores conſulit, & eorum ſapientiam quodammodo reddit ſibi propriam. Hic ſcientiæ gradus dicitur competens & tolerandus præſertim in inferiore hierarcha, utpote qui ſic comparatus ſubditos prudenter regere, & ad ſcopum hierarchiæ tutò deducere queat, ubique lucens, & proprio lumine in facilioribus, & in difficilioribus alieno, ſcilicet ſapientiorum, quibus ex animo conjungitur.

Ergo

Ergo qui dubitat, cœcus non eſt, nec omnino ignarus: videt enim, ſed quaſi per caliginem, Gallicè, *il entrevoit*, videt, inquam, quid ferat jus commune, quid generatim decernant leges v.g. circa contractus; quid & quotuplex ſit uſura, ſimonia, irregularitas; quæ & quot impedimenta matrimonii, &c. ſed non videt, an leges illæ ſe extendant ad eam quam tractat materiam, ſingulares circumſtantiæ obſcuritatem ipſi pariunt; hinc fluctuat animus, variiſque cogitationibus agitatur, quæ ad ſapientis conſilium recurrere compellunt. Contra verò qui univerſales diſciplinæ hierarchicæ regulas ignorat, nullam patitur difficultatem, nihil in praxi eum moratur; omnia ipſi plana & expedita videntur; in qualibet materia, putà uſuræ, ſimoniæ, irregularitatis, &c. confidenter ac intrepidè pro libidine definiens, ſubditos non purgat, ſed eorum ſordes operit; non illuminat, ſed in errore confirmat: non perficit, ſed in foveam incautos conjicit. Iſthæc quotidianis experimentis perſpicuiora fiunt, quàm rationibus & diſcurſu. Diverſis in Diœceſibus Epiſcopis ſubminiſtravimus, quamplurimas Parochias luſtravimus, & ubique obſervavimus, ex Parochis ſolos diligentiores ac peritiores aliqua in dubium vocaſſe, nodis & difficultatibus in regimine animarum fuiſſe impeditos, à quibus ſolvi ſe & expediri poſtularent, cæteros rerum Eccleſiaſticarum rudes, ut nihil unquam intricatum aut obſcurum reperiunt, ita nec explanandum habuiſſe, fruſtrà luſtrantur eorum Parochiæ; quia, ſi eis credatur, cuncta ſunt ordinata ac integra, nec quidquam ſupereſt, quod viſitantis induſtriam ac ſollicitudinem requirat. Idipſum

pſum cernere eſt in Scholis, ubi auditoribus obtuſi ingenii nulla ſuboritur dubitatio circa lectiones, quas excipiunt, nec capiunt, nihil habent quod contra opponant, cùm alii perſpicaciores ſimul ac ſenſum eorum, quæ dicuntur, percipiunt, percelluntur argumentis, quæ adverſari videntur; donecque ſoluta ſint à Magiſtro, non quieſcunt. Ex quibus omnibus perſpicuum eſt, eum nec dubitare, nec ſapientiorum conſilio, quoties opus eſt, uti poſſe, niſi attigerit primum ſcientiæ gradum, in Ordine hierarchico prorſus neceſſarium.

§. II.

Quam ſanctitatis ac charitatis perfectionem requirat Hierarchia?

Quæſtio non eſt, an ſanctitas requiratur in viro hierarchico, ut validè ſuo fungatur officio v. gr. Sacramenta adminiſtret: illud enim expendimus Tractatu de Sacramentis in genere cap. 14. & Tractatu de Juſtitia & Jure parte 1. cap. 16. Hìc ſolum quæritur quæ ſanctitatis perfectio ſit neceſſaria in Ordine hierarchico, ut ſubditi laudabiliter regantur, & à labe peccati expurgati per virtutis exercitationes deducantur ad finem hierarchiæ, quem diximus eſſe intimam cum Deo conjunctionem. His præmiſſis, ad propoſitam quæſtionem.

R. 1. Major ſanctitatis perfectio requiritur in Prælatis, quàm in Religioſis.

Probatur 1. ex Scriptura Joan. 10. lex Paſtoribus imponitur, ut animam ponant pro ovibus, cum

cum cæteris Fidelibus etiam Religioſis, præcipiatur tantùm ut proximum diligant, ſicut ſemetipſos. *Bonus Paſtor*, ait Chriſtus, *animam ſuam ponit pro ovibus ſuis.* Et Joan. 22. oves ſuas Petro commiſſurus, interrogavit an ſe pluſquam alios diligeret? *diligis me plus his?* nempe Apoſtolis. *Ego quidem*, inquit ſanctus Bernardus ſerm. 76. in Cantica, *id ſignificatum perinde puto, ac ſi illi dixiſſet Jeſus; Niſi teſtimonium tibi perbibente conſcientia, quòd me ames, & valde perfecteque ames, hoc eſt, pluſquam tua, pluſquam tuos, pluſquam & te .... nequaquam ſuſcipias curam hanc, nec te intromittas de ovibus meis, pro quibus ſanguis utique meus effuſus eſt. Terribilis ſermo, & qui poſſit etiam impavida quorumvis tyrannorum corda concutere.*

Probatur 2. ex Patribus.

S. Chryſoſtomus lib. 6. de Sacerdotio: *Si talem mihi aliquem adducas Monachum, qualis, ut ſecundùm exaggerationem dicam, Helias fuit, non tamen illi comparandus eſt, qui traditus populis & multorum peccata ferre compulſus, immobilis perſeverat & fortis.* Et infrà: *Si quis mihi proponeret optionem, ubi mallem placere in officio Sacerdotali, an in ſolitudine Monachorum: ſine comparatione eligerem illud, quod priùs dixi.*

S. Hieronymus epiſt. ad Ruſticum: *Ita age*, inquit, *& vive in Monaſterio, ut Clericus eſſe merearis.*

Sanctus Auguſtinus epiſt. 60. aliàs 76. ad Aurelium ſcribit, nonniſi probatiores inter Monachos in Clerum ſolere aſſumi: *Cùm*, inquit, *aliquando etiam bonus Monachus vix bonum Clericum faciat.*

Auctor Hierarchiæ Eccleſiaſticæ c. 6. Sacerdotes Monachis proponit tanquam exemplaria, & virtutis formam; quam imitari debent, *quippe qui cum uno conjungi debeant, & cum ſacra Monade copulari,*

lari, & ad Sacerdotalem, quantùm fas eſt, vitam efformari, tanquam qui præ cæteris initiatis cum hoc ordine in plurimis conveniunt, majoremque affinitatem habent.

Probatur 3. ratione, qua S. Thomas 2. 2. q. 184. art. 7. confirmat noſtram reſponſionem: quia nobilius ac perfectius eſt dare, quàm accipere; agere, quàm pati: actus enim eſt ultima cujuſque rei perfectio: melior eſt arbor, quæ plures & meliores fructus producit; ignis inter elementa, & ſol inter ſidera primum locum obtinent; quia ſunt magis in actu! Deus autem, utpote in omni genere perfectionis infinitus, non tam eſt in actu, quàm ipſe totus actus puriſſimus, omnem excludens potentiam recipiendi quidpiam, quia recipere denotat in recipiente aliquem defectum, illi enim deerat quod recipit. Hinc res quælibet, etiam imperfectiſſima, recipere poteſt; agere verò nequaquam; naſcens arbor incrementa accipit, ſed fructus non facit, donec ad perfectionem ſuæ ſpeciei congruentem pervenerit: atqui Monachorum ſtatus eſt ad accipienda divina, ex cap. 6. Eccleſiaſticæ Hierarchiæ; Prælati verò ſe habent ut Monachorum perfectores: ergo Prælati ex ſtatu ſuo debent eſſe Religioſis perfectiores.

Dices 1. Religioſi, non verò Prælati, obſervant quod dicitur Matth. 19. *Si vis perfectus eſſe, vade, vende omnia quæ habes,* &c. Ergo ſtatus Religioſorum perfectior eſt ſtatu Prælatorum.

Nego conſeq: quia abdicatio rerum temporalium dupliciter ſpectari poteſt, ſcilicet vel in actu, vel in præparatione animi. Si primo modo ſpectetur, perfectio in ea eſſentialiter non conſiſtit, ſed eam Chriſtus proponit ut inſtrumentum,

mentum, non quidem abſolutè neceſſarium, ſed valde idoneum ad acquirendam perfectionem : *& ideo*, inquit S. Thomas citato artic. 7. ad 1. *nihil prohibet ſtatum perfectionis eſſe ſine abrenuntiatione propriorum, ſicut etiam dicendum eſt de aliis exterioribus obſervantiis.* Si autem ſecundo modo ſpectetur illa abdicatio, nempe in præparatione animi, ita ut quis paratus ſit, ubi fuerit opus, omnia dimittere, vel diſtribuere, directè & eſſentialiter pertinet ad perfectionem, ut obſervat S. Auguſt. lib. 2. quæſt. Evangel. cap. 11. ubi ſic habet : *oſtendit Dominus filios ſapientiæ intelligere, nec in abſtinendo, nec in manducando eſſe juſtitiam, ſed in æquanimitate tolerandi inopiam.* Hanc juſtitiæ plenitudinem præ ſe ferebat Apoſtolus, cùm ſcriberet Philip. 4. *Scio & humiliari, ſcio & abundare, (ubique & in omnibus inſtitutus ſum) & ſatiari, & eſurire.* Sanct. Thomas cit. loco hæc habet : *Ad hoc autem maximè tenentur Epiſcopi, quòd omnia ſua pro honore Dei & ſalute ſui gregis contemnant, cùm opus fuerit, vel pauperibus ſui gregis largiendo, vel rapinam bonorum ſuorum cum gaudio ſuſtinendo.*

Inſtabis : Si Prælati, qui in ſæculo honoribus fulgent, bonis affluunt, & delicatè vivunt, perfectiores & Deo acceptiores ſunt Monachis, etiam ſeverioris diſciplinæ : iſti meritò uſurpabunt verba Pſalmi 72. *ergo ſine cauſa juſtificavi cor meum .... & caſtigatio mea in matutinis.*

R. Abſit à nobis, ut abſolutè & univerſim pronuntiemus, Prælatos Monachis eſſe perfectiores, cùm certum ſit benemultos è Monachis non paucos Paſtores ſanctitate antecellere : ſed affirmamus duntaxat cum Sanct. Thoma & omnibus

Theologis, præſertim Pariſienſibus, ſtatum Prælatorum majorem perfectionem exigere, quàm ſtatum Monachorum. *Manifeſtum eſt*, inquit S. Thomas, quæſt. 184. art. 8. *excellere præeminentiam Ordinis quantùm ad dignitatem; quia per ſacrum Ordinem aliquis deputatur ad digniſſima miniſteria, quibus ipſi Chriſto ſervitur in Sacramento altaris, ad quod major requiritur ſanctitas interior, quàm requirat etiam Religionis ſtatus .... Unde graviùs peccat, ceteris paribus, Clericus in ſacris Ordinibus conſtitutus, ſi aliquid contrarium ſanctitati agat quàm aliquis Religioſus, qui non habet Ordinem ſacrum.*

Dices 2. Perfectius eſt Deum diligere, quàm proximum: atqui ſtatus Religioſus directè tendit ad dilectionem Dei; Paſtorum verò ad dilectionem proximi: ergo ſtatus Religioſus eſt perfectior ſtatu Paſtorali.

Diſtinguo minorem; ſtatus Paſtoralis tendit ad dilectionem proximi ex ferventiori charitate in Deum, Concedo: ſecus, Nego minorem. *Hoc ipſum quòd Epiſcopi intendunt his, quæ pertinent ad proximorum dilectionem*, inquit S. Th. cit. art. 7. ad 2. *provenit ex abundantia dilectionis divinæ .... hoc autem eſt majoris dilectionis ſignum, ut homo propter amicum etiam alii ſerviat, quàm ſi ſoli amico velit ſervire.*

Dices 3. Vita contemplativa eſt præſtantior vita activa: *Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea*, ait Dominus Luc. 10. atqui officium Paſtorale pertinet ad vitam activam, profeſſio verò Monaſtica ad contemplativam: ergo.

Diſtinguo minorem, ut ſupra; officium Paſtorale pertinet ad vitam activam ſimul & contemplativam, Concedo; activam tantùm, Nego minorem. *Sit præſul actione præcipuus*, inquit Sanct.

Sanct Gregor. 2. parte Paſtoralis cap. 1. *præ cunctis contemplatione ſuſpenſus*; utpotè qui à Deo haurire debeat, quod in alios refundat.

Maneat ergo, majorem perfectionem in Ordine hierarchico requiri, quàm in Monaſtico ſeu Regulari. Sed præcipua quæſtio ſupereſt ſolvenda, ſcilicet quæ debeat eſſe major illa perfectio. Quare

R. 2. Ad munus Paſtorale præexigitur perfectio jam adepta, cùm ad profeſſionem Monaſticam ſufficiat ſincera voluntas perfectionis adipiſcendæ. Reſponſio ſequitur neceſſario ex præcedenti; quia Joan. 15. *majorem hac dilectionem nemo habet, ut animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis*: Atqui paſtor ex officio ſe ſuaque ſubditorum ſaluti devovet, quod verè non præſtabit, niſi in eo præſupponantur perfecta charitas.

Confirmatur ex unanimi Theologorum conſenſu poſt ſanctum Thomam, qui 2. 2. quæſt. 185. art. 1. ad quæſtionem, num licet Epiſcopatum appetere ſicut profeſſionem Monaſticam, ſic reſpondet ad 2. *Ad ſtatum Epiſcopalem præexigitur vitæ perfectio, ut patet per hoc, quòd Dominus à Petro quæſivit, ſi plus eum ceteris diligeret, antequam ei committeret Paſtorale officium: Sed ad ſtatum Religionis non præexigitur perfectio, ſed eſt via in perfectionem. Unde & Dominus* Matth. 19. *non dixit*, ſi es perfectus, vade, vende omnia quæ habes: *ſed*, ſi vis perfectus eſſe. *Et hujus differentiæ ratio eſt, quia ſecundùm Dionyſium (5. cap. Eccleſ. Hierarch) perfectio pertinet activè ad Epiſcopum, ſicut ad perfectorem; ad Monachum autem paſſivè ſicut ad perfectum. Requiritur autem, quòd ſit perfectus aliquis ad hoc, quòd poſſit alios ad perfectionem adducere: quod non præexigitur ab eo,* qui

qui debet ad perfectionem adduci. Eſt autem præſumptuoſum, quòd aliquis perfectum ſe reputet: non autem quòd aliquis ad perfectionem tendat. Quod de Epiſcopis Sanctus Doctor ſpeciatim aſſerit, illud extendum ad Parochos docet ſacra Facultas Pariſienſis; quia iis cura ſimiliter incumbit ſubditos ad Deum adducendi. *Status Curatorum*, inquit Gerſ. de ſtatu Eccl. conſid. 5. *eſt ſtatus perfectionis, non ſolùm acquirendæ, ſed etiam exercendæ; cùm ſibi competat tam obligatio, quàm auctoritas reducendi animas ad Deum, ſecundùm hierarchicos actus, qui purgare, illuminare, perficere nominantur.*

In quo autem conſiſtat adepta perfectio, egregiè explicat S. Bernardus ferm. 18. in Cantica, ubi diſtinguit duplicem Spiritus Sancti operationem: *unius quidem*, inquit, *qua nos primò intus virtutibus ſolidat ad ſalutem; alterius verò, qua foris quoque muneribus ornat ad lucrum.* Utramque ex propriis effectibus nominat, primam ſcilcet *infuſionem*, alteram verò *effuſionem*; quia per priorem Spiritus Sanctus tanquam in vaſa vacua, aut ſaltem nondum plena, infundit virtutum dona, donec impleantur; per poſteriorem verò in plena jam nihilominus effundit, ut quæ capere & in ſe retinere non valent, exteriùs refundant. Infuſionem dicit eſſe Religioſorum propriam & eorum, qui rejectis gratiæ impedimentis ſeriò tendunt ad perfectionem: effuſionem verò eorum, qui curam animarum ſuſcipiunt.

Infuſio igitur in eo conſiſtit, ut quis 1. obicem charitatis removeat, peccatum ſummopere exhorreat, ac ſollicitè caveat. Deinde virtutem impensè colat, illiuſque amore & deſiderio quod reliquum eſt cupiditatis ac ſuperbiæ diligenter

ter abradat; tumque plenus & perfectus cenſetur, cùm terrena non concupiſcit, nec proſperis extollitur, nec adverſis frangitur; ſed uniformis uni Deo adhæret.

Quod ſi quæras, quid effuſio præſtare poteſt homini ſic pleno ac perfecto? Reſpondeo in mente S. Bernardi, id præſtare, quod natura nutricibus, quibus confert fontes lactis in tanta copia, ut illud ſine dolore retinere nequeant, & cum voluntate infantibus communicent, potiùſque exonerari, quàm largiri videantur. Dicam apertiùs, iſthæc Spiritus Sancti effuſio efficit, ut quis timeat alteri ſicut ſibi lapſum ejus doleat ut ſuum, ſtudio procurandæ ejus ſalutis ardet, nec quieſcat, donec, quos poteſt, ad Deum rapiat. Hujuſmodi ſpiritu incitatus David dicebat Pſalm. 118. *Vidi prævaricantes & tabeſcebam.* Jeremias, cùm nihil proficeret apud incredulos, nec aliud reportaret ex verbi Dei prædicatione quàm irriſiones & probra, ſibi tacendum duxit; ſed *ſermo Dei factus eſt in corde meo*, inquit c. 20. v: 9. *quaſi ignis exæſtuans, clauſuſque in oſſibus meis; & defeci, ferre non ſuſtinens. Talis amor zelat*, inquit Sanct. Bernard. ibidem, *hic decet amicum ſponſi hoc neceſſe eſt ardeat fidelis ſervus & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam. Hic replet, hic fervet: hic ebullit: hic jam ſecurus effundit exundans & erumpens ac dicens:* quis infirmatur, & ego non infirmor? quis ſcandalizatur, & ego non uror? *prædicet, fructificet . . . . non eſt quo ſe immiſceat vanitas, ubi totum occupat charitas . . . . eam nondum adeptus periculoſiſſimè promovetur, quantislibet aliis videatur pollere virtutibus.*

Magna autem cautione hìc opus eſt, ne quis aut retineat quod erogandum accepit, aut in alios effundat quod ſibi retinere debet. *Rem profectò proximi retines tibi, ſi v. g. plenus virtutibus cùm ſis, foriſque nihilominus donis ſcientiæ & eloquentiæ adornatus, metu fortè aut ſegnitie, aut minus diſcreta humilitate verbum bonum, quod poſſet prodeſſe multis, inutili, imò damnabili ligas ſilentio; certè maledictus, quòd frumenta abſcondis in populis. Rurſum quod tuum eſt ſpargis & perdis, ſi priuſquam infundaris tu totus, ſemiplenus feſtines effundere.*

Quamobrem, pergit Sanctus Doctor, *ſi ſapis, concham te exhibebis, & non canalem. Hic ſiquidem plenè ſimul recipit & refundit: illa verò, donec impleatur, expectat & ſic quod ſuperabundat, & ſine ſuo damno communicat . . . . . Ceterùm tu, frater, cui firma ſatis propria ſalus nondum eſt, cui charitas adhuc aut nulla eſt, aut adeò tenera . . . . . ut contra mandatum favore liqueſcat, pavore deficiat, perturbetur triſtitia, avaritia contrahatur, protrahatur ambitione, ſuſpicionibus inquietetur, convitiis exagitetur . . . . tu, inquam, ita in propriis teipſum ſentiens, quanam dementia, quæſo, aliena curare aut ambis, aut acquieſcis? . . . . implere priùs, & ſic curato effundere, alioquin nec mihi ſedet ditari ex te exinanito, ſi enim tu tibi nequam, cui bonus eris? De cumulo, ſi vales, adjuva me: ſin autem, parcito tibi.*

CAPUT IX.

De actibus hierarchicis.

Conſtat ex dictis, hierarchiam totam eſſe ad ſubditos purgandos, illuminandos, & perficiendos.

ciendos. De quibus actibus jam multa diximus. Unum ſupereſt examinandum, de quo Catholicos inter & Novatores exiſtit controverſia, num ſcilicet hujuſmodi actus ſolùm exerceantur (ut illi contendunt) docendo, exhortando & verbum Dei prædicando, an cum imperio & poteſtate puniendi rebelles pœnis & cenſuris Eccleſiaſticis: ut aſſerunt Catholici.

Nomen autem cenſuræ deducunt alii à verbo *cenſeo*, ex eo quòd Cenſoribus arbitrium eſſet in Republica Romana, de civium moribus caſtigandis. Alii *à cenſu*, quia Cenſores populi Romani facultates æſtimabant, & in cenſum redigebant. Sumitur verò cenſura, 1. pro dignitate Cenſoris, ita ut dignitas illa à Cenſore dicatur. Cenſura, ſicut dicitur à Prætore Prætura: 2. pro Decreto cenſorio: 3. pro ipſamet caſtigatione & pœna cenſoria. Porrò apud Scriptores Eccleſiaſticos cenſuræ nomen uſurpatur in ſecunda & tertia ſignificatione. In ſecunda quidem, nam judicium Eccleſiæ vel Academiæ Theologicæ de perverſa propoſitione cenſura dici ſolet. In tertia etiam, pœna quippe ſpiritalis in contumaces decreta aut inflicta vulgo appellatur cenſura. Et hoc poſteriori modo cenſuram hic accipimus, circa quam quæremus 1. utrùm exiſtat in Eccleſia poteſtas ferendi cenſuras: 2. quomodo definiatur cenſura: 3. quotuplex ſit cenſura: 4. quis poſſit ferre cenſuras, & ab iis ſolvere.

§. I.

Utrùm exiſtat in Eccleſia poteſtas ferendi cenſuras?

Negant Pſeudoreformati, utpote qui omnes actus hierarchicos referant ad ſolam verbi divini prædicationem, doceantque Paſtores ligare, vel ſolvere, quatenus ſacra concione vel terrent incredulos judiciorum Dei comminatione, vel fideles recreant ſpe divinarum promiſſionum. Admittunt quidem quandam excommunicationis ſpeciem & larvam, uti neceſſariam ad tuendam diſciplinam; ſed contendunt eam nullam habere effectum ſpiritalem, ut patet ex hac propoſitione 18. Lutheri cùm aliis benemultis damnata à Leone X. ann. 1522. *excommunicationes ſunt tantùm externæ pœnæ, nec privant hominem communibus ſpiritualibus Eccleſiæ orationibus;* adverſus quem errorem,

R. Cum omnibus Catholicis, Eccleſia à Chriſto accepit poteſtatem ferendi cenſuras, quæ non ſunt pœnæ ſolùm externæ, ſed ſpiritales.

Probatur 1. ex Scriptura. Matth. 16. Chriſtus ait Petro: *tibi dabo claves regni cœlorum, & quodcunque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis.*

In quibus verbis duo ſunt notanda; primo nomine clavium intelligi ſupremam poteſtatem regendi Eccleſiam, ut alibi diximus; ac proinde poteſtas clavium latiùs patet, quàm poteſtas remittendi aut retinendi peccata; extenditurque ad leges ferendas, controverſias in materia fidei & morum terminandas, ad diſpenſandum in votis, ac denique in pœnas ad contumaces decernendas:

das : iſthæc enim ad regimen Eccleſiæ ſunt omnino neceſſaria. Secundò, quòd ſi ligatum aut ſolutum fuerit in terris, fore quoque ligatum & ſolutum in cœlis. Ergo poteſtas hìc Petro promiſſa non eſt limitanda ad pœnas exteriores & temporales; nam ejuſmodi pœnæ ligant ſolùm in terra & per mortem ſolvuntur.

Quod ſpeciatim hìc promittitur Petro, ſalvo ejus primatu, promittitur omnibus Apoſtolis Matth. 18. iis enim dicitur v. 18. *Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo*, & v. 17. præmiſerat : *ſi Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus.*

Probatur 2. ex Traditione.

Apoſtolus eam agnovit in ſe poteſtâtem 1. Cor. 4. v. 21. *Quid vultis*, inquit, *in virga veniam ad vos, an in charitate, & ſpiritu manſuetudinis?* 2. Cor. 13. *hæc abſens ſcribo, ut non præſens duriùs agam ſecundùm poteſtatem quam Dominus dedit mihi.* Ea uſus eſt 1. Cor. 5. erga inceſtum : *jam judicavi ut præſens eum qui ſic operatus eſt .... cum virtute Domini noſtri Jeſu tradere hujuſmodi ſatanæ in interitum carnis.* Et 1. Tim. 1. v. 20. *ex quibus eſt Hymenæus & Alexander, quos tradidi ſatanæ.* Quæ de pœna merè externa intelligi nequeunt.

Tertullianus temporibus Apoſtolorum vicinus, Apol. cap. 39. de conventibus Chriſtianorum ſic ſcribit ; *Ibidem etiam exhortationes, caſtigationes, & cenſura divina; nam & judicatur cum magno pondere, ut apud certos de Dei conſpectu : ſummumque futuri judici præjudicium eſt, ſi quis ita deliquerit, ut à communicatione orationis, & conventus & omnis ſancti commercii relegetur.* Huc referri debent quæ Tractatu de Pœnitentia retulimus de gradibus pœni-

tentiæ publicæ, in quibus pœnitentes à ſacris arcebantur.

S. Chryſoſtomus hom. 4. in epiſtol. ad Hebræos, referturque 11. quæſt. 3. cap. *Nemo. Nemo contemnat vincula Eccleſiaſtica*, inquit, *non enim homo eſt qui ligat; ſed Chriſtus, qui nobis hanc poteſtatem dedit, & Dominus fecit homines tanti honoris.* Quæ intelligi nequeunt de poteſtate infligendi pœnas merè externas & temporales; cùm ejuſmodi poteſtas competat cuilibet Magiſtratui & patrifamilias.

S. Auguſtinus lib. de correptione & gratia c. 15. & habetur cap. *Corripiantur*, 24. q. 3. *Corripiantur*, inquit, *à Præpoſitis ſuis ſubditi fratres correptionibus de charitate venientibus pro culparum diverſitate diverſis, vel minoribus vel amplioribus; quia & ipſa, quæ damnatio nominatur, quam facit Epiſcopale judicium, qua pœna in Eccleſia nulla major eſt, poteſt, ſi Deus voluerit, in correptionem ſaluberrimam cedere, atque proficere .... Paſtoralis neceſſitas habet, ne per plures ſerpant dira contagia, ſeparare ab ovibus ſanis morbidam, ab illo, cui nihil eſt impoſſibile, ipſa forſitan ſeparatione ſanandam.* Mitto epiſtolas Decretales in corpore Juris Canonici collectas, in quibus frequentiſſimè decernuntur cenſuræ.

Dices: Chriſtus nullam Eccleſiæ dedit poteſtatem, quæ ſit in deſtructionem: atqui poteſtas ferendi cenſuras eſt in deſtructionem; per eam quippe Fidelibus ſubtrahuntur ſpiritalia bona eorum ſaluti vel neceſſaria, vel admodum utilia. Unde S. Chryſoſtomus ſerm. de anathemate ait: *Aut anathematizas viventem, aut mortuum: ſi mortuum, impiè agis; quia jam ſub jure humano non exiſtit, ſed Domino ſuo ſtat vel cadit. Si vivum, impiè etiam agis;*

agis ; nam eum, qui ad bonum converti poteſt, abſcindis.

Nego minorem, cujus confirmationem diſtinguo : ſubtrahuntur ſpiritalia bona ad tempus in remedium, ut ſpiritus ſalvus ſit, quemadmodum ægro ſubtrahitur panis, ut depellatur febris, Concedo : ſubtrahuntur in perpetuum & in exterminium, nego minorem. Itaque cenſura eſt pœna *medicinalis, non mortalis ; diſciplinalis, non eradicans :* ut habetur cap. *Cùm medicinalis*, de ſententia excommunicationis in 6. ferturque ad tempus, ut peccator pudore ſuffuſus tandem reſipiſcat ; ſic in foro conſcientiæ quibuſdam adhuc in bono propoſito fluctuantibus differtur abſolutio, ut gratiæ impedimenta à ſe removeant. Porrò hujuſce diſciplinæ uſus eſt in ædificationem, nedum in deſtructionem.

Ad auctoritatem ſancti Chryſoſtomi, reſpondeo, ſanctum Doctorem abſolutè non denegare Eccleſiæ poteſtatem anathematizandi ; ſed solùm reprehendere illius poteſtatis abuſum, ut patet tum ex mox laudata hom. 4. in epiſt. ad Hebræos ; tum ex ipſomet ſermone de anathemate, in quo docet, ejuſmodi poteſtatem eſſe conceſſam ſolis Apoſtolis, & eorum ſucceſſoribus, Apoſtolum que rarò ea uſum fuiſſe. Quare privatos objurgat, quòd ex odio & inimicitiarum cauſa inimicis ſuis crebro anathema dicerent, immemores hujus præcepti, *diligite inimicos veſtros :* aitque privata eorum jurgia, quibus ſe invicem mordebant, offendere etiam Gentiles. Carpit etiam Epiſcopos, qui peccantes impatientius ferebant, eoſque ſine ſpe veniæ à corpore Chriſti præcidebant,

cùm

cùm tamen de eorum emendatione bene ſperandum foret.

§. II.

Quomodo definiatur Cenſura?

R. Deſcribi poteſt, pœna ſpiritualis & medicinalis ob gravem culpam cum contumacia, ad tempus Eccleſiaſtica poteſtate inflicta baptizatis, qua privantur immediatè uſu communium bonorum ſpiritalium. Singuli definitionis termini accuratè ſunt expendendi, cùm ex iis ſolvi debeant quamplurimæ difficultates, quæ in hac materia occurrunt. Itaque

Dicitur 1. *pœna*, ut cenſura diſtinguatur ab irregularitate, quæ ex ſua ratione generica non eſt pœna; omnis quippe pœna ſupponit peccatum: atqui plures irregularitates non ſupponunt peccatum, ſed oriuntur ex ſolo defectu, putà corporis, vel animi.

Dicitur 2. *ſpiritalis*; quo differt cenſura Eccleſiaſtica à pœnis exterioribus, quas decernit civilis poteſtas.

Dicitur 3. *medicinalis*, quia eſt ad corrigendum delinquentem obſtinatum; qua parte cenſura diſtinguitur à depoſitione & degradatione, quæ ſunt in meram vindictam. Per depoſitionem quippe Clericus in perpetuum privatur omni beneficio & officio Clericali abſque ſpe veniæ, etiamſi ad meliorem frugem ſe recipiat, & ſatisfactionem offerat: per degradationem verò privatur privilegio Clericali, redigiturque ad Laicorum ordinem.

Di-

Dicitur 4. *ob culpam;* (quia omnis pœna ſupponit peccatum, alioquin eſſet injuſta; qua voce cenſura differt tum ab irregularitate, quæ nonnunquam eſt ex defectu inculpabili, ut jam obſervavimus: tum à ceſſatione à divinis Officiis, à quibus abſtinere debent etiam inſontes non in pœnam, ſed in ſignum doloris ob injuriam Eccleſiæ illatam.

Dices cum Soto: ceſſatio à divinis eſt interdictum locale: atqui interdictum locale eſt vera cenſura: Ergo.

Nego maj. 1. quia ceſſatio à divinis indici poteſt ab inferiore adverſus Superiorem per modum juſtæ defenſionis, ex cap. *Quamvis*, de officio Ordinarii in 6. ubi Capitulum Cathedralis Eccleſiæ indicere poteſt ceſſationem à divinis adverſus perſonam ipſum injuſtè gravantem, cujuſcunque illa ſit dignitatis & præeminentiæ: atqui cenſura ferri non poteſt niſi à Superiore in inferiorem. 2. quia qui violat ceſſationem à divinis, licèt peccet, & (ſi Regularis ſit) pœnam excommunicationis incurrat, ex Clementina. *Ex frequentibus;* non fit tamen irregularis, ſicut qui violaret cenſuram.

Dicitur 5. *ob gravem culpam;* quia injuſtum foret, gravem pœnam imponere ei, qui leviter peccavit: atqui cenſura totalis & completa eſt pœna gravis: Ergo.

Dixi, *totalis;* quia ſunt aliquæ cenſuræ partiales, ut excommunicatio minor, ſuſpenſio ad breve tempus, & ab aliquo tantùm officio; quæ non neceſſariò ſupponunt culpam gravem, vel propriam, vel alienam. Propria quidem requiritur ad excommunicationem, quæ eſt omnium cen-

ſurarum

ſurarum graviſſima : aliena verò ſufficit ad interdictum, & ſuſpenſionem. Hinc ſententia excommunicationis non debet ferri in Communitatem, ſed in privatas perſonas, quæ deliquerit, ex cap. *Romana Eccleſia*, tit. *de ſententia excommunicationis* in 6. *In Univerſitatem vel Collegium*, inquit Innocentius IV. *proferri excommunicationis ſententiam penitus prohibemus, volentes animarum periculum vitare, quod exinde ſequi poſſet, cùm nonnunquam contingeret innoxias hujuſmodi ſententia irretiri; ſed in illos duntaxat de Collegio, vel Univerſitate, quos culpabiles eſſe conſtiterit, promulgetur.* Contra verò interdictum, vel ſuſpenſio decerni poteſt in totum Collegium propter gravia, quæ in illo commiſſa ſunt cap. *Si ſententiæ*, titul. *de ſententia excommunicationis* in ſexto.

Ut autem grave peccatum ſit materia cenſuræ, requiritur 1. ut actus ſit externus, ex c. *Erubeſcant*, diſt. 32. ubi Urbanus II. ſic habet, *de manifeſtis quidem loquimur; ſecretorum autem & cognitor Deus & Judex eſt.* Et cap. *Tua nos*, extrav. *de ſimonia : nobis datum eſt de manifeſtis tantummodò judicare.* 2. ut actus ſit completus, v. g. ſimonia ex utraque parte completa, niſi aliud exprimatur in lege. Ita communiter Theologi, colligiturque ex c. *Hæc autem verba*, de pœnit. diſt. 1.

Dixi, *niſi aliud exprimatur in lege;* quia aliquando lex pœnam extendit ad actus prævios ad ultimum, ad mandantes aut conſulentes, etiamſi non ſequatur ultimus actus. Sic per Bullam Pii V. excommunicantur ſimoniaci confidentiarii, ex ſola conventione inter eos inita, & per Conſtitutionem Clementis VIII. & ſtatutum Cleri Gallicani, qui provocant ad duellnm, vel illud acceptant,

ceptant, ſunt excommunicati ipſo facto, etiamſi non ſequatur conflictus.

Dicitur 6. *cum contumacia;* id eſt, cum præcepti & pœnæ Eccleſiaſticæ contemptu. Ita de excommunicatione habetur expreſsè cap. *Conſtitutionem*, tit. *de ſententia excommunicationis* in ſexto, ubi Gregorius X. in Concilio generali Lugdunenſi decernit irritam planè eſſe excommunicationem, niſi præcedat monitio: *Judices*, inquit, *ſive monitionibus tribus utantur, ſive una pro omnibus obſervent aliquorum dierum competentia intervalla, niſi facti neceſſitas aliter ea ſuaſerit moderando.* Ex quibus verbis Gloſſa colligit, ad minus inter quamlibet monitionem intercedere debere duos dies. Satis autem non eſt, ut monitiones fiant ad domicilium, ut ajunt, ſed una ſaltem debet fieri nominatim ipſi perſonæ, niſi ex dolo ſe occultet. Sed lex iſta ſpectat ſolùmmodo excommunicationem ab homine, ſeu quæ fertur per modum ſententiæ. Nam ad excommunicationem, quæ fertur ipſo jure, non alia requiritur monitio, quàm comminatio cenſuræ incurrendæ in ipſo jure contenta. Utrùm autem quæ hìc præſcribuntur pro excommunicatione extendenda ſint ad ſuſpenſionem & interdictum, diſſentiunt Theologi. Negant Cajetanus, & nonnulli alii: affirmant Sotus, Sairus, Suarez, Avila, Bonacina, &c.

Ergo lex, aut ſententia cum comminatione excommunicationis aut ſuſpenſionis, obligat ſub mortali; quia ex gravi pœna, ut alibi diximus, colligitur legem obligare ſub gravi peccato, remque prohibitam aut præceptam eſſe magni momenti, ſi non in ſe ſpectatam, ſaltem ex circum-

ſtantiis

ſtantiis & fine, quem ſibi præſtituit Legislator: ſic venatio, armorum geſtatio, popinæ frequentatio, quamvis in ſe ſpectatæ ſint indifferentes, Clericis tamen aliquando prohibentur ſub pœna ſuſpenſionis; quia inde ſolent oriri ſcandala, & magna in regimine Eccleſiaſtico incommoda.

Ergo ignorantia probabilis, ſeu invincibilis, ſicut excuſat à peccato, ita & à cenſura: aliquis v. g. iniit pactum ſimoniacum in materia Beneficiali; invincibilialiter ignorans ejuſmodi pactum eſſe prohibitum, excommunicationem non incurrit. Idem dicendum de eo, qui licèt non excuſetur à peccato, neſcivit tamen huic peccato cenſuram eſſe annexam, quia contumax non eſt, utpotè qui non fuerit monitus. Ita expreſsè habetur cap. *Ut animarum*, tit. de *Conſtitutionibus* in ſexto.

Dices: plures in Jure leguntur cenſuræ latæ ob peccatum præteritum, uſuſque obtinuit in foro Eccleſiaſtico, ut Judex ſuſpendat Clericum manifeſtis criminibus convictum, quibus ex jure nulla annexa erat cenſura. Ergo ad incurrendam cenſuram neceſſariam non eſt monitio, nec proinde contumacia.

R. Theologos, qui negant monitionem neceſſariò prærequiri ad ſuſpenſionem, his momentis ſtabilire ſuam ſententiam: alios verò abſolutè negare antecedens: 1. quia ejuſmodi pœnæ decernuntur, vel propter animum in malo obfirmatum, ac proinde propter peccatum præſens; vel ad extorquendam debitam ſatisfactionem, quomodo in Litteris monitoriis ſontes excommunicantur,

municantur, niſi ſatisfecerint tempore præfixo, & ita propter peccatum futurum. 2. Quando in foro Eccleſiaſtico ſuſpenduntur Clerici præcisè ob crimen præteritum, illa pœna propriè non eſt cenſura, ſed debita ſatisfactio, tum ob injuriam Deo illatam, tum ob datum Fidelibus ſcandalum: idque ſuadetur 1. quia cenſura propriè dicta, utpotè medicinalis, ſolvi debet, quando peccator ſincerè reſipiſcit: atqui ejuſmodi pœnæ non ſolvuntur ante tempus à Judice præſcriptum, quæcunque pœnitentiæ ſigna dederint illi Clerici. 2. quia ligatus cenſura ſuſpenſionis abſolutione indiget; atqui Clerici illi, termino elapſo, ſacris muneribus defunguntur abſque Superioris abſolutione. Ergo hujuſmodi pœnæ non ſunt cenſuræ propriè dictæ.

Dicitur 7. *ad tempus;* quia cenſura eſt in remedium, & hac parte diſtinguitur à depoſitione & degradatione, quæ ſunt in perpetuum.

Dicitur 8. *Eccleſiaſtica poteſtate inflicta;* quia cenſura eſt privatio ſpiritualium bonorum, quæ cùm Laici non habeant in ſua poteſtate, penès eos non eſt illa ſubtrahere. Hinc Abbatiſſæ, ut obſervavimus ubi de Diaconiſſis, non decernunt cenſuras propriè dictas, ſed pœnas duntaxat œconomicas; nec mos eſt, ut Superior Eccleſiaſticus deleget Laicos, qui ejus nomine & auctoritate ferant cenſuras.

Dicitur 9. *baptizatis;* quia ad ferendas cenſuras requiritur juriſdictio: atqui Eccleſia non habet juriſdictionem in non baptizatos: *quid enim mihi*, inquit Apoſtolus 1. Cor. 5. *de iis, qui foris ſunt, judicare?* Quæ ergo leguntur excommunica-

tiones à ſanctis viris in animalia prolatæ, cenſuræ non ſunt, ſed diræ deprecationes.

Baptizati autem non ſubjiciuntur cenſuris, niſi ſint adulti, & ratione utantur; quia alioquin non ſunt capaces peccati, quod cenſura neceſſariò præſupponit. Sed utrùm adulti impuberes cenſura ligari poſſint, quæſtio eſt; ad quam

R. Ex communi Theologorum ſententia, adulti impuberes poſſunt validè ligari cenſuris, id enim manifeſtè colligitur ex cap. finali, *pueris*, extrav. de ſententia excommunicationis: *pueris*, inquit Gregorius IX. *qui in canonem inciderunt ſententiæ promulgatæ, ſive ante, ſive poſt pubertatem poſtulent ſe abſolvi; poteſt Diœceſanus Epiſcopus abſolutionis beneficium impertiri; cùm propter defectum ætatis, in qua fuit commiſſus exceſſus, rigor ſit manſuetudine temperandus.* Hic ſummus Pontifex agnoſcit pueros illos ſententia excommunicationis eſſe ligatos, cùm ſcribat eos abſolutione indigere. Sed rigorem canonis temperat, quatenus non vult excommunicationem illam ſedi Apoſtolicæ eſſe reſervatam, ſed Epiſcopo Diœceſano. Idem priùs Alexander III. reſponderat Archiepiſcopo Senonenſi cap. *Super eo*, eodem tit. in quem textum notat Gloſſa ætatem excuſare non à toto, ſed à tanto.

Dicitur 10. *qua privantur immediatè uſu communium bonorum ſpiritualium*, eorum ſcilicet, quæ adminiſtrat Eccleſia, non aliorum; ſunt enim in Eccleſia quædam bona, quæ à Paſtorum miniſterio pendent; alia verò, quæ à Chriſto immediatè conferuntur. Quod ut intelligas,

Advertes, quemadmodum in corpore humano bona triplicis generis diſtinguuntur, 1. ſpiritus

tus vitales & animales, qui immediatè fluunt à capite: 2. exterior membrorum ac totius corporis apta gubernatio, quæ quidem eſt à capite, ſed mediantibus organis. 3. Ipſorum membrorum inter ſe communio, qua mutuò ſe juvant: *ſi quid patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra.* 1. Cor. 12. Similiter in Eccleſia aliqua eſſe bona, quæ Chriſtus tanquam caput per ſeipſum influit, nempe gratiarum ac virtutum dona; alia, quæ nonniſi per Miniſtros communicat, ut Sacramenta, Beneficia, &c. alia quæ exurgunt ex communi membrorum unione ac compage, ut orationum ſuffragia, & mutua ſubſidia. Bona primi generis, ut gratia ſanctificans & actualis, quæ ſunt privata & propria recipientis, non auferuntur niſi per peccatum, quod ſeparat à Chriſto. Unde cenſura excommunicationis non impedit, quominus excommunicatus auxilia ſupernaturalia à Chriſto recipiat, quibus movetur ad perfectam contritionem, quam gratia ſanctificans ſtatim ſubſequitur. Cenſura igitur ſolùm privat bonis ſecundi & tertii generis, quorum adminiſtratio ad Eccleſiam pertinet. Privat, inquam, immediatè ejuſmodi bonis ſpiritualibus, mediatè verò quibuſdam bonis temporalibus, putà fructibus Beneficii, quæ à ſpiritalibus pendent. Nam aliis temporalibus, quæ non ſubſunt ejus juriſdictioni & adminiſtrationi, nullatenus privat.

§. III.

De diviſione Cenſuræ.

Q. 1. *Quomodo dividitur Cenſura?*

R. Dividitur 1. in juſtam & injuſtam

 2. in

2. in eam, quæ eſt à jure, & eam, quæ ab homine: 3. in latam, & ferendam: 4. in excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum. Hæc poſterior diviſio eſt communior, magis accurata, traditurque ab Innocentio III. cap. *Quærenti*, de verborum ſignificatione.

Q. 2. *Quotuplici modo Cenſura poteſt eſſe injuſta?*

R. Duplici; aliquando enim cenſura injuſta, eſt valida, & ſervanda; aliquando verò prorſus irrita & contemnenda.

Valida eſt cenſura, licèt injuſta, cùm adſunt omnia ad eſſentiam cenſuræ requiſita; putà crimen, & monitio. Sed deſunt quædam accidentalia, v. g. non procedit ex amore juſtitiæ, ſed ex odio fertur ſine ſcripto, nec in ea exprimitur cauſa, ut præſcribit Concilium Lugdunenſe primum, refertur que cap. *Cum medicinalis*, de ſententia excommunicationis in ſexto, vel reus tantam pœnam non meretur, excommunicatur v. g. cùm ſatis eſſet eum ſuſpendi. De ejuſmodi cenſura intelligendus eſt S. Gregorius homilia 6. in Evang. in qua ſic habet: *Sententia Paſtoris, ſive juſta, ſive injuſta ſit, timenda eſt.*

Irrita eſt cenſura injuſta & prorſus nulla, quando vel deficit ordo ſubſtantialis: monitio v. g. non præceſſit excommunicationem, vel deeſt cauſa, propter quam fertur, nempe peccatum mortale, à quo immunis eſt, qui putatur reus.

Cenſura evidenter & publicè invalida contemni poteſt: probabiliter tantùm invalida ſervari debet, donec à ſuperiore declaretur irrita; quia in dubio favendum eſt Superiori. Idem dicendum, ſi publicè non conſtet cenſuram eſſe invalidam:

lidam : excommunicatus v.g. vel ſuſpenſus, qui conſcius non eſt peccati, propter quod excommunicatus eſt vel ſuſpenſus; ſed non poteſt probare ſuam innocentiam, tenetur ad vitandum ſcandalum, exteriùs ſe gerere tanquam excommunicatum vel ſuſpenſum, quamvis celebrans privatim & ſecluſo ſcandalo, nec peccet, nec irregularis fiat, juxta communiorem ſententiam. Qui ſine ſua culpa latam ejuſmodi pœnam patienter ſubſtinent; *hoc*, inquit S. Auguſtinus lib. de vera Religione cap. 6. *coronat in occulto Pater*, *in occulto videns.* Et Origenes cap. 3. Levitici, relatus ſub nomine S. Hieronymi C. *Si quis* 24. q. 3. *Si quis*, ait, *non recto judicio eorum*, *qui præſunt Eccleſiæ*, *depellatur*, *& foras mittatur*, *ſi ipſe non ante exiit*, *hoc eſt*, *ſi non ita egit*, *ut mereatur exire*, *nihil læditur in eo*, *quòd non recto judicio ab hominibus videtur expulſus; & ita fit*, *ut ille*, *qui foras mittitur*, *intus ſit*, *& ille foris*, *qui intus retinetur.*

Q. 3. *Quid eſt cenſura à jure*, *quidve cenſura ab homine?*

R. Cenſura à jure eſt ea, quæ in canonibus Eccleſiæ, & ſtatutis Epiſcoporum exprimitur, ac per modum legis fertur, ut interdictum, quod decernitur canone *omnis utriuſque ſexus* in eos, qui in Paſchate non communicant. Cenſura verò ab homine dicitur, quæ fertur à Superiore per modum præcepti tranſitorii; & hæc duplex eſt; alia generalis, quæ generatim fertur, v. g. in ſubditos Clericos, qui popinas frequentaverint : alia ſpecialis, quæ fertur in certam ac determinatam perſonam.

Diſcrimen eſt inter hujuſmodi cenſuras. Namque 1. cenſura à jure non deſinit morte Legiſlatoris,

 toris,

toris, aut amotione ab officio; ſed vim habet, quamdiu ſucceſſor eam non revocaverit: cenſura vero ab homine morte Superioris, aut ejus amotione ſtatim expirat. Sermo eſt hìc de cenſura contrahenda propter peccatum futurum, non verò de jam contracta ante mortem Superioris propter peccatum præteritum; hæc quippe manet poſt mortem Superioris, nec tollitur niſi per claves Eccleſiæ. 2. Cenſura à jure vel ab homine per ſententiam generalem non eſt reſervata, niſi expreſsè habeatur in canone, ſive ſtatuto, vel in mandato Superioris, cap. *Nuper*, tit. *de ſententia excommunicationis:* cenſura vero ab homine per ſententiam ſpecialem eſt reſervata, nec tolli poteſt, niſi ab eo, qui eam tulit, vel ab ejus Superiore, vel ſucceſſore, vel delegato.

Q. 4. *Quid eſt cenſura ſententiæ latæ, vel ferendæ?*

R. Cenſura latæ ſententiæ eſt ea, quæ incurritur ipſo facto, id eſt, ſtatim atque peccatum admiſſum eſt, abſque alia Judicis ſententia: cenſura verò ſententiæ ferendæ non incurritur ipſo facto ante ſententiam Judicis, minùſque eſt cenſura, quàm cenſuræ incurrendæ monitio, ſeu comminatio, quam ſi ſubditus contempſerit, contumax evadit, ſicque Judex abſque alia monitione cenſuram in illum ferre poteſt, quamvis ferre non ſoleat niſi iterata monitione ut præceptum v.g. Communionis Paſchalis intra certum tempus præfixum impleat; fortè enim implere jam meditabatur; forte etiam juſta de cauſa diſtulit: quare audiendus eſt priuſquam cenſura ligetur.

Q. 5. *Quibus indiciis cognoſcitur cenſuram eſſe latæ vel ferendæ ſententiæ?*

R. Cen-

R. Cenſura eſt latæ ſententiæ, quando Superior hiſce vocibus utitur, *ipſo jure*, *ipſo facto*, *latæ ſententiæ*, *confeſtim*, *ex tunc*, *ſubjaceat excommunicationi*, *ſit excommunicatus*, *anathema ſit*. Si tamen verba illa imperativi modi, *ſit excommunicatus*, *excommunicetur*, vel, *ſuſpendatur*, dirigantur ad alterum Judicem, ut cenſuram excommunicationis vel ſuſpenſionis ferat, non denotant cenſuram ſententiæ latæ, ſed ferendæ, ut patet ex can. *omnis utriuſque ſexus*, pro Communione Paſchali, & annua confeſſione; in qua Patres Lateranenſes utuntur imperativo modo adversùs eum, qui præcepto annuæ confeſſionis non ſatisfecerit; *alioquin*, inquiunt, *& vivens ab Eccleſiæ ingreſſu arceatur*, *& moriens Chriſtiana careat ſepultura*. Quæ verba in omnium ſententia, non denotant niſi ſententiam ferendæ ſententiæ; quia non ipſimet Patres interdicunt, ſed jubent, ut Judices ordinarii ejuſmodi contumaces interdicant.

Cenſura verò ferendæ ſententiæ his terminis ſolet exprimi, *ſub pœna excommunicationis*, *ſuſpenſionis*, &c. *ſub interminatione anathematis*, *decernimus excommunicandum*, *ſuſpendendum*, &c. In dubio autem an cenſura ſit latæ, vel ferendæ ſententiæ, judicandum eſt eſſe duntaxat ferendæ ſententiæ, quia odia non ſunt amplianda, ſed reſtringenda, & in mitiorem partem accipienda, juxta effatum omnium Theologorum & Juriſperitorum.

Circa excommunicationem autem, ſuſpenſionem, & interdictum, plura ſunt diſcutienda diſtinctis Paragraphis.

§. IV.

De Excommunicationis nomine & diviſione.

Q. I. *Quid nomine Excommunicationis ſignificatur?*

R. Excommunicatio dicitur à nomine *communio*, & præpoſitione *ex*; ita ut excommunicari idem ſit ac extra communionem fieri. Unde apud Veteres totuplex dicebatur excommunicatio, quotuplex diſtingui poteſt Fidelium inter ſe communio.

Communio autem inter Fideles per antonomaſiam ſignificat Euchariſtiæ perceptionem: quia in ea maximè cum Chriſto & inter ſe uniuntur: *Unus panis*, inquit Apoſtolus 1. Cor. 10. *unum corpus multi ſumus omnes, qui de uno pane participamus.* Pœnitentes igitur à ſacra menſa expulſi dicebantur excommunicati, eorumque excommunicatio erat minor vel major, pro diverſitate graduum pœnitentiæ, quibus ab altari erant minùs vel magis remoti. Namque ex dictis Tractatu de Pœnitentia, quatuor erant pœnitentium gradus, ſcilicet conſiſtentiæ, ſubſtrationis, auditionis, & fletus. Conſiſtentium excommunicatio minor erat excommunicatione ſubſtratorum: illi quippe licèt oblationis non eſſent participes, ſacrificio tamen intererant, à quo excludebantur ſubſtrati. Horum tamen excommunicatio minor erat excommunicatione audientium in tertio gradu pœnitentiæ; quia communicabant precibus, quæ pro illis à Clero fundebantur, à quibus repellebantur audientes. Sed omnium maxima erat excommunicatio flentium, qui ab Eccleſiæ ingreſſu arcebantur, & ita remotiſſimi erant ab Euchariſtia.

Ve-

Verùm ejuſmodi pœnæ non erant cenſuræ, de quibus nunc agimus; nec excommunicationes, propter quas ejuſmodi excommunicati haberentur ut Ethnici & Publicani; Epiſcopus quippe & Clerus ſingularem eorum curam gerebant; quin ſi quis illorum ante peractam pœnitentiam præmatura morte raperetur, ſacrificium pro eo offerebatur, & ſepultura Eccleſiaſtica donabatur. Idem dicendum de excommunicatione, qua feriebatur Epiſcopus, qui ſine cauſa ad Synodum Provinciæ nec convenerat, nec miſerat, ex Concilio Aurelianenſi quarto can. 12. Toletano undecimo can. 15. per ejuſmodi enim excommunicationem Epiſcopus ſeparabatur ſolùm à communione ſuorum Collegarum, cùm interim in ſua Diœceſi particeps eſſet Euchariſtiæ, omniaque Pontificalia & Sacerdotalia munia obiret, ex Concilio Carthaginenſi quinto can. 13. Omiſſis igitur Veterum excommunicationibus,

Q. 2. *Quotuplex excommunicatio ſecundùm hodiernam Eccleſiæ diſciplinam?*

R. Duplex, ſcilicet minor, & major. Hæc interdum anathema dicitur, id eſt, maledictio, ſeu ſeparatio cum execratione à corpore Chriſti; cùm minor excommunicatio excommunicatum ab Eccleſia non exſcindat, ſed ſolummodò privet aliquibus Eccleſiæ bonis, putà Euchariſtiæ, ut dicetur paragrapho ſequenti.

Dices: Anathema ab excommunicatione diſtinguitur, cap. *Cùm non ab homine*, tit. *de judiciis*; & cap. *Ingeltrudem*, 3. qu. 4. ergo triplex eſt excommunicationis genus.

Diſtinguo antecedens: diſtinguitur ab excommunicatione minori, Concedo: ab excommuni-

municatione majori, ſubdiſtinguo: diſtinguitur accidentaliter quoad modum & ſolemnitatem, Concedo: quoad rem nomine ſignificatam, Nego antecedens. Patet reſponſio vel ex ipſo Concil. Trid. ubi anathema toties repetitum nihil aliud ſignificat, quàm excommunicationem majorem.

Major itaque excommunicatio aliquando fertur ſolemniter, nempe cùm perſona propter atrocius crimen nominatim eſt excommunicanda. Solemnitas autem illa deſcribitur c. *Debent*, 11. q. 3. quod ſic ſe habet: *Debent duodecim Sacerdotes Epiſcopum circumſtare & lucernas ardentes in manibus tenere, quas in concluſione anathematis, vel excommunicationis, projicere debent in terram, & conculcare pedibus: deinde epiſtola per Parochias mittatur, continens excommunicatorum nomina, & cauſam excommunicationis.* Gloſſa in verbum, *conculcare*, ait *nec poſtea ſumentur* (lucernæ) *ad aliquem uſum; ſed foras projicientur ut ſal infatuatum.* Uſus tamen obtinuit, ut Parochi denuntiando excommunicationis ſententiam, ſolemnitatem adhibeant; ſed cùm promiſcuè eam adhiberent in qualibet excommunicatione, etiam generalis ſententiæ, plures Epiſcopi meritò prohibuerunt, ne abſque eorum ſpeciali mandato illa ſolemnitas uſurparetur. Ex quibus ſatis intelligitur anathema non magis ligare, quàm ſimplicem excommunicationem; ſed ſolummodo majorem incutere timorem.

Majori excommunicatione perculſi dicuntur 1. præciſi & abſciſſi tanquam rami à trunco, qui brevi areſcunt; & membra à corpore, à quo ſpiritum vitalem haurire nequeunt, & in corruptionem

tionem abeunt: nam ex S. Auguſtino, non vivit ſpiritu Chriſti, niſi corpus Chriſti. 2. ſatanæ traditi, ex Apoſtolo 1. Cor. 5. *Judicavi*, inquit, *tradere hujuſmodi ſatanæ in interitum carnis.* Quia ovis ſcabioſa lupo tradi cenſetur hoc ipſo, quo ex ovili ejicitur; Eccleſia quippe eſt Chriſto ovile, in quo oves ſub Paſtore optimo ſecuræ accubant: eſt & arx munitiſſima Chriſti virtute circumvallata, adversùs quam portæ inferi non prævalent: porrò inde expelli quid aliud eſt, quàm ſatanæ tradi, qui *ſicut leo rugiens quærit quem devoret?* 1. Petri 5.

Addit Apoſtolus excommunicatum tradi ſatanæ *in interitum carnis;* quia tunc temporis dæmon excommunicatos vexare ſolebat etiam in corpore, variis ſcilicet morbis & vulneribus, ut Gentiles recens ad fidem converſi viſibilibus ac formidandis ejuſmodi ſignis credibilia haberent, quæ audiebant de ſpiritali & inviſibili excommunicationis pœna, eò magis horrenda, quò anima, quam afficit, præſtantior eſt corpore. Quæ autem de ea ſcripſerunt Patres antiquiores, operæ pretium eſt nonnulla referre.

Sanctus Cyprianus epiſt. ad Pomponium: *Spiritali gladio*, inquit, *ſuperbi & contumaces necantur, dum de Eccleſia ejiciuntur.*

Sanctus Hilarius in Pſal. 118. *Qui ab Eccleſiæ corpore reſpuuntur, quæ Chriſti eſt corpus: tanquam peregini & alieni à Dei corpore dominatui diaboli traduntur.*

Sanctus Hieronymus epiſt. 1. *In veteri lege quicunque Sacerdotibus non obtemperaſſet, aut extra caſtra poſitus lapidabatur à populo, aut gladio cervice ſubjecta*

jecta, contemptum expiabat cruore: nunc verò inobediens ſpiritali mucrone truncatur, aut ejectus de Eccleſia, rabido dæmonum ore diſcerpitur. Et in cap. 6. Oſeæ; *Sicut olim de Paradiſo Adam, ſic modò iſti de Eccleſia ejiciuntur.*

Sanctus Gregorius Nyſſenus oratione in eos, qui ægrè ferunt reprehenſiones: *Si haberes oculos apud animæ eſſentiam, oſtendiſſem tibi, qui à communione abactus es, ſpeciem condemnati graviſſimis vinculis cervice depreſſi, nullum membrorum liberum aut ſolutum habentis. Atque utinam cum vita ſupplicium terminaretur! Nunc autem, ſi quid hìc malum contigerit & mors repente tanquam fur nocte advenerit, ſcias tibi, quæ illic ſunt, eſſe clauſa.*

Sanctus Chryſoſt. hom. 70. ad populum: *Si quis hæc contemnat, judicii tempus aderit, quod eum doceat: reliquum autem nolo dicere, ne mentem veſtram conſternam:* adeò horrenda S. Doctori videbatur excommunicationis pœna.

Sanctus Auguſtinus Tractatu 27. in Joannem: *Nihil ſic debet formidare Chriſtianus, quàm ſeparari à corpore Chriſti: ſi enim ſeparatur à corpore Chriſti, non eſt membrum ejus, ſi non eſt membrum, non vegetatur ſpiritu ejus.* Quiſquis autem, *inquit Apoſtolus*, non habet ſpiritum Chriſti non eſt ejus.

Hinc eſt, quòd ſanctiſſimi antiſtites nonniſi dolenter ad illud extremum devenirent, *non ſponte vel volentes, ſed plus vobis dolentes ligatis injicimus vincula,* inquit Sanct. Chryſoſtomus citata homilia 70. nihil inexpertum relinquerent, ut in feſtos ſuo gregi ad frugem corrigerent. *Sed ſi Epiſcopus*, inquit Origenes hom. 9. in Jerem. *qui communi providet, conſideraverit populi damnum in unius*

venia

venia, haud dubium eſt quin faciat ejici unum de Eccleſia, ut multos ſalvet incolumes.

Q. 3. *Hodierna Eccleſiæ diſciplina diſtinguitne inter excommunicatos?*

R. Affirmativè; nam ex Conſtitutione, *ad vitanda ſcandala*, ubique recepta & obſervata, quam Sanct. Antoninus 3. part. tit. 25. cap. 3. & Tractatu de cenſuris cap. 83. tribuit Martino V. quamvis solùm legatur in Concilio Baſileenſi ſeſſ. 20. alii ſunt tolerati, nec vitandi: alii non ſunt tolerati, & ideo vitandi. Horum actus, qui ex juriſdictione omnino pendent, ut abſolutio ſacramentalis, Beneficiorum proviſiones, &c. ſunt prorſus irriti; illorum verò validi.

Non tolerati dicuntur, qui per ſententiam Judicis nominatim declarati ſunt excommunicati, & inſuper poſt declarationem denuntiati: tolerati vero, qui nominatim non ſunt denuntiati. Verba conſtitutionis ſunt apud Patres Baſileenſes, *ad vitanda ſcandala, & multa pericula, ſubveniendumque conſcientiis timoratis, ſtatuit etiam quòd nemo deinceps à communione alicujus in Sacramentorum adminiſtratione vel receptione, aut aliis quibuſcumque divinis, vel extra prætextu cujuſcunque ſententiæ, aut cenſuræ Eccleſiaſticæ, ſeu ſuſpenſionis aut prohibitionis ab homine; vel à jure generaliter promulgatæ, teneatur abſtinere, vel aliquem vitare, aut interdictum Eccleſiaſticum obſervare, niſi ſententia, prohibitio, ſuſpenſio, vel cenſura hujuſmodi fuerit in vel contra perſonam, Collegium, Univerſitatem, Eccleſiam, aut locum certum, aut certam, à Judice publicata, vel denuntiata ſpecialiter & expreſsè, aut ſi aliquem ita notorie excommunicationis ſententiam conſtiterit incidiſſe, quòd nulla poſſit tergiverſatione celari, aut aliquo modo Juris ſuffragio excuſari. Nam*

Nam à communione illius abſtineri vult, juxta canonicas ſanctiones. Per hoc tamen hujuſmodi excommunicatos, ſuſpenſos, interdictos ſeu prohibitos, non intendit in aliquo relevare; nec eis quomodolibet ſuffragari. Hactenus Conſtitutio, circa quam unum & alterum eſt obſervandum.

Primum, ſecundùm hanc Conſtitutionem, publicè excommunicati omnes ſunt vitandi, etiamſi nominatim non ſint denuntiati: ſecundùm verò Conſtitutionem laudatam à S. Antonino tanquam Martini V. nullus excommunicatus, ſive occultus, ſive publicus non denuntiatus, eſt vitandus, excepto ſolùm publico Clerici percuſſore; ſic enim refert ſanctus Antoninus: *Salvo, ſi quem pro ſacrilega manuum injectione in Clericum ſententiam latam à canone adeo notoriè conſtiterit inciäiſſe quòd factum non poſſit aliqua tergiverſatione celari, neque alio ſuffragio excuſari; non à communione illius, licèt denuntiatus non fuerit, volumus abſtineri, juxta canonicas ſanctiones.* Cui lectioni conformis eſt hodierna diſciplina, præſertim in Galliis, ubi non vitantur Calviniani, licèt publicè excommunicati. Quin publicus Clerici percuſſor apud nos vitari non debet, niſi acceſſerit ſententia, qua declaretur injuſtus Clerici percuſſor, quia juxta leges Regni, ad notorietatem facti debet accedere declaratoria Judicis ſententia, & meritò quidem; cùm nullus debeat damnari inauditus; fortè enim rationes habet, quibus ſe excuſare contendat.

Alterum in laudata Conſtitutione eſt obſervandum, nempe indulgentiam illam non ſuffragari excommunicatis, ſed iis duntaxat, quibuſcunque degunt. Unde quantumcumque illi ſint occulti, peccant 1. ſi cum aliis communicent,

ſive

ſive in divinis, ſive in civilibus. 2. ſi ea, quæ ſunt juriſdictionis Eccleſiaſticæ exerceant. Valent tamen illorum actus, validè abſolvunt, ſed in gratiam ſubditorum, qui ab ipſis, licèt notoriè ſuſpenſis aut excommunicatis, Sacramenta licitè petere poſſunt in caſibus notatis Tractatu de Sacramentis in genere, ubi quærimus an & quo in caſu liceat à malis Miniſtris Sacramenta recipere?

Q. 4. *Quæ ratio movit ad mutandam Eccleſiæ diſciplinam circa excommunicatos?*

R. Numerus excommunicationum à jure, vel ſententiæ generaliter latæ; qui multùm excreverat à decimo ſæculo, cùm anterioribus ſæculis excommunicatio non decerneretur, niſi per ſententiam particularem in eos, qui criminis convicti eſſent, vel propria confeſſione, vel aliorum teſtimonio, ut patet ex ſermone 351. aliàs hom. 50. Sanct. Auguſtini: in quo ſic habet: *nos verò quenquam à communione prohibere non poſſumus, quamvis hæc prohibitio nondum mortalis ſit, ſed medicinalis, niſi aut ſponte confeſſum, aut in aliquo ſive ſeculari, ſive Eccleſiaſtico judicio nominatum atque convictum.* Unde ſecundùm veterem Eccleſiæ diſciplinam, facile erat excommunicatos vitare, utpotè qui per ſententiam particularem nominatim eſſent damnati: Ex quo autem obtinuit uſus excommunicationis à jure; vel ſententiæ generaliter latæ, non ita conſtare potuit, quinam eſſent verè excommunicati. Hinc magna perturbatio in Eccleſia, & varia ſcandala; alii enim ex malitia, alii ex animi imbecillitate & levibus conjecturis temerè excommunicationis infamem notam inurebant. Hinc ſubditi ſegregabant ſe à Superioribus

bus tanquam de excommunicatione ſuſpectis; litigantes, exceptionem opponebant adversùs judicem actorem. &c. Ex quibus criminationibus magna in Republica Chriſtiana oriebatur perturbatio, cui Eccleſia opportunè occurrit per laudatam Conſtitutionem, *ad evitanda ſcandala*, in qua ita retinuit uſum excommunicationis à jure, & ſententiæ generaliter latæ, ut tamen ſanxerit nullum deinceps excommunicatum vitandum niſi per ſententiam particularem nominatim fuiſſet declaratus ac denuntiatus; ſicque ex ea parte veterem morem reſtituit.

Porrò cùm cenſura genericè ſumpta alia ſit latæ ſententiæ, alia ferendæ; alia à jure, alia ab homine: dubium non eſt, quin iſta diviſio cadat in excommunicationem; quia quæ conveniunt generi, ea conveniunt & ſpeciebus ſub ipſo contentis. Quanquam apud veteres nulla erat excommunicatio vel ſuſpenſio latæ ſententiæ, ſed ſolùm ferendæ.

Q. 5. *Excommunicatio abſolutè & indefinitè expreſſa ſive in jure, ſive in ſententia ab homine, eſtne intelligenda de minori, juxta hanc regulam Juris,* In pœnis benignior pars eſt accipienda?

R. Secundùm modernam Eccleſiæ diſciplinam intelligenda eſt de excommunicatione majore; ſic enim definiit Gregorius IX. cap. *Si quem*, de ſententia excommunicationis: *Si quem*, inquit, *ſub hac forma verborum; illum excommunico, vel hujus ſimili, à Judice ſuo excommunicari contingat, dicendum eſt eum non tantùm minori, quæ à perceptione Sacramentorum, ſed etiam majori, quæ à communione Fidelium ſeparat eſſe ligatum.* Laudata autem Juris regula locum

locum non habet, ubi lex aut conſuetudo contrarium declaravit.

Dixi, *ſecundùm modernam Eccleſiæ diſciplinam;* quia apud Veteres excommunicatio abſolutè pronuntiata nonnunquam intelligebatur de excommunicatione minori, ut patet ex Concilio Carthaginenſi quarto can. 24. relato diſt. 1. de conſecratione, cap. *Sacerdote*, in quo ſic habetur; *Sacerdote verbum in Eccleſia faciente qui egreſſus de auditorio fuerit, excommunicetur.* Pro culpa enim adeò levi excommunicatio major, quæ eſt pœna omnium graviſſima, decerni non poteſt.

§. V.

De definitione & effectibus excommunicationis minoris.

Q. 1. *Quomodo definitur excommunicatio minor?*

R. Definiri poteſt, cenſura, quâ baptizatus privatur participatione Sacramentorum, & paſſiva electione ad Dignitates & Beneficia Eccleſiaſtica. Colligitur ex cap. *Si celebrat*, tit. *de Clerico excommunicato*, in quo ſic habet Gregorius IX. *Si celebrat minori excommunicatione ligatus, licèt graviter peccet, nullius tamen notam irregularitatis incurrit; nec eligere prohibetur, vel ea, quæ ratione juriſdictionis ſibi competunt, exercere. Si tamen ſcienter talis electus fuerit, ejus electio eſt irritanda . . . . peccat autem conferendo Eccleſiaſtica Sacramenta, ſed ab eo collata virtutis non carent effectu; cùm non videatur à collatione, ſed participatione Sacramentorum, quæ in ſolâ conſiſtit perceptione, remotus.*

Ergo duo ſunt effectus minoris excommuni-

cationis, ſcilicet privatio perceptionis Sacramentorum, & paſſive electionis ad Beneficia.

Ergo peccat graviter minori excommunicatione ligatus ſcienter recipiens Sacramenta, aut Beneficia; quia in re gravi cenſuram violat. Non fit tamen irregularis, nec Beneficii proviſio eſt irrita, ſed ſolùm irritanda, ut expreſsè habetur laudato capite.

Ergo Sacerdos ligatus minori excommunicatione non violat cenſuram, nec peccat præcisè miniſtrando Sacramenta, aut conferendo Beneficia; quia minor excommunicatio non privat activa adminiſtratione Sacramentorum, & electione ad Beneficia. Peccaret tamen, ſi ſciens conferret Sacramenta aut Beneficia excommunicato excommunicatione minori; quia eſt contra jus naturale & divinum Sacramenta & Beneficia conferre indignis.

Ergo celebrans minori excommunicatione ligatus, eatenus peccat; quatenus Sacramentum recipit, non quatenus conficit.

Ergo electio, & proviſio ſeu collatio Beneficii facta excommunicato minori excommunicatione non eſt actu & de facto irrita, ſed irritanda duntaxat.

Ergo minor excommunicatio abſolutè ſpectata eſt pœna gravis, cùm privet Sacramentis, & ſeparet ab Euchariſtia; ſed minor dicitur tantùm comparatè ad excommunicationem majorem.

Q. 2. *Quam ob cauſam incurritur excommunicatio minor?*

R. Incurritur ob communicationem non criminoſam, ut ajunt, cum excommunicato non tole-

tolerato, cap. *Nuper*, de ſententia excommunicationis; Et cap. *A nobis*, de exceptionibus. Nec alia invenitur hujuſce excommunicationis cauſa in jure novo. Dico *in jure novo*; quia in veteri plures erant excommunicationes minores, ut jam obſervavimus.

Dixi, *ob communicationem non criminoſam*; quia ſi quis communicet in crimine criminoſo, ut ajunt, hoc eſt, in crimine, propter quod quis denuntiatus eſt excommunicatus, v. g. ſi ſuadeat excommunicato, ne reſtituat bona ſublata, propter quæ excommunicatus eſt, eandem excommunicationem incurrit, ex citato capite *Nuper*.

§. VI.

De definitione & effectibus excommunicationis majoris.

Q. 1. *Quomodo definitur excommunicatio major?*

R. Definitur, cenſura, qua baptizatus in vindictam gravioris delicti totaliter abſcinditur à corpore Eccleſiæ, habeturque ſicut Ethnicus & Publicanus.

Ergo major excommunicatio ſe habet ad alias cenſuras, ſicut totum ad partes; minori enim excommunicatione ligatus excluditur ſolùm à communicatione Fidelium in perceptione Sacramentorum & Beneficiorum: interdictus in celebratione divinorum Officiorum, perceptione quorundam Sacramentorum, & ſepultura Eccleſiaſtica: ſuſpenſus à communione Clericorum in obeundis ſacris miniſteriis. Excommunicatus verò, cùm ſit veluti membrum abſciſſum à cor-

pore Chriſti, quod eſt Eccleſia, conſequenter privatur omnibus bonis & juribus, quibus Fideles gaudent uti membra unius & ejuſdem corporis, ſcilicet Eccleſiæ.

Q. 2. *Quot ſunt majoris excommunicationis effectus?*

R. Quinque vulgò numerantur.

1. Excommunicatus etiam toleratus privatur communibus Eccleſiæ ſuffragiis, nimirum ſacrificiis, orationibus, indulgentiis, jejuniis, & aliis operibus ſatisfactoriis, quæ offeruntur nomine Eccleſiæ, ex cap. *Sacris*, tit. *de ſententia excommunicationis:* quin ex cap. *A nobis*, eodem titulo, colligitur nec orandum, nec ſacrificium offerendum pro excommunicato quantumcunque contrito, niſi priùs ab Eccleſia fuerit abſolutus. Quòd ſi ante abſolutionem morte fuerit præventus, prius abſolvendus eſt, quàm ſepultura Eccleſiaſtica donetur. Unde graviter peccaret Sacerdos, vel Clericus, qui tanquam perſona publica, & nomine Eccleſiæ ſacrificium vel horas canonicas directè offerret pro hujuſmodi excommunicato.

Dixi 1. *tanquam perſona publica & nomine Eccleſiæ;* quia licet cuilibet privato, etiam Sacerdoti celebranti, ex propria devotione preces, ſacrificium, & alia bona opera offerre pro excommunicati converſione.

Dixi 2. *directè;* quia cùm publicè oramus, & ſacrificia offerimus pro Eccleſiæ unione ac dilatatione; indirectè oramus pro infidelium, hæreticorum, & excommunicatorum converſione.

Privilegium tamen eſt diei Paraſceves ad alios dies non extendendum, ut publica oratio directè fiat

fiat pro hæreticis, ſchiſmaticis, & excommunicatis; eo enim die Eccleſia Chriſtum Dominum in cruce patientem pro omnium, etiam excommunicatorum ſalute, oculis fidelium ſolemniter exhibet.

2. Excommunicati, ſive tolerati, ſive non tolerati, extorres ſunt à Sacramentorum receptione & collatione.

Ergo ábſolutio ab excommunicatione præmitti debet abſolutioni à peccatis; alioquin graviter peccarent tum Sacerdos, tum pœnitens, niſi ignorantia aut inadvertentia excuſaret. Secus dicendum de abſolutione à ſuſpenſione; cùm enim hæc cenſura non privet ſuſpenſum à perceptione Sacramentorum, ſuſpenſus poteſt priùs abſolvi à peccatis, & admitti ad perceptionem Euchariſtiæ, quam abſolvatur à ſuſpenſione, propter quam, ſi reſervata ſit, ut ſupponitur, remittendus eſt ad Superiorem.

Ergo Sacerdos excommunicatus miniſtrans Sacramenta, præter grave peccatum, irregularitatem incurrit; quia violat cenſuram, excommunicatus verò Sacramentum recipiens, graviter quidem peccat, ſed nulla pœna Eccleſiaſtica afficitur.

3. Excommunicati, etiam tolerati; inhabiles ſunt ad Dignitates & Beneficia, ita ut eorum collatio ſit irrita, & prorſus nulla Sic enim definitur cap. *Poſtulatis*, tit. *de Clerico excommunicato. Reſpondemus*, inquit Innocentius III. *quòd cum excommunicatis communicari non debeat, Clericis excommunicationis vinculo innodatis, Eccleſiaſtica Beneficia conferri non poſſunt; nec illi valent ea licitè retinere, niſi forſitan cum eis fuerit miſericorditer diſpenſatum,*

 cùm

cùm ea non fuerint canonicè conſecuti. Illi verò, qui ſcienter illa Beneficia talibus contulerunt, tamdiu debent à Beneficiorum collatione ſuſpendi, donec ſuper hoc veniam conſequi mereantur, ut puniantur in hoc, in quo delinquere præſumpſerunt. Nec refert ſecundum Regni diſciplinam, quòd excommunicatus electus aut præſentatus ad Beneficium, ante collationem ab excommunicatione fuerit abſolutus. Iſthæc juris diſpoſitio extenditur ad penſionem Clericalem, cujus incapax eſt excommunicatus, ſecundùm communiorem ſententiam; quia excommunicatus, utpotè membrum ab Eccleſiæ corpore præciſum, nullam ab ea gratiam recipere poteſt.

Ergo excommunicatus, qui obtinuit Beneficium, aut penſionem Clericalem, fructus non poteſt percipere; & ſi perceperit, tenetur eos reſtituere, utpotè qui nullum ad eos jus habeat: Ergo nec poteſt Beneficium ante abſolutionem obtentum permutare, aut reſignare in favorem propter rationem mox allatam; quia nempe nullum jus ad illud habet.

Sed, quid ſi obtento Beneficio in excommunicationem lapſus fuerit?

R. Poteſt Beneficio privari, ſed eo ipſo non eſt privatus; non facit tamen fructus ſuos durante excommunicatione, ex cap. *Paſtoralis*, §. *Verum*, tit. *de appellationibus*; eoſque jure naturali reſtituere debet, niſi Sedis Apoſtolicæ gratia ipſi indulgeantur; aut bona fide fuerint conſumpti, nec iis ditior factus fuerit. Ita Suarez diſp. 13. ſect. 2. num. 4. & ſeq. ubi dicit communem hanc eſſe Theologorum & Canoniſtarum ſententiam. Et ratio eſt, quia fructus ſunt propter officium: atqui

atqui excommunicatus caret officio : Ergo & fructibus.

4. Excommunicatus etiam occultus & toleratus privatur omni ſpiritalis jurisdictionis uſu ; non poteſt ſine gravi peccato Miniſtros inſtituere, alios excommunicare, cap. *Audivimus*, cauſa 24. q. 1. leges ferre, in iis diſpenſare, ſicut nec in votis & juramentis, ſuam juriſdictionem alteri delegare, conferre Beneficia, ad ea eligere, aut præſentare. Validi tamen ſunt omnes illi actus quandiu toleratus eſt ; ſecùs, ſi ſit nominatim denuntiatus, & niminè toleratus.

5. Excommunicatis interdicitur omnis communicatio cum Fidelibus, circa quem excommunicationis effectum plura elucidanda occurrunt ſequenti paragrapho.

§. VII.

De communicatione excommunicatis prohibita tam in rebus ſacris, quàm civilibus.

Fideles inter ſe communicant, 1. in divinis Officiis : 2. in ſepultura : 3. in actionibus fori contentioſi, in quo ſunt vel Judices, vel actores, vel teſtes, vel Advocati, & Procuratores : 4. In familiari convictu, & quotidianæ ſocietatis uſu. Utrùm autem omnes excommunicati à qualibet hujuſmodi communicatione excludantur hìc examinare neceſsè. Itaque

Q. 1. *Omnes excommunicati excluduntur ne à communicatione Fidelium in Miſſæ ſacrificio, & aliis divinis Officiis ?*

R. Una eſt Theologorum & Canoniſtarum

ſententia, omnes excommunicatos, ſive tolera tos, ſive non toleratos à Miſſæ ſacrificio & aliis divinis officiis arceri graviterque peccare, ſi iis interfuerint. Probatur ex cap. *Alma*, quod eſt ultimum de ſententia excommunicationis in ſexto, ubi permittitur tempore interdicti localis publicè celebrari divina officia diebus ſolemnioribus, excommunicatis prorſus excluſis. *Miſſæ celebrentur*, inquit ſummus Pontifex, *& alia dicantur divina Officia, ſicut priùs, excommunicatis excluſis.* Et infrà: *Officia ſolemniter celebrentur, excommunicatis prorſus excluſis, ſed interdictis admiſſis.*

Q. 2. *Quid facto eſt opus, ſi in Eccleſia tempore divini Officii adfuerit excommunicatus publicus?*

R. 1. Si ſit toleratus, nec nominatim denuntiatus, non ſunt propthereà intermittenda divina Officia, nec Fideles peccant, aut minorem excommunicationem incurrunt ejuſmodi communicatione; quia ex Conſtitutione *Ad evitanda ſcandala*, excommunicati non ſunt vitandi, niſi nominatim denuntiati fuerint.

R. 2. Si excommunicatus ſit nominatim excommunicatus, monendus eſt à Sacerdote celebrante, ut exeat. Quòd ſi noluerit exire, 1. novam incurrit excommunicationem Papæ reſervatam, & alii, qui prohibent ne exeat. cap. *Gravis*, Clementina de ſententia excommunicationis 2. Aſtantes exire tenentur, aliàs peccarent graviter, communicando cum excommunicato vitando. 3. Celebrans ab altari recedere debet, ſi ad Canonem nondum pervenerit, ſecus, ſi inchoaverit; nam ſacrificium perficere debet uſque ad communicationem incluſivè, reliquumque

que Liturgiæ in loco ſecreto, putà in Sacrario, abſolvet.

Q. 3. *Excommunicatus vitandus, & ſacro Ordine inſignitus teneturne privatim recitare Horas Canonicas?*

R. Recitare tenetur, non quidem ut perſona publica, & ab Eccleſia deputata, cùm ſit exauctoratus; ſed ut privata: quia par non eſt, ut delinquens commodum reportet ex ſuo delicto. Attamen ei non licet adhibere ſocium, nec dicere, *Dominus vobiſcum;* cùm hæc verba non ſint privatæ perſonæ, ſed pertineant ad Sacerdotem & Diaconum. Quin Suarez & Navarrus eum pronuntiant irregularem, qui hiſce vocibus uteretur; ſed irregularitas ex delicto non contrahitur, niſi delictum illud ſit lethale. Quis autem peccatum lethale agnoſcet in materia tam levi?

Q. 4. *Excommunicatus privaturne Eccleſiaſtica ſepultura?*

R. Privatur, ſi nominatim ſit denuntiatus, ex cap. *Sacris*, de Sepulturis: *Sacris eſt Canonibus inſtitutum*, inquit Innocentius III. *ut quibus non communicavimus vivis, non communicemus defunctis... Unde ſi contingat interdum quòd vel excommunicatorum corpora per violentiam aliquorum, vel alio caſu in cœmeterio Eccleſiaſtico tumulentur, ſi ab aliorum corporibus decerni potuerunt, exhumari debent, & procul ab Eccleſiaſtica ſepultura jactari. Quòd ſi diſcerni non potuerunt, expedire non credimus, ut cum excommunicatorum oſſibus corpora extumulentur Fidelium:* ſed Eccleſia vel cœmeterium in utroque caſu reconciliari debet, ex cap. *Conſuluiſti*, tit. *de conſecr. Eccleſiæ:* Addo excommunicationem latæ ſententiæ Epiſcopo reſervatam incurrere, qui excommunicatum ſepeliunt

in loco ſacro, ex Clementina, cap. *Eos qui*, tit. *de Sepulturis* : non verò eos, qui honoris cauſa exequias proſequuntur : peccant tamen, qui cum excommunicato communicant. Sed iſthæc omnia poſt Conſtitutionem *Ad evitanda ſcandala*; extendi non debent ad excommunicatos toleratos, quamvis publicos.

Q. 5. *Communicatio in actionibus forenſibus & cæteris civilibus, eſtne prohibita omnibus excommunicatis?*

R. Affirmativè. De actionibus forenſibus habetur cap. *Decernimus*, tit. *de ſententia excommunicationis*, in ſexto, ubi Gregorius IX. vult à Judiciis repelli actores, patronos ac teſtes excommunicatos; & cap. *Pia*, quod eſt Concilii Lugdunenſis I. ſub Innocentio IV. tit. *de exceptionibus*, in quo ſic legitur, *Pia conſideratione ſtatuit mater Eccleſia, quòd majoris excommunicationis exceptio in quacumque parte judiciorum appoſita lites differat, & repellat agentes, ut ex hoc magis cenſura Eccleſiaſtica timeatur, communionis periculum evitetur, contumaciæ vitium reprimatur, & excommunicati (dum à communibus actibus excluduntur) rubore ſuffuſi ad humilitatis gratiam, & reconciliationis effectum faciliùs inclinentur.* De aliis verò actionibus civilibus dicitur c. *Si quem*, extrav. de ſententia excommunicationis, majori excommunicatione ligatos ſeparari à communione Fidelium. Hæc autem jure etiamnum vigent, cùm Martinus V. expreſsè declaret in Conſtitutione *ad evitanda ſcandala*, non intendere ſe excommunicatos, ſuſpenſos, & interdictos in aliquo relevare.

Ergo peccant excommunicati, ſive tolerati ſint, ſive non, dum extra caſus in jure exceptos, de

de quibus infra, communicant cum Fidelibus in actibus forenſibus & civilibus.

Q. 6. *Actus Judicis excommunicati ſuntne validi?*

R. Sunt validi, ſi ſit toleratus, ut patet ex laudata Conſtitutione, *ad evitanda ſcandala;* ſecùs, ſi toleratus non ſit, & nominatim denuntiatus, cap. *Ad probandum*, extrav. de re judicata: & Gloſſa in illud caput, *ſententia publicè excommunicati nulla eſt;* quia ſcilicet ſententia lata ſine juriſdictione caret effectu: atqui Judex nominatim denuntiatus excommunicatus privatur uſu juriſdictionis. Ergo.

Q. 7. *Peccantne Fideles, qui participant cum excommunicato in actionibus humanis tam forenſibus, quàm aliis civilibus?*

R. Diſtinguendum ut ſupra; ſi excommunicatus ſit toleratus, non peccant: ſecus ſi toleratus non ſit. Utraque reſponſionis pars probatur ex Conſtitutione *Ad evitanda ſcandala;* in ea quippe conceditur Fidelibus privilegium communicandi tantùm cum excommunicatis toleratis: ergo reſpectu non toleratorum vigent jura antiqua, cap. *Nuper*, extrav. de ſententia excommunicationis; cap. *Qui communicaverit*, quod eſt Concilii Carthaginenſis IV. relatum 11. qu. 3. cap. *Si quis*, quod eſt Concilii Toletani primi ibidem relatum.

Porrò actiones humanæ, in quibus communicare non licet cum excommunicatis non toleratis ſigillatim exprimuntur verſu ſequenti.

Os, orare, vale, communio, menſa negatur.

Os ſignificat confabulationes, allocutiones, ſive nutibus, ſive verbo, ſive ſcripto; & quælibet

bet amicitiæ ſigna, ut oſcula, quæ deneganda ſunt excommunicato non tolerato. *Orare*, declarat orationem cum excommunicato non fundendam, *Vale*, nequidem honorificam ſalutationem excommunicato adhibendam, v.g. aperiendo caput, ipſi aſſurgendo, &c. *Communio*, denotat omnem ſocietatem excommunicato denegandam, qualis habetur in communi habitatione, in contractibus, & aliis exercitiis. *Menſa*, ſignificat non comedendum cum excommunicato. Si tamen in hoſpitio v. gr. una eſſet menſa, unum cubiculum non cenſeretur peregrinus communicare cum excommunicato, ſi eidem menſæ accumberet, & in eodem cubiculo decumberet; modò ſeparatim ederet, nec ullam ſocietatem iniret cum excommunicato.

Dices: Matth. 18. excommunicatus aliter non eſt habendus, quàm Ethnicus & Publicanus: atqui communio civilis non denegatur Ethnicis: nam ex Apoſtolo 1. Corinth. 10. verſ. 27. *Si quis vocat vos infidelium, & vultis ire, omne quod apponitur vobis, manducate.* Chriſtus ipſe manducavit cum Publicanis, Matthæi 9. Ergo.

Diſtinguo majorem: excommunicatus non eſt aliter habendus, quàm Ethnicus jure divino, Concedo: jure Eccleſiaſtico, Nego majorem: nam Apoſtoli & eorum ſucceſſores prohibuerunt omnem cum excommunicatis communicationem; 1. Cor. 5. v. 11. *Scripſi vobis*, inquit Apoſtolus, *non commiſceri, ſi is qui frater nominatur, eſt fornicarius, avarus .... cum ejuſmodi nec cibum ſumere.* Et S. Joannes epiſtol. 2. de Hæretico ait. v. 10. & 11. *Nolite recipere eum in domum, nec ave ei dixeritis; qui*

qui enim dixerit illi, ave, communicat operibus ejus malignis.

Q. 8. *Quibus in caſibus jura permittunt communicare cum excommunicato non tolerato, in actionibus humanis?*

R. Omnes caſus in jure excepti hoc verſu continentur.

Utile, lex, humile, res ignorata neceſſe.

Per *utile* intelligitur utilitas ſive ſpiritalis, ſive temporalis, propter quam Fidelis poteſt communicare cum excommunicato, puta ut eum ad meliorem frugem reducat, ex cap. *cum voluntate*, extrav. de ſententia excommunicationis: ut debitum repoſcat; ut conſilium aut auxilium accipiat, ſi non ſit alius à quo accipere poſſit. Per vocem, *lex*, intelligitur matrimonium, propter quod licitum eſt conjugatis communicare inter ſe, quamvis alter eorum ſit excommunicatus non toleratus. Per *humile*, ſignificatur officium filiorum, ſervorum, & ſubditorum: qui tenetur obſequi parentibus, dominis, & ſuperioribus, licèt excommunicatis. *Per ignorata;* ſignificat excuſandum Fidelem, qui ex ignorantia vel inadvertentia communicat cum excommunicato. *Neceſſe* deſignat neceſſitatem tam excommunicati, quàm fidelis, propter quam jure naturali & divino tenemur auxilium præſtare proximo, v. g. neceſſaria alimenta miniſtrare, nudum veſtire, &c. Omnes illi caſus comprehenduntur cap. *Quoniam multos*, cauſa 11. qu. 3. in quo ſic habetur: *Apoſtolica itaque auctoritate ab anathematis vinculo hos ſubtrahimus, videlicet uxores, liberos, ſervos, ancillas, ſeu mancipia, necnon ruſticos ſervientes, & omnes*

omnes alios, qui non adeo curiales ſunt, ut eorum conſilio ſcelera perpetrentur, (id eſt, ſi tales ſunt qui non ſerviant in crimine) *& eos qui ignoranter excommunicatis communicant. Quicumque autem orator, ſive peregrinus, aut viator in terram excommunicatorum devenerit, ubi non poſſit emere, vel non habeat unde emat, ab excommunicatis accipiendi licentiam damus.*

Alius majoris excommunicationis effectus ſtatuitur à Gregorio IX. ſcilicet irritatio gratiarum Apoſtolicarum: *ipſo jure*, inquit c. 1. de Reſcriptis in ſexto, *reſcriptum vel proceſſus per ipſum habitus non valeat, ſi ab excommunicato, ſuper alio quàm excommunicationis vel appellationis articulo fuerit impetratum.* Sed ejuſmodi effectum hodie vix habere locum advertunt Suarez, Bonacina, & alii; quia ſummus Pontifex in ſuis reſcriptis præmittere ſolet abſolutionem ab omnibus cenſuris ad effectum gratiæ ab ipſo conceſſæ; ſicque excommunicatio gratiam à ſede Apoſtolica obtentam non irritat, niſi in reſcripto omiſſa ſit ejuſmodi formula.

Ergo, inquies, qui per reſignationem ſimoniacam Beneficium obtinuit in curia Romana ſub illa abſolvendi formula, *ad effectum* legitimè poſſidet illud Beneficium, nec dimittere tenetur.

Nego conſeq. quia talis proviſio eſt nulla, utpotè obreptitia, & contra mentem ſummi Pontificis obtenta: quis enim crederet ſummum Pontificem voluiſſe admittere reſignationem ſimoniacam? Abſolvit igitur *ad effectum* à cenſuris olim fortè contractis, quibus orator ligatum ſe non advertit. Quamquam Suarez, Sairus, Bonacina, & alii communiter docent ejuſmodi abſolutionem *ad effectum*, non extendi, 1. ad excommu-

municationem, in qua quis contumaciter per annum inſorduit, utpote qui ſuſpectus ſit de hæreſi, & adverſus eum procedere liceat, ſicut adversùs Hæreticos, ex Concilio Tridentino ſeſſ. 25. cap. 3. de reformatione. 2. Ad excommunicationem ob hæreſim contractam, juxta regulam Cancellariæ. Præter duos iſtos caſus, Sairus plures alios refert. lib. 2. c. 5. num. 13.

§. VIII.

De Monitoriis.

Abuſus, qui eſt parte impetrantium Monitoria frequenter obrepunt, & dubia quæ ex iiſdem Monitoriis naſcuntur plurima v. g. qui & in quibus caſibus teſtificari teneantur, exigunt ut de Monitoriis accuratiùs diſſeramus. Itaque

Q. 1. *Quid ſit Monitorium?*

R. Eſt mandatum Judicis Eccleſiaſtici, ſub excommunicationis pœna manifeſtandi auctores criminis Reipublicæ pernicioſi, vel gravioris damni proximo illati. Colligitur ex Concilio Tridentino ſeſſione 25. cap. 3. de reformatione, cujus verba operæ pretium eſt exſcribere. *Quamvis*, inquit, *excommunicationis gladius nervus ſit Eccleſiaſticæ diſciplinæ; & ad continendos in Officio populos valde ſalutaris; ſobriè tamen, magnaque circumſpectione exercendus eſt: cùm experientia doceat, ſi temerè, aut levibus ex rebus incutiatur, magis contemni, quàm formidari, & perniciem potiùs parere, quàm ſalutem. Quapropter excommunicationes illæ, quæ monitionibus præmiſſis ad finem revelationis, ut ajunt, aut pro deperditis ſeu ſubtractis rebus ferri ſolent, à nomine prorſus,* *præ-*

præterquam ab Epiſcopo decernantur : & tunc non aliàs, quàm ex re non vulgari, cauſaque diligenter ac magna maturitate per Epiſcopum examinata, quæ ejus animum moveat, nec ad eas concedendas cujuſvis ſecularis, etiam Magiſtratus, auctoritate adducatur. Conſonat Edictum regium, pro majori parte, datum efflagitante Clero Gallicano anno 1695. adversùs nonnullos Judices ſæculares, qui pro levioribus rebus Monitoria requirenda decernebant. Sic autem fert Edictum 2. 26. *Les Archevèques & Evèques; & leurs Officiaux ne pourront decerner des Minotoires que pour des crimes graves, & ſcandales publics; & nos Juges n'en ordonneront la publication que dans les memes cas, & lorſque l'on ne pourroit avoir autrement la preuve.*

Edictum concordat, pro maxima parte, cum Decreto Tridentino, nempe Concilium ſtatuit mandatum ad finem revelationis exire non poſſe, niſi à poteſtate Eccleſiaſtica, & pro gravibus cauſis, quando & non aliàs, veritas ſine ejus ope detegi non poteſt, Diſcordat autem in duobus capitibus: 1. juxta Concilium, Monitoria à ſolo Epiſcopo decerni debent; ſecundum autem Edictum, ab Officiali Epiſcopi decerni poſſunt. Quin in territorio Senatus Pariſienſis nonniſi ab Officiali concedi debent. 2. Concilium prohibet, ne Epiſcopus cujuſquam Judicis ſæcularis auctoritate adducatur ad concedenda Monitoria: contra verò, Edictum confirmat uſum in Regno receptum, ſcilicet nunquam decernenda Monitoria, niſi Judex ſæcularis priùs permiſerit recurrere ad extremum illud remedium; quia ipſius eſt invigilare paci ac tranquillitati Reipublicæ, quæ perturbari ſolet, cùm temerè

&minus

& minus circumſpectè ejuſmodi mandata publicè enuntiantur.

Q. 2. *Quid eſt Aggravatio? quidve Reaggravatio?*

R. Si conſulatur vetus Eccleſiæ doctrina, ſimplex excommunicatio privabat ſolùm communione Fidelium in rebus ſacris: aggravatio verò excommunicatum contumacem excludebat inſuper à communicatione civili; & hæc pœna propriè erat anathema, quod hodie ab excommunicatione non diſtinguitur, niſi penès ſolemnitatem, ut ſuprà diximus; cùm apud veteres eſſet pœna ſimplici excommunicatione major. Quòd ſi excommunicatus aggravatus obdurato corde permaneret, aggravationemque contemneret, decernebatur reaggravatio, qua Fideles ſub anathemate prohibebantur communicare, etiam in civilibus, cum ejuſmodi aggravato. Hanc pœnarum diſtinctionem diſertè tradunt antiqui libri rituales, habeturque in Concilio Turonenſi anno 1239. *Prohibemus*, inquiunt Patres, *ne Prælati Eccleſiarum excommunicationis ſententias præcipitare præſumant; ſed cum maturitate & legitimis monitionibus, & competentibus intervallis, niſi negotium claritatem deſideret; & niſi periculum ſit in mora, & tunc hoc ordine procedatur, ut* 1. *delinquentes excommunicentur, poſtea creſcente contumacia, cum pulſatione campanarum, & aliis ſolemnitatibus ſententia aggravetur; & niſi excommunicati ad gremium Eccleſiæ redierint, euntes ad mercata, & coquentes ad furna, molentes ad molendina excommunicentur: poſtmodum participantes in cibo, & potu anathematis ſententiæ ſupponantur.*

Verùm juxta hodiernam diſciplinam difficile eſt definire quid ſit aggravatio, quid reaggrava-

tio, quamve pœnam excommunicationi hodiernæ ſuperaddant; namque 1. excommunicatus nominatim denuntiatus excluditur ab omni communicatione Fidelium, tum in ſacris, tum in civilibus: & ubique eſt vitandus ſub pœna excommunicationis, non quidem majoris, ut jure antiquo; ſed minoris. 2. juxta hodiernam diſciplinam, excommunicati, ſive occulti, ſive publici, non ſunt vitandi, niſi ſint nominatim denuntiati: attamen Officiales, quos nec nominant, nec denuntiant, eos ſæpè declarant excommunicatos, aggravatos, & reaggravatos; *excommunicamus*, inquiunt, *aggravamus & reaggravamus.* Fallor, ſi omnes Officiales intelligant vim & ſenſum hujuſmodi ſententiarum; quid addat aggravatio ſupra excommunicationem hodiernam, & reaggravatio ſuper aggravationem. Quare expetendum videtur, ut Epiſcopi in ſuis ſtatutis, & in libris ritualibus exponant quod ſit diſcrimen inter triplicem illam pœnam, ſtatuantque ubi & quando eorum Officiales procedent ab excommunicatione ad aggravationem, & ab aggravatione ad reaggravationem.

Q. 3. *Quid obſervare debet Parochus, cum Monitoria ad ipſum diriguntur?*

R. 1. Exponet ex iis, quæ tradidimus paragrapho quarto, quàm formidanda ſit & ſollicitè cavenda excommunicatio. 2. Exprobrabit eorum crudelitatem, qui ex appetitu vindictæ, vel levibus ex rebus Monitoria poſtulant, illos ſimiles dicit Gerſonius Oratione habita in Concilio Remenſi an. 1408. ei, qui, *ut muſcam abigeret à fronte proximi, ictu ſecuris excerebravit eum.* Fevretus l.7. c.2. refert ſenatúſconſulta, quibus abuſiva declarantur Monitoria

ad

ad reſarciendum damnum triginta libellarum. Romæ non promulgantur Monitoria, niſi damnum illatum æſtimari poſſit 150. libellis. Sed iſta penſanda ſunt judicio viri prudentis, nam 150. libellæ videntur quid leve reſpectu divitis, cum 80. ſint quid grave reſpectu pauperis. Quòd ſi Parochus certò deprehendat Monitorium obreptitiè fuiſſe obtentum, Epiſcopum vel Officialem monebit, impetrantem nullum, aut ferè nullum pati damnum. 3. Monitoria non promulgabit diebus ſolemnioribus, v. g. Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Purificationis, &c. 4. Monitorium leget voce alta, diſtincta, non feſtinanter, ſed interjecta morula inter ſingulos articulos, de quibus eſt conqueſtus, ut omnes facilè percipiant quid ipſis imperetur. Quando verò teſtimonia excipiet, cavebit, ne quis manifeſtet alia, quàm quæ ad Monitorium pertinent. 5. Exponet Monitorium ligare auctorem criminis & teſtes, ſed diverſo modo: auctorem quidem ut ſatisfaciat ſub pœna excommunicationis; neque enim prodere ſe tenetur: teſtes verò, ut illum manifeſtent ſub eadem excommunicationis pœna. Docebit errare eos, qui exiſtimant nec auctorem criminis, nec teſtes teneri parere Monitorio, donec feratur excommunicationis ſententia; Monitorium enim cùm ſit legitimum Superioris mandatum, per ſe vim habet obligandi ſubditos ſub gravi peccato, cujus reos ſe conſtituunt, qui non obtemperant; ita ut excommunicatio, quæ aliquando poſt Monitorium decernitur, ſit juſta pœna peccati eorum, qui ſine legitima cauſa Monitorio non paruerunt.

Q. 4. *Danturne legitimæ cauſæ non parendi Monitorio?*

R. Plures dantur, namque excuſantur

1. Qui non poſſunt manifeſtare ſine periculo vitæ, famæ, & gravioris damni; quia leges humanæ non obligant cum tanto diſpendio: illi tamen curare debent, ut alia via damnum patienti fiat ſatis.

2. Conſanguinei & affines, aliàs vix ſtaret ſocietas humana. Quouſque autem extendatur illud privilegium, non conveniunt Theologi: alii illud limitant ad ſecundum gradum incluſivè; alii extendunt ad quartum gradum incluſivè. Nihil certius in iſta controverſia definiri poteſt, quàm ſi dicatur, eum qui per Judicem eximeretur à teſtimonio ferendo, non teneri revelare; quia Monitoria eo fine duntaxat promulgantur ut crimen probari poſſit in foro contentioſo. Quare ſi conſanguineus aut affinis in tertio vel quarto gradu non teneatur ibidem teſtimonium ferre; nec tenetur etiam vi Monitorii quidquam patefacere, niſi ſalus Reipublicæ verſetur in periculo; v. g. propter hæreſim occultè graſſantem, vel patriæ proditionem, nec ſint alii teſtes, qui rem manifeſtent; bonum enim publicum præferendum eſt privato, & hæc exceptio extendi debet ad primum caſum, & ad pleroſque ex ſequentibus.

3. Excuſantur quibus delictum revelatum eſt cauſa capiendi conſilii, ut Advocati, Procuratores, Theologi, Medici, Obſtetrices, fidus amicus, niſi iſtæ perſonæ id ſcirent alia via.

Sed quid ſi amicus rem didicit ab amico ſub ſecreto naturali, non tamen conſilii capiendi cauſa?

R. Cum

R. Cum Sanct. Thoma 2. 2. quæſt. 70. art. 1. ad 2. revelare tenetur, ſi revelatio ejus ſit neceſſaria ad avertendum grave alterius damnum; *Quæ homini ſunt commiſſa in ſecreto per confeſſionem*, inquit Sanctus Doctor: *nullo modo debet teſtimonium ferre: quia hujuſmodi non ſcit ut homo, ſed tanquam Dei Miniſter: & majus eſt vinculum Sacramenti quolibet hominis præcepto. Circa verò ea, quæ aliter homini ſub ſecreto committuntur, diſtinguendum eſt; quandoque enim ſunt talia, quæ ſtatim cùm ad notitiam hominis venerint, homo ea manifeſtare tenetur, putà ſi pertinent ad corruptionem multitudinis ſpiritualem, vel corporalem, vel in grave damnum alicujus perſonæ.*

Dices; obediendum non eſt Prælato, qui præcipit aliquid contra jus naturale & divinum; *obedire enim oportet Deo magis, quàm hominibus*, Act. 5. atqui jure naturali & divino ſervari debet ſecretum: ergo quæ accepit quis ſub ſecreto, *nullo modo*, inquit S. Thomas cit. articulo ad ſecundum, *tenetur ea prodere, etiam ex præcepto Superioris.*

Diſtinguo minorem: jure naturali & divino oportet ſervare ſecretum, ſi ſervari poſſit abſque gravi damno vel proximi, vel etiam ejuſdem, qui illud credidit, Concedo: ſecus, Nego minorem; jure enim naturali ac divino tenemur opem ferre laboranti, & avertere malum ipſi imminens: *eripite pauperem, & egenum de manu peccatoris liberate*, Pſal. 81. *mandavit illis* (Deus) *unicuique de proximo ſuo*, Eccleſ. 17. atqui ſecretum in circumſtantiis, de quibus eſt ſermo, valde noxium eſſet tum proximo, tum ei, qui illud credidit; foveret enim injuſtam ejus contumaciam. Laudatur Medici charitas, qui ægrum ligat, & pu-

 tridum

tridum ac noxium ejus membrum abſcindit; cùm tamen injuſtum ſit ac crudele quenquam ſine cauſa mutilare.

Utrùm autem famuli ac domeſtici eximantur ſicut conſanguinei, & alii ſecretorum participes, diſputant Theologi: alii negant, ut Eveillonus cap. 23. art. 2. parag. 3. de excommunicatione: alii affirmant. Hæc poſterior ſententia abſolutè & univerſaliter ſumpta probabilis non eſt; Judex enim ſæcularis domeſticos ſub ſacramento cogit teſtimonium ferre de homicidio in familia patrato, de ſupellectili ſubtracta poſt domini ſui obitum. Cùm ergo Monitorium tendat ad ſuppeditanda teſtimonia in lite apud Judicem pendente, ſtandum eſt praxi fori contentioſi, in quo ſi famulorum ac domeſticorum exceptio non admittatur, hi parere debent Monitorio. Ratio tamen habenda eſt gravis damni, quod famulus ex revelatione pateretur, ut ſupra obſervavimus.

4. Si crimen eſt omnino occultum, qui illius conſcius eſt, tenetur auctorem priùs monere, juxta ordinem correctionis fraternæ, Matth. 18. *corripe illum inter te & ipſum ſolum*, modò tamen ſit ſpes emendationis. Quòd ſi auctor criminis damnum reſarciat, teſtis non debet illum manifeſtare. Idem dicendum, ſi auctor damni rei familiaris anguſtia illud reſarcire non poſſit; ſed debitum aſſecurare debet.

5. Si conſtet eum, adversùs quem promulgatur Monitorium, bona ſubtracta juſto titulo poſſidere, v. g. juſta compenſatione, præſcriptione legitima, graviter peccaret, qui occaſione Monitorii illum manifeſtaret.

6. Quan-

6. Quando promulgatur Monitorium propter damnum à pluribus illatum, putà propter vineam aut ſylvam devaſtatam, qui novit Titium ſeparatim ab aliis unum aut alterum racemum, vel minutum aliquod lignum inde abſtuliſſe, non ſine gravi peccato Titium denuntiaret, quia præterquamquòd peccatum Titii, utpote leviſſimum non ſit materia excommunicationis, illum periculo gravioris damni exponeret, nempe reſarciendi totum damnum in vinea aut ſylva illatum; in foro enim externo Titius præſumi poſſet cauſa totius damni, & ad illud reparandum cogi. Tenetur tamen Titius ſub gravi peccato & pœna excommunicationis, illud leviſſimum quod abſtulit reſtituere; Monitorium enim meritò promulgatur ad reſarciendum grave damnum ex pluribus minimis partibus conflatum: non reſarciretur autem, ſi nullus minimam à ſe ablatam partem refunderet. Quòd ſi Titius conjunctim cum aliis, & quaſi communi conſilio vineam aut ſylvam depopulatus eſt, graviter peccavit, teneturque de toto damno defectu aliorum; & niſi illud reparet, denuntiandus eſt vi Monitorii.

7. Qui per plateas ab hominibus incognitis, nec fide dignis audivit crimen à Titio fuiſſe perpetratum, non tenetur denuntiare; quia ejuſmodi denuntiatio nullam in judicio faceret fidem. Si autem à fide digno audivit, & iſte denuntiat; non tenetur denuntiare, quia ejus teſtimonium nihil adderet.

Q. 5. *Qui non habuit unde reſtitueret, cùm Monitorium promulgabatur, ſi venerit poſtea in pinguiorem fortunam, tenebiturne reſtituere ſub excommunicatione?*

R. Tenebitur; quia præceptum ſemper durat; niſi qui Monitorium conceſſit, extremum diem clauſerit, aut ab officio amotus fuerit; quia excommunicatio illa eſt ab homine: cenſura autem ab homine expirat illius morte, qui eam tulit.

Q. 6. *Clerici in cauſa ſanguinis tenenturne denuntiare?*

Negat Sanct. Thomas 2. 2. qu. 70. art. 1. ad 3. *ſecundùm Juris ordinem*, inquit, *compelli non poſſunt* (Miniſtri altaris) *ad ferendum teſtimonium in cauſa ſanguinis.* Ultramontani Theologi & Canoniſtæ communiter eandem tuentur ſententiam, pronuntiantque irregularem fore Clericum, ex cujus teſtimonio mors aut mutilatio ſequeretur. Quin Concilium quartum Mediolanenſe vetat, ne concedantur Monitoria in cauſis criminalibus. Plures libri rituales præſcribuntur decernenda cum hac clauſula, *dummodo civiliter procedatur, non criminaliter.* Laudatur etiam Bulla Pii V. in qua ſtatuit Monitoria ſolùm decernenda in cauſis civilibus: *aliàs*, inquit, *in nihil revelationes præfatæ eiſdem* (impetrantibus) *ſuffragentur in judicio, vel extra: nullum prorſus fidem faciant, quemquamve afficiant.*

Verùm in Galliis Clerici licite & abſque periculo irregularitatis ferunt teſtimonium in cauſis ſanguinis, ad idque coguntur auctoritate Judicis ſæcularis. Et meritò quidem: *nam in civilibus*, inquit Oſtienſis in ſumma lib. 2. c. de teſtibus cogendis, *offenditur principaliter privata utilitas tantùm; ſed in criminalibus Deus offenditur, Reſpublica læditur; proximus corrumpitur, obedientes opprimuntur, & propter bonum obedientiæ puniuntur; inobedientes præmiis afficiuntur, & de ſuis malitiis gloriantur; nocens abſolvitur,*

vitur, *& innocens condemnatur*, *niſi teſtes compellantur*, *& crimina puniantur.* Atque ob eandem rationem uſus apud nos ubique obtinuit, ut decernantur Monitoria pro criminibus detegendis, favetque Concilium Tridentinum ſeſſ. 25: cap. 3. de reform. in quo ſic habet : *in cauſis quoque criminalibus licebit judici hoc ſpirituali gladio in delinquentes uti.* Quia, ut dicitur cap. *Prælati*, de homicidio, in 6. *per impunitatis audaciam fiunt*, *qui nequam fuerant*, *nequiores.* Ex quibus conſtat Clericos teneri parere Monitoriis in cauſis criminalibus; nec Judicem, qui ea conceſſit, nec Clericos reos manifeſtantes, fieri irregulares, ſi reus morte plectatur : cùm ad eam nonniſi remotè & præter intentionem concurrant.

Q. 7. *Monitorium*, *quod in aliqua Parochia promulgatur*, *obligatne vicinos*, *qui de illo audierunt?*

R. Diſtinguendum eſt : ſi vicini ſint alterius Diœceſis, non obligantur vi Monitorii ; quia ſubditi non ſunt juriſdictionis Prælati, qui Monitorium conceſſit : ſecus, ſi ſint ejuſdem Diœceſis, ſubſintque juriſdictioni auctoris Monitorii; quia ejus mandatum non dirigitur ad ſolos Parochiæ incolas, ſed ad eos omnes, qui conſcii ſunt eorum, quæ in Monitorio continentur.

Q: 8. *Qui*, *cùm teneatur denuntiare*, *non denuntiat*, *obligaturne ad reſtituenda damna ex proprio ſilentio ſecuta?*

R. Affirmat Avila 2. parte cap. 5. diſp. 4. dubio 3. concluſione 8. & pro ſua ſententia laudat Sotum lib. 5. de juſtitia quæſt. 1. & Navarrum in Manuali cap. 17. num. 134. Eminentiſſimus quoque Cardinalis le Camus, Epiſcopus Gratianopolitanus, in ſuis ſtatutis, vult Parochos docere

hancce ſententiam. Et ratio eſt, quia conquerens per præceptum Judicis tum ſæcularis, tum Eccleſiaſtici, acquirit jus in eos, qui teſtimonio ſuo ipſi ſuccurrere queunt, poteſtque ab eis exigere, ut ſibi ferant auxilium.

§. IX.

De Interdicto.

Q. 1. *Quid eſt interdictum?* R. Eſt cenſura privans baptizatum aliquibus Sacramentis, omnibuſque Officiis divinis, & ſepultura Eccleſiaſtica. Colligitur ex cap. *Quod in te*, de pœnit. & remiſſ. & cap. *Non eſt vobis*, tit. *de ſponſalibus.*

Ergo interdictum non privat omnibus Eccleſiæ bonis, nempe omnibus Sacramentis, & communione Fidelium, ſaltem in civilibus; nec per interdictum etiam nominatim denuntiatus eſt vitandus, niſi in Officiis divinis. Sed ad pleniorem definitionis intelligentiam

Q. 2. *Quotuplex eſt interdictum?*

R. Triplex; locale ſcilicet, perſonale, & mixtum.

Locale directè cadit in locum, ne in eo Officia divina celebrentur, ſaltem publicè; neve quiſquam ibidem ſepeliatur, itaut nec incolæ loci, nec peregrini in loco interdicto poſſint audire Officia divina, aut ſepeliri; ſed alibi audire & ſepeliri poſſunt, dummodò ipſimet non ſubjaceant interdicto perſonali.

Perſonale afficit ipſas perſonas, ita ut non ſolùm in loco interdicto, ſed in alio quovis loco officia

officia divina audire non poſſint, nec in ullo loco ſacro ſepeliri.

Interdictum mixtum conflatur ex locali & perſonali, directèque afficit locum & perſonas, ac proinde omnes interdicti localis & perſonalis habet effectus mox recenſitos.

Q. 3. *Quomodo ſubdividuntur interdictum locale, & interdictum perſonale?*

R. Subdividuntur in generale, & ſpeciale.

Locale interdictum generale eſt interdictum, quo interdicitur Regnum, Provincia, civitas, villa: ſpeciale, quo interdicitur aliquis locus ſpecialis v. g. aliqua Eccleſia, vel aliquæ ex iis, quæ ſunt in civitate, ex cap. *Cùm in partibus*, tit. *de verborum ſignificatione.*

Ergo quando interdicuntur Eccleſiæ civitatis, non vero ipſa civitas, eſt interdictum locale ſpeciale poſſuntque divina Officia celebrari extra Eccleſias in illa civitate. Sed interdicta aliqua Eccleſia, cœmeterium ipſi contiguum, hoc eſt, cujus extrema Eccleſiam contingunt, eſt etiam interdictum; quia acceſſorium ſequitur principale: contra verò interdicto cœmeterio, non cenſetur Eccleſia interdicta.

Dixi, *cœmeterium ipſi contiguum;* ſi enim ejus extrema non contingunt Eccleſiam interdictam, non eſt interdictum.

Generale interdictum perſonale eſt, quo interdicuntur omnes perſonæ Regni, civitatis, &c. ſpeciale verò perſonale, quo interdicuntur aliquæ Regni, civitatis, &c. perſonæ, putà familia, collegium, &c.

Q. 4. *Poſito interdicto generali locali, cenſenturne perſonæ interdictæ?*

R. Mi-

lantes interdictum locale ſint à jure communi, non autem ab homine; jus autem commune ligat omnes, etiam Superiorem. Hinc ipſe excommunicans tenetur vitare quos à ſe excommunicatos nominatim denuntiavit. Pœnæ verò in violantes interdictum perſonale ſunt ab homine, qui in ſe ipſum, aut æqualem, ſed ſuperiorem non habet vim coactivam; ſed ſolùm in ſibi ſubditos.

Q. 8. *Quam ob cauſam decerni poteſt interdictum?*

R. Propter gravem culpam, vel propriam, vel alienam, ſive interdictum ſit locale, ſive perſonale: v.g. ob culpam Univerſitatis, vel domini temporalis, interdicuntur ſingula Univerſitatis membra, vel terræ & perſonæ domini ſubditæ, ex cap. *Si ſententia*, de ſententia excommunicationis in ſexto. Culpa autem debet eſſe gravis, & contraria bono publico: nam Extravag. *Providè*, de ſententia excommunicationis, locale interdictum generale ab Epiſcopo decerni non poteſt propter debitum pecuniarium.

Ergo innocentes ligari poſſunt generali interdicto, ſive locali, ſive perſonali.

Dices: interdictum, utpote cenſura, eſt pœna ſpiritalis: atqui injuſtum eſt innocentem affici pœna ſive ſpiritali, ſive temporali. Ergo

Diſtinguo majorem: eſt pœna reſpectu domini delinquentis, qui punitur in ſuis ſubditis, Concedo: reſpectu eorum, qui ad ipſum pertinent, Nego majorem. Itaque interdictum in innocentibus propriè eſt pœna domini delinquentis, & afflictio quædam juſta de cauſa ſubditis innocentibus inflicta in vindictam criminis perpetrati ab iis, qui ipſis præſunt. Porro ex regula juris

in

in ſexto, *ſine culpa*, *niſi ſubſit cauſa*, *nullus eſt puniendus.*

Q. 9. *Quot ſunt effectus interdicti?*

R. Tres, ſcilicet privatio quorundam Sacramentorum, Officiorum divinorum, & Eccleſiaſticæ ſepulturæ. Patet ex allata interdicti definitione habeturque cap. *Alma Mater*, & cap. *Si civitas*, de ſententia excommunicationis in ſexto.

Q. 10. *Quibus Sacramentis privat interdictum?*

R. Jure tam novo, quàm veteri, non licet Sacramentum Ordinis conferre in loco interdicto, etiamſi ordinans vel ordinatus non ſit interdictus. Quòd ſi alteruter ſit interdictus, nequidem in loco non interdicto ordinatio celebrari poteſt ex cap. *Non eſt vobis*, de ſponſalibus, ubi ſolùm permittuntur Sacramenta Pœnitentiæ & Euchariſtiæ, & cap. *Alma*, de ſententia excommunicationis in ſexto, in quo Bonifacius nihil immutavit circa Sacramentum Ordinis, quamvis de jure antiquo multum relaxaverit.

Sacramentum Extremæ Unctionis, cap. *Quod in te*, de pœnit. & remiſſ. denegatur omnibus, etiam Clericis & Religioſis, etiamſi interdictum locale ſervaverint, nec perſonaliter ſint interdicti; quam pœnam non minuit Bonifacius cit. cap. *Alma.*

Quod ſpectat matrimonium, diſtinguendum eſt; ſi ſpectetur ut merus contractus, celebrari poteſt in loco interdicto, etiam ab interdictis; ſi verò ſpectetur ut Sacramentum à Sacerdote miniſtrandum, ut contendunt plures Theologi, jure antiquo prohibebatur, cùm pertineat ad Officium divinum, ſed jure novo, cit. cap. *Alma*, nuptiæ benedici poſſunt in loco interdicto, modò

dò nubentes non ſint excommunicati & interdicti, & illa benedictio fiat ſubmiſſa voce, & januis clauſis. Excipiuntur tamen nonnulli dies ſolemnes, quibus divina Officia ſolemniter celebrari poſſunt, juxta laudatum caput *Alma:* ergo & nuptialis benedictio.

Sacramentum Euchariſtiæ jure antiquo & novo miniſtrari non poteſt, niſi in mortis periculo, exceptis quibuſdam diebus ſolemnibus, de quibus poſtea.

Sacramentum pœnitentiæ jure antiquo non licebat conferre, niſi conſtitutis in mortis periculo, cap. *Quod in te*, de pœnit. & remiſſ. & cap. *Non eſt vobis*, de ſponſalibus: ſed jure novo, cap. *Alma*, licet illud conferre etiam ſanis, quoties libuerit, exceptis excommunicatis, & iis, qui dederunt cauſam interdicto, vel qui ſuo conſilio & favore concurrerunt ad delictum, propter quod lata eſt ſententia interdicti.

Baptiſmum ſemper licuit miniſtrare ſolemniter non ſolùm pueris, ſed etiam adultis, etiam ſanis, ex cap. *Quoniam*: de ſententia excommunicationis in ſexto, ubi permittitur conficere chriſma die Cœnæ Domini. Idem dicendum de Confirmatione, quæ eſt Complementum Baptiſmi.

Q. II. *Quid intelligitur nomine divinorum Officiorum?*

R. Omnis actio ab Eccleſia ordinata ad uſum Ordinum, Sacramentorum, Sacramentalium, & preces ejus nomine fundendas, quales ſunt Horæ Canonicæ.

Ergo celebratio Miſſæ, collatio Ordinum etiam minorum, benedictiones nuptiarum, aquæ, cereorum die Purificationis, veſtium Sacerdotalium,

talium, ſolemnis etiam benedictio Epiſcopalis, non verò ſimplex in ſententia plurium Theologorum, per interdictum ſunt prohibitæ.

Ergo tempore interdicti poteſt benedici menſa etiam ab interdictis; poſſunt etiam tam Laici, quàm Clerici, fundere preces privatas, v. g. recitare Pſalmos, Litanias &c. quia iſta non ſunt ordinata ab Eccleſia, nec peraguntur tanquàm ab ejus Miniſtris. Quin Clerici tenentur privatim penſum Horarum Canonicarum perſolvere: debent tamen omittere verſiculum, *Dominus vobiſcum;* quia brevis illa oratio eſt actus hierarchicus, qui ex regulis Breviarii Romani debet prætermitti ab eo, qui non fuerit ſaltem Diaconus.

Q. 12. *Omnia Officia divina itane probibentur tempore interdicti, ut nulla peragere liceat?*

R. Præter Sacramenta, quæ mox diximus tunc licitè adminiſtrari, 1. cap. *Permittimus*, de ſententia excommunicationis, conceditur ſemel in hebdomada Miſſam ſubmiſſa voce celebrare ad renovandam Euchariſtiam, quæ ſervari debet pro infirmis; ita tamen ut januæ ſint clauſæ, campanæ non pulſentur, excludantur excommunicati & interdicti. 2. cum eadem cautione Clerici duo, aut ad ſummum tres, jure antiquo convenire poterant ad perſolvendas Horas Canonicas, ſed ſubmiſſa voce & ſine cantu, cap. *Quod in te*, de pœnit. & remiſſ.

Q. 13. *Quid circa buncce ſecundum interdicti effectum relaxavit Bonifacius VIII. laudato cap.* Alma?

R. 1. Permiſit ut non ſolùm duo aut tres, ſed omnes Clerici ſimul convenire poſſint in Eccleſiam, (modò tamen non ſit ſpecialiter interdicta)

ſta) ad Miſſas celebrandas, & alia Divina Officia; ſed ſubmiſſa voce, januis clauſis, non pulſatis campanis, & excluſis excommunicatis ac interdictis; nam Clerici perſonaliter interdicti cum aliis convenire non debent.

Dixi, *Clerici*, quia Laicis nihil indultum eſt hac Conſtitutione; propter Laicos quippe excludendos præcipit ſummus Pontifex citato capite *Alma*, ut omnia ſubmiſſa voce & clauſis januis peragantur.

R. 2. Citato capite *Alma:* indulgetur, ut in quatuor præcipuis ſolemnitatibus, ſcilicet Natalis Domini, Paſchæ, Pentecoſtes, & Aſſumptionis Beatæ Virginis, Divina Officia celebrentur ſolemniter, januis apertis, alta voce, pulſatis campanis, excommunicatis prorſus excluſis, admiſſis verò interdictis. Hoc privilegium extendit Martinus V. ad Feſtum Corporis Chriſti, Eugenius IV. ad totam hujus Feſti Octavam; Leo X. ad Feſtum Conceptionis Beatæ Virginis, & ad ejus Octavam.

Q. 14. *Per interdictum privaturne Clericus uſu Eccleſiaſticæ Juriſdictionis?*

R. Minimè, etiamſi ſit perſonaliter interdictus, ac nominatim denuntiatus; quia per interdictum prohibentur ſolùm Divina Officia, Sacramenta, & Eccleſiaſtica ſepultura; atqui uſus juriſdictionis ad nullum horum revocari poteſt, niſi ſit cum aliqua ſolemnitate, quæ ad Officium Divinum pertineat.

Q. 15. *Omnes interdicti carentne Eccleſiaſtica ſepultura?*

R. 1. Carent, ſi ſint perſonaliter interdicti, ex cap. *Is cui*, de ſententia excommunicationis in

ſexto, ubi generaliter dicitur: *Is cui eſt interdictus ingreſſus Eccleſiæ, ſi durante interdicto decedat, non debet in Eccleſia, vel cœmeterio Eccleſiaſtico, niſi pœnituerit; ſepeliri.*

R. 2. Qui non ſunt perſonaliter interdicti, nec cauſam culpabilem dederunt interdicto, ſive ſint Clerici, ſive Laici, ſepeliri poſſunt in loco ſacro non interdicto; quia, ex dictis, qui non ſunt perſonaliter interdicti, non tenentur ſervare interdictum locale in locis non interdictis.

R. 3. Clerici qui non ſunt perſonaliter interdicti, nec cauſam culpabilem dederunt interdicto, ſervaveruntque interdictum; ſepeliendi ſunt in loco ſacro etiam ſpecialiter interdicto, ſi non ſit alius non interdictus; ſed cum ſilentio, ſine pulſatione campanarum, & abſque ſolemnitate, cap. *Quod in te;* de pœnitentiis & remiſſionibus: ſed jure novo cap. *Alma*, poſſunt ſepeliri cum Miſſa & Officio defunctorum, ſubmiſſa tamen voce, & januis clauſis.

Dixi, *Clerici*, nam Laici, niſi gaudeant ſpeciali privilegio, non poſſunt ſepeliri in loco ſacro interdicto tempore interdicto, cùm lex ſolis Clericis illud privilegium concedat.

Q. 16. *Lex illa eſtne extendenda ad pueros carentes uſu rationis?*

R. Affirmativè; quia etiamſi non ſint capaces præcepti, nec proinde interdicti perſonalis, non poſſunt tamen ſepeliri in loco ſacro interdicto, utpotè qui ſit incapax recipiendi cadaveris.

Q. 17. *Qua plectitur pœna, qui violat interdictum?*

R. Diſtinguendum eſt: ſi violet audiendo Officia Divina, peccat quidem mortaliter, ſed nul-

lam

lam incurrit pœnam; ſi autem violet exercendo actum Ordinis, v. g. celebrando Divina Officia, fit irregularis; ex cap. *Is, cui* de ſententia excommunicationis in ſexto.

Q. 18. *Quodlibet interdictum habetne ſemper recenſitos tres effectus?*

R. Si interdictum, ſive locale, ſive perſonale, abſolutè & indeterminatè feratur, habet omnes interdicti effectus, locale quidem circa locum, perſonale circa perſonam. Quòd ſi interdictum perſonale ſit tantùm ab aliqua actione determinata, interdictus poteſt aliam exercere, in qua actio prohibita non continetur, v. g. ſi interdicitur ab Altaris miniſterio, licitè poteſt confeſſiones excipere. Sed interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ, non poteſt in ea audire aut celebrare divina officia; quia hoc poſterius primum includit.

§. X.

De Suſpenſione.

Q. 1. *Quid eſt ſuſpenſio?*

R. Eſt cenſura, qua Clerico prohibetur uſus Ordinis, Officii, & Beneficii.

Dicitur 1. *qua Clerico prohibetur;* quæ voces denotant ſolum Clericum eſſe ſuſpenſionis ſubjectum.

Dicitur 2. *prohibetur uſus Officii, & Beneficii,* ut diſtinguatur ſuſpenſio à depoſitione: per depoſitionem enim Clericus ſpoliatur poteſtate juriſdictionis, & ipſo Beneficii titulo; per ſuſpenſionem verò ipſi ſolùm prohibetur uſus juriſdictionis & Beneficii.

Q. 2. *Quotuplex eſt ſuſpenſio?*

 R. Tri-

R. Triplex: alia ab Ordine; alia ab Officio; alia à Beneficio.

Suſpenſio ab Ordine eſt ea, qua Clericus privatur uſu ſuorum Ordinum, ita ut licitè non poſſit Miſſam celebrare, Sacramenta miniſtrare, ſi ſit Sacerdos, fungi munere Diaconi, aut Subdiaconi; denique ea peragere, quæ nonniſi ab Ordine initiatis ritè peragi poſſunt.

Suſpenſio ab officio eſt ea, qua Clericus privatur juriſdictionis uſu, adeo ut non poſſit cenſuras ferre, indulgentias concedere, eligere ad Beneficia, delegare ad munia Sacerdotalia obeunda, &c.

Suſpenſio à Beneficio eſt ea, qua Clericus privatur fructibus temporalibus ſui Beneficii, nec proinde poteſt eos adminiſtrare, cap. *Cùm Vintonienſis*, de elect.

Verùm iſthæc ſuſpenſio locum non habet in Galliis: ubi Clericus, quamdiu nòn eſt depoſitus, nec ſpoliatus Beneficii titulo, non poteſt ſine abuſu per Judicem Eccleſiaſticum privari Beneficii fructibus. Unde ſi Prælatus in locum Parochi ab omni officio ſuſpenſi alium Sacerdotem deleget ad regendam Parochiam; hic ad Judicem ſæcularem recurrat neceſſe eſt, ut congruam portionem ex fructibus Beneficii, cujus onus ſuſtinet, percipere poſſit; quia Prælati aut Judicis Eccleſiaſtici juriſdictio, utpotè merè ſpiritualis non ſe extendit ad temporalia, niſi indirectè, quatenus ſcilicet Clericus ab officio ſuſpenſus, non meretur percipere fructus Beneficii, cui non inſervit, cùm Beneficium ſit propter officium. Atque ob eandem rationem ſuſpenſus ab officio non poteſt validè eligi ad novum

novum Beneficium, cap. *Cùm dilectus*, tit. *de Conſuetudine;* & cap. *Quia diverſitatem:* tit. *de conceſſione Præbendæ.* Quod verum eſt, etiamſi ſuſpenſus ſit occultus, nec nominatim denuntiatus, quia Conſtitutio *ad evitanda ſcandala*, nullatenus favet excommunicatis vel ſuſpenſis, ut ſæpè diximus.

Q. 3. *De qua ſuſpenſione intelligi debet jus vel ſententia abſolutè & indeterminatè decernens ſuſpenſionem?*

R. De totali; ex cap. de ſententia & re judicata in ſexto. Idem cenſendum de ſuſpenſione ab officio ſimpliciter & abſolutè; ad officium enim pertinent ea, quæ ſunt Ordinis & juriſdictionis. Objici poſſet regula juris, quòd in pœnis benigniùs ſit interpretandum. Sed huic objectioni jam reſpondimus Paragrapho IV.

Dixi, *ab officio ſimpliciter & abſolutè;* quia ſuſpenſio aliquando fertur ab aliquo determinatè officio; v. g. Epiſcopus ſuſpenditur ab officio Pontificali; Parochus ab officio Parochiali, ſimplex Sacerdos ab officio Sacerdotali. Porrò ſic ſuſpenſus poteſt exercere alia officia, quæ non includuntur in officio ipſi prohibito: Epiſcopus in exemplo allato celebrare poteſt more ſimplicium Sacerdotum: ſimiliter & Parochus, modò abſtineat à Miſſa Parochiali: ſed Epiſcopus ſuſpenſus ab officio Sacerdotali non poteſt exercere Pontificalia, v. g. ordinare, Eccleſiam conſecrare; quia in iis functionibus includitur officium Sacerdotale. Sic Sacerdos ſuſpenſus ab Ordine inferiore, ſuſpenditur ab ordine ſuperiore; quia in functionibus Ordinum ſuperiorum continentur functiones inferiorum; v. g. in celebratione Miſſæ includitur officium Diaconi & Subdiaconi.

Ex iis ſequitur, interdictum eſſe pœnam ſuſpenſione graviorem: interdictum enim privat adminiſtratione & perceptione Sacramentorum, celebratione & auditione Divinorum Officiorum, & Eccleſiaſtica ſepultura: at ſuſpenſus poteſt recipere Sacramenta, intereſſe Divinis Officiis, & cum aliis ea perſolvere, modò iis non præſit; & poſt mortem ſepeliri in loco ſacro.

Dices: ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ non poteſt intereſſe Divinis Officiis, nec ſepeliri in loco ſacro: Ergo ſuſpenſio eſt pœna interdicto gravior.

Nego conſeq. cenſura enim, qua prohibetur ingreſſus Eccleſiæ, non eſt ſuſpenſio, niſi impropriè; ſed eſt verum interdictum.

Q. 4. *Quam pœnam incurrit, qui violat ſuſpenſionem?*

R. Suſpenſus ſuſpenſione propriè dicta, ſi exequatur ea, quæ ſunt Ordinis ſacri, fit irregularis, ut probabitur ubi de irregularitate: ſecus, ſi exerceat tantùm ea, quæ ſunt juriſdictionis, ſed peccat mortaliter, niſi levitas materiæ, aut inadvertentia eum excuſet.

Dixi 1. *ſuſpenſione propriè dicta;* ſuſpenſus enim propter defectum, putà vitium corporis, & debilitatem alicujus membri, licèt peccet exercendo actum Ordinis prohibitum, non fit tamen irregularis; quia ejuſmodi ſuſpenſio non eſt cenſura, utpotè quæ non fit propter delictum; cenſura quippe propriè dicta ferri non poteſt, niſi propter peccatum grave, cui adjuncta ſit contumacia, ut dictum eſt Paragrapho I.

Dixi

Dixi 2. *Ordinis ſacri;* quia cùm actus minorum Ordinum hodie promiſcuè exerceantur à Laicis & Clericis ſola tonſura inſignitis, Subdiaconus ſuſpenſus v. g. non incurreret irregularitatem, ſi functiones minorum Ordinum obiret, quin ſecundùm hodiernam diſciplinam non creditur ſuſpenſionem cadere niſi in eos, qui ad majores Ordines ſunt promoti. Unde in adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ, ubi præmittitur abſolutio à cenſuris, omittitur, *à vinculo ſuſpenſionis*, niſi pœnitens ſit Sacerdos, vel ſaltem Subdiaconus. Si tamen alicubi functiones minorum Ordinum ad votum Concilii Tridentini eſſent reſtitutæ; & Acolythus v. g. alicui Eccleſiæ aſcriptus inſerviret in Acolythatus officio, ſuſpendi poſſet ab ordinibus, in quibus ſi nihilominus miniſtraret, fieret irregularis.

Q. 5. *Suntne validi actus Clerici ſuſpenſi?*

R. 1. Actus Ordinis, qui à juriſdictione non pendent, ſunt validi, quamvis illiciti, ut patet ex dictis in Tractatu de Sacramentis in genere, de Miniſtro hæretico. 2. Si ſuſpenſus ſit toleratus, actus juriſdictionis ſunt validi, ex Conſtitutione *ad evitanda ſcandala;* ſed ſi ſit nominatim denuntiatus, & minimè toleratus, ejuſmodi actus ſunt prorſus irriti, defectu poteſtatis, qua caret ſuſpenſus non toleratus.

§. XI.

Quis poſſit ferre cenſuras?

Certum eſt quemlibet poſſe delegari ad ferendas cenſuras, modò ſit Clericus; *indecorum enim eſt Laicum Vicarium eſſe Epiſcopi, & Sæculares in*

in Eccleſia Judices, cap. *In nona*, cauſa 16. qu. 7. Et Covarruvias in cap. *Alma*, de ſententia excommunicationis in ſexto: *Par eſt*, inquit, *quòd non poteſt excommunicatio ferri niſi ab eo, qui Clericus ſit.* Quæritur ergo hìc duntaxat, quis ordinaria auctoritate poſſit ferre cenſuras, & ad eas ferendas alios delegare?

R. Una eſt Theologorum ac Canoniſtarum vox, eos ſolos poſſe ferre cenſuras, qui ex ſtatu ſuo & proprio officio habent juriſdictionem in foro exteriori: quia ligare cenſuris, & ab iis abſolvere, eſt actus juriſdictionis pertinens ad forum exterius.

Q. 1. *Quid intelligitur per forum exterius?*

R. Nomine fori generatim intelligitur locus, ad quem negotiorum cauſa convenire neceſſe eſt. Hinc forum venale vocamus locum, quò homines ſe conferunt ad vendendum aut emendum: forum judiciale ubi jus dicitur: quanquam forum judiciale vulgò appellatur ipſa poteſtas judicandi; quocumque in loco exerceatur, & eo ſenſu forum hìc ſumitur.

Forum judiciale duplex eſt, ſcilicet interius, ſeu conſcientiæ & exterius: interius, *in quo*, inquit ſanctus Thomas in Suppl. qu. 22. art. 1. *cauſa agitur inter hominem & Deum*, ut in Sacramento pœnitentiæ: exterius, *in quo cauſa agitur hominis ad hominem*, ex eodem ſancto Doctore, ibidem; diciturque forum contentioſum, *quia in eo*, ait idem ſanctus Doctor ad ſecundum, *oportet quòd non ſolùm Deo, ſed etiam homini ſatisfiat*, ideóque ibi ſit diſceptatio inter actorem & reum, proferuntur inſtrumenta, adducuntur teſtes; & omnibus perpenſis Judex alterum abſolvit, alterum ligat.

Forum

Forum exterius rurſus duplex eſt, nempe civile, & Eccleſiaſticum: in civili agitur de rebus temporalibus apud Judicem ſæcularem: in Eccleſiaſtico de ſpiritalibus præcipuè apud Judicem Eccleſiaſticum. Ex quibus patet, poteſtatem ferendi cenſuras reſpicere exterius Eccleſiæ forum, cùm per eam ſubditi ad ſe invicem ordinentur: vel enim totaliter à communione aliorum ſeparantur, ut excommunicati, vel ex parte, v. g. in uſu activo & paſſivo Sacramentorum, ut interdicti; activo verò tantùm, ſuſpenſi: *quia homo*, inquit ſanctus Thomas citato articulo, *per excommunicationem à communione Fidelium ſeparatur; ideo excommunicatione ad forum exterius pertinet, & ideo illi ſoli poſſunt excommunicare, qui habent juriſdictionem in foro judiciali.*

Q. 2. *Quibus competit ordinaria juriſdictionis poteſtas in foro exteriori, ac conſequenter ferendi cenſuras?*

R. Jure Divino competit Conciliis Oecumenicis & ſummo Pontifici in toto Orbe Chriſtiano; Epiſcopis in ſua Diœceſi, hi enim poſiti ſunt à Spiritu Sancto regere Eccleſiam Dei, ac proinde in ea Leges condere, & inobedientiam contumacium comprimere pœnis congruis. Jure autem Eccleſiaſtico ejuſmodi poteſtas viget in Metropolitanis reſpectu ſuæ Provinciæ, ſaltem in curſu viſitationis; & Superioribus Religioſorum Ordinum. Utrùm autem quivis Superior regularis hac auctoritate gaudeat, an verò ſolus Generalis, aut Provincialis, conſulendæ ſunt eorum Conſtitutiones.

Q. 3. *Diaconi & Presbyteri, præſertim Curati, qui in Jure dicuntur minores Prælati, habentne poteſtatem ferendi cenſuras?*

R. 1. Non habent Jure Divino. De Diaconis patet; quia Jure Divino ordinati ſunt ad miniſterium, non ad imperium. De Presbyteris Curatis probatur; quia ſicut in Republica civili ſolus Princeps gladium portat, nec ejus uſum permittit, niſi primariis Miniſtris, ad quos cauſæ majores, ut ſanguinis, à Judicibus inferioribus referri debent; ſic in Eccleſia poteſtas ferendi ſententiam excommunicationis, quæ eſt gladius ſpiritalis, cap. *Dilecto*, tit. *de ſententia excommunicationis;* & cap. *Venerabilem*, tit. *qui filii ſint legitimi*, ex inſtitutione divina non competit, niſi Eccleſiæ Prælatis majoribus, ſcilicet Epiſcopis, qui præſunt toti Diœceſi tanquam Communitati perfectæ, in qua poſſunt ſancire Leges, condere ſtatuta, ut diximus Tractatu de Legibus, ac proinde inobedientes coërcere ſpiritualibus pœnis; cùm Curati vocati ſint ſolùm in partem ſolicitudinis, præſintque tanquam Decuriones partis communitatis, nimirum Parochiæ, & quidem juxta formam & Leges ab Epiſcopo præſcriptas. Quod de poteſtate excommunicandi diximus, idem dicendum de poteſtate interdicendi & ſuſpendendi; ſupremæ enim eſt poteſtatis Magiſtratus & Miniſtros exauctorare, & ab officio amovere.

Dices: Parochorum juriſdictio eſt inſtitutionis divinæ: atqui eorum juriſdictio non ſolùm ſpectat forum interius, ſeu conſcientiæ, ſed regimen exterius Parochiæ: Ergo Parochi habent forum exterius, ac proinde poteſtatem ferendi cenſuras.

Confirmatur. Identidem ſuſpendunt ab officio, aliquando etiam totaliter removent Clericos

& Sacerdotes, qui miniſtrant in Eccleſia ſibi commiſſa. Deinde ſingulis diebus Dominicis in Miſſa Parochiali excommunicant Eccleſiaſticorum bonorum raptores ac detentores, injuſtos Clericorum percuſſores, &c.

Diſtinguo minorem: juriſdictio Parochorum ſpectat exterius Parochiæ regimen ſecundùm formam ab Epiſcopo præſcriptam, & mandata ab ipſo accepta, Concedo: ſpectat independenter ab ordinatione Epiſcopi, Nego minorem. Itaque Parochi ſunt divinitus inſtituti ad regendam plebem ſibi commiſſam; ſed ſub auctoritate Epiſcopi, & ſecundùm Leges ab ipſo acceptas, adverſùs quas ſi è Parochianis nonnulli contumaciter inſurgant ſpretis Parochi adhortationibus ac monitionibus, conveniri non poſſunt, ut debitam ſubeant pœnam, niſi apud Epiſcopum, ac proinde Parochi non habent forum exterius, quod dicitur contentioſum.

Ad confirmationem reſpondeo 1. illam Parochi prohibitionem non eſſe cenſuram, ſed revocationem facultatis, quam conceſſerat, miniſtrandi in ſua Eccleſia. Sic Epiſcopus aliquando ob nonnullas criminationes, quas apud ſe patitur Presbyter ab ipſo approbatus ad confeſſiones excipiendas, gratiam revocat abſque proceſſu judiciali, quæ revocatio vulgò dicitur interdictum, ſed impropriè; nam Presbyter ille, ſicut & Clerici à Parocho expulſi, poſſunt miniſtrare, ille extra Diœceſin, iſti extra Parochiam abſque prævia abſolutione, qua tamen indigerent, ſi aliqua cenſura eſſent ligati. 2. Parochi in Miſſis Parochialibus non excommunicant, ſed excom-

excommunicatos à jure declarant, qui recenſentur in Libro rituali.

R. 2. Diaconi & Parochi Jure Eccleſiaſtico & ex conceſſione Epiſcoporum, olim habuerunt poteſtatem ferendi cenſuras.

De Diaconis probatur ex Libro 8. Conſtitutionum c. 28. ubi dicitur Diaconus jus habere excommunicandi Clericos ſibi ſubditos. Ejuſmodi poteſtas in ſolis Archi-Diaconis ſervata eſt, ſed longè amplior, cap. *Veniens*, tit. *de eo, qui furtivè ad Ord.* cap. *Romana*, & cap. *Venerabilibus*, tit. *de ſententia excommunicationis*, in ſexto. Eam ex conceſſione Epiſcopi ipſis competere ſcribit Alexander III. cap. *Archi-Diacono*, tit. *de officio Archi-Diaconi*: *Archi-Diacono*, inquit, *non videtur de Eccleſiaſtica inſtitutione licere (niſi auctoritas Epiſcoporum acceſſerit) in aliquos ſententiam promulgare*, nempe excommunicationis, ut interpretatur Gloſſa, & alii Canoniſtæ. Ejuſmodi autem poteſtatem Archi-Diaconi etiamnum in pluribus Diœceſibus retinent, in aliis vero hocce privilegio ſpoliati ſunt.

De Parochis etiam probatur ex cap. *Nemo Epiſcopus*, cauſa 2. qu. 1. *Nemo Epiſcopus, nemo Presbyter excommunicet aliquem antequam cauſa probetur.* Et cap. *Cùm ab Eccleſiarum*, tit. *de officio Judicis ordinarii*, in quo ſic ſcribit Alexander III. ad Epiſcopum Florentinum: *Si quando Plebanus ſancti Pancratii in Clericos vel Laicos Parochianos ſuos interdicti vel excommunicationis ſententiam rationabiliter tulerit, ipſam facias inviolabiliter obſervari; & eam ſine congrua ſatisfactione, & abſque ejuſdem Plebani conſcientia non relaxes.* Ejuſmodi auctoritate Parochi ex parte gaudebant ætate ſancti Thomæ; ſic enim habet in Supplem. qu. 22. art. 1.

Illi

Illi ſoli poſſunt excommunicare, qui habent juriſdictionem in foro judiciali; & propter hoc ſoli Epiſcopi propria auctoritate; & majores Prælati, ſecundùm communiorem opinionem, poſſunt excommunicare; ſed Presbyteri Parochiales nonniſi ex commiſſione eis facta, vel in certis caſibus, ſicut in furto & rapina, & hujuſmodi, in quibus eſt eis à jure conceſſum; quòd excommunicare poſſint. Alii autem dixerunt, quòd etiam Sacerdotes Parochiales poſſunt excommunicare; ſed prædicta opinio eſt rationabilior.

Verùm extra controverſiam eſt, Parochos nunc carere poteſtate ferendi cenſuras; illudque ex eo accidiſſe videtur, quòd Epiſcopi, qui ad tempora uſque ſancti Thomæ cauſas fori contentioſi per ſeipſos tractare ſolebant, ad illudque onus ferendum Archi-Diaconis & Parochis utebantur ad Officiales ſuos deinceps id muneris tranſmiſerint, & ita ſenſim in uno Officiali collegerint quidquid ad forum contentioſum pertinet.

Q. 4. *Quæ forma ſervanda eſt in ferendis cenſuris?*

R. Sententia debet ferri ſcriptis, in quibus cauſa cenſuræ exprimatur; alioquin Judex ſuſpenſus manet ab ingreſſu Eccleſiæ per menſem, intra quem ſi aliquod officium Ordini annexum exerceat, fit irregularis, ex capite 1. de ſententia excommunicationis in ſexto, quod eſt Concilii Lugdunenſis primi. Circa quod caput tria ſunt obſervanda.

Primum, juxta Gloſſam, excuſatur à culpa & pœna, qui propter juſtam & urgentem cauſam ſolo verbo excommunicaret aut ſuſpenderet, colligiturque ex iis Canonis verbis: *Si quis temerarius violatur.*

Secun-

Secundum, cenſura ſine ſcriptis lata valida eſt, quamvis illicita; quia expreſſè habetur in Canone abſolvendum à Superiore Judicis, qui ſine ſcripto fuit excommunicatus: atqui niſi ligatus eſſet, abſolvendus non foret.

Tertium, pœna illa non extenditur ad Epiſcopum ſine ſcripto excommunicantem aut ſuſpendentem, nam ex cap. *Quia periculoſum*, de ſententia excommunicationis in ſexto, in generali ſententia ſuſpenſionis aut interdicti non comprehenduntur Epiſcopi, niſi illorum expreſſa fiat mentio: atqui in laudato Canone non fit expreſſa mentio Epiſcopi: Ergo in illo non comprehenditur.

Dixi, *in generali ſententia ſuſpenſionis aut interdicti:* nam in generali ſententia excommunicationis comprehenduntur Epiſcopi, niſi expreſſè excipiantur. Ita Sylveſter, verbo, *Epiſcopus;* Navarrus in Man. cap. 27. num. 161. Avila parte 2. cap. 5. diſp. 3. dubio 1. Et ratio eſt, quia exceptio firmat regulam, quatenus ſcilicet ubi aliqui excipiuntur à Lege communi, quicunque in illa exceptione non numerantur, ii cenſendi ſunt in Lege comprehendi: atqui Epiſcopi à Lege generali excipiuntur duntaxat, ubi ſermo eſt de ſuſpenſione aut interdicto: Ergo non excipiuntur, quando agitur de generali excommnnicatione. Hinc excommunicatione Canonis: *Si quis ſuadente Diabolo*, comprehenditur Epiſcopus, ſi Clericum injuſtè percutiat. Cætera, quæ ſervari debent in ferendis cenſuris, nempe quòd debeat adeſſe peccatum grave externum, cui contumacia ſit adjuncta, colligi facilè poſſunt ex allata cenſuræ definitione, paragr. II.

Q. 5. *Poteſtne quis ferre cenſuras in ſeipſum, æqualem, & ſuperiorem?*

R. Non poteſt, niſi indirectè, quia nullus habet juriſdictionem coactivam in exteriori, niſi erga ſubditos.

Dixi, *niſi indirectè*; quia interdictum locale indirectè afficit ejus auctorem; enimverò ſicut qui ſubditum excommunicavit, tam ipſe, quàm ejus ſuperior, aut æqualis, tenetur vitare ejuſmodi excommunicatum; ita qui locum interdixit, nec ipſe interdicens, nec ejus ſuperior divina Officia in ejuſmodi loco interdicto celebrare poſſunt, niſi priùs interdictum ſuſtulerint; quia effectus interdicti & aliarum cenſurarum non ſunt ab homine, ſed à Jure communi, cui omnes ſubjiciuntur: atqui Jure communi nemo celebrare poteſt in loco interdicto, nec communicare cum excommunicato nominatim denuntiato: ergo ſuperior indirectè ſe ligat per cenſuram interdicti aut excommunicationis à ſe latam.

Plures difficultates hìc moveri poſſent, 1. an & quando Superior ſubditum in alieno territorio exiſtentem cenſuris ligare poſſit: 2. utrùm ſubditus incurrat cenſuras latas in ſua Diœceſi, ſi in aliena Epiſcopi mandatum vel ſtatutum, cui annexa ſit cenſura, tranſgrediatur? 3. An peregrinus ſubjiciatur Legi Diœceſeos, quidpiam ſub cenſura prohibenti? Sed iſthæc omnia reſolvi debent ex dictis Tractatû de Legibus, cap. 4. ad quod Lectorem remittimus; certum quippe eſt, quòd ſi ſtatutum liget in hujuſmodi caſibus, pœna quoque illi annexa conſtringat: ſecus, ſi ſtatutum non obliget.

§. XII.

§. XII.

De Abſolutione à Cenſuris.

Q. 1. *Quis poteſt abſolvere à cenſuris?*

R. In foro conſcientiæ ſolus Sacerdos; quia in illo foro nemo præter Sacerdotem poteſt eſſe Judex: in foro exteriori, ſeu contentioſo, is, qui cenſuram tulit, vel ejus ſucceſſor, vel delegatus ab ipſo, vel Superior, putà Metropolitanus, in cauſa appellationis duntaxat, & curſu viſitationis. Probatur ex cap. *Nuper*, de ſententia excommunicationis; & cap. *Verbum*, de Pœnitentia, diſt. 1. *Dominus par jus & ſolvendi eſſe voluit, & ligandi, qui utrumque pari conditione permiſit.* Illudque verum eſt, etiamſi auctor cenſuræ ſit ſola Clericali tonſura inſignitus: quia abſolvere à Cenſuris non eſt actus Ordinis, ſed juriſdictionis, cujus capax eſt ſimplex Clericus.

Sed obſervandum eſt, abſolutionem à cenſuris, datam in foro conſcientiæ, non habere effectum, niſi coram Deo; nec impedire quominus ſic ſolutus, conveniatur coram Judice in foro externo, declareturque excommunicatus, aut ſuſpenſus, ac omnem pœnam ſubeat, quam meretur excommunicatus aut ſuſpenſus.

Q. 2. *Quis Sacerdos poteſt à cenſuris abſolvere in foro conſcientiæ?*

R. 1. In articulo mortis quivis Sacerdos, etiam excommunicatus, ac nominatim denuntiatus à qualibet cenſura abſolvere poteſt, ex Concilio Tridentino Seſſ. 14. c. 7. his verbis: *In eadem Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, ut nulla ſit reſervatio in arti-*

articulo mortis: atque idea omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibuſvis peccatis & cenſuris abſolvere poſſunt.

Quæſtionem hìc movent Theologi, utrùm ſimilem cenſuram incurrat infirmus, qui convaluit, niſi recurrat ad Superiorem, qui cenſuram ſibi reſervavit? Plures affirmant, nituntur que variis Canonibus, ac præſertim cap. *Eos, qui*, de ſententia excommunicationis in ſexto, in quo ſic habetur: *Eos, qui à ſententia Canonis, vel hominis (cùm ad illum, à quo alias de Jure fuerant abſolvendi: nequeunt propter imminentem mortis articulum, aut aliud impedimentum legitimum, habere recurſum) ab alio abſolvuntur, ſi, ceſſante poſtea periculo vel impedimento hujuſmodi, ſe illi à quo his ceſſantibus abſolvi debeant, quamcitò commodè poterunt, contempſerint præſentare, mandatum ipſius ſuper illis, pro quibus excommunicati fuerant, humiliter recepturi & ſatisfacturi, prout juſtitia ſuadebit, decernimus (ne ſic cenſuræ illudant Eccleſiaſticæ) in eandem ſententiam recidere eo ipſo.* Idem prius decreverat Clemens III. cap. *Ea noſcitur*, extrav. de ſententia excommunicationis. Contra verò alii Theologi negant infirmum, qui periculum mortis evaſit, incidere in ſimilem excommunicationem hoc ipſo, quo contemnit ad Superiorem recurrere; quia ex Concilio Tridentino ſuprà laudato nulla eſt reſervatio in articulo mortis; obſervantque cap. *Ea noſcitur*, & aliis, quæ laudant patroni oppoſitæ ſententiæ, nihil decerni, niſi quòd Confeſſarius præcipere debeat pœnitenti, ut ſublato impedimento, Superiorem adeat, ſub pœna ſimilis cenſuræ incurrendæ, ſi neglexerit; ac proinde pænitentem excommunicationem non incurrere, ſi Confeſſarius tale præceptum ipſi non impoſuerit.

Caput quidem *Eos*, *qui*, per ſe, & independenter à præcepto Confeſſarii pronuntiat reincidentiam, ut ajunt; ſed præterquam quòd Lex illa non eſt in Galliis ubique recepta, ut diximus cap. 7. de Sacram. Pœnit. hìc conſulendo; videtur revocata à Conc. Trid. ſaltem quoad articulum mortis, in quo nullam eſſe dicit reſervationem. Dico: *ſaltem quoad articulum mortis:* quia in aliis impedimentis, putà in periculo infamiæ incurrendæ, manet reſervatio, nec niſi indirectè abſolvitur pœnitens à caſibus reſervatis, ac proinde tenetur ſublato impedimento adire Superiorem, ut diximus Tractatu de Pœnitentia, ubi de caſibus reſervatis cap. 7.

R. 2. Extra mortis articulum vel cenſura eſt reſervata, vel non. Si non eſt reſervata, quilibet Sacerdos ad excipiendas Confeſſiones approbatus poteſt ab ea abſolvere, ex cap. *Nuper*, extrav. de ſententia excommunicationis, in quo ſic habet ſummus Pontifex: *quia conditor Canonis ejus abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuit*, *eo ipſo conceſſiſſe videtur facultatem aliis relaxandi:* favetque univerſalis Eccleſiæ praxis; nam ſinguli Confeſſarii audita confeſſione Clericorum majoribus Ordinibus inauguratorum, præmittere ſolent abſolutioni à peccatis, abſolutionem ab omni vinculo excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti.

Nec dicas abſolutionem à cenſuris pertinere ad forum exterius, nec proinde impendi poſſe ab omnibus Confeſſariis, cùm omnes non habeant forum exterius; namque eam impendunt non ex proprio officio, ſed ex conceſſione Eccleſiæ.

Quòd

Quòd ſi cenſura ſit reſervata, Jure antiquo is ſolus poteſt ab ea abſolvere, qui eam ſibi retinuit, vel ejus ſucceſſor, vel delegatus, vel Superior, ex cap. *Nuper*, & cap. *Sacro*, de ſententia excommunicationis; cap. *Ad recipiendum*, de officio Judicis ordinarii.

Dixi, *Jure antiquo;* nam Jure novo Concilium Tridentinum Seſſ. 24. cap. 6. de Reform. permittit Epiſcopis abſolvere à caſibus & cenſuris ſummo Pontifici reſervatis, modò caſus illi ſint occulti, nec ad forum contentioſum deducti, *Liceat*, inquit, *Epiſcopis in irregularitatibus omnibus & ſuſpenſionibus ex delicto occulto* (non verò ex defectu) *provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario; & exceptis aliis deductis ad forum contentioſum, diſpenſare; & in quibuſcunque caſibus occultis, etiam ſedi Apoſtolicæ reſervatis, delinquentes quoſcunque ſibi ſubditos in Diœceſi ſua per ſeipſos, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputandum, in foro conſcientiæ gratis abſolvere, impoſita pœnitentia ſalutari. Idem & in hæreſis crimine in eodem foro conſcientiæ eis tantùm, non eorum Vicariis ſit permiſſum.* In Galliis tamen Epiſcopi facultatem abſolvendi ab hæreſi tribuunt ſuis Vicariis generalibus, & aliis, ut diximus cap. 7. de Pœnitentia, ubi expendimus quæ peccata hìc cenſeantur occulta, præſertim in Galliis.

Q. 3. *Unde colligitur cenſuram eſſe reſervatam?*

R. Cenſura vel eſt à Jure, vel ab homine. Iſta rurſus vel eſt generaliter lata, vel ſpecialiter adverſùs ſingularem & determinatam perſonam, v. gr. Petrum. Si eſt à Jure, vel ab homine per ſententiam generalem, reſervata non eſt, niſi reſervatio exprimatur in Canone, ſtatuto, & ſententia generaliter lata, duobus exceptis caſibus.

 Quare

Quare verba Legis aut ſententiæ diligenter ſunt attendenda; ſi enim auctor ſtatui aut ſententiæ declaret ſe ſibi retinere cenſuram, inferior non poteſt ab ea abſolvere. Si vero cenſura ſit ab homine per ſententiam ſpecialem adverſùs determinatam perſonam, cenſetur reſervata, etiamſi in ſententia non fiat expreſſa mentio reſervationis.

Dixi, *duobus exceptis caſibus.*

Primus, quando per Monaſterium excommunicatio lata eſt; quamvis enim generaliter feriat eos, qui pro injuria illata non ſatisfacerent, vel auctores damni non manifeſtarent; tamen ſinguli ſpeciatim ac determinatè ob contumaciam actu excommunicantur, & quidem in foro contentioſo, ad inſtantiam conquerentis, qui ad illum ſuam querelam detulit; ſicque ejuſmodi ſententia ſub uno reſpectu generalis dici poteſt, ſub quo ſcilicet omnes in Monitorio denotatos comprehendit; & ſub alio reſpectu particulari, quatenus ſingulos in particulari afficit. Patet exemplo ſententiæ, qua Judex ſæcularis morte damnat qui in aliquo crimine, putà furto, participarunt; hæc quippe ſententia, quamvis generaliter enuntietur, propriè tamen particularis eſt, prorſuſque differt ab altera ſententia, qua aliquid ſub gravi mulcta prohiberet, putà piſcationem certa anni tempeſtate; iſta enim prohibitio rationem habet Legis univerſalis, quam qui violaverit, in foro alterius Judicis conveniri poteſt. Cùm ergo ſimile diſcrimen reperiatur inter ſententiam excommunicationis in Monitorio latam, & ſententiam, qua generaliter & per modum ſtatuti Prælatus aliquid prohibuit ſub pœna excommunicationis ipſo facto incur-

incurrendæ, ſequitur priorem excommunicationem eſſe reſervatam, utpotè latam per ſententiam particularem; poſteriorem verò non eſſe reſervatam, niſi Prælatus eam expreſſis verbis ſibi retinuerit. Ita Eveillonus Tractatu de excommunicatione cap. 32. art. 2.

Secundus caſus ſpectat ſuſpenſionem, cujus abſolutionem Theologi communiter docent eſſe reſervatam, ſive ſit à Jure, ſive ab homine per quamlibet ſententiam etiam generalem; quia cùm abſolutio à cenſuris pertineat ad forum exterius, Confeſſarius eam impertiri nequit, niſi id ipſi ſit à Jure conceſſum: atqui Jure ei non conceditur abſolvere ab excommunicatione, ut patet ex Canonibus ſuprà laudatis: Ergo neque à ſuſpenſione, neque ab interdicto abſolvere poteſt Jure communi. Vide Navarrum Manualis c. 27. num. 162. Avilam 3. parte diſp. 6. dub. 1. concluſ. 2. Collationem ſextam Diæceſis Agathenſis.

Ergo, inquies, illuſoria eſt iſthæc formula in omnibus Libris ritualibus præſcripta Confeſſariis, qui excipiunt confeſſiones Clericorum ſacris ordinibus inſignitorum: *Abſolvo te ab omni vinculo excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti.*

Nego ſequelam; hæc enim abſolutio datur ad cautelam ab omni vinculo tam excommunicationis reſervatæ, quàm ſuſpenſionis & interdicti, ſi fortè pœnitens aliquam incurrerit, cujus conſcientiam non gerat: atqui hujuſmodi abſolutio ex conceſſione Eccleſiæ non fruſtrà datur in hypotheſi quòd pœnitens invincibiliter ignoret ſe ligatum eſſe aliqua ex iis cenſuris.

Advertes tamen, ſuſpenſionem & interdictum quando feruntur ad certum tempus, vel ſub aliqua conditione, v gr. quando Sacerdos ſuſpenditur ab officio, donec per menſem ſpiritualibus exercitiis in Seminario vacaverit, vel interdicitur Eccleſia quoadusque tectum v. gr. fuerit reſarcitum, ceſſare abſque abſolutione, adveniente termino, aut impleta conditione.

Q. 4. *Epiſcopus exiſtens extra Diœceſim poteſtne ſubditum abſolvere à cenſuris ſibi reſervatis?*

R. Poteſt in foro conſcientiæ, non in foro contentioſo cum ſtrepitu judiciali; quia quæ ſunt juriſdictionis voluntariæ, non requirunt territorium, & ubique exerceri poſſunt: ſecus de iis, quæ ſunt juriſdictionis contentioſæ; atqui abſolvere in foro conſcientiæ, eſt actus juriſdictionis voluntariæ: abſolvere verò in foro externo & cum ſtrepitu judiciali; eſt actus juriſdictionis contentioſæ; Ergo Epiſcopus illum extra Diœceſim exercere nequit, niſi ab ordinario loci, in quo verſatur territorium, obtinuerit.

Q. 5. *Qui in ſua Diœceſi cenſuram incurrit, poteſtne ab ea abſolvi in alia Diœceſi, in qua diverſatur?*

R. Poteſt in foro conſcientiæ tantùm, ſi cenſura ſit à Jure, vel ab homine per ſententiam generalem, quemadmodum poteſt ibidem abſolvi à caſibus in ſua Diœceſi reſervatis, modò Confeſſarius habeat à ſuo Ordinario facultatem abſolvendi ab hujuſmodi caſibus & cenſuris, ſi ſint reſervatæ, ut diximus Tract. de Sacram. Pœnit. Secus, ſi cenſura ſit ab homine per ſententiam particularem; tunc enim remittendus eſt ad proprium Epiſcopum, vel ab eo petenda eſt abſolvendi licentia; quia in ejuſmodi caſu valet effatum;

tum: *Ejuſdem eſt ſolvere, cujus eſt ligare:* alioquin perturbaretur Eccleſiaſtica diſciplina.

* *
* *

TERTIA PARS.

De Diſpoſitionibus ad Ordines.

MONUIMUS in argumento hujuſce Tractatus, requiri ad Ordines ritè ſuſcipiendos, 1. Dei vocationem: 2. electionem Canonicam, ſic dictam, quia debet fieri ſecundùm Eccleſiæ Canones, poteſtque dici vocatio exterior & miniſterialis, quatenus ſcilicet Miniſtri Eccleſiæ actu & de facto eligunt & Clero aſcribunt, quos Deus ad ſublimem illum ſtatum ab æterno deſtinavit, & in tempore per gratiam ſuam præparavit: 3. vitæ ſanctitatem, in qua comprehenditur cœlibatus, ſeu donum perpetuæ continentiæ: 4. ſcientiam ſaltem ſufficientem: 5. ingenium Clericale, quod à ſancto Ambroſio dicitur cor Sacerdotale, Gallicè, *l'eſprit Eccleſiaſtique:* 6. immunitatem ab omni impedimento Eccleſiaſtico, quod vulgò appellatur irregularitas: de quibus in hac tertia parte ſigillatim eſt diſſerendum.

CAPUT I.

De Vocatione ad Ordines.

Circa vocationem quatuor ſunt inquirenda; 1. quid ſit: 2 an exiſtat: 3. an ſit neceſſaria; 4. quibus ſignis deprehendi poſſit.

§. I.

De Notione & Exiſtentia Vocationis.

Q. 1. *Quotuplici modo ſpectari debet vocatio?*

R. Duplici: 1. in intentione & decretis divinis: 2. in executione & effectibus. Vocatio quippe ſe habet ad Providentiam genericè ſumptam, ſicut ſpecies ad genus, ſub quo continetur: atqui providentia in genere dupliciter ſpectari debet, ut prima parte diximus: 1. in mente divina, quatenus Deus ab æterno rebus ſingulis in tempore producendis ſingulos fines præſtituit, rationeſque ordinavit ac media, quibus unaquæque fini ſuo congrueret, & ad illum ſuaviter dirigeretur: quemadmodum artifex, v. gr. Architectus domum, quam ædificare intendit: priùs in arte ſua delineat, ſingulas ejus partes concipit ac ordinat: tum accingitur ad opus, illudque exequitur juxta exemplar à ſe præconceptum, *Dicendum*, inquit ſanctus Thomas 1. p. qu. 22. a. 1. ad 2. *quòd ad curam duo pertinent, ſcilicet ratio ordinis, quæ dicitur providentia; & diſpoſitio & executio ordinis, quæ dicitur gubernatio, quorum primum eſt æternum, ſecundum temporale.* Deus enim omnia

mnia in tempore operatur ſecundùm æternum conſilium voluntatis ſuæ: quos in tempore vocavit, juſtificavit, & in fine glorificavit, hos ab æterno præſcivit, ac prædeſtinavit. Hinc Theologi prædeſtinationem, quæ eſt altera Providentiæ ſpecies, dividunt in eam, quæ eſt in intentione, & eam quæ eſt in executione.

Iſta duplex vocationis acceptio magnificè elucet in vocatione Davidis ad regnum. Deus ab æterno Davidem elegerat, ut eſſet dux ſuper populum ſuum; & virtute hujuſce decreti præparaverat dotes neceſſarias in tempore conferendas, ſcilicet róbur corporis, ſenſum rectum, & cordis latitudinem, ut loquitur Scriptura, quibus idoneus eſſet regendo populo, qui præ multitudine numerari non poterat. Hæc omnia exiſtebant in decretis divinis independenter à cujuſquam creaturæ miniſterio: ſed ut executioni mandarentur, uſus eſt Prophetæ miniſterio; Samuel miſſus eſt ad domum Iſai, ibi præſivit quem ex ejus filiis Deus elegiſſet:. alterum enim ungere nefas: rejecit natu majorem, & alios ſequentes, donec devenirent ad Davidem natu minimum; quia non illos, ſed iſtum Deus elegerat. Præceſſit ergo Dei electio, & æterna deſtinatio; ſed ejus executio Samueli in tempore demandata eſt. Idem omnino obſervare eſt in vocatione Miniſtrorum Eccleſiæ: 1. Deus ipſos elegit in Chriſto ante mundi conſtitutionem, ut ſint ſancti & immaculati in conſpectu ejus per gratiam ſuam ipſis ab æterno præparatam, & ſuo tempore conferendam ad ſacra Officia ritè obeunda. En vocatio in intentione, & ab æterno in divinis decretis exiſtens independenter à creaturæ meritis; nam *electio &*

dilectio aliter ordinantur in nobis, & in Deo, inquit S. Thomas 1. p. qu. 23. art. 4. *eo quòd in nobis voluntas homini diligendo non cauſat bonum, ſed ex bono præexiſtente incitamur ad diligendum, & ideo eligimus aliquem, quem diligamus: & ſic electio dilectionem præcedit in nobis. In Deo autem eſt è converſo; nam voluntas ejus, qua vult bonum alicui diligendo, eſt cauſa quod illud bonum ab eo præ aliis habetur.* 2. Deus in tempore exequitur per miniſterium Paſtorum, & actu ac de facto officiis addicit quos ab æterno elegit: en vocatio in executione quæ priorem præſupponit, poteſtque dici vocatio miniſterialis & exterior. De hac poſteriore vocatione multa jam diximus in Prolegomenis, ubi de miſſione Paſtorum; & quæ ſuperſunt exponenda, dicemus capite ſequenti: Agimus hìc duntaxat de vocatione in intentione.

Q. 2. *Quomodo definitur vocatio?*

R. Ex mox dictis deſcribi poteſt, actus Providentiæ ſupernaturalis, quo Deus aliquos præ aliis eligit, præparatque dotibus congruis ad ſacra miniſteria dignè & laudabiliter obeunda.

Dicitur 1. *actus Providentiæ*; quia ſi Providentia divina ad omnia, etiam viliſſima, ſe extendit, nihilque in operibus Dei inordinatum relinquit, ut Fides docet, & ratio demonſtrat, cùm non curare quod feceris, ſumma ſit inclementia, ut obſervat S. Ambroſius Lib. 1 de Officiis cap. 12. multò magis intendit ad ea, quæ pertinent ad Eccleſiam, quam Chriſtus exhibere ſibi voluit glorioſam ſponſam. *Providentiam cæteris creaturis non negamus*, inquit S. Bernardus Serm. 68. in Cant. num. 2. *curam ſponſa vindicat ſibi. Numquid de bobus cura eſt Deo?* Et num. 4. *chariſſimâ illa eſt una uni....*

quid

quid iſta non audeat apud tam ambitioſum amatorem? quid non ab illo ſperet, qui ſe quæſivit è cœlo, vocavit à finibus terræ; nec modò quæſivit, ſed acquiſivit. Adde & de modo acquiſitionis: in ſanguine acquiſitoris. Nonne de ſtatu & conſummatione Eccleſiæ finis omnium pendet? Tolle hanc & fruſtra inferior iſta creatura revelationem filiorum Dei expectat. Tolle hanc, & neque Patriarchæ, neque Prophetæ aliqui conſummabuntur. Tolle hanc & ipſa ſanctorum Angelorum pro imperfectione ſui muneris gloria claudicabit, nec Dei civitas de ſui integritate gaudebit. Atqui Eccleſiæ gloria & ſplendor maximè pendet ex Præpoſitorum ipſius delectu & converſatione. Ergo providentia iis eligendis & præparandis maximè invigilat; ac proinde eorum vocatio eſt præcipuus Providentiæ actus, & ſpecialis cura divini ingenii, ut loquitur Tertullianus.

Dicitur 2. *Providentiæ ſupernaturalis;* quia ſecundùm noſtrum concipiendi modum duplex diſtinguitur providentia; alia naturalis, quæ præeſt naturali rerum ordini, creaturaſque inferiores dirigit ad finem naturalem: alia ſupernaturalis, quæ ſpectat finem quarundam creaturarum, ſcilicet rationalium, quem cum propriis viribus attingere nequeant, utpotè ſupernaturalem, ad eum providentia illas divina virtute tranſmittit, ſicut ſagittam ad ſignum, inquit S. Thomas, ſalva tamen earum libertate; providentia enim creaturis liberis neceſſitatem non imponit: atqui ſtatus Sacerdotalis eſt ſupernaturalis; nec quiſquam poteſt eſſe illi idoneus naturali induſtria, ſtudio, & labore. Ergo vocatio ad hujuſmodi ſtatum, pertinet ad provinciam ſupernaturalem.

Dicitur 3. *Quo Deus aliquos pro aliis eligit*: ut vocatio ad Ordines diſtinguatur à vocatione ad vitam

vitam æternam, ad quam omnes ſunt conditi, cùm ad ſtatum Clericalem pauci ex hominibus ſint formati & ordinati. *Numquid omnes Apoſtoli?* ait 1. Cor. 12. qui ex utero matris ſuæ ad ſupremum illius honoris gradum ſegregatus fuerat: *numquid omnes Prophetæ? numquid omnes Doctores?*

Errant igitur, & quidem turpiter ac longè perniciosiſſimè, qui pro diverſo rei familiaris ſtatu Clericatum aſſumunt ac dimittunt: v. gr. frater natu major moritur, minor militiam Clericalem, cui aſcriptus fuerat, deſerit, ſive ſponte, ſive parentum conſilio & auctoritate, quaſi non eſſet Dei electio & præparatio; qui error turpiſſimus eſt, utpote qui oriatur vel ex craſſa ignorantia, vel ex defectu Fidei, qua conſtat apud omnes Catholicos cuncta ſubeſſe Providentiæ divinæ, Deum rebus ſingulis proprios fines præfixiſſe, nec omnes, ſed aliquos præ cæteris ad ſacra miniſteria elegiſſe; grandeque nefas eſſe ordinem à Deo prædefinitum prætergredi. Prætereà ejuſmodi error adjunctum habet grave ſacrilegium, ſcilicet furtum rei ſacratiſſimæ. Quid enim turpius, quàm rapere alienum invito domino? ſed quid magis ſacrilegum, quàm uſurpare auguſtiſſima Religionis miniſteria Deo prohibente? Execrantur homines furtum vaſorum ſacrorum, nec horrent furari Ordinis Sacramentum, quod eſt multò ſacratius. Furantur autem tantum Sacramentum, qui illud Deo non dante invadunt. Perniciosiſſimus quoque eſt ejuſmodi error; ſicut enim in ſpeculativis qui errat circa prima principia, peſſimè diſcurrit, & falſò concludit; ita Clericus, qui vocatione caret, conſequenter privatur auxiliis, ſine quibus ſanctè & lau-

laudabiliter officio Sacerdotali defungi non poteſt; ſicque in extremam perniciem ruit, & alios ſecum trahit.

Dicitur 4. *præparatque dotibus congruis ad ſacra miniſteria dignè ac laudabiliter obeunda;* quia Deus ex ſancto Thoma 1. parte quæſt. 22. art. 3. *quaſcunque cauſas aliquibus affectibus præfecit, dedit illis virtutem ad illos effectus producendos*, verb. gr. quia ignem condidit ad calefaciendum & comburendum; Solem ad univerſum orbem illuminandum, iis indidit, igni quidem calorem intenſiſſimum, Soli virtutem undique diffundendi lumen. Quos ergo ab æterno elegit ad munera Sacerdotalia, iis præparavit omnes dotes, ſine quibus apti non eſſent tam auguſtis muneribus; imperitus enim ac imprudentiſſimus eſſet Architectus, qui lapides non coaptaret loco & uſui, ad quem illos deſtinaſſet.

Dices: Judas Iſcariotes vocatus eſt ad Apoſtolatum: atqui Judas caruit dotibus in Apoſtolo requiſitis: ergo vocatio non includit præparationem donorum ad functiones Sacerdotales ritè obeundas.

Diſtinguo minorem: caruit ſua culpa, quamvis ei eſſent præparatæ, Concedo: caruit, nec erant ei præparatæ, Nego Minorem. Quemadmodum igitur Deus hoc ipſo, quo vult omnes homines ſalvos fieri, iis omnibus præparat gratias, ſine quibus ſalutem conſequi non poſſent: ſed quia conſentire vel diſſentire, propriæ voluntatis eſt, quamplures gratiam rejiciunt, & ab æterna ſalute excidunt. Sic Judas ad Apoſtolatum vocatus defuit gratiæ, qua Deus ad tantam Dignitatem eum aptare deſtinaverat.

Dici-

Dicitur 5. *ad ſacra miniſteria dignè & laudabiliter obeunda ;* quia ſine interiori Dei vocatione poteſt quis miniſterio Paſtorum habere characterem Sacerdotalem ; ſed furum more, qui res alienas injuſtè invadunt, iiſque utuntur in proprium commodum quamdiu latent, ſed ubi detecti fuerint, in ſuam perniciem. Interior itaque Dei vocatio requiritur, ut quis licitè & laudabiliter officio Sacerdotali defungatur. Sed de neceſſitate vocationis paragrapho ſequenti.

Q. 3. *Quotuplicis generis ſunt effectus divinæ vocationis?*

R. Triplicis : alii ſunt ordinis naturalis : alii ſupernaturalis, quorum alii ipſum vocatum afficiunt : alii eos ad quorum obſequium deſtinatus eſt.

Deus igitur 1. corpus & ingenium cujuſque in utero matris effingit ad opus, ad quod illum deſtinavit ; defectus enim corporis & animi ſunt impedimenta ad Ordines, & ſigna certiſſima, eum, qui aliquem ex iis defectibus patitur, ad Clerum non vocari. 2. Supernaturalia dona præparat, ut donum perpetuæ continentiæ, & auxilia, ſine quibus vocatus non foret idoneus ſacris miniſteriis. 3. Dociles præbet ſubditos, ut audiant quem ad ipſos mittit: ſicut enim donum linguarum ita Apoſtolis fuit conceſſum, ut quodammodo ad auditores tranſiret, quatenus ſcilicet iſti intelligebant Apoſtolum loquentem lingua aliena ; ſic gratia vocationis, quæ eſt in Paſtore, efficit ut ſubditi dociles eis ſe præbeant, cùm alieno refragari ſoleant : *oves illum ſequuntur*, (ait Chriſtus Joan. 10. de vero Paſtore) *quia ſciunt vocem ejus, alienum autem non ſequuntur, ſed fugiunt*

giunt ab eo, quia non noverunt vocem alienorum. Admirationem noſtram aliquando indicavimus optimo Paſtori, quòd Parochiani alioquin natura feroces illum adeò reverentur, licèt præſentia ejus eſſet contemptibilis, ut nemo ex iis adverſùs ipſum muſſitare, non dicam auderet, ſed nequidem cogitaret, cùm iidem ipſi in præcedentem Paſtorem manus violentas injeciſſent. Unde tam ſubita & ſtupenda mutatio, niſi ex gratia divinæ vocationis, quæ erat in Paſtore? Quare meritò intorſeris in eos, qui ſine Dei vocatione officia Sacerdotalia uſurpant, quod legitur 1. Mach. cap. 5. verſ. 56. de Joſepho & Azaria Principibus militiæ, qui gloriam Machabæorum æmulantes, copias in hoſtem duxerunt, ſed funeſtiſſimo ſucceſſu; nam fugati ſunt ipſi, & è populo cæſi ad duo millia viri. Et quæ cauſa tam funeſtæ cladis? Aperit Scriptura, *quia non audierunt Judam & fratres ejus, exiſtimantes fortiter ſe facturos: ipſi autem non erant de ſemine virorum illorum, per quos ſalus facta eſt in Iſraël;* id eſt non erant ad id munus à Deo deſtinati, vel vocati: non erant ex familia illorum, quorum opera Deus uti voluit in liberando populo ſuo.

Dices: Prophetæ miſſi à Deo; quin ipſemet Chriſtus plures inobedientes & pervicaces ſuſtinuerunt: ergo vocatio Paſtoris gregem docilem non reddit.

Diſtinguo conſeq. non reddit dociles hædos, qui in grege Chriſti permixti ſunt cum ovibus, Concedo: non reddit dociles ipſas oves, Nego conſeq. De ovibus enim ait Chriſtus Joan. 10. verſ. 27. *oves meæ vocem meam audiunt.* De hædis verò

verò verſ. 26. *ſed vos non creditis, quia non eſtis ex ovibus meis.* Et Joan. 8. verſ. 46. *propterea vos non auditis, quia ex Deo non eſtis.*

Q. 4. *Exiſtitne divina vocatio?*

R. Exiſtit, & ſequitur neceſſariò ex allata ejus definitione, namque vocatio ad Ordinem Sacerdotalem & hierarchicum, eſt præcipuus actus divinæ providentiæ: atqui nullus, niſi Epicureus, negaverit divinam Providentiam, ut conſtat ex dictis prima parte de Attributis divinis: ergo revera exiſtit divina vocatio.

Probatur inſuper ex Scriptura. Deus in veteri Lege ex omnibus Tribubus Iſraël ſolam Leviticam elegit ad miniſteria Tabernaculi; & ex Tribu Levi ſolam familiam Aaron, quæ Sacerdotio fungeretur. In nova Lege Chriſtus præordinatus eſt Sacerdos ſecundùm Ordinem Melchiſedech. Pſalm. 109 & ipſe Joan. 7. verſ. 28. *clamabit in Templo docens, à me ipſo non veni, ſed eſt verus, qui miſit me.* Apoſtolos ſimiliter vocavit Marci 3. verſ. 13. *vocavit ad ſe quos voluit ipſe:* Luc. 10. v. 1. *deſignavit Dominus & alios 72. & miſit illos.* Act. 1. verſ. 21. Apoſtoli, cùm in locum Judæ alter ſufficiendus eſſet, attendunt ad æternam Dei electionem; *oſtende*, inquiunt, *quem elegeris ex his duobus. Unum*, non dicunt, *elige;* ſciebant enim jam eſſe à Deo electum; ſed, *oſtende quem jam elegeris.* De Apoſtolorum quoque & Diſcipulorum ſucceſſoribus ex gentibus aſſumendis prædixit Iſaias cap. 66. verſ. 19. & 21. *mittam ex eis, qui ſalvati fuerint ad gentes, in mare, in Africam, & Lybiam, tenentes ſagittam, in Italiam & Græciam*, &c. *& aſſumam ex eis in Sacerdotes, & Levitas; dicit Dominus.* Sed utrùm hujuſmodi vocatio ſit neceſſa-

ceſſaria, ſpecialis eſt difficultas paragrapho ſequenti elucidanda.

§. II.

Utrùm Dei vocatio neceſſaria ad Ordines ſuſcipiendos, eorumque functiones ritè obeundas.

R. Eſt omnino neceſſaria.

Probatur 1. ex duobus potiſſimùm Scripturæ textibus, qui inter alios benemultos ſunt inſignes.

Primus petitur ex Joan. cap. 10. verſ. 1. & 2. *Amen, amen, dico vobis, qui non intrat per oſtium in ovile ovium, ſed aſcendit aliunde, ille fur eſt & latro.* Veritas hìc loquitur, nulla exaggeratio hìc fingenda, furatur Sacerdotium, vel officium Paſtorale, qui non vocatus obrepit, & quia Deum latere non poteſt, furti convincetur in ejus judicio: fures autem regnum Dei non poſſidebunt 1. Cor. 6. Quid verò ſit illud oſtium, per quod intrare neceſſe eſt, Chriſtus aperit verſ. 2. *Amen, amen, dico vobis, quia ego ſum oſtium ovium.* Et v. 9. *per me ſi quis introierit, ſalvabitur.* Caveant igitur Oſtiarii, Paſtores intelligo, ne iis aperiant, quos Princeps mundi ambitione & cupiditate ad pulſandum incitat, quia gregem Chriſti non ita devaſtare poteſt, ac per paſtores non vocatos. Hinc Deus Jeremiæ cap. 23. Paſtoribus ab ipſo nec vocatis, nec miſſis, imputat omnia mala, quæ Rempublicam invadunt, *non mittebam Prophetas*, inquit, *& ipſi currebant . . . . ſi ſtetiſſent in conſilio meo, & nota feciſſent verba mea populo meo, avertiſſem utique*, (Græca, Chaldæa, & Latina regia ha-

bent, *avertiſſem) eos à via ſua mala . . . . . . propterea ecce ego ad Prophetas*, *ait Dominus*, hoc eſt, iram meam converto in Prophetas illos, *qui furantur verba mea unuſquiſque à proximo ſuo*, id eſt, verba, quæ poſui in ore eorum, quos miſi, ſurripiunt; ad hos quippe pertinet ea ad plebem renuntiare, meritoque furti arguuntur, qui à Deo minimè vocati ex pulpito docent quæ ex Scripturis, & ex Libris ſanctorum Patrum collegerunt, quique audacter *aſſumunt linguas ſuas*, *&* *ajunt*, *dicit Dominus*, id eſt, qui pro ſuo placitò & nutu moderantur, ac dirigunt linguas ſuas, ut populo placentia grataque loquantur. *Sed quid paleis ad triticum*, *dicit Dominus*, *nunquid non verba mea quaſi ignis* (illuminans & inflammans) *dicit Dominus*, *& quaſi malleus conterens petram*, id eſt ſaxea corda?

Secundus textus habetur Hebr. 5. verſ. 4. *nec quiſquam ſumit ſibi honorem*, *ſed qui vocatur à Deo tanquam Aaron. Sic & Chriſtus non ſemetipſum clarificavit, ut Pontifex fieret; ſed qui locutus eſt ad eum, filius meus es tu.* Singula verba ſunt ponderanda, *nec quiſquam ſumit ſibi honorem*, ait Apoſtolus. Propoſitio eſt univerſaliter negans, nullamque patitur exceptionem. Scientia igitur quis emineat, ſanctitate ſpendeat, dignuſque Sacerdotio judicetur; temerè tamen illud aſſumeret, quia fortè ad illud vocatus non eſt. Moyſes omnium mitiſſimus, & ſummo Pontificatu digniſſimus, ab illo tamen fuit excluſus; Joſeph Barſabas, qui cognominatus eſt Juſtus, ab eximia juſtitia & ſanctitate, eoque titulo ab Apoſtolis dignus Apoſtolatu exiſtimatus, non fuit electus: quin Chriſtus ipſe plenus gratiæ & veritatis, in quo omnes the-

theſauri ſapientiæ & ſcientiæ erant abſconditi, ſeipſum non clarificavit, id eſt, Dignitatem & gloriam Sacerdotii non ambivit, non uſurpavit, ſed ad eam evectus eſt à Patre.

Probatur 2. ex Patribus.

S. Cyprianus Epiſt. 52. de ſancto Cornelio ſic ſcribit: *Epiſcopatum ipſum nec poſtulavit, nec voluit; ſed quietus & modeſtus, & quales eſſe conſueverunt qui ad hunc locum divinitus eliguntur, pro pudore virginalis conſcientiæ, & pro humilitate ingenitæ ſibi & cuſtoditæ verecundiæ, non ut quidam vim fecit, ut Epiſcopus fieret, ſed ipſe vim paſſus eſt, ut Epiſcopatum coactus exciperet.* Et iterum: *Factus eſt autem Cornelius Epiſcopus de Dei & Chriſti ejus judicio, de Clericorum penè omnium teſtimonio*, &c. *tum deinde poſt Epiſcopatum non exambitum, nec extortum, ſed de Dei*, QUI SACERDOTES FACIT *voluntate ſuſceptum, quanta in ipſo ſuſcepto Epiſcopatu ſuo virtus? quantum robur animi? qualis firmitas Fidei?*

Sanctus Leo Serm. 2. in anniverſario aſſumptionis ſuæ: *eos rectores*, inquit, *Eccleſia accipit, quos Spiritus Sanctus præparavit, ut in populo adoptionis Dei, cujus univerſitas Sacerdotalis atque regalis eſt, non prærogativa terrenæ originis obtineat unctionem, ſed dignatio cæleſtis gratiæ gignat Antiſtitem.*

S. Bernardus, vel quivis Auctor Tract. de vita & moribus Clericorum cap. 5. *Videte vocationem veſtram, ait vocatus Apoſtolus. Conſideremus & nos, an vocati venerimus Et vocati à Deo cujus nimirùm hæc vocatio eſt.* Et nonnullis interjectis ſic inſectatur eos, qui ſe ingerunt, *quid iſtud temeritatis, imò quid inſaniæ eſt? ubi timor Dei, ubi mortis memoria, ubi gehennæ metus, & terribilis expectatio illa judicii? ſponſa nec cubiculum, nec cellam ingredi, niſi Rege in-*

 trodu-

troducente, præſumit; tu irreverenter irruis nec vocatus, nec introductus? Trahe me poſt te: *ait illa*, in odorem unguentorum tuorum curremus. *Nunc autem trabit ſua quemque voluptas, & odorem turpis lucri ſectantes, quæſtum æſtimant pietatem, quorum certa eſt damnatio.*

Et Tractatu de converſione ad Cleros cap. 19. *Tollitis*, inquit, *& non accipitis claves, de quibus Dominus queritur per Prophetam:* ipſi regnaverunt, & non ex me: Principes extiterunt, & ego non vocavi eos. *Unde tantus prælationis ardor; unde ambitionis impudentia tanta, unde veſania tantæ præſumptionis humanæ? audeatne aliquis veſtrûm terreni cujuſlibet Reguli, non præcipiente aut etiam probibente eo, occupare miniſteria, præripere Beneficia, negotia diſpenſare? Nec tu Deum putes, quæ in magna domo ſua, à vaſis iræ aptis in interitum ſuſtinet, approbare.*

Probatur 3. ratione, quæ multiplex ex vocationis definitione, & ex allatis tum Scripturæ, tum ſanctorum Patrum teſtibus evidenter colligitur.

Prima. Qui non vocatus ſe ingerit, graviter lædit ſupremam Dei auctoritatem & imperium? Eccleſia enim eſt Domus Dei, familia, & regnum; ad ipſum pertinet diſtribuere officia, dignitates, & honorum gradus prout vult, Epheſ. 4. *Ipſe dedit quoſdam quidem Apoſtolos; quoſdam autem Prophetas, alios verò Evangeliſtas, alios autem Paſtores & Doctores in conſummationem Sanctorum, in opus miniſterii.* Enimverò operarius ingrediturne vineam Patrisfamilias, ipſo contradicente, nedum conducente, ut in ea eradicet & plantet? Annon ridiculum ſe præberet, qui boni publici ſtudio ardere ſibi blandiens, principatum militiæ uſurparet, vel

ſine

ſine Regis auctoritate Rempublicam adminiſtraret, & civibus jura decernere præſumeret? Atqui hæc fabula de pluribus narrat. Non verentur Chriſtum amovere à regimine propriæ familiæ; & ipſi invito obtrudere domeſticos ac miniſtros: caro & ſanguis bona ejus diſpenſat, conſanguinei ſuccedunt, vixque alteri oſtium patet ad Beneficia, niſi fortè quis ſit commendatioris doctrinæ & famæ; neque hic per Chriſtum, ſed per fortunam, quam ambitioſè colit, viam ad ea ſibi patefacit. Immanem hanc Dei contumeliam graphicè pingit idem auctor Tractatu de vita & moribus Clericorum cap. 5. *Huic parvulo*, inquit, *Eccleſiaſtica jam Beneficia provida ſanè parentum ſollicitudo parabat. Illum Præpoſitus aut Decanus, ut ſibi ſuccederet, pluſquam materno educavit affectu, in deliciis nutriens & delictis. Alius undique circuit ſedulus explorator, blanditur, obſequitur, ſimulat, & diſſimulat, miſeraque ſibi ſuffragia mendicare non erubeſcit; manibus & pedibus repens, ſi quo modo tandem aliquando ſeſe ingerere queat in patrimonium Crucifixi, & bona Domini, quæ ſola ex omnibus hodie inveniuntur expoſita. Nimirùm peregrè profectus eſt, ſed in plenilunio fortè, ut ſua diſtrictè repetat, rediturus.* At omnem Dei timorem expellit cæca & effrenis cupiditas.

Secunda. Qui ad Sacerdotium non vocatur à Deo, is ad illud prorſus eſt ineptus, utpote ad alium uſum & finem ab utero conformatus. Deus quippe omnium conditor ac pſaltes, unumquodque aptavit loco & uſui, ad quem illud deſtinavit: *Ecce ſicut lutum in manu figuli ſic vos in manu mea*, ait Dominus Jer. 18. verſ. 6. Ergo quemadmodum vas & quodlibet opus artefactum uſum non admittit præter eum, ad quem configuratum

 eſt,

eſt, nec thorax v. gr. tegere poteſt femora, nec tibialia humeros: ita opera Dei utilia eſſe nequeunt, niſi ad id, propter quod confecta ſunt. Non valet caput ad ambulandum, nec oculus ad audiendum, nec aqua ad ſiccandum, nec quivis homo ad officia præſtanda, propter quæ à natura non eſt inſtitutus: *unuſquiſque proprium donum habet ex Deo*, inquit Apoſtolus 1. Cor. 7. verſ. 7. *alius quidem ſic, alius verò ſic*, prout ſcilicet congruit fini, quem intendit ejus conditor. Illud ipſum agnoverunt etiam Ethnici. Tullius enim Lib. 1. Officiorum ſcripſit eleganter: *ſuum igitur quiſque primùm noſcat ingenium, acremque ſe & vitiorum & bonorum ſuorum judicem præbeat, ne ſcenici pluſquam nos videantur habere prudentiæ; illi enim non optimas* (nota) *ſed ſibi accommodatiſſimas fabulas eligunt; qui enim voce freti ſunt, Epigonos, Medeamque, qui geſtus, Menalippum . . . . ergo hiſtrio videbit in ſcena, quod non videbit ſapiens in vita ſua?* Sed non impunè invertitur naturalis ordo ſemel à Deo conſtitutus; *quis reſtitit ei, & pacem habuit?* Job. 9. unde horribiles terræ motus? unde procellæ, fulgura, & fulmina, niſi ex perturbato elementorum ſitu, & inordinata eorum copulatione? Unde in ſocietate humana perturbatio tanta, tot infortunata connubia, tot caſus adverſi, tot conſilia fruſtrata, tot animi ægritudines, quas plerique in ſua ſorte patiuntur; niſi quia ordinem & modum à Deo præſcriptum egrediuntur: Hunc aptaverat, ut inter Chriſti membra locum pedis oblineret, utpote qui ſit patiens, pacatus, & erga omnes benevolus; ſed locum capitis ambivit, & ut dicitur Prov. 30. *poſtquam elevatus eſt in ſublime, ſtultus apparuit*, conſilii inops, puſilli ac demiſſi animi, minuſ-

que

que Paſtor vocandus, quàm idolum. Quæ autem ſors futura eſt illius, qui extra ordinem currit, & ideò in vanum, niſi ut eam ſortiatur locum, ubi nullus ordo, ſed ſempiternus horror inhabitat? ait ſanctus Bernard. cap. 5. de vita & moribus Clericorum.

Tertia ratio. Ex Dei vocatione tanquam ex radice & fundamento pendet gratiarum ſeries cujuſque ſtatus propria. *Ego ſum oſtium*, ait Dominus Joan. 10. *per me ſi quis introierit, ſalvabitur, ingredietur, & egredietur*, hoc eſt, quocunque ſe verterit, quidquid egerit, ſuccedet pro voto, *& paſcua inveniet*, paſcua ſcilicet divinæ Providentiæ, cibi ſpiritalis, ita ut dicere poſſit: *Dominus regit me, & nihil mihi deerit, in loco paſcuæ ibi me collocavit*, Pſalm. 22. Hinc S. Leo Serm. 1. in die aſſumptionis ſuæ: *Qui mihi honoris eſt auctor, ipſe mihi fiet adminiſtrationis adjutor: & ne ſub magnitudine gratiæ ſuccumbat infirmus, dabit virtutem qui contulit Dignitatem.* Et S. Thomas in Supplemento qu. 35. art. 1. *Dei perfecta ſunt opera*, inquit, *& ideò cuicunque datur potentia aliqua divinitus, dantur etiam ea, per quæ executio illius potentiæ poſſit congruè fieri.* Et 1. p. qu. 22 art. 3. *quaſcunque cauſas aliquibus effectibus præfecit; dedit illis virtutem ad illos effectus producendos.* Tolle ergo Dei vocationem, idem eſt ac ſi convellas fundamentum, quo nititur ædificium, obtures fontem, ex quo rivus emanat; & exſcindas radicem, per quam arbor trahit ſuccum & alimentum.

Vim hujuſce argumenti luculenter confirmat exemplum Saulis & Davidis. Reg. 1. Namque Saulem ad regnum deſtinatum Deus primò naturalibus corporis & animi dotibus ornavit; *electus*

& bonus, inquit Scriptura cap. 9. *& non erat vir de filiis Iſraël melior illo.* Deinde ubi unctus eſt in Regem cap. 10. *immutavit ei Deus cor aliud* . . . . . . *& inſiluit ſuper eum Spiritus Domini* ; & ita inſtructus prudenter ac proſperè egit; populumque à ſervitute, qua ab Ammonitis & Philiſtæis premebatur, liberavit. At poſtquam Deus eum propter inobedientiam abjecit, ne eſſet Rex, c. 15. Spiritus Domini directus eſt in Davidem, cap. 17. quem in locum Saulis ſuffecerat, præparaveratque robore corporis & animi, à Saule vero Spiritus Domini ſimul cum vocatione receſſit, ac deinceps eum exagitare cœpit *ſpiritus nequam à Domino*, ut ibidem dicitur. Conſtat ergo protectionem Dei, & cætera gratiæ auxilia in quolibet hominum ſtatu referenda eſſe ad vocationem, quæ ſi adſit & audiatur, omnia, etiam adverſa, feliciter ſuccedunt: ſi deſit, peſſum eunt; *niſi Dominus cuſtodierit civitatem, fruſtrà vigilat qui cuſtodit eam*, Pſal. 126.

Porrò ſi gratia divinæ vocationis adeo neceſſaria eſt ad quodlibet vitæ genus naturalis ordinis, multò magis ad ea, quæ ſupernaturalis ſunt ordinis, ut munera Sacerdotalia, quibus exequendis ut oportet, nemo idoneus eſt, quantiſcunque fulgeat naturæ dotibus, niſi divina virtute evehatur, &, ut ait S. Thomas, tranſmittatur ſupra naturalem rerum ordinem, *ſufficientia, noſtra ex Deo eſt, qui & idoneos nos fecit miniſtros novi Teſtamenti*, inquit Apoſtolus 2. Cor. 3. atqui Deus gratia ſua eum non movet nec adjuvat, ut perſpicuum eſt, qui aſcendit aliunde tanquam fur & latro. Eſto, accipiat, ne dicam ſurripiat characterem Sacerdotalem: validi ſint ejus actus utpote

pote gratiæ gratis datæ in aliorum ſalutem: polleat inſuper ingenio eximio, emineat natalium ſplendore; inſtructus ſit prudentia ſæculi, & ſcientia politica, qua malas improborum artes fallere poſſit; ſed deſit gratia vocationis, regimen ejus non erit hierarchicum ſeu ſacrum, ſed politicum & ſæculare; Principem ſive Magiſtratum potiùs aget, quàm Sacerdotem, totus ad ea, quæ extra ſunt, effuſus ad ſe redire neſciet, multò minùs ad Deum per orationem & contemplationem, qua Paſtor, juxta S. Gregorium, præ cæteris debet eſſe ſuſpenſus. Denique nihil præ ſe feret, quod ad devotionem moveat: nec mirum; radicem non habet, vocationem intelligo, ex qua trahitur gratia Sacerdotalis.

Quarta ratio, quæ poſſit quorumcunque impavidorum corda concutere, in hunc modum proponitur. Qui Deo non vocante Sacerdotium temerè ſuſcipit, in eo placere nequaquam poterit; nec ſibi blandiri debet ob firmum animum ſtrenuè implendi, quæ ſunt Sacerdotis, iis enim in Dei offenſionem incurret, quibus alter legitimè vocatus eum ſibi conciliaverit. Ne autem ejuſmodi pronuntiatum quemquam percellat, probatur efficaciter hoece argumento. Nullum opus, quantumcunque ex natura bonum, poteſt eſſe Deo gratum & acceptum, niſi fiat ad ejus nutum ac voluntatem: atqui ſine vocatione munera Sacerdotalia, quamvis opera per ſe bona & laudabilia, exercentur Deo repugnante, nedum volente: ergo non ſunt Deo grata nec accepta.

Major per ſe eſt evidens; prima enim Lex famuli, voluntas Domini: optimus ille qui ad

eam totum ſe componit, nec ampliùs quidquam ab eo exoptandum eſt: peſſimus verò, qui ab ea probè cognita declinat, ut ſub ſpecie majoris boni ingenio ſuo indulgeat; hoc enim eſt imperium detrectare, more ſuo vivere, & quidem in domini contemptum & injuriam, ut omnes facilè intelligunt; ac proinde luce clarius eſt, nullum opus quantumcunque ex natura ſua bonum, poſſe eſſe Deo gratum & acceptum, niſi fiat ad ejus nutum ac voluntatem: *Non eſt mihi voluntas in vobis, dicit Dominus; ideo munus non ſuſcipiam de manu veſtra.* Malach. 1.

Minor non eſt minùs evidens, ſcilicet abſque vocatione munera Sacerdotalia, quamvis opera per ſe bona exerceri Deo repugnante, nedum volente. Quis enim non intelligit Deum velle ut ipſi obſequium præſtemus in eo vitæ genere, ad quod nos vocat, noſque adverſaturos ejus voluntati & ordinationi, ſi aliud eligamus? Cogita famulum, qui nihil eorum exequitur, quæ Dominus ipſi demandavit; ſed vacat aliis operibus perinde atque ſervitutem exuiſſet, ac ſui juris eſſet & poteſtatis: præcepit v. gr. Dominus ut in vineam pergeret; & domi aliis operibus vacat contra ejus voluntatem. Opera illa ſuntne Domino accepta? an non ejuſmodi famulus pro mercede pœnam meretur, duplicis peccati in Dominum reus? 1. quia omiſit quod ipſi præceperat, 2. quia ſe iis interpoſuit, quæ aliis fuerant demandata. Atqui in ejuſmodi exemplo tanquam in fido ſpeculo conſpicere ſe debent, qui Deo non vocante Sacerdotium ſurripiunt, & eo titulo ultro ſe immiſcent ſacris miniſteriis. Bona quidem ſunt iſthæc munera; *qui* enim *Epiſcopatum deſiderat, bonum opus*

opus deſiderat, inquit Apoſtolus 1. Tim. 3. Sed Deus ea non ſuſcipiet de manibus illorum; quia in iis dupliciter in ipſum delinquunt, omiſſione ſcilicet & tranſgreſſione: omiſſione quidem, quia eo ipſo, quo ad ſtatum Sacerdotalem non vocantur, ad aliud vitæ genus electi ſunt & ordinati, putà ad ſtatum conjugalem, ad mercaturam, aut agriculturam, ut in iis Deo fideliter deſervirent, ordinemque ejus Providentiæ exequerentur vacantes operibus cuique illorum ſtatuum conſentaneis; hæc enim Deus ipſis præſcripſerat, ſed non obtemperant illi, & quaſi à Dei dominatione prorſus liberi, nihil horum, quæ ſibi à Deo ſunt præſtituta, in toto vitæ decurſu exequentur. Tranſgreſſione etiam in Deum peccant, non ſemel & iterum, ſe continuò, quamdiu degunt in terris, quatenus nempe aliena officia ſibi vindicant, Domino repugnante, & graviter comminante, *quiſquis externorum acceſſerit, morietur*, Num. 1. verſic. 51. quod in malum ſuum experiri voluerunt Core & ejus ſocii, *qui deſcenderunt vivi in infernum.* Numer. 16. verſ. 32. & ipſe Rex Oſias, qui ob temeritatem percuſſus eſt lepra. 2. Paralip. c. 26. v. 19.

Qui ergo ad ſtatum Sacerdotalem vocati non ſunt, fruſtrà ſibi aſſentantur, quòd ſedulò miniſtrent, & tanquam olivæ fructiferæ in domo Dei fructum ferant, ſæpè ſacrificia offerant, verbum Dei prædicent, & Parochiam ex inordinata in ordinem adduxerint: *quia omnis plantatio, quam non plantaverit Pater meus cœleſtis, eradicabitur*, ait Chriſtus Matth. 15. verſ. 13. *omnem palmitem in me non ferentem fructum, tollet eum*, Joan. 15. verſ. 2. & Matth. 7. verſ. 22. *multi dicent inibi in illa die* (judicii)

dicii) *Domine*, *Domine*, *nonne in nomine tuo prophetavimus*, Evangelium tuum exponentes, *& in nomine tuo dæmonia ejecimus*, per Sacramenta præſertim pœnitentiæ, *& in nomine tuo virtutes multas fecimus*, plebem commiſſam rectè componentes? *& tunc confitebor illis, quia nunquam novi vos; diſcedite à me, operarii iniquitatis.* Quid ita? Quia non eſt mihi voluntas in vobis, ideò munus de manibus veſtris non ſuſcipiam, Malach. 1. qui in alieno ſeminaſtis; ex eo metere non debetis. In vanum cucurriſtis, utpotè extra viam, *labor ſtultorum affliget eos, qui neſciunt in urbem pergere*, inquit Sapiens Eccl. 10. verſ. 15. hoc eſt, fruſtrà deſudat ſtultus, qui rectam viam non tenet, ad Jeruſalem cœleſtem nequaquam perveniet. Denique intruſus eſt coram Deo, qui ſine vocatione Sacerdotium ſurripit, Chriſto dicente Joan. 10. verſ. 1. qui non intrat per oſtium in ovile, ſed aſcendit aliunde, ille fur eſt & latro: atqui tota intruſi adminiſtratio repudiatur ut inique uſurpata.

Ergo longè periculoſiùs erratur circa vocationem, quàm circa ſingulare aliquod Legis præceptum; qui enim Legem in aliqua parte ita tranſgreditur, ut vocationem non deſerat, ſimilis eſt viatori, qui rectam viam tenet, in qua etiamſi nonnunquam veſtigio erret, cadat, & ex caſu ſaucietur, propter quem ſubſidere cogitur; quis enim eſt homo, qui aliquando non peccet? brevi tamen exurgit, ſanatoque vulnere cœptum iter proſequitur, gradiendo ad deſtinatum appropinquat, ac tandem pervenit. Qui verò deeſt ſuæ vocationi, declinat de via, in vanum currit, fruſtrà gradum accelerat; tot enim errores,

rores, quot greſſus, quibus à patria longiùs recedit, nedum accedat.

Dices: ex hac doctrina ſequitur, eum, qui ſine Dei vocatione ſtatum Sacerdotalem aſſumpſit, vel omni ſpe ſalutis orbari, vel ad ſæcularia vota debere tranſire, ut ſaluti conſulat, quemadmodum docent Pſeudo-Reformati: atqui hæc duo ſunt longè abſurdiſſima; de homine enim deſperandum non eſt, quamdiu vivit; & Concilium Tridentinum Seſſ. 24. Can. 9. anathemate percuſſit eos, qui dixerint, *poſſe omnes contrahere matrimonium, qui non ſentiunt ſe caſtitatis, etiamſi eam voverint, habere donum.* Ergo.

Nego majorem, duplex quippe in Deo diſtinguenda eſt voluntas, primaria ſcilicet & ſecundaria. Primaria quidem, qua ab æterno unumquemque voluit condere & aptare ad certum vitæ genus, & ad eum finem præparavit media congrua. Sed quia ſimul prævidit multos vocationi ſuæ defuturos, ſecundaria voluntate eos deſtinavit ad alios uſus minùs ipſis conſentaneos; providentiæ enim divinæ non deſunt modi, Gallicè, *reſſources*, quibus in ordinem redigat, qui ab ordine receſſerint, quemadmodum paterfamilias, inquit S. Auguſtinus, vult primaria intentione ut domeſtici certis operibus, & quidem honeſtioribus & accommodatioribus incumbant; ita tamen, ut, ſi quis eorum non paruerit, molam vertat, vilioribus cibis veſcendus, in pœnam; en ſecundaria intentio. Ita planè contingit ſub divina providentia, quam non vincit hominum inobedientia, qui enim ab ordine priùs ab ea intento in alium incidit minùs commodum, in ea abſo-

abſolutè quidem, ſed non ſine magnis difficultatibus, poterit ſaluti ſuæ conſulere, manebitque in corpore Eccleſiæ veluti membrum in corpore humano ſuis ſedibus motum, quod obducto callo ſervire utcunque poteſt, ſed ægrè admodùm, & cum quadam deformitate. Namque 1. nec à natura, nec à gratia fuit inſtitutus ad munera Sacerdotalia, quæ ſunt ipſi veluti peregrina. Quantam ergo vim ſibi inferat neceſſe eſt, ut iis reddatur idoneus, præſertim cùm ad ea non propendeat, niſi fortè libidine acquirendi & dominandi, quam pœnitentiæ lacrymis ante omnia debet extinguere? 2. cum character Sacerdotalis ſit indelebilis, nec poſſit Sacerdos intruſus non eſſe Sacerdos; ſaltem abſtineat ab officiis, ad quæ aptus non eſſet, quæque ſine peccato obire non poſſet, v. gr. munus Paſtorale deſerat, ſi ad illud non habeat dotes neceſſarias: quoad verò functiones à Sacerdotio indivulſas, ut ſacrificium aliquando offerre pro populo, mediatorem & interceſſorem apud Deum agere, gratiam & animum Sacerdotalem ſtudeat promereri orationibus, & laborioſis pœnitentiæ exercitationibus; cùm enim Deus hujuſmodi officia exigat à quolibet Sacerdote, petendi ut oportet gratiam non denegabit, docente Concilio Tridentino Seſſ. 6. cap. 11. *Deus impoſſibilia non jubet, ſed jubendo monet & facere quod poſſis, & petere, quod non poſſis, & adjuvat ut poſſis.* Quod dictum ſit iis, qui non ſentiunt ſe caſtitatis, quam voverunt, habere donum; ſed ſicut perſeveraturus non eſt, cui ſpeciale perſeverantiæ donum non fuit conceſſum, quamvis in omnium Theologorum ſententia abſolutè perſeverare poſſit, habeatque gratias ad id ſufficientes; ita qui

ſine

ſine Dei vocatione & ſpeciali dono continentiæ ad Sacerdotium promotus eſt, & exinde officio Sacerdotali malè functus, licèt abſolutè ſalvari poſſit, nec in deſperationem conjici debeat; difficile tamen ingredietur viam humilitatis & pœnitentiæ, qua ſola ipſi patet ingreſſus ad vitam: *Quis aliquando vidit Clericum citò pœnitentiam agentem* (inquit Auctor operis imperfecti apud S. Chryſoſtomum Hom. 4.) *ſed etſi deprehenſus humiliaverit ſe, non ideo dolet, quia peccavit, ſed quia confunditur, quia perdidit gloriam ſuam.* Rationem affert S. Leo Epiſt. 85. aliàs 87. *quia difficile eſt, ut bono peragantur exitu, quæ malo ſunt inchoata principio.* Et S. Bernardus Lib. de Converſ. ad Cler. cap. 21. *utinam tamen quiſquis ſic intrat, ſi fieri poſſet, tam fideliter miniſtraret quàm fiducialiter ſe ingeſſit. At difficile, fortaſſis & impoſſibile eſt, ut ex amara radice ambitionis ſuavis fructus prodeat charitatis.* Et Tract. de Vita & Morib. Clericorum cap. 9. *In Clero quippe tanquam in cœlo regens iniqua, quid niſi de miniſterio judicetur? Cœleſte tenet officium, Angelus Domini exercituum factus eſt; tanquam Angelus aut eligitur, aut reprobatur. Inventa quippe in Angelis pravitas & diſtrictius judicetur neceſſe eſt, & inexorabiliùs quàm humana.*

Inſtabis: ſaltem ejuſmodi doctrina omnes avertit à Sacerdotio, eóque ſpectat, ut Eccleſia fraudetur neceſſariis miniſtris: ergo pernicioſa videtur.

Diſtinguo antecedens: hæc doctrina omnes, qui à Deo non vocantur, avertit, quantùm ex ſe, Concedo; atque utinam ejus gratia Sacerdotium Chriſti, & quæ in Religione ſunt auguſtiſſima, in tuto eſſent ab hujuſmodi furibus; *ſatius enim, maximè in ordinatione Sacerdotum, paucos bonos,*

quàm

quàm multos malos habere, inquiunt Patres Concilii Lateranenſis IV. & ſanctus Thomas in 4. diſt. 24. artic. 3. quæſtiuncula 4. ad 1. *Deus ita nunquam deſerit Eccleſiam ſuam, quin inveniantur idonei Miniſtri ſufficienter ad neceſſitatem plebis . . . . . & ſi non poſſent tot Miniſtri inveniri, quòt modò ſunt, melius eſſet habere paucos Miniſtros bonos, quàm multos malos.* Et in Corpore articuli probat eum, qui ejuſmodi promovet, peccare mortaliter, quia ex S. Leone Epiſtol. 1. aliàs 87. ad Africanos Epiſcopos. *Non eſt hoc conſulere populis, ſed nocere; nec præſtare regimen, ſed augere diſcrimen: integritas enim præſidentium ſalus eſt ſubditorum.* Hæc doctrina omnes, qui à Deo vocantur, avertit, Nego antecedens: imò vehementer impellit eo ipſo, quo graviſſimis momentis demonſtrat extremum exitium iis impendere, qui Deo ad ſtatum Sacerdotalem vocanti, non obtemperant, ſed pro libidine, aliud vitæ genus in ſæculo ſibi deligunt: quot enim ex iis malè periiſſe vidimus? Sancti quidem viri propriæ infirmitatis conſcii gradus Eccleſiaſticos refugerunt, quamdiù perſpectam non habuere Dei voluntatem; at ubi ipſis innotuit, paruerunt ſtatim, plureſque ex illis docuerunt æqualis eſſe periculi officium Sacerdotalem uſurpare Deo non vocante, & illud detrectare Deo vocante.

S. Athanaſius Epiſt. ad Dragontium Monachum, qui Epiſcopatum, ad quem vocabatur, recuſabat, rationibus & exemplis, v. gr. pœnæ, illum revincit, ſigillatimque refellit quæ opponebat momenta, ſcilicet vitæ ſolitariæ & contemplationis ſtudium, juramentum, quo ſe obſtrinxerat, nunquam acceptaturum Dignitates Eccleſiaſticas, agitationes & motus, quibus vix poteſt

eſſe vacuus Epiſcopus, & peccandi occaſiones ac pericula, quibus continuò eſt expoſitus.

Sanctus Gregorius Nazianzenus, qui onus Paſtorale fugerat, ſuam fugam ſic excuſat. or. 1. *Variis cogitationibus laborabam, quid facto opus eſſet exquirens; mediuſque inter duos timores hærens, quorum alter me deprimebat, alter erigebat: ac videte quàm rectè, quámque juſtè inter utrumque timorem tranſigam, nimirum ut nec minimè oblatam præfecturam appetam, nec oblatam repudiem; illud enim temerariorum hominum eſt; hoc inobedientium; utrumque autem imperitorum*, tum ſubdit periculoſius eſſe contra obedientiæ Legem onus impoſitum refugere, quàm ex imprudentia acceptare; *Nam timori quidem ſuſcipiendæ præfecturæ; Lex quoque obedientiæ fortaſſe opem ferre queat .... At inobedientiæ periculo haud ſcio quiſnam opitulari, aut quænam ratio ad fiduciam hortari poſſit; verendum enim eſt, ne de iis, qui Fidei noſtræ commiſſi ſunt hoc audiamus, animas eorum de manibus veſtris requiram .... & quemadmodum non audiſtis vocem meam, ſic erit cùm invocaveritis me.*

S. Auguſtinus, licèt olim ad Sacerdotium raptus quodammodo invitus, ſcribit tamen Epiſt. 48. aliàs 81. ad Eudoxium, referturque 16. qu. 1. his verbis cap. 30. *Vos autem fratres cohortamur in Domino, ut propoſitum veſtrum cuſtodiatis, & uſque in finem perſeveretis; ac ſi quam operam veſtram mater Eccleſia deſideraverit, nec elatione avida ſuſcipiatis, nec blandiente deſidia reſpuatis, ſed miti corde obtemperetis Deo, cum manſuetudine portantes eum, qui vos regit . . . nec veſtrum otium neceſſitatibus Eccleſiæ præponatis; cui parturienti ſi nulli boni miniſtrare vellent, quomodo naſceremini, non inveniretis.* Et Lib. de fide & operibus cap. 17 de ſervo, qui abſcondit talen-

tum, quod acceperat à Domino Matth. 25. ſic ſcribit: *Propter illos hæc ſimilitudo propoſita eſt, qui nolunt ſuſcipere in Eccleſia diſpenſatoris officium, deſidioſam prætendentes excuſationem, nolle ſe rationem reddere de peccatis alienis.*

Sanctus Gregorius, quem norunt omnes pro virili obſtitiſſe, ne Pontifex fieret, quamdiu vocatio divina ipſi non innotuit, Lib. Paſtoralis parte 1. cæteris vehementiùs agitat eos, qui Deo vocanti ad onus ſacerdotale non obtemperant, humilitatis ſpecie, vel quietis & contemplationis amore, ipſiſque notam ſuperbiæ & deſidiæ inurit: *Eorum profectò humilitas,* inquit cap. 6. *ſi cæteris quoque utilitatibus cingitur, tunc ante Dei oculos vera eſt, cùm ad reſpuendum hoc, quod utiliter ſubire præcipitur, pertinax non eſt; neque enimverò humilis eſt, qui ſuperni nutus arbitrio ut debeat præeſſe intelligit, & tamen præeſſe contemnit. Sed divinis diſpoſitionibus ſubditus, atque à vitio obſtinationis alienus, cùm ſibi regiminis culmen imperatur, ſi jam donis præventus eſt, quibus & aliis proſit, & ex corde debet fugere, & invitus obedire.* Et cap. 5. expendens illud Chriſti ad Petrum, Joan. 21. *Simon Joannis diligis me? paſce oves meas,* ſic ſcribit: *ſi ergo dilectionis eſt teſtimonium cura paſtionis, quiſquis virtutibus pollens gregem Dei paſcere renuit, Paſtorem ſummum convincitur non amare.*

Auctor Libri de vita contemplativa cap. 10. docet, contra juſtitiam facere eos, qui meritò ſuæ converſationis, vel eruditionis electi, otioſum ſtudium fructuoſæ utilitati regendæ multitudinis anteponunt; & cùm poſſint laboranti Eccleſiæ ſubvenire, operoſæ adminiſtrationis laborem fruendæ quietis contemplatione refugiunt.

Sanctus

Sanctus Bernardus Serm. 18. in Cantica: *Rem profectò proximi retines tibi*, inquit, *ſi metu fortè, aut ſegnitie, aut minùs diſcreta humilitate, verbum bonum, quod poſſet prodeſſe multis, inutili, imò & damnabili ligas ſilentio, certè maledictus quòd frumenta abſcondis in populis.*

Sanctus Thomas 2. 2. qu. 185. art 2. *Sicut ad inordinationem voluntatis pertinet*, inquit, *quòd aliquis proprio motu feratur in hoc, quòd aliorum gubernationi præficiatur; ita etiam ad inordinationem voluntatis pertinet, quòd aliquis omnino contra Superioris injunctionem, prædictum gubernationis officium finaliter recuſet, propter duo.* 1. *Quidem, quia hoc repugnat charitati proximorum, quorum utilitati ſe aliquis debet exponere pro loco & tempore.* 2. *Quid hoc repugnat humilitati, per quam aliquis Superiorum mandatis ſe ſubjicit.* Et in reſponſione ad tertium: *qui votum emittit de non ſuſcipiendo Epiſcopatum, ſi per hoc intendat ſe obligare ad hoc, quòd nec per obedientiam ſuperioris Prælati accipiat, illicitè vovet.* Hæc paulò latiùs proſequi oportuit: tum quia par eſt periculum uſurpare ſacra miniſteria Deo non vocante, & illa recuſare, ubi explorata eſt divina vocatio: tum quia benemulti more ſuo vivunt, quorum alii quodlibet vitæ genus amplectuntur prout occaſio ſe obtulerit, nihilque curant, velitne an nolit Deus; alii ſtudio litterarum impenſius addicti, Prælatis opem eorum expoſcentibus pertinaciter reſiſtunt, nec miſerantur innumeras animas, quæ in æternum pereunt, neceſſario auxilio deſtitutæ.

§. III.

De Signis, quibus deprehendi poſſit an vocetur quis, necne ad munus Sacerdotale?

Q. 1. *Quæ ſunt divinæ vocationis ſigna?*

R. Triplicis ſunt generis: alia ex quibus certò colligitur, quoſdam à Deo non vocari ad ſtatum Sacerdotalem: alia admodùm dubia, & ambigua, ex quibus nihil certò definiri poteſt: alia indubitata, quæ certò oſtendunt divinam vocationem; de quibus ſigillatim dicendum.

Signa, quibus conſtat aliquem non eſſe à Deo electum, nec conditum ad munia Sacerdotalia, ſunt ii defectus tum corporis, tum animi, qui ineptum prorſus reddunt ad illa decenter obeunda, præſertim ſi tolli nequeant. De defectibus corporis patet reſponſio. Sunt enim irregularitates & impedimenta ad Ordines, eorumque functiones.

Defectus autem animi duplicis ſunt generis. Alii ſunt congeniti, & vitia naturæ potiùs dicenda, quàm hominis, ut agreſtis indoles, animus ferox, levis ac inſtabilis, mollis & ignavus, ingenium obtuſum & plumbeum, ſcientiis acquirendis nullatenus idoneum. Alii ſunt morales & voluntarii, ut ſocordia, iracundia, vinolentia, & cætera peccata; quanquam iracundia & vinolentia, nonnunquam referenda ſunt ex parte ad vitia naturæ, vixque penitus abradi queunt.

Certum eſt & indubitatum, hominem, qui naturæ vitiis, aut aliquo ex iis laborat, non eſſe à Deo electum, & conditum ad munia Sacerdotalia, utpote

utpote qui iis obeundis manifeſtè ſit ineptus, nec unquam aptus evadere poſſit; cùm enim ejuſmodi vitia à voluntate non pendeant, ab ipſa tolli nequeunt. Abſit, ut divinæ ſapientiæ ea tribuatur noxa, quæ in viliſſimo artifice legitimam non haberet excuſationem, ſcilicet opus ad eum uſum confeciſſe, cui nullatenus eſt accommodatum. Annon Sacerdos agreſtis & ferocis indolis gregem potiùs fugabit, quàm alliciet; pacatos exagitabit, nedum commotos ſedabit? An labia plumbei ingenii diſſeminabunt ſcientiam, quam non comparavit, nec comparare poteſt? Inſtabilis, & ad omnem auram verſatilis, firmabitne fluctuantes, & hærentes conſilio? Quomodo mollis & ignavus præ ſe feret fortitudinem & conſtantiam in Sacerdote adeò neceſſariam, ut munitiones, perverſa conſilia & omnem altitudinem extollentem ſe adverſùs ſcientiam Dei deſtruat, & in captivitatem redigat omnem intellectum in obſequium Chriſti, ut loquitur Apoſtolus 2. Cor. 10. *Nec majus præjudicium ullum eſſe poteſt*, inquit Hallierus de Ordinationibus 1. part. ſect. 3. cap. 2. paragrapho 4. *quod aliquis ad ſacrum animarum principatum à Deo nequaquam vocetur, quàm ſi mollis, & adverſùs iniquitates indulgentior extiterit, nec ſatis animi habeat, ut iniquis petitionibus reſiſtat; unde Ezechielem Dominus Prophetam miſſurus ad populum*, Ecce, *inquit*, dedi faciem tuam valentiorem faciebus eorum, & frontem tuam duriorem frontibus eorum. *Quid enim intereſt, ſive Sacerdos iniquitatem operetur, ſive operantibus conſentiat, ſive populos pravo exemplo inficiat, ſive eos nimia indulgentia corrumpat?* Nullus ergo ſibi blandiatur, quaſi anteacta ſine crimine vita ſufficiat ad Sacerdotium, ac præſertim ad curam ani-

marum, niſi prætereà aptus ſit ad docendum, arguendum, & corripiendum cum omni, imperio, ubi opus fuerit, Spiritu Sancto edicente Eccli. 7. verſ. 6. *Noli quærere fieri judex, niſi valeas virtute irrumpere iniquitates; ne fortè extimeſcat faciem potentis, & ſcandalum ponas in æquitate tua.*

Morales animi defectus (peccata intelligo) indignum quidem reddunt ſacris Ordinibus; ſed quia corrigi poſſunt ac debent, utpotè voluntarii, ex iis continuò definiendum non eſt; ſicut ex inſanabilibus naturæ vitiis, eum, qui hujuſmodi defectibus impeditur, à Deo non vocari ad Sacerdotium: ſi aliunde naturæ donis ſit inſtructus, ſcilicet optima indole, acri ingenio, & aliàs in hocce vitæ genus propenſo. Divina quippe vocatio impeccantiam non tribuit, ut patet vel ex Judæ exemplo, qui procul dubio ad Apoſtolatum ab æterno fuerat electus, & in tempore à Chriſto vocatus. Ergo morales illi defectus in dubitationem ſolùm adducunt, num vocatus fuerit, nec ne, ad ſtatum Clericalem, qui illos patitur.

Qui verò dubium illud ſolvet conſcientiæ moderator; divinamque vocationem exploratam faciet juvenibus olim bonæ ſpei, qui poſtquam ardore ætatis ruere in libidines, militiam Clericalem, cui fortè nomen jam dederant, faſtidiunt, & ad ſtatum ſæcularem inclinant; Suadebit imprimis ſeria pœnitentia expurgandam conſcientiam, & intermiſſa pietatis ſtudia revocanda, priuſquam certiores fieri poſſint de Dei vocatione, quæ in hacce morum pravitate ac perturbatione nec Confeſſario, nec pœnitenti innoteſcere poteſt.

poteſt. Quamdiu vinum eſt turbidum, & poma immatura, de eorum bonitate judicium ferri nequit; ſic defæcatus ſit animus oportet, ac liber à pravis cupiditatibus, ut Deï vocatio & genuina naturæ propenſio ſe promant, alioquin ſi conſcientiæ moderator attenderit ad quid voluntas juvenis depravati jam propenſior ſit, & juxta eam conſulat, periculum eſt, ne eum à vocatione avertat, & in viam perditionis impellat, ſicut præmonuit Dominus Ezech. 14. verſ. 4. *homo de domo Iſraël*, inquit, *qui poſuerit immunditias ſuas in corde ſuo, & ſcandalum iniquitatis ſuæ ſtatuerit contra faciem ſuam, & venerit ad Prophetam, interrogans per eum me, ego Dominus reſpondebo ei in multitudine immunditiarum ſuarum, ut capiatur domus Iſraël in corde ſuo, quo receſſerunt à me.*

Plures pro certo ſigno vocationis ſtatuunt ardens & conſtans deſiderium adipiſcendi Ordines, ſed immeritò; quia ſi accuratiùs diſcutiatur, accendi deprehendetur non à Deo, qui charitas eſt, ſed à cupiditate ipſi adverſa, tum parentum, qui eſſe putant è re familiæ, ut aliquis ex ea ditetur proventibus Eccleſiæ in fratrum ſubſidium, & ſenectutis ſuæ levamen: tum ipſorummet Candidatorum, quorum alii fovendæ deſidiæ gratia ſtatum Eccleſiaſticum appetunt, tanquam illuſtrem, omniumque maximè otioſum & facilem; alii rei familiaris anguſtia preſſi, cùm fodere parentum exemplo refugiant, victum ex Sacerdotio, qua opera, qua arte & diſſimulatione quærunt ſummèque infortunatos ſe exiſtimant, ſi propoſitum non aſſequantur. Alii appetitu gloriæ ducuntur ad Sacerdotium; primas cathedras in cœtibus ambiunt, & honorificas ſalutationes in foro, nec ſa-

tis eſt quibuſdam, ut ſecundo honoris gradu miniſtrent, niſi ſedeant cum Eccleſiæ Principibus, ſintque ſub Chriſto humili & paupere illuſtres, qui ſub locuplete & fallace Diabolo obſcuri permanſiſſent, ut loquitur S. Hieronymus. Porrò Deus, nedum ejuſmodi cupidos & ſuperbos vocet ad miniſterium domus ſuæ, quin per os Davidis illos rejicit: *non habitabit in medio domus meæ, qui facit ſuperbiam.* Pſalm. 100. Chriſtus Matthæi 8. Legis Doctòrem repulit à ſuo comitatu, ex eo, quòd inde gloriam & opes expectaret: *Vulpes foveas habent, & volucres cœli nidos, Filius autem hominis non habet ubi caput reclinet.* Ergo ſacrorum Ordinum appetentia non eſt indubitatum ſignum divinæ vocationis; ſed aliud neceſſariò inquirendum. Quodnam verò illud ſit,

R. Signum vocationis moraliter certum præ ſe fert qui naturæ dotibus, ſacro miniſterio competentibus eſt inſtructus, liber ab animi defectibus ſuprà recenſitis, vacuus ab omni gloriæ cupiditate, & terreno affectu, propenſus in Eccleſiaſticam diſciplinam, & procurandæ gloriæ Dei ac ſalutis proximi ſtudioſus. Sicut enim ex configuratione vaſis certò colligitur ad quem uſum artifex illud finxerit; ita prudenter conjectare licet, eum à Deo fuiſſe electum & conditum ad ſacra miniſteria, quem iis aptavit, & ad ea ipſius animum vertit, & quodammodo curvavit. Cùm enim ex dictis character Sacerdotalis ſit gratia gratis data, & ad aliorum ſalutem ordinata, ſingulare indicium eſt, quempiam ad ſacros Ordines eſſe à Deo comparatum, qui omnes in ejus amorem rapere optaret, qui ejus offenſa plus afficitur, quàm ſua; peccatum in aliis dolet, ſicut in

ſeipſo;

ſeipſo; delinquentes, ſpreto timore mundano, opportunè commonet, & ex affectu obſervat quod præcipitur in Epiſtola Judæ Apoſtoli v. 22. & 23. *& hos quidem arguite judicatos, illos verò ſalvate, de igne rapientes: aliis autem miſeremini in timore odientes & eam, quæ carnalis eſt, maculatam tunicam,* id eſt ſordidatam vitiis converſationem. Niſi ejuſmodi ſtudium cernatur in ſacrorum Ordinum Candidatis, certum ſignum ſuæ vocationis non exhibent; unde enim cognoſcetur quempiam natum ad militiam ſæcularem aut quamvis artem profitendam, niſi quia delectatur exercitationibus militaribus, & aliis accommodatis arti, quam profiteri cupit? Quæ verò exercitationes Sacerdotum propriæ, niſi debellare vitia, pietatem erigere, gloriam Dei promovere, & ſaluti proximi conſulere? Quid verò alumnus Seminarii, in quo tanquam in Academia exercetur in armis ſpiritalibus, utilius & accommodatius ad hunc finem præſtare poteſt, quàm ſi ſocios verbis & exemplis ad pietatem accendat, & cum Præfecto conſpiret, ut evadant vaſa apta ad omne opus bonum, cùm inde pendeat optatum totius Diœceſis regimen? Non ergo ſibi blandiatur, ob animum quietum, & dicto obedientem; quia ſi timore mundano, & hominum reſpectu conſtringitur, ſi aliorum vitia non curat, diſſimulat, fovet, eorumque famam lacerat, qui ſodales à peccato deterrere, & ad ſaniorem mentem reducere conantur, nullum præ ſe fert indicium divinæ vocationis ad officia Hierarchica.

Q. 2. *Licètne Clerico cultus divini & ſalutis proximi ſtudioſo expetere dignitates Eccleſiaſticas, quibus charitati, qua flagrat erga Deum & proximum, faciat ſatis?*

Reſpondet ſanctus Thomas 2. 2. q. 185. art. 1. tria diſtinguenda in Dignitatibus Eccleſiaſticis, & Ordinibus Hierarchicis, putà Epiſcopatu. Primum, *& quidem principale & finale*, eſt officium, quod ad Dei cultum & proximi utilitatem impenditur, juxta illud Joan. 21. *paſce oves meas.* Secundum, celſitudo gradus, qui principatum infert in ſubditos, ut habetur Matthæi 25. *fidelis ſervus & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam.* Tertium quod ſe habet ad duo priora tanquam conſectarium quoddam, ſcilicet reverentia Epiſcopo, aut cuivis Prælato debita cum proportione ad ejus Dignitatem, & reditus annuatim ipſi aſſignati, de quibus Apoſtolus 2. Timoth. 5. *qui benè præſunt Presbyteri, duplici bonore digni babeantur.* De ſingulis autem ſic ſtatuit S. Doctor.

1. Officium Epiſcopale, & aliud quodlibet Hierarchicum ſecundùm ſe ſpectatum licet appetere voluntate conditionata; *quia*, inquit, *appetere proximis prodeſſe, eſt ſecundùm ſe laudabile & virtuoſum.* Et infrà, *poteſt abſque præſumptione quilibet appetere talia opera facere, ſi eum contingeret in tali officio eſſe; vel etiam ſe eſſe dignum ad talia opera exequenda, ita quòd opus bonum cadat ſub deſiderio, non autem Primatus Dignitatis. Unde Chryſoſtomus* (ſeu Auctor operis imperfecti Hom. 35.) *dicit ſuper Matthæum*, opus quidem deſiderare bonum, bonum eſt. Primatum autem honoris concupiſcere vanitas eſt; Primatus enim fugientem ſe deſiderat: deſiderantem ſe fugit. Et S. Hieronymus Epiſt. 83. ad Oceanum; *Si quis*, ait, *Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat: opus, non Dignitatem: laborem, non*

non delicias: opus, per quod humilitate decreſcat, non intumeſcat faſtigio. Et in cap. 3. Sophoniæ expendens eundem textum Apoſtoli, *qui Epiſcopatum deſiderat*, &c. *Videte*, inquit, *quod dixerit, bonum opus deſiderat, non Dignitatem: ſi autem deſpecto opere ſolam aſpexerit Dignitatem, citò corruit turris in Siloe, & excelſæ cedri fulmine feriuntur, & erecta cervix frangitur.*

Dixi, *conditionata voluntate*, nempe; ſi idoneus ſit, & utilitas Eccleſiæ poſtulet; quòd enim ab imperitis Paſtorale officium abſoluto & efficaci deſiderio ſine crimine expeti non poſſit, patet; quia ſicut opus virtutis ſecundùm ſe laudabile eſt exercere velle: ita temerarium eſt hujuſmodi operis ſibi obligationem accerſere velle, cui implendo vires non ſuppetunt. Unde S. Gregorius 1. parte Paſtoralis cap. 8. in illud Apoſtoli, *qui Epiſcopatum deſiderat*, ſic ſcribit: *Apoſtolus laudans deſiderium boni operis, in pavorem vertit protinus quod laudavit, cùm ſubjungit*; oportet autem Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe, *quaſi dicat; Laudo quod quæritis; ſed diſcite quod quæratis.*

2. Angelicus Doctor definiit, nefas eſſe appetere ipſam principatus celſitudinem, multò magis honorem & emolumenta, quæ ſunt ejus conſectaria. *Appetere Epiſcopatum* (idem dicendum de quovis gradu Hierarchico) *ratione ejuſmodi circumſtantium bonorum, manifeſtum eſt quòd eſt illicitum, & pertinet ad cupiditatem vel ambitionem.* Et infrà, *quia Epiſcopalis actus habet annexam gradus celſitudinem, præſumptuoſum videtur, quòd aliquis præeſſe appetat ad hoc quòd ſubditis præſit, niſi manifeſta neceſſitate imminente.* Atque in confirmationem ſuæ ſenten-

ſententiæ laudat S. Chryſoſtomum, Auguſtinum, Gregorium, quibus addere liceat S. Ambroſium.

Sanctus Chryſoſtomus Homilia 66. in Matth. expendens illud Chriſti Matth. 20. *Scitis quia Principes gentium dominantur eorum*, ſic habet, *per hoc oſtendit, quòd gentile eſt Primatus cupere, & ſic gentium comparatione eorum animam æſtuantem convertit.*

Sanctus Ambroſius Lib. 4. in Lucam: *Hoc ipſo*, inquit, *pernicioſior eſt ambitio, quòd blanda quædam eſt conciliatricula Dignitatum, & ſæpè quos nulla vitia deflectunt, quos nulla potuit movere luxuria, nulla avaritia ſubruere, facit ambitio criminoſos; habet enim forenſem gratiam, domeſticum periculum, & ut dominetur aliis, priùs ſervit: curvatur obſequio, ut honore donetur: & dum vult eſſe ſublimior, fit remiſſior, cùm in ipſa poteſtate quod præcellit alienum ſit.*

Sanctus Auguſtinus Lib. 19. de Civ. cap. 19. ſic ſcribit: *Ex tribus vitæ generibus, otioſo, actuoſo, & ex utroque compoſito, quamvis ſalva fide quiſque poſſit in quolibet eorum vitam ducere, & ad ſempiterna præmia pervenire; intereſt tamen quid amore teneat veritatis, quid officio charitatis impendat. Nec ſic quiſque debet eſſe otioſus, ut in eodem otio utilitatem non cogitet proximi: nec ſic actuoſus, ut contemplationem non requirat Dei . . . . in actione verò non amandus eſt honor in hac vita, ſive potentia; quoniam omnia vana ſub ſole; ſed opus ipſum, quod per eundem honorem vel potentiam fit, ſi rectè atque utiliter fit, id eſt, ut valeat ad eam ſalutem ſubditorum, quæ ſecundùm Deum . . . Propter quod ait Apoſtolus:* qui Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat . . . . *ut intelligat* (præpoſitus) *non ſe eſſe Epiſcopum, qui præeſſe dilexerit, non prodeſſe. Itaque à ſtudio cognoſcendæ veritatis nemo prohibe-*

hibetur, quod ad laudabile pertinet otium; locus verò ſuperior, ſine quo regi populus non poteſt, & ſi ita teneatur atque adminiſtretur ut decet, tamen indecenter appetitur. Quamobrem otium ſanctum quærit charitas veritatis: negotium juſtum ſuſcipit neceſſitas charitatis. Quam ſarcinam ſi nullus imponit, percipiendæ atque intuendæ vocandum eſt veritati: ſi autem imponitur, ſuſcipienda eſt propter charitatis neceſſitatem. Sed nec ſic omni modo veritatis delectatio deſerenda eſt, ne ſubtrahatur illa ſuavitas, & opprimat iſta neceſſitas.

Sanctus Gregorius prima parte Paſtoralis c. 8. *Sacrum officium*, inquit, *non ſolùm non diligit omnino, ſed neſcit, qui ad culmen regiminis anhelans in occulta meditatione cogitationis, cæterorum ſubjectione paſcitur, laude propria lætatur, ad honorem cor elevat, rerum affluentium abundantia exultat. Mundi ergo lucrum quæritur ſub ejus honoris ſpecie, quo mundi deſtrui lucra debuerant: cúmque mens, humilitatis culmen arripere ad elationem cogitat, quod foris appetit, intus immutat.* Ne quis autem abutatur hiſce verbis Apoſtoli, *qui Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat*, ſcribit id dictum fuiſſe ab Apoſtolo, quando dubium non erat quemque per Epiſcopatum ad ſupplicia graviora pervenire; parari ſibi non ſublimem thronum, ſed aculeos & cruces; non honores, ſed contumelias, non divitias nec delicias, ſed indigentiam, labores, perſecutiones, *unde*, inquit S. Thomas cit. *non de facili inveniebatur, qui hoc onus aſſumeret.*

Q. 3. *Quale eſt peccatum ad Sacerdotium duci appetitu honoris & commodorum temporalium?*

Reſpondet Hallierus 1. p. ſect. 3. cap. 2. a. 2. §. 2. 1. grave non videri peccatum, ſi quis neceſſa-

neceſſariis dotibus inſtructus principaliter intendat gloriam Dei & ſalutem proximi; ſecundariò verò & minùs præcipuè concupiſcat celſitudinem, honorem, & emolumenta temporalia; quia hujuſce deſiderii inordinatio non deſtruit charitatem, ſive erga Deum, ſive erga proximum; cùm ipſi primum locum permittat. Quin ab omni peccato erit immunis; ſi pravos hujuſmodi vanæ gloriæ & cupiditatis motus, qui tunc ebullire ſolent, cautè comprimat. 2. Valde periculoſum eſſe conſentire ejuſmodi motibus; tum quia ex S. Gregorio prima parte Paſtoralis cap. 9. ſæpè mens ipſa ſibi mentitur, & fingit ſe temporalia principaliter non appetere, quæ tamen ita appetit: *Plerumque*, inquit S. Doctor, *hi qui ſubire magiſterium Paſtorale cupiunt, nonnulla quoque opera bono animo proponunt, & quamvis hoc electionis intentione appetant, operaturos tamen ſe magna pertractant: ſitque ut aliud in imis intentio ſupprimat, aliud tractantis animo ſuperficies cogitationis oſtendat; nam ſæpè ſibi de ſe mens ipſa mentitur, & fingit ſe de bono amare quod non amat; de mundi autem gloria non amare quod amat*: tum quia niſi cohibeatur illud dominandi & acquirendi deſiderium, tanquam parva ſcintilla contempta magnum incendium excitabit data occaſione, quæ Paſtoribus non deeſt, cùm ſubditi iis identidem reverentiam denegent, & alia debita, unde jurgia, ſimultates & odia certiſſimè exardeſcunt, ſi Paſtor avidus ſit honoris vel pecuniæ. 3. Exitiale eſſe ſcelus appetere Ordines & ſacrum principatum principaliter propter honorem & emolumenta temporalia; quia in eo deſiderio dominantur ambitio & cupiditas, præferuntur terrena cœleſtibus, & Sacerdotium, quo nihil majus dari potuit

tuit hominibus, fit medium ac inſtrumentum pompæ ſæcularis in magnam Dei injuriam, graveque damnum Reipublicæ Chriſtianæ.

Enimverò honor & emolumenta temporalia annexa ſunt Sacerdotio ut media conſentanea, quibus decenter adminiſtretur ad Dei gloriam & Fidelium ſalutem: atqui media, ſicut non appetuntur propter ſe, ſed propter finem: ita aſſumuntur vel rejiciuntur prout juvant vel impediunt: vir frugi v. gr. abſtinet ab alimentis etiam delicatioribus, quæ expertus eſt nocere valetudini, prudens Medicus ceſſat adhibere remedia, licèt per ſe efficacia, quando nimia ægroti infirmitas ea non admittit: Ergo temporales Sacerdotii prærogativæ eatenus duntaxat curandæ ſunt vel contemnendæ, quatenus proſunt vel obſunt cultui divino & ſaluti animarum, ad quæ tanquam ad finem tendunt character Sacerdotalis, & cætera ei adjuncta, *non quære datum*, inquiebat Apoſtolus Philip. 4. *ſed fructum abundantem in ratione veſtra:* Et 2. Cor. 12. *nec enim debent filii parentibus theſaurizare, ſed parentes filiis: ego autem libentiſſimè impendam, & ſuperimpendar ipſe pro animabus veſtris.* Contra verò qui Sacerdotii prærogativas principaliter intendit, celſitudo, honor, & reditus annui ſunt illi fines, character verò & functiones Sacerdotales medium: illa propter ſe appetit, iſta quærit ut inſtrumenta: illis delectatur, iſtis utitur prout neceſſaria ſunt ad priora comparanda: offert, cantat, quoties inde lucrum vel honorem ſpectat, nec aliàs: ex ſubditis illos ſuo præſidio tegit, qui ipſi aſſentantur, & in ejus cultu ſe præbent aſſiduos, multis licèt peccatis in Deum ſint obnoxii, quaſi aliud non agnoſcat Legis præce-

ptum,

ptum, quàm Paſtori reverentiam exhibere; fervet ejus zelus pro ſola dignitate tuenda, & juribus vindicandis, cùm is ſit omnis fructus, quem ex Sacerdotio ſibi propoſuit. Quòd autem ex ejus minis, exactionibus, & litibus, quibus ſubditos exagitat, oriantur ſcandala, multiplicentur peccata, ad eum non pertinet; *jura mea*, inquit, *proſequor: ſi pereunt, eorum culpa eſt.* Sed quis corruentes retineat, & errantes requirat, niſi Paſtor? Ad quid ipſa dignitas, & Jura Sacerdotalia, niſi ad ſalutem ſubditorum? An apud Deum judicem excuſationem habebit Paſtor, quòd ſua ſollicitè curaverit, honorem characteri debitum vindicaverit, cum multarum animarum damnatione, quarum ſaluti omnia poſtponere debuit?

Q. 4. *Privatus poteſtne per ſeipſum ex allatis ſignis certò colligere ſuam vocationem?*

R. 1. Aliquando poteſt & debet judicare ſe non eſſe vocatum ad ſacros Ordines, quando nimirùm impeditur inſanabilibus ſive corporis, ſive animi defectibus, qui tam patenter illum ineptum declarant, ut conſilium ab aliis quærere videatur, qui lucentem vellent veritatem, faveantque ejus cupiditati, quatenus poſſit ſibi blandiri, quòd non ſua ſponte, ſed ex aliorum conſilio ad ſacram ordinationem acceſſerit.

R. 2. Nemo, exceptis caſibus extraordinariis, ſuo proprio judicio niſi temerè definiet, ſe eſſe à Deo vocatum ad ſacros Ordines & miniſteria Hierarchica.

Probatur 1. ex Scriptura Act. 9. v. 6. Deus Saulo roganti non declarat quid vellet ipſum facere,

cere, ſed ad Ananiam mittit, *& ibi dicetur tibi*, inquit, *quid te oporteat facere.* Et cap. 10. v. 5. dicitur Cornelio Centurioni, *accerſi Simonem . . . . . hic dicet tibi quid te oporteat facere :* Ergo ſicut Fides ex auditu, ita & notitia vocationis.

Probatur 2. auctoritate & exemplo ſanctorum Patrum. Auctoritate quidem. Duo enim docent ſancti Patres. Primum, fugiendas Eccleſiæ Dignitates, ſi nullus eas imponat. Secundum, obtemperandum quando imponuntur; *quam ſarcinam*, inquit ſanctus Auguſtinus Libro ſuprà citato de Civitate Dei cap. 19. *Si nullus imponit, percipiendæ atque intuendæ vacandum eſt veritati : ſi autem imponitur, ſuſcipienda eſt propter charitatis neceſſitatem.* Et S. Gregorius prima parte Paſtoralis c. 6. *virtutibus pollens coactus ad regimen veniat.* S. quoque Iſidorus Lib. 3. Sentent. c. 34. *Ad diſpenſationem Eccleſiaſtici Ordinis, ſi ex Dei voluntate pervenerit, nolens quidem, ſed humilis gubernandam ſuſcipiat.* Ergo Dei vocatio ſecundùm conſuetum Providentiæ ordinem non innoteſcit etiam dignioribus, niſi per miniſterium hominum; alioquin illud ſequeretur abſurdum, nempe illicitum eſſe fugere ſarcinam regiminis, etiamſi non imponatur; nefas enim eſt reſiſtere Deo manifeſte vocanti, ut probat Jonæ exemplum, & iidem SS. Patres conſtanter docent.

Exemplo etiam ſancti Patres ſuam doctrinam confirmaverunt. Quis enim neſciat ſanctos Syneſium, Gregorium Nazianzenum, Auguſtinum, Gregorium Magnum, & alios viros ſcientia & ſanctitate inſignes reluctatos, donec per Paſtores vocationem ſuam exploratam habuerint? porrò ſi Deus per ſeipſum immediatè vocationem non

manifeſtat iis, quos ſingulari gratia proſequitur; multò minùs ejuſmodi donum aliis concedere credendum eſt.

Probatur 3. ratione, tum quia de ſe mens ſæpè ſibi mentitur, inquiebat ſuprà S. Gregorius, & putat ſe habere bona, quæ revera non habet: tum quia Sacerdotium perfectionem præexigit, atqui, ex ſancto Thoma 2. 2. q. 185 art. 1. ad 2. præſumptuoſum eſt, quòd aliquis perfectum ſe reputet: Ergo ad explorandam ſuam vocationem, conſilium ab aliis quærerere neceſſe eſt.

Dixi, *exceptis caſibus extraordinariis;* quia Prophetæ & nonnulli alii ſtupendis ſignis à Deo immediatè didicerunt vocari ſe ad opus injunctum: ſed miracula in exemplum trahi non debent.

Q. 5. *Cujus eſt explorare indicia vocationis eorum, qui promovendi ſunt ad Ordines, & ad onus Paſtorale?*

R. 1. Epiſcopi; quia, ex Concilio Tridentino Seſſ. 23. cap. 6. de Reform. *Nullus debet ordinari, qui judicio ſui Epiſcopi non ſit utilis aut neceſſarius ſuis Eccleſiis:* atqui Clericus ſine Dei vocatione erit Eccleſiæ oneroſus, nedum utilis: Ergo Epiſcopus ante omnia debet explorare ordinandorum vocationem, proptereáque olim Clerici ſub oculis Epiſcopi inſtituebantur in Epiſcopio ſeu domo Epiſcopali, ut conſtat ex S. Auguſtino, & aliis Scriptoribus Eccleſiaſticis. Sed quia Epiſcopi pluribus negotiis detenti huicce examini per ſeipſos vacare nequeunt.

R. 2. Vices Epiſcopi ſupplet vir pius, prudens, & in rebus Eccleſiaſticis apprimè verſatus, cujus conſiliis & uſu poterit Candidatus exploratam habere ſuam vocationem, modò ipſi

abſcon-

abſcondita cordis ſui ſincerè denudet, ſinus & receſſus conſcientiæ expendat; hac quippe via moderator conſcientiæ percipiet ejus indolem, ingenium, animi propenſionem, divinas motiones, & virtutum incrementa, exindéque indubitanter pronuntiabit, ipſum divinitus præordinatum ad ſacra miniſteria, quin & auctor eidem eſſe poterit ut Epiſcopo ſe offerat, Beneficium requirat in vim graduum, aut alio quovis licito & honeſto modo; atque hac agendi ratione non deflectet à regula præſcripta; cùm nihil agat niſi ex obedientia, & quodammodo coactus timore reſiſtendi divinæ voluntati ſibi manifeſtatæ.

COROLLARIUM.

Ex iis, quæ hactenus diſputata ſunt, animo perpendat Lector, quanta Clerici felicitas, qui perſpectam habet ſuam vòcationem; vocatus enim ad ſacra miniſteria, ſine dubio ad illa eſt aptus, conformatus, & propenſus, in iis quoque delectabiliter verſatur; non enim laboratur, ubi amatur; aut ſi laboratur, ipſe labor amatur, inquit S. Auguſtinus. Fulcitur divino auxilio, ut quæ tractat, proſperè eveniant; *quia*, ut ſuprà docebat ſanctus Thomas, *cuicunque datur potentia aliqua divinitus, dantur etiam ea, per quæ executio illius potentiæ poſſit congruè fieri.* Vocatio igitur eſt fundamentum diſciplinæ hierarchicæ, quo præſtructo feliciter erigitur ædificium perfectionis Sacerdotalis: eſt & radix, ex qua vocatus, ſi ei inhæreat, trahit ſuccum gratiæ, & ſpiritum principalem, qui ſe diffundit in omnes partes, veluti in ramos ſacri miniſterii, ſingulis tri-

buens vitam, incrementum, & perfectionem. Sicut mons non movetur adverſis; fundatus enim eſt ſupra firmam petram, quin cum Apoſtolo Rom. 5. gloriatur in tribulationibus, moraliter certus ſe in iis non temerè aut propria ſponte, ſed Deo Auctore eſſe poſitum: inde animos ſumit, quòd opus à Domino injunctum, ipſique gratum operetur, nec ſibi liceat aliò transferre ſuum ſtudium, etiam prætextu majoris boni: *Væ mibi, ſi non evangelizavero*, inquiebat Apoſtolus 1. Cor. 9. *neceſſitas enim mihi incumbit*, ex divina ſcilicet vocatione. Denique firma ſpe recreatur ſe accepturum largam mercedem, quam paterfamilias iis promiſit, qui ſtrenuè laboraverunt in ejus vinea. Porrò quis felicem non æſtimet ejuſmodi Sacerdotem, præſertim ſi conferatur cum altero, qui divina vocatione non prælucente immiſcuit ſe ſacris miniſteriis? Is quippe ineptus eſt huic vitæ generi, utpotè qui ad illud non ſit à Deo conditus, nec promotus; hinc animus ejus ad aliud propendet, ardua ſunt illi munia Sacerdotalia, ex iis, quæ poteſt, prætermittit vel ſocordia, vel prudentia carnis, & timore mundano; cætera ægrè ac perfunctoriè exequitur, adverſis facilè dejicitur, & multa, quæ vocatis facilia ac delectabilia ſunt, ipſi videntur impoſſibilia, quia Deus non novit obreptos, multò minùs in tutelam ſuam recipit, quin eorum miniſteria repudiat utpotè illicitè & ipſo repugnante uſurpata, propter quæ non præmium, ſed ſupplicium manet.

CAPUT

CAPUT II.

De Electione Miniſtrorum Eccleſiæ.

Agimus hìc de divina vocatione in executione ſpectata, quæ dici poteſt vocatio exterior & miniſterialis; per illam quippe hominum miniſterio is ex ordine Laicorum aſſumitur & divinis officiis mancipatur, quem Deus ab æterno ad ejuſmodi munus elegit.

Tria autem in electione ſpectanda ſunt. 1. Poſtulatio, ut quis præ aliis aſſumatur ad munus Sacerdotale: 2. ſuffragia & conſenſus in illum, qui poſtulatur: 3. conſecratio, qua quis actu & de facto conſtituitur Miniſter Eccleſiæ. De conſecratione Miniſtrorum Eccleſiæ ſatis ſuperque diximus prima parte cap. 3. ubi adverſùs Novatores aſſeruimus Ordinationem eſſe Sacramentum novæ Legis: & c. 8. ubi probavimus ſolum Epiſcopum eſſe Ordinationis Miniſtrum. Circa poſtulationem nulla ferè difficultas; certum enim eſt eum, qui poſtulatur, debere rejici, ſi ſit indignus, & alium ejus loco eſſe eligendum. Præcipua controverſia eſt de ſuffragiis, in quibus propriè conſiſtit electio, circa quam quæritur 1. utrùm ſit neceſſaria: 2. à quibus fieri debeat, & quinam jus habeant ſuffragii. Itaque

Q. 1. *Eſtne neceſſaria electio Miniſtrorum Eccleſiæ?*

Negarunt Wicleffus & Joannes Huſs hocce falſo ratiocinio ducti, quòd ſoli prædeſtinati poſſint eſſe Paſtores Eccleſiæ: atqui prædeſtinati ſunt ſoli Deo noti: Ergo ſolus Deus poteſt eligere Paſtores Eccleſiæ. Contra quem abſurdum errorem

R. Cum omnibus Catholicis. Præter internam Dei electionem neceſſaria eſt exterior, quocunque tandem modo fiat.

Probatur 1. ex Concilio Conſtantienſi, in quo Seſſ. 8. duæ ſequentes Wicleffi propoſitiones proſcriptæ ſunt, 1. *Si Papa ſit præſcitus & malus, non habet poteſtatem ſuper Fideles.* 2. *Electio Papæ à Cardinalibus per diabolum eſt introducta.* Et Seſſ. 15. rejicitur vigeſimus ſecundus articulus Joannis Huſs, in quo ſic habet: *Papa, vel Prælatus malus & præſcitus, eſt æquivocè Paſtor.* Et vigeſimus ſextus: *Non eo ipſo, quo electores vel major pars eorum conſenſerit viva voce ſecundùm ritus hominum in perſonam aliquam, eo ipſo perſona eſt legitimè electa.*

Probatur 2. ex perpetua Eccleſiæ Traditione, cujus teſtimonia proferentur in reſponſione ad ſequentem quæſtionem.

Probatur 3. ratione; tum quia vel ex ipſo Judæ exemplo patet falſum eſſe à Deo non eligi, niſi prædeſtinatos; tum quia niſi Paſtores declarentur aliquo ſigno exteriori, æquè nobis eſſent ignoti, ac prædeſtinati: ſignum autem exterius vel eſt miraculum, vel electio: non miraculum, cùm rara ſint miracula, & ſuprà naturalem rerum ordinem; promotio verò Sacerdotum frequens ac quotidiana, nec ſoleat Deus miraculis declarare quinam ex poſtulatis ad munus Sacerdotale, ſit reprobus aut prædeſtinatus: Ergo per ſolam electionem legitimam innoteſcit, quos Deus vocaverit ad munus Sacerdotale.

Dices: Sortibus manifeſtatur interior Dei vocatio; S. Matthias Act. 1. hac via declaratus eſt Apoſtolus; quia, ut habetur Prov. 16. *Sortes mittuntur in ſinu: à Domino autem temperantur:* Ergo.

Nego

Nego antec. quia cùm in uſu ſortium omnia cæco caſu & quaſi jacta alea eveniant, digni & indigni indiſcriminatim aſſumerentur in Sacerdotes ac Paſtores. Unde meritò cap. *Eccleſia*, tit. *de Sortilegiis*, prohibetur uſus ſortium in electionibus. Nec obſtat exemplum S. Matthiæ; *namque*, ut refertur ex Venerabili Beda cauſa 16. qu. 2. cap. 4. *non exemplo Matthiæ, vel quòd Jonas Propheta ſorte deprehenſus ſit, indifferenter ſortibus eſt credendum, cùm privilegia ſingulorum, ut Hieronymus ait, communem legem facere non poſſint*, hoc eſt, etſi divina virtus aliquando per miraculum præfuerit ſortibus, ne exirent præter æquitatem & rectam rationem; ſuperſtitioſum tamen eſt & peccatum, quod vulgò dicitur à Theologis tentatio Dei, data qualibet occaſione ejuſmodi miraculum expectare ex uſu ſortium, cùm nullibi Deus id promiſerit; nam laudato capite 16. Proverbiorum Salomon hoc unum docet, nimirum omnia ſubeſſe generali providentiæ, ita ut quæ nobis ſunt fortuita, ea Deus præviderit, ordinaverit, ac moderetur. Sed inde non ſequitur Deum ſpeciali providentia impedire concurſum cauſarum ſecundarum, ſecundùm quem ſors ſæpe deerrat. Quare recta ratio exigit, ne res magni momenti, ut electiones Miniſtrorum, ſorti permittamus, quando ſcitè, & prudenter tractari poſſunt, quòd ſi ex præficiendis humano judicio diſcerni nequeat, quis ſit præferendus, cùm pares videantur ſanctitate & doctrina, ut Matthias & Barnabas, licitus erit ſortium uſus; tum quia nullum eſt periculum, quoquo modo ſors exeat; tum quia non tentatur Deus, cùm id ab eo requiritur, quod humano judicio declarari non

poteſt. Hinc hæreditas ſorte inter fratres licitè dividitur.

Q. 2. *A quibus eligendi ſunt Paſtores, & cæteri Eccleſiæ Miniſtri?*

R. Varia fuit diſciplina circa Miniſtrorum Eccleſiæ electiones; nam ad duodecimum uſque ſæculum in electionibus, præſertim Epiſcoporum, ut plurimum expectabantur vota ac ſuffragia Cleri & plebis: à duodecimo autem ſæculo mutata eſt diſciplina. Conſtat reſponſio ſequentibus teſtimoniis.

Sanctus Cyprianus cum ſuis Collegis ſic ſcribit Epiſtola 68. ad Eccleſiam Aſturicam in Hiſpania: *Plebs obſequens præceptis Dominicis; & Deum metuens, à peccatore Præpoſito ſeparare ſe debet . . . . . cùm ipſa maximè habeat poteſtatem vel eligendi dignos Sacerdotes, vel indignos recuſandi. Quod & ipſum videmus de divina auctoritate deſcendere, ut Sacerdos plebe præſente, ſub omnium oculis deligatur, & dignus atque idoneus publico judicio, ac teſtimonio comprobetur.* Atqui in eam rem S. Martyr profert Scripturæ teſtimonia; nam Numerorum 2. Deus jubet Eleazarum coram omni Synagoga conſtitui Sacerdotem: & Act. 1. Petrus convocat multitudinem ad electionem ſancti Matthiæ in locum Judæ. Et cap. 6. ſeptem Diaconi electi ſunt communi Fidelium ſuffragio. *Propter quod*, pergit S. Doctor, *diligenter de Traditione divina, & Apoſtolica obſervatione, ſervandum eſt & tenendum, quod apud nos quoque & ferè Provincias univerſas tenetur, ut ad ordinationes ritè celebrandas, ad eam plebem, cui Præpoſitus ordinatur, Epiſcopi ejuſdem Provinciæ proximi quippe conveniant, & Epiſcopus deligatur plebe præſente.*

Conci-

Concilium Carthaginenſe quartum Can. 1. *Cum conſenſu Clericorum & Laicorum, & conventu totius Provinciæ Epiſcoporum ... ordinetur Epiſcopus.*

Sanctus Leo teſtatur, eundem morem ſua ætate, hoc eſt, ſæculo quinto, in Eccleſia viguiſſe; ſic enim ſcribit Epiſt. 81. *Omnium Clericorum, atque omnium civium voluntate diſcuſſa, ex Presbyteris ejuſdem Eccleſiæ, vel ex Diaconibus optimus eligatur.*

Hincmarus Epiſt. ad Carolum Calvum tom. 2. Conciliorum Galliæ: *Sed & Laici nobiles*, inquit, *ac cives adeſſe debebunt; quoniam ab omnibus debet eligi, cui debet ab omnibus obediri.*

Concilium Rhemenſe anno 991. ſic habet: *Nos Epiſcopi Rhemorum Diœceſeos favore & conniventia utriuſque Principis noſtri Domini Hugonis Auguſti, & excellentiſſimi Regis Roberti, aſſenſu quoque eorum, qui Dei ſunt in Clero & populo; eligimus nobis Archi-Epiſcopum Abbatem Gerbertum.*

Paſchalis II. ſæculo duodecimo Ep. 24. *Electus*, inquit, *à Clero & populo, non conſecretur, niſi à Rege inveſtiatur.*

Dixi in reſponſione, ad electiones Miniſtrorum Eccleſiæ uſque ad duodecimum ſæculum expectatum fuiſſe conſenſum Cleri & plebis, ut plurimum. Quia 1. ſanctus Cyprianus laudata Epiſtola innuit hancce electionis formam alicubi non fuiſſe obſervatam, *quod apud nos quoque*, inquit, *& ferè Provincias univerſas tenetur.* 2. Violentiæ & tumultus, quæ identidem electiones turbabant, mutationis occaſionem præbuerunt. Hinc Concilium Laodicænum Can. 13. *Non eſt permittendum turbis*, inquit, *electionem eorum facere, qui ſunt ad Sacerdotium promovendi.* Et S. Martinus

in Concilio Romano Can. 1. idem ſtatuit: *Non licet populo electionem facere eorum, qui ad Sacerdotium promoventur; ſed in judicio Epiſcoporum ſit, ut ipſi eum probent.*

Sanctus Gregorius Auguſtinum elegit Anglorum Epiſcopum: ipſe verò Auguſtinus alios ſolus elegit, ex Joanne Diacono in vita ſancti Gregorii.

Concilium Toletanum duodecimum anno 681. Regibus Hiſpaniæ jus conceſſit eligendi Epiſcopos: ſic enim habet Can. 6. *Placuit omnibus Pontificibus Hiſpaniæ, ut ſalvo privilegio uniuſcujuſque Provinciæ, licitum maneat deinceps Toletano Pontifici quoſcunque regalis poteſtas elegerit, & jam dicti Toletani Epiſcopi judicium dignos eſſe probaverit, in quibuslibet Provinciis in præcedentium ſedibus præficere Præſules.*

Verùm cùm plures magis gratia Principum, quàm meritis Dignitates Eccleſiæ ambirent, Concilium Nicænum ſecundum hujuſce ambitus vias intercludere cupiens, ſic ſtatuit Can. 3. *Omnis electio Epiſcopi, vel Presbyteri, vel Diaconi, à Principibus facta, irrita maneat ſecundùm regulam*, nempe Canonem 31. Apoſtolorum, in quo idem prohibetur, ſicut & Can. 28. Concilii octavi generalis.

A duodecimo ſæculo nova electionis forma præſcripta eſt anno 1215. in Concilio Lateranenſi quarto; cap. *Quia propter*, tit. *de Electionibus: Quia propter diverſas electionum formas*, inquiunt Patres; *quas quidam invenire conantur, & multa impedimenta proveniunt, & magna pericula imminent Eccleſiis viduatis; ſtatuimus, ut cùm electio fuerit celebranda, præſentibus omnibus, qui debent & volunt, & poſſunt commodè intereſſe, aſſumantur tres de Collegio fide digni,*

qui

qui ſecretè & ſigillatim vota cunctorum diligenter exquirant . . . . vel ſaltem eligendi poteſtas aliquibus viris idoneis committatur , qui vice omnium Eccleſiæ viduatæ provideant de Paſtore ; aliter electio facta non valeat, niſi fortè communiter eſſet ab omnibus quaſi per inſpirationem abſque vitio celebrata. Hìc excluſis Laicis aſſeritur Epiſcopi electio ſoli Clericorum Collegio, ſeu Capitulo Eccleſiæ Cathedralis, qui via ſcrutinii procedere debent; alioquin electio irrita declaratur, niſi Canonici in aliquam perſonam ſtatim quaſi per inſpirationem conveniant, ob ſingularia ejus merita, quo in caſu electio viva voce fieri poteſt.

Anno 1448. Nicolaum V. inter & Fridericum III. Imperatorem inita ſunt Concordata pro natione Germanica, in quibus electiones Epiſcoporum conſervantur Capitulis Eccleſiarum Cathedralium, ita tamen ut electorum confirmatio & proviſiones pertineant ad ſummum Pontificem, adjectis nonnullis conditionibus & exceptionibus, quas referre non eſt noſtri inſtituti.

Leo quoque X anno 1516. iniit Bononiæ cum Franciſco I. Francorum Rege Concordata poſtmodum confirmata in Concilio Lateranenſi quinto, ubi abrogantur electiones Epiſcoporum Galliæ, juſque eos nominandi Regi tribuitur; ea tamen conditione, ut Bullæ & Proviſiones darentur à Pontifice Romano, penès quem eſſet poteſtas eos repudiandi, qui carerent debitis dotibus, & niſi Rex Chriſtianiſſimus alium in repudiati locum nominaret intra ſpatium trium menſium, nominandi facultas ad Papam devolveretur.

Q.3.

Q. 3. *Electio Miniſtrorum Eccleſiæ pertinetne Jure divino ad Clerum & plebem?*

Affirmant Pſeudo-Reformati; ſic enim ſcribit Calvinus Lib. 4. Inſtitut. cap. 3. *Habemus*, inquit, *eſſe hanc legitimam ex verbo Dei miniſtri vocationem, ubi ex populi conſenſu & approbatione creantur, qui viri fuerint idonei. Præeſſe autem electioni debere alios Paſtores, ne quid vel per levitatem vel per mala ſtudia, vel per tumultum à multitudine peccetur.* Similia habet Lutherus de poteſtate Papæ, contra quem errorem,

R. De fide eſt, Jure divino non requiri conſenſum populi ad electionem ſeu ad ordinationem Miniſtrorum Eccleſiæ; ita enim definiit Concilium Tridentinum Seſſ. 23 Can. 7. *Si quis dixerit .... Ordines ab ipſis* (Epiſcopis) *collatos ſine populi, vel poteſtatis ſæcularis conſenſu aut vocatione, irritos eſſe; anathema ſit.* Et Can. 8. *Si quis dixerit, Epiſcopos, qui auctoritate Romani Pontificis aſſumuntur, non eſſe legitimos & veros Epiſcopos, ſeu figmentum humanum; anathema ſit.*

Probatur 1. argumento ad hominem, ut ajunt. Adverſarii docent verbum divinum in ſola Scriptura contineri: atqui nullum Scripturæ textum proferre poſſunt, in quo præcipiatur convocare populum ad electionem Miniſtrorum Eccleſiæ: Ergo.

Habemus ex Scriptura, inquiunt, Apoſtolos convocaſſe multitudinem ad electionem ſancti Matthiæ Act. 1. & ſeptem Diaconorum Act. 6.

Contra 1. in iis textibus nullum invenitur præceptum, ſed exemplum duntaxat; quod Eccleſia imitata eſt, quamdiu potuit ſine incommodo, ut conſtat ex dictis in præcedenti reſponſione.

ne. 2. Nec populus, nec Apoſtoli ipſi elegerunt S. Matthiam, ſed Deus ſolus: *Oſtende*, inquiunt, *quem elegeris ex his duobus unum.* Electionem verò ſeptem Diaconorum ab Apoſtolis commiſſam fuiſſe fideli populo declarat ſacer textus: *Conſiderate ergo*, *Fratres*, inquiunt Apoſtoli, *viros ex vobis boni teſtimonii ſeptem.* Unde ſanctus Chryſoſtomus Hom. 3. in Acta: *Quid? annon licebat ipſi Petro eligere? Licebat*, *& quidem maximè*, *verùm id non fecit*, *ne cui videretur gratificari.*

Inſtant: atqui ex S. Cypriano, in hujuſmodi textibus continetur divinum præceptum: *Videmus*, inquit. cit. 68. Epiſt. *de divina auctoritate deſcendere*, *ut Sacerdos*, *plebe præſente*, *ſub omnium oculis deligatur:* Ergo.

Nego ſubſumptum; quia deſcendere ex auctoritate divina idem non eſt, ac deſcendere ex præcepto divino; conſilia quippe Evangelica divinam habent auctoritatem, non præceptum. Quòd autem ſanctus Cyprianus per auctoritatem divinam nihil aliud hìc intelligat, quàm divinum exemplum, patet 1. quia eo loci in confirmationem ſuæ ſententiæ profert electionem Eleazari, quæ quidem celebrata eſt congregata multitudine, ſed ſine ejus ſuffragiis, ut conſtat ex capite 20. Numerorum. 2. Quia S. Martyr in eadem Epiſtola monet conſenſum plebis non ubique requiri in electionibus. Fortè ob oculos habebat quod ſcribit ſanctus Hieronymus Epiſt. 85. ad Evagrium, nempe Epiſcopum Alexandriæ electum fuiſſe à Presbyteris uſque ad Heraclam & Dionyſium, qui S. Cypriano fuerunt coætanei: Ergo non exiſtimavit ſanctus Cyprianus Jure divino Miniſtros Eccleſiæ eligendos eſſe à populo; quæ enim

enim ſunt Juris divini, ea ubique ac ſemper obſervavit Eccleſia.

Probatur 2. ex Traditione; namque 1. certiſſimum eſt Apoſtolos & eorum diſcipulos non requiſiiſſe conſenſum Magiſtratuum & plebis, quoties eligendi & conſecrandi eſſent Eccleſiæ Miniſtri; cùm tunc temporis Principes, Magiſtratus, & populi Chriſtianam Religionem nondum amplexi fuiſſent: iis ergo inſciis præficiebantur Paſtores, à quibus Religionis myſteria edocerentur; ſic S. Athanaſius, ex Ruffino Libro 10. Hiſtoriæ capite 9. Frumentium creavit Indorum Epiſcopum, ipſis Indis ea de re nihil ſcientibus, neque cogitantibus. 2. Conſtat ex præcedenti reſponſione variam fuiſſe diſciplinam circa Miniſtrorum electiones: aliquando vota Laicorum ad eas fuiſſe audita, vel etiam expetita: aliquando neglecta, propter turbulentiſſimas commotiones, ut ſcribit ſanctus Auguſtinus Epiſt. 213. aliàs 110. & Epiſt. 226. aliàs 225. quæ motiones in deſignando Epiſcopo Mediolanenſi eò proruperunt, ex Ruffino Lib. 11. Hiſtoriæ cap. 11. ut urbi maturum pararent exitium; & in electione ſancti Damaſi ſummi Pontificis 137. homines in templo necati fuerint, ex eodem Ruffino Lib. 11. Hiſtoriæ cap. 11. atqui quod eſt Traditionis divinæ, ſemper & ubique ab omnibus obſervatum eſt: Ergo.

CAPUT III.

An, & quæ ſcientia & ſanctitas requirantur in iis, qui ſacris Ordinibus initiantur?

R. 1. Extra controverſiam ſcientia eſt omnino neceſ-

neceſſaria in initiandis; cùm ſermo divinus ignaros à Sacerdotio abſolutè excludat, Oſeæ 4. *Quia tu ſcientiam repuliſti, repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi;* & Matth. 23. *Væ vobis, duces cæci.* Concordat Jus Canonicum, C. *Illiteratos*, quod eſt Gelaſii Papæ, Epiſt. ad Epiſcopos Lucaniæ; referturque diſt. 36. his verbis: *Illiteratos, aut aliqua corporis parte vitiatos vel imminutos nullus præſumat ad Clericatus Ordinem promovere, quia Litteris carens ſacris non poteſt eſſe aptus Officiis; & vitioſum nihil Deo prorſus offerri legalia præcepta ſanxerunt.* Et C. ultimo, de temp. ordin.

Suſpenditur ad annum Epiſcopus à collatione tonſuræ, qui illiterato eam contulerit. Qua autem ſcientia inſtructi eſſe debeant, accuratè expoſuimus 2. parte cap. 8. ubi plura habentur ſcitu utiliſſima ac neceſſaria, quibus nonnulla addenda de Canonicis Eccleſiarum Cathedralium, qui ex inſtituto ſuo Epiſcopi adjutores ſunt, & ſicut loco præeminent toti Clero Diœceſano, ita ſcientia & moribus prælucere debent, de iis quippe ſic ſtatuit Concilium Lateranenſe quartum c. 10. & 11. *Præcipimus tam in Cathedralibus, quàm in Conventualibus Eccleſiis viros idoneos ordinari, quos Epiſcopi poſſunt coadjutores & cooperatores habere, non ſolùm prædicationis officio, verùm etiam in audiendis confeſſionibus & pœnitentiis injungendis, ac cæteris, quæ ad ſalutem pertinent animarum.* Et Concilium Tridentinum Seſſ. 24. c. 12. de Reform. hortatur, ut *Dignitates omnes, & ſaltem dimidia pars Canonicatuum in Cathedralibus Eccleſiis, & Collegiatis inſignibus conferantur tantùm Magiſtris, vel Doctoribus, aut etiam Licentiatis in Theologia, vel ſaltem Jure Canonico.* Denique ſancta Synodus vult ut Canonici Eccleſiarum Cathedralium

quippe baptizati Fideles ſunt ſine crimine; ſine peccato autem in hac vita neminem dixerim. Nec dicas eum ad mentem Apoſtoli eſſe ſine crimine, qui immediatè ante ordinationem omnia peccata lethalia, quibus contaminata erat ejus vita, in ſacramentali confeſſione depoſuit; namque 1. hoc ſenſu dici poſſet eſſe ſine peccato veniali, ſi ſimiliter venialia etiam omnia depoſuit. 2. Apoſtolus 1. Timoth. 3. exponit quid ſit eſſe ſine crimine: *Oportet ergo*, inquit, *Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe, non vinolentum, non percuſſorem, ſed modeſtum, non litigioſum, non cupidum,* quæ ipſi exprobrari poſſent, ſi iis obnoxius fuiſſet ante ordinationem & præmiſſam confeſſionem; cùm tamen velit Apoſtolus initiandum tutum eſſe debere ab omni opprobrio: *Oportet*, inquit, *& teſtimonium habere bonum ab iis, qui foris ſunt, ut non in opprobrium incidat, & in laqueum Diaboli;* hoc eſt, ne hominum probris & contumeliis pateat, ira & odio adverſùs exprobrantes, vel ſaltem puſillanimitate corripiatur. De Diaconis pergit Apoſtolus: *Diaconos ſimiliter pudicos . . . habentes myſterium Fidei in conſcientia pura, & hi autem probentur primùm, & ſic miniſtrent nullum crimen habentes.* Quòd autem ad ejuſmodi probationem ſatis non ſit Candidatum in ſeceſſu per aliquot dies piis operibus vacaſſe, addit Apoſtolus, *non Neophytum, ne in ſuperbiam elatus, in judicium incidat Diaboli;* id eſt, non recens converſum, non in virtute rudem ac novitium, ne pereat inſtar Luciferi, qui Neophytus in cœlo ſuperbiit, ideóque damnatus eſt, inquit S. Chryſoſtomus; nam ex Libro de Vita & Moribus Clericorum cap. 9. inter opera S. Bernardi, *in Clero tanquam in cœlo gerens iniqua, tanquam*

Angelus aut eligitur, aut reprobatur, juxta illud Iſaiæ 26. *miſereamur impio, & non diſcet juſtitiam facere, in terra Sanctorum iniqua geſſit, & non videbit gloriam Domini.*

Probatur 2. ex univerſalis Eccleſiæ diſciplina, in qua hæc tria obſervamus. Primum, Neophytos ſeu nuper baptizatos, quamvis ab omni reatu peccati ſolutos, à ſacris Ordinibus ſemper removit, & etiam nunc removet, utpote adhuc parvulos in Chriſto, & in virtute nondum ſatis exercitatos. Secundum, poſt Baptiſmum lapſos in aliquod flagitium etiam occultum, à Clero in perpetuum repulit. Tertium, ubi de ſua ſeveriori diſciplina remiſit, & lapſis poſt Baptiſmum ſanctuarii fores aperuit, nullum tamen ex iis ingredi permiſit, niſi eraſis priùs vitioſis habitibus, & plurimo innocentiæ reparatæ dato ſpecimine.

De Neophytis extat Canon vigeſimus Concilii Sardicenſis anno 347. in quo ſic habetur: *Conveniens non eſt, nec ratio, vel diſciplina patitur, ut temerè vel leviter ordinetur aut Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, qui Neophytus eſt . . . . ſed hi quorum per longum tempus examinata ſit vita, & merita fuerint comprobata:* quod ſanctus Gregorius illuſtrat egregia comparatione Lib. 7. Epiſt. 110. ad Syagrium; referturque cap. *Sicut Neophytus*, diſtinct. 48. his verbis: *Scimus, quòd ædificati parietes non priùs lignorum pondus accipiunt niſi à novitatis ſuæ humore ſiccentur; ne, ſi ante pondera, quàm ſolidentur, accipiant, cunctam ſimul fabricam ad terram deponant.* Sed de Neophytis plura ubi de irregularitate paragrapho 4. Porrò ſi de ſacro fonte mox renatus, quamvis novus homo in Chriſto effectus nondum idoneus eſt ſacris Ordinibus; multò minus

nus qui nuper in Sacramento Pœnitentiæ eſt reconciliatus, cùm inde exeat tanquam ex medicina, ſanatus quidem, ſed nondum obductis peccatorum cicatricibus, & adhuc infirmus multa curatione indigens.

De lapſis poſt Baptiſmum ſtatuit Concilium Eliberitanum Can. 30. *Subdiaconum eum ordinari non debere, qui in adoleſcentia ſua fuerit mœchatus, eò quòd poſtmodùm per ſubreptionem ad altiorem gradum non ſit promovendus: ſi autem aliqui ſunt in præteritum ordinati, amoveantur.* Et Concilium Nicænum primum generale Can. 10. *Quicunque*, inquit, *de lapſis ad Ordinem Cleri promoti ſunt per ignorantiam, vel per Ordinantium diſſimulationem, hoc Eccleſiaſticæ non præjudicat regulæ; cogniti namque deponuntur.*

Sanctus Hieronymus in cap. 1. Epiſt. ad Titum ſic ſcribit: *Primum itaque ſine crimine jubetur eſſe Epiſcopus, quod puto alio verbo ad Timotheum, irreprehenſibilem nominatum: non quòd eo tantùm tempore, quo ordinandus eſt ſine ullo ſit crimine, & præteritas maculas nova converſatione diluerit: ſed quòd ex eo tempore, quo in Chriſtum renatus eſt, nulla peccati conſcientia remordeatur. Quomodo enim poteſt Præſes Eccleſiæ auferre malum de medio ejus, qui in delicto ſimili corruerit, aut qua libertate corripere peccantem poteſt, cum tacitus ſibi ipſe reſpondeat, eadem admiſiſſe, quæ corripit.* Refertur diſt. 25. cap. *Primum.*

Siricius ſummus Pontifex Epiſt. 1. de Pœnitentibus ſic habet: *Quamvis omnium peccatorum contagione mundati, nulla tamen debent gerendorum Sacramentorum inſtrumenta ſuſcipere, qui dudum fuerint vaſa vitiorum.*

Concilium Carthaginenſe quartum Can. 68. *Ex pœnitentibus*, inquit, *quamvis ſit bonus, Clericus non ordinetur.*

Rabanus Epiſcopus Moguntinus nono ſæculo Epiſtol. ad Heribaldum, quæ refertur cap. *de his*, diſt. 50. diſtinxit inter peccata publica, & occulta; cenſuitque illa excludere ab Ordinibus, non verò iſta, poſtquam jejuniis & aliis bonis operibus expiata fuerint, *qui de prædictis peccatis*, inquit, *abſconditè à ſe admiſſis per occultam confeſſionem coram oculis Dei, præſente etiam Sacerdote, qui eis indicturus eſt pœnitentiam, confitentur, & ſemetipſos graviter deliquiſſe queruntur, ſi ſe per jejunia, & eleemoſynas, vigiliaſque, & ſacras orationes purgare certaverint, his etiam gradu ſervato ſpes veniæ de miſericordia Dei promittenda eſt.*

Petrus Damiani undecimo ſæculo in libro, cui titulus: *Gomorrhianus*, inſurgit adverſus quoſdam Paſtores, quòd decernerent Clericum deponendum quidem propter crimen Sodomiæ, non verò propter peccatum pollutionis. Cúmque Librum ſuum obtuliſſet examinandum Leoni nono, ſic reſpondet ſummus Pontifex: *Proſpecta æquitatis cenſura ab omnibus immaculatæ Eccleſiæ gradibus tam ſacrorum Canonum, quàm noſtro judicio depelluntur; ſed humaniùs agentes, eos, qui vel propriis manibus, vel invicem inter ſe gerunt ſemen, & non longo uſu, nec cum pluribus, ſi voluptatem refrænaverint, & digna plenitudine probroſa commiſſa luerint, admitti ad eoſdem gradus, in quibus in ſcelere manentes, non permanentes fuerant, divinæ miſerationi confixi volumus, atque etiam jubemus, ablata aliis ſpe recuperationis ſui Ordinis, qui vel per longa tempora ſecum, ſive cum aliis, vel cum pluribus, brevi licèt tempore.*

Urbanus II. eodem ſæculo in Epiſtola ad Conſtantienſem Epiſcopum ſic ſcribit: *De Presbyteris, Diaconis, Subdiaconis, qui poſt acceptum Ordinem in*

aliquo

aliquo crimine lapſi fuerint, ſive palàm ſive clam, conſtat quidem Canonum cenſura ab Eccleſiaſticis eos officiis inhiberi. Tuæ tamen providentiæ diſcretionique committimus, utrùm eorum aliqui, qui tamen infamiæ nota non fuerint aſperſi, neceſſitate Eccleſiæ urgente, & ipſorum ſancta converſatione promerente, in ſuis gradibus recuperari debeant. Hoc autem ſecundùm indigentiam dico, non ſecundùm imperium.

Gratianus duodecimo ſæculo relatis oppoſitis Patrum ſententiis circa quæſtionem, an conſcius alicujus criminis, ſive publici ſive occulti, rejiciendus ſit ab Ordinibus, concludit juxta diſciplinam, quæ ſua ætate invaleſcebat, *quorum crimina,* inquit diſtinct. 50. ad cap. 32. *manifeſta ſunt, ante vel poſt ordinationem à ſacris Ordinibus dejiciendi ſunt: quorum autem peccata occulta ſunt & ſatisfactione ſecreta ſecundùm Sacerdotis edictum purgata, in propriis Ordinibus remanere poſſunt.* Alteram viam conciliandi oppoſitos Conciliorum ac Patrum textus priùs inierat poſt allatum caput vigeſimum octavum. *Domino ſancto*, in hunc ſcilicet modum, *quicunque pro criminibus ſuis dignè Deo pœnitentiam obtulerint auctoritate Gregorii, & Auguſtini, & Hieronymi, & Iſidori gradum priſtinæ dignitatis recipere poſſunt. Qui autem non odio criminis, ſed timore vilitatis* (hoc eſt, ne viles & deſpecti habeantur) *vel ambitione honoris falſas Deo pœnitentias offerunt* (quod ſæpiùs contingit) *in priſtini honoris gradum reparari minimè poterunt.*

Ab undecimo igitur ſæculo Eccleſia indulgentius egit cum lapſis poſt Baptiſmum, & quibus aditum ad Clerum hactenus occluſerat, iis (modò occulti eſſent) deinceps recluſit. Sed nunquid ſola Confeſſione Sacramentali ab iis præmiſ-

ſa? Audiendi ſunt ſanctus Bernardus, qui duodecimo, & ſanctus Thomas, qui decimo tertio ſæculo ſcripſerunt. Itaque

S. Bernardus rogatus à Brunone viro clariſſimo, apprimè erudito (ex Othone Friſingenſi) & in Epiſcopum Colonienſem electo, num ejuſmodi electioni acquieſceret, cùm hactenus vitam ad Evangelii normam non inſtituiſſet, ſic reſpondet Epiſtol. 8. *Horreo, fateor, ſic enim tibi, ut mihi loqui debeo quod ſentio: horreo, inquam, conſiderans unde, quò voceris, præſertim cùm nullum intercurrerit pœnitentiæ tempus, per quod utcunque hujuſmodi periculoſiſſimus tranſitus fiat. Et quidem rectus ordo requirit, ut priùs propriam, deinde alienas curare ſtudeas conſcientias; primus quippe pietatis gradus eſt, de quo ſcriptum eſt:* Miſerere animæ tuæ placens Deo (Eccli. 30.) *ex hoc autem ad miſerandum proximo recto jam tramite charitas ordinata procedit; quippe quem ad ſui quiſque menſuram amare præcipitur; quòd ſi in hunc modum, quo te hactenus amaſti, & tibi committendus amaturus es, malo ego quidem tibi non committi, quàm ſic diligi: ſi autem priùs te diligere didiciſſes, & me forſitan ſcires amare. Sed quid, ſi ſuam Deus acceleret tibi gratiam, & multiplicet miſericordiam, & ſit ad reſtituendam innocentiam efficacior velox clementia, quàm diuturna clementia? . . . hoc ſalutis compendium ſanctus ille latro conſecutus eſt; ſed aliud eſt celerem adipiſci veniam peccatorum, aliud & de ipſis ſceleribus ad inſulas provehi dignitatum . . . Videte tamen Matthæum de telonio ad Apoſtolatus culmen aſſumptum, ſed hoc me rurſum conturbat, quòd non priùs audierit cum cæteris Coapoſtolis ſuis:* Ite in orbem univerſum, prædicate Evangelium omni creaturæ, *quàm egerit pœniten-*

nitentiam, multo labore ſequendo Dominum quocumque iret, permanens cum eo in tentationibus ſuis. Sed etſi occurrat de Ambroſio . . . . ſi de Saulo . . . . non tam exemplum, quàm miraculum, &c.

S. Thomas in Supplemento quæſt. 36. art. 1. in initiandis eam requirit morum integritatem, quam Veteres; ſic enim habet in reſponſione ad tertium: *Aliquæ medicinæ ſunt, quæ exigunt robur naturæ, aliàs cum periculo mortis aſſumuntur: & aliæ ſunt, quæ debilibus dari poſſunt: ita etiam in ſpiritualibus quædam Sacramenta ſunt ordinata ad remedium peccati; & talia peccatoribus pœnitentibus ſunt exhibenda, ſicut Baptiſmus & Pœnitentia: alia verò, quæ perfectionem conferunt, requirunt hominem per gratiam confortatum.* Quomodo verò debeat eſſe in gratia confortatus, exponit in corpore articuli, ex auctore Eccleſiaſticæ Hierarchiæ, his verbis: *In divino omni* (Ordine) *non eſt audendum aliis ducem fieri, niſi ſecundùm omnem habitum ſuum factus ſit Deiformiſſimus, & Deo ſimillimus.* Et articulo 3. ad 3. docet ſatis non eſſe ut Prælatus neſciat in ordinando aliquid ineſſe contrarium ſanctitati; *ſed etiam*, inquit, *exigitur ampliùs, ut ſecundùm menſuram Ordinis, vel officii injungendi diligentior cura apponatur, ut habeatur certitudo de qualitate promovendorum.* Quæ ſanè certitudo haberi nequit ex confeſſione ſacramentali, ſed ex vita laudabiliter anteacta.

Nec moratur Angelicum Doctorem, quod à pleriſque ſolet objici, nimirum Eccleſiæ defuturos Miniſtros, ſi ea requiratur in initiandis perfectio, quæ à ſanctis Patribus deſcribitur; quia *Deus*, inquit in reſponſione ad primum, *nunquam ita deſerit Eccleſiam ſuam, quin inveniantur idonei Mi-*

niſtri ſufficientes ad neceſſitatem plebis, ſi digni promoverentur, & indigni repellerentur. Si non poſſent tot Miniſtri inveniri, quot modò ſunt, melius eſſet habere paucos Miniſtros bonos, quàm multos malos.

Dixi in reſponſione, ut *extra morale relabendi periculum cenſeatur*: quia etſi militia ſit vita hominis ſuper terram, ut habetur Job 7. omniſque juſtus, quemlibet ſanctitatis gradum attigerit, in aliquo ſemper verſetur peccandi periculo, dicente Apoſtolo, *qui ſe exiſtimat ſtare, videat ne cadat*, 1. Cor. 10. Et iterum: *cum metu & tremore veſtram ſalutem operamini*, Philipp. 2. Attamen qui bono uſu, virtutis habitum comparavit & appetitum ſub imperio rationis continuit: qui dudum expertus eſt munitum ſe continentiæ dono, & charitate flagrat, leviſſima quæque peccata pro virili evacuans, multam perſeverandi fiduciam concipit, & aliis injicit: *prædicet*, inquit S. Bernardus Sermon. 18. in Cantic. *ſignificet, innovet ſigna, immutet mirabilia: non eſt quo ſe immiſceat vanitas, ubi totum occupat charitas.* Contra verò quis non prævidet horrendos caſus, futura tum in ſanctuario ſacrilegia tum in populo Dei ſcandala, ubi hodiernus aut heſternus pœnitens & annoſus peccator, libidinum ſanie taboque adhuc fluentibus, perpetuam continentiam profitetur, fortiorum munus aggreditur languidus, & cùm in valetudinario ſub manu periti Medici curandus eſſet, gravem aërem ſpirat, tentationum procellis, quibus facer Ordo præ cæteris impetitur, temerè ſe exponit, & aliorum malè olentia ac teneræ virtuti peſtifera vulnera curare præſumit? Quomodo tam in lubrico ſtaret infirmus?

Quin

Quin in mente S. Bernardi Lib. de Converſ. ad Cler. cap. 19. mirum ſi non caderet, & ſacratiſſimum Ordinem non dehoneſtaret: *Non miramur, Fratres, quicumque præſentem Eccleſiæ ſtatum miſeremur, non miramur de radice colubri regulum orientem; non miramur, ſi vindemiat vineam Domini, qui inſtitutam à Domino prætergreditur viam*, Legem enim per Apoſtolum ſuum promulgavit, *probentur primùm, & ſic miniſtrent*, 1. Tim. 3. Et iterum cap. 5. *manus citò nemini impoſueris, neque communicaveris peccatis alienis:* quæ verba S. Chryſoſtomus Hom. 16. in 1. Tim. exponens, ait: *Quid eſt illud*, citò? *non ex prima probatione, nec ſecunda, nec tertia; ſed ubi conſideratio diuturna præceſſit, exactiſſimáque diſcuſſio, tunc imponito manus: neque enim ea res periculo caret; eorum, quæ ille peccaverit, tu quoque pœnam dabis, qui initium dediſti etiam præcedentium delictorum.* Et ſanctus Leo Epiſtol. 1. aliàs 87. ad Africanos 2. *Quid eſt*, inquit, *citò manus imponere, niſi ante ætatem maturitatis, ante meritum laboris, ante experientiam diſciplinæ. Sacerdotalem bonorem tribuere non probatis? Et quid eſt communicare peccatis alienis, niſi talem effici ordinantem, qualis eſt ille, qui non meruit ordinari?* Et cap. 1. *Ideoque æquum eſt, ut cùm immeritus & indignus ordinatus Dignitate malè ſuſcepta privetur; immerentem quoque ordinans, qui ejuſdem cum priori videtur conditionis & notæ, de Dignitate ſua, quam in favorem indigni malè impendit, gradúque periclitetur.* Refertur 1. q. 1. cap. *Si qui Epiſcopi.* Simile judicium in ordinantem indignos jam tulerat Cœleſtinus Epiſt. 2. ad Epiſcopos Galliæ; referturque C. *Tantis* diſt. 81.

Excuſantur plerumque ordinantes, utpote qui non intueantur corda, nec videant, niſi ſpe-

ciosa quæ foris apparent. Sed quomodo iram Dei effugient Confeſſarii, quibus Ordinum Candidati pridie vel ipſo die ordinationis conſcientias occultis criminibus contaminatas exponunt, iiſque nihilominus viam ad ordinationem per abſolutionem ſternunt, quam eò conſtantiùs denegare deberent, quò illi inſtantiùs opponunt incommoda temporalia, putà infamiam, ſummam pauperiem, parentum exprobrationes, Beneficii obtenti periculum, niſi impræſentiarum ordinentur, cùm vel inde ſe magis indignos prodant Ordine, ac conſequenter abſolutione. Ordine quidem, ad quem, Deo prohibente, & reclamante conſcientia, irrepere contendunt ſolà ducti cupiditate, ſcilicet ut victum ex Sacerdotio quæritent, ut cœleſtia ac ſacratiſſima quæque ipſis inſerviant tanquam inſtrumenta ad terrena conquirenda, vel retinenda, vilius habentes Sacerdotium, quàm famam, & alia commoda temporalia. Quis autem ſacrilegam ejuſmodi intentionem leve peccatum pronuntiabit, aut eos, qui in ipſo actu pœnitentiæ ſic in Dominum delinquunt, verè pœnitere affirmabit? Atqui abſolutionis ſacramentalis beneficium ſine gravi peccato iis non conceditur, qui pœnitentiam offerunt manifeſtè falſam. Ergo qui poſt malè actam vitam dignos pœnitentiæ fructus non oſtendunt, & nihilominus ſolo metu temporalis incommodi abſolutionem efflagitant, ut ſtatim ad ſacros Ordines irruant, indignos ſe produnt tum Ordine, tum Abſolutione, *qui timore vilitatis, vel ambitione honoris falſas Deo pœnitentias offerunt*, inquiebat ſupra Gratianus, *in priſtini honoris gradum recuperari minimè poterunt.*

Sed

Sed occurrit difficultas, propter quam ex diverſis Provinciis identidem conſilium quæritur in ſacra noſtra Facultate, nimirum, quod temporis ſpatium requiratur ad idoneam eorum probationem, qui poſt Baptiſmum in occulta præſertim carnis crimina prolapſi ſunt, priuſquam ad ſacros Ordines legitimè promoveantur.

1. Noſtra & Collegarum noſtrorum fuit iſthæc reſponſio, lapſis omnibus idem non poſſe prædefiniri tempus, propter varias tum criminum, tum perſonarum, tum ipſiuſmet pœnitentiæ circumſtantias. Alii quippe lapſi ſunt ante ordinationem, cùm eſſent adhuc Laici: alii poſt aliquem Ordinem ſuſceptum, rurſuſque omnes illi vel ſemel vel frequenter Baptiſmum aut Ordinem macularunt, alii denique vel acri cordis dolore perculſi, laborioſis pœnitentiæ exercitationibus ſtrenuè incumbunt, carnemque cum vitiis ejus & concupiſcentiis crucifigunt; vel ſegniter hiſce officiis defunguntur; quid liceat aut non liceat, nullatenus verò quid ſibi expediat, ſcrupuloſè expendunt, arbitrati ſatis ſibi eſſe, ſi ab illicitis abſtineant.

2. Qui ſemel aut raró admodum prolapſi ſunt, & eos pœnitentiæ fructus, quos jamjam expoſuimus, proferunt magnam ſpem injicientes futuros ſe Eccleſiæ utiles, non indigent probatione tam longa, pœnitentia quippe minùs ex temporis diuturnitate æſtimanda eſt, quàm ex cordis dolore, & multiplici bonorum operum fructu.

3. Qui pravos mores induerunt, ſive ex longa peccandi aſſuetudine, ſive ex natura prona

in

in libidines, ita ut repagula à Confeſſario eorum cupidinibus oppoſita interdum perſtringant, ad urbes refugii, nempè conjugium, confugere ſuadebit Confeſſarius, auctore ſancto Bernardo Lib. de Converſione ad Clericos cap. 29. *Utinam*, inquit, *magis turrim incboaturi ſedentes computarent, ne fortè ſumptus non baberent ad perficiendum: utinam qui continere non valent, perfectionem temerariè profiteri, aut cœlibatui nomina dare vererentur. Sumptuoſa ſiquidem turris eſt, & verbum grande, quod non omnes capere poſſunt. Eſſet autem ſine dubio melius nubere, quàm uri; & ſalvari in bumili gradu fidelis populi, quàm in Clerici ſublimitate & deteriùs vivere, & diſtrictiùs judicari. Multi enim non quidem omnes, ſed tamen multi . . . . libertatem in qua vocati ſunt, in occaſionem carnis dediſſe videntur: abſtinentes remedio nuptiali, & in omne flagitium defluentes. Parcite, obſecro, Fratres, parcite animabus veſtris: parcite ſanguini, qui effuſus eſt: borrendum cavete periculum; ignem, qui paratus eſt, declinate.*

Idem eſto judicium de iis, qui non tam ex habitu peccant, quàm ex innata ingenii levitate, ad omnem auram mobiles, eorumque mores induunt, ſive bonos, ſive malos, quorum conſuetudine utuntur: in Seminario v. g. per annum ſe continuerunt, lucentes non ſuo, ſed ſodalium lumine; & ad ſuos reverſi prima occaſione data in malum corruunt. Qui enim ita à natura ſunt inſtituti, nullum ſingularis doni continentiæ, ac ſtabilis propoſiti ſpecimen dare poſſunt; nec proinde ad Ordines admitti debent. Quòd ſi malo fato jam inveniantur initiati ſacro Subdiaconatus aut Diaconatus Ordine, ipſis auctor

ctor erit Confeſſarius, ut in Monaſterium tanquam ad unicum ſalutis portum, ſe recipiant, hoc enim pœnitentiæ genus Concilium Toletanum quartum c. 29. & alia præſcribunt Clericis, qui propter flagitia à ſacris miniſteriis repellebantur; æquum quippe eſt, ut qui ſe ipſos regere nequeunt, diſciplinæ fræno coerceantur.

Dicent fortaſſis illud vitæ genus non debere aſſumi ſine Dei vocatione, quam ſibi deeſſe index eſt adverſus animus ab ejuſmodi inſtituto. At nonne divina vocatio æquè, ne dicam magis, neceſſaria eſt ad Sacerdotale officium, ad quod tamen ipſos non vocari indubitata ſigna demonſtrant? Præterea Deus vult omnes ad pœnitentiam converti, nolens aliquos perire, 2. Petri cap. 3. v. 9. ad Sacerdotium verò non omnes vocat, ſed ex omnibus pauciſſimos eligit: atqui vera pœnitentia non agitur, niſi crimen deferatur: non deferent autem propter innatam infirmitatem, niſi à ſæculo recedant: ergo quod firmis eſt liberum & meri conſilii, ipſis utpote infirmis evaſit remedium neceſſarium. Denique non Spiritus Dei, ſed cupiditas & duritia cordis animum à diſciplina regulari torqueat ad Dignitates Eccleſiaſticas; ſi enim punguntur pœnitentiæ aculeis, ut oportet, indignos ſe ſacris Ordinibus pronuntiabunt, nec acquieſcent ſe ad eos promoveri, ſed ſeceſſum ſponte petent recogitaturi annos ſuos in amaritudine animæ ſuæ.

4. Qui præclara naturæ munera in injuſtitia detinuerunt, ac inſuper Baptiſmum, fortè etiam ſacrum Ordinem, ſæpiùs contaminarunt, Deo exoſi,

exoſi, prævaricationem prævaricationi addentes, magna & longa indigent Confeſſarii cura. Namque 1. placandus eſt Deus lacrymis, jejuniis; & aliis pœnitentiæ exercitationibus: 2. evellendi vitioſi habitus: 3. inferendæ ac fovendæ virtutes, donec altis defixæ radicibus nulla vi labefactari queant, induanturque bonorum operum fructibus: 4. mundandum cor ab omni terreno affectu, ut pœnitens (ſi ad ſacrum Ordinem promoveatur) non ſua, ſed quæ Jeſu Chriſti ſolummodo quærat.

His conditionibus Urbanus II. ſupra laudatus facultatem concedit Epiſcopo diſpenſandi cum ejuſmodi lapſis. Cùm autem juxta hodiernam diſciplinam iſta facultas ad Confeſſarios delata ſit, nec recurratur ad Epiſcopum pro criminibus occultis, Confeſſarius, ut ſit fidelis diſpenſator, præ oculis habeat verba ſummi Pontificis tanquam ſibi dicta, & ideò hìc repetenda: *Tuæ providentiæ diſcretionique committimus, utrùm eorum aliqui, qui tamen infamiæ notis non fuerunt aſperſi neceſſitate Eccleſiæ urgente*, ET IPSORUM SANCTA CONVERSATIONE PROMERENTE, *in ſuis gradibus recuperari debeant. Hoc autem ſecundùm indulgentiam dico.* Porro ad accuratam hancce approbationem aliquot menſes, qui fortè ſufficerent ad impertiendam abſolutionem, ſatis non ſunt, nec etiam unus annus ad ſacri Ordinis promotionem, quia ex S. Thoma ſuprà laudato, Sacramentum Pœnitentiæ pro infirmis eſt inſtitutum; Sacramentum verò Ordinis, utpotè perfectionem conferens, illi tantùm miniſtrari debet, *qui ſecundùm omnem ſuum habitum factus ſit Deiformiſſimus, & Deo ſimilli-mus.*

Confeſ-

Confeſſarius igitur pœnitentem reum ſæpiùs violati Baptiſmi, & quod pejus eſt, Ordinis ſacri non eo ipſo judicabit promereri altiorem Ordinem, quo ab aliquot menſibus refrænavit libidines, & ab omni peccato lethali ſe continuit, niſi inſuper eum probaverit expurgatum à terrenis affectibus, ferventem ſpiritu, & exhibentem membra ſervire juſtitiæ in ſanctificationem, ut loquitur Apoſtolus Rom. 6. Abſit enim ut in templo Dei collocet idolum, quod nec benè nec malè faciat; cùm ex iis, qui pereunt in Clero, longè plures damnentur peccatis omiſſionis, quàm peccatis commiſſionis; Ordo quippe ex ſæpiùs dictis non eſt ad ſalutem propriam ſuſcipientis, ſicut Sacramentum Pœnitentiæ, ſed eſt inſtitutus ad ſalutem aliorum procurandam: figuratur per talentum, quod dominus Matth. 25. ſervis ſuis diſtribuit, ut in illo negotientur, & cum uſuris reddant; alioquin experturi judicium ſervi inutilis, qui ideò ejectus eſt in tenebras exteriores, quòd acceptum talentum, integrum quidem, ſed ſine lucro retulerit.

Quem autem perfectionis gradum Eccleſia ſeu potiùs Chriſtus exigat ab initiandis, expoſuimus, tum prima parte cap. 5. ubi de ſingulis Ordinibus, eorumque officiis; tum maximè ſecunda c. 8. quod eſt de Chariſmatibus Hierarchicis, paragr. 2. hìc conſulendo.

CAPUT IV.

De Cœlibatu Statui Clericorum annexo.

De voto generatim ſpectato diſſeruimus Tractatu de Religione Tomo quarto, ubi adverſus

ſus Pſeudo-Reformatos demonſtravimus, votum eſſe actum boneſtum ac laudabilem. Hic circa Legem perpetuæ continentiæ Statui Clericorum annexam ſpeciatim inquirendum: 1. an ſit contraria Juri naturali, vel divino: 2. an ſit à Chriſto ſancita: 3. an ſemper in Eccleſia viguerit: 4. an ad omnes Clericos, etiam inferiores, ſe extendat: 5. an expediat, ſitque Miniſtris Eccleſiæ conſentanea.

Q. 1. *Lex perpetuæ continentiæ eſtne contraria Juri naturali vel divino?*

Affirmavit Wicleffus, referente Thoma Valdenſi Tomo 2. de Sacramentis cap. 128. & 129. & Tom. 3. de Sacramentalibus c. 66. & 67. Eum ſecuti ſunt Lutherus Lib. de abroganda Miſſa, & ejus aſſeclæ, ac præſertim Magdeburgenſes centuria 11. cap. 7. ubi dicunt hanc eſſe hæreſim maximè peſtiferam omnium, quæ unquam Chriſtianum regnum perturbarunt: Calvinus quoque Lib. 4. Inſtitut. cap. 12. paragr. 23. Hujuſce erroris fundamenta jecerat Jovinianus quarto ſæculo, qui docuit virginitatem non præſtare matrimonio; unde quædam Sanctimoniales nupſerunt, ut refert ſanctus Auguſtinus Lib. de Hæreſibus cap. 82. Adverſus autem ejuſmodi errorem,

R. Cum omnibus Catholicis: Lex perpetuæ continentiæ non adverſatur Juri naturali, aut divino.

Probatur 1. ex Scriptura 1. Cor. 7. ait Apoſtolus v. 7. *Volo enim vos omnes eſſe ſicut meipſum*, hoc eſt cœlibem, Verſu 8. *Dico autem non nuptis & viduis, bonum eſt illis, ſi ſic permaneant, ſicut & ego.* Et v. 25. *De virginibus autem præceptum Domini non habeo: conſilium autem do, tanquam miſericordiam conſecutus*

ſecutus à Domino, ut ſim fidelis; atqui Apoſtolus conſilium non dedit adverſùs Jus naturale aut divinum: ergo virginitas ſeu cœlibatus non adverſatur Juri naturali & divino his verbis expreſſo, ut contendunt Adverſarii, *creſcite & multiplicamini*, Gen. 1. hæc quippe verba enuntiata ſunt propter genus humanum univerſim ſpectatum, quod generatione erat propagandum, vimque habent præcepti duntaxat, ubi ſine conjugio genus humanum deficeret, ut in mundi exordio, & tempore diluvium proximè ſequente, alioquin Beata Virgo, S. Joſeph, S. Joannes Baptiſta, ac plures alii, quin & ipſe Chriſtus Dominus adverſùs ejuſmodi præceptum deliquiſſent.

Nec dicas, Apoſtolum laudato capite nullam de cœlibatu legem condere, ſed conſilium ſolummodo dare, utpote qui nullum hac de re præceptum à Domino accepiſſet. Neque enim Eccleſia cogit quemquam ad amplectendum ſtatum, cui cœlibatus annexus ſit. Sed ſicut idem Apoſtolus 1. Timoth. 5. v. 12. ſcribit, mulieres aſtringi continentiæ voto, quod liberè emiſerunt, eaſque eſſe damnationi obnoxias, ſi illud violaverint; Ita Eccleſia eos, qui liberè ſtatum Clericalem amplexi, perpetuam continentiam profitentur, cogit in propoſito manere, nuptiaſque ipſis interdicit. Unde non aliter Miniſtros ſuos ad ſervandam continentiam aſtringit, quàm herus; qui conjugatos in familiam ſuam non admittit; vultque domeſticos ſuos omnes eſſe cœlibes.

Probatur 2. ex Traditione Eccleſiæ; quæ hucuſque à tempore Apoſtolorum Miniſtros, ſaltem majores, non admiſit, niſi perpetuam con-

tinentiam profiterentur, ut ex ſequentibus reſponſionibus patebit: atqui Eccleſia eſt fidelis cuſtos divinorum mandatorum, nec poteſt quidquam iis contrarium inſtituere. Ergo.

Dices: Apoſtolus citato capite 7. 1. ad Corinth. verſ. 2. præcipit, ut *propter fornicationem . . . . unuſquiſque ſuam uxorem habeat.* Et 1. Timoth. 3. vult, eligi Epiſcopum ſeu Presbyterum unius uxoris virum, ſuæ domui bene præpoſitum, filios habentem ſubditos cum omni caſtitate: ergo lex cœlibatus pugnat contra Legem divinam.

Nego conſequentiam, quam Lutherus & alii Novatores immeritò eruunt ex antecedente; namque 1. Apoſtolus 1. Cor. 7. alloquitur, interprete S. Hieronymo, conjugatos, quos vult in vocatione ſua permanere, nec fraudare ſe invicem, niſi fortè ex conſenſu, ut vacent orationi. Sed detur, quòd de innuptis agat, certum eſt nuptias ipſis non præcipere, ſed ſolum permittere; aliàs ſibi ipſi repugnaret, utpote v. 8. & ſequentibus, cœlibem vitam conſulat 2. Epiſtolæ 1. ad Tim. cap. 3. mens Apoſtoli non eſt, ut à Sacerdotio rejiciantur cœlibes, aut qui duxerunt uxores ſteriles, ſed ſolùm bigami. Audiatur S. Chryſoſtomus Prologo in primam Epiſtolam ad Timotheum, in quo ſic habet: *quod ſi dixerat:* filios habentem ſubditos, & unius uxoris virum; *non idcirco ait, quaſi neceſſarium ſit & uxorem habere, & filios. Cæterum, ſi quando contigerit ex ſæculi hominibus aliquem ad ejuſmodi Ordinem provehi, talem eſſe præcipit, qui & domui præeſſe, & filiis, & omnibus reliquis ſciret, nam qui, cùm ſæcularis eſſet, in eis inutilis repertus, quæ ad hanc rem familiarem*

rem neceſſariò pertinent, quo pacto illi cura Eccleſiæ regimenque permittitur?

Inſtabis: conſtat ex cap. 9. primæ ad Corinthios, omnes Apoſtolos fuiſſe conjugatos, uxoreſque ſuas exemplo Moyſis ſecum circumduxiſſe: *Numquid*, inquit Apoſtolus, *non habemus poteſtatem mulierem ſororem circumducendi, ſicut cæteri Apoſtoli?* Ergo.

Nego antecedens; per mulierem enim ſororem Tertullianus Lib. de Monogamia capite 8. S. Hieronymus Lib. 1. adverſùs Jovinianum, & alii interpretes in hunc locum, intelligunt mulieres religioſas, quæ ſequebantur Apoſtolos, iiſque miniſtrabant ſicut & Chriſto Domino, dum in terris ageret. Enimverò una eſt ſanctorum Patrum ſententia, Apoſtolos à Chriſto vocatos dimiſiſſe uxores; ſi priùs habuerant; colligiturque ex Matthæi 19. ubi Chriſtus Petro pro ſe & condiſcipulis interroganti, quæ foret eorum merces, qui omnibus dimiſſis eum fuerant ſecuti, reſpondet: *Vos, qui ſecuti eſtis me, ſedebitis ſuper ſedes duodecim ..... & omnis, qui reliquerit domum .... aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet.*

Dixi, *ſi uxores priùs habuerant*, communis enim eſt ſententia, omnes Apoſtolos, præter Beatum Petrum (quem habuiſſe ſocrum refert Matthæus capite 9.) vocatos fuiſſe cœlibes. Nec veriſimile eſt, quod ſcribit S. Clemens Alexandrinus Lib. 3. Stromatum, S. Paulum ante vocationem nuptias contraxiſſe; cum S. Lucas Act. 7. v. 55. narret eum fuiſſe adoleſcentem, quando paſſus eſt Stephanus, & anno proximè ſequenti à Chriſto vocatus fuerit. Sed quidquid ſit, idem ſan-

ctus Clemens citato loco aſſerit, eum poſt vocationem non adhæſiſſe uxori; quemadmodum ipſemet Apoſtolus teſtatur 1. Cor. 7. ubi optat Corinthios ſuo exemplo cœlibem vitam ducere; *volo autem*, inquit, *omnes vos eſſe ſicut meipſum.*

Inſtabis iterum: Hebr. 13. v. 4. præcipit Apoſtolus, ut nuptiæ in omnibus ſive Laicis, ſive Clericis, honorentur: ait enim, *honorabile connubium in omnibus;* ergo Eccleſia Romana contra præceptum Apoſtoli damnat Clericorum ac Monachorum nuptias.

Nego antecedens, & conſequentiam: Apoſtolus enim eo loci per vocem: *omnibus*, non denotat perſonas, ſed res ipſas, adeò ut ſenſus ſit, ſecundùm S. Chryſoſtomum & alios Interpretes, in omni re conjugali ſervetur honeſtas & decentia, nec thorus conjugalis ulla macula contaminetur; quia *fornicatores*, ut ſubjicit Apoſtolus, *& adulteros judicabit Deus.*

Q. 2. *Cœlibatus eſtne Jure divino annexus ſtatui Clericorum?*

Affirmant nonnulli è Catholicis, ut Turrianus, ſed contra communem Theologorum ſententiam, juxta quam,

R. Cœlibatus Jure divino non eſt annexus Clericorum ſtatui, ſed ſolùm Jure Apoſtolico, ſeu Eccleſiaſtico.

Prima pars, quæ eſt de Jure divino, probatur 1. argumento negativo; quia neque ex Scriptura, neque ex Traditione jus illud colligitur. 2. poſitivè; quia quæ ſunt Juris divini, ea ſunt fixa & immutabilia, nec iis Eccleſia unquam derogat: atqui Eccleſia aliquando immutavit cœlibatus diſciplinam: Ergo.

Minor

Minor probatur.

Concilium Ancyranum anno 314. Can. 9. permittit Diaconis, qui continere noluerint, uxores ducere. Verba ejus ſunt: *Diaconi quicumque ordinantur, ſi in ipſa ordinatione proteſtati ſunt; & dixerunt velle ſe conjugio copulari; quia ſic manere non poſſunt; hi ſi poſtmodum uxores duxerint, in miniſterio maneant, propterea quòd eis Epiſcopus licentiam dederit. Quicumque ſane tacuerint, & ſuſceperint manus impoſitionem, profeſſi continentiam, & poſtea nuptiis obligati ſunt, à miniſterio ceſſare debent.*

Socrates Lib, 1. Hiſtoriæ cap. 11. & Sozomenus Lib. 1. cap. 23. referunt, Paphnutium in Concilio Nicæno primo generali obſtitiſſe Patribus, qui novam legem cœlibatus Diaconis, Presbyteris, & Epiſcopis imponere volebant; obtinuiſſeque, ut juxta veterem Eccleſiæ Traditionem, poſt ordinationem uxores non ducerent; ſed liberum eis eſſet iis uti, quas ante legitimè duxerant. Baronius quidem, Bellarminus, Arcudius, & nonnulli Recentiores hancce Hiſtoriam rejiciunt uti fictitiam: alii contra ut veram admittunt. Utut ſit, certum videtur ſaltem ætate Socratis & Sozomeni, hoc eſt, quinto ineunte ſæculo, perſuaſum non fuiſſe cœlibatus Legem eſſe divinam.

Sanctus Dionyſius, qui Corinthiorum Eccleſiam regebat ſecundo ſæculo, monet Pynitum Epiſcopum; ne grave onus caſtitatis fratrum cervicibus tanquam neceſſarium imponat; ſed ejus, qui ineſt hominibus, infirmitatis rationem habeat. Ejus Epiſtolam refert Euſebius Lib. 4. Hiſtoriæ cap. 26.

Sanctus Epiphanius Hæreſi 59. ſic habet: *Qui adhuc in matrimonio degit, ac liberis dat operam, tametſi ſit unius uxoris vir, nequaquam tamen ad Diaconi, Presbyteri, Epiſcopi, aut Hypodiaconi Ordinem Eccleſia ſuſcipit, ſed eum duntaxat, qui ab unius uxoris conſuetudine ſeſe continuerit, aut ea ſit orbatus, quod in illis locis præcipuè ſit, ubi Eccleſiaſtici Canones accuratè ſervantur. At dices mihi, in quibuſdam locis adhuc liberos gignere Presbyteros, & Diaconos, & Hypodiaconos: at hoc non eſt juxta Canonem, ſed juxta hominum mentem, quæ per tempus elanguit, vel ob nimiam populi multitudinem.* Ergo juxta ſanctum Doctorem lex cœlibatus non ubique obtinebat ipſius ætate, hoc eſt, quarto ſæculo, nec reprehendit tanquam abuſum & corruptelam, quòd ſacri Miniſtri filios procrearent, ſed hac ratione excuſat, quòd ad nimiam populi multitudinem regendam cœlibes Miniſtri ſat magno numero facilè non reperirentur. Synodus Quiniſexta, in qua adfuerunt ducenti & ampliùs Epiſcopi Orientales anno 692. Can. 13. uſum nuptiarum interdicit Epiſcopis; ſed permittit Presbyteris, & Diaconis, ita tamen ut ſi poſt ordinationem uxores eorum decedant, novum matrimonium contrahere nequeant. Huic Canoni Græci deinceps adhæſere, licèt deroget Concilio Ancyrano ſuprà laudato, & veteri eorum diſciplinæ, ut ampliùs patebit ex dicendis in confirmationem ſecundæ partis noſtræ reſponſionis. Eccleſia tamen Latina nòn exiſtimavit hodiernum Græcorum uſum repugnare Legi Divinæ, cùm eos in ſuam communionem ſemel & iterum admiſerit, nempe in Concilio Lugdunenſi ſecundo, & Florentino, nulla lite mota circa cœlibatus legem. Ergo extra controverſiam eſſe debet,

bet, cœlibatum Jure divino non eſſe annexum ſtatui Clericorum.

Dices: Apoſtolus Tit. 1. præcipit, ut Epiſcopus aut Presbyter non eligatur, niſi ſit continens: ergo.

Diſtinguo antecedens, præcipit novam legem ſanciens uti paſtor Eccleſiæ, Concedo; præcipit tanquam Chriſti præco, & Divinam Legem promulgans, Nego antecedens. Apoſtoli itaque fuerunt tum præcones Verbi Dei; docentes quæ Chriſtus ipſis mandaverat: tum Legiſlatores, ea ſtatuendo, quæ conferrent ad optimum Eccleſiæ regimen. *Cætera*, inquit Apoſtolus 1. Cor. 11. *cùm venero diſponam.* Porrò quæ prædicarunt Apoſtoli tanquam à Chriſto ſibi tradita, ea ſunt Juris Divini, & immutabilia: quæ autem à ſe inſtituta tradiderunt, ſunt Juris humani ac Eccleſiaſtici; & quamvis ab Eccleſia religioſiùs ſerventur, quàm ſequentium Paſtorum inſtituta, abſolutè tamen mutari poſſunt. Cùm ergo Eccleſia ſæpiùs diſpenſaverit circa legem cœlibatus, toleratque eam non ſervari à Presbyteris Græcis, ſequitur hujuſmodi diſciplinam non eſſe à Chriſto inſtitutam, ſed ab ipſomet Apoſtolo.

Secunda pars, nempe legem perpetuæ continentiæ Jure Apoſtolico ſeu Eccleſiaſtico ſtatui Clericorum eſſe annexam, probatur, quia quod ſemper obſervatum fuit in Eccleſia, nec ab ullo Concilio legitur inſtitutum, id cenſetur Apoſtolicæ Traditionis: atqui lex perpetuæ continentiæ ſemper fuit ſtatui Clericorum annexa, nec legitur in aliquo Concilio inſtituta: ergo eſt Apoſtolicæ Traditionis.

Major eſt ſancti Auguſtini, & ab omibus admittitur.

Minor probatur.

Ac 1. quidem quòd cœlibatus diſciplina ſit ab Apoſtolis inſtituta, teſtantur ſancti Pauli Epiſtolæ. Nam citato cap. 1. ad Tim. ait: *Oportet .... Epiſcopum ſine crimine eſſe .... ſanctum: continentem:* atqui eſſe continentem idem eſt, ac ſine uxore vivere, 1. Cor. 7. *Si non ſe continent nubant.* 2. Timoth. 2. *Labora ſicut bonus miles Chriſti Jeſu: nemo militans Deo implicat ſe negotiis ſæcularibus, ut ei placeat, cui ſe probavit*, id eſt, ut totus illi vacet ac placeat, cui ſe militem addixit: atque ex eodem Apoſtolo 1. Corinth. 7. verſ. 33. *qui cum uxore eſt, ſollicitus eſt quæ ſunt mundi, quomodo placeat uxori, & diviſus eſt.* Ergo à tempore Apoſtolorum Miniſtri Eccleſiæ abſtinuerunt à nuptiis.

2. Quòd ejuſmodi diſciplina deinceps fuerit obſervata, tum in Eccleſia Græca, ſaltem ad octavum ſæculum; tum in Latina ad noſtram uſque ætatem, plura ſuppetunt teſtimonia.

Pro Eccleſia Græca teſtes ſunt,

Canon 27. Apoſtolorum, qui permittit ſolis Clericis inferioribus uti uxoribus ante ordinationem acceptis.

Origenes auctor ſecundi & tertii ſæculi, Homilia 23. in Lib. Num. ſic habet: *Certum eſt, quia impeditur ſacrificium indeſinens iis, qui conjugalibus neceſſitatibus ſerviunt: unde videtur mihi, quod illius ſolius eſt offerre ſacrificium, qui indeſinenti & perpetuæ ſe devoverit caſtitati.*

Euſebius Lib. 1. Demonſtrationis Evangelicæ cap. 9. *Veruntamen*, inquit, *eos qui ſacrati ſint, atque in*

in Dei miniſterio cultúque occupati, *continere deinceps ſeipſos à commercio uxoris decet.*

Jam appellavimus Concilium Ancyranum, S. Epiphanium, & S. Chryſoſtomum.

Sanctus Hieronymus, qui inter Græcos diu verſatus eſt, Lib. adverſus Vigilantium ſic ſcribit: *Quid facient Orientis Eccleſiæ? quid Ægypti, & Sedis Apoſtolicæ, quæ aut virgines Clericos accipiunt, aut continentes; aut ſi uxores babuerint, mariti eſſe deſiſtunt?*

Pro Eccleſia Latina teſtimonium reddunt,

Concilium Eliberitanum anno 305. Can. 33. in quo ſic ſtatuitur: *Placuit in totum probiberi Epiſcopis, Presbyteris, Diaconis ac Subdiaconis abſtinere ſe à conjugibus, & non generare filios.*

Patres Concilii Carthaginenſis ſecundi anno 390. Canone 2. aſſerunt cœlibatus diſciplinam ab Apoſtolis eſſe traditam, & in Eccleſia ſemper obſervatam: *Omnibus placet, ut Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, vel qui Sacramenta contrectant, pudicitiæ cuſtodes etiam ab uxoribus abſtineant, ut quod Apoſtoli docuerunt, & obſervavit antiquitas, nos quoque cuſtodiamus.* En locupletiſſimum teſtimonium, nec aliud quærere neceſſe eſt, ut nobis conſtet legem cœlibatus, de qua ſermo eſt, ab Apoſtolis manaſſe ad omnes Eccleſias, eoſque hallucinari, qui hujuſce diſciplinæ auctorem faciunt Siricium ſummum Pontificem, in Epiſtola ad Himerium Tarraconenſem, data anno 395. in qua perſtringit Sacerdotes, qui ex uxoribus ante ordinationem ductis filios ſuſcipiebant; aitque voluiſſe Chriſtum, ut Eccleſia ſua caſtitatis ſplendore radiaret: *Quarum ſanctionum*, inquit; *Sacerdotes omnes atque Levitæ inſolubili lege aſtringimus, ut à die ordina-*

tionis noſtræ ſobrietati & pudicitiæ & corda noſtra mancipemus & corpora. Non igitur novam legem condit ſummus Pontifex; ſed antiquam, quam ad Chriſtum refert, vindicat. Indulget tamen Sacerdotibus, qui legis ignorantiam prætexebant, conceditque ut in ſuo gradu maneant; ſed in futurum proſpiciens ſic pergit: *Quia exempla præſentia cavere nos præmonent in futurum, ſi quilibet Epiſcopus, Presbyter, atque Diaconus deinceps talis fuerit inventus, jam ſibi omnis indulgentiæ per nos auditum intelligat, obſervatum; quia ferro neceſſe eſt exſcindantur vulnera, quæ fomentorum non ſenſerint medicinam.*

Innocentius I. Epiſt. 2. ad Victricium Rothomagenſem Epiſcopum, & 3. ad Exuperium Toloſanum, decretum Siricii iiſdem fere verbis repetit, ac confirmat.

Sanctus Leo Epiſt. 84. ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem Epiſcopum ſic ſcribit: *Nec Subdiaconis quidem carnale connubium conceditur, ut & qui habent, ſint tanquam non habentes, & qui non habent, permaneant ſingulares, & innupti.* Et Epiſt. 92. ad Ruſticum Narbonenſem, permittit Lectoribus uxores ducere, & filios procreare: de majoribus verò Clericis ſic habet: *Cùm ad prædictos* (Ordinis) *pervenerint gradus, cœpit eis non licere quod licuit. Unde ut de carnali fiat ſpirituale conjugium, oportet eos nec dimittere uxores & quaſi non habeant ſic habere; quò & ſalva ſit charitas conjugiorum, & ceſſent opera nuptiarum.* Hìc non jubet S. Pontifex, ut qui ex Miniſtris ſacris uxores habent, eas è domo ſua ejiciant; ſed vult ut eas tanquam ſorores retineant, quo ſalva ſit charitas conjugiorum, & ceſſent opera nuptiarum. Eo ſenſu Cardinalis Hum-

Humbertus Libro contra Nicetam interpretatus eſt Canonem ſextum Apoſtolorum, prohibentem, ne Epiſcopus aut Presbyter uxorem propriam obtentu Religionis abjiciat; debet enim eam alere, & ei in omnibus providere. Sic de Epiſcopo conjugato ſtatuit Concilium Turonenſe ſecundum Can. 8. Verùm ad vitandum incòntinentiæ vel ſaltem ſuſpicionis periculum, Synodus Quiniſexta Can. 48. præcepit, ut Epiſcopi uxor in Monaſterio degeret, ibique viri ſui providentia frueretur. Quam diſciplinam Eccleſia Latina à pluribus ſæculis obſervat.

Mitto Concilia quamplurima, quæ deinceps celebrata ſunt in Italia, Gallia, Hiſpania, & Germania, in quibus lex perpetuæ continentiæ indivulſa, aſſeritur à ſtatu Clericorum.

Fruſtrà congerunt Növatores exempla Sacerdotum, qui variis in locis & diverſis temporibus uxores ante ordinationem ductas retinuerunt aliquando etiam probantibus Conciliis, & filios ſuſceperunt; ex dictis enim conſtat eas retinuiſſe ut ſorores, ut ſalva eſſet charitas conjugiorum. Quòd ſi plures ulteriùs progreſſi legem continentiæ violaverint, malè inde colligitur nullam extitiſſe. An quia plures Catholici legem Jejunii Quadrageſimalis non obſervant, negare liceret ejuſmodi jejunii legem?

Q. 3. *Lex continentiæ extenditurne ad omnes Clericos?*

R. 1. Varia fuit Eccleſiæ diſciplina circa Subdiaconos. Concilium enim Eliberitanum ſuprà laudatum. Turonenſe ſecundum anno 461. & Agatenſe anno 566. præcipiunt Subdiaconos manere

nere cœlibes. Sanctus Leo primus ex ſummis Pontificibus Subdiaconis continentiæ jugum impoſuit Epiſtola ſuprà laudata; nam Siricius & Innocentius I. locis ſuprà citatis Subdiaconos non appellant. Sanctus Gregorius ſexto exeunte ſæculo, legem, qua Prædeceſſor ejus Pelagius II. Subdiaconos Siciliæ ab uxoribus ſeparaverat, duriorem exiſtimans; Lib. 1. Epiſt. 24. ſic eam temperavit, ut nullus deinceps ad Subdiaconatum promoveretur, niſi perpetuam continentiam profeſſus; ſed indulſit, ut qui conjugio copulati fuerant; cum uxoribus remanerent, & filios procrearent. Verùm decretum ſancti Gregorii non videtur fuiſſe adeo firmum; nam Concilium Romanum ſub Gregorio II. anno 721. & aliud ſub Zacharia anno 742. & compilatio ejuſdem ſummi Pontificis, quam ad Gallos miſit anno 744. Subdiaconos non aſtringunt lege continentiæ, quæ tandem undecimo ſæculo ubique obtinuit in Eccleſia Latina reſpectu Subdiaconorum poſt Decretum Urbani II. in Concilio Claromontano.

R. 2. Non una etiam fuit Eccleſiæ diſciplina circa inferiores Clericos; de iis enim ſic habet Concilium Carthaginenſe V. anno 398. Can. 9. *Placuit .... cæteros ..... Clericos ad hoc non cogi, ſed ſecundùm uniuſcujuſque Eccleſiæ conſuetudinem obſervari debere.* Concilium Chalcedonenſe Generale anno 451. Can. 14. *Quoniam*, inquit, *ex nonnullis Provinciis conceſſum eſt Lectoribus & Cantoribus uxores ducere, decrevit ſancta Synodus, non licere cuiquam ex his accipere ſectæ alterius uxorem.* Concilium tamen Eliberitanum, Carthaginenſe tertium anno 397. & Benedictus VIII. in Concilio Ticinenſi

nenſi anno 1020. omnes Clericos, etiam inferiores, eadem continentiæ lege aſtringunt: *Si Sacerdotes Legis Moſaicæ*, inquit Benedictus, *ad tempus abſtinebant, qui ad tempus Templo deſerviebant, cur Epiſcopis, Presbyteris, Diaconibus, Subdiaconibus, & omnibus, qui ſunt in Clero jugiter non eſt abſtinendum, quibus juge & verum eſt ſacrificium?* Juxta autem hodiernam Eccleſiæ diſciplinam, quæ ab Alexandro III. invecta eſt duodecimo ſæculo, omnes Clerici minores, qui matrimonium contrahunt, removentur ab Officio, privantur Beneficio, ſi quod habuerant & inhabiles ſunt ad aliud obtinendum. Sic enim habet laudatus Pontifex, cap. *Sane*, tit. *de Clericis conjugatis. Provideas attentiùs, ne deinceps Clericus conjugatus ad Eccleſiaſtica Beneficia, vel ſacros Ordines aut Adminiſtrationes Eccleſiaſticas admittatur.* Et cap. *Quod à te*, de minoribus Clericis, eodem titulo, *id volumus te tenere, quòd cùm ſimul voluptatibus & carnalibus deſideriis, ac Divinis & Eccleſiaſticis Obſequiis vacare non valeant, ob immunditiam ſuam Eccleſiaſticis Sacramentis indigni tractandis, Eccleſiaſticis procul dubio Beneficiis ſunt privandi.* Idem Decretum confirmavit Innocentius III. c. *Diverſis*, eodem titulo.

Clerici tamen conjugati non carent privilegio fori, ex Bonifacio VIII. cap. *Clerici*, tit. *de Clericis conjugatis*, in 6. modò tonſuram & habitum Clericalem deferant. Decreto Bonifacii adhæſit Concilium Tridentinum, illudque confirmavit Seſſ. 23. cap. 6. de Reform. *In Clericis conjugatis*, inquit, *ſervetur Conſtitutio Bonifacii VIII. modò alicujus Eccleſiæ ſervitio vel miniſterio ab Epiſcopo deputati eidem Eccleſiæ ſerviant, vel miniſtrent, & Clericali habitu & tonſura utantur.* Miniſterium autem

tem illud non eſt circa Altare, à quo removentur etiam Subdiaconi & Diaconi conjugati: ſed circa Templi cuſtodiam, ejus ſupellectilem, vel etiam Pſalmodiam, ad quam Concilium Bituricenſe anno 1031. remittit Subdiaconos conjugatos: *Supradicti*, inquit, *in choro tantùm intrent ad legendum & cantandum; ad Altaris verò miniſterium nullatenus accedant.* Verùm obſervat Fevretus Tractatu de Abuſu, Decretum Bonifacii & Concilii Tridentini in Galliis non eſſe receptum.

Q. 4. *Clerici majores contrahuntne validè matrimonium?*

R. A ſæculo undecimo non contrahunt validè.

Probatur ex Concilio Generali Lateranenſi primo ſub Calixto II. anno 1123. quod ſic ſtatuit Can. 21. *Presbyteris, Diaconibus, Subdiaconibus, & Monachis, concubinas habere, ſeu matrimonia contrahere, penitus interdicimus, contractáque matrimonia ab hujuſmodi perſonis disjungi.*

Decretum illud confirmarunt 1. Eugenius III. in Concilio Rhemenſi anno 1148. Can. 7. Alexander III. in Concilio Generali Lateranenſi tertio Can. 6. anno 1176. & in Concilio Tridentino Seſſ. 24. Can. 9. adverſùs Lutheranos & Calviniſtas: *Si quis dixerit*, inquit, *Clericos in ſacris Ordinibus conſtitutos . . . . . poſſe matrimonium contrahere, contractumque validum eſſe, non obſtante Lege Eccleſiaſtica . . . . . anathema ſit.*

Dixi *à ſæculo undecimo:* quia anterioribus ſæculis majores Clerici incontinentes ſolummodo rejiciebantur ab Officio, quemadmodum nunc Clerici minores; nec ullus extat Canon, quo eorum matrimonia poſt ordinationem contracta declaren-

clarentur irrita & diſſolvenda tanquam merus concubinatus. Quin Concilium Neo-Cæſarienſe expreſſè diſtinguit inter fornicationem & adulterium, & nuptias ſic contractas: *Presbyter*, inquit cap. 1. *ſi uxorem acceperit, ab Ordine deponatur: ſi verò fornicatus fuerit, vel adulterium perpetraverit, ampliùs pelli debet, & ad pœnitentiam redigi.*

Q. 5. *Lex continentiæ fuitne conſentaneè impoſita ſacris Miniſtris?*

R. Affirmativè; quia conſentaneum eſt ea prohibere Eccleſiæ Miniſtris, quæ impediunt ſacra illorum munera: atqui tale eſt conjugium: Ergo.

Major eſt certa, nec ab ipſis Novatoribus negari poteſt.

Minor probatur; quia ad officium Miniſtrorum Eccleſiæ quatuor pertinent. 1. Sacrificium offerre, & Altari miniſtrare. 2. Orationi ac contemplationi vacare. 3. Fideles à vitiis purgare & ad pietatem informare. 4. Curam pauperum gerere: atqui omnibus hiſce functionibus maximo impedimento ſunt nuptiæ.

Ac 1. quidem opera nuptiarum impediunt munditiam ac puritatem in iis requiſitam, qui accedunt ad Altare, quamvis enim per ſe licita ſint, exerceri tamen nequeunt ſine pollutione quadam, & turpitudine, quæ mentem inquinat. Achimelech 1. Reg. cap. 21. noluit dare panes propoſitionis comedendos Davidi & ejus militibus, niſi priùs certior factus fuiſſet eos ab uxoribus aliquandiu abſtinuiſſe. Ex quo deducit S. Hieronymus in cap. 1. ad Titum, perpetuam requiri in Sacerdotibus continentiam, qui corpus Chriſti,

Chriſti, quod illis panibus ſignificabatur, quotidie conficiunt, edunt, aliiſque tradunt. Ex Lib. 1. Paralip. c. 24. & Luc. 1. colligitur Sacerdotes veteris Teſtamenti per vices ſuas miniſtrare ſolitos, à domo & uxore abfuiſſe toto eo tempore, quo miniſtrabant in Tabernaculo. Unde Innocentius I. Epiſt 3. ad Exuperium concludit in hæc verba: *Quantò magis hi Sacerdotes & Levitæ* (novæ Legis) *pudicitiam ex die ordinationis ſuæ ſervare debent, quibus vel Sacerdotium, vel miniſterium ſine ſucceſſione eſt, nec præterit dies, qua vel à ſacrificiis divinis, vel à Baptiſmatis officio vacent.*

2. Opera carnis aciem mentis hebetant, animam perturbant, deprimunt, & quodammodo carnalem reddunt; cùm tamen oratio, quæ jugis debet eſſe in ſacris Miniſtris, requirat animum purgatum, tranquillum, erectum & ab infimis ſuſpenſum: ac propterea Apoſtolus 1. Cor. 7. hortatur Fideles conjugatos, ut ex conſenſu ad tempus ſe ſeparent ad vacandum orationi. Quod argumentum urget idem Innocentius citata Epiſtola: *Si beatus Paulus*, inquit, *ad Corinthios ſcribit dicens*, abſtinete vos ad tempus, ut vacetis orationi (*& hoc utique Laicis præcepit) multò magis Sacerdotes, quibus & orandi & ſacrificandi juge officium eſt, ſemper debebunt ab hujuſmodi conſortio abſtinere.*

3. Qui vinculo conjugali conſtringitur, nec idoneus eſt, nec liber ſatis ad curam aliorum gerendam; ſolicitus quippe eſt, inquit Apoſtolus 1. Cor. 7. quomodo placeat uxori, cogitat quæ mundi ſunt, & neceſſariò implicat ſe negotiis ſæcularibus, ut familiam ſuam conſtabiliat, filios in congruo ſtatu collocet. His diſtentus & occu-

occupatus quomodo Eccleſiæ Dei diligentiam habebit? An Paſtor theſaurizabit filiis ſpiritualibus, qui ex S. Ambroſio Lib. 1. Officiorum c. 7. præferendi ſunt carnalibus? Annon ſua potiùs, quam Chriſti lucra quæret? Conc. Trid. Seſſ. 25. cap. 1. de Reformatione, interdicit omnibus Beneficia Eccleſiaſtica obtinentibus, ne ex redditibus Eccleſiæ conſanguineos ſuos augere ſtudeant; *Cùm*, inquit, *& Apoſtolorum Canones prohibeant*, *ne res Eccleſiæ* QUÆ DEI SUNT, *conſanguineis donent . . . imò quam maximè poteſt, eos ſancta Synodus monet, ut omnem humanum hunc erga fratres, nepotes, propinquoſque carnis affectum*, UNDE MULTORUM MALORUM IN ECCLESIA SEMINARIUM EXTAT, *penitùs deponant*, Atqui humanus ille affectus in uxorem & filios, præterquam quod non videtur poſſe deponi, longè ardentior eſt & impotentior; cùm ejuſmodi perſonæ ſpectentur ut una caro, ac proinde graviora ex eo orirentur mala, & quodammodo ineluctabilia, putà inexplebilis lucri cupido ad comparanda, quæ neceſſaria ſunt non ſolùm ad victum & cultum filiorum, ſed etiam ad congruam eorum fortunam. Cùm enim Beneficium iis in hæreditatem relinquere non poſſet, neceſſarium ipſi videretur, partem, quæ ex bonis Eccleſiæ pauperibus competit, in rem familiarem abſumere, & ita deſerere curam pauperum, quæ tamen eſt quartum paſtoris officium.

Ergo virginitas ſeu perpetua continentia otioſa non eſt in Miniſtris Eccleſiæ, neque ſterilis, ſed operoſa & fœcunda virtutibus, niſi fortè ſint ex illis virginibus, quas Scriptura meritò fatuas appellat, quòd earum lampades, hoc eſt,

virginitas, oleo miſericordiæ, & charitatis igne caruerint. Quid enim dementius, juxta ſanctum Chryſoſtomum Homilia 79. in Matth. quàm poſt acerrimas pro caſtitate pugnas, poſt trophæa, quæ de naturæ rabie ſtatuerunt, in levioribus ſuccumbere, mammonæ ſervire, ambitione trahi, gulæ illecebris capi? *Qui ſine uxore eſt*, inquit Apoſtolus 1. Cor. 7. *ſollicitus eſt quæ Domini ſunt, quomodo placeat Deo;* puram animam corpori ſemper inſidentem quaſi oleum aquæ, habere ſatagit, nihil carnalium vitiorum, nihil ex voluptate turbidum puriſſimo decori animæ admiſcens, ex ſancto Baſilio de virgin. devitat conviviorum celebritates, ut guſtum ſervet virginem; fugit ſalutationes, ubi teritur tempus, modeſtia ſolvitur, dum affectatur urbanitas, & in multiloquio copioſum ſubrepit peccatum, ait S. Ambroſius de virgin. Pudet in platea ſtare ac videri otioſum, confabulari ad officinam artificis, Chriſto dicente: *Ubi ſum ego, illic & Miniſter meus erit*, Joan. 12. Atqui (Ambroſius ibid.) non eſt Chriſtus circumforaneus; Chriſtus enim operator eſt, in foro inane otium: Chriſtus totus eſt in iis, quæ Patris ejus ſunt: Ergo & illic Miniſter ejus ſit neceſſe eſt.

Objiciunt Pſeudo-Reformati: Lex illa eſt iniqua, quæ pluribus eſt ruinæ occaſio: atqui Lex cœlibatus eſt pluribus ruinæ occaſio: Ergo.

Minorem probant ex Epiſtola S. Udalrici Epiſcopi Auguſtani anno 903. ad Nicolaum ſummum Pontificem, in qua narrat S. Gregorium, qui uxores Sacerdotibus ademerat, in ſua piſcina ſex millia capitum infantium ſuffocatorum reperiiſſe, quam cædem cùm intelligeret ſanctus Pontifex

tifex ex occultis Clericorum fornicationibus natam eſſe, continuò revocavit decretum, & peccatum ſuum dignis pœnitentiæ fructibus purgavit. Hanc Hiſtoriam Magdeburgenſes centuria 6. cap. 7. & 10. maximè urgent adverſùs Legem cœlibatus.

Diſtinguo maj. ſi ſit occaſio per ſe, Concedo: ſi ſit per accidens, Nego majorem; nam ex Apoſtolo ad Rom. 7. occaſione Legis veteris, quæ fuit ſancta & divina, peccatum, quod erat mortuum, revixit, & operatum eſt omnem concupiſcentiam. *Peccatum*, inquit, *occaſione accepta per mandatum ſeduxit me, & per illud occidit;* prædia, ut obſervat ſanctus Auguſtinus, muris ac foſſis non iniquè circumdantur, quamvis prædones ejuſmodi repagula tranſiliendo crura vel etiam cervices ſibi perfringant.

Diſtinguo ſimiliter minorem: eſt ruinæ occaſio pluribus per accidens: iiſque præſertim, qui temerè & ſine continentiæ dono ad Ordines obrepunt tanquam fures, Concedo: per ſe, Nego minorem. Vide plura Tractatu de Religione cap. 5. §. 4.

Ad confirmationem: Adverſarios pudere deberet anilem fabulam objicere, quæ ab imperitis cum omnimoda falſi ſpecie conficta eſt.

Namque 1. ejuſmodi Hiſtoria neque in Operibus ſancti Udalrici legitur, neque ab ullo antiquo Scriptore refertur. 2. Ad quem Nicolaum ſcripta eſt Epiſtola, de qua eſt ſermo; an ad Nicolaum I. aut ad Nicolaum II. atqui Nicolaus I. jam dudum obierat, nempe anno 867. ex Onuphrio Lib. de Romanis Pontificibus: Nicolaus verò II. creatus eſt Papa anno 1069. hoc eſt, cen-

tum circiter annis poſt obitum S. Udalrici. Hinc Magdeburgenſes coguntur fingere abſque ulla auctoritate Udalricum II. 3. Falſum eſt, Legem cœlibatus latam fuiſſe à ſancto Gregorio; quin conſtat ex dictis temperaſſe rigorem Pelagii II. reſpectu Subdiaconorum Siciliæ. 4. Unde habent Adverſarii non Laicos, ſed Clericos genuiſſe ſex millia infantum à promulgata Lege ſancti Gregorii? 5. Cùm Lex ſancti Gregorii ſpectaret ſolummodo Subdiaconos Siciliæ, juxta Hiſtoriam, ſoli Subdiaconi Siciliæ ſupponuntur fuiſſe patres tot infantum. 6. Quomodo tot capita occultè deferri potuerunt ex Sicilia in piſcinam ſancti Gregorii? an ex aere ſicut imber deciderunt? 7. Qui tulit Legem iniquam, falſam agit pœnitentiam, niſi eam revocet: atqui neque ex ſcriptis S. Gregorii, neque ex ullo Scriptore Eccleſiaſtico Adverſarii probare poſſunt S. Gregorium revocaſſe Legem cœlibatus; quin ſuprà probavimus religioſiùs poſt ipſum fuiſſe obſervatam quoad Subdiaconos: Ergo imperitè admodum conficta eſt illa fabula.

CAPUT V.

De Ingenio Sacerdotali.

Q. 1. *Quid intelligitur nomine ingenii Sacerdotalis, Gallicè*, eſprit Eccleſiaſtique, ou Clerical?

R. Intelligitur vis divinitus inſita, qua quis incitatur ad functiones Eccleſiaſticas, utpotè ſibi gratas ac jucundas. Dico, *functiones*, non verò Dignitates; ad has quippe ambitio & cupiditas plerum-

plerumque movent, non autem ad earum functiones, niſi fortè honos & emolumentum temporale inde expectetur. At ingenium Sacerdotale ad ipſaſmet functiones incitat, & ad eas expeditum ſolertemque efficit, ſicut enim in animantibus deprehendimus certum naturæ ductum, quo aguntur ſingula ad fines ſuos, & ad opera ſuæ ſpeciei conſentanea; ita in hominibus cernuntur diverſæ ingenii dotes, quibus aptati ſunt, & quodammodo nati, alii litteris, alii militiæ, alii mechanicis artibus, alii Sacerdotalibus functionibus.

Q. 2. *Ingenium Sacerdotale eſtne abſolutè neceſſarium promovendis ad gradus Eccleſiaſticos?*

R. Affirmativè.

Probatur 1. auctoritate Scripturæ tum veteris, tum novi Teſtamenti.

Ac 1. quidem in veteri Teſtamento habemus luculentum teſtimonium Num. 11. verſ. 16. & 17. ubi Dominus dixit ad Moyſen: *Congrega mihi ſeptuaginta viros de ſenibus Iſraël, quos tu noſti, quòd ſenes populi ſunt:* ſenes, inquam ego, non tam ætate, quàm prudentia & moribus, ut habetur Exodi 18. verſ. 21. his verbis: *Provide autem de omni plebe viros ſapientes & timentes Deum, in quibus ſit veritas, & qui oderint avaritiam.* De iis autem viris tot virtutibus ornatis, ſic pergit Deus ad Moyſen cit. cap. 11. *duces eos ad oſtium tabernaculi fœderis, facieſque ibi ſtare tecum, ut deſcendam & loquar tibi: & auferam de ſpiritu tuo, tradamque eis, ut ſuſtentent tecum onus populi.* Hìc offeruntur Deo viri ab omni plebe teſtimonium habentes, quòd ornati ſint ſcientia, ſapientia, ac pietate, & nihilominus nondum idonei ſunt etiam judicio Dei, qui præ-

ficiantur populo. Quid igitur ampliùs requiritur? ſpiritus principalis, ut dicitur Pſalmo 50. *Spiritu principali confirma me*, hoc eſt, ſpiritu regali & imperatorio corrobora me. Diceres ſeptuaginta illos viros tot dotibus inſtructos, tanquam limum in manibus Dei organis aptatum, qui tum demum evaſit homo, cùm Deus inſpiravit ſpiraculum vitæ, Geneſ. 2. Scientia quippe, ſapientia, vitæ probitas, & animus ab omni avaritia alienus, erant in illis ſenibus diſpoſitiones, ac veluti organa neceſſariò quidem præſuppoſita ad regimen ritè exercendum; ſed Magiſtratum non efficiebant, donec ſpiritus principalis acceſſiſſet, *auferam*, inquit, *de ſpiritu tuo tradamque eis*; ſicut ab una candela abſque ejus detrimento lumen accipitur ad aliam accendendam, ut diſcant Clerici ad munia ſua dignè obeunda præter ſcientiam & ſanctitatem, neceſſarium inſuper ſpiritum Sacerdotalem, qui ſit in eis idem, ac in ſuo Prælato, quamvis in diverſa menſura.

2. Neceſſitas ingenii Sacerdotalis magis elucet in novo teſtamento; videmus enim Joan. 20. Chriſtum Apoſtolis eò ipſo Spiritum ſuum communicaſſe, quò eos conſtituit novæ Legis Miniſtros: *Sicut miſit me Pater*, inquit, *& ego mitto vos. Hæc cùm dixiſſet, inſufflavit, & dixit eis: Accipite Spiritum Sanctum.* Operæ pretium eſt attendere agendi rationem, & ordinem à Chriſto ſervatum. Miſſus fuerat, ut ſalvaretur mundus per ipſum, Joan. 3. in eundem finem mittit Apoſtolos. Grande opus, ad quod per triennium & ampliùs eos tanquam in ſuo Seminario inſtituerat, quæcunque audierat à Patre, nota eis fecerat, Joan. 15. à ſordibus prioris vitæ eos mundaverat,

rat, *ibid.* ſed eximia illa dona judicavit fuiſſe informanda ſpiritu Sacerdotali ac principali; quare in eos veluti in materiam præparatam, & debitis organis inſtructam insufflavit dicens, *accipite Spiritum Sanctum;* ut ſicut primus homo ſpiraculo Dei factus eſt in animam viventem, poſteris futurum vitæ principium; ita Apoſtoli Spiritu Chriſti afflati fierent in Spiritum ſanctificantem; ſanctificantem, inquam, non ſolùm ipſos, ſed etiam cæteros, ad quos mittebantur. Ex quibus perſpicuum eſt ſatis non eſſe Clericis, quòd in Seminario à vitioſis habitibus expurgati fuerint, laudabilibus habitibus imbuti, didicerintque ea omnia, quæ ad munia Sacerdotalia pertinent, niſi inſuper ingenio Sacerdotali incitentur.

Probatur 2. ratione; quia res verè non ſunt quod videntur; ſi deſit proprius ſpiritus; cur enim ſtatua aut imago picta non eſt homo, quem effingit, niſi quia non informatur ſpiritu hominis? Eſto perfectè exprimat exteriorem hominis faciem, lineamenta, colorem, ſitum, habitum; homo tamen non eſt, quia caret ſpiritu, quo conſtituitur homo. Quòd ſi ad ſupernaturalia & moralia transferatur oratio, quis in Religione Chriſtiana verus eſt Chriſtianus? Audiendus eſt Apoſtolus Rom. 8. verſ. 14. *Quicunque*, inquit, *Spiritu Dei aguntur, hi ſunt Filii Dei.* Hi, inquam ego, & non alii; ait enim citato cap. verſ 9. *Si quis Spiritum Chriſti non habet, hic non eſt ejus.* Habeat licèt exteriorem Chriſtiani formam, ſeu figuram, cæremonias religioſè obſervet, cum aliis adſit Divinis Officiis, Sacramenta percipiat, niſi Spiritu Dei ducatur, non eſt Filius Dei; qui

non habet Spiritum Chriſti, hic non eſt ejus. Denique nulla ars, nullave conditio, quæ non ducatur ſuo ſpeciali ſpiritu, ſuo ingenio, quo deficiente, omnia peſſum ruunt. Suum eſt Mathematicis ingenium, aliud militibus, aliud mercatoribus, ſine quo temerè quis profiteretur ullam ex iis artibus, utpotè qui foret ad eas prorſus ineptus: multa fortaſſis moveret, ſed parum vel etiam nihil promoveret. Quæ cùm ita ſint, quis in dubium revocabit ſpeciale eſſe Ordinis Sacerdotalis ingenium, idque ita neceſſarium, ut ſine eo verus Sacerdos non ſit, ſed Sacerdotis ſimulacrum; quamvis ſpeciem Sacerdotis, putà habitum Clericalem, tonſuram, exteriorem quandam modeſtiam præ ſe ferat? Ergo ſacris Ordinibus initiandus præter competentem ſcientiam, & morum integritatem, quibus ornatus ſupponitur, diligentiùs perpendere debet, num ingenio Sacerdotali incitetur; alioquin characterem quidem Sacerdotalem recipiet: ſed fruſtrà; quia actu ejus carebit, & ita eo modo non erit verus Sacerdos, quo ſuprà dicebat Apoſtolus Laicum charactere baptiſmali inſignitum, verè non eſſe Chriſtianum, niſi habeat Spiritum Chriſti.

Q. 3. *In quo præciſè conſiſtit ingenium Sacerdotale?*

Alii aliter illud ita definiunt, ut ejus conſectaria potiùs attingant, quàm naturam & eſſentiam, ex qua fluunt ejus proprietates, quarum præcipuæ ſunt, plurimi facere ſacrum Ordinem; ejus inſignia, putà habitum, tonſuram præferre omnibus ſæculi ornamentis; delectari ſacris Officiis, in iiſque lubenter verſari, quæ tamen non ſunt niſi

niſi conſectaria ingenii Sacerdotalis. Quare omiſſis aliorum ſententiis,

R. Ingenium Sacerdotale præciſè conſiſtit in ardenti ſtudio promovendi gloriam Dei, & ſalutem proximi.

Probatur 1. quia ingenium cujuſque artis & conditionis eſt flagrans ſtudium conſequendi finem, ad quem ars illa vel conditio eſt inſtituta. Sic ingenium mercatoris eſt flagrans ſtudium & animi contentio, ut ejus taberna emptorum frequentia celebretur, magnumque faciat quæſtum: militis, ut præclara edat facinora, atque ex prælio victor exiſtat.

Atqui finis ſtatus Sacerdotalis eſt, ut nomen Dei ſanctificetur; ut Clericus quos poteſt in ejus notitiam, amorem & obſequium inducat, in quibus ſalus proximi propriè conſiſtit. *Sicut miſit me Pater*, ait Chriſtus ad diſcipulos Joan. 20. *& ego mitto vos.* Ad quid verò miſſus eſt? ut manifeſtaret nomen Patris hominibus, & ſanctificaret eos in veritate, Joan. 17. Hoc totum ejus opus, hoc unum ſitiebat, hoc ardenti ſtudio incitatus quæſivit cum ſui defagitatione ovem, quæ perierat, pro ejus ſalute contumelias & crucem ſuſtinuit confuſione contempta, atque in eundem finem diſcipulos miſit Vicarios ſui amoris erga ſponſam Eccleſiam, conſtituit, & proprii ſpiritus participes fecit, *inſufflavit, & dixit eis: Accipite Spiritum Sanctum*, Joan. 20. ut ſcilicet eodem Spiritu, quo ipſe, lucra ſectarentur animarum. *Dei adjutores ſumus*, inquiebat Apoſtolus 1. Corinth. 3. *pro Chriſto legatione fungimur*, 2. Corinth. 5. *adimpleo ea, quæ deſunt paſſionum Chriſti*, Col. 1. Quid vero deeſſe poteſt re-

demptioni tam copioſæ? actualis hominum converſio, ſancta eorum converſatio, & in bonis operibus perſeverantia uſque in finem. Eò tendit character Sacerdotalis; eſt enim gratia gratis data, non accipientis, ſed aliorum ſalutem ſpectans.

Ergo ingenium Sacerdotale præciſè & eſſentialiter conſiſtit in ardenti ſtudio promovendi gloriam Dei & ſalutem proximi. In hunc finem inauguratur Sacerdos; illuc tota ejus intentio collineet neceſſe eſt. Propterea, ne aliarum rerum cura animum ejus avocet ab omnibus Reipublicæ oneribus eximitur: ipſi laborant agricolæ, putant & fodiunt vinitores, ſudant artifices, adeo ut, niſi acri ſtudio ſalutis eorum ardeat, gravis ſit toti Reipublicæ, & omnium mortalium inaniſſimus.

Ergo in eo differt ingenium Sacerdotis ab ingenio Chriſtiani Laici, quòd Laicus ſibi attendat; Sacerdos verò æquè de aliorum ac de ſua, ſalutè timeat: ille bonis operibus merita ſibi comparet, ut dignus habeatur regno cœlorum: Iſte exemplo Chriſti pro aliis etiam ſanctificèt ſeipſum, ut eos ad vitam æternam ſecum perducat; pia quippe mater aulam convivii ægrè intraret ea conditione, ut filius ſibi chariſſimus foris ad januam remaneret. Magnum ſolatium eſt Laico culpa vacare, & mundum eſſe à ſanguine eorum, qui pereunt: at Sacerdos aliena peccata deflet ut ſua: *diſcedant à me qui conſolantur & dicunt*, inquiebat S. Bernardus, *quòd oratio mea in ſinu meo revertetur, dum is, pro quo emiſſa eſt, non convertitur. Non, inquam, recipio conſolationem: ubi video fratris deſolationem.* Denique Laicus cavet, ne in Dei

Dei offenſionem incurrat: Sacerdos verò etiam uritur, cùm videt Legem Dei ab aliis indignè proculcari. Sic Apoſtolus Act. 17. dolorem continere non potuit videns idololatriæ deditam Athenienſem civitatem. Statuerat Jeremias non loqui in nomine Domini, eò quòd nihil proficeret, quin verbum Dei ipſi verteretur in opprobrium; ſed in ſententia permanere non potuit: *factus eſt in corde meo*, inquit cap. 20. *quaſi ignis æſtuans, clauſuſque in oſſibus meis: & defeci ferre non ſuſtinens:* ſicque foras erupit, ſpretis contumeliis & vinculis, quæ ipſum manebant; quia ex Apoſtolo 2. Tim. 2. in iis *verbum Dei non eſt alligatum*, in quibus viget ingenium Sacerdotale, quod eſſentialiter conſiſtit in ardenti ſtudio conſequendi finem, ad quem ſtatus Sacerdotalis inſtitutus eſt, ad promovendam ſcilicet gloriam Dei, & ſalutem proximi.

Probatur 2. natura & eſſentia cujuslibet rei in omnium Philoſophorum ac Theologorum ſententia, eſt quid primum in illa re, & origo, ex qua fluunt omnes ejus proprietates; ſic animal rationale eſt hominis eſſentia, qnia nihil priùs in homine concipitur, & inde neceſſariò ſequuntur omnia, quæ ſunt hominis propria: atqui ardens ſtudium promovendæ gloriæ Dei & ſalutis proximi, in quo reponimus ingenium Sacerdotale, eſt quid primum in ſtatu Clericali, & radix cæterorum, quæ in Sacerdote requiruntur: Ergo; Minoris ſunt duæ partes.

Prima, quòd ardens ejuſmodi ſtudium ſit quid primum in ſtatu Clericali, patet ex ratione præcedenti, nempe finis eſt primum movens, prima omnium cauſa, quæ cæteras excitat & ponit

nit in actu, ſoletque definiri *in cujus gratiam omnia ſunt.* Sic v. gr. lucrum captandum, aut victoria reportanda movet mercatorem aut militem ad omnia præſtanda, illum, ut permagnam pecuniam conficiat; iſtum, ut victoria potiatur: Ergo, cùm ex dictis finis ſtatus Clericalis ſit promovere gloriam Dei & ſalutem proximi, perſpicuum eſt hujuſce finis intentionem ſeu efficax deſiderium eſſe quid primum ex requiſitis in Sacerdote.

Secunda pars, ſcilicet ex ejuſmodi ardentiſſimo deſiderio tanquam ex fonte uberrimo feliciter emanare, quæ ſunt optimi Sacerdotis propria, probatione non indiget, ſed nuda duntaxat expoſitione. Quid enim? ſi id curat imprimis Sacerdos, ut ſingula in domo Dei piè ſanctéque adminiſtrentur, ut ſacra ritè & cum decenti religioſoque cultu ad Fidelium acuendam pietatem peragantur, id ſanè curat idcirco, quia coli maximè Deum atque honorari imprimis vehementiſſimè peroptat. Jam verò ſi nec labori, nec rei familiari parcit, ſed totus eſt, ut eos, qui ſibi commiſſi ſunt, bene inſtituat; à vitiis omnibus deterreat, & ad omne virtutum genus prudenter & forti animo informet, nonne illud inde accidit, quòd una Dei gloria & proximi ſalute procuranda moveatur? Et quoniam beatos omnes æternùm eſſe cupit; ideo gaudet magnoperè, cùm videt ſuos ad pietatem concitari, & Sacramenta Eccleſiæ tanquam præſtantiſſima animorum remedia ſæpiùs ab ipſo expetere: dolet vero ex animo, ſi quos è ſuis deprehendit languidos, & ſuæ ſalutis immemores ad omne bonum turpiter hebeſcere. Verbo dicam, qui Paſtor ardentiſſimo

divinæ

divinæ gloriæ deſiderio inflammabitur, eum continuò virtutes omnes, quæ digniſſimi Sacerdotis propriæ, neceſſariò comitabuntur.

Atque ita cùm Chriſtus Petrum Eccleſiæ caput inſtituit, amorem unum ab illo flagitavit, *Diligis me plus his?* Joan. 21. Non poſtulavit, utrum is eſſet, qui tanti muneris onus & labores infinitos ſtrenuè ſuſtineret, qui omnia, rem ſuam, ſeipſum in ſalutem aliorum libenter profunderet; ſciebat enim hæc omnia, etſi ardua maximè ac difficilia, in verò amore contineri. *Charitas Chriſti urget nos*, inquit Apoſtolus 2. Corinth. 5. *ut qui vivunt, jam non ſibi vivant, ſed ei, qui pro ipſis mortuus eſt.* Et ut paterno incitabatur affectu erga eos, quos in Chriſto genuerat, pergit cap. 12. *Non quæro veſtra, ſed vos; non enim debent filii theſaurizare parentibus, ſed parentes filiis: Ego autem libentiſſimè impendam, & ſuperimpendar ipſe pro animabus veſtris.*

Quanta autem vis ſit hujuſce amoris, quis vel in ipſis animantibus quotidie non experitur? Quanta & quàm verè materna charitate gallina v. gr. pullos nutrit & educat ſuos! ſui prorſus oblita, videtur non ſibi, ſed ſuis vivere; quamvis admodùm timida, objicit ſe periculo, ut periculum à pullis arceat; quamvis natura vorax, defraudat ipſa ſe eſca, qua ſuos ſaginet: non deflectit ab illis oculos, cavet ne longiùs aberrent; refovet frigentes; penè immoritur ſtudio comparandi ipſis commodiora. Qua tandem ratione divina Providentia movet ejuſmodi animal ad res tam arduas, ac ferè ſupra naturam poſitas tanta ſollicitudine præſtandas? id ex ipſo affectu & amore materno, quem viſceribus indidit, profi-

ciſci-

ciſcitur; ex quo enim extinctus amor ille eſt, pullos Gallina deſerit, nec eos ultra pati poteſt, ſi moleſti ſint, imò repellit à ſe longiùs ac malè mulctat interdum. Eodem ſanè modo, eadem providentia in iis quæ ſuprà naturam ſunt, ſolet agere; cùm non ambitus, nec cupiditas, ſed ipſa ſola Sacerdotem Paſtoremve efficit, illum & divinæ gloriæ, & proximi ſalutis vehementiſſimo inflammat deſiderio, quo incenſus ea patitur & perficit, quæ ſolemus non ſine ſtupore in bonis Paſtoribus admirari, quæque iis videntur impoſſibilia, in quibus ardor ille non ineſt. Hinc patet Sacerdotis atque Eccleſiaſtici viri vim omnem, & virtutem in illo, de quo loquimur, ardore penitus eſſe poſitam.

Q. 4. *Quæ in initiando requiruntur diſpoſitiones, ut ingenium Sacerdotale in ſua inauguratione accipiat, acceptumque deinceps conſervet?*

R. Quatuor omnino requiruntur, nimirum Dei vocatio, vitæ ſanitas, intentio pura, & oratio aſſidua.

Ac primò quidem Dei vocatio; ex ea quippe pendet tota gratiarum ſeries cuique ſtatui propria: *Unuſquiſque proprium donum habet ex Deo, alius quidem ſic, alius verò ſic*, 1. Cor. 7. Quemadmodum ergo vocatus ad Sacerdotium non debet expectare à Domino ingenium militare, ita è converſo vocatus ad militiam aut ad aliud officium ſæculare, fruſtrà ſperaverit ingenium Sacerdotale. Conſule quæ in hanc rem fusè diſputavimus ſuprà, ubi de Vocatione.

2. Vitæ ſanctitas ac morum integritas præeat neceſſe eſt; qui enim ſibi nequam, cui bonus erit? una eſt Philoſophorum ſententia, eum

non

non fore optimum Magiſtratum, qui vir bonus non fuerit: nec poſſe alios regere, qui ſeipſum adhuc regere neſcit. Denique ingenium Sacerdotale ex dictis eſt charitatis omniumque virtutum exuberans in alios diffuſio, ac quædam redundantia. Plenum ergo eſſe oportet, qui ſic effundit; neque enim concha priùs effundit, quàm impleatur; nec fons manat in rivum, nec in lacum extenditur, donec ſuis ſatietur aquis. Hinc eſt illud Davidis Pſalm. 61. *Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea, & labiis exultationis laudabit os meum:* infundi nimirum priùs volens, & ſic effundere; nec ſolùm infundi priùs, ſed & impleri, quatenus de plenitudine eructaret, non oſcitaret de inanitate: Verba ſunt S. Bernardi Sermone 18. in Cant.

3. Sit quoque in initiando intentio pura, hoc eſt, animus liber ab omni terreno affectu, vacuus ab omni gloriæ cupiditate, & omnis avaritiæ expers; alioquin fervorem ſpiritus, in quo reponimus ingenium Sacerdotale, nunquam concipiet, nec concipere poterit. Quis enim ignorat frigus cupiditatis & ardorem charitatis eſſe duo contraria, quæ ſe invicem vel expellunt, ſi ſint in intenſo gradu; vel remittunt ſi in remiſſo? *Minùs te amat, Domine, qui tecum aliquid amat, quod propter te non amat*, inquiebat olim S. Auſtinus Lib. 10. Confeſſionum cap. 13. Hinc eſt, quòd pauci admodum poſt ordinationem flagrent deſiderio aſſerendi Deo gloriam ſuam, & proximi ſalutem parandi, quia plerique obſequium Deo & Eccleſiæ ita præſtare proponunt, ut etiam conjuncta humana ſubſidia vel ſolatia reapſe conquirant; *Multi*, inquit S. Bernardus Epiſt. ad Henri-

Henricum Senonenſem cap. 7. *non tanta fiducia & alacritate currerent ad bonores, ſi eſſe ſcirent & onera: graviori profectò metuerent, nec tanto labore & periculo quarumlibet affectaret infulas dignitatum.*

4. Proxima eaque neceſſaria diſpoſitio, ut quis ſpiritu principali, ſeu qui Principem & Sacerdotem decet, in ſua inauguratione confirmetur ac roboretur, eſt perſeverans oratio: *Pater veſter de cœlo*, ait Chriſtus Luc. 11. *dabit ſpiritum bonum*, quibus verò? *petentibus ſe:* petentibus, inquam, non frigidè, aut quaſi perfunctoriè; ſed fervidè ac perſeveranter, ut ipſemet Dominus ibidem exponit verſ. 8. ſic David vivificum illum ſpiritum petendo & pulſando obtinuit: *os meum aperui*, inquit Pſalm. 118. *& attraxi Spiritum:* in quem locum ſic ſcribit S. Auguſtinus, *aperuit os petendo, quærendo, pulſando, & ſitiens bauſit ſpiritum bonum, unde faceret, quod per ſeipſum facere non poterat.* Sic Diſcipuli jejunantes & orantes Paulum & Barnabam Epiſcopos conſecrarunt, Act. 13. verſ. 31. ſic univerſalis Eccleſia ſolemnia jejunia & ſupplicationes indicit, priuſquam ſacri conferantur Ordines.

Nec minus neceſſaria eſt frequens oratio, ut ingenium Sacerdotale in ordinatione ſemel acceptum ſemper vigeat; *ideo*, inquit S. Auguſtinus Epiſt. 130. aliàs 121. *ab aliis curis atque negotiis, quibus ipſum deſiderium quodammodo tepeſcit, certis horis ad negotium orandi mentem revocamus, verbis orationis nos ipſos admonentes in id, quod deſideramus intendere; ne, quod tepeſcere cœperat, omnino frigeſcat, & penitus extinguatur, niſi celebriùs inflammetur.* Notent Seminariorum alumni deferveſcere ac tandem extingui ardorem ſpiritus, ubi intermittitur orationis ſtudium;

ſtudium; & aliorum periculo prudentiores evadant; plures quippe è Seminario dimiſſi, initio quidem fervent, quamdiu orationis ſtudium; in quo exercitati fuerant, in ipſis perſeverat; ſed poſtmodùm frigeſcit oratio, exinde devotio, & quo rariùs ac tepidiùs mentem & manus ad Deum levant, eò acriùs hoſtes animæ impugnant, & certiùs vincunt: *Cùm levaret Moyſes manus*, inquit S. Chryſoſtomus Hom. de Moyſe, *vincebat Iſraël, ubi autem ſubmiſerat, vincebat Amalech. Bellum Chriſtianis indictum hoc exemplo monſtratur, belli effectus orationis inſtantia aperitur. Orat enim Moyſes, & vincit; ceſſat, & vincitur. Didicit Chriſtianus unde vincat, & vincatur.*

CAPUT VI.

De impedimentis removentibus ab ordinatione.

Impedimenta, quæ inhabiles reddunt homines ad Ordines ſuſcipiendos vel exercendos, irregularitates vulgò appellantur; quia ſunt quædam deviationes à regula, quæ conditiones & qualitates ordinandorum præſcribit; irregularis quippe dicitur, qui ad regulam ſe non componit.

Circa irregularitatem autem 1. exponemus quid ſit; & quotuplex: 2. Qui ejus effectus: 3. Sigillatim diſſeremus de ſingulis ejus ſpeciebus: 4. Quæremus quis in ea diſpenſare poſſit.

§. I.

De Notione & Diviſione Irregularitatis.

Q. 1. *Quid eſt irregularitas?*

R. Eſt impedimentum canonicum, quo vir baptizatus directè & primariò interdicitur ſuſceptione Ordinum, & conſequenter eorum uſu.

Dicitur 1. *impedimentum*, non verò pœna, ut diſtinguatur à cenſura, quæ, ut ſupponit culpam, ſemper eſt pœna: irregularitas verò aliquando contrahitur ex defectu & ſine culpa ut irregularitas ex vitio corporis, ac proinde ex ſuo genere non eſt pœna, ſed solùm inhabilitas quædam, ſeu impedimentum.

Dicitur 2. *Canonicum*, qua voce ſignificatur 1. irregularitatem propriè dictam non eſſe inductam Jure naturali & divino, ſed ſolo Jure Eccleſiaſtico. 2. Nullam irregularitatem eſſe ab homine, ſed omnem eſſe à jure. Ita omnes Theologi & Canoniſtæ, favetque caput *Is qui*, tit. *de ſententia excommunicationis*, in 6. in quo Bonifacius VIII. declarat eum, qui celebravit in Eccleſia polluta, licèt peccaverit, irregularitatis tamen laqueum non incurriſſe; *Cùm id*, inquit, *non ſit expreſſum in Jure*, ex quibus verbis colligunt Theologi & Canoniſtæ omnem irregularitatem debere eſſe in jure expreſſam.

Dices: peccatum mortale, ignorantia, præſertim ſupina, cæcitas, &c. Jure naturali impediunt ſuſceptionem & uſum Ordinum: Ergo Jure naturali datur irregularitas.

Diſtin-

Diſtinguo conſeq. Datur irregularitas impropriè dicta, Concedo, propriè dicta, de qua hic agitur, Nego conſeq. Irregularitas enim propriè dicta tollitur per diſpenſationem: conſcius autem peccati mortalis, & ignorantia impeditus, poſt peractam impœnitentiam, & ſcientiam comparatam, licitè ordinari & miniſtrare poſſunt abſque diſpenſatione: cæcus etiam, qui ordinem Miſſæ memoriter teneret, ſecluſa Eccleſiæ prohibitione, licitè celebraret. Itaque hi & alii ſimiles defectus naturaliter quidem ineptum reddunt ſacris miniſteriis, ſed propriè irregularem non efficiunt, niſi acceſſerit Lex Eccleſiaſtica, quæ illum ab Ordinibus abſolutè removeat. Patet exemplo homicidæ & intemperantis; ambo ordinari nequeunt Altaris Miniſtri, niſi in gravem Dei contemptum & magnum Eccleſiæ dedecus; ſed intemperans poſt competentem & probatam pœnitentiam ordinari poteſt; homicida verò minimè. Quid ita, cùm utriuſque peccatum ſit naturale impedimentum ad Ordines? nimirum, quia Lex Evangelica homicidas ligat vinculo irregularitatis, non verò intemperantes.

Inſtabis: atqui Jure divino plures ſunt irregularitates propriè dictæ. Num. 21. Deus prohibet, ne quis è filiis Aaronis accedat ad miniſterium Tabernaculi, ſi habuerit maculam, *ſi cæcus fuerit*, *ſi claudus*, &c. & 1. Tim. 3. ſi habuerit plures uxores, non eſt promovendus ad Sacerdotium aut Diaconatum: Ergo.

Nego ſubſumptum: namque 1. præcepta cæremonialia veteris Legis non obligant in Lege nova. 2. Lex, quæ habetur 1. Tim. 3. contra bigamos, non eſt Divina, ſed Apoſtolica ſeu Ec-

cleſiaſtica à S. Paulo ſancita; Apoſtoli quippe alia promulgarunt tanquam à Deo accepta, & illa ſunt Juris divini: alia inſtituerunt tanquam Paſtores Eccleſiæ, ut abſtinentiam à ſuffocato & ſanguine; *Cætera,* inquit S. Paulus 1. Cor. 11. *cùm venero diſponam:* & iſta ſunt Juris Eccleſiaſtici.

Dicitur 3. *quo vir baptizatus*, ut denotetur ſubjectum irregularitatis, mulier enim, ut eſt ſubjectum incapax Ordinis, ita & irregularitatis: infidelis verò non eſt ſubditus legibus Eccleſiæ, nec proinde irregularitate canonica ligari poteſt. Subjectum ergo irregularitatis eſt omnis & ſolus maſculus baptizatus, ſive ſit Clericus, ſive Laicus.

Dices: Bigamia eſt irregularitas canonica: atqui bigamia poteſt eſſe in infideli: Ergo.

Diſtinguo majorem. Bigamia eſt irregularitas canonica in baptizato, Concedo: in infideli non baptizato, Nego majorem: quia non ſubjacet Legi Eccleſiæ removentis bigamos ab Ordinibus.

Inſtabis. Infidelis habet duplex impedimentum ſuſcipiendi Ordines, ſcilicet infidelitatem, & bigamiam; ſi enim factus Catechumenus & Fidelis baptizetur, propter bigamiam in infidelitate contractam ordinari non poterit; quia ex Innocentio I. Epiſt. 2. quæ refertur diſt. 34. cap. *Si quis*, in Baptiſmo peccata remittuntur, non acceptarum uxorum numerus aboletur: ergo infidelis ligari poteſt irregularitate propriè dicta.

Nego conſeq. quia ex antecedente hoc unum colligi poteſt, nimirum, bigamiam in infideli eſſe rationem, propter quam poſt ſuſceptum Baptiſmum

mum Eccleſia eum ab Ordinibus removet, ut ſuo loco explicabitur.

Dicitur 4. *directè & primariò interdicitur ſuſceptione Ordinum, & conſequenter eorum uſu.* Quibus vocibus irregularitas diſtinguitur ab excommunicatione, interdicto, & ſuſpenſione, per ejuſmodi enim cenſuras fidelis directè & primariò privatur, per excommunicationem quidem communione aliorum Fidelium, per interdictum Divinis Officiis, & per ſuſpenſionem functionibus Ordinis per irregularitatem verò primariò cavet Eccleſia, ne conſecretur Miniſter, ac conſequenter ne in ſuſceptis Ordinibus miniſtret.

Inſtabis iterum: irregularitas, quæ à Sacerdote contrahitur, impedit ſolùm, ne in ſuſceptis Ordinibus miniſtret: ergo hujuſmodi irregularitas primariò & directè impedit uſum Ordinum.

Diſtinguo antecedens: impedit ſolùm per accidens, Concedo: per ſe & ex primaria Legiſlatoris intentione, Nego antecedens: ſi enim fieri poſſet, ut qui jam eſt Sacerdos non foret Sacerdos, per irregularitatem ſpoliaretur Sacerdotio. Sed quia character Sacerdotalis eſt indelebilis, Eccleſia efficit, ut in irregulari maneat inutilis, prohibendo ſcilicet omnem ejus uſum.

Q. 2. *Irregularitas eſtne impedimentum ſuſcipiendæ Tonſuræ?*

Negant aliqui Theologi, tum quia Tonſura propriè non eſt Ordo, ſed præparatio ad Ordines: tum quia nulla eſt irregularitas, niſi ſit in jure expreſſa: atqui jus non exprimit irregularitatem eſſe impedimentum ſuſcipiendæ tonſuræ;

tum quia odia ſunt reſtringenda, ubi jus expreſſè non obſtat. Nihilominus

R. Irregularitas eſt impedimentum ſuſcipiendæ Tonſuræ. 1. Quia Theologi & Canoniſtæ ita communiter ſentiunt. 2. Favet praxis Eccleſiæ. 3. Irregularitas eſt incapax effectuum Tonſuræ, qui ſunt habilitas ad Ordines & ad Beneficia. 4. Tonſura in jure appellatur Ordo, cap. *Cùm contingat*, tit. *de ætate & qualitate perficiendorum;* ubi Innocentius III. quærenti Archi-Epiſcopo Rothomagenſi, num in Tonſura, quam Abbas ſuis ſubditis confert, *Clericatus Ordo conferatur?* ſic reſpondet: *à talibus Clericalis Ordo confertur:* Ergo cùm in jure Tonſura dicatur Ordo, & aliunde in jure habeatur irregularitatem eſſe impedimentum ad Ordines; ſatis in jure exprimitur irregularitatem eſſe impedimentum ſuſcipiendæ Tonſuræ. Et ſic patet reſponſio ad momenta oppoſitæ ſententiæ.

Q. 3. *In dubio debetne quis cenſeri irregularis?*

Nota, duplex poſſe eſſe dubium, juris ſcilicet & facti. Eſt dubium juris, quando Lex Canonica ita eſt obſcura ut peritiores ſenſum ejus ſatis non percipiant, & in ejus interpretatione inter ſe diſcordent; dubium verò facti dicitur, cùm quis dubitat, num poſuerit actum, cui lex irregularitatem expreſſè imponit, v. gr. num revera occiderit in bello juſto. His præmiſſis,

R. 1. In dubio juris nemo cenſendus eſt irregularis. Ita Covarruvias, Navarrus, & cæteri Canoniſtæ; nitunturque cap. *Is qui*, de ſententia excommunicationis ſuprà laudato.

Circa dubium facti eſt aliqua controverſia inter Theologos. Ex recentioribus enim Suarez, Avila,

Avila, qui alios appellat diſputatione 2. dub. 2. de irregularitate docent in dubio quidem facti homicidii cenſendum eſſe irregularem, in aliis verò dubiis facti minimè; quia inquiunt, nullus, ex dictis, reputandus eſt irregularis, niſi id habeatur in jure expreſſum: atqui nullibi jus pronuntiat irregularem in dubio facti, niſi homicidii. Sed oppoſita ſententia videtur præferenda; & juxta eam

R. 2. In quolibet probabili dubio facti debet quis ſe gerere irregularem. Probatur ex cap. *Ad audientiam*, tit. *de homicidio voluntario*, in quo Clemens III. dubitanti Presbytero, num famulus deceſſiſſet ex vulnere à ſe inflicto, ſic reſpondet ejus Epiſcopo: *Cùm in dubiis ſemitam debeamus eligere tutiorem; vos convenit injungere Presbytero memorato, ut in ſacris Ordinibus non miniſtret.* Et cap. *Significaſti*, eodem titulo, Innocentius III. in ſimili dubio facti ſic decernit, *quòd ſi diſcerni non poſſit, ex cujus ictu interierit* (fur à pluribus percuſſus) *in hoc dubio tanquam homicida debet haberi Sacerdos, & ſi fortè homicida non ſit, à Sacerdotali Officio abſtinere debet: cùm in hoc caſu ceſſare ſit tutius, quàm temerè celebrare: pro eo quòd in altero nullum, in reliquo verò magnum periculum timeatur.* Nec refert, quòd in utroque Canone ſermo ſit de dubio facti in materia homicidii; namque ratio, qua nituntur ſummi Pontifices, eſt univerſalis, militatque pro dubio facti in qualibet materia, v. g. magnum periculum eſt, ſi temerè celebret, qui dubitat, num irregularis ſit ob violatam cenſuram, ac proptereà ſecundùm laudatos Pontifices à Sacerdotali officio abſtinere debet, cùm in eo non ſit periculum.

Dixi, *probabili dubio;* quia ſi dubium ſit leve, & merus ſcrupulus, debet contemni.

Ergo debet ſe reputare irregularem, 1. qui fuit cauſa abortus, & dubitat an fœtus eſſet animatus. 2. Qui cum aliis percuſſit; & neſcit an ipſe inflixerit vulnus lethale. 3. Medicus, vel Chirurgus incertus an infirmus ipſius culpa aut negligentia mortuus ſit, vel mutilatus.

Q. 4. *Quomodo dividitur irregularitas?*

R. Dividitur 1. in totalem, & partialem. Sacerdos v. gr. reus homicidii eſt irregularis irregularitate totali; quia privatur quolibet Ordinum uſu: percuſſus verò cæcitate eſt irregularis, irregularitate partiali; poteſt enim concionari, & confeſſiones excipere, privaturque ſolummodo functionibus, quarum propter cæcitatem capax non eſt.

Dividitur 2. in eam, quæ eſt ex defectu, putà ex cæcitate; & eam, quæ eſt ex delicto, v. g. ex homicidio, aut violatione cenſuræ.

§. II.

De Effectibus Irregularitatis.

Q. 1. *Quotuplex eſt irregularitatis effectus?*

R. Triplex, 1. Impedit ſuſceptionem Ordinum, & Tonſuræ Clericalis. 2. Privat uſu Ordinum, omnium quidem, ſi ſit totalis; quorumdam verò, ſi ſit partialis. Uterque effectus conſtat ex dictis præcedenti paragrapho. 3. Inhabilem reddit ad quodlibet Beneficium recipiendum, ſi ſit totalis: ita ut collatio ſit ipſo jure nulla. Colligitur ex cap. *Si celebrat*, tit. *de Clerico excommunicato.* Et ratio eſt, quia Beneficium datur propter officium: atqui ligatus irregularitate prohibetur fungi Ordinis officio: ergo non

non poteſt recipere Beneficium ex natura ſua ordinatum ad officium.

Ergo irregularis tenetur dimittere Beneficium in irregularitate, præſertim totali obtentum, & fructus inde perceptos reſtituere.

Dixi 1. *ad recipiendum Beneficium*: quia propter irregularitatem, quæ ſupervenit Beneficio jam obtento, Beneficiarius poteſt quidem privari Beneficio, ſed actu & de facto non privatur: quia, ut oſtendimus Tractatu de Legibus, nemo tenetur ſeipſum ſpoliare re, quam juſto titulo acquiſivit ante Judicis ſententiam.

Dixi 2. *præſertim ſi irregularitas ſit totalis*; quia plures Theologi exiſtimant irregularitatem partialem non reddere inhabilem ad Beneficium, cujus munia irregularis obire poteſt. Vide Suarez. diſp. 40. ſect. 2. num. 38.

Q. 2. *Irregularitas privatne exercitio jurisdictionis?*

R. 1. Irregularitas totalis præcedens adeptionem Beneficii, inhabilem reddit ad exercitium juriſdictionis ordinariæ huic Beneficio annexæ. Et ratio eſt evidens; quia juriſdictio ordinaria fundatur in Beneficio, ad quod irregularis eſt inhabilis. Non eſt tamen incapax juriſdictionis delegatæ, cùm ejuſmodi juriſdictio non conferatur ratione Beneficii.

R. 2. Irregularitas, quæ ſupervenit Beneficio obtento, non privat uſu juriſdictionis ordinariæ, quæ ex mox dictis, non privat ipſo Beneficio. Ubi tamen juriſdictio exerceri non poteſt ſine uſu Ordinis, ut in Sacramento Pœnitentiæ, & benedictione nuptiarum, irregularis eam exercere nequit, cùm irregularitas impediat uſum Ordinis.

Ergo Parochus, qui incurrit irregularitatem, licite poteſt exercere ea, quæ ſunt meræ juriſdictionis, v. g. delegare ad Sacramenta ſuis Parochianis miniſtranda; non poteſt tamen ipſemet illa miniſtrare, quia in illis actibus juriſdictionis includitur uſus Ordinis, quo per irregularitatem privatur.

Q. 3. *Quam pœnam incurrit, qui violat irregularitatem, v. g. celebrat; & Sacramenta adminiſtrat?*

R. Peccat, & quidem graviter, niſi neceſſitas excuſet: ſed nulla pœna in jure adverſùs irregularem decernitur, ſicut adverſùs eum, qui violat cenſuram.

Dixi, *niſi neceſſitas excuſet;* quia ſi irregularitas ſit occulta, & Parochus v. gr. nequeat abſque infamia & ſcandalo abſtinere ab offerendo ſacrificio, licitè celebrare poterit. In hypotheſi tamen, quòd diſpenſatio eſſet reſervata ſummo Pontifici, & gratia niſi tardiùs obtineri non poſſet, ad Epiſcopum ſive per ſe, ſive per Confeſſarium recurrere deberet, ut cum ejus licentia interim munere ſuo fungeretur.

§. III.

De Speciebus Irregularitatis.

Diximus paragrapho primo, duas eſſe irregularitatis ſpecies; alteram ex defectu, alteram ex delicto, circa quas plura moventur dubia hìc & ſequentibus paragraphis exponenda, ac ſolvenda.

Q. 1. *Quot ſunt ſpecies irrgularitatis ex defectu?*

R. Novem.

Prima ex defectu animæ.

Secunda

Secunda ex defectu corporis.
Tertia ex defectu natalium.
Quarta ex defectu ætatis.
Quinta ex defectu libertatis.
Sexta ex defectu obligationis.
Septima ex defectu Sacramenti.
Octava ex defectu bonæ famæ.
Nona ex defectu lenitatis.

Addunt nonnulli defectum ſexus maſculini. Sed ille defectus non eſt irregularitas propriè dicta, quæ non cadit niſi in ſubjectum capax Ordinum: ſexus autem fœmineus non ex capax Ordinum: ergo nec irregularitatis.

Q. 2. *Quotuplex eſt irregularitas ex delicto?*

R. Quadruplex: prima ex homicidio: ſecunda ex iteratione Sacramenti, tertia ex hæreſi: quarta ex illicito uſu Sacramenti Ordinis.

§. IV.

De irregularitate ex defectibus animæ.

Q. 1. *Quæ ſunt irregularitates ex defectibus animæ?*

R. Tres numerantur, ſcilicet defectus rationis, ſcientiæ & fidei.

Q. 2. *Quinam arcentur ab Ordinibus ob defectum rationis?*

R. Arcentur 1. Pueri, qui nondum rationis ſunt participes; quamvis enim in plurium Theologorum ſententia capaces ſint Ordinis, quod alibi expendimus, Eccleſia tamen prohibuit, ne ad Ordines promoverentur. 2. Amentes, & furioſi, in quibus non comprehenduntur qui febre delirant, aliquando uſque ad furorem. 3. Energumeni

gumeni ſeu Arreptitii, & Lunatici, qui identidem non ſunt ſuæ mentis compotes. 4. Epileptici, qui morbo comitiali ita ſubitò corripiuntur; ut ſtatim interclusis ſenſibus cadant, quaſi exanimes, unde morbus ille malum caducum dici ſolet.

De furioſis habetur cap. *Maritum*, diſt. 33. *neque illum* (ordinandum) *qui in furiam aliquando verſus inſanivit.* De epilepticis, cap. *In tuis Litteris*, cauſa 7. quæſt. 5. De energumenis, cap. *Communiter*, cap. *Clerici*, cap. *uſque adeo*, cit. diſtinct. 33. & Canone 13. Concilii Toletani undecimi his verbis: *Bene quidem majorum regulis definitum eſt, ut dæmoniis, aliiſque ſimilibus paſſionibus irretitis miniſteria ſacra tractare non liceat . . . . . exceptis illis, qui corporum incommoditatibus dediti in ejuſmodi paſſionibus in terram approbantur eliſi: qui tamen & ipſi tamdiu erunt ab officii ſui ordine & loco ſuſpenſi: quouſque unius anni ſpatio per diſcretionem Epiſcopi inveniantur ab incurſibus dæmonum alieni.* Quòd ſi dubium ſit, an revera quis morbo caduco laboret, in illo dubio probandus erit duntaxat per triginta dies, ex cap. *Nuper*, cauſa 7. quæſt. 2.

Ergo Energùmeni, Lunatici, & Epileptici, poſtquam per annum probati fuerint à vexationibus Dæmonis & morbo liberati, judicio Epiſcopi ſuſceptis Ordinibus miniſtrare poſſunt. Celebranti tamen Presbytero adeſſe debet alius Sacerdos, qui defectum, ſi fortè contingeret, ſupplere poſſit. Sed ad ſuperiores Ordines abſque diſpenſatione promoveri nequeunt, ex cap. *Maritum* & cap. *Clerici*, ſupra laudatis.

Obſer-

Obſervat tamen Cabaſſutius Lib. 5. cap. 19. Theoriæ, conſuetudine receptum eſſe, ut epilepſis in infantibus uſque ad annum decimum quartum non inducat irregularitatem; quia, ex Hippocrate, ante pubertatem amotionem recipit.

Q. 3. *Defectus ſcientiæ paritne veram irregularitatem?*

R. 1. Certum eſt defectum ſcientiæ eſſe impedimentum ſuſcipiendorum Ordinum, in quo nequidem ſummus Pontifex diſpenſare poteſt; cùm ſit intrinſecè malum, ut quis officium ſuſcipiat, cui aptus non eſt.

R. 2. Defectus ſcientiæ neceſſariæ ad officia Ordinis obeunda, eſt impedimentum, & vera irregularitas. Probatur ex cap. *Illiteratos*, diſt. 36. referturque ex Gelaſio ſummo Pontifice Epiſt. ad Epiſcopos Lucaniæ: *Illiteratos*, inquit, *aut aliqua parte corporis vitiatos, vel imminutos, nullus præſumat ad Clericatus Ordinem promovere; quia litteris carens, ſacris non poteſt eſſe aptus Officiis: & vitioſum nihil Deo prorſus offerri legalia præcepta ſanxerunt.* Hic Canon conjungit defectum ſcientiæ cum defectu corporis, ac pronuntiat utrumque eſſe impedimentum ſuſcipiendi Ordines: atqui defectus corporis eſt vera irregularitas: ergo & defectus ſcientiæ. Unde colligitur in collat. 9. Diœceſis Agathenſis quæſt. 9. irritam & nullam eſſe proviſionem Beneficii factam illiterato, utpote irregulari. Quin cap. *Cùm in cunctis*, quod eſt Concilii Lateranenſis IV. paragr. *Clerici*, tit. *de electione:* Clerici, qui hujuſmodi illiteratum ſcienter elegerint, per triennium à Beneficio ſunt ſuſpenſi; & Epiſcopus, qui iniquæ electioni conſenſerit, pro hac vice

vice privatur jure conferendi, ut quos, inquiunt Patres, Dei timor à malo non revocat, Eccleſiaſticæ ſaltem coerceat ſeveritas diſciplinæ.

Q. 4. *Quinam ſunt irregulares ex defectu Fidei?*

R. 1. Hæreticorum filii; nam Patres eorum non ex defectu, ſed ex delicto irregulares ſunt. 2. Neophyti; de prioribus ſic decernit Alexander IV. cap. *Quicumque*, §. *Hæretici*, tit. *De Hæreticis* in ſexto. *Hæretici autem credentes, receptatores, defenſores, & fautores eorum, ipſorumque filii uſque ad ſecundam generationem, ad nullum Eccleſiaſticum Beneficium ſeu Officium publicum admittantur. Quòd ſi ſecus actum fuerit, decernimus irritum & inane.* Sed Canon ille non viget in Galliis, ubi non ſolùm hæreticorum filii, ſed ipſimet Hæretici, poſtquam hæreſim ejurarunt, ad Ordines, & Beneficia abſque diſpenſatione admittuntur.

Q. 5. *Quinam dicuntur Neophyti?*

R. Ita appellantur, 1. qui recens ad Fidem convertuntur ab idololatria, Judaiſmo, & Mahumetiſmo. Hos ab Ordinibus arcet S. Paulus 1. Timoth. 3. v. 6. *Non Neophytum*, inquit, *ne in ſuperbiam elatus in judicium incidat Diaboli.* Et Concilium Laodicænum Canone tertio: *De iis*, inquit, *qui nuper ſunt illuminati baptiſmate, quòd non conveniat promoveri in Ordine Sacerdotali.* 2. Qui in provectam ætatem Baptiſmum differebant, atque in infirmitate duntaxat eum percipiebant in lecto, ac propterea Clinici vocabantur à voce κλίνη, quæ lectum ſignificat: *Si quis in ægritudine conſtitutus fuerit baptizatus, Presbyter ordinari non debet*, inquit Concilium Neocæſarienſe cap. 12. referturque diſt. 57. cap. *Si quis.* Addit tamen, *niſi fortè*

fortè poſtea ipſius ſtudium & fides probabilis fuerit, aut hominum raritas exegerit. Sic SS. Ambroſius, Auguſtinus, & alii ob inſignem pietatem ſtatim à Baptiſmo ad ſacros Ordines rapti ſunt. 3. Qui à ſtatu Laicorum ad Ordines ſtatim, & abſque ullo intervallo temporis aſpirabant, de quibus S. Gregorius Lib. 7. Epiſt. 110. referturque diſt. 48. cap. *Sicut*, his verbis: *Sicut Neophytus tunc dicebatur, qui initio ſanctæ Fidei erat eruditione plantatus; ſic modò Neophytus habendus eſt, qui repente in Religionis habitu plantatus, ad ambiendos honores ſacros irrepſerit. Ordinatè ergo ad Ordines accedendum eſt, nam caſum appetit, qui ad ſummi loci faſtigia poſtpoſitis gradibus per abrupta quærit aſcenſum. Scimus autem quòd ædificati parietes non priùs lignorum pondus accipiunt, niſi à novitatis ſuæ humore ſiccentur, ne ſi ante pondera, quàm ſolidentur, accipiant, cunctam ſimul fabricam ad terram deponant.* Plura in hanc rem vide capite præcedenti, de ſanctitate neceſſaria ad ſacros Ordines.

§. V.

De irregularitate ex defectu corporis.

Q. I. *Defectus corporis inducuntne irregularitatem?*

R. Non inducebant primis Eccleſiæ ſæculis, modò defectus illi non eſſent ex delicto.

Probatur ex Can. 77. Apoſtolorum, in quo ſic habetur: *Si quis oculo defectus, aut obtuſo crure exiſtat, & dignus ſit, Epiſcopus efficiatur, non enim mutilatio corporis ipſum polluit, ſed inquinatio animæ.* Et Auctor Conſtitutionum Apoſtolicarum, *pro una Tribu Sacerdotali juſſit* (Chriſtus) *ex unaquaque gente*

optimos

optimos quoſque ad Sacerdotium eligere; neque corporum vitia contemplari, ſed religionem & vitam. Quin ſtigmata & cicatrices ex vulneribus propter Chriſtum toleratis ornabant, nedum deformabant pios Confeſſores, iique erant gradus ad Ordines: ut ſcribit ſanctus Cyprianus de Aurelio & Celerino Epiſt. 34. *Lucent in corpore glorioſo,* inquit, *clara vulnerum ſigna, eminent & apparent in membris longa labe conſumptis expreſſa ſigna.* Et infra: *Hoc Lectores interim conſtitutos ſciatis; quia oportebat lucernam ſuper candelabrum poni, unde omnibus luceat, & glorioſos vultus in loco altiore conſtitui, ubi ab omni fraternitate circumſtante conſpecti incitamentum gloriæ videntibus præbeant.*

Verùm ſæculis ſequentibus, cùm refriguit charitas, nec ea eſſet virtus in corpore vitiatis, quæ deformitatem vinceret, atque adeo in Clero oneri eſſent, & deſpicatui; Eccleſia poſt quartum ſæculum prohibuit, ne quis cum hujuſmodi defectibus ordinaretur. Plures ea de re extant Canones diſtinct. 55. Libro quoque primo Decretalium toto titulo. *De corpore vitiatis*, & Libro tertio, *De Clerico ægrotante.*

Dixi, *modò defectus illi non eſſent ex delicto;* quia Eccleſia ſemper prohibuit, ne ad Ordines promoverentur, aut in ſuſceptis miniſtrarent, qui ſeipſos mutilaverant; eoſque habuit tanquam ſui homicidas, ut conſtat ex Can. 22. & 23. Apoſtolorum relatis cap. *Si quis*, diſtinct. 55. *Si quis abſcidit ſemetipſum, id eſt, ſi quis amputavit ſibi virilia, non fiat Clericus; quia ſui eſt homicida. Si quis, cùm Clericus fuerit, abſciderit ſemetipſum, omnino damnetur; quia ſui eſt homicida.* Et Concilium Nicænum primum Canone 1. relato eadem diſtinct.

ſtinct. 55. *Si quis*, inquit, *à Medicis propter languorem defectus eſt, aut à Barbaris exciſus, hic in Clero permaneat. Si quis autem ſeipſum ſanus abſcidit, hunc & in Clero conſtitutum abſtinere convenit, & deinceps nullum debere talium promoveri.* Ex quibus patet, non omnes eunuchos eſſe irregulares, ſed eos duntaxat, qui ſua culpa tales effecti ſunt. Unde Eunuchi à natura, vel per vim, aut juxta Medicinæ regulas ſecti, poſſunt promoveri ad Ordines: ſi aliàs digni fuerint.

Q 2. *Quotuplicis generis ſunt defectus corporis, qui inducunt irregularitatem?*

R. Quadruplicis; irregularis enim eſt ex defectu corporis,

1. Qui inhabilis redditur ad munus Sacerdotale. Ita expreſſè habetur cap. *Expoſuiſti*, tit. *De corpore vitiatis*, ubi mutilatus manu deponitur. Et cap. *Presbyterum*, tit. *De Clerico ægrotante*, celebrare non permittitur Presbytero, cujus duos digitos cum medietate palmæ prædones abſciderant; *quia nec ſecurè propter debilitatem; nec ſine ſcandalo propter deformitatem.* Idem ſentiendum de eo, qui ita tremulis eſt manibus, ut ſine periculo ſubverſionis calicis non poſſit celebrare, vel quia ita vinum abhorret, ut evomendi ſit periculum. Privatio tamen digiti, niſi ſit pollex aut index, aut propria culpa acciderit, non facit irregularem, cap. *Qui partem*, & cap. *Labor*, diſt. 55.

2. Defectus, qui horrorem & ſcandalum generat, ut lepræ macula, cap. *De Rectoribus*, tit. *De Clerico ægrotante. Dicimus*, inquit Clemens III. *quòd pro ſcandalo & abominatione populi ab adminiſtrationis debet officio removeri.*

3. Defectus, qui, etſi inhabilem non reddat ad functiones ſacras, efficit tamen, ut cum nimia difficultate & indecenter peragantur, ut ſi quis habeat partem pollicis aut indicis amputatam, ita ut impediatur decenter frangere & tractare Euchariſtiam. Item, qui caret lumine oculi ſiniſtri, quamvis integri, ita ut non poſſit commodè per oculum dextrum conſpicere librum ſine indecora faciei converſione ad populum.

Obſervant tamen Navarrus Enchirid. cap. 23. num. 199. Sairus Lib. 6. cap. 8. & Sambovius Tom 2. caſu 5. quòd ſi tanta virtute polleat in dextero oculo, ut ſine deformitate legere poſſit Canonem, non cenſetur irregularis; quia ceſſat fundamentum irregularitatis. Hanc ſententiam Suarez diſp. 51. ſect. 3. num. 7. certiſſimam habet, ſi defectus poſt ordinationem contingat; ſi verò antecedat, judicio maturiore opus eſſe aſſerit.

4. Defectus, qui parit notabilem deformitatem. Ita Alexander III. cap. *Cùm de tua*, tit. *De corpore vitiatis*, ubi decernit maculam in oculo non eſſe impedimentum ſuſcipiendi Ordinis, niſi inducat magnam deformitatem: examen autem permittit Epiſcopo. Hinc irregularis eſt, qui caret oculo, ſive dextro, ſive ſiniſtro, cap. *Si Evangelica*, diſt. 55. naſo, pede, vel ita debilis eſt pedibus, ut ſine baculo ad altare ſtare nequeat; qui ita ſurdus eſt, ut nullo modo poſſit audire; qui nodum linguæ ita patitur, ut verbum integrum vix exprimere poſſit.

Dixi, *qui caret oculo;* qui enim utrumqne oculum habet integrum, ſed caret lumine oculi dex-

tri

tri abſque notabili macula, irregularis non eſt, ſecundùm communem ſententiam

Cæterùm in dubio num deformitas, aut indecentia irregularitatem inducat, ſtandum èſt Epiſcopi judicio, ex cit. cap. *Cùm de tua*, tit. *De corpore vitiatis.*

Q. 3. *Vitia corporis occulta inducuntne irregularitatem?*

R. Minimè, exceptis duobus caſibus, quia tunc nulla eſt deformitas, nullum ſcandalum, nullum indecorum in exercitio Ordinum.

Dixi, *exceptis duobus caſibus;* 1. quia qui eunuchus propria culpa factus eſt, aut membrum, ſive partem membri abſque juſta cauſa ſibi amputavit, irregularis eſt, quantumcunque occultum ſit vitium; cap. *Maritum*, diſt. 33. 2. Hermaphroditus, etiam occultus, ſicut à profeſſione Religionis; ita & ab Ordinibus rejiciendus eſt ſecundùm communem Theologorum & Canoniſtarum ſententiam.

§. VI.

De Irregularitate ex defectu natalium, ætatis, & libertatis.

Q. 1. *Quinam ſunt irregulares ex defectu natalium?*

R. Omnes illegitimi. Illegitimi autem ſunt procreati vel extra matrimonium, ut ſpurii, nothi; vel ex matrimonio, ſed ex patre jam ſacris initiato, vel in Religione profeſſo cum conſenſu uxoris, nam ſi ſine ejus conſenſu ſacrum Ordinem ſuſcepiſſet, aut ſolemne Religionis votum emiſiſſet: teneretur cum illa cohabitare ipſa

exigente, & filii, qui ex iis naſcerentur, eſſent legitimi.

Probatur reſponſio ex primo capite, *De filiis Presbyterorum*, in quo ſic habetur, *ut filii Presbyterorum, & cæteri ex fornicatione nati, ad ſacros Ordines non promoveantur, niſi Monachi fiant, vel in Congregatione Canonica regulariter viventes: prælationem verò nullatenus habeant. Sed neque ſervi, niſi à dominis ſuis libertate donentur:* refertur ille Canon ex Concilio Pictavienſi anno 1072. in quo quatuor ſunt notanda.

Primum, filii Presbyterorum, & cæteri ex fornicatione vel adulterio nati, arcentur ab Ordinibus.

Secundum, per ſolemnem Religionis profeſſionem deletur ejuſmodi irregularitas, *quia* inquit Urbanus II. *patrum peccata cum ſæculi poſſeſſionibus abdicarunt.* Refertur cap. *Niſi*, diſtinct. 56.

Tertium, illegitimus profeſſus, non poteſt aſſumi ad Prælaturam, Abbatiam, Prioratum; nec Monialis illegitima poteſt habere Monaſterium in titulum; poteſt tamen ei præfici ad ſimplicem adminiſtrationem, ut in Congregationibus ſanctæ Urſulæ. Vide Fagnanum in illud caput num. 20. & 30.

Quartum, ſervi, hoc eſt, mancipia, Gallicè, *Eſclaves*, excluduntur ab Ordinibus, niſi priùs à dominis libertate donati fuerint, ut longè antè præſcripſerat Canon 28. Apoſtolorum. *Servi in Clerum non ordinentur ſine domini voluntate: ſi quis verò dignus eſt, qualis Oneſimus fuit, domino conſentiente, libertatem ei concedente, & extra domum ſuam emittente, in eum gradum aſcendat.* Sed in Gallia locum non habet

bet iſthæc irregularitas, cùm in ea nulli ſunt ſervi, ſed ſolùm famuli.

Q. 2. *Illegitimi fueruntne ſemper irregulares?*

R. 1. Non ſunt in Eccleſia Græca, teſte Balſamone Patriarcha Antiocheno, XII. labente ſæculo 2. Neque prioribus ſæculis irregulares fuerunt in Eccleſia Latina, cùm de hac re nullus extet Canon. Imò conſtat ex Epiſt. 69. Stephani Tornacenſis ad Lucium Papam, illegitimos duodecimo ſæculo ubique non habitos irregulares, *Quoniam*, inquit, *in Regno Francorum aliquæ Eccleſiæ quadam ſcrupuloſa nobilitate glorioſam, ut æſtimant, ſibi conſuetudinem aſſumpſerunt, ne aliqui niſi ex licito complexu geniti promoveantur in eis, meritorum & virtutis excellentiam origini poſtponentes, prædicto Cancellario* (qui illegitimus erat) *ſuperbè potiùs, quàm ſupernè titulum nativitatis objiciunt.* Concilium quidem Meldenſe anno 845. celebratum prohibet Can. 64. ne filii illegitimi ad Dignitates Eccleſiaſticas provehantur; ſed præterquam quòd non loquatur de omnibus illegitimis, ſed de iis tantùm, qui orti fuiſſent ex virginum aut viduarum raptoribus, permittit eos ordinari, *ſi aut maxima Eccleſiæ utilitas, vel neceſſitas poſtulet, vel evidens meritorum prærogativa commendet.* Genebaldus nono ſæculo Laudunenſis Epiſcopus genuit poſt ordinationem filium qui ei ſucceſſit in Epiſcopatu.

Q. 3. *Quare illegitimi repelluntur ab Ordinibus?*

R. Repelluntur 1. in deteſtationem ſceleris paterni, *ut paternæ incontinentiæ memoria*, inquit Concilium Tridentinum Seſſ. 25. cap. 15. de Reform. *à locis Deo conſecratis, quos maximè ſanctitas puritaſque decet, longiſſimè arceatur.* 2. Propter periculum incontinentiæ in filiis ex fœdo ſanguine

 pro-

procreatis, quia ſæpè filii ſimiles ſunt parentibus, & cùm nonniſi poſt eorum mortem in bona paterna ſuccedant, ab illis adhuc viventibus vitia accipiunt: 3. Ob reverentiam ſacris Ordinibus debitam, ex cap. *Cùm decorem*, tit. *De filiis Presbyterorum*, in quo ſic habetur: *Cùm indecorum ſit, ut in altaris officio illegitimus filius impudico patri miniſtret, in quo unigenitus Dei Filius æterno Patri pro ſalute humani generis victimatur.* Et cap. *Nimis*, eodem titulo, *nimis in tua Provincia Eccleſiæ deformatur boneſtas, ex eo quòd filii Sacerdotum, & alii non legitimè nati . . . promoventur.* Enimverò illegitimi ſemper viles habiti ſunt etiam apud Paganos, qui illos non ſolùm à Sacerdotio, ſed & à publicis muneribus repellebant.

Q. 4. *Eſtne irregularis, qui natus eſt ex matrimonio in facie quidem Eccleſiæ celebrato, ſed revera nullo ob aliquod impedimentum dirimens?*

Si Parentes bona fide contraxerunt, vel ſaltem alter eorum, illegitimus non eſt, nec irregularis, etiamſi per ſententiam Judicis ſeparati fuerint qui ſic contraxerunt: ſecus, ſi mala fide.

Prima pars probatur ex cap. *Cùm inter.* tit. *Qui ſint filii legitimi. Sancimus*, inquit Alexander III. *ut filii eorum, quos ante divortium babuerunt, & qui concepti fuerant ante latam ſententiam, non minùs babeantur legitimi.*

Secunda pars probatur ex capite *Referente.* tit. *Qui filii ſint legitimi*; in quo ſic habet Cœleſtinus III. *Publicæ boneſtatis juſtitia probibente, matrimonium inter eos contrahi non potuit, & contractum debuit ſeparari; ac per boc, cùm filii nec per Eccleſiæ permiſſionem, nec per paternam ignorantiam excuſentur* (quia impedimenti conſcii erant parentes) *ad ſucceſſionem bonorum*

norum paternorum non videntur aliquatenus admittendi.

Q. 5. *Expoſiti infantes, quorum parentes ignorantur, ſuntne illegitimi & irregulares?*

R. Negant Sairus, & alii nonnulli; quia in dubio nullus eſt cenſendus irregularis; ſed ſententia affirmans longè eſt communior, eamque amplectuntur Covarruvias in Clementinam, *Si furioſus:* Suarez, Avila, Bonacina, &c. Et ratio eſt, quia tam vehementes ſunt conjecturæ hujuſmodi infantes eſſe illegitimos, cùm legitimi non ſoleant exponi, ut vix quiſquam cohibeat aſſenſum. Cùm tamen ſubſit aliquod dubium facti, iidem Covarruvias, Suarez, Bonacina, & alii Canoniſtæ, docent Epiſcopum poſſe diſpenſare cum expoſito, ut Ordines ſuſcipiat, & in eis bona fide miniſtret.

Q. 6. *Quomodo tollitur iſthæc irregularitas?*

R. Quatuor modis.

1. Per ſubſequens matrimonium, quando ſcilicet fornicarius uxorem ducit eam, ex qua prolem ſuſceperat. Ita Alexander III. cap. *Tanta*, tit. *Qui filii ſint legitimi. Tanta eſt*, inquit, *vis matrimonii, ut qui antea ſunt geniti, poſt contractum matrimonium legitimi habeantur, ac proinde abſque diſpenſatione ordinari poſſunt.*

Dixi fornicarius; nam ſi adulter, mortua conjuge, ducat in matrimonium fœminam, ex qua prolem ſuſcepit, proles manebit ſpuria, & illegitima cit. cap. *Tanta.*

2. Per legitimationem, quæ à ſolo ſummo Pontifice emanare debet quoad effectus ſpiritales; & à Rege quoad effectus civiles: ita ut nothus per Principem paternæ hæreditatis Jure do-

netur, & per Pontificem habeat, ut ad Ordines & Beneficia promoveri poſſit.

3. Per ſolemnem Religionis profeſſionem, ut patet ex citato cap. 1. tit. *De filiis Presbyterorum*, ubi dicitur illegitimum profeſſum promoveri poſſe ad Ordines, non verò ad Prælaturas.

4. Per diſpenſationem, quam ſolus ſummus Pontifex concedere poteſt ad majores Ordines, & Prælaturas ex cap. *Is, qui*, tit. *De filiis Presbyterorum*, in ſexto: *Ad Ordines majores, vel Beneficia curam animarum habentia (ſuper quibus nequit Epiſcopus diſpenſare) ſine diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ promoveri non poteſt.* De minoribus autem Ordinibus & Beneficio ſimplici præmiſerat ſummus Pontifex cit. cap. *Ex diſpenſatione Epiſcopi licitè poteſt, ſi ei aliud Canonicum non obſtat, ad Ordines promoveri minores, & obtinere Beneficium, cui cura non imminet animarum.*

Advertes circa illud Decretum, 1. Canonicatum non comprehendi inter Beneficia, ad quæ Epiſcopus illegitimum diſpenſare poteſt, quia illegitimus habilis non eſt ad Canonicatum, niſi ſit etiam habilis ad majores Ordines, ad quos promoveri tenetur Canonicus: atqui Epiſcopus, ex dictis, non poteſt diſpenſare illegitimum ad majores Ordines: ergo neque ad Canonicatum. 2. Diſpenſationem, quæ conceditur ad ſuſcipiendos Ordines, non extendi ad Beneficia, niſi de iis, eorumque natura, fiat expreſſa mentio.

Nihil addendum iis, quæ diximus de defectu ætatis, prima parte, cap. 10. §. 1.

§. VII.

§. VII.

De Irregularitate ex defectu obligationis, & Sacramenti.

Q. I. *Quinam contrahunt irregularitatem ex defectu obligationis?*

R. Duo hominum genera.

1. Curiales, hoc eſt, qui ex officio negotiis ſæcularibus implicantur, ut Procuratores, Advocati, Notarii, Milites. Ita Alexander III. in Concilio Lateranenſi tertio: referturque cap. *Sic nec*, tit. *De Cleric. vel Monach. Sed nec procurationes villarum*, inquit, *aut juriſdictiones etiam ſæculares ſub aliquibus Principibus & ſæcularibus viris, aut Juſtitiarius eorum fiat, Clericorum quiſquam exercere præſumat. Si quis autem adverſus hæc venire tentaverit (quia contra doctrinam Apoſtoli dicentis*, Nemo militans Deo implicat ſe ſæcularibus negotiis *ſæculariter agit) ab Eccleſiaſtico fiat miniſterio alienus.* Et cap. *Sicut*, quod eſt Innocentii III. eodem titulo: *Fraternitati tuæ mandamus*, inquit, *quatenus Clericis in ſacris Ordinibus conſtitutis Tabellionatus officium per Beneficiorum ſubtractionem, appellatione poſtpoſita, interdicas.*

2. Qui, dimiſſo Curiali officio, obligantur ad ratiocinia reddenda; nam ex capite unico, tit. *De obligatis ad ratiocinia*, non ſunt ordinandi, niſi *poſt depoſita onera, & reddita ratiocinia:* quia adhuc implicati cenſentur ſæcularibus negotiis, & periculum eſt, ne à Judicibus ſæcularibus poſſint in Eccleſiæ dedecus infamari, ſi dolus aut fraus in rationibus inveniatur.

Q. 2. *Tutores pupillorum, viduarum, ac miſerabilium perſonarum, ſuntne irregulares defectu obligationis?*

 R. San-

R. Sanctus Cyprianus in Concilio prohibuerat, ne quis Tutorem vel Curatorem Clericum teſtamento ſuo conſtitueret, quod refertur cauſa 21. quæſt. 3. cap. *Cyprianus.* Sed Concilium Chalcedonenſe Can. 3. Decretum temperavit; referturque diſt. 86. capite ultimo his verbis: *Decrevit ſancta & magna Synodus, neminem horum deinceps, hoc eſt, Epiſcopum, ſive Clericum, aut Monachum, conducere poſſeſſiones, aut miſceri ſæcularibus procurationibus, niſi fortè qui Legibus ad minorum ætatum tutelas ſive curationes inexcuſabiles attrahuntur, aut cui civitatis ipſius Epiſcopus Eccleſiaſticarum rerum commiſerit gubernacula, vel orphanorum ac viduarum, quæ indefenſæ ſunt, & earum perſonarum, quæ maximè Eccleſiaſtico indigent adminiculo propter timorem Dei.*

Q. 3. *Quid eſt irregularitas ex defectu Sacramenti?*

R. Eſt ea, quæ oritur ex bigamia, ſive matrimonio pluries contracto. Bigamia quippe eſt nomen Græcum compoſitum ex vocibus, Δὶς, Latinè, *bis*, & γαμὸς, Latinè, *nuptiæ*; unde bigamus, ſive digamus dicitur, qui plures uxores ſucceſivè duxit.

Q. 4. *Quotuplex eſt bigamia?*

R. Triplex, vera ſcilicet, interpretativa, & ſimilitudinaria.

Bigamia vera eſt ea, qua aliquis duas uxores legitimè ſucceſſivè duxit, & cùm iis matrimonium conſummavit. Hanc bigamiæ ſpeciem induxiſſe irregularitatem conſtat, tùm ex Apoſtolo 1. Timoth. 3. verſ. 2. & verſ. 12. Tit. 1. verſ. 6. ubi vetat ordinare Epiſcopos, Presbyteros, & Diaconos, qui ad ſecundas nuptias tranſierint: tum ex Patribus & Conciliis, Tertulliano Lib. de Monogamia; Innocentio I. Epiſt. 2. ex

Can. 17.

Can. 17. Apoſtolorum: ex Concilio Neocæſarienſi Canon. 8. Toletano quarto, & Agathenſi Canon. 1.

Dixi 1. *uxores legitimè . . . duxit;* quia ex fornicatione, vel adulterio non exurgit bigamia, & irregularitas, ex cap. *Quia*, tit. *De bigamis non ordinandis.*

Dixi 2. *& cum iis matrimonium conſummavit;* ſi enim ſponſa poſt ratum matrimonium nec conſummatum, Religionem profeſſa fuerit, & ſponſus alteram ducat uxorem, non eſt bigamus; nec etiam qui plures duxit uxores, & cum nulla matrimonium conſummavit; putà ob impotentiam. Ita Innocentius III. cap. *Debitum*, tit. *De bigamis non ordinandis*: *Qui mulierem*, inquit, *ab alio ductam, ſed minimè cognitam duxit uxorem; quia nec illa, nec ipſe carnem ſuam diviſit in plures, propter hoc impediri non debet.*

Bigamia interpretativa eſt ea, qua aliquis ex juris interpretatione habetur ut bigamus, etiamſi non ſit verè bigamus. Hac bigamiæ ſpecie laborat, primò, qui viduam duxit, ex Innocentio I. Epiſt. 2. *Viduam*, inquit, *Clericus non ducat uxorem*: Ex S. Leone Epiſt. 87. in qua ſic ſcribit: *nec divinæ Legis ſtatuta defuerunt, quibus evidenter eſt definitum, ut virginem Sacerdos accipiat, & alterius thorum neſciat conjugis, quæ uxor eſt futura Pontificis.* Et Can. 18. Apoſtolorum: *Si quis viduam aut ejectam acceperit, aut meretricem, aut ſervam, vel mimam ſeu ſcenicam, non poteſt eſſe in Clero.* Bigamus tamen non eſt, qui cum mima contraxit, ſi illa fuerit virgo; nihilominus expellitur ab Ordinibus, propter infamiam, qua aſpergitur ex illo conjugio. 2. Qui virginem quidem duxit, ſed

poſt nuptias adulterata eſt, & nihilominus poſt ejuſmodi aduterium eam cognovit, bigamus & irregularis declaratur Canone 8. Concilii Neocæſarienſis: *Mulier cujuſdam adulterata Laici conſtituti, ſi evidenter arguatur, talis ad miniſterium Cleri venire non poterit. Si verò poſt ordinationem adulterata fuerit, dimittere eam convenit. Quòd ſi cum illa convixerit, miniſterium ſibi commiſſum obtinere non poterit.* 3. Qui multas quidem uxores, ſed non veras habuit propter impedimentum dirimens; ex cap. *Nuper*, tit. *De bigamis. Cum hujuſmodi Clericis*, inquit Innocentius III. *qui, quantùm in ipſis fuit, ſecundas mulieres ſibi matrimonialiter conjunxerunt, tanquam cum bigamis non liceat diſpenſare, licèt in veritate bigami non exiſtant, non propter Sacramenti defectum, ſed propter affectum intentionis cum opere ſubſecuto*, id eſt, carnali copula.

Bigamia ſimilitudinaria eſt ea, qua aliquis poſt ſolemnem Religionis profeſſionem, vel poſt ſacrum Ordinem ſuſceptum matrimonium contrahit: ſive cum virgine, ſive cum corrupta; ex Concilio Ancyrano Can. 18. referturque cauſa 27. quæſt. 1. cap. 24. *Quotquot virginitatem pollicitam prævaricati ſunt, profeſſione contempta, inter bigamos, id eſt, qui ad ſecundas nuptias tranſierunt, haberi debebunt.* Et cap. *Nuper* tit. *De bigamis non ordinandis.*

Q. 5. *Quare bigamia dicitur defectus Sacramenti?*

R. Quia bigamus perfectè non ſignificat, neque repræſentat unionem Chriſti cum Eccleſia, quæ unius eſt cum una; Chriſtus enim in æternum unam deſponſavit Eccleſiam, & vera Eccleſia uni viciſſim Chriſto adhæret, Sacramentum hoc magnum eſt, quod non repræſentat qui duas uxores duxit.

Q. 6.

Q. 6. *Quibus de cauſis Eccleſia bigamos repellit ab Ordinibus?*

R. Tres potiſſimùm afferuntur à ſanctis Patribus & ſummis Pontificibus.

Prima eſt incontinentia, quæ ſe prodit iterato matrimonio. Ad eam attendiſſe videtur Apoſtolus, cùm non ſolùm in ordinandis Clericis, ſed etiam in viduis eligendis requirat, ut ſecundò non nupſerint. Hanc ſpectarunt ſanctus Ambroſius Lib. 1. de Officiis cap. ult. referturque cap. *Una tantùm*, diſtinct. 26. *Quomodo*, inquit, *poteſt hortator eſſe viduitatis, qui ipſe conjugia frequentavit?* Sanctus quoque Auguſtinus, *nec ullas nuptias audeo damnare, nec eis verecundiam numeroſitatis auferre.* Et Gelaſius ſummus Pontifex Epiſt. 9. in qua ſic ſcribit: *Secundas nuptias ſicut ſæcularibus inire conceditur, ita poſt eas nullus ad Clericale ſinitur venire collegium; alia enim eſt humanæ fragilitati generaliter conceſſa licentia, alia debet eſſe vita divinarum rerum ſervitio dedicata.*

Eccleſia Græca ſolam incontinentiæ notam in bigamis reſpexiſſe videtur, utpote quæ licèt ſecundas nuptias non damnaret, bigamos tamen baptizatos pœnitentiæ ſubjecit: atqui pœnitentia ſupponit culpam, defectus verò Sacramenti ſeu ſignificationis myſticæ non eſt culpa: ergo ſolam incontinentiam in bigamis damnavit. Unde colligebat bigamiam ante Baptiſmum contractam per Baptiſmum deleri; quia Baptiſmus omnem peccati labem abſtergit. Hanc ſententiam ſanctus Hieronymus, qui in Oriente commorabatur, amplexus eſt, ſed ſobriè, & abſque præjudicio oppoſitæ ſententiæ, quam Eccleſia Latina ſemper propugnavit: cùm enim id in crimen

crimen ipſi verteretur, ſic ſe excuſat in ſua apologia contra Rufinum: *Hæc dicimus*, inquit, *non quòd ipſi propitio Chriſto hac quæſtione teneamur, ſed interrogati à fratribus, quid nobis videretur, reſpondimus nulli præjudicantes ſequi quod velit, nec aliud decretum noſtra ſententia ſubvertentes.*

Secunda ratio, ob quam bigami excluduntur ab Ordinibus, eſt defectus Sacramenti: quam rationem Latini maximè urgent, ut videre eſt in toto titulo *de bigamis non ordinandis*, ac præſertim cap. *Debitum.* Unde inferunt bigamiam non auferri per Baptiſmum; cùm non auferatur numerus uxorum Hoc argumentum ſanctus Auguſtinus omnibus ſuis partibus & numeris explicat Lib. de bono conjugali cap. 18. *Sacramentum nuptiarum noſtri temporis*, inquit, *ſic ad unum maritum & unam uxorem redactum eſt, ut diſpenſatorem Eccleſiæ non liceat ordinare, niſi unius uxoris virum. Quod acutiùs intellexerunt, qui nec eum, qui catechumenus vel paganus habuerit alteram, ordinandum eſſe cenſuerunt; de Sacramento enim agitur, non de peccato; nam in Baptiſmo peccata omnia dimittuntur . . . . propter Sacramenti autem ſanctitatem, ſicut femina etiamſi catechumena fuerit vitiata, non poteſt poſt Baptiſmum inter Dei virgines conſecrari; ita non abſurdè viſum eſt, eum, qui exceſſit uxorum numerum ſingularem, non peccatum aliquod commiſiſſe, ſed normam quandam Sacramenti amiſiſſe, non ad vitæ bonæ meritum, ſed ad ordinationis Eccleſiaſticæ ſignaculum neceſſariam.* Huic argumento inſiſtunt Petrus Damiani Lib. quem inſcripſit, *Dominus vobiſcum*, cap. 12. S. Thomas in 4. diſt. 27. quæſt. 3. artic. 1. & omnes Theologi ac Canoniſtæ.

Tertiam hujuſce diſciplinæ rationem profert ſanctus Chryſoſtomus Hom. 2. in Epiſt. ad Titum, nempe eum qui amorem ſuum ab uxore defuncta in alteram transfert, videri cupiditate magis & carnali affectu duci, quàm animo benevolo: *Caſtigat*, inquit, *impudicos Apoſtolus, dum eos non permittit poſt ſecundas nuptias ad Eccleſiæ regimen, dignitatemque Paſtoris aſſumi; nam qui benevolentiam nullam ſervaſſe deprehenditur defunctæ uxori, quo pacto hic Eccleſiæ præceptor eſſe optimus poterit?* Certè magis de eo timendum eſt, quàm de quoquam, ne Eccleſiam ipſi deſponſatam minùs diligat, quàm ejus dotem & amplitudinem; eamque repudiet, ſi clarior altera & magis dotata ſe offerat.

Q. 7. *Quis cum bigamis diſpenſare poteſt?*

R. Concilium Arauſicanum I. anno 441. permittit Epiſcopis Can. 25. promovere bigamos ad Subdiaconatum; nec ſuprà Lucius III. cap. *Super eo*, tit. *de bigamis non ordinandis*, prohibet ſolùm Epiſcopis initiare ad ſacros Ordines, quod fuit uſu receptum uſque ad ætatem ſancti Thomæ. *Papa*, inquit citata quæſt. 3. *poteſt diſpenſare totaliter, ſed Epiſcopus quantum ad minores Ordines.* Verùm mos ille abrogatus eſt in Concilio Lugdunenſi ſecundo Can. 16. *Bigamos*, inquiunt Patres, *omni privilegio Clericali declaramus eſſe nudatos, & correctioni fori ſæcularis addictos, conſuetudine contraria non obſtante; ipſis quoque ſub anathemate prohibemus deferre tonſuram, vel habitum Clericalem.* Et Concilium Tridentinum Seſſ. 23. cap. 17. de Reformatione, prohibet, ne conjugati bigami geſtent tonſuram & habitum Clericalem, neve obeant munia inferiorum Clericorum: Ergo

mnlto

multo magis vetat ne ordinentur ad hujuſmodi miniſteria. Refert etiam Fagnanus in cap. *Quoniam*, tit. *De conſtitutionibus*, Sixtum V. in Conſiſtorio declaraſſe Epiſcopum à collatione Ordinum ſuſpenſum, qui contulerat bigamo primam tonſuram & Beneficium.

§. VIII.

De Irregularitate ex defectu bonæ famæ.

Defectus bonæ famæ dicitur infamia; *in* quippe eſt particula negativa, ſicut *inutilis* idem ſonat *ac non utilis*, *inſons* idem ac *ſine culpa*; ita *infamis eſt ſine fama*, nimirum bona.

Bona autem fama definitur à ſancto Auguſtino Lib. 83. Quæſtionum quæſt. 31. *clara cum laude notitia:* Ergo infamia, quæ bonæ famæ opponitur, eſt obſcura notitia cum vituperatione & reprehenſione. Porrò ſiniſtra illa opinio præciſè ſumpta non eſt delictum, ſed defectus bonæ famæ, quamvis ut plurimum oriatur ex delicto. Dico, *ut plurimum:* nam in Jure nonnulli ſunt infames ſine delicto; putà ſi profiteantur artem viliorem, proſtitutam ducant in uxorem. Unde meritò irregularitas, quæ contrahitur ex infamia, dicitur ex defectu, circa quem plures occurrunt difficultates elucidandæ. Itaque

Q. 1. *Infamia inducitne irregularitatem?*

R. Affirmativè; eſt enim regula juris penultima in ſexto: *Infamibus portæ non pateant Dignitatum.*

Q. 2. *Quotuplex eſt infamia?*

R. **Duplex, juris ſcilicet & facti.**

Infa-

Infamia juris eſt ea, quæ imponitur Jure tum Canonico, tum Civili; niſi Lex Canonica Juri Civili derogaverit. Habetur enim c. *Omnes*, cauſa 6. q. 1. *Omnes infames dicimus, quos leges ſæculi infames appellant, & omnes, qui culpis exigentibus ad Sacerdotium non poſſunt provehi.* In quibus verbis notat Gloſſa, infames alios eſſe ſecundùm Canones, alios ſecundùm Leges civiles. Et ratio eſt, quia viles ſunt, & Sacerdotio indigni, quos Leges canonicæ & civiles declarant infames.

Dixi, *niſi Lex Canonica Juri Civili derogaverit;* ſicut de facto derogavit Legi civili, quæ viduam pronuntiat infamem, ſi tempore luctus nupſerit; quia Lex civilis eatenus inducit irregularitatem, quatenùs ab Eccleſia adoptatur; ad irregularitatem quippe inducendam requiritur juriſdictio ſpiritalis, quæ non competit Laicæ poteſtati.

Infamia facti eſt ea, quæ oritur ex delicto, propter quod aliquis malè audit apud viros graves & ſapientes, quamvis per Legem delictum illud notetur infamia, cap. *Licet* 1. *de probationibus.*

Q. 3. *Quotuplex eſt juris infamia?*

R. Duplex; alia, quæ per Legem ipſo facto decernitur in eos, qui nonnulla atrociora crimina patraverint: alia, quæ oritur ex ſententia, qua Judex damnat ad pœnam infamantem, putà ad triremes.

Q. 4. *Quæ peccata ipſo jure inducunt infamiam, & conſequenter irregularitatem?*

R. Plura recenſentur ex Digeſtis, c. *Infames*, cauſa 3. q. 7. ubi dicuntur infames, *Sodomitæ, capitali crimine vel calumniæ cauſa publicè damnati, exercentes improbum fœnus, & exigentes uſuras uſurarum, fures ſacrilegi, qui adverſus patrem armantur, inceſtuoſi, homicidæ,*

cidæ, perjuri, malefici, venefici, adulteri, qui contra innocentes Principum animos ad iracundiam provocant, & omnes, quos Eccleſiaſticæ vel ſæculi leges infamant. Et cap. *Sanè*, 15. q. 3. quod refertur ex cod. 1. lege 29. ſi quis, ut alterum ordinaret, vel eligeret, aliquid accepiſſe detegitur, ad inſtar publici criminis, & læſæ majeſtatis, perpetuæ infamiæ damnatur.

Q. 5. *Contrahiturne infamia ex hujuſmodi criminibus quando ſunt occulta?*

R. Affirmant nonnulli; ſed alii communiter negant, & quidem meritò; quia ex dictis, infamis vocatur, qui bona caret fama, & in mala exiſtimatione eſt apud homines: atqui nocens, quamdiu crimen ejus eſt occultum, non caret bona famà, nec eſt in mala exiſtimatione apud homines: Ergo non eſt infamis.

Dices: homicida eſt irregularis quantumcunque homicidium ſit occultum: Ergo.

Diſtinguo antecedens: eſt irregularis, propter crimen ex defectu lenitatis, Concedo: propter infamiam, Nego antecedens: quamdiu enim crimen ejus eſt occultum, non malè audit apud homines. Verum quidem eſt, quòd non meretur bonam famam, quam poſſidet; ſed ea juſtè ſpoliari non poteſt, niſi auctoritate publica.

Q. 6. *Quæ notorietas requiritur, ut quis cenſeatur infamis, & irregularis ob juris infamiam?*

R. Plura obſervant hìc Theologi ſimul & Canoniſtæ, quæ in Gallia vix ſunt ulli uſui; cùm apud nos notorietas facti non admittatur. Itaque in Gallia neceſſaria eſt ſententia declaratoria, ut quis v. g. perjurus aut uſurarius cenſeatur infamis & irregularis, quamvis ante ſententiam propter ejuſmodi crimina vulgò malè audiret.

Q. 7.

Q. 7. *Omnis mulcta aut pœna à Judice inflicta inducitne infamiam juris?*

R. 1. Nulla pœna à Judice Eccleſiaſtico inflicta præciſè ac directè inducit infamiam, ſaltem quoad effectus civiles: tum quia paterna eſt, & ad rei emendationem tendens: tum quia ſicut bona fortunæ, ita & fama directè ſubeſt jurisdictioni civili, non Eccleſiaſticæ.

Dixi 1. *præciſè ac directè;* quia ſi accuſatus convincatur criminis ipſo jure infamantis, eo ipſo quo Judex Eccleſiaſticus eum declarat hujuſce criminis reum, illum indirectè reddit infamem.

Dixi 2. *quoad effectus civiles;* quia Eccleſia poteſt reddere infamem quoad effectus ſpiritales, ut patet exemplo eorum, qui cùm gradus pœnitentiæ luctuoſæ decurrunt, Jure Eccleſiaſtico arcentur ab Ordinibus defectu bonæ famæ, cap. *Non negamus*, diſt. 61. *nec de pœnitentibus quidem*, inquit Hormiſdas, *quiſquam ad hujuſmodi gradum profanus temerator accedat. Satis illi poſtulanti ſit venia, qua conſcientia abſolvat reum, qui ſe peccata ſua populo ſcit teſte confeſſum. Quis enim quem paulò ante vidit jacentem; veneretur Antiſtitem? Præferens memorandi criminis labem, non habet lucidam Sacerdotii dignitatem.*

R. 2. Non quævis mulcta aut pœna à Judice ſæculari impoſita infamem reddit, niſi crimen; propter quod reus damnatur, infamiam habeat ipſo jure annexam; ſed debet eſſe gravis, ut ignominioſè traduci, Gallicè, *faire amende honorable*, numellis publicis verſari, Gallicè, *etre mis au pilory*, virgis cædi, ad remos dari, exilio damnari.

Ergo propter mulctam pecuniariam à Judice ſæculari decretam non contrahitur irregularitas, cap. *Cùm te*, tit. *de ſent. & re judic.* neque propter

 admo-

admonitionem ab eodem Judice in Auditorio factam, Lege, *Interlocutio* 19. l. *Quibus cauſis infam.* Dico, *admonitionem;* quia reprehenſio, Gallicè, *blame*, inducit irregularitatem. Unde Judex Eccleſiaſticus abuſivè pronuntiaret Clericum à ſe damnatum, teneri ſiſtere ſe coram tribunali ſuo, ut ibi reprehendatur.

Q. 8. *Clericus damnatus ad exilium aut triremes, amittitne ipſo facto Beneficium?*

R. Si pœnæ illæ ſint perpetuæ, amittit; quia per hujuſmodi pœnas cenſetur mortuus, & bona ipſius fiſco ſunt addicta. Ita Lex municipalis Borbonienſis art. 312. & Nivernenſis c. 2. art. 3. Vide Brodeau.

Dixi, *ſi pœnæ illæ ſint perpetuæ*, qualis cenſetur pœna exilii extra Regnum: nam ſi ſint ad tempus, & infra decem annos, ſic damnatus non amittit ipſo facto Beneficium ob ejuſmodi pœnam, poteſtque de illo diſponere, ſed novum acquirere non poteſt.

Q. 9. *Comprehenſio hominis decreta*, *Gallicè*, Decret de priſe de corps, *aut vadimonii per ſe obeundi denuntiatio*, *Gallicè*, ajournement perſonel, *inducitne irregularitatem?*

R. Juxta Sanctionem Regiam anni 1670. tit. 10. art. 2. ſuſpendit exercitium juriſdictionis civilis; ad quam Judex Eccleſiaſticus ſe conformare debet; quia, ut dicitur cap. *Omnipotens*, quod eſt S. Gregorii Lib. 4. Epiſt. 34. referturque l. 5. tit. *de accuſationibus: valde grave eſt, ut vir, de quo tanta & talia nuntiantur (cùm ante inquiri & diſcuti debeant) honoretur.* Sed nulla inde naſcitur irregularitas reſpectu Beneficii, nec Ordinis, in quo miniſtrare poteſt; prohibeturque ſolùm juriſdictionis exercitium.

Q. 10.

Q. 10. *Infamia facti redditne irregularem?*

R. Affirmativè; nam ex Apoſtolo 1. Tim. 3. verſ. 7. qui ad ſacrum miniſterium aſſumitur, *oportet illum habere bonum teſtimonium ab iis qui foris ſunt, ut non in opprobrium incidat, & in laqueum diaboli*, hoc eſt, ne ſit puſilli animi, & quaſi laqueis diaboli irretitus non audeat arguere ubi oportet, ne propria vitia ipſi objiciantur.

Q. 11. *Quomodo tollitur irregularitas orta ex infamia?*

R. Irregularitas ex infamia facti tollitur abſque diſpenſatione per eam vitæ emendationem, quæ maculas prioris vitæ non ſolùm coram Deo, ſed etiam in opinione hominum deterſerit, ita ut ſiniſtræ famæ ſucceſſerit bona exiſtimatio ex contrariis operibus bonis ſæpè ac diu repetitis; ſicut enim veſtium, ita & vitæ ſordes difficiliùs abluuntur, quàm contrahantur. Irregularitas verò juris non tollitur per ſolam pœnitentiam; ſed inſuper requiritur diſpenſatio ſummi Pontificis, quando infamia eſt Juris Canonici; colligiturque ex cap. *Cùm te*, tit. *De ſententia & re judicata:* Principis verò temporalis, ſi infamia lata ſit Jure civili.

§. IX.

De Irregularitate ex defectu lenitatis.

Q. 1. *Quid eſt irregularitas ex defectu lenitatis?*

R. Homo baptizatus, qui concurrit voluntariè & proximè, licèt juſte, ad proximi necem aut mutilationem, ut Judex, qui capite damnat, morte ſecuta. Reſponſio colligitur ex cap. *Si quis viduam*, diſt. 50. ex cap. *Aliquantos*, quod eſt

Innocentii I. referturque diſtinct. 51. ſingula reſponſionis verba ſunt diligenter attendenda, cùm ex eà ſolvi debeant plures caſus, qui in hac materia occurrunt difficiles. Itaque

Dixi 1. *homo baptizatus*, quo differt iſthæc irregularitas ab irregularitate ex defectu Sacramenti, quæ ex dictis contrahitur à bigamo non baptizato; cùm irregularitas ex defectu lenitatis non cadat, niſi in hominem baptizatum, ut obſervat Navarrus, Henriquez, Avila, & alii; quia jura loquuntur ſolùm de homine baptizato, ut cap. *Aliquantos*, mox laudato; c. *Si quis viduam*, diſt. 50. & cap. *Si quis poſt remiſſionem*, eadem diſt.

Dixi 2. *concurrit*, ſive phyſicè, ut carnifex, ſive moraliter, poſitivè influens, ut mandans, conſulens, conſentiens, adjuvans; aut negativè, ut non obſtans; cùm ex officio & juſtitia teneatur, ſicut Magiſtratus & Medicus, quorum negligentia aliqui pereunt. Quòd ſi non obſtans teneatur ex ſola charitate, quamvis peccet, non fit tamen irregularis.

Dixi 3. *voluntariè;* ſi quis enim coactus ad ſui defenſionem occidat cum moderamine inculpatæ tutelæ, ex dicendis non eſt irregularis.

Dixi 4. *proximè;* quia ſi quis tantùm remotè concurrat ad necem vel mutilationem, non contrahit irregularitatem: unde armorum opifex irregularis non eſt, etiamſi aliquis armis ab eo conflatis alium occidat; quia nimis remotè ad homicidium concurrit; ſecus, ſi venderet arma iis, quos novit jamjam duello conflicturos; quia in hoc poſteriori caſu actio ejus directè ac proximè tendit ad homicidium.

Dixi 5. *ad proximi necem, aut mutilationem:* 1.

quia

quia in jure occiſio & mutilatio æquiparantur quoad effectum irregularitatis, cap. *Si furioſus;* Clementina *de homicidio:* 2. quia occidendi aut mutilandi voluntas non ſufficit ad irregularitatem, niſi actu & de facto homo interficiatur, aut mutiletur. Unde qui abortum infert, antequam fœtus ſit animatus, irregularis non eſt, ex cap. *Sicut*, tit. *De homicidio*, cùm revera hominem non interficiat. Idem dicendum, tum de Judice, qui morte damnavit; ſed reus fuga mortem declinavit: tum de eo, qui pergens ad occidendum inimicum, ſed inveniens jam mortuum, caput ejus amputavit: tum de eo, qui graviter vulneravit, ſed nec occidit, nec mutilavit, etiamſi ex vulnere membrum maneat inutile, v. g. oculus ad videndum, pes ad ambulandum. Ita Navarrus de irregul. num. 206. Soto l. 52. de juſtit. qu. 2. art. 1. Covar. in cap. *Si furioſus;* Avila p. 7. diſp. 5. ſect. 1. dub. 2. & alii contra Sylveſtrum. Atque ob eam rationem Judex ſine irregularitatis periculo damnat ad flagella, ad cauterium liliatum, Gallicè, *fleur de lys*, quia in his pœnis nulla mutilatio.

Q. 2. *Quid eſt mutilatio?*

R. Eſt membri truncatio, ſeu amputatio.

Q. 3. *Quid intelligitur nomine membri?*

R. Eſt illa pars corporis, quæ habet diſtinctum officium ab aliis partibus, ut oculus ad videndum, manus ad palpandum. Ita Covarruvias in Clementinam, *Si furioſus;* Navarrus, Avila, & alii benemulti contra Cajetanum in 2. 2. qu. 65. art. 1. & Sotum Lib. 5. de Juſtitia, ubi contendunt membrum dici etiam illam partem, quæ habet officium junctum cum aliis, ut digitus. Probatur;

quia ſecundùm communem loquendi uſum, illæ minores partes, v.g. digitus, non dicuntur membra, ſed partes membrorum. Hancque ſententiam confirmare videtur Apoſtolus 1. Corinth. 12. ubi membra corporis vocat præcipuas partes, nempe oculum, pedem, &c. Et Rom. 12. unicuique membro aſſignat diſtinctam operationem: *omnia autem membra*, inquit, *non eundem actum habent.* Porrò in odioſis non eſt extendenda vocum ſignificatio, ſed ſtrictè & rigoroſè accipienda.

Ergo qui excutit dentem, abſcindit auriculam, ſeu cartilaginem, quæ ſolùm deſervit ad ornatum & tutelam auris, vel qui præſcindit digitum, etiam pollicem vel indicem, ait Covarruvias citato loco irregularis non eſt.

Dices: Cap. *Qui partem*, diſt. 55. declaratur irregularis, qui partem cujuslibet digiti ſibi abſcidit: Ergo.

Diſtinguo antecedens: qui volens & ex culpa abſcidit, Concedo: hic enim irregularis eſt ex delicto, & non ex defectu, qui abſcidit ſine culpa, Nego antecedens. Verba ſunt Canonis: *Qui partem cujuslibet digiti ſibi ipſi volens abſcidit, hunc ad Clerum Canones non admittunt. Cui verò caſu aliquo contigit, dum aut operi ruſtico curam impendit, aut aliquid faciens ſe non ſponte percuſſit, hos Canones præcipiunt & Clericos fieri, & ſi in Clero fuerint reperti, non abjici; in illis enim voluntas eſt judicata, quæ ſibi auſa fuit ferrum injicere: in iſtis verò caſus veniam meruit.* Cap. quidem *De Presbytero*, tit. *De corpore vitiatis.* Alexander III. irregularem declarat Presbyterum, qui partem digiti amiſerat, ſed in duello, ac proinde ſua culpa. Permittit tamen Epiſcopo cum illo diſpenſare: *licèt*, inquit, *ejus exceſſus gravis admodum*

modum extitiſſet. Ergo, inquit Avila de irregularitate diſp. 3. dub. 1. contingere poteſt, ut quis efficiat alium irregularem, & ipſe non maneat irregularis; ſi v. g. præcidat alteri naſum, vel pollicem; quia naſus vel pollex non eſt membrum, & tamen præciſus eſt irregularis, propter deformitatem: contra verò qui præcidit alteri membrum virile, fit irregularis; quia mutilavit membrum; & tamen ſic præciſus ſine ſua culpa non eſt irregularis, cap. *Ex parte*, tit. *De corpore vitiatis.*

Dices 1. Homicida eſt irregularis: ſed qui ſine mutilatione virum aut mulierem ſterilem efficit, homicida eſt, cap. *Si aliquis*, tit. *De homicidio voluntario:* Ergo abſque mutilatione poteſt quis fieri irregularis.

Diſtinguo minorem: eſt homicida quoad pœnam homicidii, Concedo; quoad effectum irregularitatis, Nego minorem. Ita Gloſſa in hunc locum; patetque ſolutio ex cap. *Sicut*, eodem titulo, ubi Innocentius III. decernit eum non eſſe irregularem, qui fuit cauſa abortus, fœtu nondum animato.

Q. 4. *Quinam in cauſa ſanguinis cenſetur proximè ad mortem, ſive mutilationem concurrere, atque ideo irregularitatem contrahere?*

R. 1. Ex Jure Canonico proximè concurrunt, & irregulares fiunt, 1. accuſator petens vindictam, & Advocatus, ſeu Procurator, qui accuſatori patrocinantur; 2. Teſtes: 3. Scriba, ſeu Notarius: 4. qui ſententiam exequuntur, ut carnifex, & qui ad ejuſmodi executionem conferunt, putà ſatellites, qui comitantur ad defenſionem, cuſtos carceris, qui furcam, ſcalam, &c. parant:

denique quiſquis damnati accelerat mortem, ut ſi à Judice impetret, ne rotæ impoſitus longiori cruciatu torqueatur, ac propterea citiùs præfocetur. Irregularis tamen non foret, qui ex inadvertentia & præter intentionem efficeret, ut mors acceleraretur, putà ſi rogaret Judicem, ut reus non duceretur per vicum, ubi ſita eſt domus ejus, & commorantur parentes, propterea que via brevior aſſumeretur. Idem dicendum de Sacerdote, qui cum eo in eadem rheda vectus caſu inſtigaret jumentum, vel qui diceret carnifici, *non eſt quòd te morer*, *functus ſum meo officio*: in eis enim caſibus mortis acceleratio eſt præter intentionem, nec ullus apparet defectus lenitatis.

Probatur reſponſio ex Concilio Lateranenſi quarto, referturque tit. *Ne Clerici vel Monachi*, cap. *Sententiam*, in quo ſic habetur: *Sententiam ſanguinis nullus Clericus dictet aut proferat*, *ſed nec ſanguinis vindictam exerceat*, *aut ubi exerceatur*, *interſit* ... (nempe auctoritatem præbendo, aliàs irregularis non fieret, nec peccaret, niſi venialiter ob levitatem materiæ juxta communem ſententiam) *nec quiſquam Clericus litteras dictet aut ſcribat pro vindicta ſanguinis deſtinanda.* Et c. *ſæpè*, 23. q. 8. ſtatuitur, quòd *ſi quis Sacerdotum diſcuſſor in alienis periculis extiterit*, *ſit reus effuſi ſanguinis apud Chriſtum*, *& apud Eccleſiam perdat proprium gradum.* Cùm autem teſtis ſuo teſtimonio multùm conferat ad ſententiam ſanguinis, omnium Canoniſtarum judicio ſit irregularis, morte ſecuta. Unde S. Thomas 2. 2. qu. 70. art. 1. *Secundùm juris ordinem*, inquit, *compelli non poſſunt Clerici ad ferendum teſtimonium in cauſa ſanguinis.*

Nec

Nec dicas in laudatis Canonibus ſermonem non eſſe de Laicis, ſed de Clericis duntaxat. Namque Clerici ideo dicuntur irregulares in recenſitis caſibus; quia proximè cooperantur morti aut mutilationi: atqui in omnium ſententia quiſquis ſive Clericus, ſive Laicus, ſic cooperatur in cauſa ſanguinis, eſt irregularis: Laicus quidem ex ſolo defectu lenitatis utpotè qui non peccet ſic cooperando: Clericus verò, ſi ſit Beneficiarius, aut aliquo majori Ordine inſignitus, præter irregularitatem quam incurrit, gravioris peccati reus efficitur, utpotè tranſgreſſor Legis Eccleſiaſticæ in materia gravi.

Dixi accuſatorem proximè ad mortem concurrere, ſi petat vindictam; quia ſi petat ſolùm ſatisfactionem; nec ſit irregularis, nec peccat, etiamſi ſit Clericus; ſic enim ſtatuitur cap. *Prælati*, tit. *De homicidio*, in ſexto: *Prælatis vel Clericis quibuſcunque, qui de Laicis ſuis malefactoribus querelam penès ſæcularem Judicem deponentes, petunt emendam ſibi fieri, & provideri ne contra eos talia de cætero præſumantur, proteſtando expreſſè quòd ad vindictam ſeu pœnam ſanguinis non intendunt, imputari non debet, quamvis aliàs in tali caſu de jure debeat pœna ſanguinis irrogari . . . . . alioquin ſi Prælati, aut Clerici propter metum hujuſmodi, quia Judex ad pœnam ſanguinis poſſet procedere, de ſuis malefactoribus taliter conqueri non auderent, daretur pleriſque materia trucidandi eoſdem, & ipſorum bona liberè deprædandi.* Præiverat Innocentius III. cap. *Poſtulaſti*, extrav. *de homicidio voluntario*. Porrò in hoc decreto tria obſervant Canoniſtæ. 1. Clericum accuſatorem expreſſè debere teſtari, quod ad vindictam non intendat, alioquin foret irregularis. 2. Clericum accuſantem de injuria illata

illata perſonis extraneis, ſecuta mutilatione vel morte, fieri irregularem. Dico, *perſonis extraneis;* quia ſi agatur de damno ſuis propinquis vel domeſticis, vel ſuæ Eccleſiæ illato, aut alicui ſub ejus protectione exiſtenti, Avila & alii benemulti exiſtimant Clericum poſſe accuſare abſque periculo irregularitatis. 3. Vindictam quæ prævidetur ſecutura, debere eſſe juſtam; qui enim per calumniam accuſaret, irregularis foret, non tam ex defectu lenitatis, quàm ex delicto homicidii.

R. 2. Ex uſu in Galliis recepto teſtes in cauſa ſanguinis non cenſentur cauſæ proximæ, ideoque Clerici & Religioſi compelluntur Regia Sanctione anni 1670. tit. 6. ad teſtimonium ferendùm in quavis cauſa, etiam ſanguinis; ſic enim habetur: *Que toutes perſonnes aſſignées pour être ovies en temoignage, recolées ou confrontées ſeront tenues de comparoitre pour ſatisfaire aux aſſignations, meme les Eccleſiaſtiques, par amende, au payement de laquelle ils ſeront contraints par ſaiſie de leur temporel; enjoignant aux Superieurs Reguliers d'y faire comparoir leurs Religieux, à peine de ſaiſie de leur temporel, & de ſuſpenſion des privileges à eux par Nous accordez.*

Ex dictis ſequitur, irregulares non eſſe 1. Clericos, qui habentes juriſdictionem temporalem Officialibus ſuis mandant, ut de homicidio, aut alio crimine inquirant, etiamſi pœna capitis inde ſequatur. 2. Concionatores, qui invehuntur in ſcandala publica, & prædicant, Judices teneri purgare Rempublicam hominibus perditis. 3. Confeſſarios, qui obligant reum ad confitendum crimen, de quo juridicè interrogatur; aut declarant Magiſtratibus non poſſe ſe illos abſolvere, niſi comprimant ſcandala, licèt morte punienda. 4. Juriſ-

4. Juriſperitos, ſive Theologos, qui interrogantibus reſpondent, Leges eos morte damnare, qui commiſerint hoc vel illud crimen. Non debent tamen determinatè reſpondere reum, de quo ſpeciatim interrogantur, eſſe morte plectendum. Et ratio eſt, quia dum generatim aperiunt, quid ferat Jus, non magis concurrunt ad mortem, quàm qui condidit legem, quem omnes Theologi & Canoniſtæ eximunt ab irregularitate; contra verò cùm pronuntiat hunc reum eſſe morte puniendum, non ſecus ac ipſe accuſator, Advocatus, & Judex proximè concurrit ad mortem.

Quin Sambovius adhærens uſui in Galliis recepto, contra communem ſententiam Theologorum & Canoniſtarum Ultramontanorum, docet tomo 2. reſolutione 20. Sacerdotem, qui Judici indicavit, ubi fur lateret, qui poſtea ſuſpendio enecatus eſt, non eſſe irregularem: & reſolutione 56. irregularitatem non contraxiſſe Parochum, qui homicidam detinuit, & tradidit Judici, à quo poſtea morti addictus eſt. Addit inſuper accuſatorem in Regno non teneri ad vitandam irregularitatem conteſtando denuntiare, ut præſcribitur cit. cap. *Prælatis*, ſe non intendere mortem aut mutilationem, cùm juxta mores noſtros non poſſit accuſare pro vindicta, ſoliuſque ſit Procuratoris Fiſcalis aut Regii vindictam expetere.

Q. 5. *Medici & Chirurgi ſuntne irregulares?*

R. Minimè, etiamſi ſecundùm artis ſuæ regulas membrum truncaverint; quia in Medicis curationibus nullus cernitur defectus lenitatis, quin elucet charitas & miſericordia.

Dixi, *ſecundùm artis ſuæ regulas;* quia conſtat apud omnes Medicum vel Chirurgum irregularem

rem eſſe ex delicto, quando ejus culpa æger interiit, vel contra artis regulas truncatus eſt. In dubio autem, an adhibita fuerit neceſſaria diligentia, Medicus vel Chirurgus debet ſe gerere ut irregularem, ex cap. *Significaſti*, 2. tit. *De homicidio.*

Q. 6. *Clericus Beneficiarius, vel aliquo majori Ordine inſignitus, ſitne irregularis exercendo artem Medicam?*

R. Graviter peccat, ſi exerceat Chirurgiæ artem adurendo vel incidendo; quia hujuſmodi curationes ipſi expreſſè prohibentur à Concilio Lateranenſi quarto, cap. *Sententiam*, tit. *Ne Clerici vel Monachi*, in quo ſic habetur, *nec ullam Chirurgiæ artem Subdiaconus, Diaconus, vel Sacerdos exerceat, quæ aduſtionem vel inciſionem inducit.* Et cap. *Tua nos*, tit. *De homicidio*, Innocentius III. interrogatus pro quodam Monacho Sacerdote, qui ferro tumorem in gutture mulieris aperuerat, ſic reſpondet: *Licèt ipſe Monachus multùm deliquerit alienum officium uſurpando, quod ſibi minimè congruebat; ſi tamen cauſa pietatis, & non cupiditatis id egerit, & peritus erat in exercitio Chirurgiæ, omnemque ſtuduit, quam debuit, diligentiam adhibere, non eſt ex eo, quod per culpam mulieris contra conſilium ejus accidit, adeo reprobandus, quòd non poſt ſatisfactionem condignam cum eo miſericorditer agi poſſit, ut divina valeat celebrare, alioquin interdicenda eſt ei Sacerdotalis Ordinis executio de rigore.* In qua reſponſione notandum eſt 1. Sacerdotem peccaſſe uſurpando alienum officium, ideóque pœnitentiæ addicendum, & ſatisfactionem ab eo exigendam. 2. Fore irregularem, ſi ſatis non fuit peritus, vel ſi omnem diligentiam non adhibuerit. 3. Non judicandum eſſe irregularem, ſi abſque ejus culpa, etiam leviſſima, obierit illa mulier.

lier. Ex eo autem conſtat Sacerdotem illum ab omni culpa fuiſſe immunem, quòd cùm mulierem monuiſſet, ne vento ſe exponeret, ipſa mandatum contempſerit, proptereáque magna copia ſanguinis ex vulnere effluxerit, & mulier extremum diem clauſerit.

Dixi, *ſi exerceat Chirurgiæ artem adurendo, vel incidendo;* quia Medicina generatim prohibita non eſt Clericis, etiam Sacerdotibus; ſed ea tantùm, quæ fit cum aduſtione vel citra quam Sacerdotes licitè ac honeſtè Medicinam exercere poſſunt pietatis cauſa, modò tamen id cautè ac ſobriè præſtent. Cautè quidem, ne caſtitas & nominis exiſtimatio in diſcrimen veniant ex frequentiori cum mulieribus conſuetudine, & curatione quorundam morborum, qui pudicos oculos offendunt, & mentem inquinant. Sobriè etiam, ne ejuſmodi operibus nimis indulgeant, quaſi artem Medicam profiteantur; ſed iis ſolùm vacent ex neceſſitate, ubi deſunt Medici ad ſublevandos pauperes; quia, ut advertunt Navarrus Enchirid. cap. 25. & Avila parte 7. diſp. 6. ſect. 1. dub. 10. Canone *Multa*, tit. *Ne Clerici vel Monachi;* prohibentur Clerici implicare ſe negotiis ſæcularibus: *Ecce talia & his ſimilia*, inquit Concilium Moguntinum, ex quo refertur ille Canon, *Miniſtris Altaris Domini, nec non Monachis omnino contradicimus, de quibus ait Apoſtolus*, Nemo militans Deo implicat ſe negotiis ſæcularibus.

Q. 7. *Qui pugnant in bello incurruntne irregularitatem?*

R. 1. Si bellùm ſit injuſtum, & aliquis in eo ceciderit, incurrunt, etiamſi propria manu non occiderint, nec mutilaverint: quia ſunt cauſæ

ſaltem

ſaltem morales homicidii injuſti, quatenus homicidas adjuverunt, aut ſaltem præſentia ſua audaciores effecere.

R. 2. Si bellum ſit juſtum, & certi ſint quòd neminem propria manu interfecerint, aut mutilaverint, non ſunt irregulares, ſecundùm communem Theologorum & Canoniſtarum ſententiam: ſecus ſi ea de re dubitent. Utraque reſponſionis pars colligitur ex cap. *Petitio*, tit. *De homicidio*, in quo Honorius III. Sacerdotem, qui contra Saracenos pugnaverat, irregularem pronuntiat, ſi ei conſtet ſe aliquem propria manu interfeciſſe: in dubio autem vult eum à ſacris miniſteriis abſtinere; verba Pontificis ſunt: *Mandamus quatenus ſi de interfectione cujuſquam in illo conflictu tua conſcientia te remordet, à miniſterio altaris abſtineas reverenter; cùm ſit conſultius in hujuſmodi dubio abſtinere, quàm temerè celebrare.* Ergo qui certus eſt ſe in bello juſto non polluiſſe manus ſuas ſanguine proximi, irregularis non eſt. Nec audiendi ſunt, quos Expeditionarios vocant, dum ſuadere conantur, nullo fundamento nixi niſi propriæ cupiditatis, indigere diſpenſatione ſummi Pontificis, quiſquis tulerit arma in bello juſto.

Q. 8. *Quare Eccleſia propter defectum lenitatis removet ab Ordinibus, & à ſacris miniſteriis?*

R. Quia manſuetudo eſt character Sacerdotii Chriſti, qui à Patre tanquam agnus miſſus eſt, & ipſe miniſtros ſuos miſit ſicut oves in medio luporum, quos patientia ſua & ſuaviſſimis moribus in agnos converterunt; quippe damnavit Luc. 9. præpoſterum zelum Jacobi & Joannis, quo Samaritanorum vindictam expetebant: *Neſcitis*, inquit, *cujus ſpiritus eſtis;* vultis imitari zelum Eliæ,

qui

qui agebatur ſpiritu ſeveritatis & juſtitiæ; ſed neſcitis hunc Spiritum non eſſe meum, *Filius hominis non venit animas perdere, ſed ſalvare;* hoc eſt, interprete S. Auguſtino, peccatum damno, & hominem ſalvo. Unde Eccleſia ſemper judicavit nimis indecens fore, ſi Sacerdotes, qui quotidie in ſacrificio fundunt ſanguinem Agni immaculati, melius loquentem quàm Abel Hebr. 12. utpotè miſericordiam de terra clamantem, non vindictam, cujuſquam mortem aut mutilationem intenderent: Ithacium Epiſcopum quarto ſæculo depoſuit in Concilio Trevirenſi, eo quòd, ipſo agente, Maximus Imperator Priſcillianum nefandum Hæreſiarcham morti addixiſſet; & Epiſcopos ipſi adhærentes, qui Ithaciani dicti ſunt, à communione ſua removit.

§. X.

De irregularitate ex delicto homicidii.

Nomine homicidii intelligitur injuſta hominis percuſſio aut mutilatio; neque enim homicidas dicimus Judices, qui peſtiferos homines è medio tollunt: ſed eos duntaxat, qui ſunt cauſa injuſta mortis, aut mutilationis, quòd cùm variis modis contingere poſſit.

Q. 1. *Quotuplex eſt homicidium?*

R. Duplex, ſcilicet voluntarium, & caſuale.

Voluntarium dicitur, quod directè intenditur vel in ſe, vel in cauſa adeo cum effectu conjuncta, ut reputetur quis voluiſſe effectum eo ipſo, quo voluit cauſam, ex qua prævidit mortem ſecuturam, v. g. illius mortem intendiſſe, cui venenum propinare voluit.

Caſuale eſt illud, quod præter intentionem agentis accidit, ut ſi quis intendens leviter percutere; manu tamen fallente, graviter vulneravit; & occidit.

Q. 2. *Quotuplex eſt homicidium caſuale?*

R. Duplex; purum, & mixtum.

Homicidium purè caſuale eſt illud; quod neque in ſe, neque in ſua cauſa fuit intentum, nec prævifum; ſed omnino accidit præter intentionem agentis. Exemplum habes cap. *Exhibita*, tit. *De homicidio*, ubi ſermo eſt de Clerico, qui cùm in ætate puerili luderet cum coætaneis, in unum ex iis lapidem projecit incaſſo ictu & ſine animo lædendi, ſed terrorem duntaxat incutiendi: attamen fugiens ille corruit, & ex lapſu graviter vulneratus expiravit.

Et cap. *Joannes*, eodem titulo, Sacerdote pulſante campanas ad convocandam plebem, cadens tintinnabulum puerum interfecit. De iis autem conſultus Honorius III. reſpondet, nec Clericum arcendum ab Ordinibus, nec Sacerdotem removendum à ſacro miniſterio; quia nihil debet ipſis imputari propter caſus fortuitos non prævifos, maximè cùm Sacerdos ille vacaret rei licitæ. In qua reſponſione duo obſerva. Primum, ut homicidium ſit purè caſuale, neceſſe eſt ut prævideri nec potuerit, nec debuerit; ſi enim prævideri potuit, aut debuit homicidium non erit purè caſuale, ſed mixtum; ut ſi quis lapidem per feneſtram projecerit, quo percuſſus, qui per vicum ſatis frequentatum gradiebatur, interiit. Secundum, ut vacet quis rei licitæ, ſi enim ſit illicita, & periculoſa, ac præter intentionem quempiam occidat, v. g. ſi Clericus, dum venaretur

occi-

occidit hominem, cùm feram putaret occidere, homicidium illud non eſt purè caſuale, ſed mixtum quia venatio, quæ fit cum armis, Clericis eſt illicita & periculoſa.

Homicidium mixtum dicitur, quando quis nec mortem aut mutilationem intendit, nec ſecuturam prævidit, ſed vel debitam diligentiam non adhibuit, ne mors contingeret, vel opus periculoſum ſuſcepit temerè, quia ſatis peritus non eſt, aut quia id ipſi eſt prohibitum. Unde mors ſecuta partim eſt caſualis, quia ab agente non eſt intenta; partim voluntaria, nempe in cauſa, liberè enim voluit aut omittere diligentiam debitam, aut ſuſcipere opus, cùm eſſet imperitus, aut ſi peritus, contra Eccleſiæ interdictum ſubire interficiendi periculum.

Q. 3. *Homicidium, ſive voluntarium, ſive caſuale, inducitne irregularitatem?*

R. 2. Certum eſt ex quàm plurimis Canonibus homicidium voluntarium inducere irregularitatem, c. *Clericum*, diſt. 50. ſic habet Nicolaus I. *Clericum, qui paganum occiderit, non oportet ad gradum majorem provehi, qui carere etiam debet acquiſito; homicida enim eſt.* Cap. *ſi quis*, quod eſt Martini Bracharenſis, eadem diſt. *ſi homicidii aut facto, aut præcepto, aut conſilio, aut defenſione poſt Baptiſmum conſcius fuerit ... dejiciatur.* Et cap. *Miror.* ibidem: *Miror*, inquit Joannes VII. *minùs doctam ſcientiam tuam, Sacerdotem putare poſt perpetratum homicidium poſſe in Sacerdotio miniſtrare: imò, quod ineptius eſt, nobis perſuadere velle, ut ipſi tali præſumptioni præberemus aſſenſum. Quis enim tam demens, tamque perverſi ſenſus quid æſtimaret, vel poſt quantamcunque pœnitentiam concedendum, cùm omnino ſit canonicæ diſciplinæ contrarium?*

rium? Quibus verbis declarat ſummus Pontifex nequidem Sedem Apoſtolicam diſpenſare in irregularitate ex homicidio voluntario. Hinc Concilium Tridentinum, ubi permittit Epiſcopis diſpenſare in irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus, excipit eam, quæ oritur ex homicidio voluntario, ſoletque ſummus Pontifex hanc gratiam denegare.

R. 2. Non minùs certum eſt irregularitatem contrahi ex homicidio caſuali mixto. Probatur ex variis Canonibus, tit. *De homicidio voluntario & caſuali.* Cap. *Presbyterum.* Alexander III. irregularem dicit Presbyterum, qui diſciplinæ cauſa puerum ita percuſſit in capite, ut poſt aliquot dies interierit; quia licèt eum graviter vulnerare non intenderet, modum tamen & diligentiam neceſſariam non adhibuit. Idem ſtatuit cap. *Continebatur*, de Diacono, qui cùm luderet, non depoſuit falcem, qua Laicus colludens fortè confoſſus fuerat. Clemens quoque III. c. *Ad audientiam*, irregularem declarat Presbyterum, qui volens corrigere quendam de familia ſua, arripuit cingulum, cui cultellus adhærens, & è vagina egreſſus, percuſſit puerum. Et ratio eſt, quia ejuſmodi homicidia mixta, voluntaria ſunt ſaltem in cauſa, quatenus agens voluntariè non adhibuit diligentiam neceſſariam ad vitandum homicidium.

R. 3. Non contrahitur irregularitas ex homicidio purè caſuali, ni quis vacaverit rei illicitæ & periculoſæ. Probatur tum ex cap. *Exhibita*, & cap. *Joannes* ſuprà laudatis: tum ex cap. *Cùm dilectus*, cap. *Ex litteris*, eodem tit. *De homicidio*, ubi Innocentius III. reſpondet non imputandum homi-

mici-

micidium caſuale Presbytero, qui rei licitæ vacabat, omni diligentia adhibita. Ita enim cenſuit Gregorius IX. cap. *Quidam*, eodem tit. ubi ſic pronuntiat: *Attendentes igitur, quòd Sacerdos ipſe dabat operam licitæ rei, ſtuduit etiam quam debuit diligentiam adhibere; circumſtantibus, quibus periculum imminebat, ita tempeſtivè & alta voce præmonitis, quod & intelligere & fugere potuerunt: inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quòd ob hanc cauſam, vel quia omnes caſus fortuitos, qui prævideri non poſſunt, forſitan non prævidit, non debet quoad officium, vel Beneficium impediri.*

Dixi: *Niſi quis vacaverit rei illicitæ & periculoſæ:* quia ut homicidium non imputetur ei, qui fuit cauſa per accidens, Canones ſemper requirunt duas conditiones. Primam, ut omnem diligentiam adhibuerit: ſecundam, ut vacaverit rei licitæ, attendentes, inquit Gregorius IX. mox laudatus, *quòd Sacerdos ipſe dabat operam licitæ rei: ſtuduit etiam, quam debuit, diligentiam adhibere.* Et Bonifacius VIII. cap. *Is qui*, titulo *De homicidio*, in ſexto, ſic pronunciat: *Is, qui mandat aliquem verberari, licèt expreſſè inhibeat, ne occidatur ullatenus, vel membro aliquo mutiletur, irregularis efficitur, ſi mandatarius fines mandati excedens mutilet, vel occidat, cùm mandando* IN CULPA *fuerit, & hoc evenire poſſe debuerit cogitare.*

Addidi, *& periculoſæ*, quia plures Theologi & Canoniſtæ cenſent eum non eſſe irregularem ob homicidium purè caſuale, ſi res illicita, cui vacabat, nullatenus fuerit periculoſa, & debitam diligentiam adhibuerit; cùm homicidium illud nullo modo ſit voluntarium, nequidem in cauſa, utpotè quæ ex ſe homicidium inferre nequeat. Hanc ſententiam confirmat Avila diſp. 6. ſect. 1.

de homicidio caſuali, ex nonnullis abſurdis, quæ ſequuntur ex oppoſita ſententia. 1. ſupponit duos pulſare campanas omni diligentia adhibita, alterum in loco interdicto, ac propterea illicitè; alterum in loco non interdicto, & ideo licitè; cadant nihilominus campanæ, & aliquos interficiant, quis primum dicet irregularem, ſecundum verò minimè? Illud tamen ſequitur ex oppoſita ſententia. 2. Duo cædant arborem, alter die feſto, alter die profeſto; & aliqui ex arborum caſu opprimantur abſque ulla cædentium negligentia, in oppoſita ſententia primus erit irregularis, quia vacabat rei illicitæ, ſecundus verò minimè, utpote qui incumberet operi licito: atqui ejuſmodi pronuntiatum eſt prorſus abſurdum; cùm opus ſervile non prohibeatur die feſto propter homicidii periculum; ſicut prohibetur Clericis aduſtio vel inciſio, quæ ex ſe mortem vel mutilationem inferre poteſt. Unde cùm Clericus voluntariè adurendo vel incidendo ſe periculo exponat, meritò illi imputatur mors vel mutilatio inde ſecuta, quamlibet peritiam & diligentiam adhibuerit. Attamen Innocentius III. mortem mulieris non imputat Monacho, qui vulnus in ejus gutture aperuerat; quia mors ſecuta non eſt ex illa curatione, licèt periculoſa; ſed ex temeritate ejuſdem mulieris, quæ contra conſilium Monachi vento ſe expoſuerat.

Q. 4. *Quæ debet eſſe negligentia, ut contrahatur irregularitas ex homicidio caſuali?*

R. 1. Satis eſt ad incurrendam irregularitatem ex homicidio caſuali, quod opus fuerit prohibitum & periculoſum; quia eo ipſo quis cenſetur neglexiſſe, quo contra præceptum voluntariè

riè ſe expoſuit periculo occidendi, vel mutilandi. Patet ex præcedenti reſponſione.

R. 2. Si opus fuit licitum, non contrahitur irregularitas, niſi ex negligentia gravi ac mortali; quia cùm irregularitas ex delicto ſit gravis pœna, gravem quoque culpam ſupponit; colligiturque ex cap. *Quæſitum*, tit. 38. de Pœnit. & Remiſſ. ubi Clemens III. reſpondet, Sacerdotes quoſdam ab Altari perpetuò removendos, ſi homicidium caſu acciderit ipſis ſtudioſè negligentibus: ſecus, ſi ex leviori incuria. Meritò tamen monet Avila, poſt Henriquez, diſp. 6. qu. 1. dub. 11. concl. 3. negligentiam, quæ ſecundùm ſe ſpectata eſſet venialis, attentis circumſtantiis cenſeri gravem, ut innuunt textus ſuprà laudati, ubi ſummi Pontifices pronuntiant irregularitatem ex homicidio caſuali, propter negligentiam, quæ, licèt in ſe levis videretur, ratione tamen periculi, in quo verſabatur actio, gravis judicatur.

Ergo irregularis non eſt, 1. qui volvit infirmum, ut commodiùs quieſcat, vel bona fide ei præbet cibum, unde mors caſu acceleratur, quia in hujuſmodi actionibus non deprehenditur culpa, niſi admodùm levis: ſecus, ſi contra prohibitionem Medici cibus fuiſſet ſubminiſtratus.

2. Qui in caſu neceſſitatis ut ſaluti totius corporis conſuleret, membrum gangrena vitiatum amputavit ſecundùm regulas artis; unde tamen, febri ſuperveniente, mors ſecuta eſt; quia in illo opere non deprehenditur culpa, nec arguitur defectus lenitatis; quia ejuſmodi mutilatio non tendit ad vitæ imminutionem, ſed ad conſervationem. Potius graviter quidem peccaret Clericus ſacris Ordinibus initiatus, qui abſque neceſſitate

alienum uſurparet officium; ſed irregularis non fieret, ſi mors non ſequeretur.

Q. 5. *Pueri & ebrii incurruntne irregularitatem ſi occidant aut mutilent.*

R. 1. Pueri ante ſeptennium non incurrunt, ex Clementina tit. *De Hæreticis*, cap. unico, *Si furioſus*, in quo ſic habetur: *Si furioſus aut infans, ſeu dormiens hominem mutilet, vel occidat, nullam ex hoc irregularitatem incurrit.* Infans autem dicitur minor ſeptennio, etiamſi dubitetur, num habeat ſufficientem uſum rationis ad peccandum mortaliter; quia lex generaliter excipit illam ætatem. Major eſt difficultas, ſi dubium ſit circa puerum ſeptennio majorem. Affirmant Oſtienſis ejuſmodi eſſe irregularem; negat verò Avila diſp. 6. ſect. 1. dub. 13.

R. 2. Circa ebrium, Henriquez & Avila citato loco exiſtimant ſic diſtinguendum: vel ante ebrietatem prævidit, aut prævidere debuit occidendi periculum, cui ſe exponebat, utpote qui expertus ſit ſe per ebrietatem furioſum reddi: vel prævidere non potuit. Si primum, procul dubio irregularitatem incurrit, ſi occidat; quia homicidium illud eſt voluntarium, ſaltem in cauſa. Si ſecundum, irregularis non eſt; quia homicidium eſt involuntarium tum in ſe, tum in cauſa; ſed præferenda videtur ſententia Covarruviæ in cap. *Si furioſus*, & aliorum; qui ebrium ebrietate culpabili abſolutè pronuntiat irregularem; ſi occidat: tum quia in laudato cap. *Si furioſus*, non annumeratur inter eos: qui licet percuſſerint, non ſunt irregulares, tum quia in foro exteriori damnaretur ut homicida; tum quia vacans rei illicitæ & periculoſæ, ſecuto homicidio fit irregularis:

regularis : atqui ebrietas eſt res illicita & pericu-ſa : ergo.

Dixi, *ebrietate culpabili*, quia ſi contigerit abſque culpa, utpote quæ prævideri non potuerit, ut in Patriarcha Noe, ebrius percuſſor irregularis non eſt, cùm homicidium, nec in ſe, nec in cauſa fuerit voluntarium.

Supereſt difficultas elucidanda, utrùm qui ob ſui, vel parentis, vel bonorum fortunæ ac famæ ſeu honoris defenſionem occidit, irregularitatem contrahat? Verùm huic difficultati jam fecimus ſatis Tractatu de Juſtitia & Jure c. 9. paragr. 3.

§. XI.

De irregularitate ex iteratione Sacramenti, & ex hæreſi.

Q. 1. *Ex cujus Sacramenti iteratione contrahitur irregularitas?*

R. Ex iteratione Baptiſmi, propter quam rebaptizati & rebaptizantes ſunt irregulares. De rebaptizatis expreſſum eſt cap. *Confirmando*, quod ex Concilio quinto Carthaginenſi refertur diſt. 50. his verbis: *Neque unquam permittendum eſt, ut rebaptizati ad Clericatus gradum promoveantur.* Et c. *Qui bis*, diſt. 4. de Conſecratione: *Qui bis ignoranter baptizati ſunt, non indigent pro eo pœnitere, niſi quòd ſecundùm Canones ordinari non poſſunt, niſi magna aliqua neceſſitas exigat.* De rebaptizantibus habetur Canon. 47. Apoſtolorum, & cap. *Ex litterarum*, tit. *De Apoſtatis*, ubi Alexander III. Acolythum qui rebaptizanti publice miniſtravit, repellit ab Ordinibus.

Q. 2. *Incurriturne irregularitas ex iteratione Confirmationis & Ordinis?*

R. Minime, quia ejuſmodi irregularitas nullibi reperitur expreſſa in Jure.

Q. 3. *Quare irregularitatis pœna imponitur propter iterationem Baptiſmi potiùs quàm aliorum Sacramentorum?*

R. Propter reprimendam Donatiſtarum & aliorum rebaptizantium hæreſim, quæ diu turbavit Eccleſiam, ut retulimus Tractatu de Sacramentis in genere cap. 14. & ad ſopiendam ejuſmodi controverſiam, varia celebrata ſunt Concilia, plures ſanciti ſunt Canones, ac iteratò decretæ pœnæ adverſùs contumaces tum rebaptizantes, tum rebaptizatos. Cùm autem non ita ferveret controverſia circa Sacramenta Confirmationis & Ordinis, ut obſervavimus cit. cap. 14. mirum non eſt, quod antiqui Canones non ita expreſſè definierint pro hujuſmodi Sacramentis, nec ſimilem pœnam decreverint adverſùs ea iterantes.

Dices: Eſt regula juris, ubi eſt eadem ratio, eſt eadem juris diſpoſitio: atqui eadem eſt ratio prohibendi iterationem Confirmationis, & Ordinis, ac Baptiſmi, nempe character, quem tria illa Sacramenta imprimunt: ergo diſpoſitio juris eadem pœna afficit iterantes illa Sacramenta.

Diſtinguo majorem. Ubi eſt eadem ratio, & eædem circumſtantiæ, Concedo, eadem ratio, & diverſæ circumſtantiæ, Nego majorem. Porrò cùm præcipua controverſia verſaretur circa Baptiſmum, nec Hæretici acquieſcerent Eccleſiæ definitioni, operæ pretium fuit ſeverioribus pœnis contumaces reprimere: ſopita autem illa controverſia

troverſia quievit Eccleſia, nec opus habuit animadvertere in eos, qui contumaciter contenderent iterandam Confirmationem aut Ordinationem.

Ex his patet, non eſſe irregulares pueros, qui per ludum rebaptizant; cùm animo hæretico id non faciant, ſed ritum Baptiſmi ſolùm exhibere intendant. Idem ſentiendum de iis, qui ſub conditione ſive expreſſa, ſive tacita Baptiſmum iterant, utpote qui ſupplere duntaxat velint, quod timent non eſſe peractum. Sed dubium illud debet eſſe grave ac prudens; qui enim ſub conditione rebaptizat, quando nulla eſt dubitandi ratio, præterquam quod peccat, plures, ut Soto, Cordubenſis, docent incurrere irregularitatem; quod tamen meritò refellit Avila, quia ſic rebaptizans non intendit iterare Baptiſmum juxta ritum Eccleſiæ collatum.

Q. 4. *Qui ex hæreſi redeunt, manentne irregulares?*

R. Jure communi manent irregulares tam ipſi, quàm eorum fautores, & filii uſque ad ſecundam generationem. Ita habetur cap. *Quicumque*, §. *Hæretici*, tit. *de Hæreticis*, in ſexto. Eadem pœna decernitur adverſùs Apoſtatas, diſt. 50. cap. *Presbyteros*, quod refertur ex Concilio Ancyrano.

Dixi: *Jure communi;* quia in Gallia ut jam monuimus, Hæretici ad Fidem converſi non habentur ut irregulares, multò minùs eorum filii, & abſque diſpenſatione promoventur tum ad Ordines, tum ad Beneficia.

§. XII.

§. XII.

De irregularitate ex delicto, receptione & uſu Ordinis.

Q. 1. *Quinam incurrunt irregularitatem ex delicto in receptione Ordinis?*

R. Incurrunt

1. Qui furtivè ordinantur, hoc eſt, qui fraudulenter examen effugerunt, nec aliàs fuerunt approbati aut admiſſi. Ita decrevit Alexander III. cap. *Veniens*, tit. *De eo qui furtivè. Reſpondemus*, inquit, *quòd ſi non fuit . . . . ſub anathematis interminatione prohibitus, tu ipſe promotione ipſius ad ſacerdotale officium condigna ſatisfactione impoſita, niſi alia impediant, pro arbitrio diſpenſes.* Si ergo diſpenſatione indiget, impedimentum contraxerat. Pergit verò Pontifex: *Si verò interminatio anathematis ſuper hoc facta eſt, moneas eum ut in aliquo Monaſterio ſeu Canonia habitum ſuſcipiat regularem . . . . alioquin nulla ratione concedimus eum ad Sacerdotalem Ordinem promoveri.* Atqui juxta Pontificale Romanum Archi-Diaconus ante ordinationem ex mandato Epiſcopi monet ſub excommunicationis pœna; *ne quis non deſcriptus, examinatus, approbatus, & nominatus ullo pacto audeat ad ſuſcipiendos Ordines accedere.*

2. Qui majori excommunicatione ligati Ordinem ſacrum ſuſcipiunt.

Probatur ex cap. *Cùm illorum*, titul. *De Sententia excommunicationis*, in quo ſic habet Innocentius III. *Nonnulli Eccleſiaſticam ſententiam negligentes, in excommunicatione poſiti Eccleſiaſticos Ordines accipere non formidant . . . . circa quos credimus diſtinguendum, quòd tales vel ſciunt excommunicationis ſe vinculo*

culo irretitos, *vel non recolunt factum*, *pro quo in latæ ſententiæ Canonem inciderunt*; *vel factum quidem ſcientes juris ignari*, *neſciunt exinde ſe teneri. Primò ſi fuerint ſæculares Clerici*, *à ſuſceptis Ordinibus cenſemus in perpetuum deponendos*: *in reliquis caſibus* (ſcilicet ignorantiæ, ſive facti, ſive juris) *tam Archi-Epiſcopi*, *quàm Epiſcopi*, *abſque mandato Sedis Apoſtolicæ ſpeciali diſpenſandi facultatem ſe noverint non habere.* Sed Concilium Tridentinum Epiſcopis diſpenſandi facultatem conceſſit, ut dicetur paragrapho ſequenti.

Dixi 1. *excommunicatione ligati*, non verò ſuſpenſione aut interdicto: tum quia in laudato cap. *Cùm illorum*, de ſolis excommunicatis ſermo eſt; tum quia ſuſpenſio non privat receptione Sacramentorum, ſed ſolùm Ordinis exercitiò.

Major eſt difficultas de interdicto, cùm privet receptione Sacramentorum, quæ non ſunt neceſſaria ad ſalutem, ut Ordinatio; proptereáque Navarrus, Henriquez & Avila affirmant interdictum fieri irregularem receptione Ordinis ſacri: contra verò negant Suarez diſp. 33. ſect. 3. num. 20. Bonacina diſp. 5. de interdicto, puncto 7. num. 14. & alii; tum quia ejuſmodi pœna in nullo jure reperitur: tum quia non quælibet violatio cenſuræ inducit irregularitatem, ſed ea tantùm, quæ fit per exercitium Ordinis; qui enim tempore interdicti pulſat campanas, intereſt divinis officiis, licèt violet interdictum; in omnium tamen ſententia non contrahit irregularitatem.

Quidquid ſit, extra controverſiam eſt, eum, qui ſuſpenſus aut interdictus recipit Ordinem ſacrum, irregularem fore, ſi exerceat officium Ordinis ſic ſuſcepti; quia Ordinatio cenſuram, quæ præceſ-

præceſſerat, non delet. Unde concludit Avila, Presbyterum recens inauguratum fieri irregularem concelebrando cum Epiſcopo, Subdiaconum ſolemniter legendo Epiſtolam, Diaconum ſimiliter legendo Evangelium, ſi cenſura irretiti Ordinem receperint.

Dixi 2. *majori excommunicatione;* quia minori excommunicatione ligatus, licèt celebrando graviter peccet, nullius tamen notam irregularitatis incurrit, ut expreſſè habetur cap. *Si celebrat*, tit. *De Clerico excommunicato.* Ex quo textu Theologi & Canoniſtæ communiter colligunt eum multò minùs ejuſmodi notam incurrere, ſi Ordinem ſacrum recipiat.

Dixi 3. *Ordinem ſacrum;* quia non ita certum eſt, an excommunicatus majori excommunicatione fiat irregularis receptione minorum Ordinum; negant enim Soto diſt. 25. quæſt. 1. art. 3. Navarrus conſil. 28. de ſententia excommunicationis; Avila 7. parte diſp. 9. ſect. 2. dub. 6. quia ejuſmodi pœna non eſt in jure expreſſa. Affirmant verò Sylveſter verbo *irregularitas*, Henriquez, & alii.

Q. 2. *Quando incurritur irregularitas ex illicito uſu Ordinis?*

R. Duobus in caſibus.

Primus, quando Clericus temerè uſurpat, ac ſolemniter exercet officium proprium Ordinis ſacri, quem non habet. Probatur ex cap. *Si quis*, tit. *Clerico non ordinato miniſtrante. Si quis baptizaverit*, inquit Hormiſdas, *aut aliquod divinum officium exercuerit non ordinatus, propter temeritatem abjiciatur de Eccleſia, & nunquam ordinetur.* Eandem pœnam decernit Urbanus III. cap. *Ex litteris*, eodem tit. adver-

adverſus Diaconum, qui Miſſarum celebrationem uſurpare præſumpſerat.

Dixi 1. *Clericus*, quia nonnulli cenſent Laicum ſic miniſtrantem non fieri irregularem; ſed oppoſita ſententia eſt communior, & conformior laudato cap *Si quis*, ubi ſummus Pontifex abſolutè loquitur de quolibet uſurpante officium Ordinis, quem non habet.

Dixi 2. *temerè*: ſi quis enim ex inadvertentia, ſive ex ignorantia probabili, vel in caſu neceſſitatis, putà ad vitandum ſcandalum officium Ordinis peragat, non fit irregularis, quia cùm hæc irregularitas ſit ex delicto, & pœna gravis, non contrahitur, niſi per grave peccatum. Hinc Diaconus, qui ex mandato Epiſcopi vel Presbyteri ſolemniter baptizans ſal benedicit, nec advertit ejuſmodi benedictionem eſſe officium proprium Sacerdotalis Ordinis, irregularitatem non contrahit. Idem dicendum de ſimplici Clerico, qui juſſu Sacerdotis inter Miſſarum ſolemnia Epiſtolam cantat cum manipulo, quod aſſumpſit ex inadvertentia, vel cum ignorantia ornamentum illud eſſe Subdiaconi proprium.

Dixi, 3. *Ordinis*; quia per actus juriſdictionis non incurritur irregularitas, etiamſi qui illos exercet, ſit ſuſpenſus ab officio.

Dixi 4. *Ordinis ſacri*; quia cùm officia minorum Ordinum nunc promiſcuè exerceantur à Laicis propter eorum exercitium ſuſpenſus aut excommunicatus irregularitatem non contrahit; niſi in Eccleſiis, ubi juxta Decretum Concilii Tridentini reſtituta ſunt officia minorum Ordinum; nec exerceri ſolent; niſi ab iis, qui ad hujuſmodi

di Ordines promoti ſunt, ut obſervavimus, ubi de ſuſpenſione.

Ergo Clericus excommunicatus aut ſuſpenſus ſine periculo irregularitatis poteſt cum aliis pſallere in Choro; quia ejuſmodi officium non eſt Ordinis ſacri. Secus ſentiendum eſſet, ſi ſolemniter præeſſet Choro, Collectam decantaret præmiſſo, *Dominus vobiſcum;* quia ejuſmodi officium eſt proprium Ordinis ſacri. Quod ſi verſiculum illum prætermitteret, Collectamque recitaret, ut ſolent Moniales, Officium Ordinis ſacri non exerceret, nec proinde irregularis fieret.

Sed quid ſi ligatus cenſura concionetur?

Irregularem illum pronuntiat Navarrus Enchir. cap. 27. num. 163. quia Verbi divini miniſterium eſt proprium Presbyteri & Diaconi. Sed præferenda videtur oppoſita ſententia Sylveſtri, Henriquez, & Avilæ; quia licèt concionandi munus ſolis Presbyteris aut Diaconis committatur, ex eo tamen non colligitur eſſe proprium Ordinis ſacri; alioquin Subdiaconus, aut ſimplex Clericus, qui ſine Epiſcopi facultate concionatus eſt, eſſet irregularis; quod tamen eſt contra communem hominum opinionem.

Dixi 5. *ſolemniter;* quia ſi Diaconus, aut Presbyter ſuſpenſus ſine ſolemnitate baptizet, etiam extra caſum neceſſitatis, quamvis graviter peccat; irregularitatem tamen non incurrit; quia actum Ordinis non exercet, cùm Laici ita baptizare poſſint, & nonnunquam baptizent.

Q. 3. *Diaconus ſolemniter baptizans, aut Euchariſtiam diſpenſans, incurritne irregularitatem?*

R. Si juſſus ab Epiſcopo vel Presbytero ejuſmodi

modi miniſteria peragat non incurrit: ſecus, ſi propria auctoritate. Duæ ſunt reſponſionis partes.

Prima pars probatur ex dictis de Miniſtro Baptiſmi & Euchariſtiæ, ubi oſtendimus Diaconum vi ſuæ ordinationis eſſe Miniſtrum extraordinarium conferendi Baptiſmi, & diſpenſandæ Euchariſtiæ; patetque tum ex uſu priorum ſæculorum, quibus Diaconi ſolebant Baptiſmum ſolemniter conferre, & Euchariſtiam diſpenſare: tum ex ipſo ordinationis ritu, in quo Pontifex inaugurandum Diaconum ſic alloquitur: *Diaconum oportet miniſtrare ad Altare, baptizare & prædicare.*

Secunda pars probatur; quia ex ſancto Epiphanio hæreſi 79. neque Diaconis in Eccleſia concreditum eſt, ut aliquod myſterium celebrent, ſed ſolùm ut adminiſtrent, dum celebratur. Diaconus igitur à Chriſto inſtitutus eſt tanquam miniſter Epiſcopi ac Presbyteri, qui ipſis inſerviat, nihil propria auctoritate præſumat; ſed omnia ex eorum conſilio & mandato peragat veluti eorum organum & inſtrumentum, quo primis ſæculis frequentiùs utebantur ad Catechumenos Baptiſmo initiandos, & Fideles ſacra communione reficiendos, cùm ipſi per ſeipſos iſta præſtare non poſſent propter magnum Catechumenorum numerum, qui ex ſacro fonte erant regenerandi: & Fidelium, qui in ſingulis ſynaxibus Euchariſtiam ſub utraque ſpecie recipere ſolebant.

Duo tamen hìc ſunt obſervanda.

Primum, Parochus ſeu Presbyter, ſpectata præſenti Eccleſiæ diſciplina, quæ à pluribus ſæculis viget, peccaret, ſi abſque neceſſitate ejuſmodi officia Diacono committeret, nec Diaco-

nus obtemperare deberet, ſi evidens illi foret Presbyterum ſine cauſa hanc Provinciam ſibi demandare; alioquin communicaret ejus peccato; mandatum tamen Presbyteri eum ab irregularitate excuſare videretur.

Secundum, Diaconus ab Epiſcopo deputatus ad baptizandum ſolemniter, aut Euchariſtiam diſpenſandam, prætermittere debet quæ in ritu illorum Sacramentorum ſunt propria Ordinis Sacerdotalis, ut benedictio ſalis in ritu Baptiſmi, & benedictio, quæ in diſpenſatione Euchariſtiæ bis aut ter fundi ſolet ſuper communicantes, 1. cùm facta publica confeſſione, Miniſter ad eos converſus dicit, *indulgentiam & abſolutionem*, &c. 2. cùm expleto ritu ait, *benedictio Dei omnipotentis*, &c. 3. cùm viaticum defertur ad infirmum, Miniſter cum ſacra pyxide benedicere ſolet tum infirmum, tum aſtantes. Omnis autem ſolemnis benedictio ad ſolum pertinet Sacerdotem. Dico, *ſolemnis*; nam communis benedictio menſæ profanæ à quolibet fieri poteſt, etiam à Laico ac Clerico excommunicato, abſque periculo irregularitatis.

Nec dicas, Diaconum ſolemniter benedicere Cereum Paſchalem; non enim ipſe benedicit, ſed ſupponit benedictum à Sacerdote in ipſa benedictione granorum thuris, canticumque lætitiæ ſolummodò decantat in gratiarum actionem, ut expendenti ipſum canticum patebit.

Q. 4. *Diaconus in caſu neceſſitatis, abſente Presbytero, poſſetne ſolemniter baptizare, viaticum ad infirmum deferre?*

R. Poſſet. Probatur ex cap. *Diaconos*, diſt. 93. ubi ſic loquitur Gelaſius ſummus Pontifex: *Abſque Epiſcopo aut Presbytero baptizare non audeant* (Diaconi),

coni), *niſi prædictis fortaſſis Ordinibus longiùs conſtitutis neceſſitas extrema compellat.* Et infrà: *Sacri corporis prærogationem ſub conſpectu Pontificis ſeu Presbyteri, niſi his abſentibus, jus non habeant exercendi.* In quem locum ſic habet Gloſſa: *Ubi neceſſitas exigit, & Presbyter eſt abſens, poteſt Diaconus etiam jure ſuo baptizare, & Corpus Chriſti erogare infirmis, ſic conſecratum eſt. Sed in Eccleſia in præſentia Presbyteri non poteſt, etiamſi neceſſitas exigat, niſi juſſus à Presbytero, putà cùm multi ſunt qui indigent Baptiſmo, & Presbyter non poteſt omnibus ſufficere: ſimiliter ſi multi ſunt, qui volunt accipere corpus Chriſti, nec Presbyter ſufficit omnibus.* Idipſum fusè probat Suarez in tertiam partem diſp. 23. ſect. 2. de Miniſtro Baptiſmi, & diſp. 72. ſect. 1. de Miniſtro Euchariſtiæ. Unde mirum nobis videtur, quòd plures Theologi Morales ſcripſerint Diaconum in illo caſu teneri baptizare abſquè ſolemnitate; alioquin eum irregularem pronuntiant.

Q. 5. *Qui celebrat in Eccleſia interdicta, aut polluta, vel in loco profano ſine licentia Epiſcopi, incurritne irregularitatem?*

R. 1. Incurrit, ſi in Eccleſia interdicta; quia violat cenſuram per actum Ordinis ſacri.

R. 2. Licèt graviter peccet celebrans in Eccleſia polluta, vel in loco profano, abſque licentia Epiſcopi, irregularitatem tamen non incurrit; quia ejuſmodi pœna in nullo jure exprimitur. Imò cap. *Is qui*, tit. *de ſententia excommunicationis* in ſexto, ſic habet Bonifacius VIII. *Is, qui in Eccleſia ſanguinis aut ſeminis effuſione polluta, vel qui præſentibus majori excommunicatione nodatis, ſcienter celebrare præſumit; licèt in hoc temerariè agat, irregularitatis tamen (cùm id non ſit expreſſum in jure) laqueum*

non incurrit. Advertes tamen, quòd in Clementina, cap. *Gravis*, tit. *de ſententia excommunicationis*, decernitur excommunicatio contra dominos temporales, qui tempore interdicti compellunt pulſari campanas, januas Eccleſiæ aperiri, & in iis Divina Officia celebrari.

Q. 6. *Irregularis exercens aliquod officium Ordinis ſacri proprium, incurritne novam irregularitatem?*

R. Non incurrit, cùm ejuſmodi pœna in nullo jure ſit expreſſa. Ita Navarru. Enchir. cap. 27. num. 194. ubi monet, quando in Curia Romana diſpenſatur cum iis, qui celebrarunt in irregularitate, diſpenſari ſolùm in ea irregularitate, quam ante celebrationem contraxerant. Ergo neceſſe non eſt, ut irregularis exponat quoties celebraverit. Qui tamen obſtrictus eſt pluribus irregularitatibus ex diverſis delictis, putà ex homicidio, & ex Ordine furtivè ſuſcepto, debet exprimere illas ſpecies irregularitatis: ita Suarez diſput. 41. ſect. 3. numer. 3. Bonacina diſput. 7. quæſt. 5. puncto ultimo, & alii.

§. XIII.

De Diſpenſatione in Irregularitate.

Q. 1. *Quis diſpenſare poteſt in irregularitatibus?* Certum eſt ſummum Pontificem poſſe diſpenſare in omnibus irregularitatibus propriè dictis; hoc eſt, quas Jus Canonicum induxit; nam impedimenta naturalia, ut cæcitas mentis ac corporis, quæ irregularitates impropriè dicuntur, non ſunt diſpenſationis materia; cùm humana poteſtate tolli nequeant.

Diſſi·

Difficultas ſolùm eſt, an & in quibus irregularitatibus Juris Canonici Epiſcopus habeat diſpenſandi facultatem, quæ ut ſolvatur, meminiſſe imprimis oportet, alias eſſe irregularitates ex defectu, alias ex delicto. His prænotatis, ad propoſitam quæſtionem

R. 1. Epiſcopus diſpenſare non poteſt in irregularitatibus ex defectu, excepto defectu natalium & Sacramenti, in quo Epiſcopus poteſt, ex dictis, diſpenſare ad Tonſuram, minores Ordines, & Beneficia ſimplicia.

Probatur reſponſio; quia omnis irregularitas eſt ex Jure communi, ut ſæpiùs diximus: atqui Epiſcopus diſpenſare non poteſt in Jure communi, niſi in caſibus ſpecialiter ipſi conceſſis: porrò nullibi apparet conceſſa Epiſcopo diſpenſandi facultas in irregularitatibus ex defectu, niſi circa illegitimos & bigamos: ergo Epiſcopus diſpenſare non poteſt in irregularitatibus ex defectu. Ita omnes Theologi & Canoniſtæ; ſuadetque univerſalis Eccleſiæ praxis.

R. 2. Epiſcopus jure novo diſpenſare poteſt in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto, nec ad forum contentioſum deducto, ſola excepta irregularitate ex homicidio voluntario, quantumvis occulto. Ita Concilium Tridentinum Seſſ. 24. cap. 6. de Reformatione, cujus decretum operæ pretium eſt integrum referre, cùm circa illud multa ſint obſervanda. Sic igitur ſtatuit Concilium: *Liceat Epiſcopis in irregularitatibus omnibus & ſuſpenſionibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentioſum, diſpenſare; & in quibuſcumque caſibus occultis, etiam Sedi Apoſtolicæ re-*

ſervatis delinquentes quoſcumque ſibi ſubditos in Diœceſi ſua per ſeipſos, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputandum, in foro conſcientiæ gratis abſolvere; impoſita pœnitentia ſalutari. Hactenus Concilium, cujus ſingula verba ſunt ponderanda.

1. Concilium permittit Epiſcopis diſpenſare in irregularitatibus ex delicto, nullatenus verò in iis, quæ ſunt ex defectu.

2. Facultas illa ſpectat ſolos Epiſcopos, non verò alios Prælatos Juriſdictionem Epiſcopalem habentes. Imò Suarez diſp. 41. ſect. 2. negat facultatem illam extendendam eſſe ad Capitulum Sede vacante; ſed Henriquez, Emanuel, & alii veriùs affirmant; quia Capitulo competunt jura Sedis Epiſcopalis, cùm ad regimen Diœceſis ſint neceſſaria. Ita Avila parte 7. diſput. 10. dub. 6.

3. Concilium reſtringit facultatem ad crimina occulta, quæ non ſunt deducta ad forum contentioſum. Nomine autem occultorum criminum plures Ultramontani intelligunt crimina, quæ probari nequeunt. Unde in eorum ſententia Epiſcopus diſpenſare non poteſt in crimine coram duobus teſtibus patrato, cùm probari poſſit. Sed in Gallia, niſi crimen ſit notorium notorietate juris cenſetur occultum.

Nec dicas, diſpenſationem eſſe odioſam, ac proinde non ampliandam, ſed reſtringendam; non agitur de facultate diſpenſandi, quæ eſt favorabilis, ac proinde amplianda. Epiſcopus quippe reſtituitur hìc juri ſuo, quod per reſervationem poſterioribus ſæculis inductam fuerat reſtrictum.

Quòd ſi crimen ad forum contentioſum deductum non probetur, & reus abſolutus fuerit, Epiſco-

Epiſcopus irregularitatem ſolvere poteſt, inquiunt Avila citato loco, Henriquez, Emmanuel, Sanchez, & alii.

Monendum quoque eſt, crimen poſſe eſſe publicum, & irregularitatem occultam: Clericus v. gr. in foro externo declaratus eſt ſuſpenſus, quoniam convictus eſt in popina comediſſe, quod ipſi prohibitum erat ſub pœna ſuſpenſionis ipſo facto; ſed latet, quòd ſuſpenſione ligatus celebraverit, & inde irregularitatem contraxerit, quæ in hoc caſu tolli poteſt ab Epiſcopo.

4. Concilium excipit duntaxat homicidium voluntarium: ergo Epiſcopus tollere poteſt irregularitatem ex mutilatione, & ex homicidio caſuali & involuntario; exceptio enim firmat regulam. Quid autem ſit homicidium voluntarium, quid caſuale, expoſuimus ſuprà, paragrapho de irregularitate ex homicidio.

Dices: homicidium & mutilatio in jure æquiparantur, ergo irregularitas ſive ex mutilatione voluntaria, ſive ex homicidio voluntario, reſervatur ſummo Pontifici.

Diſtinguo antecedens: æquiparantur quoad pœnam, v. g. qui Clericum injuſtè occidunt aut mutilant, excommunicationem & irregularitatem pariter incurrunt, Concedo: quoad abſolutionem ſeu diſpenſationem, Nego, nam Confeſſarius habens facultatem abſolvendi à caſibus reſervatis, homicidam, v. gr. abſolvit à peccatis & cenſuris, non verò ab irregularitate.

5. Concilium limitat facultatem Epiſcopo conceſſam ad ejus ſubditos, & in ejus Diœceſi: ex quibus verbis Suarez, Avila, & Bonacina duo colligunt. Primum, Epiſcopum extra Diœce-

ſim diverſantem poſſe quidem ibi abſolvere in foro conſcientiæ ſubditum à peccatis etiam ſibi reſervatis, non verò ab iis, quæ ſunt reſervata ſummo Pontifici, nec proinde ejus irregularitatem tollere. Secundum, Clericum irregularitate ligatum, in aliena Diœceſi negotiorum cauſa ad tempus commorantem, non poſſe ibi ab irregularitate ſolvi, niſi accedat conſenſus proprii Epiſcopi. Sed Decretum alio ſenſu poteſt accipi, nempe Epiſcopum poſſe diſpenſare non ſolùm cum ſuis ſubditis, ſed etiam cum omnibus, qui in ejus Diœceſi degunt, v.g. cum regularibus exemptis, qui, licèt non ſint ipſi ſubditi, ſi tamen ad ipſum recurrant, eos ab irregularitate ſolvere poteſt: privilegium enim *quod in gratiam alicujus conceditur, non eſt in ejus diſpendium retorquendum*, juxta regulam Juris in ſexto. Avila 2. parte c. 7. diſp. 1. dub. 5. ſcribit, Religioſum inferiorem indigere licentia ſui Prælati exempti, ut poſſit abſolvi ab Epiſcopo, ac pro ſua ſententia Henriquez appellat; ſed ejuſmodi licentia non videtur abſolutè neceſſaria, cùm ille Religioſus per recurſum ad Epiſcopum damnum non inferat privilegio Ordinis, ſicut Clericus damnum infert privilegio Clericali, cùm, ſpreto ſuo Prælato, ad Judicem ſæcularem recurrit.

6. Epiſcopus vi hujus Decreti non ſolùm per ſeipſum, ſed & per alium ſpecialiter deputatum poteſt ſolvere ab irregularitate, & à caſibus ſummo Pontifici reſervatis. Dico, *ſpecialiter deputatum;* quia niſi ejuſmodi facultas ſpecialiter exprimatur in mandato Vicarii Generalis, iſte non habet facultatem Epiſcopo hìc conceſſam.

Q. 2.

Q. 2. *Requiriturne cauſa ad diſpenſandum in irregularitate?*

R. Omnino requiritur; quia per diſpenſationem plaga quædam infertur Eccleſiaſticæ Diſciplinæ, ut loquitur ſanctus Auguſtinus. Quare ſicut non inciditur membrum corporis niſi ex neceſſitate, & propter commune bonum totius: ita relaxari non debent Canones Spiritu Dei conſtituti, tamquam repagula contra irregulares, & totius mundi reverentia conſecrati, niſi exigat Eccleſiæ neceſſitas, vel major utilitas. *Quæ ad perpetuam utilitatem generaliter inſtituta ſunt*, inquit ſanctus Leo Epiſtola 53. *nulla commutatione varientur, nec ad privatum trahantur commodum, quæ ad bonum commune ſunt præfixa.* Et ſanctus Thomas 1. 2. quæſt. 97. art. 4. docet non diſpenſandum in præcepto, niſi *vel per hoc impediretur aliquid melius, vel etiam induceretur aliquod malum.* Unde de Prælato diſpenſante ſic concludit: *Si abſque hac ratione pro ſola voluntate licentiam tribuat, non erit fidelis in diſpenſatione, aut erit imprudens: infidelis quidem, ſi non habet intentionem ad bonum commune: imprudens autem, ſi rationem diſpenſandi ignoret.* Verùm proh dolor! fruſtrà nunc irregularibus objiciuntur ſacri Canones; vix unum reperias, qui ſacra illa repagula quà arte, qua precibus & prenſationibus convellere non nitatur. Ligati excommunicatione aut ſuſpenſione orent ut ſolvantur, pulſent ut communioni reſtituantur; hæc vis Deo grata eſt, ægrè fert Eccleſia, ſi quando aliqui in ejuſmodi vinculis obdormiant, injecta enim ſunt ad tempus, & in ſalutare remedium, at in perpetuum abjiciuntur irregulares ut inepti & indecori, ſi ex defectu; ut indigni verò, ſi ex delicto;

niſi fortè ornamenta virtutum defectum, qui in eis eſt, tegant; probabilis vita deleat, quod in eis fuit vitium, & Eccleſiæ neceſſitas, aut evidens utilitas exigat ut ordinentur.

Q. 3. *Baptiſmus deletne omnem irregularitatem?*

R. Cùm ex dictis nulla ſit irregularitas propriè dicta ante Baptiſmum, utpote quæ ſit impedimentum Canonicum, cui non ſubjacent infideles, Baptiſmus propriè nullam delet irregularitatem. Verum tamen eſt, quòd licèt infidelis homicida poſt Baptiſmum non ſit irregularis; bigamus poſt Baptiſmum manet irregularis propter rationem allatam ubi de bigamia.

Q. 4. *Irregularitas tolliturne per profeſſionem Religionis?*

Soto diſt. 25. qu. 1. art. 3. ſcribit, ex conſuetudine omnem irregularitatem, excepta ea, quæ eſt ex homicidio voluntario & bigamia, tolli per ſolemnem profeſſionem. Sed verior eſt ſententia, juxta quam,

R. Non tollitur alia irregularitas, præter eam, quæ oritur ex defectu natalium; quia hæc ſola in jure expreſſè habetur. Vide quæ dicta ſunt paragrapho *De illegitimis.* Regulares tamen Ordines poſſunt habere privilegia ſpecialia, quibus concedatur Prælatis Regularibus facultas diſpenſandi in pluribus irregularitatibus.

Tra-

Tractatus
DE
SACRAMENTO MATRIMONII.

Notitia hujuſce Tractatus apprimè eſt neceſſaria, præſertim Eccleſiæ Paſtoribus, tum quia in praxi multa eaque difficilia circa cauſas Matrimoniales elucidanda occurrunt, ubi ſi quid peccatum ſit, aut omnino, aut ſaltem ſine gravi ſcandalo reparari nequit: tum quia frequenter de matrimonio verba eſſe facienda diſcimus ex Apoſtolorum exemplo, qui in ſuis Epiſtolis matrimonii Chriſtianorum dignitatem, ſanctitatem, & officia accuratè & quàm ſæpiſſimè exponunt. *Divino enim Spiritu afflati optimè intelligebant*, inquit Catechiſmus Romanus parte 2. de Matrimonio,

monio, *quanta & quàm multa commoda ad Chriſtianam ſocietatem pervenire poſſint, ſi fideles matrimonii ſanctitatem cognitam haberent, & inviolatam ſervarent: contra verò ea ignorata vel neglecta plurimas maximaſque calamitates & detrimenta in Eccleſiam importari. Primùm itaque Matrimonii natura & vis explicanda eſt; nam cùm vitia ſæpè honeſti ſimilitudinem gerant, cavere oportet, ne fideles falſa matrimonii ſpecie decepti, turpitudine & nefariis libidinibus animam commaculent.*

Obſcurum autem & implicatum eſſe præſens argumentum fatetur ipſe S. Auguſtinus Lib. 1. de conjugiis adulterinis cap. 25. *Quæſtionem*, inquit, *de conjugiis obſcuriſſimam & implicatiſſimam eſſe non neſcio. Nec audeo profiteri omnes ſinus ejus vel in hoc opere, vel in alio me adhuc explicaſſe, vel jam poſſe, ſi urgear, explicare.* Sed in tanta caligine nobis facem præferent plura Eccleſiæ Decreta, quæ ab ætate ſancti Doctoris ſunt edita, quibus innixi præſens argumentum hoc ordine tractabimus.

Dicemus 1. de matrimonio generatim ſpectato.

2. De ejus proprietatibus.

3. Speciatim de matrimonio Chriſtianorum, apud quos Sacramenti dignitatem obtinet.

4. De hujus Sacramenti Miniſtro.

5. De ejus effectibus.

6. De conjugum peccatis adverſùs ſanctitatem matrimonii.

7. De ſponſalibus ſeu de præparatione ad Sacramentum matrimonii.

8. De ſolemnitatibus ad celebrandum matrimonium requiſitis, quarum omiſſio conſtituit impedimenta vel ſimplicia, vel dirimentia: ſimplicia quidem, ſi ſolemnitates ſint accidentales; dirimentia verò, ſi ſint eſſentiales.

CA-

CAPUT PRIMUM.

De Matrimonio generatim ſpectato.

Q. 1. *Quot nominibus nuncupari ſolet matrimonium?*

R. Dicitur 1. *Matrimonium*, à matre; quia ad matrem pertinet prolem (ad quam tendit matrimonium) alere & educare: ad patrem verò, à quo deducitur patrimonium, rem familiarem adminiſtrare & amplificare quantùm ſatis ſit, ut filii decenter collocentur.

Dicitur 2. *nuptiæ* à nubendo ſeu velando, eò quòd ſponſæ apud veteres, dum viris tradebantur, capita nubere ſeu velare ſolerent in ſignum pudoris & modeſtiæ, ad quod referendum videtur velamen, quo juxta hodiernum Eccleſiæ morem teguntur conjuges, cùm benedictionem Sacerdotalem accipiunt.

Dicitur 3. *connubium*, ab eodem verbo, *nubo*, ſeu *velo*; quo innuitur debere ſemper conjuges modeſtia & pudore, quaſi obducto quodam velo obvelare, quæ Chriſtianam modeſtiam offendere poſſunt.

Dicitur 4. *conjugium*, à communi jugo, cui conjuges ſe ſubjiciunt.

Q. 2. *Quotuplici modo matrimonium conſiderari poteſt?*

R. Triplici, 1. ut contractus naturalis, 2. ut contractus civilis, 3. ut Sacramentum novæ Legis.

Matrimonium, ut contractus naturalis, eſt in officium naturæ, ad propagationem & conſervationem generis humani neceſſarium. Ut con-

contractus civilis, naturalem componit perficitque politicis regulis ac legibus, quibus ſapienter conſulitur Reipublicæ paci, ac felicitati. Si enim Reipublicæ intereſt, ut prædia & cæteræ res immobiles ad alios non transferantur nudo contrahentium conſenſu; ſed certæ præſcribantur leges ac ſolemnitates, ſine quibus irriti declarantur ejuſmodi contractus: à fortiori Reſpublica invigilare debuit, ne vir & mulier inordinatè ſibi mutuò traderent ſua corpora, copularenturque pecudum more; cùm matrimonii contractus ſit præcipuum ſocietatis humanæ fundamentum, maximéque ex eo pendeat illius ordo, ac tranquillitas.

Matrimonium, ut Sacramentum novæ Legis, conjuges gratia exornat, ardorem concupiſcentiæ temperat, Eccleſiam ditat pia, ac fideli prolis educatione, *matrimonium quippe*, ait Concilium Moguntinum anno 1549. cap. 36. *ab initio ad officium naturæ inſtitutum, tandem ex Dei benignitate infirmis hominibus ad remedium ceſſit, ut jam hæc maris & fœminæ commixtio, quæ alioquin propter turpem concupiſcentiæ motum peccato non careret, propter gratiam Sacramenti conjugibus ad peccatum non imputetur; ſed ſit honorabile connubium, ac thorus immaculatus.*

Rurſus matrimonium conſiderari poteſt vel in fieri, vel in facto eſſe.

Matrimonium in fieri eſt actio, ſeu actualis contrahentium legitimus conſenſus ſignis exteriùs expreſſus, quo ſibi mutuò ſua tradunt corpora.

Matrimonium in facto eſſe, eſt vinculum, ſeu nexus, quo ſibi invicem aſtringuntur conjuges.

Ergo

Ergo matrimonium in fieri habet eſſe fluens ac tranſiens, eſtque cauſa matrimonii in facto eſſe, ut colligitur ex Decreto Eugenii IV. pro Armenis: matrimonium verò in facto eſſe eſt quid permanens; vinculum enim conjugale durat uſque ad mortem alterutrius conjugis.

3. Matrimonium in facto eſſe ſpectari poteſt dupliciter, vel ut ratum duntaxat, vel ut conſummatum. Ratum eſt ipſemet actualis conſenſus legitimus verbis, aut aliis ſignis externis expreſſus, nondum ſecuta carnali copula conſummatum, eſt idem conſenſus ſecuta carnali copula.

Q. 3. *In quo conſiſtit eſſentia matrimonii ſpectati, ut eſt contractus naturalis, aut civilis?*

Certum eſt eſſentiam matrimonii in fieri conſiſtere in mutuo contrahentium conſenſu legitimo & exteriùs expreſſo; contractus enim generatim ſpectatus eſſentialiter eſt duorum, vel plurium conſenſus vim habens obligandi. Sic intelligitur perfectus contractus venditionis & emptionis, quando vendens conſentit vendere rem ſuam certo pretio, & emens eandem rem acceptat ſub propoſita conditione: an & quomodo conſenſus ille poſſit eſſe conditionatus, expoſuimus tomo 4. parte 3. de Contractibus. Difficultas ſpectat ſolummodò matrimonium in facto eſſe.

Julianus Pelagianus eſſentiam matrimonii in facto eſſe repoſuit in uſu ſeu carnali conjunctione, ut conſtat ex S. Auguſtino Lib. 5. contra eundem Julianum cap. 16. ubi hæreticum alloquitur hiſce verbis, *nihil aliud dicis eſſe nuptias, quàm corporum commixtionem.* Idipſum cenſuit Wicleffus,

ſus, ex Thoma Valdenſi tomo 2. de Sacramentis cap. 130. Ad hanc ſententiam inclinaſſe videtur Gratianus 27. qu. 2. cap. *quos autem*, & cap. *inſtitutum*; ubi docet verum non eſſe matrimonium ante conſummationem. Nonnulli ex Theologis, ut Medina Lib. 5. de continentia ſacrorum hominum c. 61. exiſtimant non eſſe perfectum ac verum matrimonium ſine copula; ac conſequenter Joſephum inter & Beatam Virginem non extitiſſe veri nominis matrimonium. Sed iis omiſſis ad propoſitam quæſtionem,

R. Eſſentia matrimonii in facto eſſe non conſiſtit in uſu & commixtione corporum; ſed in conjunctione animorum ſeu nexu perpetuo, qui ex conſenſu virum inter & mulierem reſultat.

Probatur 1. ex Scriptura, in quo B. Maria appellatur Joſeph conjux, quamvis virgo ſemper manſerit, *Joſeph fili David*, inquit Angelus Matth. 1. v. 20. *noli timere accipere Mariam conjugem tuam.* Quod expendens S. Auguſtinus Lib. 1. de Nupt. & Concup. c. 11. ſic ſcribit, *neque enim fallaciter ab Angelo dictum eſt ad Joſeph*, noli timere accipere Mariam conjugem tuam. *Conjux vocatur ex prima fide deſponſationis, quam concubitu nec cognoverat, nec fuerat cogniturus, nec perierat, nec mendax manſerat conjugis appellatio, ubi nec fuerat, nec futura erat carnis ulla commixtio.*

Probatur 2. ex SS. Patribus, & veteribus Theologis.

S. Chryſoſtomus Hom. 32. in Matth. *Matrimonium*, inquit, *non facit coitus, ſed voluntas.*

S. Ambroſius Lib. de Inſtitutione Virginis c. 6. refellens eorum opinionem, qui nullum idcircò putant

putant interceſſiſſe matrimonium inter B. Virginem & Joſephum, quòd commixti inter ſe carnaliter non fuerint, ſic habet: *Cùm initiatur conjugium, tunc conjugii nomen aſciſcitur; non enim defloratio virginitatis, facit conjugium, ſed pactio conjugalis. Denique cùm jungitur puella, conjugium eſt; non cùm virili admixtione cognoſcitur.*

Sanctus Auguſtinus citato cap. 11. Lib. 1. de nupt. & concup. *quibus verò*, inquit, *placuerit ex conſenſu ab uſu carnalis concupiſcentiæ in perpetuum continere, abſit ut inter illos vinculum conjugale rumpatur, imò firmius erit, quo magis ea pacta ſecum inierint, quæ chariùs concordiúſque ſervanda ſunt, non voluptuariis corporum nexibus, ſed voluntariis affectibus animorum.*

Magiſter Sententiarum Lib. 4. diſtinctione 27. *Dicamus ergo*, inquit, *quòd conſenſus cohabitationis vel carnalis copulæ non facit conjugium; ſed conſenſus conjugalis ſocietatis.* Et diſt. 30. *conſenſit ergo Maria in maritalem ſocietatem, ſed non in carnalem copulam, niſi de eodem ſpecialiter Deus præciperet; quin, ut ait Beda in caput* 1. *Lucæ, ſi contra ſuum propoſitum poſt conſentit in carnalem copulam, videtur facta voti rea, mente, etſi non opere violata.* Cenſet ergo Theologorum Scholaſticorum princeps B. Mariam Virginitatis votum abſolutè emiſiſſe ex parte ſua, modò Deus illud acceptaret. Unde ſic pergit, *committens ergo virginitatem ſuam divinæ diſpoſitioni, conſenſit in carnalem copulam, non illam appetendo, ſed divinæ inſpirationi in utroque obediendo; poſteà verò ſimul cum viro labiis expreſſit, & uterque in virginitate parmanſit.*

Ergo Calvinus imponit Catholicis & ſpeciatim Magiſtro Sententiarum, dum ait Lib. 4. inſtit. cap. 19. paragr. 14. eos docere coitum par-

tem eſſe Sacramenti, & per actum immundum ac turpem, gratiam produci.

S. Thomas in ſupplemento quæſt. 44. art. 1. ad 2. docet conjunctionem maritalem eſſe vinculum, *quo conjuges obligantur formaliter*, *non affectivè*, hoc eſt, conjunctio activè ſumpta ſeu mutuus conſenſus vinculum efficiens, non eſt formaliter matrimonium, cùm ſit ejus cauſa efficiens, ſed ipſummet vinculum, quo conjuges formaliter inter ſe uniuntur.

Probatur 3. ratione, quia uſus rei, de qua contrahitur, non pertinet ad eſſentiam contractus, ſed eſt quid illam conſequens: verus ac perfectus eſt contractus emptionis, v. gr. etiamſi emptor non incolat domum, quam emit, nec ſeminet in agro, cujus pretium ſolvit, requiritur tamen ad veram emptionem, ut emptor per contractum rei emptæ dominium acquirat, hoc eſt poteſtatem ea utendi abſque cujuſquam injuria, quamvis actu & de facto ea non utatur: ergo eo ipſo perficitur contractus matrimonii, quo conjuges ſibi mutuò tradunt poteſtatem in ſua corpora, etſi poſtmodum ea nunquam uſuri ſint.

Dices 1. Matrimonium Chriſtianorum ſignificare debet unionem Chriſti cum Eccleſia: atqui ejuſmodi unio non ſignificatur niſi per conjunctionem carnis: Ergo matrimonium Chriſtianorum eſſentialiter includit carnalem copulam, qua conjuges fiunt una caro, quemadmodum Verbum per Incarnationem cum ſponſa ſua Eccleſiaſtica una caro evaſit.

Nego minorem. Duplex enim eſt unio Chriſti cum Eccleſia, una per charitatem, & per continuum gratiæ influxum: altera phyſica & naturalis

lis per unionem hypoſtaticam cum natura humana. Priorem ſignificat unio conjugalis animorum per charitatem, per individuam vitæ ſocietatem, & per mutua amoris officia, quæ conjuges ſibi invicem ſuppeditant; poſteriorem verò unionem ſignificat conſummatio matrimonii. Hæc porrò ſignificatio non eſt matrimonio eſſentialis, ſed accidentalis duntaxat, ut docet Magiſter Sententiarum citata diſtinctione 27. ubi exponit quo ſenſu aliqui ex veteribus ſcripſerint non eſſe perfectum conjugium ſine commixtione corporum, ſcilicet perfectione accidentali; quia perfectè non repræſentat naturalem Chriſti unionem cum Eccleſia per Incarnationem, licèt perfectum ſit perfectione eſſentiali, quia animorum conjunctio ad individuam vitæ ſocietatem, repræſentat unionem ſpiritualem Chriſti cum Eccleſia per charitatem & gratiæ influxum.

Dices 2. ſi ſola animorum conjunctio ſufficit ad verum matrimonium, frater & ſoror, item qui laborant impotentia perpetua poterunt contrahere inter ſe verum matrimonium: falſum conſequens; ergo & antecedens.

Nego ſequelam majoris, quia contractus conjugalis jus tribuit ad carnalem commixtionem: atqui naturæ repugnat ut frater jus illud habeat in ſororem: impotentes verò illius capaces non ſunt. Ita S. Thomas in Supplemento quæſt. 48. art. 1.

Inſtabis: Ergo vir & mulier verum matrimonium contrahere poterunt, ea conditione, ut neuter poteſtatem habeat in corpus alterius.

Nego ſequelam; quia poteſtas illa radicaliter & eſſentialiter includitur in contractu matrimonii.

 Sic

Sic nulla eſſet venditio & emptio, ſi venditor non transferret in emptorem dominium rei venditæ, hoc eſt, poteſtatem utendi re vendita. Sed ſicut emptor uſum rei à ſe emptæ remittere poteſt venditori, ſtante nihilominus emptionis contractu: ita conjuges poſſunt mutuò cedere juri ſuo.

Dices 3. S. Auguſtinus relatus à Gratiano 27. quæſt.2.cap.16. ſic ſcribit: *Non eſt dubium illam mulierem non pertinere ad matrimonium, cùm qua docetur non fuiſſe commixtionem ſexus.* S. quoque Leo ibidem relatus cap. 17. ait, *cùm ſocietas nuptiarum ita ab initio conſtituta ſit, ut præter ſexuum conjunctionem non haberet in ſe Chriſti & Eccleſiæ Sacramentum: dubium non eſt eam mulierem non pertinere ad matrimonium, in quo docetur nuptiale non fuiſſe myſterium.* Ergo eſſentiale eſt matrimonio, ut realem Chriſti cum natura humana conjunctionem exhibeat per copulam carnalem; per quam ſit, ut duo ſint una caro; ſicut ex unione duplicis in Chriſto naturæ una perſona reſultat.

Nego antecedens: namque 1. textus à Gratiano laudatus tanquam S. Auguſtini non legitur apud S. Doctorem, qui totus noſter eſt, ut patet ex dictis. 2. Gratianus perperam inſeruit particulam, *non* in textu S. Leonis, cujus hæc ſunt verba Epiſt. 92: *cùm ſocietas nuptiarum ita à principio ſit inſtituta, ut præter commixtionem ſexuum, habeant in ſe Chriſti & Eccleſiæ Sacramentum.* Et verò genuinam eſſe hancce lectionem colligitur ex ſcopo ſancti Doctoris, in hac quippe Epiſtola perſtringit concubinatum, probatque eum non eſſe matrimonium, quia matrimonium præter commixtionem ſexuum, habet in ſe Chriſti & Eccleſiæ

Sacra-

Sacramentum: concubinatus autem non habet Chriſti myſterium; quia unio fornicaria vel àdultera, utpotè ſolvenda, nòn poteſt repræſentare indiſſolubilem conjunctionem Chriſti cum Eccleſia.

Q. 4. *Quomodo definitur contractus conjugalis?*

R. Contractus conjugalis in fieri poteſt definiri, actio per quam vir & mulier corporum dominium ad uſum conjugalem ſibi invicem mutuò tradunt & accipiunt. Hæc definitio ex dictis clara eſt.

Idem verò contractus in facto eſſe, vulgò definitur à Canoniſtis & Theologis poſt Magiſtrum Sententiarum, conjunctio maritalis viri & fæminæ inter legitimas perſonas individuam vitæ conſuetudinem retinens.

Dicitur 1. *conjunctio;* quo nomine intelligitur vinculum & nexus, qui ex conſenſu interno, & pactione externa virum inter & mulierem reſultat, in quo eſſentiam matrimonii repoſuimus.

Dicitur 2. *maritalis*, tum ut diſtinguatur ab aliis conjunctionis ſpeciebus, quæ poſſunt eſſe inter virum & mulierem: putà inter fratrem & ſororem, matrem & filium: tum ut ſignificetur finis & objectum hujuſce contractus, mutua ſcilicet corporum traditio.

Dicitur 3. *viri & mulieris*, quibus verbis ſubjectum matrimonii deſignatur, & quidem numero ſingulari, *viri & mulieris*, ad excludendam polygamiam.

Dicitur 4. *inter legitimas perſonas*, id eſt, quæ habiles ſunt ad contrahendum matrimonium, nec ullo impedimento dirimente ſunt ligatæ.

Dicitur denique, *individuam vitæ conſuetudinem retinens*, ut ſignificetur vinculum matrimonii ſolvi non poſſe partium conſenſu, ſicut ſolvuntur alii contractus.

Q. 5. *Matrimonium eſtne licitum & honeſtum?*

Negarunt Encratitæ, Marcionitæ, Manichæi, Priſcillianiſtæ, & ante eos Saturninus Simonis Magi diſcipulus, ex S. Irenæo Lib. 1. cap. 22. ſed cum omnibus Catholicis

R. De fide eſt matrimonium eſſe licitum & honeſtum. Namque 1. Chriſtus Joan. 2. nuptias in Cana Galilææ ſua præſentia probavit ac ſanctificavit. 2. Apoſtolus 1. Corinth. 7. verſ. 28. ait, *ſi acceperis uxorem, non peccaſti; & ſi nupſerit virgo, non peccavit.* 1. ad Timoth. 4. verſ. 1. oppoſitam ſententiam proſcribit uti erroneam, & Fidei contrariam *in noviſſimis temporibus*, inquit, *diſcedent quidam à fide, attendentes ſpiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum ... prohibentium nubere.* 3. Cùm natura à Deo inſtituta inclinet ad prolis procreationem, per quam conſervatur genus humanum, actus conjugalis non poteſt eſſe ita illicitus, ut in eo medium virtutis inveniri non poſſit, *niſi ponatur ſecundùm quorundam inſaniam*, inquit S. Thomas in ſupplem. quæſt. 41. art. 3. *quòd res corruptibiles creatæ ſunt à malo Deo.*

Dices, Apoſtolus 1. Cor. 7. verſ. 6. conjugium concedit ex indulgentia, ſeu ex venia; atqui venia peccatum ſupponit: Ergo.

Diſtinguo majorem, concedit ex venia quando conjugium exercetur per incontinentiam, Concedo; uxor enim non eſt nomen voluptatis, ſed honeſtatis, quando exercetur ſola procreandi

cauſa,

cauſa, Nego majorem cum S. Auguſtino, qui Lib. de bono conjugali cap. 10. ſic exponit locum Apoſtoli, *non nuptias, ſed illum concubitum ſecundùm veniam concedit, qui fit per incontinentiam, non ſola cauſa procreandi, ſed aliquando nulla cauſa procreandi; quem nuptiæ non fieri cogunt; ſed ignoſci impetrant.*

Inſtabis: actus ille non eſt bonus & honeſtus, cujus pudet conjuges: atqui conjuges pudet actus conjugalis: Ergo.

Diſtinguo majorem, cujus pudet ratione ſui, Conc. ratione circumſtantiarum, Nego maj.

Diſtinguo ſimiliter minorem, pudet actus conjugalis propter inordinatos concupiſcentiæ motus, qui illum ſemper comitantur, quippe non ſunt peccata, ſed pœna peccati, Concedo; pudet actus conjugalis ſecundùm ſe præciſè ſpectati, Nego minorem, in ſtatu enim innocentiæ, in quo inordinati illi concupiſcentiæ motus non extitiſſent, conjuges non erubuiſſent. Porrò homines non ſolùm ob culpam, ſed etiam ob defectus naturales erubeſcere ſolent.

Q. 6. *Quis inſtituit matrimonium?*

R. Ex ipſa naturæ Lege ducit originem, quam deinde Lex Divina poſitiva confirmavit, natura enim ſana & integra inclinat ad prolis generationem, nutritionem & educationem, quæ ſine certis parentibus vinculo indiſſolubili colligatis fieri nequeunt. Sexuum diverſitas ad eum finem eſt ordinata, utpotè quæ extra conjugium nullum alium uſum habeat. Naturalem hanc viri & mulieris conjunctionem Deus ab initio ſua Lege poſitiva ſanxit, ut conſtat ex cap. 19. Matth. v. 4. ubi Chriſtus Phariſæis interrogantibus, num liceret uxorem dimittere, ſic reſpondet: *Non legiſtis,*

quia qui fecit hominem ab initio, maſculum & fœminam fecit eos? & dixit, propter hoc dimittet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo in carne una . . . . quod ergo Deus conjunxit, homo non ſeparet. Quæ verba, licèt ab Adamo prolata, Chriſtus Deo tribuit; quia Adamus ſpiritu Prophetico, & divino afflatu ea protulit.

Dices 1. S. Chryſoſtomus Hom. 18. in Geneſ. S. Auguſtinus Lib. 1 de Geneſi contra Manichæos cap. 19. & S. Joannes Damaſcenus Lib. 2. de Fide Orthodoxa cap. 30. docent inter Adamum innocentem & Evam nullum omnino fuiſſe matrimonium, nullumque futurum, ſi ipſi in gratia ſtetiſſent, ſed multiplicandum genus humanum non per generationem, ſed alio modo nobis incognito, eo fortè, quo in Paradiſo productus eſt primus parens: Ergo matrimonium ex ipſa naturæ Lege non ducit originem.

Nego conſequentiam. Ad antecedens verò reſpondeo, ita opinatos fuiſſe laudatos Patres. Sed S Auguſtinus poſtea amplexus eſt communem aliorum Patrum ſententiam, prioremque retractavit Lib. 1. Retractationum cap. 10. 13. & 19. & Lib. 14. de Civitate Dei à cap. 21. uſque ad 27.

Dices 2. in aliis animalibus eſt conjunctio ſexuum abſque matrimonio: Ergo matrimonium non eſt de Jure naturali; jus enim naturale dicitur, quod natura docuit omnia animalia.

Diſtinguo conſequens, matrimonium non eſt de Jure naturali omnibus animalibus communi, Concedo: non eſt de Jure naturali proprio alicui animalium ſpeciei, putà humanæ, Nego conſeq. *Enimverò ſicut natura generis*, inquit S. Thomas

mas cit. quæſt. art. 1. ad primum, *quamvis ſit una in omnibus animalibus, non tamen eodem modo eſt in omnibus; ita etiam non inclinat eodem modo in omnibus, ſed ſecundùm quod unicuique competit . . . . quia quædam animalia ſunt, quorum filii nati ſtatim poſſunt ſufficienter ſibi victum quærere, vel ad quorum ſuſtentationem mater ſufficit, & in his non eſt aliqua maris ad fœminam determinatio. In illis autem, quorum filii indigent utriuſque ſuſtentatione, ſed ad parvum tempus, invenitur aliqua determinatio quantùm ad illud tempus; ſicut in avibus quibuſdam patet. Sed in homine, quia indiget filius cura parentum uſque ad magnum tempus, eſt maxima determinatio maſculini ad fœminam.*

Q. 7. *Exiſtitne præceptum contrahendi Matrimonium?*

R. Exiſtit reſpectu totius hominum communitatis; cùm enim ſine matrimonio genus humanum conſervari nequeat, neceſſe eſt ut aliqui matrimonium contrahant. Unde dictum eſt primis parentibus, in quibus omnes homines continebantur, *creſcite & multiplicamini, & replete terram*, Gen. 1. Sed multiplicatis hominibus, cuilibet non minùs liberum eſt matrimonium vel cœlibatum eligere, quàm agriculturam, mercaturam, & alias artes, ſine quibus ſocietas humana conſiſtere nequit.

Probatur 1. ex Scriptura, Matth. 19. verſ. 11. ubi Chriſtus docet virginitatem ſeu cœlibatum eſſe ſingulare Dei donum, *non omnes*, inquit, *capiunt verbum iſtud* (ſcilicet non nubere,) *ſed quibus datum eſt.* 1. Corinth. 7. verſ. 8. *dico autem non nuptis & viduis: bonum eſt illis, ſi ſic permaneant, ſicut & ego.* 2. Plures viri ſancti cœlibem vitam duxerunt, ut Elias, Jeremias, Joannes Baptiſta; quin & ipſe

Chriſtus Dominus. 3. *Ad perfectionem humanæ multitudinis*, inquit S. Thomas cit. quæſt. 41 artic. 2. *neceſſarium eſt aliquos contemplativæ vitæ inſervire, quæ maximè per matrimonium impeditur. Unde Theophraſtus probat, quòd ſapienti non expedit nubere*, ut refert S. Hieronymus Lib. 1. contra Jovinianum. 4. Eccleſia damnavit Jovinianum ex eo, quòd præferret matrimonium virginitati, quem errorem Concilium Tridentinum perſtrinxit in Pſeudo-Reformatis, Seſſ. 4. Can. 10. his verbis: *Si quis dixerit ſtatum conjugalem anteponendum eſſe ſtatui virginitatis vel cœlibatus, & non eſſe melius ac beatius manere in virginitate aut cœlibatu, quàm jungi matrimonio; anathema ſit.*

CAPUT II.

De Proprietatibus Matrimonii.

Sanctus Auguſtinus, & ex illo Magiſter Sententiarum Lib. 4. diſt. 31. S. Thomas in illam diſtinctionem, & cæteri Theologi tria numerant bona matrimonii propria, ſcilicet fidem, prolem, & Sacramentum. Fides hìc non ſumitur pro virtute Theologica, qua aſſentimur iis, quæ divinitus revelata ſunt; ſed pro ea parte juſtitiæ, qua promiſſis ſtamus; ſicque conjux fidem ſervat alteri conjugi, dum ad alium vel ad aliam non accedit; frangit verò, ſi alteri commiſceatur. Nomine autem Sacramenti intelligitur firmitas ac indiſſolubilitas contractus conjugalis, quæ ideo dicitur Sacramentum; quia eſt ſignum indiſſolubilis conjunctionis Chriſti cum Eccleſia. In fide ergo intelligitur matrimonii unitas, id eſt, unius cum

cum una conjunctio, in Sacramento matrimonii indiſſolubilitas.

Circa prolem nihil eſt quod nos moretur, ſed graves ſunt difficultates circa matrimonii unitatem & indiſſolubilitatem, controvertiturque, an polygamia ſimultanea, ſeu pluralitas uxorum ſimul, vel ſucceſſiva, ſeu bigamia, aut trigamia ſit contra jus naturale, vel divinum poſitivum, an utraque prohibeatur ſaltem Lege Evangelica, an matrimonium ſit indiſſolubile tum apud Gentiles, tum apud Judæos, tum apud Chriſtianos, quæ expendemus ſequentibus Paragraphis.

§. I.

De Polygamia ſimultanea.

Q. 1. *Polygamia ſimultanea eſtne contra Jus naturale & divinum poſitivum?*

Certum eſt, Polygamiam, qua una mulier multis ſimul viris nuberet, eſſe contra jus naturale, quia ejuſmodi conjunctio adverſatur fini matrimonii tum primario, tum ſecundario: primario quidem, ſcilicet prolis generationi; experientia enim conſtat meretrices eſſe infœcundas: ſecundario etiam, quia incertum redderet filiorum patrem, qui tamen neceſſarius eſt congruæ eorum educationi. Quæſtio igitur solùm eſſe poteſt, num polygamia, qua vir unus duceret plures ſimul uxores, pugnet contra jus naturale & divinum poſitivum.

Circa propoſitam quæſtionem Pſeudo-Reformati inter ſe non conveniunt. Calvinus exiſtimat

mat polygamiam ſimultaneam tam ſtricto naturæ Jure eſſe prohibitam, ut veteres Patriarchas violati hac in parte juris naturalis reos traducere non vereatur; fatetur tamen adulterii crimen ipſis à Deo non fuiſſe imputatum, utpotè qui eſſent prædeſtinati. Contra verò Lutherus, Melanchton, aliique præcipui ejus gregales definierunt Philippo Landgravio Haſſiæ licere, vivente adhuc uxore, alteram ducere; quam de facto duxit eorum auctoritate nixus, ut conſtat ex monumentis relatis ab Illuſtriſſimo Meldenſi Epiſcopo Jacobo Boſſuetio Lib. 6. Hiſtoriæ Variationum. Luthero adhæſerunt Anabaptiſtæ.

Quamvis conſtet apud omnes Catholicos Theologos ſimultaneam uxorum pluralitatem prohiberi poſitiva Evangelii Lege, nonnulli tamen, ut Durandus in 4. Sent. diſt. 31. quæſt. 1. Abulenſis in cap. 19. Matth. quæſt. 30. ad quos accedit Maldonatus de Matrimonio, cenſent eam non repugnare Legi naturali, ac conſequenter S. Patriarchis opus non fuiſſe diſpenſatione divina, ut licitè plura ſimul inirent matrimonia; nec peccare Gentiles, qui etiamnunc idem factitant ex ignorantia invincibili Legis Evangelicæ; ſed cum communiori Theologorum ſententia ad propoſitam quæſtionem

R. Pluralitas uxorum adverſatur Legi naturali: in ea tamen Deus diſpenſavit cum veteribus Patriarchis, & aliis in Lege Moſaica: ſed Chriſtus Dominus in Lege nova ejuſmodi diſpenſationem planè revocavit, conjunctionemque cum pluribus ſimul uxoribus illicitam

fecit

fecit ac prorſus irritam. Tres ſunt reſponſionis partes.

Prima pars, nempe pluralitatem uxorum ſimul, repugnare Legi naturali, probatur 1. ex Scriptura, Geneſ. 2 verſ. 24. *relinquet homo patrem ſuum & matrem, & adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo in carne una:* atqui duorum in una carne conjunctio polygamiam ſimultaneam excludit, qua non duo, ſed tres quatuorve eſſent in carne una.

Probatur 2. ex Patribus, qui Lamechum tanquam adulterum & violatæ Legis accuſant, quòd duas acceperit uxores, Geneſ. 4. verſ. 19. Tertullianus Lib. de exhortatione caſtitatis cap. 5. *numerus matrimonii*, inquit, *à maledicto viro cœpit. Primus Lamech, duabus maritatus, tres in unam carnem effecit.* Et Lib. de Monogamia cap. 5. *vim paſſa inſtitutio Dei per Lamech.*

S. Hieronymus Lib. 1. contra Jovinianum, ſic ſcribit cap. 8. *una coſta à principio in unam uxorem verſa eſt, & erunt duo in carne una, non tres, neque quatuor; alioquin non jam duo, ſed plures. Primus ſanguinarius & homicida unam carnem in duas diviſit uxores: homicidium & bigamiam eadem cataclyſmi delevit pœna.*

Nicolaus I. in Epiſt. ad Lotharium Regem, qui duas acceperat uxores, ſcribit eum imitatum eſſe Lamechi adulterium.

Probatur 3. ratione triplici. Prima, quia polygamia ſimultanea detrahit de jure uxoris, jure quippe naturali corpus viri eſt in poteſtate uxoris, ſicut eodem jure corpus uxoris eſt in poteſtate viri; pares enim ſunt quoad thorum, *mulier,*

lier, inquit Apoſtolus 1. Corinth. 7. verſ. 4. *ſui corporis poteſtatem non habet, ſed vir; ſimiliter autem & vir ſui corporis poteſtatem non habet, ſed mulier.* Ergo quemadmodum uxor ſine injuſtitia corpus ſuum alteri, quàm viro, tradere non poteſt; ita nec vir alteri uxori. Secunda: nuptiæ poſt peccatum non solùm ſunt in officium naturæ ad procreandam ſcilicet prolem, ſed etiam in remedium concupiſcentiæ, *nolite fraudare invicem*, ait Apoſtolus citato cap. verſ. 3. *niſi fortè ex conſenſu ad tempus, ut vacetis orationi; & iterum revertimini in idipſum, ne tentet vos Satanas propter incontinentiam veſtram;* atqui quamvis maritus ſufficere poſſit ſuſcipiendis filiis ex diverſis uxoribus, ſufficiens tamen remedium iis adhibere non poterit; quia cùm adhærebit uni, altera indigebit ejus conſortio. Tertia; per polygamiam ſimultaneam bonum prolis, nempe congrua educatio impeditur; namque difficile eſt, ut in educandis filiis non ſit aliqua prædilectio, & diſtinctio, unaquæque uxor ſuos proprios filios magis quàm alterius diliget, & curabit, atque inde rixæ & diſſidia inteſtina, quæ pacem familiarum perturbant.

Dices: S. Auguſtinus Lib. 22. contra Fauſtum cap. 47. ſcribit, pluralitatem uxorum ſimul nulla Lege fuiſſe prohibitam Patriarchis, *peccata*, inquit, *alia ſunt contra naturam, alia contra mores, alia contra præcepta; quæ cùm ita ſint, quid tandem criminis eſt, quod de pluribus uxoribus ſimul habitis objicitur ſancto viro* (Jacob?) *ſi naturam conſulas, non laſciviendi, ſed generandi cauſa illis mulieribus utebatur: ſi morem, illo tempore, atque in illis terris hoc factitabatur; ſi præceptum, nulla Lege prohibebatur.* Similia habet Theodoretus quæſt. 67. in Geneſim, ubi excuſat

Abra-

Abrahamum, quòd cum Agar, ipſa exhortante Sara, conjunctus ſit, *cùm*, inquit, *neque natura, neque ulla Lex tum ſcripta plures ducere uxores prohiberet:* Ergo polygamia ſimultanea non adverſatur Legi naturali.

Diſtinguo conſeq. polygamia non adverſatur Legi naturali, Deo diſpenſante, Concedo: non diſpenſante, Nego conſeq.

Inſtas: atqui nulla poteſt eſſe diſpenſatio in Lege naturali: Ergo.

Diſting. ſubſumptum, nulla poteſt eſſe diſpenſatio in Lege naturali invariabili, C. variabili, Nego ſubſumptum. Jus itaque naturale aliud eſt invariabile, aliud variabile: jus naturale eſt invariabile quoad univerſalia principia, ac primarium naturæ finem; & in iis nulla poteſt eſſe diſpenſatio, quoniam quæ iis opponuntur ſunt intrinſecè & per ſe mala, ut idololatria, blaſphemia, pluralitas virorum ſimul reſpectu unius & ejuſdem mulieris. Sed jus naturale variare poteſt circa concluſiones, & ſecundarios naturæ fines. In exemplum affert S. Thomas pluralitatem Beneficiorum in uno & eodem Clerico, quæ licèt pugnet contra jus naturale, propter neceſſitatem tamen vel majorem Eccleſiæ utilitatem evadit licita. Sic matrimonium fratris cum ſorore abſolutè ſpectatum, quamvis repugnet Legi naturali, nihilominùs filii Adami licitè copulabantur cum ſororibus propter neceſſitatem propagandi generis humani. Porrò eadem eſt ratio polygamiæ ſimultaneæ, quæ licèt ſecundùm ſe ſpectata Jure naturali vetita ſit eo quòd pugnet contra plures ſecundarios matrimonii fines, deſiit eſſe contra jus naturale, cùm ex divina ordinatione,

natione, & diſpenſatione conduxit ad primarium finem matrimonii, nempe ad numeroſam fidelis populi generationem.

Secunda pars, nimirum veteres Patriarchas & alios in Lege Moſaica, Deo diſpenſante, plures ſimul uxores abſque culpa duxiſſe probatur 1. ex Scriptura Deuteronomii cap. 21. verſ. 15. & 16. *ſi habuerit homo uxores duas, unam dilectam, & alteram odioſam, genuerintque ex eo liberos . . . non poterit filium dilectæ facere primogenitum, & præferre filio odioſæ.* Quæ verba ſupponunt pervulgatam & probatam apud Hebræos conſuetudinem ducendi plures uxores. Idem colligitur ex cap. 25. verſ. 5. ubi ſuperſtes frater etiam conjugatus debet ducere uxorem fratris ſui abſque liberis defuncti.

Probatur 2. ex Patribus.

Sanctus Ambroſius Lib. 1. de Abraham c. 4. ſcribit conjugium Abrahæ cum Agar peccatum non fuiſſe, ſed myſterium.

S. Chryſoſtomus Hom. 56. in Geneſim, de Jacobo, qui duas ſibi aſſumpſit uxores, ſic habet, *neque juxta ſtatum, qui nunc eſt, opera, quæ tunc facta ſunt, judices: tunc enim quia principia erant, permiſſum fuit cum duabus vel tribus, vel pluribus miſceri, ut humanum genus propagaretur.*

Innocentius III. cap. *Gaudemus, de divortiis, nulli unquam licuit ſimul plures uxores habere*, inquit, *niſi cui divina revelatione conceſſum . . . per quam . . . Patriarchæ & alii viri juſti, qui plures leguntur ſimul habuiſſe uxores, ab adulterio excuſantur.*

Dices: Agar in Scripturis non vocatur uxor Abrahæ, ſed concubina, vel ancilla: atqui concubinatus non eſt verum matrimonium, ex ſan-

ſto Leone Epiſt. 92. ad Ruſticum; ſed adulterium, ex S. Ambroſio Lib. 1. de Abraham c. 4. Unde Judæi Joan. 8. dicunt ſe non eſſe filios fornicationis, utpotè qui non deſcenderent ex Abrahamo per Agar ejus concubinam, ſed per Saram legitimam ejus uxorem, ut interpretatur Euthymius in illum locum.

Diſtinguo majorem: Agar non vocatur uxor in ſtrictiori ſignificatione, Concedo: in latiori, Nego majorem.

Nomen itaque uxoris bifariam ſumitur tam in Scripturis, quam in Jure civili, & aliquando in Jure Canonico, ſcilicet latè & ſtrictè. Uxor in latiori ſignificatione ſumitur pro muliere viro legitimè conjuncta, quo ſenſu habetur Geneſeos 25. verſ. 1. *Abraham verò aliam duxit uxorem nomine Cethuram*, quæ verſu 6. numeratur inter ejus concubinas; ſic enim pergit ſacer textus: *deditque Abraham cuncta quæ poſſederat Iſaac: filiis autem concubinarum largitus eſt munera, & ſeparavit eos ab Iſaac filio ſuo.* In ſtrictiori autem ſignificatione uxor dicitur materfamilias, quæ cum ſolemnitate in uxorem ducebatur, honores ac facultates cum viro habebat communes, cujus etiam filii ad hæreditatem paternam vocabantur. Iis autem Privilegiis non gaudebant aliæ uxores, quæ vulgò & in ſtrictiori ſignificatione appellabantur concubinæ. Et hoc ſenſu legitur de Salomone Lib. 3. Reg. cap. 11. verſ. 3. *fueruntque ei uxores quaſi Reginæ ſeptingentæ, & concubinæ trecentæ.*

Omnes quidem erant uxores, ſed gradu & honore diverſo, quemadmodum etiamnum cernere eſt apud Turcas, qui polygamiam ſimultaneam retinent; ex pluribus enim uxoribus, quas

habet Turcarum Imperator, una eſt præcipua, ac Regina, cujus primogenitus Patri ſuccedit in imperio. Uxor etiam in communionem bonorum aſſumpta in latiori ſignificatione vocatur concubina, ut patet ex cap. 19. Judicum, ubi unica uxor Levitæ promiſcuè vocatur uxor & concubina, verſ. 1. 25. 27. & 29.

Diſtinguo etiam minorem, concubinatus non eſt verum matrimonium, ſi ſtrictè ſumatur pro vago & omni lege ſoluto cum muliere concubitu, quomodo apud Auctores Eccleſiaſticos ſumitur, Concedo: ſi ſumatur pro legitima conjunctione, in qua fides mutua ſervatur uſque ad mortem, Nego minorem.

De concubinis legitimè conjunctis intelligendus eſt Canon 17. primi Concilii Toletani, in quo ſtatuitur, ut qui uxorem non habet, ſed pro uxore concubinam, à communione non repellatur; ſi enim per concubinam Synodus intelligeret meretricem, haud dubiè utrumque repelleret à communione. Eodem ſenſu Gratianus interpretatur cap. *Omnibus*, diſt. 34. *concubina*, inquit, *hic intelligitur quæ ceſſantibus legalibus inſtrumentis unita eſt, & conjugali affectu aſciſcitur. Hanc conjugem facit affectus, concubinam verò Lex nominat.*

Adverſùs noſtram reſponſionem non pugnant quæ objiciuntur tum ex S. Ambroſio, tum ex S. Leone, tum ex cap. 8. Evangelii ſecundùm Joannem. S. quippe Ambroſius conceptis terminis ſuprà à nobis relatis affirmat conjunctionem Abrahæ cum Agar non fuiſſe peccatum, ſed myſterium. Addit quidem, quòd etiamſi fuiſſet adulterium, iniquus tamen dicendus non foret Sanctus Patriarcha, cùm ipſum facti pœnituerit; ſed

ſed non definiit ejuſmodi conjunctionem fuiſſe adulterium propriè dictum. S. autem Leo loquitur de matrimonio inito cum ſerva, non cum ancilla, quod ſecundùm Legem Eccleſiaſticam, quæ ejus ſæculo obtinuerat, eſt prorſus irritum, ut dicemus ubi de impedimentis dirimentibus, inter quæ numeratur defectus conditionis ingenuæ ac liberæ. Et ita concludit S. Doctor virum, qui ſervam habet, poſſe validè & licitè mulierem aliam ducere in verum matrimonium, *niſi fortè*, inquit, *illa mulier* (ſerva) *ingenua facta & dotata legitimè & publicis nuptiis honeſtata eſſe videatur*; quia in illa hypotheſi prius matrimonium ratum foret ac validum.

Quod verò ſpectat caput octavum S. Joannis; ibi ſermo non eſt de fornicatione carnali, ſed de ſpiritali, hoc eſt, de idololatria, ut patet ex ipſo contextu. Dixerat enim Chriſtus, *vos facitis opera patris veſtri* (quis verò ſit ille pater, exponit Dominus verſ. 44. *vos ex patre Diabolo eſtis*) opponunt Judæi, *nos ex fornicatione non ſumus nati*, idque probant non quia ex Abraham per Saram deſcendunt, ſed quia ſemper uni Deo adhæſerunt, *unum Patrem*, inquiunt, *habemus Deum*. Et ita corruit quorundam interpretatio, quæ nobis objicitur, quamque refert Euthymius in hunc locum.

Tertia pars, nimirum conjunctionem cum pluribus ſimul uxoribus à Chriſto Domino factam eſſe illicitam & irritam, definita eſt adverſùs Lutheranos & Anabaptiſtas Can. 2. Seſſionis 24. Concilii Tridentini his verbis: *Si quis dixerit, licere Chriſtianis plures ſimul habere uxores, & hoc nulla Lege Divina eſſe prohibitum, anathema ſit.* Et in doctrina ejuſdem Seſſionis Concilium definit matri-

monium cum pluribus ſimul uxoribus non ſolùm eſſe Evangelica Lege prohibitum, ſed etiam prorſus irritum, *hoc autem vinculo*, inquit, *duos tantummodò copulari & conjungi Chriſtus Dominus apertiùs docuit.*

Probatur 1. Concilii definitio, ſimulque noſtra reſponſio, ex Scriptura, Matth. 19. ubi Chriſtus matrimonium ad primævam inſtitutionem reduxit, conceſſionemque veteribus factam in cauſa polygamiæ reſcidit dicens, *qui fecit hominem ab initio, maſculum & fœminam fecit eos .... & erunt duo* (non tres) *in carne una. Itaque jam non ſunt duo, ſed una caro. Quod ergo Deus conjunxit, homo non ſeparet.* Quòd autem irritum fecerit matrimonium cum ſecunda uxore, altera adhuc vivente, declarat Luc. 16. verſ. 18. *Omnis qui dimittit uxorem ſuam, & alteram ducit, mœchatur; & qui dimiſſam à viro ducit, mœchatur*, hoc eſt verum matrimonium non contrahit, ſed adulterium committit.

Probatur 2. ex conſtanti Eccleſiæ Traditione, cujus teſtes ſunt Siricius Papa Epiſt. 2. Innocentius I. Epiſt. 9. S. Auguſtinus toto Libro 1. de adulterinis conjugiis, & Nicolaus I. Epiſt. 13. ad Lotharium Regem ſuprà laudata.

Dices 1. Gregorius II. Epiſt. 14. ad Bonifacium, quæ refertur 32. quæſt. 7. cap. *Quod propoſuiſti*, ſic habet, *ſi mulier infirmitate correpta non valuerit debitum viro reddere, quid ejus faciat jugali* (propoſuiſti:) *bonum eſſet, ſi ſic permaneret, ut abſtinentiæ vacaret; ſed quia hoc magnorum eſt, ille qui ſe non poterit continere, nubat magis: non tamen ſubſidii opem ſubtrahat ab illa, quam infirmitas præpedit, non deteſtabilis culpa excludit:* Ergo.

Reſpon-

Reſpondeo ad antecedens varios variè reſpondere. Alii volunt, ſummum Pontificem ſecundum Matrimonium juveni permittere non tanquam licitum, ſed tanquam minus malum. Alii, ut Gratianus, dicunt, illud reſcriptum non eſſe recipiendum, utpotè contrarium Evangelicæ Doctrinæ, & ſacris Canonibus. Communior & verior reſponſio eſt, Gregorium conceſſiſſe juveni aliam ducere uxorem; quia cùm prior eſſet impotens, matrimonium cum illa initum erat invalidum.

Dices 2. Socrates Lib 4. Hiſtoriæ cap. 26. refert, Valentinianum Seniorem Legem tuliſſe, *ut cuique volenti liceret duas uxores habere legitimas, eamque in ſingulis civitatibus divulgavit. Lege itaque divulgata, ipſe Juſtinam duxit uxorem*, licèt Severa, quam priùs duxerat, eſſet adhuc ſuperſtes.

Reſpondeo, ſi vera ſit Socratis narratio, peccavit Valentinianus, & Lex ejus non fuit recepta. Sed multa evincunt deceptum fuiſſe Socratem, & falſa ſcripſiſſe. Namque 1. Zozymus, Ammianus, Auctores Ethnici, qui geſta Valentiniani ſcripſerunt, ſicut Sozomenus, Theodoretus, aliique, qui tunc vixere, Scriptores Græci, quod Socrates refert, prætermiſerunt. 2. S. Hieronymus, Oroſius, & cæteri Auctores Latini, qui tempore Valentiniani floruerunt, de ejuſmodi Lege ab eo lata omnino ſiluere, quamvis de polygamia non ſemel ſermonem habuerint.

Q. 2. *Quid facto ſit opus, cùm infidelis plures habens uxores ad fidem convertitur?*

Reſpondet Innocentius III. cap. *Gaudemus*. Lib. 4. tit. de divortiis, retenta uxore primo loco ducta dimittendas cæteras.

Q. 3. *Pluralitas uxorum ſimul, fuitne conceſſa Patriarchis ante diluvium?*

Reſpondeo, minimè, ut patet ex Patribus ſuprà laudatis, qui Lamechum vocant adulterum, eo quòd duas ſimul habuerit uxores. Et ratio eſt, quia longæva priorum illorum hominum vita ſufficiebat multiplici proli ſuſcipiendæ.

Q 4. *Diſpenſatio ſupra polygamiam ſimultaneam, extendebaturne ad Gentiles, qui vixere ante adventum Chriſti?*

R. Diſcordant Theologi in re admodum obſcura. Negat Eſtius in 4. diſt. 33. parag. 6. Affirmat verò Bellarminus Lib. 1. de Matrimonio cap. 11. tum quia Eſther Aſſuero Gentili jam habenti plures uxores nupſit, probante Mardochæo viro alioquin Religioſo; tum quia S. Auguſtinus Lib. 22. contra Fauſtum cap. 47. excuſat Patriarcham Jacob, qui in Meſopotamia duas filias Laban idololatræ ſibi in uxores accepit, *quando mos erat*, inquit, *peccatum non erat: & nunc propterea crimen eſt; quia mos non eſt.*

§. II.

De Polygamia ſucceſſiva.

Q. 1. *Eſtne contra Jus naturale aut divinum, ſi viduus aut vidua ad alias nuptias convolet?*

Aſſeruerunt Novatiani, ex Theodoreto Lib. 3. Hæreticarum fabularum, & ante eos Montaniſtæ, quibus adhæſit Tertullianus Lib. de Monogamia. Adverſùs hujuſmodi errorem

R. Cum omnibus Catholicis. Secundæ nuptiæ, & ulteriores, nec Jure naturali, nec Jure Divino poſitivo prohibentur.

Proba-

Probatur 1. ex Scriptura 1. Cor. 7. v. 39. *mulier alligata eſt Legi quanto tempore vir ejus vivit: quòd ſi dormierit vir ejus, liberata eſt, cui vult nubat, tantùm in Domino.* Et 1. Timoth. 5. verſ. 14. *volo ergo juniores* (viduas) *nubere, filios procreare.* Quid ad hæc Tertullianus? 1. ut eludat textus Apoſtc li, contendit intelligendos eſſe de viduis ant-il- dem ſuſceptam, quibus jam Baptiſmo in atis permittit Apoſtolus uxorem ducere, *quis* nquit cap. 11. de Monogamia, *ante fidem ſolu* *ab uxore non numerabitur poſt fidem ſecunda uxor* *poſt fidem prima eſt; à fide enim etiam ipſa vita n* Verùm nimis coacta eſt illa interpretat & aliena à mente omnium Catholicorum, h ipſe Tertullianus adhuc Catholicus ſecu ierat in Lib. 2. quem ſcribit ad uxorem. miſſa illa interpretatione ſcribit cap. 1 ulgentiam, qua uſus eſt Apoſtolus erga v ſublatam fuiſſe per Montanum, quem Pa um vocat, perinde atque ſi Spiritus Sanct um abundantiùs, quàm in Apoſtolos, ef it: *ſi enim Chriſtus abſtulit quod Moyſes præc ia ab initio non fuit ſic; cur non & Paracle lerit quod Paulus induxit; quia & ſecundum ium ab initio non fuit ſic?* Quis non ſtupe um virum in hujuſmodi abſurda incidiſſe unde habet ab initio non licuiſſe viduis s nuptias convolare? Annon in Leg Abraham, defuncta Sara, aliam duxi nomine Cethuram? Nonne etiam Lex a ſecundas nuptias admiſit?

atur 2. ex Traditione.

Clemens Alexandrinus Tertulliano antic Lib. 3. Stromatum; *ſi cui Apoſtolus*, inquit, er *intemperantiam & uſtionem ex venia ſecundum*

concedit matrimonium, hic quidem non peccat ex teſtamento; non eſt enim Lege prohibitus; non implet autem ſummam illam perfectionem, quæ agitur ex Evangelio.

Perantiquus Auctor Libri Paſtoris, quem ipſe Tertullianus nonnunquam laudat, ſic ſcribit Lib. 2. *ſi vir, vel mulier deceſſerit, & nupſerit aliquis illorum: nunquid peccat? Qui nubit non peccat.*

Concilium Nicænum generale I. Can. 8. exigit, ut Novatiani redeuntes ad Eccleſiam profiteantur, quod dogmata ſuſcipiant Catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ, & ſequantur, id eſt, & bigamis ſe communicent, & his, qui in perſecutione prolapſi ſunt.

Concilium Laodicenum Can. 1. probat ſecundas nuptias his verbis: *De his, qui ſecundùm Eccleſiaſticam regulam ſecundis nuptiis adjuncti ſunt, &c.*

S. Baſilius Epiſt. ad Amphilochium Can. 41. *quæ*, inquit, *in viduitate poteſtatem ſui habet, ita ut viro cohabitet, ab omni culpa libera eſt, cùm Apoſtolus dixerit, ſi mortuus fuerit vir ejus, libera eſt, cui vult, nubat, tantùm in Domino.*

S. Hieronymus Epiſt. 50. nunc cap. *non damno*, inquit, *bigamos: imò nec trigamos, & ſi dici poteſt, octogamos.* Hæc ſcripſit S. Doctor quia ... ius fuerat ſecundas nuptias damnare ... libris adverſùs Jovinianum.

Mitto alios Patres, S. Ambroſium Lib. ad viduas, S. Auguſtinum Lib. de bono viduitatis, S. Epiphanium Hæreſi 59. Theodoretum Lib. Hæreticarum fabularum cap. 26.

Fide ergo divina conſtat ſecundas nuptias, ulteriores non eſſe per ſe malas, nec Jure Divino poſitivo prohibitas. Sed

Q

Q. 2. *Nunquid ſaltem Lege aliqua humana Eccleſiaſtica, vel civili prohibitæ ſunt?*

R. Eccleſia eodem Spiritu, quo Apoſtolus, incitata, in votis ſemper habuit: ut fideles à ſecundis nuptiis ſe continerent, quas generatim ſpectavit ut incontinentiæ ſignum in nubentibus, eo potentius, quo ſæpiùs ab uno & eodem repetuntur, ſed nulla Lege univerſaliter recepta illas prohibuit.

Duæ ſunt reſponſionis partes.

Prima pars, ſcilicet Eccleſiam ſemper optaſſe, ut fideles à ſecundis nuptiis abſtinerent, probatur. Eccleſia Græca bigamos pœnitentiæ ſubjiciebat propter ſigna incontinentiæ, quæ præ ſe ferebant, ut conſtat ex Can. 3. Concilii Neocæſarienſis, 19. Ancyrani, 1. Laodicæni, & 4. Epiſtolæ S. Baſilii ad Amphilochium. 2. Athenagoras in apologia pro Chriſtianis ſecundas nuptias vocat ſpecioſum adulterium. S. Gregorius Nazianzenus orat. 37. de Matrimonio ſic habet. *Primum Lex eſt, ſecundum venia & indulgentia: tertium, iniquitas: qui autem hunc numerum excedit, porcinus planè eſt.* S. Baſilius citato Canone 4. Epiſt. ad Amphiloch. ait trigamiam non eſſe conjugium, ſed polygamiam, aut potiùs caſtigatam fornicationem, atque tertium maritum ſimilem eſſe ſexto, quem habebat Samaritana: ille autem verus non erat Maritus, ſed adulter, Joan. 4. verſ. 18. Porrò durioribus hiſce verbis, & ſeveriore diſciplina non ipſæ nuptiæ damnantur, nec puniuntur, ſed quæ in viduis præſumitur incontinentia; major in trigamis, quàm in bigamis, ac proinde diuturniori pœnitentiæ obnoxia, ut patet ex citato Can. 4. Epiſtolæ S. Baſilii.

 Dixi,

Dixi, *generatim*; quia aliquando non libido, ſed vera & evidens neceſſitas ad ſecundas nuptias impellit.

Cùm autem plerique per ſpeciem neceſſitatis incontinentiam ſuam obvelare ſoleant, eos egregiè refellit S. Ambroſius, cujus verba in Lib. de viduis ſparſa abs re non erit hìc colligere. *Ne dixeris, deſtituta ſum*, ait viduam alloquens, *querela nupturæ eſt. Ne dixeris, ſola ego ſum; caſtitas ſolitudinem quærit, pudica ſecretum, impudica conventum. Patrimonium vis tueri? Majus pudoris eſt patrimonium, quod meliùs regit vidua, quàm nupta. Sed vis nubere? licet. Non habet crimen ſimplex voluntas, cauſam non quæro, cur fingitur? Si honeſtum putas, fatere. Si incongruum, ſile. Ne accuſes Deum, ne accuſes propinquos, quòd prædia tibi deſint, utinam non deſit voluntas. Ne te conſulere liberis dicas, quibus matrem eripis. Neque quidquid licet, decet. Licet nubere, ſed pulchrius eſt abſtinere. Sunt vincula nuptiarum bona multi amoris gratia, ſed major eſt ſervitus. Mutuis enim neceſſitatibus ab utroque ſervitus, nec temperanti licet jugo ſubducere caput, cùm alterius intemperantiæ ſerviendum ſit, ſed relinquendum eſt, ut unaquæque ſe pendat, non auctoritate aliqua præcepti, ſed incremento gratiæ provocata. Etenim præceptum in ſubditos fertur, conſilium amicis datur. Ubi præceptum eſt, ibi Lex eſt: ubi conſilium, ibi gratia eſt. Sed conſilium ſobriis, non ebriis datur. Habeat ſaucia remedium: honeſta conſilium.*

Secunda pars, nulla ſcilicet Lege humana univerſaliter recepta prohibitas eſſe ſecundas & ulteriores nuptias, probatur: quia in Eccleſia Latina nullus proferri poteſt Canon Concilii generali, aut decretum ſummi Pontificis, quo vidui aut viduæ arceantur ab ulterioribus nuptiis; quin

tit.

tit. integer de ſecundis nuptiis Lib. 4. Decretalium ſupponit ejuſmodi nuptias eſſe licitas, & conceptis verbis id docet Eugenius IV. in Decreto pro Armenis, in quo ſic loquitur: *Quoniam nonnullos aſſeritur quartas nuptias tanquam condemnatas reſpuere, ne peccatum, ubi non eſt, eſſe putetur . . . declaramus non ſolùm ſecundas, ſed etiam tertias, & quartas, atque ulteriores, ſi aliquod impedimentum non obſtat, licitè contrahi poſſe. Commendatiores tamen dicimus, ſi ulteriùs à conjugiis abſtinentes, in caſtitate permanſerint. Quia ſicut viduitati virginitatem; ita nuptiis caſtam viduitatem laude ac merito præferendam eſſe cenſemus.*

Dixi, *univerſaliter*; namque in Oriente Imperator Baſilius nonó ſæculo quartas nuptias irritas fecit Novella, cujus tit. eſt, *non licere ad quartas nuptias tranſire*, Lib. 2. Juris Orientalis. Atque vi hujuſce Diſciplinæ Eccleſiaſticæ Nicolaus Patriarcha Conſtantinopolitanus Leonem cognomento Sapientem Baſilii filium, & in imperio ſucceſſorem à fidelium communione ſegregavit, eo quòd defunctą tertia uxore quartam duxiſſet; & ipſe viciſſim Imperator Nicolaum à ſede ſua pulſum in exilium amandavit, ſuffecto in ejus locum Euthymio. Excitatas ob eam cauſam in Eccleſia Orientali turbas, indulta Imperatori diſpenſatione, compoſuit Summus Pontifex Joannes X. compoſuere pariter Orientales Epiſcopi convocati à Conſtantino Leonis filio, hancque regulam in poſterum ſervandam tradiderunt, his verbis: *Sententia judicioque communi decernimus, ne ab hoc anno præſenti* (erat annus 925.) *quartas nuptias ullus contrahat, ſed ut prorſus eæ rejiciantur.* Etſi nulla Lege nunc teneatur vidua ad annum ſecundas differre nuptias, Reipublicæ tamen intereſt, ut non nubat,

bat, quamdiu poteſt eſſe dubium, num conceperit ex prioris conjugis conſortio; injuſtum enim eſt ſic gravidam alteri viro copulari, quod nonnunquam contigiſſe certò didicimus. Quare Parochorum eſt ejuſmodi abuſibus & fallaciis obſiſtere, & ſi opus ſit, auctoritatem Judicis ſæcularis interponere.

§. III.

De Firmitate ſeu indiſſolubilitate Matrimonii.

Indiſſolubilitas conſiderari poteſt in matrimoniis vel Legis naturæ, vel Legis ſcriptæ, vel Legis Evangelicæ; ſed quoad thorum tantùm, vel etiam quoad vinculum. De indiſſolubilitate quoad vinculum hìc agimus, de altera dicturi ſuo loco. Itaque

Q. 1. *Matrimonium eſtne ex natura ſua indiſſolubile?*

R. Eſt indiſſolubile in qualibet Lege, tum Jure naturali, cùm Jure poſitivo.

Prima pars, quæ eſt de Jure naturali, probatur iiſdem fere momentis, quibus ſuprà aſſeruimus pluralitatem ſimul uxorum pugnare adverſùs Legem naturalem; repudium quippe non minùs, quin multò magis, quàm polygamia ſimultanea adverſatur finibus matrimonii, nimirum prolis generationi, liberali ejuſdem educationi, & arctiſſimæ, quæ inter conjuges intercedere debet, animorum conjunctioni. Enimverò ſi conjuges ex quavis cauſa à ſe invicem diſcedant, ut aliis conjungantur, nulla inter eos vera, ac firma ſatis amicitia, non diſtinguetur inter fornicationem Jure naturali prohibitam, & legitimas nuptias, proles ſine certo patre, ac debita educatione relinque-

linquetur. Graviſſimis hiſce incommodis, tum occurrit primus hominum parens, cùm nulla Lege poſitiva duce protulit, Geneſ. 2. verſ. 24. *relinquet homo patrem ſuum, & matrem; & adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo in carne una.* Gentiles, quamdiu non exuerunt hominem, hanc naturæ Legem ſecuti ſunt. Primus ex Romanis, inquit Valerius Maximus Lib. 2. cap. 7. uxorem repudiavit Spurius Carnilius ſterilitatis cauſa, quæ licèt tolerabilis videretur, reprehenſione tamen non caruit; *quia nec cupiditatem quidem liberorum conjugali Fidei præponi debuiſſe arbitrabantur.*

Confirmatur. Infidelis, qui repudiata prima uxore alias duxit, ſi ad Religionem Chriſtianam convertatur, dimiſſis poſterioribus uxoribus, cogitur priori reconciliari, præſertim ſi ipſa facta ſit Chriſtiana, ex cap. *Gaudemus*, tit. *de divortiis:* Quid ita, niſi quia matrimonium infidelium Lege naturali cenſetur indiſſolubile?

Secunda pars, quæ eſt de Lege poſitiva, probatur ex cap. 19. Matthæi, *qui fecit hominem ab initio*, ait Chriſtus, *maſculum & fœminam fecit eos, & dixit, propter hoc dimittet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo in carne una. Itaque jam non ſunt duo, ſed una caro. Quod ergo Deus conjunxit, homo non ſeparet.* Quibus poſterioribus verbis declarat Chriſtus, non eſſe humanæ poteſtatis, ſed divinæ duntaxat diſpenſare in hac parte, quæcunque cauſa aut neceſſitas fingi poſſit.

Confirmatur utraque reſponſionis pars auctoritate SS. Patrum.

Sanctus Ambroſius Lib. 8. in Lucam, de indiſſolubilitate matrimonii hæc habet: *Audi Legem Domini,*

Domini, cui obſequuntur etiam qui Leges ferunt, quæ Deus conjunxit, homo non ſeparet. *Sed non ſolùm hic cœleſte præceptum, ſed quoddam etiam opus Dei ſolvitur.* Quibus verbis ſanctus Doctor innuit, repudium adverſari non ſolùm Dei præcepto, ſed etiam naturæ inſtitutioni.

Sanctus Chryſoſtomus Homil. 63. in Matth. ubi laudata Chriſti verba expendens ſic ſcribit, *nunc & creationis & ſanctionis modò unam uni perpetuò conjungit, & numquam reſcindi oportere docuit. Et nota quomodo loquatur*, erunt duo in carne una, *neque virum ad uxorem ſuam accedere debere ſimpliciter ſanxit, ſed etiam agglutinari, ea loquendi ratione indiſſolubilitatem oſtendens . . . quemadmodum igitur ſcelus eſt in duo dividere carnem unam, ſic & mulierem à viro ſuo disjungere iniquiſſimum eſt. Neque in hoc ſtetit, ſed Deum quoque attulit dicens*, quod Deus conjunxit, homo non ſeparet, *ita oſtendit, & præter naturam quidem, quia una caro diſcinditur, contra Legem autem, quia Deus conjunxit, ac juſſit non ſeparari.*

Meritò igitur Concil. Trident. Seſſ. 25. Can. 5. anathemathe percuſſit Lutherum & ejus aſſeclas docentes matrimonium multis de cauſis ſolvi poſſe. Verba Concilii ſunt; *ſi quis dixerit, propter hæreſim, aut moleſtam cohabitationem, aut affectatam abſentiam à conjuge, diſſolvi poſſe matrimonii vinculum, anathema ſit.*

Objicit Launojus adverſus indiſſolubilitatem Matrimonii, multas Leges imperatorum etiam Chriſtianorum, putà Conſtantini Magni Lib. 3. Codicis Theodoſiani tit. 16. de repudiis, Juſtiniani novella 117. Sed fruſtrà, quia, ut ait Tertullianus apolog. cap. 4. de pluribus Romanorum Legibus, *cùm iniquæ recognoſcuntur, meritò damnan-*

mnantur. Porrò SS. Patres iniquas uno ore pronuntiant civiles Leges de repudiis.

Sanctus Hieronymus Epiſtola ad Oceanum, *aliæ ſunt*, inquit, *Leges Cæſarum*, *aliæ Chriſti*, *aliud Papinianus*, *aliud Paulus noſter præcipit.*

Sanctus Ambroſius Lib. 8. in cap. 16. Lucæ, *dimittis uxorem . . . . quia Lex humana non prohibet*, *ſed divina prohibet.*

Sanctus Auguſtinus Sermone 392. aliàs Homil. 46. ex 50. *hoc non licet Jure poli*, *etſi liceat Jure fori.*

Sanctus Chryſoſtomus in cap. 7. ad Romanos, *nec mihi recites Leges externas*, *atque profanas*, *quæ libellum repudii dare*, *ac divortium facere præcipiunt*, *non enim profectò ſecundùm has Leges judicaturus eſt Deus*, *ſed juxta eas*, *quas ipſe poſuit.* Similia habent S. Gregorius Nazianzenus Epiſt. 176. ſeu 24. S. Gregorius Lib. 9. Epiſt. 39. Nicolaus I. Epiſt. 32.

Jam verò inquirendum ſupereſt, num Deus ſuprema ſua auctoritate matrimonii nexum aliquando ſolverit in Lege Moſaica, aut ſolvi permiſerit in Lege Evangelica?

Ratio dubitandi circa matrimonia in Lege veteri contracta naſcitur ex Deuteronomii cap. 24. verſ. 1. ubi ſic legitur: *ſi acceperit homo uxorem*, *& habuerit eam*, *& non invenerit gratiam ante oculos ejùs propter aliquam fœditatem*, *ſcribet libellum repudii*, *& dabit in manu illius*, *& dimittet eam de domo ſua. Cùmque egreſſa alterum maritum duxerit*, &c.

Circa matrimonia verò poſt promulgatum Evangelium contracta triplex movetur quæſtio.

Prima,

Prima, utrùm per Profeſſionem Religionis Chriſtianæ ſolvatur matrimonium in infidelitate contractum, liceatque infideli converſo, repudiata uxore, quam antea duxerat, novas nuptias celebrare; ait enim Apoſtolus 1. Corinth. 7. verſ. 12. *cæteris ego dico, non Dominus: ſi quis frater uxorem habet infidelem, & hæc conſentit habitare cum illo, non dimittat illam.* Ubi Apoſtolus innuit non eſſe Magiſtri præceptum; ſed Diſcipuli duntaxat conſilium, quòd fidelis adhæreat uxori infideli.

Secunda, utrùm per adulterium diſſolvatur matrimonium, ut videtur colligi ex his Chriſti verbis, Matth. 5. verſ. 32. *omnis, qui dimiſerit uxorem ſuam, excepta fornicationis cauſa, facit eam mœchari, & qui dimiſſam duxerit, adúlterat*: Ergo, inquiet aliquis, ſi uxor mœchata ſit, licebit conjugi aliam ducere.

Tertia, utrùm matrimonium ratum, ſed nondum conſummatum, ſolvatur per ſolemnem unius conjugis profeſſionem in Religione approbata, ita ut alteri liberum ſit ad alias nuptias convolare; ita enim declararunt plures Summi Pontifices. Quæ quidem quæſtiones cùm ſint graviſſimæ, diſtinctis Paragraphis diſcutiendæ.

§. IV.

Utrùm per libellum repudii in Lege Moſaica ſolveretur Matrimonii vinculum.

Non conveniunt Theologi circa propoſitam quæſtionem; negant alii, ut S. Hieronymus

mus in cap. 5. Matthæi, Magiſter Sententiarum Lib. 4. diſtinct. 33. S. Bonaventura, in eandem diſtinctionem, & ex recentioribus Dominicus Soto, Eſtius, Sylvius, &c. contenduntque illicitum ſemper fuiſſe repudium, permiſſum tamen, ut impunè fieret, cauſa majoris mali vitandi.

Affirmant alii, ut S. Chryſoſtomus, ſeu auctor Operis imperfecti Hom. 32. ubi dicit, Legislatorem abſtuliſſe culpam, quando repudium permiſit, Scotus, Durandus, Paludanus in 4. diſt. 33. quibus adhærent ex recentioribus Abulenſis in cap. 19. Matthæi, Eckius Homil. 74. de Sacramentis, Petrus Soto Lect. 13. de Matrimonio, Bellarminus Lib. 1. de Matrim. c. 17. in reſponſione ad 14. objectionem, & alii ferè innumeri.

S. Thomas in Supplem. q. 64. art. 3. ad 4. noluit quidquam definire circa hancce controverſiam, ſed ſatis ei fuit proponere & ſolvere momenta, quibus nituntur oppoſitæ opiniones: eum tamen Bellarminus loco citato laudat pro ſua ſententia, quæ nobis probabilior videtur. Quare ad propoſitam quæſtionem,

R. In Lege Moſaica per libellum repudii ſolvebatur matrimonii vinculum.

Probatur 1. ex ipſiſmet verbis Legis ſupra laudatis, quæ veram licentiam concedunt tum marito dimittendi uxorem, tum uxori dimiſſæ nubendi alteri, *dimittet eam de domo ſua*, inquit Scriptura, *cúmque egreſſa alterum maritum duxerit*, &c.

Probatur 2. ratione triplici.

Prima, quia ſi vinculum matrimonii non fuiſſet ſolutum per libellum repudii, lex parum æqua videretur, nam viris fas erat alias uxores ducere, cùm eſſet eo tempore licita polygamia unius viri cum pluribus uxoribus; mulieres autem viris infirmiores perpetuò caruiſſent remedio adverſùs incontinentiam.

Secunda. Mirum eſſet, neque Moyſen, neque Sacerdotes, qui alia vitia populi reprehendebant, nunquam reprehendiſſe adulteria, quæ etſi graviſſima, publica tamen, & frequentia erant cum repudiatis.

Tertia, quia Lex prohibebat, ne repudiata poſt mortem ſecundi mariti poſſet unquam recipi à priore marito. At ſi per repudium non ſolvebatur vinculum conjugii, optimum erat & optandum, nedum prohibendum, ut uxor rediret ad ſuum verum maritum.

Dices 1. mulier repudiata, ſi alteri nupſerit, dicitur cit. cap. 24. Deuteronomii, polluta & abominabilis coram Domino, ergo ejus conjunctio cum altero viro verum erat adulterium.

Nego conſeq. ideo enim repudiata dicitur polluta & abominabilis coram Domino, tum quia maritus eam per repudium publica infamia notarat: tum quia non ipſa mulier, ſed reconciliatio cum priori marito dicitur abominabilis coram Domino; in Hebræo enim & Græco Textu habetur, *quoniam abominatio eſt coram Domino;* ſcilicet quod mulier repudiata à ſecundo marito, redeat ad primum, videretur enim ad tempus dimiſſa, & quaſi alteri viro commodata; quod eſt abominabile.

Inſtas:

Inſtas: Jeremiæ 3. v. 1. ſic legitur: *Si dimiſerit vir uxorem ſuam, & recedens ab eo, duxerit virum alterum, numquid revertetur ad eum ultra? numquid non polluta & contaminata erit mulier illa? Tu autem fornicata es cum amatoribus multis, tamen revertere ad me, dicit Dominus.* Atqui non eſſet apta comparatio repudiatam inter & populum, qui ſpiritaliter fornicatus eſt cum idolis, niſi repudiata ream adulterii ſe conſtitueret nubendo alteri: ergo.

Nego minorem; eſt enim argumentum à minori ad majus: nempe Lex prohibet, ne mulier quæ repudiata alteri nupſit, à priori viro recipiatur, ſi defuncto poſteriori ad eum redierit: ego tamen, ait Dominus, redeuntem ad me populum Iſraël recipiam, quamvis non ſolùm me dimiſerit, ſed etiam ſpiritualiter fornicatus ſit cum idolis.

Dices 2. libellus repudii permiſſus fuit Judæis ad duritiam cordis, quemadmodum & uſuræ.

Reſpondet S. Thomas in Supplem. q. 67. art. 3. ad 4. *Quamvis duritia cordis non excuſaret à peccato, tamen permiſſio ex duritie facta excuſat; quædam enim prohibentur ſanis, quæ non prohibentur infirmis corporaliter, nec tamen peccant infirmi permiſſione ſibi facta utentes.* A quibus autem & quam ob cauſam conceſſum fuerit Judæis uſuras accipere, expoſuimus Tractatu de Juſtitia & Jure cap. 14.

§. V.

Utrùm Matrimonium in infidelitate contractum dirimatur per profeſſionem Religionis Chriſtianæ?

Certum eſt 1. Matrimonium non dirimi per hæreſim, apoſtaſiam, vel etiam atheiſmum, in quæ fidelis conjugatus labitur. Patet ex dictis, §. 3.

Certum eſt 2. vinculum Matrimonii non ſolvi, ſi uterque conjux Religionem Chriſtianam amplectatur; *cùm per Sacramentum Baptiſmi non ſolvantur conjugia, ſed crimina dimittantur*, ait Innocentius III. cap. *Gaudemus*, tit. *de Divortiis*.

Quæſtio igitur ſolùm eſt, utrum dirimatur Matrimonium in infidelitate contractum, quando conjugum alter profitetur Religionem Chriſtianorum, altero in infidelitate permanente; ad quam juxta communem Theologorum ſententiam,

R. Dirimitur, Deo diſpenſante, in gratiam Religionis Chriſtianæ.

Probatur ex Scriptura 1. Cor. 7. ubi Apoſtolus diſtinguit inter conjugium fidelium & infidelium. De conjugio fidelium ſic habet v. 10. *Iis autem, qui Matrimonio juncti ſunt, præcipio, non ego, ſed Dominus uxorem à viro non diſcedere. Quòd ſi diſceſſerit, manere innuptam, aut viro ſuo reconciliari. Et vir uxorem non dimittat.* De infidelibus verò Matrimonio junctis ſic pergit v. 12. *Nam cæteris ego dico, non Dominus, ſi quis frater uxorem habet infidelem, & hæc conſentit habitare cum illo, non dimittat illam. Et ſi qua mulier fidelis habet virum infide-*

infidelem, *& hic conſentit habitare cum illa*, *non dimittat virum.* Et v. 15. *Quòd ſi infidelis diſcedit*, *diſcedat ; non enim ſervituti ſubjectus eſt frater*, *aut ſoror in hujuſmodi.* Ex Apoſtolo igitur non homo, ſed Deus ipſe fidelibus conjugibus præcipit uxorem à viro non diſcedere, & viciſſim virum ab uxore ; quòd ſi alteruter diſceſſerit, manere innuptum. At eadem ratio non eſt fidelis conjuncti cum infideli ; de ejuſmodi enim ait Apoſtolus : *ego dico*, *non Dominus*, nempe non dimittendum conjugem infidelem, ſi conſentiat habitare cum conjuge fideli : ergo in hoc caſu præceptum divinum de indiſſolubilitate Matrimonii ceſſat, Deo diſpenſante in gratiam Religionis Chriſtianæ. Utrum autem laudata Apoſtoli verba, *ego dico*, *non Dominus*, contineant præceptum humanum, an ſolummodo conſilium, expendemus poſtea.

Nec dicas, textum Apoſtoli intelligendum de ſeparatione quoad thorum & habitationem duntaxat ; niſi enim extendatur ad vinculi diſſolutionem, non ſtabit diſcrimen ab Apoſtolo poſitum inter conjugium fidelium & infidelium, cùm illis & iſtis liceat Lege divina & humana à ſe invicem diſcedere, propter graves cauſas, putà fornicationem, modò innupti permaneant ; atqui Deus, ex Apoſtolo, concedit viro fideli, qui habet uxorem infidelem, & viciſſim uxori fideli, cujus maritus eſt infidelis, quod denegat conjugibus fidelibus : ergo poteſtatem ei facit non ſolùm deſerendi conjugem infidelem, ſed etiam alteri nubendi.

Confirmatur iſthæc interpretatio ex Innocentio III. cap. *Quanto*, tit. *de Divortiis.* *Si alter in-*

fidelium conjugum, inquit, *ad Fidem Catholicam convertatur, altero vel nullo modo, vel non ſine blaſphemia Divini Nominis, vel ut eum pertrahat ad mortale peccatum, ei cohabitare volente: qui relinquitur ad ſecunda, ſi voluerit, vota tranſibit: & in hoc caſu intelligimus, quod ait Apoſtolus*, ſi infidelis diſcedat, &c.

Q. 2. *Si conjux infidelis conſentiat pacificè & ſine injuria Creatoris cohabitare cum fideli, liberumne eſt iſti diſcedere?*

Reſpondeo; diviſi ſunt in hac parte Theologi. Negant alii, ut Eſtius in 4. diſt. 39. §. 6. ubi S. Hieronymum Lib. 1. contra Jovinianum, S. Ambroſium in cap. 16. Lucæ, & alios pro ſua ſententia appellat. Affirmant alii, ut Bellarminus Lib. 1. de Matrim. c. 12. & plures ex recentioribus. Alii viam mediam ineunt, cenſentque in propoſito caſu ordinatione quidem divina licere fideli ad alias evolare nuptias; ſed præcepto humano & Apoſtolico prohiberi, quando id fieri nequit abſque aliorum offenſione, & ſcandalo, quemadmodum de idolothytis docet Apoſtolus Rom. 14. 1. Cor. 8. & 10. quæ ſecundùm Legem Evangelicam edere licebat, ſed à quibus abſtinere præcepit Apoſtolus propter infirmorum ſcandalum, quod præſertim cavendum erat in repudio primis Eccleſiæ temporibus, quibus Religio Chriſtiana in odium veniſſet infidelium, ſi divortium permiſiſſet inter conjuges pacificè & amicè conviventes. Et hæc ſententia, cui adhæremus, eſt S. Auguſtini Lib. 1. de adulterinis conjugiis cap. 18. & recentiorum non paucorum. Verba ſunt S. Auguſtini: *Tunc autem non expedit id quod licitum eſt, quando permittitur quidem, ſed uſus ipſius poteſtatis aliis affert impedimentum ſalutis:*

tis: ſicut & diſceſſio fidelis conjugis ab infideli, quam non prohibet Dominus præcepto Legis, quia coram illo injuſta non eſt; ſed prohibet Apoſtolus conſilio charitatis, quia infidelibus affert impedimentum ſalutis, non ſolùm quia perniciosiſſimè ſcandalizantur offenſi; verùm etiam quia cùm in alia conjugia ceciderint, viventibus eis, à quibus dimittuntur adulterinis nexibus colligati difficillimè reſolvuntur. Quæ ſententia facilè colligitur ex ipſo Epiſtolæ contextu; de virginitate enim ait Apoſtolus: *Præceptum Domini non habeo, conſilium autem do;* quia virginem nubere bonum eſt, quamvis melius ſit non nubere: at quæ meliora ſunt, non præcipiuntur, ſed conſuluntur. De ſervando autem nexu conjugali cum infideli mutat ſermonem, nec ait, *conſilium do;* ſed loquitur tanquam auctoritatem habens, *ego dico, non Dominus*, innuens præceptum illud non eſſe divinum, ſed humanum; ac proinde mutabile pro temporum & circumſtantiarum varietate, ubi ſcilicet plus timendum eſt ex conjunctione fidelis cum infideli, quàm ex eorum ſeparatione. Hinc Concilium Toletanum IV. anno 633. Can. 61. non ſolùm permittit, ſed etiam jubet, ut conjux fidelis ſeparetur à viro Judæo, etiamſi conſentiat habitare cum illa, niſi Chriſtianus fiat; quia cùm Judæi præ cæteris infidelibus ſint infenſi Religioni Chriſtianæ, difficiliúſque ad Fidem adducantur, conjux fidelis non ſine propriæ ſalutis periculo cohabitare cenſetur cum Judæo infideli.

Q. 3. *Matrimonium fidelis cum infideli dirimiturne præciſe per profeſſionem Religionis Chriſtianæ?*

R. Minimè; quia, ex cap. *Gaudemus*, tit. *de Divortiis*, ſi uxor infidelis convertatur priuſquam conjux fidelis ad ſecundas tranſierit nuptias, com-

pellendus eſt fidelis eam recipere, ac proinde hucuſque permanſit vinculum conjugale. Tum ergo dirimitur Matrimonium, cùm conjux, Chriſtianus factus, tranſit ad ſecundas nuptias; unde mortua poſteriore uxore, non poteſt redire ad priorem, à qua diſceſſerat, niſi novum cum ea contrahat matrimonium.

§. VI.

Utrùm Matrimonium dirimatur per adulterium?

Quæſtio propoſita adeò obſcura & implicata viſa eſt S. Auguſtino, ut Lib. de Fide & Operibus cap. 19. fateatur eum vehementer falli, qui propter Scripturæ obſcuritatem exiſtimat, Matrimonium dirimi propter fornicationem; & ex ea perſuaſione aliam ducit uxorem: quia nimirum ætate ſancti Doctoris quæſtio propoſita nondum eliquata fuerat, ac totius Eccleſiæ judicio definita.

Auguſtinum autem diſtinebant duo Matthæi textus. Primus cap. 5. v. 32. qui ſic habet: *Omnis, qui dimiſerit uxorem, excepta fornicationis cauſa facit eam mœchari: & qui dimiſſam duxerit, adulterat.* Secundus legitur cap. 19. v. 9. ubi Chriſtus ſic loquitur: *Quicumque dimiſerit uxorem ſuam, niſi ob fornicationem, & aliam duxerit; mœchatur: & qui dimiſſam duxerit, mœchatur.* Ex quibus videtur neceſſariò colligi, nec dimiſſam cauſa fornicationis, nec dimittentem mœchari, ſi aliis conjungantur, ſic enim ex iſta propoſitione, *non licet Jejunium Quadrageſimale ſolvere, exceptis diebus Dominicis*, certò intelligimus, unumquemque liberum eſſe

eſſe iiſdem diebus à lege jejunii. Et ita interpretabatur laudatos textos Pollentius, ad quem S. Auguſtinus duos Libros ſcripſit de Conjugiis adulterinis.

Græci quoque à pluribus ſæculis eoſdem Matthæi textus eodem ſenſu accipiunt, permittunturque conjuges in cauſa adulterii ad alias nuptias evolare, atque ad excuſandam ſuam praxim adducunt auctoritatem veterum Patrum, præſertim Græcorum, & Leges Imperatorum Chriſtianorum, nempè Conſtantini Magni, & Juſtiniani, quas promulgarunt, nemine ex Paſtoribus Eccleſiæ contradicente.

Ex Latinis Scriptoribus non pauci eandem amplexi ſunt ſententiam, ut Tertullianus III. ſæculo, ſi credimus Maldonato in cap. 19. Matthæi; & V. ſæculo Patres Concilii Venetici & VI. ſæculo Avitus Viennenſis, ut perſuaſum eſt Sirmundo. Sed gratis & immeritò ejuſmodi error laudatis Patribus tribuitur, ut infrà patebit.

Eraſmus in Annotationibus in ſeptimum caput prioris ad Corinthios, quas edidit anno 1515. biennio ſcilicet antequam hæreſis Lutheri erumperet, ſcripſit violatam conjugis fidem dirimere conjugium, & mulierem, quæ alteri viro ſuo fecit copiam, deſiiſſe eſſe uxorem. Quas propoſitiones Facultas Pariſienſis, cùm ad eam delatæ fuiſſent, hac ſua cenſura confixit anno 1526. *Hæ propoſitiones, quatenus per eas prætendi videtur Matrimonium per adulterium diſſolvi quantùm ad vinculum, hæreticæ ſunt; eſt enim Matrimonium Jure divino indiſſolubile.* Apologiam edidit Eraſmus, in qua purgare ſe tentavit adverſùs cenſuram, contendens propoſitiones notatas intelligendas de

ſeparatione non quoad vinculum, ut placet Cenſoribus, ſed quoad thorum duntaxat: *Rectè*, inquit, *additum eſt in cenſura*, prætendi videtur; *nam revera nihil minus cogitabam, quàm quod interpretantur . . . . ſentio eam deſiiſſe uxorem, quæ ſe præſtitit indignam uxoris nomine, & conjugii commodis; ſicut filius abdicatus negatur eſſe filius; quòd amiſerit jus filii; & hominem exuiſſe dicimus eum, qui vehementer eſt inhumanus.*

Lutherus in Libro de Captivitate Babylonica, quem ediderat anno 1523. nihil audet ſtatuere circa præſentem quæſtionem. Sed poſt annos tres doctior factus ſcripſit Librum in cap. 7. prioris ad Corinthios, ubi cenſet, vinculum Matrimonii ſolvi non ſolùm propter adulterium, ſed propter plures alias cauſas. Lutheri errorem ſecutus eſt Bucerus in cap. 19. Matthæi.

Calvinus Lib. 4. Inſtit. cap. 19. paragr. ultimo non admittit alias cauſas quàm adulterium, tyrannicamque legem vocat, quæ non permittit aliud conjugium ei, qui ab adultera conjuge divortium fecit.

Cardinalis Cajetanus Commentario in caput 19. S. Matthæi propendet in Calvini ſententiam: *Quoniam*, inquit, *non audeo ponere ne contra torrentem Doctorum & Judiciorum Eccleſiaſticorum, ideò dixi textum* (Matthæi) *nihil diſponere de dimittente fornicariam. Intelligo igitur ex hac Domini Jeſu Chriſti lege licitum eſſe Chriſtiano dimittere uxorem ob fornicationem carnalem ipſius uxoris, & poſſe ducere aliam uxorem, ſalva ſemper Eccleſiæ definitione, quæ hactenus non apparet;* obiit enim ante Concilium Tridentinum, ſed poſt exortam Pſeudo-Reformatorum factionem.

Catha-

Catharinus, qui interfuit Concilio Tridentino, in Opuſculo de Matrimonio quæſt. unica concludit, nec ex Evangelio, nec ex Apoſtolo poſſe colligi non licere in cauſa fornicationis aliud inire matrimonium, quòd tamen fieri non debet, niſi accedente judicio & auctoritate Eccleſiæ; cùm id variis Canonibus ſit prohibitum. Non ſupervixit ad ſeſſionem uſque 24. in qua quæſtio ab ipſo agitata definita eſt. His præmiſſis, ad propoſitam quæſtionem,

R. Catholicum eſt dogma, Matrimonium non dirimi per adulterium. Ita definiit Concilium Tridentinum Seſſ. 24. Can. 7. his verbis: *Si quis dixerit Eccleſiam errare: cùm docuit & docet, juxta Evangelicam & Apoſtolicam doctrinam, propter adulterium alterius conjugum Matrimonium non poſſe diſſolvi, & utrumque etiam innocentem, qui cauſam adulterio non dedit, non poſſe altero conjuge vivente aliud matrimonium contrahere; mœcharique eum, qui dimiſſa adultera aliam duxerit; & eam, quæ dimiſſo adultero, alii nupſerit; anathema ſit.*

Circa hancce Concilii definitionem duo imprimis ſunt obſervanda. Primum, Cardinalis Palavicinus ſcribit in ſua Hiſtoria Concilii Tridentini Lib. 22. cap. 4. num. 27. paratum fuiſſe Canonem cum anathemate in eum, qui diceret, Matrimonia conſummata ob adulterium diſſolvi; ſed Oratores Venetos Patribus expoſuiſſe non modicam offenſionem Orientali Eccleſiæ, præſertim verò Inſulis Cretæ, Cypro, Corcyræ; & aliis locis Reipublicæ ſubditis, non ſolùm cum publicæ quietis, ſed cum Eccleſiæ Catholicæ detrimento. *Tametſi etiam*, inquiebant Oratores, *Græca Eccleſia à Romana ex parte diſſentiret, non tamen eò deſpera-*

deſperationis deventum eſſe, ut meliora ſperari non poſſint, præſertim cùm Græci in ſubjectis Reipublicæ locis degentes, quamvis ritu ſuo viverent, tamen Præſulibus à Romano Pontifice aſſumptis obtemperarent. Ea propter cùm rerum convenientia, tum Oratorum munere ſe compelli, ne ipſi eos populos percuti ſinerent ejuſmodi anathemate, quo ad tumultum, integramque à Sede Apoſtolica ſeceſſionem provocarentur. Ita Oratores Veneti, qui quod poſtulabant ſunt aſſecuti, Canone temperato & reformato eo, quo jam extat, modo.

Secundum; Launojus Pariſienſis Theologus in Tractatu, quem ſcripſit non ita pridem de Regia in Matrimonium poteſtate, cenſet quæſtionem, in qua verſamur, & Canonem Concilii Tridentini pertinere ad meram diſciplinam, quam Eccleſia pro temporum & rerum opportunitate immutare poteſt; atque inde concludit Synodum Tridentinam abſque præjudicio antiquæ Traditionis & praxis, ſecundùm quam (ut falſò exiſtimat) Matrimonium in cauſa fornicationis dirimi ſolebat, potuiſſe condere Canonem, de quo eſt ſermo, ſed quæro à Launojo, in quo differat dogma Fidei ab iis, quæ ſunt meræ diſciplinæ? Annon in confeſſo eſt apud omnes, Fidei dogmata habere Chriſtum Auctorem, quæ verò ſunt meræ diſciplinæ, Eccleſiam: illa niti verbo Dei, iſta inſtitutione humana? Atqui quæſtio, an per fornicationem ſolvatur Matrimonii vinculum, definitur à Concilio per Evangelicam & Apoſtolicam doctrinam: ergo ad Fidem pertinet.

Probatur autem definitio 1. ex iis Scripturæ Locis, ubi Chriſtus abſolutè pronuntiat Matri-

monium eſſe indiſſolubile, ut Marci 10. v. 11. *Quicumque dimiſerit uxorem ſuam, & aliam duxerit, adulterium committit ſuper eam.* Luc. 16. v. 18. *Omnis, qui dimittit uxorem ſuam, & alteram ducit, mæchatur, & qui dimiſſam à viro ducit, mæchatur.* Nulla hìc exceptio *quicunque*, inquit, & quacunque ex cauſa uxorem dimittit, &, ea vivente, aliam ducit pronuntiatur adulter. Sic Apoſtolus docet Rom. 7. verſ. 2. & 3. *Quæ ſub viro eſt mulier*, ait, *vivente viro alligata eſt legi: ſi autem mortuus fuerit vir ejus; ſoluta eſt à lege viri. Igitur vivente viro vocabitur adultera, ſi fuerit cum alio viro.* Et 1. Cor. 7. v. 39. *Mulier alligata eſt Legi quanto tempore vir ejus vivit: quòd ſi dormierit vir ejus, liberata eſt: cui vult nubat, tantùm in Domino.* Quæ verba expendens S. Auguſtinus Lib. 2. de conjugiis adulterinis cap. 5. ait: *Hæc verba Apoſtoli toties repetita, toties inculcata, vera ſunt, viva ſunt, plana ſunt. Nullius viri poſterioris mulier uxor eſſe incipit: niſi prioris eſſe deſiverit; eſſe autem deſinet uxor prioris, ſi moriatur vir ejus, non ſi fornicetur.* Et nonnullis interjectis pergit ſanctus Doctor: *Pari ergo forma & vir alligatus eſt, quamdiu mulier ejus in corpore eſt. Unde ſi vult dimittere adulteram, non ducat alteram, ne quod in illa culpat, ipſe committat.*

Dices: Loca iſta exponi debent ex cap. 5. & 19. Matthæi, ubi conceptis verbis Chriſtus excipit fornicationem, propter quam licet viro uxorem dimittere, & aliam ducere; quis enim Chriſtianus teſtimonia Marci, Lucæ, & Apoſtoli opponat teſtimoniis Matthæi, & ex trium teſtium ſilentio concludat falſum eſſe Matthæi teſtimonium, aſſeratque Chriſtum non excepiſſe fornicationem? Cùm igitur Fide divina conſtet adhibitam

bitam fuiſſe à Chriſto fornicationis exceptionem, ut refert Matthæus, ſequitur Marcum, Lucam, & Apoſtolum omnia Chriſti verba non retuliſſe, ac proinde in eorum textibus intelligendam adulterii exceptionem, qua ſuppoſita liberum eſt conjugibus nova inire Matrimonia, quemadmodum ſupra dicebamus Fideles hoc ipſo intelligi ſolutos diebus Dominicis à lege Jejunii Quadrageſimalis, quos lex excipit Feſtos illos dies.

Contra: fornicationis exceptio, quæ legitur in textibus Matthæi, non eſt conjungenda cum ſequentibus verbis, ſed cum antecedentibus hoc modo, *quicunque dimiſerit uxorem (quod non licet, niſi ob fornicationem) & aliam duxerit, mœchatur.*

Suadetur illa expoſitio 1. quia Chriſtus non adjecit exceptionem poſt illa verba, *& aliam duxerit*, non enim ait, *& qui dimiſſam duxerit, niſi ob fornicationem, mœchatur;* ut nimirum indicaret cauſam fornicationis facere licitam dimiſſionem, minimè verò novi conjugii celebrationem. 2. Quia Matth. capite 19. Chriſtus reſpondet Phariſæis ab ipſo quærentibus, num liceret homini uxorem dimittere quacunque ex cauſa, aitque non licere ex quacumque cauſa etiam levi ut factitabant, ſed ex gravi, duntaxat, putà fornicationis. Qua prudenti reſponſione Chriſtus eluſit fraudulenta Phariſæorum conſilia; interrogabant enim tentantes eum, inquit ſacer Textus, num ſcilicet doctrina ejus eſſet contraria doctrinæ Moyſis, & ipſe clarè reſpondit legi eorum conformia, nempe ob fornicationem uxorem poſſe dimitti; obſcurè autem ad vitandas interrogantium calumnias, non licere dimittenti aliam ducere. Sed ubi ſeorſim Diſcipulos edocuit, Legem Evangelicam

gelicam planiùs expoſuit, *& in domo*, inquit S. Marcus, *iterum Diſcipuli ejus de eodem interrogaverunt eum, & ait illis, quicunque dimiſerit uxorem ſuam, & aliam duxerit, adulterium committit ſuper ea.* 3. Si ſenſus verborum Marci, Lucæ, & Apoſtoli, penderet ex textu Matthæi, decepti fuiſſent Romani, Corinthii, & alii, ad quos non pervenerat Matthæi volumen, (quod certum eſt non perveniſſe ad eos, quos Paulus & Marcus primi ad Fidem adduxerunt) intellexiſſent enim ex Marci Evangelio, & ex Epiſtolis Apoſtoli, non licere ex quacunque cauſa, etiam fornicationis, aliud inire matrimonium, quod tamen falſum eſſet, ſi ut contendunt adverſarii, Chriſtus dixiſſet Matth. 5. & 19. id licitum eſſe. 4. Si Lex Evangelica, Matth. 5. & 19. promulgata, vinculum conjugale ſolveret in cauſa fornicationis, januam aperiret adulteriis, quæ morte non ulciſcitur ſicut Lex Moſaica; per ea quippe uxor liberaretur à viro moleſto, & hic viciſſim ab uxore odioſa & toties nova matrimonia contrahere poſſent, quoties novis amoribus implicarentur; ſicque contractus conjugalis omnium firmiſſimus reſcinderetur pro conjugum libidine, nullum eſſet conjugii vinculum, ſed ſolutus concubinatus. His autem corruptelis & ſocietatis humanæ perturbationibus Chriſtum occluſiſſe, nedum aperuiſſe januam quis negaverit?

Probatur 2. ex Traditione Eccleſiæ, ac 1. Latinæ.

Tertullianus auctor II. & III. ſæculi Lib. 4. contra Marcionem cap. 34. objicienti Hæretico, Chriſtum eſſe contrarium Moyſi, utpote qui repudium prohibuerit, quod iſte permiſit, reſpondet

det Chriſtum non abſolutè ſuſtuliſſe repudium, ſed ex parte tantùm, & ut loquitur, conditionaliter, hoc eſt, ea conditione ut dimittens & dimiſſa innupti permanerent: *Dico*, inquit, *illum conditionaliter nunc feciſſe divortii prohibitionem, ſi ideo qui dimittat uxorem, ut aliam ducat;* qui dimiſerit, *inquit*, uxorem, & aliam duxerit, adulterium commiſit, & qui à marito dimiſſam duxerit, æque adulterat, *ex eadem utique cauſa, qua non licet dimitti, ut alia ducatur; illicitè enim dimiſſam pro indimiſſa ducens, adulter eſt.* In mente igitur Tertulliani Chriſtus in cauſa fornicationis divortium permiſit, ſicut Moyſes, quoad thorum ſcilicet & cohabitationem; ſuſtulit verò quoad vinculi conjugalis ſolutionem.

Concilium Eliberitanum anno 305. ſic habet Can. 9. *Fidelis fœmina, quæ adulterum maritum reliquerit fidelem, & alterum duxerit, probibeatur.*

Concilium Arelatenſe I. anno 314. ſtatuit Canon. 10. *De his, qui conjuges ſuas in adulterio deprebendunt, & iidem ſunt adoleſcentes fideles, & probibentur nubere, placuit, ut in quantùm poteſt, conſilium eis detur, ne viventibus uxoribus ſuis, licèt adulteris, alias accipiant.* Ideo autem dicit Concilium adoleſcentes illos conſilio adhortandos, non verò præcepto urgendos, quia per leges civiles licebat eis alia inire conjugia.

S. Hieronymus Epiſtol. ad Oceanum aperit, quæ fuerit IV. ſæculi Sententia, ibi enim deſcribit publicam pœnitentiam Fabiolæ nobili Matronæ à Romano Pontifice impoſitam eo quòd dimiſſo viro adultero alteri nupſiſſet, legum civilium auctoritate ducta, qua vel ex iſto exemplo patet, non fuiſſe ab Eccleſia approbatas ſed toleratas,

ratas, fortè ad vitandum majus malum, ſicut meretrices quibuſdam in locis tolerantur. Nec dicat Launoyus prohibitum quidem fuiſſe uxori, nullatenus marito, aliud contrahere matrimonium in cauſa fornicationis; nam ſanctus Hieronymus ſcribens in capite 19. Matthæi hæc habet, *ſic priorem dimittere jubetur uxorem, ut ſecundam, prima vivente, non habeat.*

Concilium Milevitanum anno 416. ſic ſtatuit Can. 10. *Placuit, ut ſecundùm Evangelicam & Apoſtolicam diſciplinam neque dimiſſus ab uxore, neque dimiſſa à marito alteri conjungatur.* Decernit inſuper poſtulandum à Principe, ut Legem ſanciat, qua ſcilicet præcedens revocet; & firmitatem præſenti Decreto conciliet.

Concilium Forojulienſe anno 781. ſic ſtatuit cap. 10. *Item placuit, ut reſoluto fornicationis cauſa jugali vinculo* (nempe quoad thorum) *non liceat viro, quandiu adultera vivit, aliam uxorem ducere.*

Concilium Nannetenſe anno 900. *Si,* inquit cap. 12. *cujus uxor adulterium perpetravit, & hoc à viro deprehenſum fuerit, & publicatum, dimittat uxorem, ſi voluerit, propter fornicationem .... vir verò ejus, illa vivente, nullatenus aliam accipiat.*

Innocentius III. Lib. 4. Decretalium tit. 19. *de Divortiis*, cap. *Gaudemus*, ait, *ſanè veridica hæc ſententia probatur etiam de teſtimonio veritatis teſtantis in Evangelio*, quicunque dimiſerit uxorem ſuam ob fornicationem, & aliam duxerit, mæchatur. *Si ergo uxore dimiſſa, duci alia de jure non poteſt, fortiùs & ipſa retenta.*

Eugenius IV. in Concilio Florentino Seſſ. 25. ſic Græcos allocutus eſt: *Dico omnes conqueri de ſeparatione matrimonii, idque correctione indiget.* Et in

Decreto pro Armenis, *quamvis*, inquit, *ex cauſa fornicationis liceat thori ſeparationem facere*, *non tamen aliud matrimonium contrahere fas eſt*, *cùm matrimonii vinculum legitimè contracti perpetuum ſit*.

Atque hæc pauca ex pluribus teſtimoniis, quæ proferunt Bellarminus & alii Theologi pro traditione Eccleſiæ Latinæ.

Quoad verò traditionem Eccleſiæ Græcæ, Launoyus in cit. tract. de Regia in matrimonium poteſtate contendit eam eſſe omnino diverſam, unamque fuiſſe Patrum Græcorum ſententiam ſolvi vinculum conjugale in cauſa fornicationis. Quod ſi ita eſt, è duobus alterutrum fateatur Launoyus neceſſe eſt, nimirum, aut Græcos, qui ſub Apoſtolo militarunt, dum viveret, doctrinam ejus de indiſſolubilitate Matrimonii non intellexiſſe, & in ſenſu ab ejus mente alieno ad ſucceſſores ſuos tranſmiſiſſe, aut ſi mentem Magiſtri ſunt aſſecuti, Eccleſiam Romanam, ſeu univerſam Eccleſiam Latinam, ab initio erraſſe, atque etiamnum errare definiendo matrimonium propter adulterium non dirimi juxta doctrinam Evangelicam & Apoſtolicam. Hæc autem conſectaria ſunt longè abſurdiſſima, quæ ut declinaret Arcudius, oppoſitum tenuit extremum, conatuſque eſt oſtendere nullum ex antiquis Patribus Græcis faviſſe diſſolutioni matrimonii ex cauſa adulterii, & ſi qui obſcuriùs locuti ſunt, eos benignè interpretandos. Sed vanus Arcudii conatus videtur aliis Theologis, exiſtimant enim quoſdam è Patribus Græcis, ut Theodoretum, Aſterium Amazenum manifeſtè nobis adverſari: quoſdam verò perplexè locutos, ut Sanctos Baſilium & Epiphanium, adeo ut incertum ſit pro

qua

qua ſteterint ſententia, nec propterea nutare in hac parte Traditionem Eccleſiæ, quæ non ex privatorum dictis, ſed ex communi Fidelium ac Epiſcoporum ſenſu debet colligi, ut patet vel ex controverſia circa Baptiſmum ab hæreticis collatum, & Beatitudinem non protrahendam ad diem ultimi Judicii; licèt enim in hiſce capitibus viri eruditione & ſanctitate conſpicui erraverint, Eccleſia nihilominus ejuſmodi controverſias ex Traditione diremit. Quidni ergo & præſentem ſimiliter dirimere potuerit? Cùm Latinis concinant plures è Patribus Græcis, quorum luculenta teſtimonia hìc ſubjicimus.

Hermas laudatus à S. Clemente Alexandrino, S. Irenæo, Tertulliano, Origene, & aliis, quique is creditur, quem Apoſtolus Rom. 16. v. 14. ſalutat, ſic ſcribit Lib. 2. de dimittenda adultera, *dimittat illam vir, & vir per ſe maneat: quòd ſi dimiſerit mulierem ſuam, & aliam duxerit, & ipſe mæchatur.* Et infrà: *Non debet dimiſſa conjuge ſua vir aliam ducere.*

S. Juſtinus II. ſæculo ſcribit Apolog. 1. pro Chriſtianis, eum adulterium committere, qui repudiatam à viro adultero duxerit.

Athenagoras eodem ſæculo in Apologia ad Imperatores pro Religione Chriſtiana ſic habet: *Ut natus eſt unuſquiſque noſtrûm, manet; vel nuptiis copulatur unicis; ſecundæ enim decorum quoddam adulterium ſunt; qui enim uxorem ſuam dimiſerit, & duxerit aliam, adulteratur, inquit Dominus noſter.*

Sanctus Clemens Alexandrinus Lib. 2. Stromatum ſic loquitur in fine, *Legem apertè conſtituit*, non dimittes uxorem, præterquam propter fornicationem: *adulterium autem exiſtimat conjungi ma-*

trimonio vivo altero ex ſeparatis . . . . qui autem dimiſſam accipit uxorem, mœchatur eam, hoc eſt, cogit eam mœchari. Non ſolùm autem qui dimiſit eſt ejus cauſa, ſed etiam qui eam ſuſcipit, præbens mulieri peccandi occaſionem; ſi enim non ſuſcepiſſet eam, reverteretur ad virum. Ergo in mente S. Clementis vinculum conjugale non ſolvitur per adulterium, cùm liceat dimiſſæ redire ad eum, qui illam dimiſit, tanquam ad verum maritum; & reus ſit adulterii, qui ſic dimiſſam duxerit, vivente priore marito.

Origenes S. Clementis Diſcipulus Tractatu 7. in Matth. ſic habet: *Contra Scripturæ Legem mulieri, vivente viro, nubere quidam Eccleſiæ Rectores permiſerunt, agentes contra id, quod ſcriptum eſt,* mulier alligata eſt quanto tempore vir ejus vivit, *& contra illud*; igitur vivente viro, mulier vocabitur adultera, ſi fuerit cum alio viro: *non omnino tamen ſine ratione; hæc enim contra Legem initio latam & ſcriptam ad vitanda pejora, alieno arbitrio morem gerentes eos permiſiſſe veriſimile eſt.* Verba tam clara non obſcurat quod addit Origenes, nempe Chriſtum permiſiſſe diſſolvi matrimonium in cauſa fornicationis; loquitur enim de diſſolutione quoad thorum & cohabitationem, ut patet ex quæſtione, quam ibidem verſat, num ſcilicet præter fornicationem, quam Chriſtus ſolam excipit liceat uxorem dimittere propter cauſas graviores, putà veneficium, infanticidium, & rei familiaris dilapidationem; durum quippe videtur Origeni retinere mulierem veneficam & dilapidatricem, *tanta enim*, inquit, *pati & tolerare flagitia, quæ adulterio & ſcortatione pejora cenſeri queant, planè à ratione videbitur eſſe alienum: rurſum contra Servatoris præceptum agere, nemo eſt quin impium confiteatur.* Ex quibus

bus verbis liquet quæſtionem ſolùm eſſe de ſeparatione quoad habitationem, per quàm maritus liberaretur ab uxore tam noxia, remanente nihilominus nuptiali vinculo, quod ſecundùm Origenem ſolvi non poteſt.

Sanctus Chryſoſtomus IV. ſæculo ſic ſcribit Homil. 17. in Matth. de eo, qui propter adulterium dimiſit uxorem, *ille enim etſi alteram non duxerit, hoc ipſo ſe conſtituit criminis reum, quòd adulteram fecit ex conjuge* (cum illa alteri nupſerit:) *hic verò excipiendo alienam adulter effectus eſt, nequaquam enim mihi referas, quia illam alter ejecit: nam expulſa quoque uxor eſſe ejus, qui eam expulit, perſeverat.* At, inquies, S. Chryſoſtomus ſcribit Hom. 19. in capite 7. Epiſt. 1. ad Corinthios, nec adulterum eſſe maritum, nec adulteram eſſe uxorem. Verum eſt, ſed eo ſenſu id dicit, quo dicimus, filium erga patrem ingratum & protervum non eſſe filium, *jam non ſum dignus vocari filius tuus*, inquiebat Prodigus ille Luc. 15. ſicut enim filius nequam privatur jure hæreditatis, ita adulter aut adultera juribus matrimonii, putà lecto & ſocietate individua.

Porrò ex teſtimoniis allatis liquet unam olim fuiſſe ſententiam utriuſque Eccleſiæ, Orientalis ſcilicet & Occidentalis, modernoſque Græcos receſſiſſe ab antiqua Patrum ſuorum doctrina. Quo autem tempore hæc mutatio facta ſit, non conſtat.

Dices 1. Lactantius Lib. 6. cap. 23. divinarum inſtitutionum, ſcribit adulterum non eſſe, qui in cauſa adulterii dimiſſam duxerit in uxorem.

Reſpondeo Lactantium attendere ad Leges civiles, quæ ſic dimiſſam, ab alio duci permittebant,

bant, ſed contra Legem Chriſti, ut Lactantius ibidem agnoſcit; ſic enim pergit, *ſed divina Lex ita duos in matrimonium, quod eſt in corpus unum, pari jure conjungit, ut adulter habeatur quiſquis compagem corporis in diverſa diſtraxerit.*

Inſtas: Idem Lactantius in Epitome cap. 6. *Nunquam*, inquit, *conjugalis fœderis vinculum, niſi quod perfidia ruperit, reſolvatur.*

Reſpondeo Lactantium loqui de diſſolutione quoad thorum & cohabitationem; nam divina Lex, inquiebat ſuprà, ita duos conjungit, ut adulter habeatur quiſquis compagem corporis in diverſa diſtraxerit.

Quòd autem ſeparatio quoad thorum & habitationem nonnunquam vocetur à Scriptoribus Eccleſiaſticis diſſolutio vinculi conjugalis, patet ex Concilio Forojulienſi ſupra laudato: *Placuit*, inquiunt Patres cap. 10 *ut reſoluto fornicationis cauſa jugali vinculo, non liceat viro, quamdiu adultera vivit, aliam uxorem ducere.* Et ita expone Avitum Viennenſem, & Concilium Venetum.

Dices 2. S. Ambroſius in cap. 7. 1. ad Corinthios ſcribit licere viro in cauſa fornicationis aliam ducere uxorem.

Reſpondeo 1. S. Ambroſium non eſſe auctorem hujuſce Commentarii, ſed vel Pelagium, vel Hilarium Diaconum Eccleſiæ Romanæ, qui adhæſit Luciferianis, ex S. Hieronymo dialogo adverſùs Luciferianos.

Reſpondeo 2. Commentatorem illum loqui juxta Legem civilem, non verò juxta Eccleſiaſticam, quæ edicta Imperatorum ſemper improbavit, ut agnoſcit ipſe S. Ambroſius Lib. de Abraham, cap. 4. & 7. & in Luc. 16.

Dices

Dices 3. Joannes VIII. qui ſedit ſæculo IX. hæc habet Ep. 65. *Cùm priorem legitimo ſibi matrimonio junctam quiſquam deſerere nequeat illi conceditur* (in cauſa fornicationis) *aliam vivente priore, conducere.*

Reſpondeo corruptum eſſe textum, neque enim cohærent poſteriora verba cum prioribus. Sic autem textus refertur tom. 9. Conciliorum, *& ideò cum priorem legitimo ſibi matrimonio junctam quiſquam deſerere nequeat, nullâ ratione prorſus illi conceditur aliam, vivente priore, conducere.*

Dices 4. Pœnitentiale Romanum in cauſa adulterii permittit parti innocenti ad alia tranſire vota, quod ſonti denegat. Idem legitur in Concilio Vermerienſi Can. 5. & 9. & in Concilio Compendienſi Can. 8. Celebrata autem ſunt duo illa Concilia VIII. ſæculo. Similia habentur cap. *Concubuiſti*, quod ex Zachariæ Summi Pontificis, & cap. *Si quis eum*, ex Concilio Triburienſi, habenturque cauſa 32. q. 7.

Reſpondeo, quæ hìc objiciuntur, ſpectare diſciplinam, juxta quam qui propter graviora crimina publicæ pœnitentiæ ſubjiciebantur, matrimonium nunquam inire poterant, *non liceat viro*, inquit Concilium Forojulienſe, *quamdiu adultera vivit, aliam uxorem ducere, licet ſit illa adultera: nec adulteræ, quæ pœnas graviſſimas vel pœnitentiæ tormentum luere debet, alium accipere virum, nec vivente, nec mortuo, quem non erubuit defraudare, marito.* Quin & ipſi marito, qui defunctâ uxore adultera, ad alias nuptias tranſibat, pœnitentia imponi ſolebat, quamvis innocenti, quia ut ſuprà obſervavimus, ſecundæ nuptiæ, etſi abſolutè non prohiberentur, tamen aliquod incontinentiæ ſignum

præ ſe ferebant, propter quam viduis nubentibus imponebatur pœnitentia.

§. VII.

Utrùm Matrimonium dirimatur per continentiæ votum alterutrius conjugum.

Obſerva 1. duplex eſſe votum, ſimplex & ſolemne. Simplex continentiæ votum eſt promiſſio proprii corporis ad continentiam ſervandam Deo facta. Solemne verò eſt actualis traditio ſui acceptata à Deo per ſuum Miniſtrum. Hæc habes fuſiùs explicata Tom. 4. Tract. de Religione c. 5. §. 2.

Obſerva 2. circa votum ſolemne duplicem eſſe oppoſitum errorem, alius eſt Juſtiniani Imperatoris, qui Cod. de Epiſcopis & Clericis, lege finali, decrevit matrimonium etiam conſummatum diſſolvi per Religionis ingreſſum: alter eſt Novatorum, qui docent, matrimonium ſive ſit ratum & conſummatum, ſive ſit ratum tantùm non poſſe diſſolvi per Religionis profeſſionem, ac propterea ſuggillant Patres Tridentinos, quòd definierint, matrimonium ratum dirimi per ſolemne votum. His præmiſſis, ad propoſitam quæſtionem,

R. 1. Conſtat apud omnes ſimplex continentiæ votum non dirimere matrimonium ratum, nedum conſummatum.

Probatur 1. ex cap. *Meminimus*, cap. *Conſuluit*, Lib. 4. Decretalium tit. 6. *qui Clerici vel voventes*, &c. ubi Alexander III. declarat votum ſimplex impe-

impedire quidem matrimonium contrahendum, ſed non dirimere contractum. Idem habet Cœleſtinus III. c. *rurſus* eodem tit.

Probatur 2. ratione, qua utitur S. Thomas in Supplem. qu. 53. art. 1. quia votum ſimplex eſt nuda promiſſio Deo facta, matrimonium verò eſt actualis traditio proprii corporis conjugi facta: atqui promiſſio non transfert Dominium rei promiſſæ, ſed promittens tanquam Dominus de ea diſponere poteſt prout libuerit, quamvis peccet contra fidem alteri datam: at traditio ſeu donatio rem datam ſeu traditam in donatarii dominium transfert, ita ut ipſe donator de ea diſponere nequeat. Ergo per ſimplex continentiæ votum non diſſolvitur matrimonium, cùm in eo conjuges actu & de facto ſibi mutuò tradant poteſtatem in ſua corpora, quemadmodum nulla cenſetur promiſſio donandi vel vendendi domum factam ab eo, qui illam alteri jam donavit aut vendidit.

Dices: vinculum, quo obligamur Creatori, majus eſt vinculo quo obligamur creaturæ: atqui per votum, etiam ſimplex, obligamur Creatori: per matrimonium verò creaturæ: Ergo vinculum voti ſimplicis majus eſt vinculo matrimonii, ac proinde ſolvit matrimonium.

Diſtinguo majorem: ſi vincula illa ſpectentur in eodem genere, ſi v. g. vinculum promiſſionis Deo factæ conferatur cum vinculo promiſſionis homini factæ, Concedo: unde votum ingrediendæ Religionis majus eſt promiſſione nubendi, ſeu ſponſalibus, eaque ſolvit: ſi vincula ſpectentur in diverſo genere, conferaturque promiſſio Deo facta cum donatione ſeu

traditione proprii corporis in gratiam conjugis. Nego majorem; falſum eſt enim eum, qui vovit ſe oblaturum Templo aliquam ſummam pecuniæ quam priùs gratuito dono tradidit alteri, poſſe illam auferre voti ſolvendi cauſa; quia pecunia ſic tradita ad illum non pertinet. Porrò per matrimonium fit actualis traditio proprii corporis; per ſimplex autem votum promittitur ſolùm.

Sed cùm in ſolemni profeſſione, ſicut in matrimonio fiat actualis traditio proprii corporis, & conferatur traditio facta Deo cum traditione facta creaturæ, ulterius quæritur, utrùm profeſſio ſolemnis ſolvat matrimonium, quemadmodum ſimplex continentiæ votum ſolvit ſponſalia; quia vinculum, quo aſtringimur Deo, majus eſt vinculo, quo aſtringimur creaturæ.

R. 2. Matrimonium conſummatum non dirimitur per ſolemnem Religionis profeſſionem.

Probatur iis omnibus momentis, quibus ſuprà demonſtravimus, matrimonium Chriſtianorum Jure naturali & divino poſitivo non diſſolvi, niſi per mortem alterius conjugis. Momenta enim illa efficaciùs concludunt pro matrimonio conſummato, quàm pro rato tantùm; cùm illud ſit longè firmiùs.

Confirmatur reſponſio, tum ex S. Gregorio Lib 9. Ep. 39. ad Theoctiſtum, in qua reprehendit Legem civilem, quæ permittit contrarium: tum ex cap *Quidam*, quod eſt Alexandri III. & cap. *Placet*, quod eſt Cæleſtini III. Lib. 3. Decretalium tit. 32. *de Converſione Conjugatorum*, ubi Religionem profeſſus ignorante vel invita conjuge, ad eam redire compellitur.

Dices:

Dices: Chriſtus Luc. 14. verſ. 26. pronuntiat eum non poſſe eſſe ſuum Diſcipulum, qui non odit uxorem ſuam, cui præcepto parere debet, juxta S. Baſilium in quæſtionibus fuſiùs diſputatis quæſt. 12. qui non poteſt ab uxore impetrare licentiam tranſeundi ad Religionem: & revera paruiſſe Abbatem Theonam miraculis clarum ſcribit Caſſianus collat. 21. cap 9. poſtquam enim quinque annis cum uxore vixiſſet, ea invita, matrimonium ſolvit, & Monachus effectus eſt. Ergo matrimonium conſummatum ſolvitur per Religionis profeſſionem.

Nego conſequent. Namque ex Chriſti mandato Chriſtianus eo modo debet odiſſe patrem & uxorem, quo animam ſuam, ut ibidem dicitur, ſcilicèt quatenus parentes, uxor, & animæ propriæ affectus contrarii ſunt Legi divinæ, quemadmodum ipſemet Chriſtus exponit Matth. 10. v. 37. qui amat patrem aut matrem, pluſquam me, non eſt me dignus. Nec alio ſenſu S. Baſilius intellexit laudatum textum, ſcilicet poſito quòd maritus cum uxore abſque ſalutis periculo cohabitare nequeat; ait enim, *ſi verò diſſidens ſit adultera pars, & aſſidue uſque ex adverſo cum altera contendat, quòd videlicet minùs ſolicita ſit quomodo placeat Deo: hìc ea convenit meminiſſe, quæ dicta ſunt ab Apoſtolo, in pace autem vocavit nos Deus, & ſic parendum præcepto Domini, qui dixit:* ſi quis venit ad me, &c. Ad id verò quod Caſſianus refert de Abbate Theona viro ſanctiſſimo, reſpondet Bellarminus Lib. 2. de Monachis cap. 38. illud eſſe unum ex eis factis Sanctorum, quæ ſunt admiranda. *Credendum enim eſt*, inquit, *peculiari Spiritus Sancti admonitu id factum eſſe præter communem ordinem ac legem.*

Denique

Denique textus S. Baſilii & Sanctorum exempla ad ſummum probant licitum eſſe aliquando ſtudio vitæ perfectioris divortium poſt conſummatum matrimonium quoad thorum tantùm & cohabitationem, non verò quoad vinculi diſſolutionem.

R. 3. Matrimonium ratum, & nondum conſummatum, dirimitur quoad vinculum per ſolemnem conjugis profeſſionem in Religione approbata, ita ut liceat alteri parti ad alias nuptias tranſire: ſic enim definiit Concilium Tridentinum Seſſ. 24. Can. 3. *Si quis dixerit matrimonium ratum, non conſummatum per ſolemnem Religionis profeſſionem alterius conjugum, non dirimi; anathema ſit.*

Probatur Concilii definitio ex cap. *Verùm*, Lib. 3. Decretalium tit. 32. *de Converſione Conjugatorum. Verum*, inquit Alexander III. *poſt conſenſum legitimum de præſenti licitum eſt alteri: altero etiam repugnante, eligere Monaſterium (ſicut Sancti quidam de nuptiis vocati fuerunt) dummodo carnalis commixtio non intervenerit inter eos: & alteri remanenti, ſi commonitus continentiam ſervare noluerit, licitum eſt ad ſecunda vota tranſire; quia cùm non fuiſſent una caro ſimul effecti, ſatis poteſt unus ad Deum tranſire, & alter in ſæculo remanere.* Et cap. *Ex publico*, titulo eodem, laudatus Pontifex cupienti profiteri duos menſes concedit ad deliberandum, quibus elapſis aut Religionem ingrediatur, aut uxori adhærere compellatur. Solvit deinde objectionem, quæ peti poſſet ex Evangelio prohibente virum ab uxore diſcedere, excepta fornicationis cauſa. *Sanè*, inquit, *quod Dominus in Evangelio dicit, non licere viro niſi ob cauſam fornicationis uxorem ſuam dimittere, intelligendum eſt, ſecundùm interpretationem ſacri eloquii;*

eloquii; de his, quorum matrimonium carnali copula eſt conſummatum, ſine qua conſummari non poteſt.

Innocentius III. cap. *Ex parte* 2. eodem tit. confirmat quod Alexander III. prius decreverat. *Nos tamen*, inquit, *nolentes à prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis declinare, qui reſpondere conſulti, antequam matrimonium ſit per carnalem copulam conſummatum, licere alteri conjugum, reliquo inconſulto, ad Religionem tranſire, ita quod reliquus ex tunc legitimè poterit alteri copulari, hoc ipſum tibi conſulimus obſervandum.*

Dices: nec Concilium Tridentinum, nec ſummi Pontifices definire potuerunt matrimonium ratum ſolvi per ſolemnem Religionis profeſſionem, niſi ex divina revelatione, quæ Eccleſiæ innoteſcit per Scripturam ſacram, vel per Traditionem: atqui neque ex Scriptura, neque ex Traditione colligi poteſt matrimonium ratum dirimi per ſolemnem Religionis profeſſionem.

Non ex Scriptura, quæ abſolutè & abſque exceptione pronuntiat, *quod Deus conjunxit, homo non ſeparet*, Matth. 19.

Non etiam ex Traditione; nihil quippe occurrit in Hiſtoria priorum decem ſæculorum, quo poſſit ſtabiliri Concilii Tridentini definitio. Proferuntur quidem plura exempla Sanctorum, qui poſt celebratas nuptias amplexus carnales ſpreverunt, ut totos ſe divino obſequio manciparent. Id de ſancta Thecla referunt ſanctus Epiphanius Hæreſi 78. & ſanctus Ambroſius Lib. 2. de Virginibus: de ſancta Cæcilia, & ſancto Alexio Metaphraſtes; de duobus militibus ſanctus Auguſtinus Lib. 8. Confeſſionum cap. 6.

Verùm,

Verùm, ut ex hujuſmodi exemplis efficax argumentum conficiatur, duo conſtare debent: primum, S. Theclam, S. Cæciliam, S. Alexium, & alios, ſolemne votum emiſiſſe in Religione approbata. At contrarium conſtat ſaltem de Thecla & Cæcilia, quæ non vixerunt ſub regulari diſciplina. Sanctus Alexius, cujus Hiſtoriam texuit Metaphraſtes, Hiſtoricus alioquin dubiæ Fidei, ut omnes norunt, non militavit in approbata Religione; ſed poſt varias peregrinationes tandem in domo paterna tanquam pauper peregrinus hoſpitatus eſt: Alterum etiam deberet eſſe extra controverſiam, nempe matrimonia illa, de quibus eſt ſermo, ſoluta fuiſſe non ſolùm quoad thorum & cohabitationem, ſed etiam quoad vinculum conjugale: atqui illud ipſum eſt in controverſia; namque in confeſſo eſt apud omnes, non fore diſſolutum matrimonii vinculum, ſi quis, uxore intacta, ſe totum Deo devoveret in Congregatione, in qua emittuntur vota ſimplicia paupertatis, caſtitatis & obedientiæ, ut in Congregationibus Miſſionariorum S. Lazari, & Doctrinæ Chriſtianæ: atqui ſolemniora non fuere vota ſanctæ Theclæ, ſanctæ Cæciliæ, ſancti Alexii, & aliorum Veterum; nec proferri poteſt approbata Religio, in qua emiſſa ſint. Unde ergo habetur ſolutum fuiſſe matrimonium in S. Thecla, S. Cæcilia, & S. Alexio, minimè verò in iſtis Congregationibus?

Hinc Cardinalis Palavicinus Lib. 23. Hiſtoriæ Concilii Tridentini cap. 9. refert plures ex Patribus cenſuiſſe laudatum Concilii Canonem ſextum non eſſe condendum. Quin Maldonatus de

de Matrimonio cap. 9. ſcribit momenta mox allata & alia ſimilia vim nullam habere, *niſi* inquit, *aut concedatur matrimonium ratum, & nondum conſummatum, non eſſe verum matrimonium, & verum Sacramentum; aut certè Eccleſiam ita exiſtimaſſe, dum decrevit licere poſt matrimonium ratum conferre ſe ad Religionem, altero conjuge invito, & licere alteri adire alias nuptias.* Sed iſta liberiori ſtylo; ne quid dicam gravius, videntur ſcripta à Maldonato; abſit enim à Theologo Catholico, ut credat matrimonium ante conſummationem non eſſe matrimonium, nec verum Sacramentum, falſamque ejuſmodi opinionem tribuat Patribus Tridentinis; inde enim ſequeretur Concilium falsò definiiſſe matrimonium ratum per ſolemnem Religionis profeſſionem diſſolvi; quia quod revera non exiſtit, ſolvi non poteſt. Ne igitur inutilis ſit ac vana Concilii definitio, fateamur neceſſe eſſe matrimonium exiſtere, & habere rationem veri Sacramenti priuſquam conſummetur. Sed faciendum eſt ſatis iis omnibus momentis, quæ contra definitionem objiciuntur. Itaque

Reſpondeo diſtinguendo majorem; Eccleſia definire non poteſt, niſi ex Dei revelatione ea quæ ſunt Juris Divini poſitivi, Concedo: quæ ſunt Juris naturalis, Nego majorem. Illud igitur eſt diſcrimen inter ea quæ ſunt ordinis ſupernaturalis, & res ordinis naturalis; quòd priora, cùm rationem ſuperent, aut à libera Dei voluntate pendeant, ea noſſe non poſſimus, niſi per Dei revelationem, quæ continetur in ſacris Scripturis, & Traditione: poſteriores verò, cùm ſint in animis noſtris impreſſæ, vel clariùs, ut prima principia; vel obſcuriùs, ut plures concluſiones

nes ex primis principiis deductæ, nobis innoteſcere poſſint abſque Dei revelatione. Unde quando res ſupernaturales & divinæ in controverſiam adducuntur, an v. gr. ſit in Chriſto una aut duplex perſona, an ſeptem ſint Sacramenta, vel pauciora, Eccleſia nihil ſtatuere poteſt, niſi ex verbo Dei ſcripto vel tradito. Ubi verò controverſia verſatur circa Legem naturalem, utrùm v. gr. ipſi repugnet lucrum percipere ex contractu conſignativo; Sanctorum Imagines venerationi fidelium in templis exponere, Eccleſia abſque Dei revelatione dirimere poteſt ejuſmodi controverſiam, nec recurrat neceſſe eſt ad Scripturam & Traditionem, niſi ut definiat rem controverſam neutri adverſari; Eccleſiæ enim eſt interpretari Legem Dei: Lex autem naturalis eſt Lex Dei, ejus digito ſcripta in cordibus noſtris, adeſtque ipſi Spiritus Sanctus, ne erret in iis quæ ſpectant fidem & mores: *Docebit vos omnem veritatem*, ait Chriſtus ad diſcipulos & eorum ſucceſſores, Joan. 16. Quemadmodum igitur certò pronuntiavit Eccleſia contractus conſignativos eſſe licitos, ſacras Imagines in templis licitè pingi & coli, quamvis nec Scriptura, nec Traditio priorum ſæculorum iſta doceant; ſatis quippe illi fuit, quòd non repugnent Scripturæ ſacræ, nec Traditioni, ſed conſentanea ſint Legi naturali: pari modo Summi Pontifices, & poſt eos Concilium Tridentinum decernere potuerunt matrimonium nondum conſummatum dirimi per ſolemnem Religionis profeſſionem; quia ejuſmodi disjunctio congruit admodum Legi naturali, nec adverſatur verbo Dei ſive ſcripto, ſive tradito, licèt ex eo poſitivè non eruatur. Sed

iſthæc

iſthæc planiora fient ex objectionum ſolutione. Itaque

Dices 1. Deus per matrimonium ratum conjuges inter ſe conjungit: atqui divinum eſt oraculum, *quod Deus conjunxit, homo non ſeparet:* Ergo nec Summus Pontifex, nec Concilium illos ſeparare poteſt.

Diſtinguo majorem, quos Deus conjunxit in carne una, homo non ſeparet, Concedo: quos conjunxit in uno ſpiritu duntaxat, homo non ſeparet, Nego majorem. Namque Chriſtus verba ſua reſtrinxit ad eos conjuges, qui ſunt unum quid in carne una, *jam non ſunt duo*, inquit, *ſed una caro:* atqui conjuges non ſunt una caro, niſi per copulam; *ſanè*, inquiebat ſuprà Alexander III. cap. *Ex publico*, *quod Dominus in Evangelio dicit non licere viro niſi ob cauſam fornicationis uxorem ſuam dimittere*, *intelligendum eſt ſecundùm interpretationem ſacri eloquii de his, quorum Matrimonium carnali copula eſt conſummatum, ſine qua conſummari non poteſt.*

Diſtinguo ſimiliter minorem, Deus in matrimonio rato conjuges conjunxit in uno ſpiritu, Concedo: in una carne; Nego minorem.

Dices 2. Jus naturale ſolvi non poteſt: atqui matrimonium ſolummodo ratum, eſt Jure naturali firmum & indiſſolubile: Ergo.

Diſtinguo majorem, Jus naturale non poteſt ſolvi, manentibus iiſdem circumſtantiis, in quibus neceſſariò obligat, Concedo: mutatis circumſtantiis, Nego majorem; nam obligatio voti & cujuſvis promiſſi, aſſidua commoratio Paſtoris in loco Beneficii, &c. ſunt Juris naturalis, cauſæ tamen adeo graves nonnunquam ſuperveniunt, propter quas auctoritate ſuperioris ſolvitur obli-

gatio voti, reſcinditur promiſſum, & Paſtorem ad tempus abeſſe conceditur, Lege naturali non repugnante.

Diſtinguo etiam minorem: Jure naturali matrimonium ſolummodò ratum, eſt firmum & indiſſolubile; ſi nulla diſſolvendi cauſa accedat, Concedo: ſi accedat, ut ſolemnis Religionis profeſſio, Nego minorem. Quia ex dictis, rationes, propter quas matrimonium Jure naturali eſt indiſſolubile, ſunt prolis generatio & congrua educatio, ad quas requiritur individua viri & mulieris ſocietas: quæ rationes in matrimonio rato non concurrunt, cùm nulla ſupponatur proles, nec ſpes prolis ſuſcipiendæ, ac proinde ejus diſſolutio voti ſolemnis cauſa Juri naturali non repugnat. Jus itaque naturale aliud eſt immutabile, ut, *falſum teſtimonium non dices: non facies tibi ſculptile, ut adores illud;* aliud mutabile, ut in exemplis allatis. Conſule quæ in hanc rem fuſiùs tradidimus Tractatu de Legib. c. 8.

Ergo, inquies, matrimonium nondum conſummatum diſſolvi poteſt nòn ſolùm propter ſolemnem Religionis profeſſionem, ſed etiam propter quamcunque gravem cauſam, quemadmodum multiplex poteſt eſſe cauſa relaxandi obligationem voti, & reſcindendi promiſſi.

Reſpondeo plures Theologos, quos Sanchez appellat & ſequitur Lib. 2. de Matrimonio diſp. 4. eſſe in ea ſententia, quod Summus Pontifex propter alias cauſas, quàm voti ſolemnis, matrimonium nondum conſummatum diſſolvere poſſit. Quin Pyrrhus Corradus in praxi Lib. 8. cap. 6. exempla diſpenſationum, quas in hanc rem conceſſere Clemens VIII. & Urbanus VIII. adducit,

Sanctus

Sanctus Antoninus 3. parte titul. 1. cap. 21. §. 3. affirmat ſe vidiſſe Bullas Martini V. & Eugenii IV. pro hujuſmodi diſpenſationibus. Navarrus Enchiridii cap. 22. num. 22. teſtatur Paulum III. & Pium IV. ad petitionem ſuam diſpenſaſſe. Cajetanus in opuſculis Tom. 1. cap. 28. de Matrimonio quæſt. unic. refert ſua ætate idem ſæpius factitatum. Henriquez Lib. 2. de Matrimonio c. 8. num. 2. aſſerit Gregorium VIII. unica die cum undecim diſpenſaſſe. Fatendum tamen eſt alios Theologos in magno etiam numero oppoſitam tueri ſententiam, ac pro ea laudare etiam ſummos Pontifices.

Dices 3. Matrimonii diſſolutio non poteſt fieri abſque injuria alterius conjugis retinentis. Ergo eſt contra Jus naturale.

Nego anteced. tum quia ex omnium conſenſione ſponſalia diſſolvi poſſunt voti ſolemnis cauſa abſque injuria alterius non conſentientis: ergo & matrimonium ratum, cùm conjux derelicta maneat integra, nihilque decoris aut honoris amiſerit quominus ab alio in conjugem aſſumi poſſit; tum quia in contractu ſponſalium & matrimonii intelligitur hæc tacita conditio, *niſi intra duos menſes inceſſerit animus profitendi in Religione approbata*, ante quem terminum nec ſponſa tenetur matrimonium celebrare, nec conjux matrimonium conſummare, fieretque illi injuria, ſi copula per vim extorqueretur.

Dices 4. matrimonium non conſummatum eſt verum Sacramentum, & ſignum perpetuæ unionis Chriſti cum Eccleſia: atqui per diſſolutionem violaretur ſacrum illud ſignum: Ergo.

Diſtinguo maj. eſt ſignum unionis ſpiritalis Chriſti cum Eccleſia, quæ unio fit per charitatem, Concedo: unionis corporalis per incarnationem, Nego maj. hujuſmodi enim unionem matrimonium non ſignificat, niſi ſit conſummatum; quia in eo ſolo ambo conjuges fiunt una caro. Porrò ſicut unio ſpiritalis Chriſti cum Eccleſia, ex parte Chriſti eſt firma & indiſſolubilis; ſolvitur tamen ex parte fidelium per peccatum mortale: ſimiliter qui ſanctioris vitæ ſtudio à conjuge corporaliter ſeparatur: cum illa arctiori ámoris vinculo conjungitur; quia quò puriùs adhæremus Deo per charitatem, eò perfectiùs proximum diligimus; nec repugnat ſpiritali unioni Chriſti cum Eccleſia, quòd pars derelicta ad ſæcularia vota tranſeat.

Q. 1. *Quandonam matrimonii rati vinculum ſolvitur, an in ipſo ingreſſu & ſuſceptione habitus Religioſi, an in profeſſione?*

R. Non ſolvitur, niſi in ipſa profeſſione, quam ſi non emiſerit Novitius, tenetur ad conjugem redire, & matrimonium conſummare, ipſa exigente. Unde conjux derelicta tenetur expectare, donec alter conjux ſolemniter ſit profeſſus, priuſquam alteri nubere poſſit.

Q. 2. *Solviturne matrimonium ratum per ſuſceptionem Ordinis ſacri?*

R. Negat Joannes XXII. in Extravagante, *antiquæ*, tit. 6. *de voto*, in qua ſic habet, *de fratrum noſtrorum conſilio præſenti declaramus edicto, quòd licèt votum ſolemnizatum per ſacri ſuſceptionem Ordinis, quantum ad impediendum matrimonium contrahendum, ac ad dirimendum, ſi poſt contractum fuerit ſecundùm ſtatuta Canonum ſit efficax reputandum; ad diſſolvendum tamen*

priùs

prius contractum, etiamſi per carnis copulam non fuerit conſummatum, cùm nec Jure Divino, nec per ſacros reperiamus Canones hoc ſtatutum, invalidum eſt cenſendum.

§. VIII.

Utrùm inter Chriſtianos conjuges, licitum ſit divortium quoad thorum tantùm & cohabitationem?

Lutherani, quamvis doceant matrimonium dirimi poſſe ex qualibet gravi cauſa, negant tamen conjuges licitè ſeparari quoad thorum & cohabitationem, manente matrimonii vinculo: quem errorem Concilium Tridentinum confixit Seſſ. 24. Can. 8. his verbis: *Si quis dixerit, Eccleſiam errare, cùm ob multas cauſas ſeparationem inter conjuges quoad thorum, ſeu quoad cohabitationem, ad certum incertumve tempus fieri poſſe decernit; anathema ſit.* Quare ad propoſitam quæſtionem,

R. Conſtans eſt Eccleſiæ Doctrina, Chriſtianos conjuges aliquando licitè poſſe ſeparari quoad thorum & cohabitationem, ſalvo matrimonii vinculo.

Probatur 1. ex Scriptura, Matth. 5. & 19. ubi Chriſtus permittit uxorem dimitti cauſa fornicationis 1. Corinth. 7. verſ. 10. & 11. *Iis autem qui matrimonio juncti ſunt, præcipio, non ego, ſed Dominus, uxorem à viro non diſcedere: quòd ſi diceſſerit, manere innuptam, aut viro ſuo reconciliari.* Quibus verbis Apoſtolus duo ſupponit. Primum, per divortium, de quo loquitur, matrimonium non dirimi, cùm decernat mulierem ſeparatam debere manere innuptam. Secundum, divortium illud eſſe licitum; optionem enim permittit mulieri,

vel redeundi ad maritum, vel non redeundi, modò alteri non nubat: ſi autem illicitum eſſet divortium, procul dubio eam compelleret ad reconciliationem.

Probatur 2. ex communi Eccleſiæ praxi, quæ conſtat ex titulo de divortiis.

Q. 1. *Quibus in caſibus licitum eſt inter Chriſtianos conjuges divortium?*

Certum eſt licitè fieri ex communi conjugum conſenſu, ſtudio vitæ ſanctioris; iis enim amplam mercedem promittit Chriſtus Matth. 19. *omnis qui reliquerit domum . . . aut uxorem propter nomen meum, centuplum accipiet;* quibus promiſſis accenſi plures ſanctitate conſpicui ex conſenſu uxorum vel Monaſticam vitam profeſſi ſunt, vel ſacris Ordinibus ſunt initiati, ut SS. Paulinus, Germanus Antiſſiodorenſis, Lupus Trecenſis, &c.

Certum eſt 2. divortium licitè fieri ob crimen alterius conjugis; expreſſa eſt enim Chriſti Sententia citatis Matthæi locis, ubi Chriſtus permittit uxorem dimitti in cauſa fornicationis. Sed quia Chriſtus ſolius fornicationis meminit, propter quam liceat uxorem dimittere, naſcitur difficultas, circa quam Origenes ſuprà laudatus §. 6. non auſus eſt quidquam definire, num ſcilicet ob alias cauſas, quàm fornicationis, licitum ſit divortium. S. Auguſtinus Lib. 1. de Sermone Domini in monte cap. 26. cenſet nomine fornicationis intelligendum eſſe peccatum mortale, per quod anima fornicatur à Deo. Sed expendens poſtmodùm Lib. 1. Retractationum cap. 19. quæ hìc ſcripſit, lectorem monet huicce interpretationi non eſſe ita adhærendum, ut meliorem non

non quærat: *Nec volo,* inquit, *in re tanta tamque ad dignoſcendum difficili putare lectorem iſtam ſibi noſtram diſputationem debere ſufficere.* Ac meritò quidem: tum quia dubium non eſt, quin Chriſtus loquatur de fornicatione carnali: tum quia falſum eſt licitum eſſe dimittere uxorem propter quodlibet peccatum mortale. Cùm autem iſthæc quæſtio, quam ſanctus Auguſtinus ibidem vocat latebroſiſſimam, jam elucidata ſit ab Eccleſia,

R. Licitum eſſe divortium non ſolùm ob fornicationem; ſed etiam ob alia crimina, quæ vergunt in detrimentum, ſive ſpirituale, ſive corporale alterius conjugis.

Probatur 1. ex Scriptura, Matth. 18. *ſi oculus tuus ſcandalizat te, erue eum & projice abs te*, in quem locum ſanctus Hieronymus docet ſententiam Domini eſſe, ut ſi ii, qui nobis conjuncti ſunt & chari inſtar oculorum; ut parentes, filii, uxor ſint ruinæ cauſa, ab iis recedamus. Epiſtolæ ad Titum cap. 3. *hæreticum hominem poſt unam & ſecundam correptionem devita.*

Probatur 2. ex cap. *quæſivit*, tit. *de divortiis*, in quo Alexander III. declarat uxorem poſſe ſeparari à viro ſuo, qui eam ad crimen impellit. Idem ſtatuit Urbanus III. cap. *De illa;* eodem titulo, & Innocentius III. cap. *Litteras*, de reſtitutione ſpoliatorum ſcribit, viri ſævitiem eſſe juſtam divortii cauſam.

Q. 2. *Cur Chriſtus meminit ſolius fornicationis in juſta cauſa divortii?*

R. Duabus de cauſis. Prima; quia fornicatio ſeu adulterium directè ac ſpeciatim opponitur Fidei conjugali, & ſubſtantiæ ipſius matrimonii; cætera verò crimina aliis nociva, ſunt ſeparatio-

niſi cauſæ omnibus confæderationibus, Filius à Patre, famulus à domino æquè debent ſeparari, ac uxor à viro, quando ex convictu trahuntur ad hæreſim, & ad aliud quodlibet flagitium: at propter fornicationem præciſè neque filius, neque famulus jus habent dimittendi, ille patrem, iſte dominum, quemadmodum uxor virum adulterum, etiamſi non ſit illi cauſa ruinæ. Secunda, quia Chriſtus citato loco loquitur de divortio perpetuo; quærentibus enim Judæis, num liceat uxorem dimittere per libellum repudii quacunque ex cauſa? (libellus autem repudii apud eos erat in perpetuum, ita ut mulier repudiata nunquam poſſet redire ad maritum.) Chriſtus conſentaneè ad interrogata reſpondet id non licere niſi in cauſa fornicationis; quia propter alia crimina divortium fit ſolummodo ad tempus, nimirum donec conjux nocens reſipiſcat; ſi enim seriò convertatur, innocens tenetur pœnitentem recipere, eique affectu maritali cohabitare; quia iſta crimina per accidens opponuntur matrimonio. At propter adulterium, etiamſi ſemel fuerit patratum, & mox qui peccavit, reſipiſcat; alter tamen conjux per totam vitam liberatur à debito reddendo; ac proinde ſola fornicatio eſt juſta cauſa divortii perpetui.

Atqui ex hac ratione inferunt Theologi, ſuperveniente adulterio, conjugem innocentem poſſe in Religione approbata ſolemniter profiteri, etiam abſque conſenſu conjugis nocentis, non verò ipſum nocentem, niſi alter priùs fuerit profeſſus; quia adulter amiſit jus in corpus alterius, ſed non viciſſim innocens in corpus nocen-

nocentis, à quo poteſt exigere debitum conjugale; cùm divortium in ejus gratiam duntaxat concedatur.

Q. 3. *Quid nomine fornicationis intelligitur cap. 5. & 19. Matthæi?*

R. Non ſolùm intelligitur adulterium, ſed etiam omnis illicitus concubitus, ex cap. *Meretrices*, cauſa 32. quæſt. 4. in quo ſic habetur, *profectò & nomine mæchiæ omnis illicitus concubitus, atque illorum membrorum non legitimus uſus debet intelligi.* Unde ſanctus Thomas in Supplem. quæſt. 6. 2. artic 1. ad 4. docet peccatum contra naturam eſſe ſufficientem cauſam divortii.

Q. 4. *Licitumne eſt divortium, quoties interceſſerit fornicatio?*

R. Licitum non eſſe, 1. ſi fornicatio fuerit ſine crimine, putà ſi uxor vim fuerit perpeſſa, aut bona fide alteri nupſerit, virum ſuum credens mortuum. 2. Si uterque conjux eodem fornicationis crimine teneatur. 3. Si adulterium cognitum ſecuta ſit reconciliatio, quæ cenſetur facta per actum conjugalem. 4. Si vir fornicatus fuerit, ſive ante, ſive poſt uxoris adulterium, non poteſt in conſcientia illam expellere. 5. Si vir ipſe uxorem proſtituerit, aut fornicandi dederit cauſam, v. gr. debitum conjugale illi pertinaciter denegando. Ita ferè ſanctus Thomas citata quæſt. 62. art. 1.

Advertes tamen quòd ſi noverit uxor virum adulterum pœnituiſſe, & ipſa nihilominus perſeveret in adulterio, licitè dimitti poterit.

Q. 5. *Conjux innocens poteſtne privata auctoritate divortium facere in cauſa fornicationis?*

 R. Poteſt

R. Poteſt quoad thorum, modò certus ſit de alterius adulterio: ſed non poteſt quoad habitationem; cùm enim hujuſmodi divortium ſit publicum, fieri non poſſet ſine ſcandalo & perturbatione ſocietatis, niſi accederet auctoritas Judicis, ex cap. *porrò*, tit. *de divortiis.*

Q. 6. *Teneturne conjux facere divortium cum uxore adultera?*

R. Tenetur, niſi ipſa reſipiſcat.

Probatur 1. ex Scriptura. Proverbiorum 18. *qui tenet adulteram, ſtultus eſt & impius.* Ad quam ſententiam attendens S. Auguſtinus Lib. 1. Retract. cap. 19. revocat quod ſcripſerat Lib. 1. de Sermone Domini, ſcilicet permiſſum, non juſſum divortium.

Probatur 2. ex ſacris Canonibus; ſic enim habetur cap. *ſi vir*, tit. *de adulteriis. Si vir ſciens uxorem ſuam deliquiſſe, quæ non egerit pœnitentiam, ſed permanet in fornicatione, vixerit cum illa, reus erit, & ejus peccati particeps;* quia ſcilicet tegumentum ejus flagitiis præbet. Et cap. *Si quis uxorem*, cauſa 32. quæſt. 1. maritus, qui cohabitaverit cum uxore adultera, tribus annis ſubjicitur pœnitentiæ.

Dixi, *niſi reſipiſcat;* quia hujuſmodi exceptio habetur cit. cap. *ſi vir*, *Quòd ſi mulier dimiſſa egerit pœnitentiam, & voluerit ad virum ſuum reverti, debet, ſed non ſæpè, recipere peccatricem.* Quo autem titulo debeat, exponit Gloſſa ibidem, *debet*, inquit, *debito honeſtatis, & non neceſſitatis; quia etiam poſt pœnitentiam poſſet eam accuſare de adulterio*, Lege tamen charitatis teneretur cedere de Jure ſuo, ſi uxor dimiſſa in magno æternæ damnationis periculo verſaretur non revocata; ordo quippe charitatis poſtulat, ut ſpiritualem proximi ſalutem temporali

porali noſtro commodo præferamus. Unde S. Auguſtinus Lib. 2. de conjugiis adulterinis cap. 6. ſic ſcribit, *poſteaquam Chriſtus ait adulteræ, nec ego te condemnabo, vade, deinceps noli peccari; quis non intelligat debere ignoſcere maritum, quod videret ignoviſſe Dominum amborum: nec jam ſe debere adulteram dicere, cujus pœnitentis crimen divina credit miſeratione deletum?*

Cæterùm non eadem eſt obligatio in uxore dimittendi virum in adulterio perſeverantem, 1. quia ex eo non cenſetur conſentire in peccatum ejus: quòd non poſſit illum cum auctoritate corripere, ſicut vir poteſt mulierem, cujus eſt caput. 2. Quia non idem incommodum imminet cohabitando cum viro adultero; neque enim incertus erit pater prolis, nec falſus hæres ſupponetur. 3. Quia rarum eſt maritum adulterum corrigi propter ſeceſſionem uxoris; quin potiùs metuendum eſt, ne fiat deterior; quare ut plurimùm conſulendum eſt uxori, ne dimittat virum adulterum. Dico *ut plurimum;* quia ſi ex divortio probabiliter ſeparetur correctio mariti adulteri, uxor innocens teneretur illum deſerere.

Q. 7. *Eſtne jus æquale divortii in utroque conjuge ex cauſa adulterii?*

Reſpondeo affirmativè; quia in iis, quæ pertinent ad thorum, pares ſunt maritus & uxor, ex Apoſtolo 1. Corinth. 7. *mulier*, inquit, *ſui corporis poteſtatem non habet, ſed vir. Similiter autem & vir ſui corporis poteſtatem non habet, ſed mulier.*

Q. 8. *Uter conjux adulterando graviùs peccat?*

R. Cùm in adulterio duplex reperiatur malitia: altera impudicitiæ, altera injuſtitiæ, adulterium ratione impudicitiæ gravius eſt in viro, quàm in muliere; ratione verò injuſtitiæ gravius

vius eſt in muliere, quàm in viro, qui cum ſoluta adulterat.

Prima pars probatur auctoritate S. Auguſtini, & ratione, qua utitur Lib. 2. de conjugiis adulterinis cap. 8. ubi refellens querelas maritorum, quòd in luendis pœnis adulterii mulieribus comparentur, *quaſi non propterea*, inquit, *magis debeant illicitas concupiſcentias viriliter frænare, quia viri ſunt, quaſi non propterea magis debeant mulieribus ſuis ad virtutis hujus exemplum ſe præbere, quia viri ſunt: quaſi non propterea minùs debeant à libidine ſuperari, quia viri ſunt? Et tamen indignantur, ſi audiant adulteros viros pendere ſimiles adulteris fœminis pœnas; cùm tantò gravitùs eos puniri oportuerit, quantò magis ad eos pertinet & virtute, & exemplo vincere fœminas. Chriſtianis equidem loquor, qui fideliter audiunt*, caput mulieris vir, *ubi ſe agnoſcunt duces, illas autem comites eſſe debere; & ideo cavendum viro illac ire vivendo, quà timet ne uxor ſequatur imitando.*

Secunda pars probatur; quia uxor adultera injuriam facit tum proli, cujus incertum reddit patrem, tum marito, cui falſum hæredem inſtituit. Adde quòd virum majori infamia aſpergat, quàm ipſam maritus adulter. Unde ſimpliciter & abſolutè gravius eſt adulterium uxoris, quàm mariti, proptereaque per Leges civiles punitur ſeveriùs.

CAPUT III.

De Matrimonio quatenus eſt Sacramentum.

Q. I. *Matrimonium fuitne verum Sacramentum ante adventum Chriſti?*

Affir-

Affirmant Alphonſus à Caſtro Lib. 11. adverſus hæreſes, Petrus Soto lect. 2. de Matrimonio, Catharinus opuſculo de Matrimonio, Maldonatus de Matrimonio, quibus ſe adjunxit Launoyus Lib. de Regia poteſtate in matrimonium, quorum opinionem minimè tutam judicat Bellarminus Lib. 1. de Matrimonio cap. 5. ad ſecundum Lutheri argumentum. Quare juxta communem ſententiam,

R. Matrimonium ante adventum Chriſti non fuit verum Sacramentum; in latiori tamen, & minùs propria ſignificatione dici poteſt Sacramentum, quatenus ſcilicet fuit ſignum rei ſacræ.

Prima pars probatur; quia ad verum Sacramentum duo inter cætera requiruntur, ex dictis Tractatu de Sacramentis in genere cap. 2. primum, ut ſit ſignum ſacrum, cujus uſus ſit religioſus & cæremonia ſacra. Secundum, ut ſit efficax alicujus ſanctitatis, ſive exterioris, & legalis, ſive interioris: atqui utrumque defuit matrimonio ante adventum Chriſti, tum in ſtatu innocentiæ, tum in Lege naturæ, tum in Lege ſcripta; nuptiæ ſiquidem non erant cæremonia legalis, ſeu religioſa quædam profeſſio, per quam nubentes ſanctificarentur, quemadmodum ſanctificabantur per ſacrificia, circumciſionem, eſum agni Paſchalis, &c. Sed celebrabantur duntaxat in officium naturæ. Adde quod in ſtatu innocentiæ nulla fuerint Sacramenta, ut diſputavimus Tractatu de Sacramentis in genere: Ergo.

Dices 1. cum Maldonato: Catholici probant ex cap. 5. ad Epheſios, matrimonium in Lege nova eſſe verum Sacramentum, atqui Apoſtolus eo loci manifeſtè loquitur de matrimonio Adami

cum Eva; ex ejus quippe verbis Gen. *relinquet homo patrem & matrem*, &c. ſic concludit, *Sacramentum hoc magnum eſt, ego autem dico in Chriſto & in Eccleſia*, hoc eſt, quatenus præfiguravit unionem Chriſti cum Eccleſia, quæ educta eſt ex latere Chriſti in Cruce dormientis potiùs quàm mortui; cùm eſſet brevi reſurrecturus, ſicut Eva extracta eſt ex latere Adami ſomno myſtico conſopiti: Ergo matrimonium Adami & ejus poſterorum eo modo fuit Sacramentum, quo matrimonium Chriſtianorum; licèt iſtud poſterius plus gratiæ contineat.

Nego minorem; quia ex hoc Apoſtoli textu ſolùm concludi poteſt matrimonium Adami præfiguraſſe unionem Chriſti cum Eccleſia, ac conſequenter matrimonium Chriſtianorum, atque adeo Apoſtolum ex figura explanaſſe rem ſignificatam, quemadmodum Chriſtus per ſerpentem æneum à Moyſe in deſerto erectum, ſuæ paſſionis myſterium probavit, & in Jona demerſo in mare exhibuit ſuam reſurrectionem, ipſe quoque Apoſtolus ex ritu, quo Judæi comedebant agnum Paſchalem, incitat Corinthios ad ſanctè percipiendam Euchariſtiam: *Paſcha noſtrum*, inquit 1. Corinth. 5. *immolatus eſt Chriſtus: itaque epulemur, non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ & nequitiæ; ſed in azymis ſinceritatis & veritatis.* At inde non ſequitur ſerpentem æneum, ſubmerſionem Jonæ fuiſſe ſacra Religionis ſigna, ſeu Sacramenta propriè dicta, & in ritu Agni Paſchalis eandem repoſitam fuiſſe gratiam, ac in perceptione Euchariſtiæ. Apoſtolus igitur Epheſ. 5. meminit matrimonii Adami tanquam præcipuæ figuræ matrimonii Chriſtianorum: laudat quæ prophe-

tică

ticè cecinit primus parens in gratiam tanti Sacramenti, docetque ea per Chriſtum fuiſſe impleta. Sed de hoc textu iterum in reſponſione ad ſequentem quæſtionem.

Dices 2. Matrimonio Adami, & ejus poſterorum erat annexa gratia. Namque 1. Deus illi benedicit, Geneſ. 1. verſ. 28. 2. Tobiæ 6. non defuit divina gratia matrimonio veterum, qui, ut ait Angelus, conjugium ita ſuſcipiebant, ut Deum à ſe & à ſua mente non excluderent: ergo.

Nego antecedens: tum quia benedictio, de qua Gen. 1. non conferebat animæ ſanctitatem, ſed corporis fœcunditatem; eodem enim modo Deus benedixit brutis animantibus, ut obſervat S. Auguſtinus, tum quia Tobiæ promittitur Dei auxilium & protectio, ſicut Salomoni, & cæteris, qui Deo vocante officium aliquod ſuſcipiunt cum recta intentione. Sed inde non ſequitur conjugium Tobiæ, regimen Salomonis, & quodlibet aliud officium eſſe ſigna practica & per ſe efficacia gratiæ.

Secunda pars, nempe matrimonium in ſtatu innocentiæ, in Lege tum naturæ, tum ſcripta, fuiſſe Sacramentum in latiori & minùs propria ſignificatione, quatenus erat ſignum rei ſacræ, hoc eſt, unionis Chriſti cum Eccleſia per Incarnationem & charitatem, probatur ex Patribus.

Tertullianus Lib. de anima cap. 11. *Adam*, inquit, *ſtatim prophetavit magnum illud Sacramentum in Chriſtum & Eccleſiam, dicens*, hoc nunc os ex oſſibus meis.

Sanctus

Sanctus Hieronymus in cap. 5. ad Epheſios ſic ſcribit, *primus homo & primus vates Adam hic de Chriſto & de Eccleſia prophetavit.*

Sanctus Auguſtinus Lib. 9. de Geneſi ad litteram cap. 19. *evigilans*, inquit, *Adamus ex eſtaſi, tanquam prophetiæ plenus, cùm ad ſe adductam coſtam mulierem ſuam videret, eructavit continuò quod magnum Sacramentum commendat Apoſtolus,* hoc nunc os ex oſſibus meis.

Q. 2. *Matrimonium in Lege nova, eſtne verum Sacramentum?*

Præter veteres hæreticos, qui damnabant nuptias, quoſque ſuprà confutavimus cap. 1. Lutherani, duce Luthero, matrimonium expunxerunt è numero Sacramentorum novæ Legis. Melanchthon & Chemnitius admittunt matrimonium poſſe dici Sacramentum, ſed impropriè. Calvinus Lib. 4. Inſtitut. cap. 19. §. 34. affirmat Sacramenti rationem non magis convenire matrimonio, quàm agriculturæ, aut ſutoriæ arti. Adverſùs quem errorem extat hic Canon numero primus Seſſionis 24. Concilii Tridentini, *ſi quis dixerit, matrimonium non eſſe verè & propriè unum ex ſeptem Legis Evangelicæ Sacramentis, à Chriſto Domino inſtitutum, ſed ab hominibus in Eccleſia inventum, neque gratiam conferre; anathema ſit.* Unde ad propoſitam quæſtionem

R. De fide eſt, Matrimonium eſſe Sacramentum novæ Legis propriè dictum, & à Chriſto Domino inſtitutum; ſic enim definit Concilium Tridentinum citato Canone.

Probatur 1. ex Scriptura, Epheſ. 5. ubi de Matrimonio ſic habet Apoſtolus, *Sacramentum hoc magnum eſt, ego autem dico in Chriſto & in Eccleſia.* Quòd

Quòd autem ex hiſce Apoſtoli verbis colligatur matrimonium eſſe Sacramentum novæ Legis propriè dictum, ſic demonſtratur.

Ad verum novæ Legis Sacramentum tria requiruntur, 1. ut ſit ſenſibile ſignum rei ſacræ. 2. Ut ſit à Chriſto inſtitutum. 3. Ut ſit efficax & productivum gratiæ ſanctificantis: atqui tria iſta habemus ex laudato Apoſtoli textu. Ergo. Major ab omnibus admittitur. Minor verò, quam pernegant Novatores, probatur quoad ſingulas ejus partes, nempe quòd Apoſtolus eo loci exhibeat matrimonium. 1. Ut ſenſibile ſignum rei ſacræ. 2. Ut à Chriſto inſtitutum. 3. Ut productivum gratiæ ſanctificantis.

Ac 1. quidem Matrimonium, ex Apoſtoli verbis, eſt ſenſibile ſignum rei ſacræ; namque conjunctio conjugalis, propter quam vir, ex Apoſtolo ibidem, debet relinquere patrem & matrem, ut adhæreat uxori ſuæ, procul dubio eſt quid ſenſibile. Quod autem ſit ſignum rei ſacræ affirmat idem Apoſtolus, *Sacramentum hoc*, inquit, *magnum eſt.* In quo verò magnum ſit, ſtatim exponit, *ego autem dico in Chriſto, & in Eccleſia.* In Græco textu legitur, *in Chriſtum & in Eccleſiam*, ut ſenſus ſit, unio conjugalis Sacramentum magnum eſt, quatenus refertur ad Chriſtum & Eccleſiam, tanquam ad terminum & rem ſignificatam; & ita præcluditur Novatorum effugium, qui contendunt in mente Apoſtoli non matrimonium Chriſtianorum, ſed ipſam Chriſti unionem cum Eccleſia eſſe magnum Sacramentum. Quamquam poſſunt & alio modo refelli; ſiquidem pronomen, *hoc*, quo utitur Apoſtolus, eſt demonſtrativum rei, de qua agitur: atqui

de matrimonio Chriſtianorum agit Apoſtolus; ait enim, *propter hoc relinquet homo patrem & matrem ſuam, & adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo in carne una*, moxque ſubjicit, *Sacramentum hoc* (græcè, *myſterium hoc*) nexus ſcilicet conjugalis, *magnum eſt.* Atque ut auferatur Eraſmo ridendi locus, ex eo quòd conjunctio viri & mulieris nullum contineat myſterium, cùm ſimilis cernatur in beſtiis, pergit Apoſtolus, *ego autem dico in Chriſto, & in Eccleſia*, hoc eſt, nexus ille in ſe præciſè non eſt magnum Sacramentum, ſeu myſterium, ſed quatenus ſignificat unionem Filii Dei cum Eccleſia, propter quam reliquit quodammodo patrem cœleſtem, & matrem Synagogam, & factus eſt cum ea una caro, & unus ſpiritus.

Confirmatur expoſitio ex Patribus.

Sanctus Chryſoſtomus Hom. 56. in Geneſim, *annon audit*, inquit, *Paulum dicentem, quòd Sacramentum ſunt nuptiæ, & imago dilectionis Chriſti, quam erga Eccleſiam declaravit?*

Sanctus Hieronymus in hunc Apoſtoli locum ſic ſcribit, *idipſum* (matrimonium) *per allegoriam in Chriſto interpretatur & in Eccleſia, ut Adam Chriſtum & Eva præfiguraret Eccleſiam.* Mitto alios Patres, ut ſanctum Gregorium Nazianzenum orat. 31. Sanctum Auguſtinum Lib. 1. de nupt. & concup. cap. 10.

2. Licèt matrimonium fuerit ab initio inſtitutum in ſignum rei ſacræ, nimirum unionis Verbi cum natura humanâ; colligitur tamen ex Apoſtoli textu Chriſtum, utpotè auctorem omnium Sacramentorum novæ Legis, contuliſſe matrimonio Chriſtianorum, ut eſſet novo ac nobiliori modo ſignum ejuſmodi rei ſacræ. Veterum

quippe

quippe matrimonia præfigurabant futuram unionem Chriſti cum Eccleſia: matrimonium verò Chriſtianorum jam factam ſignificat: atqui Chriſtus poſt adventum ſuum ſuſtulit Sacramenta ipſum promittentia, & alia auguſtiora inſtituit, quæ exhiberent quod vetera promittebant: ergo ſicut loco Circumciſionis v. gr. & Agni Paſchalis, Baptiſmum & Euchariſtiam nobis dedit; ita à matrimonio ſignum futuram ejus unionem promittens amovit, & novum longè præſtantius in eo repoſuit, quod Apoſtolus hiſce verbis commendat: *Viri, diligite uxores veſtras, ſicut Chriſtus dilexit Eccleſiam, & ſeipſum tradidit pro ea . . . . ut exhiberet ſibi glorioſam Eccleſiam . . . . ita & viri debent diligere uxores ſuas ut ſua corpora . . . . ſicut & Chriſtus Eccleſiam; quia membra ſumus corporis ejus* (ſcilicet Chriſti) *de carne ejus, & os de oſſibus ejus. Sacramentum hoc magnum eſt, ego autem dico, in Chriſto & in Eccleſia.* Utique in Eccleſia, inquit, non in Synagoga, utpote quæ eſſet ancilla, in ſervitutem generans, Gal. 4. ac proinde eam non decebant eximia illa dona, quibus Chriſtus Eccleſiam ſibi exhibuit glorioſam ſponſam: cujus ineffabilis myſterii Symbolum voluit eſſe matrimonium Chriſtianorum; atque ita corruit objectio contra veritatem Sacramenti matrimonii in hunc modum propoſita: Sacramentum novæ Legis eſt ſignum rei ſacræ à Chriſto inſtitutum: atqui matrimonium non eſt ſignum rei ſacræ à Chriſto inſtitutum, cùm id haberet longè ante adventum Chriſti. Reſpondendum enim eſt matrimonium habere ex inſtitutione Chriſti, quòd ſignificet peractam unionem ejus cum Eccleſia, quæ eſt corpus ejus, efficiatque, ut gratia quæ ex ineffabili hujuſ-

modi unione effluit, derivetur in conjuges ejuſdem corporis membra, quod ſanè magnum eſt Sacramentum.

Quemadmodum igitur Chriſtus virtutem pœnitentiæ, quæ in omni ſtatu fuit lapſis neceſſaria, evexit ad Sacramenti dignitatem: ita matrimonium, quod ab Adamo ad ejus uſque adventum fuerat ſignum rei ſacræ, novo ac auguſtiori modo inſtituit ſignum ſuæ conjunctionis peractæ cum Eccleſia.

3. Colligitur ex eodem textu matrimonium Chriſtianorum non eſſe ſignum vacuum & inefficax, ſicut matrimonium veterum, ſed practicum & efficax gratiæ, quæ conciliet animos conjugum, eoſque ita vinciat, ut ea charitate ſe mutuò diligant ac foveant, qua Chriſtus Eccleſiam. Ita textum hunc interpretantur Patres Tridentini Seſſ. 24. cap. unico de Matrimonio, *gratiam verò*, inquiunt, *quæ naturalem illum amorem perficeret, & indiſſolubilem unitatem confirmaret, conjugeſque ſanctificaret, ipſe Chriſtus venerabilium Sacramentorum inſtitutor atque perfector, ſua nobis paſſione promeruit; quod Paulus Apoſtolus innuit dicens: Viri diligite uxores, ſicut Chriſtus dilexit Eccleſiam & ſeipſum tradidit pro ea: mox ſubjungens: Sacramentum hoc magnum eſt: ego autem dico in Chriſto & in Eccleſia.* Quibus verbis Concilium docet, ex Apoſtoli textu meritum paſſionis Chriſti in matrimonium novæ Legis derivari, ut non ſolùm ſignificet Charitatem, qua Deus dilexit Eccleſiam, ſed etiam gratiam conferat conjugibus; qua ſimiliter mutuò ſe diligant.

Probatur 2. ex Traditione univerſalis Eccleſiæ, utraque enim Eccleſia, Latina ſcilicet & Græca, in hunc Fidei articulum conſentit.

Pro

Pro Eccleſia Latina teſtes ſunt præter Concilium Tridentinum, Eugenius IV. in Decreto pro Armenis, in quo matrimonium numerat inter novæ Legis Sacramenta: Concilium Conſtantienſe Seſſ. 15. in qua damnatur Joannes Huſs, quòd de Sacramento matrimonii malè ſentiret, Lucius III. creatus ſummus Pontifex anno 1181. qui cap. *ad abolendam*, tit. de hæreticis, matrimonium inter Eccleſiæ Sacramenta recenſet, & anathema pronuntiat in eos, qui aliter docent aut ſentiunt, *univerſos*, inquit, *qui de Sacramento Corporis & Sanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti, vel de Baptiſmate, ſeu de peccatorum confeſſione, matrimonio vel reliquis Eccleſiaſticis Sacramentis, aliter ſentire aut docere non metuunt, quàm ſancta Romana Eccleſia ſentit & obſervat . . . . vinculo perpetui anathematis innodamus.* Ergo ante ſæculum duodecimum conſtans erat Eccleſiæ Romanæ Traditio, matrimonium unum eſſe è ſeptem Eccleſiæ Sacramentis.

Pro Eccleſia Græca inſigne teſtimonium reddit Synodus Conſtantinopolitana anno 1647. celebrata ſub Parthenio Patriarcha Conſtantinopolitano adverſùs Cyrillum ejus prædeceſſorem, qui pecunia corruptus, ſicut Judas alter, Calvinianam hæreſim in ſuam Eccleſiam introducere tentaverat; in ea quippe Synodo articulus 15. ſic habet: *Negat*, inquit Synodus, *Eccleſiæ Sacramenta quinque, Sacerdotium, ſacram unctionem, ſacrum oleum, confeſſionem cum pœnitentia, & honorabiles nuptias, quæ omnia ut Sacramenta, & divinam gratiam conferentia, antiqua nobis traditio reliquit.*

Jeremias etiam Patriarcha Conſtantinopolitanus, ad quem Lutherani in Concilio Tridentino proſcripti confugerant, eique obtulerant Con-

feſſionem Auguſtanam, ut ei ſubſcriberet, conceptis terminis definiit adverſus illam confeſſionem matrimonium eſſe Sacramentum novæ Legis. *Propterea*, inquit cap. 7. *& ipſe Chriſtus benedixit nuptiis, ut non ſine cœleſti benedictione ortus noſtri principia jaciantur.*

Una ergo Latinorum ac Græcorum traditio circa matrimonium, ſaltem à nono ſæculo, ex quo Græci ſimultates cum Eccleſia Romana exercere cœperunt agente Photio in ſedem Conſtantinopolitanam intruſo: idque ex eo patet, quòd neque ipſe Photius, neque Michaël Cerularius Patriarcha Conſtantinopolitanus, & aperti ſchiſmatis auctor ſæculo undecimo, Latinis exprobraverint, quòd matrimonium in Sacramentorum numero ponerent; cùm tamen ad excuſandum ſuum ſchiſma, leviora quæque, ut cœlibatum Clericorum, jejunium ſabbati, conſecrationem in azymis, in quibus Eccleſia Romana ab iis diſcrepat, in crimen ipſi verterint: ſimiliter nec Latini Græcis objecerint, quoties pax inter eos redintegrata eſt, ut in Concilio Lugdunenſi II. & Florentino, quòd malè de Sacramento matrimonii ſentirent, quæ evidenter demonſtrant miram eſſe utriuſque Eccleſiæ conſenſionem in hoc Fidei art. ſaltem ab octingentis aut nongentis annis. Tempus jam figant Novatores, quo Latini & Græci relicta veterum Patrum traditione, ad cudendum (ut ajunt) novum iſtud dogma conſenſerint.

Calvinus Lib. 4. Inſtit. cap. 19. part. 24. contendit, quòd ante Gregorium, qui regebat Eccleſiam ſexto labente ſæculo, nequidem Sacramenti nomen Matrimonio inditum legatur; ac proin-

proinde matrimonium nonniſi à ſeptimò ſæculo inter Sacramenta relatum fuerit. Quare operæ pretium eſt, ut demonſtremus, matrimonium Chriſtianorum à primis Eccleſiæ ſæculis habitum fuiſſe ut rem ſacram & ſanctificantem, nomenque Sacramenti obtinuiſſe.

S. Ignatius vir Apoſtolicorum temporum in Epiſt. ad Polycarpum, *decet*, inquit, *ut ſponſi & ſponſæ de ſententia Epiſcopi conjugium faciant; quo nuptiæ ſint ſecundùm Dominum, & non ſecundùm cupiditatem*, ut ſcilicet eam conſequerentur benedictionem & gratiam, quæ à Chriſto Domino annexa eſt Conjugio Chriſtianorum.

Sanctus Clemens Alexandrinus auctor II. ſæculi, Lib. 3. Stromatum, ſic invehitur in mulieres, quæ capillis aſciticiis caput ſuum dedecorant potiùs, quàm exornant, *cui manuum imponet Presbyter? cui benedicet? Non mulieri* (nubenti) *quæ eſt ornata, ſed alienis capillis, & per illos alii capiti.*

Tertullianus, qui floruit ſecundo & tertio ſæculo, Lib. 2. ad uxorem cap. ultimo de Matrimonio Chriſtianorum ſic ſcribit: *unde ſufficiam ad enarrandam felicitatem ejus matrimonii, quod Eccleſia conciliat, & confirmat oblatio, & obſignat benedictio, Angeli renuntiant, Pater ratum habet?* Ergo ætate Tertulliani matrimonium, ſicut nunc, celebrabatur coram Sacerdote inter Miſſarum ſolemnia, & benedictione Sacerdotali obſignabatur. Unde Lib. de pudicitia cap. 4. de clandeſtinis matrimoniis hæc habet, *penès nos occultæ quoque conjunctiones, id eſt non priùs apud Eccleſiam profeſſæ, juxta mæchiam & fornicationem judicari periclitantur.*

Concilium Carthaginenſe IV. cui interfuit ſanctus Auguſtinus anno 398. cap. 13. de ſponſo & ſponſa

ſponſa benedicendis ſic ſtatuit, *ſponſus & ſponſa cùm benedicendi ſunt à Sacerdote, à parentibus ſuis, vel paranymphis offeruntur; qui, cùm benedictionem acceperint, pro reverentia ipſius benedictionis in virginitate permaneant*, ſcilicet prima nocte.

Sanctus Ambroſius eodem ſæculo IV. Lib. I. de Abraham cap. 7. *qui ſic egerit*, inquit de eo qui alteri nuptam ducit, *peccat in Deum, cujus Legem violat, gratiam ſolvit: & ideo quia in Deum peccat, Sacramenti cœleſtis amittit conſortium.* Audis matrimonium eſſe Sacramentum, & gratiam conferre.

Syricius Papa Ambroſii æqualis Epiſtolæ ad Hymerium cap. 4. *illa benedictio*, inquit, *quam nupturæ Sacerdos imponit, apud fideles cujuſdam ſacrilegii inſtar eſt, ſi ulla tranſgreſſione violetur*: ergo juxta Syricium matrimonium fidelium eſt res ſacra propter benedictionem Sacerdotalem; cùm violari nequeat abſque ſacrilegio.

Sanctus Chryſoſtomus ſuprà laudata Homilia 56. in Geneſim, *Sacramentum*, inquit, *ſunt nuptiæ, & imago dilectionis Chriſti, quam erga Eccleſiam declaravit.*

Innocentius I. quinto ineunte ſæculo ſic ſcribit Epiſt. 9. ad Probum, *ſtatuimus fide Catholica ſuffragante, illud eſſe conjugium, quod primitus erat divina gratia fundatum.* Hìc declaratur matrimonium divina gratia fundari.

Sanctus Auguſtinus eodem ſæculo matrimonium Chriſtianorum paſſim vocat Sacramentum, ut Lib. de bono conjugali cap. 18. & 24. Lib. I. de nupt & concup. cap. 10. Lib. de fide & operibus cap. 7. Tractatu 9. in Joan. Lib. 9. de Gen. ad litteram cap. 7. Ex quibus vides qua impudentia Calvinus aſſeruerit, neminem ante ſanctum Grego-

Gregorium Sacramenti nomen matrimonio tribuiſſe; nam SS. Ambroſius, Chryſoſtomus & Auguſtinus ducentis ferè annis ante S. Gregorium ſcripſerunt. Quòd autem S. Auguſtinus nomen Sacramenti in propria ſignificatione uſurpet, inde patet, quòd matrimonium Chriſtianorum opponat matrimoniis non ſolùm gentilium, ſed etiam veterum Patriarcharum, quæ in latiori ſignificatione ſunt Sacramenta, ut ſupra diximus, *Bonum nuptiarum*, inquit Lib. de bono conjugali, cap. 24. *per omnes gentes, atque omnes homines in cauſa generandi eſt, & in fide caſtitatis: quod autem ad populum Dei pertinet, etiam in ſanctitate Sacramenti* Et citato cap. 7. Libri de fide & operibus, *in civitate Domini, in monte ſancto ejus, hoc eſt, in Eccleſia, nuptiarum non ſolùm vinculum, ſed etiam Sacramentum commendatur.*

Sanctus Cyrillus Alexandrinus ſancti Auguſtini coætaneus in Epiſtola ad Neſtorium probata in Synodo Epheſina, ſic ſcribit, *hac ipſa de cauſa, quò noſtræ quoque ſubſtantiæ ortum ſua benedictione cumularet, ſimul cum ſanctis Apoſtolis ad nuptias in Cana Galilææ vocatum huc ſe contuliſſe, ſuaque benedictione eoſdem diſpenſatoriè cohoneſtaſſe dicimus.* Et Lib. 2. in Joan. cap. 22. docet, *Chriſtum ſanctificaſſe conjugium, & gratiam nuptiis præparaſſe, ut aditus hominum in hanc vitam benediceretur.*

Traditionem univerſalis Eccleſiæ deduximus tandem ad ſæculum S. Gregorii, quem Calvinus facit auctorem traditionis, quæ deinceps obtinuit in utraque Eccleſia, Latina ſcilicet, & Græca, ad noſtram uſque ætatem; unde concludere licet verbis Tertulliani Lib. de præſcript. cap. 28. *ecquid, veriſimile eſt, ut tot ac tanta* (Eccleſiæ) *in*

unam fidem erraverint? Variaſſe debuerat error Doctrinæ Eccleſiarum. Cæterùm quod apud multos unum invenitur, non eſt erratum, ſed traditum. Audeat ergo aliquis dicere illos erraſſe, qui tradiderunt.

Objiciunt Novatores 1. Magiſter Sententiarum Lib. 4. diſtinct. 2. negat in matrimonio conferri gratiam, hancque ſententiam plures amplexi ſunt, ut Cardinalis Jacobus de Vitriaco Lib. Occidentalis Eccleſiæ cap. 16. Durandus in hanc diſtinctionem, & nonnulli Canoniſtæ in Gloſſa ad caput, *Honorantur*, cauſa 32. quæſt. 2. & in Gloſſa ad caput. *Quidquid*, cauſa 1. quæſt. 1. docentque conjuges abſque periculo Simoniæ de dote paciſci, quia matrimonium non eſt Sacramentum propriè dictum; unde S. Thomas, S. Bonaventura, Scotus, & alii in eandem diſtinctionem ſtabilierunt quam tenemus ſententiam non ut certam, ſed tantùm ut probabiliorem, & magis communem: ergo Synodus Tridentina definire non potuit ſub anathemate matrimonium eſſe verum novæ Legis Sacramentum.

R. 1. Negando conſeq. veritas enim Catholici dogmatis non debet æſtimari ex quorundam privatorum judicio, ſed ex communi Conciliorum, ac SS. Patrum Traditione, ut patet vel ex ſola controverſia circa Baptiſmum ab Hæreticis collatum, quem Eccleſia ex Traditione definiit eſſe validum, licèt SS. Cyprianus, Firmilianus, & nonnulli alii Epiſcopi contra ſentirent. Nec mirum, quòd S. Thomas, & alii noſtram ſententiam docuerint ut probabiliorem tantùm; cùm eorum ætate nondum acceſſiſſet univerſalis Eccleſiæ definitio.

R. 2.

R. 2. Omnes Theologos in objectione laudatos uno ore aſſeruiſſe matrimonium unum eſſe è ſeptem Eccleſiæ Sacramentis, quia id erat in confeſſo apud omnes, quamvis in explicandis ejus effectibus errare potuerint.

Magiſtrum Sententiarum benignè interpretatur ſanctus Thomas, & quidem cum fundamento; cùm enim Magiſter agnoſcat matrimonium eſſe Sacramentum novæ Legis, doceatque noſtra Sacramenta in eo differre à veteribus, quòd iſta gratiam ſolummodo ſignificarent, noſtra verò illam producant; ne ſibi contrarius videatur, dum dicit alia Sacramenta eſſe in ſanctificationem, conjugium verò duntaxat in remedium, neceſſe eſt, ut interpretemur Magiſtrum id unum velle, nempe matrimonium primariò fuiſſe inſtitutum ad frænandam concupiſcentiam, non verò ad confirmandum in gratia & virtute, quemadmodum Sacramenta Confirmationis, Euchariſtiæ, & Ordinis; at remedium illud ſine gratia interiùs reborante efficax eſſe non poteſt, ac proinde Magiſter gratiam ab illo non excludit.

Ad Durandum reſpondet Bellarminus Lib. 2. de Matrimonio cap. 5. ad quintam Calvini objectionem; Durandum, cùm videret ſe malè audire apud Catholicos, quòd ſcripſiſſet matrimonium eſſe Sacramentum æquivocè, voluiſſe poſtmodum tegere ſuum errorem, admittendo matrimonium eſſe verè ac propriè novæ Legis Sacramentum, an verò univocè, an æquivocè cum aliis Sacramentis conveniret, quæſtionem eſſe Logicam, quæ ad Religionem non pertinet.

Ad

Ad Canoniſtas & Gloſſas in objectione citatas reſpondet Eſtius ad diſtinctionem 26. parag. 9. Canoniſtas in quæſtionibus, quæ propriè ad Theologum ſpectant, facilè labi potuiſſe, ac proinde nullius auctoritatis eſſe citatas Gloſſas, maximè cùm pugnent adverſùs communem Canoniſtarum ſententiam, ut obſervat Navarrus Enchirid. cap. 22. num. 22.

Objiciunt 2. Sacramenta novæ Legis operantur quod ſignificant: atqui matrimonium non operatur quod ſignificat, unionem ſcilicet Chriſti cum Eccleſia: ergo.

Diſtinguo maj. quod ſignificant practicè, Concedo: quod ſignificant ſpeculativè tantùm, Nego maj. nam Baptiſmus non operatur ſepulturam Chriſti, & ejus reſurrectionem; quia iſta ſpeculativè tantùm repræſentat; ſed operatur in initiato myſticam ſepulturam, & ſpiritalem reſurrectionem, quatenus in ſacro fonte immerſus, eſt quodammodo ſepultus, moritur peccato, & reſurgit in vitæ novitate. Porro Sacramentum matrimonii ita repræſentat unionem Chriſti cum Eccleſia, ut ſimul producat gratiam, qua conjuges ſint vera hujuſce ineffabilis unionis imago, ſicut ſupra dicebat S. Chryſoſtomus, ac mutuo ſe diligant, quemadmodum Chriſtus & Eccleſia.

Objiciunt 3. verum Sacramentum non pugnat cum aliis Sacramentis: atqui matrimonium pugnat cum Sacramento Ordinis: ergo non eſt Sacramentum.

Nego abſolutè minorem; namque 1. conjugatus cum conſenſu uxoris ordinari poteſt, manente vinculo conjugali. 2. Non pugnat Sacramentum

mentum cum Sacramento, ſed ſtatus cum ſtatu, ſicut res minùs perfecta cum perfectiore. 3. Conſentaneum fuit, ut Chriſtus Sacramenta inſtitueret, alia pro infirmis, alia pro validioribus, ad quæ tamen illi pervenire poſſent, cùm ex ſua infirmitate convaluerint; conjugatum quippe, ſi virtutibus polleat, ſacris Ordinibus initiare licet, uxore vel conſentiente, vel defuncta.

Objiciunt 4. non poteſt colligi ex Scripturis quando matrimonium fuerit inſtitutum: ergo.

Nego conſeq. Nec enim Novatores colligere poſſunt ex Scripturis, quandonam Baptiſmus fuerit inſtitutus, an ante, an poſt Reſurrectionem.

Negari etiam poteſt antecedens; nam plures è Patribus docent Chriſtum inſtituiſſe Sacramentum matrimonii, quando in Cana nuptiis interfuit, Joan. 2. *Quomodo*, inquit S. Epiphanius hæreſi 65. *non erunt venerabiles nuptiæ, & in Deo habentes regnum cœlorum, cùm vocatus ſit Salvator ipſe ad nuptias, ut nuptias benediceret?* S. Auguſtinus Tract. 4. in Joan. docet Chriſtum ideo nuptiis intereſſe voluiſſe, ut caſtitatem conjugalem firmaret. Et S. Cyrillus Lib. 2. in Joan. cap. 22. ſcribit Chriſtum in illis nuptiis ſanctificaſſe conjugium.

Objiciuntur 5. Sacramenta novæ Legis tribus perficiuntur, materia ſcilicet, forma, & Miniſtro: atqui matrimonium tribus illis non perficitur: ergo.

Nego minorem. Reſponſio patebit ex cap. ſequenti.

CA-

CAPUT IV.

Quis ſit Miniſter Sacramenti Matrimonii?

R. Duæ ſunt circa propoſitam quæſtionem ſententiæ, quæ Scholam omnino dividunt.

Prima valde communis apud Canoniſtas & Theologos tum veteres, tum recentiores, affirmat ipſoſmet contrahentes eſſe miniſtros hujus Sacramenti, ita ut vir mulieri & mulier viro illud adminiſtret.

Secunda verò ſententia aſſignat Sacerdotem pro Miniſtro Sacramenti matrimonii, quam ſententiam Dominicus Soto, Vaſquez, & nonnulli alii temeritatis incuſant. Sed immeritò; namque propugnata eſt in Concilio Tridentino à Melchiore Cano, & ab uno ex primariis Sorbonæ Doctoribus, ut loquitur Palavicinus Hiſtoriæ Lib. 22. cap. 9. Eandem ſententiam amplexus eſt etiam Simon Vigor, qui in Concilio Tridentino enituit, niſi fortè ipſe ſit Doctor ille, quem Palavicinus non nominat; Vigor quippe fuit Theologus Pariſienſis, Paſtor Eccleſiæ Parochialis ſancti Pauli, ac poſtmodum Archi-Epiſcopus Narbonenſis. Sed Concilium noluit quidquam definire circa hanc controverſiam. *Omitto*, inquit Palavicinus citato Lib. 23. cap. 9. *nunquam declaraſſe Concilium matrimonia clandeſtina fuiſſe Sacramenta, adeo ut graves Theologi id negent:* ergo nec conjuges eſſe hujus Sacramenti Miniſtros; ſi enim Miniſtri eſſent, procul dubio matrimonia clandeſtina, utpotè ante Concilium rata fuiſſent Sacramenta, cùm nihil eis defuiſſet ad rationem Sacramenti. Cuique igitur liberum eſt amplecti quam

ex

ex duabus ſententiis exiſtimaverit probabiliorem. Ut autem Clerici prudenti judicio alteram alteri præferant, momenta utriuſque ſententiæ candidè exponemus.

Momenta primæ ſententiæ.

Primum ducitur ab auctoritate Scholaſticorum tum veterum, ut Magiſtri Sententiarum; S. Thomæ in 4. Scoti: Durandi: tum recentiorum, qui communiter docent contrahentes eſſe Miniſtros Sacramenti Matrimonii. In hoc autem argumento Bellarminus magnam vim facit; quia cùm Prælati plebem ſuam docere ſoleant juxta communem Theologorum ſententiam, ſequitur primam iſtam ſententiam evaſiſſe Doctrinam Eccleſiæ.

Secundum petitur ex natura ipſa matrimonii, quod eſſentialiter eſt contractus à Chriſto elevatus ad Sacramenti dignitatem, atqui ſoli contrahentes mutuo conſenſu efficiunt contractum. Unde Eugenius IV. in Decreto pro Armenis ſic habet, *cauſa efficiens matrimonii regulariter eſt mutuus conſenſus.*

Tertium momentum nititur Traditione Eccleſiæ, quæ uſque ad Concilium Tridentinum rata ac valida habuit matrimonia clandeſtina: permiſit prioribus ſæculis, ut fideles cum infidelibus contraherent, ac etiamnum communiter contrahunt Catholici cum Hæreticis in Germania, & in aliis regionibus, in quibus dominantur Lutherani, & Calviniani: atqui matrimonia illa perficiebantur, atque etiamnum perficiuntur contrahentium

hentium conſenſu legitimo abſque benedictione Sacerdotali.

Nec ſatisfacit, quod reſpondent Patroni ſecundæ ſententiæ, matrimonia illa, licèt vera in ratione contractus civilis, non fuiſſe Sacramenta: tum quia credibile non eſt Eccleſiam permiſiſſe, ut fideles nuptias communiter celebrarent contra Chriſti inſtitutionem: tum quia Eccleſia non curat, ut conjugati redeuntes ex hæreſi nuptialem benedictionem à Sacerdote accipiant, cùm tamen ſollicita ſit, ut Sacramento Confirmationis perficiantur: quod validum eſt argumentum, ipſam habere matrimonia hæreticorum ut Sacramenta.

Quartum momentum ducitur ex Concilio Tridentino, quod in Decreto unico de Matrimonio non aliter requirit præſentiam Parochi, quàm duorum teſtium ut ratum ſit matrimonium, *qui aliter*, inquit, *quàm præſente Parocho, & duobus, vel tribus teſtibus matrimonium contrahere attentabunt, eos ſancta Synodus ad ſic contrahendum omnino inhabiles reddit, & ejuſmodi contractus irritos & nullos eſſe decernit*; atqui teſtes præſentiam ſuam duntaxat exhibent, nec ullum exercent miniſterium: ergo & Parochus. Habetur quidem in eodem Decreto ante verba laudata, quod Parochus, audito mutuo contrahentium conſenſu, dicere debeat, *ego vos in matrimonium conjungo in nomine Patris*, &c. *vel aliis utatur verbis juxta receptum uniuſcujuſque Provinciæ ritum*; ſed nihil addit irritans matrimonium ſine hujuſmodi verborum forma celebratum, quemadmodùm expreſſè irritum declarat matrimonium, ſi defuerit præſentia Parochi & duorum teſtium quod ſignum evidens eſt, benedictionem Sacer-

Sacerdotalem non pertinere ad ſubſtantiam matrimonii, & ita ſæpiùs declararunt Cardinales, qui explicandi Concilii Tridentini Decretis præpoſiti ſunt, *modò*, inquiunt, *Parochus adſit cum duobus teſtibus, licèt non benedicat, imò renitatur contractui, nihilominus validum eſt matrimonium.*

Enimverò Concilium in laudato decreto permittit, quando ſuſpicio eſt matrimonium malitioſè impeditum iri, ut Parocho & duobus, aut tribus teſtibus præſentibus celebretur; hortatur tamen, *ut conjuges ante benedictionem Sacerdotalem in Templo ſuſcipiendam, in eadem domo non cohabitent.* Hìc conjuges vocantur ex mutuo conſenſu, qui benedictionem præceſſit, juſque habent utendi matrimonio, quamvis ex conſilio abſtinere debeant, donec benedictio ipſis ſit impertita; quæ manifeſtè demonſtrant Benedictionem non pertinere ad ſubſtantiam matrimonii.

Verùm argumentum ex iſto Concilii Decreto ductum nullius videtur ponderis, cùm conſtet ex Hiſtoria ejuſdem Concilii ipſum noluiſſe quidquam ſtatuere circa controverſiam, in qua verſamur. Id perſpicuum fiet ex analyſi illius Decreti.

Concilium igitur in laudato Decreto agit 1. de Matrimoniis clandeſtinis, ac imprimis declarat ea eſſe rata quamdiu irrita non fecit Eccleſia, ſicut etiamnum irrita non facit quæ contrahuntur juxta conſuetudines locorum, ubi Concilium non eſt receptum. Sed utrum matrimonia illa ſint Sacramenta, necne, haud definit. 2. Docet Eccleſiam ex juſtiſſimis cauſis ejuſmodi matrimonia clandeſtina ſemper fuiſſe deteſtatam. *Penes nos*, inquit Tertullianus Lib. de pudicitia c. 4.

occultæ conjunctiones, id eſt, non priùs apud Eccleſiam profeſſæ, juxta mœchiam & fornicationem judicari periclitantur. Ergo ſuprà falsò ſupponebatur Eccleſiam probaſſe matrimonia, quæ primis ſæculis frequenter celebrabantur abſque benedictione Sacerdotali. 3. Concilium præcipit, ut in poſterum, *ad celebrationem matrimonii in facie Eccleſiæ procedatur; ubi Parochus viro & muliere interrogatis, & eorum mutuo conſenſu intellecto, vel dicat*, ego vos in matrimonium conjungo in nomine Patris, &c. *vel aliis utatur verbis juxta receptum uniuſcuiſque Provinciæ ritum.* Quamvis autem Concilium hìc non definiat ejuſmodi verba ad ſubſtantiam Sacramenti pertinere; ſed ſolùm præcipiat ut proferantur à Parocho juxta ritum in ſua Eccleſia receptum; Patroni tamen ſecundæ ſententiæ arbitrantur ſe inde efficax argumentum deducere, ut mox dicetur. 4. Denique Concilium decernit, ut matrimonia deinceps celebrentur coram Parocho, & duobus aut tribus teſtibus, alioquin ea declarat irrita. Nullam, fateor, mentionem ibi facit Sacerdotalis benedictionis, ſed neque ipſum Concilium, neque Congregatio Cardinalium pronuntiant matrimonia contracta præſente Parocho, ſed reluctante, vel ſaltem nulla verba proferente eſſe Sacramenta.

Circa autem benedictionem, cujus Concilium meminit in decurſu Decreti, obſervandum eſt in ſolemnitate nuptiarum contrahentes bis ſolere benedici. 1. Cum dato mutuo conſenſu Parochus dicit; *ego vos in matrimonium conjungo in nomine Patris*, &c. 2. Cùm inter Miſſarum ſolemnia Sacerdos bene iis precatur. De hac poſteriore benedictione manifeſtè loquitur Concilium, quæ in

in omnium ſententia eſt inſtitutionis Eccleſiaſticæ, & matrimonio merè accidentalis, cùm omittatur in ſecundis nuptiis, ſupponantque matrimonium jam contractum. Priorem ſolam eſſe eſſentialem affirmant Patroni ſecundæ ſententiæ ducti momentis nunc proferendis.

Momenta ſecundæ ſententiæ.

Probatur 1. quia non alio modo intelligitur matrimonium Chriſtianorum evadere Sacramentum, quàm pœnitentiam: atqui pœnitentia non evadit Sacramentum, niſi per miniſterium Sacerdotum: ergo neque matrimonium.

Nec dicas, diſparitatem eſſe matrimonium inter & pœnitentiam, quòd matrimonium ſit in genere contractus, quia ab alio perfici non poteſt, quàm ab ipſiſmet contrahentibus; namque pœnitentia ſimiliter, cùm ſit mutatio conſilii, & dolor de proprio peccato, ab alio, quàm ab ipſo peccatore elici nequit. Sed ſicut accedat neceſſe eſt verbum Sacerdotis ad actus pœnitentis tanquam forma ad materiam, ut conficiatur Sacramentum Pœnitentiæ; ita ad mutuum contrahentium conſenſum accedere debet benedictio Sacerdotalis, ut matrimonium evadat novæ Legis Sacramentum.

Confirmatur. Sacerdotes habent per Sacramentum Ordinis, ut ſint legitimi Chriſti & Eccleſiæ Miniſtri, ac diſpenſatores myſteriorum Dei. *Sic nos exiſtimet homo*, inquit Apoſtolus 1. Corinth. 4. *ut Miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei.* Quis ergo eis denegaverit poteſtatem conferendi Sacramentum Ma-

trimonii, quod dicitur ab Apoſtolo magnum Sacramentum, ſeu myſterium, ut illam tribuat mulieri, cui nequidem permittitur in Eccleſia loqui 1. Cor. 4.

Fruſtra opponitur, mulierem licitè baptizare in caſu neceſſitatis; quia non agit tunc ut Miniſter à Chriſto conſecratus; & ab Eccleſia deputatus. At oppoſita ſententia mulierem ſtatuit tanquam ordinarium ac deputatum Sacramenti Matrimonii Miniſtrum, idque ſine ullo firmo fundamento, ut patebit ex ſequenti argumento. Itaque

Probatur 2. ex perpetua Eccleſiæ Traditione. S. Ignatius, S. Clemens Alexandrinus, Tertullianus, Syricius, Concilium Carthaginenſe IV. docent illud eſſe apud nos verum matrimonium quod coram Sacerdote celebratur, & ejus benedictione ſanctificatur. Eorum teſtimonia cap. præcedenti protulimus.

Reſpondent Patroni oppoſitæ ſententiæ benedictionem, cujus meminere laudati Patres, eſſe Sacramento accidentalem, & cæremoniam ab Eccleſia inſtitutam. Sed, pace illorum dixerim, ejuſmodi reſponſio favet Novatoribus, & infirmat fidem dogmatis Catholici. Unde enim conſtabit Eccleſiam ſemper habuiſſe matrimonium pro vero Sacramento, ſi id colligi non poſſit ex laudatis teſtimoniis? Prætereà Concilium Carthaginenſe IV. monet conjuges, ut prima nocte in virginitate permaneant pro reverentia ipſius benedictionis. Quis autem affirmare audeat Concilium plus reverentiæ tribuere benedictioni ab Eccleſia inſtitutæ, quàm ipſimet Sacramento, adeo ut niſi acceſſiſſet benedictio ad Sacramentum, non

non eſſet cur conjuges ſe continerent, quod dici non poteſt ſine piarum aurium offenſione? Concilium igitur ſanctitatem matrimonii repetit ab ipſa benedictione, per quam exiſtimavit perfici Sacramentum.

Eandem fuiſſe ſententiam poſteriorum ſæculorum, colligitur ex omnibus ferè ritualibus tum antiquiſſimis, tum recentioribus, in quibus habetur ſponſum & ſponſam fieri conjuges dicente Sacerdote, *Ego conjungo vos.* Ita Manuale Atrebatenſe anno 1600. Manuale Yprenſe anni 1576. jubet, ut dicat Sacerdos, *& ego tanquam Eccleſiæ Miniſter vos in matrimonium conjungo in nomine Patris*, &c. Mechlinienſe anni 1589. ſimiliter præſcibit, *data ſit utrimque fides: dicat Sacerdos, & ego tanquam Dei miniſter vos in matrimonium conjungo in nomine Patris*, &c. Quem ritum Synodus Tridentina laudato ſæpiùs decreto præcipit obſervari. Porrò qui conjungit in matrimonium tanquam Dei & Eccleſiæ Miniſter, huad dubiè, habetur pro Miniſtro hujuſce Sacramenti.

Nec audiendi videntur qui reponunt verba illa, *ego vos in matrimonium conjungo:* accipienda eſſe in ſenſu metaphorico, ita ut eorum ſenſus ſit, ego vos per mutuum veſtrum conſenſum conjunctos declaro; quia ſi liceret ſic detorquere naturalem verborum ſenſum, quidni fas eſſet dicere cum hæreticis has formas, *ego te baptizo*, *te confirmo*, *te abſolvo*, ſignificare, declaro, te per fidem tuam eſſe ablutum, confirmatum & abſolutum? Adde verba, quibus Eccleſia utitur in adminiſtratione Sacramentorum naturali & proprio ſenſu intelligenda eſſe, quando nihil continent quod repugnet aut bonis moribus, aut Scripturæ,

 & Tra-

& Traditioni; cùm enim verba ſint inſtituta ad ſignificandum aliquid determinatè, dubitandum non eſt, quin ab Eccleſia uſurpentur in illo ſenſu, quem habent ex hominum inſtituto: atqui laudata verba nihil continent, quod repugnet aut bonis moribus, aut Scripturæ, aut Traditioni: Ergo.

Reſpondent Patroni primæ ſententiæ laudata verba in ſenſu naturali & obvio accepta repugnare Traditioni, cui teſtimonium reddit concors Scholaſticorum doctrina, ac proinde in ſenſu accommodato debent intelligi.

Contra 1. Non eruitur Apoſtolica Traditio ex communi veterum Scholaſticorum doctrina, niſi eam tradant ut dogma Fidei à majoribus acceptum; teſtis enim in foro externo fidem non facit, quando certum ac firmum non dicit teſtimonium, ſed ſolummodò veriſimile ſeu probabile: atqui veteres Scholaſtici doctrinam ſuam de Miniſtro Sacramenti matrimonii tradunt ut opinionem probabiliorem; quomodo enim eſſent firmi in hac ſententia, cum ex dictis ipſe S. Thomas ſcripſerit matrimonium gratiam conferre ſecundùm probabiliorem opinionem? Si iſtud poſterius, quod eſt magis indubitatum, ac tandem à Concilio Tridentino definitum, non tradiderunt veteres Scholaſtici, ut Fidei dogma à fortiori nec prius.

Enimverò Patronis ſecundæ ſententiæ non deſunt momenta, quibus probent veteres Scholaſticos non ita conſtantes fuiſſe in hac ſua opinione; nam Scotus in 4. diſt. 26. admittit parentes poſſe eſſe Miniſtros matrimonii filiorum, *aliquando*, inquit, *parentes contrahunt pro filiis*, *vel filiabus*,

bus, præſentibus eis, non exprimentibus ſigna propria. Si ergo ibi eſt Sacramentum, oportet dicere quod Miniſter hujus Sacramenti poteſt eſſe indifferenter quicunque poteſt eſſe Miniſter *in contractu matrimonii.* Quin Diſcipuli Doctoris Angelici, ut Petrus Ledeſma, Dominicus Bannès, non arbitrantur ſe recedere à Magiſtri ſententia, ſi Sacerdotem aſſignent pro Miniſtro hujus Sacramenti; quia S. Doctor, inquiunt, jam ætate provectior ſcripſit quæ non ſatis videnter cohærere cum iis, quæ junior ſcripſerat in 4. ſententiarum. Nam Lib. 4. contra Gentes cap. 37. ait ea, in quibus gratia illuminans confertur, exhiberi ſolùm poſſe à Sacerdotibus. Et cap. 77. *Matrimonium*, inquit, *in quantum ordinatur ad bonum Eccleſiæ, oportet quòd ſubjaceat regimini Eccleſiaſtico: ea autem, quæ populo per Miniſtros Eccleſiæ diſpenſantur, Sacramenta dicuntur.* In ſupplemento quæſt. 22. art. 2. ſic loquitur, *Sacramenta, in quibus gratia confertur, diſpenſare ad ſolos Sacerdotes pertinet.* Et quæſt. 31. art. 1. *nullius Sacramenti diſpenſatio Laicis ex officio competit.* In caſu quidem neceſſitatis Laici baptizant, ſed non ex officio: ſi autem contrahentes eſſent Miniſtri Sacramenti matrimonii, illud miniſtrarent ex officio.

Contra 2. verum non eſt, omnes Scholaſticos veteres aſſignare contrahentes pro Miniſtro Sacramenti matrimonii. Guillelmus enim Pariſienſis ſic habet Tractatu de Matrimonio, *ſine Sacerdotali benedictione numquam celebrandum eſt matrimonium. Matrimonium eſt ſacrans apud fideles virtute benedictionis*: ergo benedictio non eſt cæremonia ab Eccleſia inſtituta, cùm ex ea Sacramentum matrimonii habeat efficaciam. Eodem modo loquitur Concilium Colonienſe anno 1536. parte 7. cap. 4.

quod Sacramentum, inquit, *ſi quis ſicut decet, acceperit, accedente Sacerdotali precatione, confert donum Spiritus, quo vir diligat uxorem amore caſto, ſicut Chriſtus dilexit Eccleſiam.*

Hìc Matrimonium confert donum Spiritus per benedictionem Sacerdotalem. Et in Enchiridio quod mandato ejuſdem Concilii editum eſt, cap. penultimo de Matrimonio hæc leguntur, *quanto magis putandum eſt Sacerdotes qui legatione pro eo funguntur, legitimos hujus Sacramenti Miniſtros eſſe?* Ex quibus ſic argumentari licet. Vel Patres Colonienſes tradunt doctrinam novam; & in Scholis inauditam, vel receptam ut probabilem. Si primum (quod credibile non eſt) corruit argumentum Bellarmini, quo ſupra aſſerebat Paſtores Eccleſiæ docere ſubditos juxta opiniones in Scholis communes, ſicque ejuſmodi opiniones evadere Doctrinam Eccleſiæ: ſi ſecundum, ante Melchiorem Canum recepta erat ſaltem, ut probabilis, & in Germania ut probabilior ſententia quæ aſſerit Sacerdotem eſſe Miniſtrum Sacramenti matrimonii. Poſt Concilium Tridentinum eandem ſententiam amplexi ſunt Toletus Lib. 7. Sacerdotalis inſtructionis c. 6. Petrus Ledeſma Dominicanus loco ſuprà citato, Maldonatus de Matrimonio qu. 1. Eſtius in 4. diſt. 26. Sylvius in ſupplementum S. Thomæ qu. 24. art. 1. Petrus de Marca, opuſculo de Matrimonio, plures è Profeſſoribus noſtris Sorbonicis, evaſitque adeò communis in Academia Pariſienſi, ut è Baccalaureis, qui licentiam decurrunt, vix unus aut alter propugnet in ſuis Theſibus contrahentes eſſe Miniſtros hujus Sacramenti.

Momentis utriuſque ſententiæ ſic expoſitis & agitatis, nunc Lectoris eſt eligere quam exiſtimaverit probabiliorem, nec roget in quam partem magis propendeam, cùm non ſim ejus auctoritatis, qui meo ſuffragio aliquod pondus alterutri ſententiæ tribuam. Rem totam remitto ad judicium Prælatorum, qui noſtro labore utuntur ad inſtituendos ſuos Clericos; ipſorum enim eſt præſcribere ſubditis quas ſequi debeant opiniones ut ſaniores & Doctrinæ Catholicæ magis congruas. Quanquam quæſtio, in qua verſamur, magis pertinet ad Theoriam, quàm ad praxim, ſatiſque eſt Parochis ut noverint ritum Eccleſiæ, in qua miniſtrant, illumque in celebratione matrimonii accuratè obſervent.

Conſectaria doctrinæ præcedentis.

Ex iis quæ diſputata ſunt circa miniſtrum Sacramenti matrimonii, ſequentes ſolvi debent quæſtiones. Prima quæ ſit materia & forma hujus Sacramenti. Secunda, an matrimonium per Procuratorem contractum ſit Sacramentum. Tertia, quid ſentiendum de matrimonio contracto coram teſtibus & Parocho, ſed renitente, & bedictionem denegante. Quarta, utrùm matrimonium in facie Eccleſiæ celebratum cum occulto impedimento dirimente, evadat Sacramentum ſublato impedimento. Pro diverſa enim opinione circa Miniſtrum hujus Sacramenti diverſa debet eſſe reſponſio. Quare,

Ad primam, materia Sacramenti matrimonii, ſi ejus Miniſter ſit Sacerdos, eſt conſenſus contrahentium, forma verò, verba quæ profert Sacer-

dos: expreſſiùs enim ſignificant & conſenſum contrahentium evehunt ad eſſe Sacramentale, quemadmodum in Sacramento Pœnitentiæ actus Pœnitentis habent rationem materiæ, & verba Sacerdotis rationem formæ.

Ergò, inquies, priùs perfectum eſt matrimonium in ratione contractus civilis, quàm in ratione Sacramenti.

Negant ſequelam Patroni hujus ſententiæ; quia contrahentes conſenſum ſuum tum volunt firmum fieri, cùm ab Eccleſia fuerit acceptatus: mentemque ſuam explicant exemplo aliorum contractuum, ad quos Lege Principis requiritur aliqua ſolemnitas; prævius enim contrahentium conſenſus, v. g. de fundo aliquo vendendo, & emendo non habet ſuum robur; & vim contractus, donec ab Actuario fuerit conſcriptus & ſubſignatus.

Quòd ſi ipſi contrahentes ſint Miniſtri, difficiliùs aſſignatur materia & forma: propintereaque hujuſce ſententiæ Patroni in varias diſtrahuntur opiniones. Communior videtur, qua ſtatuitur pro materia Sacramenti mutua corporum traditio: pro forma verò mutua contrahentium acceptatio. Quia Sacramentum matrimonii celebratur per modum contractus: atqui in omni contractu conſenſus ut res, de qua contrahitur, tranſeat in dominium alterius contrahentis, cenſetur materia contractus, res quidem materia remota, & conſenſus materia proxima: acceptatio autem rei oblatæ firmat contractum, & quodammodo formam ei imponit. Res fiet magis perſpicua exemplo venditionis, in qua merx eſt materia remota, circa quam verſatur contractus venditionis: oblatio

oblatio mercis certo quodam pretio incboat contractum, & mercem venalem ſignificat; ſed con tractus tum formam accipit & ligat; cùm emptor mercem acceptat eo pretio, quo offertur à mercatore. Similiter in Sacramento matrimonii, quod habet rationem contractus, vir conſentit ut mulier habeat dominium corporis ſui, illa oblatio ſeu traditio eſt materia proxima hujuſce contractus: mulier acceptando contractum claudit, perficit, virumque ligat, ſicque viro adminiſtrat Sacramentum: & viciſſim vir eo ipſo quo acceptat in uſum conjugalem conſenſum mulieris ſeu traditionem ejus corporis, confert illi Sacramentum matrimonii, quia applicat formam materiæ, acceptationem ſcilicet traditioni.

Ad ſecundam, Negant plerique Patroni ſecundæ ſententiæ matrimonium per Procuratores contractum coram Parocho & teſtibus eſſe verum Sacramentum; quia forma hujus Sacramenti, *ego vos conjungo*, præſentes ſupponit contrahentes non ſecus ac forma Sacramenti pœnitentiæ, *ego te abſolvo*: ergo ſicut Sacramentum Pœnitentiæ, inquiunt, non poteſt conferri abſenti; nec etiam Sacramentum matrimonii. Hinc qui per Procuratorem contraxerunt, ſolent poſtea cum teſtibus præſentes ſe ſiſtere coram Sacerdote, benedictionem ab ipſo accepturi.

Patroni verò primæ ſententiæ contendunt hujuſmodi matrimonium, ut eſt verus & legitimus contractus (quod omnes agnoſcunt) ita verum eſſe Sacramentum: quia in eorum ſententia quivis contractus legitimus matrimonii inter Chriſtianos, verum eſſe Sacramentum, cùm in eo reperiantur materia, forma, & Miniſter.

Ad

Ad tertiam 1. Certum eſt apud omnes, eos qui præſumunt contrahere coram teſtibus & Parocho ſine ejus benedictione graviter peccare & ſeverè puniri legibus tum civilibus, tum Eccleſiaſticis. In Diœceſi Pariſienſi, & nonnullis aliis, tam contrahentes quàm teſtes, & ſcriba, feriuntur excommunicatione. Conſentiunt etiam Patroni utriuſque ſententiæ matrimonium ſic contractum eſſe validum in ratione contractus, & ita indiſſolubile; quia non eſt clandeſtinum habetque omnes conditiones ad ſubſtantiam hujuſce contractus præſcriptas à Concilio Tridentino ſæpiùs laudato decreto. Et illud ſupponunt Senatus conſulta, quæ ſolummodò partibus præcipiunt, ut ſe præſentes ſiſtant coram Parocho, nec eis poteſtatem faciunt alias ineundi nuptias, niſi fortè aliquod impedimentum dirimens irrepſerit; ut ſeductio. Sed matrimonium ſic contractum non eſt Sacramentum, juxta ſecundam ſententiam, bene verò juxta primam, propter rationes ſæpiùs adductas.

Ad quartam, quando matrimonium in facie Eccleſiæ celebratum eſt cum impedimento dirimente, ſed occulto, ſatis eſt ut partes, ſublato impedimento, novum conſenſum occultè præbeant; nec neceſſe eſt ut iterum ſe ſiſtant coram Parocho. Ita ſæpiùs declaravit ſacra Cardinalium Congregatio; quin & ipſe Pius V. ut refert Fagnanus in caput *Is qui*, tit. *de ſponſalibus*, num. 14. Utrùm autem matrimonium illud evadat Sacramentum per occultum illum conſenſum, affirmant Patroni primæ ſententiæ; quia in illa ſententia nihil deeſt huic contractui legitimo, quominus ſit Sacramentum, ut ſæpiùs dictum eſt, negant

gant verò Patroni ſecundæ ſententiæ: tum quia huic contractui deeſt forma eſſentialis, tum quia renovari poteſt conſenſus per copulam carnalem affectu maritali habitam: atqui abſurdum eſt per copulam carnalem perfici Sacramentum, Ergo.

CAPUT V.

De Effectibus Sacramenti Matrimonii.

Q. 1. *Quinam ſunt effectus Sacramenti Matrimonii?*

R. Conjugibus rectè diſpoſitis confert 1. gratiam ſanctificantem, non quidem primàm, ſed ſecundam. 2. Præbet remedium præſentiſſimum contra mala, quæ per peccatum primorum parentum in nuptiis irrepſere.

Probatur ex communi Catholicorum effato: Sacramenta novæ Legis 1. operantur quod ſignificant, 2. præbent ſuſcipientibus auxilia ad conſequendum finem, ad quem inſtituta ſunt.

Atqui Sacramentum matrimonii ſignificat gratiam ſanctificantem, & charitatem ab ea indivulſam, quæ ex unione Chriſti cum ſponſa ſua Eccleſia derivatur in conjuges, utpotè membra ejuſdem ſponſæ, & inſuper inſtitutum eſt in remedium contra mala, quæ per peccatum in nuptias irrepſerunt.

Ergo Sacramentum matrimonii 1. confert gratiam ſanctificantem, ſeu charitatem qua conjuges mutuò ſe diligant ſicut Chriſtus dilexit Eccleſiam; quemadmodum enim Baptiſmus, ut ſuprà dicebamus; ita repræſentat Chriſti mortem ac reſurrectionem, ut ſignificet & operetur in bapti-

baptizatis mortem peccati, & novitatem vitæ, in qua è ſacro fonte reſurgunt; ſimiliter Sacramentum matrimonii ſignum eſt, ſpeculativum quidem charitatis, qua Chriſtus conjunctus eſt Eccleſiæ; practicum verò, & efficax ſpiritualis dilectionis; qua arctiſſimè uniuntur fideles conjuges. Ne autem mala quæ peccatum induxit in nuptias, ſanctam illam conjunctionem labefactent, Sacramentum matrimonii præſtat inſuper auxilia quibus fideles conjuges ejuſmodi mala vel declinent vel leviùs ferant. Tantum myſterium nondum intelligebant Apoſtoli Matthæi 19. cùm nova Lex matrimonii, quam Dominus tum ſanciebat, durior eis videbatur in Eccleſia Chriſtiana, quàm in Synagoga, dicebantque verſ. 10. *ſi ita eſt cauſa hominis cum uxore, non expedit nubere.* Indiſſolubile enim jugum nuptiarum unius cum una, gratia Sacramentali levius efficitur.

Dixi Sacramentum Matrimonii conferre gratiam ſanctificantem, non quidem primam qua deletur peccatum mortale; ſed ſecundam, qua contrahentes augentur ac perficiuntur in ſanctitate; quia matrimonium non eſt Sacramentum mortuorum peccato: ſed vivorum vita Gratiæ. Alias quomodo carnales conjuges referrent puriſſimam Chriſti & Eccleſiæ unionem, aut in tanta morum diſſimilitudine eſſent expreſſa divini iſtius exemplaris imago? ſcriptum eſt enim 2. Corinth. 6. *quæ participatio juſtitiæ cum iniquitate, aut quæ ſocietas luci ad tenebras? quæ autem conventio Chriſti ad Belial?* Fideles igitur, exemplo Tobiæ cap. 8. priùs Deo per charitatem jungantur à cunctis peccatorum ſordibus mundati, ac tum demum ad Sacramentum matrimonii accedant, abundantiorem gra-

tiam

tiam recepturi, ut Charitas in illis radicata ac roborata non obruatur ſpumantibus concupiſcentiæ fluctibus, ſed ad votum Apoſtoli Hebr. 13. honorabile ſit eorum connubium in omnibus, & thorus immaculatus, hoc eſt, inſeparabiliter ſervent honeſtatem & decus Chriſtiani conjugii, caventes, ne quid impudenter fiat, neve Thorus maritalis ullius peccati labe contaminetur, quia *ſi radix ſancta*, *& rami*, inquit Apoſtolus Rom. 11. contra verò *ac iniquo thoro ſemen exterminabitur*, Sapient. 3. Ramos autem Sanctos, dixit Apoſtolus, non quòd fidelium filii ſine peccato originali naſcantur, ut contendit Calvinus; ſed quòd Deus exaudire ſoleat pia juſtorum conjugum vota, qui non conveniunt luxuriæ cauſa, ſed ſola poſteritatis dilectione, in qua benedicatur nomen Dei ſanctum, ut dicitur Tobiæ 8. verſ. 9.

Q. 2. *Quot ſunt mala per peccatum inducta, quibus medetur Sacramentum matrimonii?*

R. Quinque, quibus gratia Sacramentalis occurrit, ita ut vel tollantur penitus, vel certè minuantur, ac tolerabilia fiant.

Primum: eſt humana infirmitas, ex qua plura in ſocietate oriuntur incommoda: putà morbi in corpore, vitia in animo, indoles moleſta, & alia hujuſmodi, quæ facilè pariunt odia, rixas, diſcordias, &c.

Secundum: ex conjugibus etiam ſanctis naſcitur proles peccato obnoxia, ſicut oleaſter ex fructifera oliva, inquit ſanctus Auguſtinus Lib. 1. de nupt. & concup. cap. 19.

Tertium:

Tertium: præter peccatum originale, quod parentes transfundunt in liberos, ſæpè aliis modis proli nocent, dum videlicet eam vel concipiendam impediunt, vel conceptam extinguunt, vel natam abjiciunt, vel denique prava educatione, aut præpoſtero amore mores ejus corrumpunt.

Quartum eſt, libidinis malum, per quam ſæpius ad varia flagitia homines etiam conjugati impelluntur.

Quintum, miſeriæ, quæ nuptias conſequuntur, putà onus uteri, partus, educationis liberorum, ſollicitudo alendæ & inſtruendæ familiæ, caſus adverſi; moleſtiæ, timores, &c. quæ Apoſtolus vocat 1. Cor. 7. tribulationem carnis, utpotè quæ circa carnalia verſetur, ipſamque carnem affligat.

Quòd autem gratia Sacramentalis hiſce malis omnibus ſit ſalutare remedium, probatur. Quia ex dictis Tractatu de Sacramentis in genere c. 18. gratia Sacramentalis eſt jus fundatum in gratia ſanctificante ad accipienda opportuno tempore ea auxilia, ſine quibus non obtineretur finis ad quem inſtitutum eſt Sacramentum. Sic gratia ſanctificans per Sacramentum Confirmationis collata jus tribuit confirmato accipiendi à Deo, occaſione data, auxilia, ut Evangelium profiteri non erubeſcat. Atqui Sacramentum matrimonii inſtitutum eſt, ut conjuges, ſicut ſunt una caro, ita & in Chriſto ſint per charitatem unus ſpiritus, quo intimè ac caſtè ſe diligant, ſicut Chriſtus dilexit Eccleſiam; mutuaſque infirmitates benignè & amanter perferant, Eccleſiam ditent pia & fideli prolis educatione,

concu-

concupiſcentiam coërceant juxta caſtitatis & temperantiæ leges, ac tribulationem carnis æquo animo patiantur. Ergo proprium eſt Sacramenti matrimonii enumeratis malis remedium adhibere.

Ac 1. quidem Apoſtolus laudato ſæpiùs c. 5. ad Eph. probat, conjuges eò alacriùs mutuas infirmitates debere perferre, quò per Sacramentum matrimonii arctiori charitatis nexu in unum corpus conjunguntur: *viri*, inquit, *debent diligere uxores ſuas ut corpora ſua... nemo enim carnem ſuam odio habuit*, licèt malè affectam, nec membrum propter acerbum, quem facit, dolorem, amputari conſentit, niſi alii ſit noxium & inſanabile, *ſed nutrit, & fovet, ſicut & Chriſtus Eccleſiam*, quam non abjicit propter membrorum ejus vitia, ſed eam quotidie mundat, nutrit, & fovet donec in futuro ſæculo eam ſibi exhibeat glorioſam ſponſam non habentem maculam aut rugam. Ita Chriſtiani conjuges, ut unionem Chriſti cum Eccleſia perfectè repræſentent, mutuò ſeſe fovere debent, viri uxores infirmiores diligere ut ſua corpora, uxores viris adhærere, ut membra ſuo capiti, à quo licèt ægro ſeparari ſummè formidant.

2. Per Sacramentalem matrimonii gratiam fit, ut qui conjugii ſtatum legitimè amplectuntur, prolem quærant, quæ per regenerationis Sacramentum mundata, in Dei timore, & ſancta converſatione educetur, creſcat, proficiat, & ad æternam felicitatem perveniat; *naſcituris gratia præparatur, quando matrimonium, quod eſt aditus ad hanc vitam, benedicitur*, inquiebat ſuprà S. Cyrillus Alexandrinus. Et ſanctus Auguſti-

nus lib. 1. de nupt. & concup. c. 17. *in nuptiis diligantur, proles, fides, Sacramentum; ſed proles, non ut naſcatur tantùm, verùm etiam ut renaſcatur;* alioquin Chriſtianorum nuptiæ non eſſent niſi imperfecta imago unionis Chriſti cum Eccleſia..

Enimverò Chriſtus non alio fine conjunctus eſt Eccleſiæ, quàm ut ex divino illo conjugio naſcerentur filii Dei adoptivi; Eccleſia quippe Chriſti ſponſa; ſimul mater eſt & virgo fæcundiſſima, non quidem carne, cùm illud ſit ſingulare Virginis Mariæ privilegium; ſed ſpiritu, quia, ut latè proſequitur S. Auguſtinus lib. de Virginitate cap. 5. 6. & 7. innumeros parit filios: filios, inquam, non hujus ſæculi, ſed regni; illique meritò Apoſtolus accommodat Gal. 4. quod ante cecinerat Iſaias cap. 54. *Lætare ſterilis, quæ non paris, erumpe & clama quæ non parturis; quia multi filii deſertæ magis, quàm ejus quæ habet virum.*

Atqui Chriſtianorum nuptiæ à Chriſto ſunt inſtitutæ, ſacrum hujuſce fœcundiſſimæ unionis ſignum, atque adeo magnum Sacramentum, *nunc verò*, inquit S. Auguſtinus cit. cap. 7. lib. de Virgin. *quæ adhuc tantùm viris junguntur, atque miſcentur, ut filios habeant, nihilque aliud de filiis cogitant, niſi ut eos Chriſto lucrentur, atque mox, ut potuerint, faciunt; non tamen Chriſtiani ex earum carne naſcuntur, ſed poſtea fiunt, Eccleſia pariente per hoc, quòd membrorum Chriſti ſpiritaliter mater eſt, cujus etiam ſpiritaliter virgo eſt. Cui ſancto partui cooperantur & matres, quæ non Chriſtianos corpore pepererunt, ut fiant quod ſe corpore parere non potuiſſe noverunt; per hoc tamen cooperantur, ubi & ipſe virgines matreſ-*

matreſque Chriſti ſunt, in fide ſcilicet, quæ per dilectionem operatur, ut ſcilicet filii carnis ſuæ per Sacramentum regenerationis fiant viva Chriſti membra, & eatenus filii Dei adoptivi.

Neque verò fideles conjuges ſolùm cooperantur Eccleſiæ, ut proles renaſcatur in Chriſto, ſed maximè inſudant, ut religioſè educetur, in pietate adoleſcat, ac tandem hæreditatem cœleſtem conſequatur, in qua non ſolùm liberos, ſed & domeſticos conſortes habere peroptant. Cùm enim Chriſtus eo duntaxat fine Eccleſiam ſibi adjunxerit, ut ſuſceptos ex ea Dei filios in gloriam adducat, dubium non eſt quin Sacramentum matrimonii, utpotè tanti Myſterii ſignum, in eundem finem inſtituerit; adeo ut completo electorum numero, nullæ futuræ ſint nuptiæ, nulla circa res temporales animorum diſtentio, quemadmodum collectis agri fructibus, deſinit agricolæ cura & ſollicitudo, *in domo juſti ex fide viventis, & adhuc ab illa cœleſti civitate peregrinantis*, inquit S. Auguſtinus lib. 19. de civ. Dei cap. 14. *etiam qui imperant, ſerviunt eis, quibus videntur imperare; neque enim dominandi cupiditate imperant, ſed officio conſulendi, nec principandi ſuperbia, ſed providendi miſericordia*, & cap 16. *juſti patres noſtri, ſic quidem adminiſtrabant domeſticam pacem, ut ſecundùm hæc temporalia bona, filiorum ſortem à ſervorum conditione diſtinguerent, ad Deum autem colendum, in quo æterna bona ſperanda ſunt; omnibus domus ſuæ membris pari dilectione conſulerent; quod naturalis ordo ita præſcribit, ut nomen Patrum-familias hinc exortum ſit, & tam latè vulgatum, ut iniquè etiam dominantes hoc ſe gaudeant appellari. Qui autem veri patres familias ſunt, omnibus in*

familia ſua tanquam filiis ad colendum & promerendum Deum conſulunt: deſiderantes atque optantes venire ad cæleſtem domum, ubi neceſſarium non ſit officium imperandi mortalibus; quia neceſſarium non erit officium conſulendi jam in illa immortalitate felicibus; quò donec veniatur, magis debent patres, quòd dominantur, quàm ſervi tolerare quòd ſerviunt. Si quis autem in domo per inobedientiam domeſticæ paci adverſatur; corripitur, ſeu verbo, ſeu verbere, ſeu quolibet alio genere pœnæ juſto atque licito, quantum ſocietas humana concedit, pro ejus qui corripitur, utilitate; ut paci, unde diſſiluerat, coaptetur; ſicut enim non eſt beneficentiæ adjuvando efficere, ut bonum, quod majus eſt, amittatur: ita non eſt innocentiæ parcendo ſinere, ut in malum gravius incidatur. Et hic eſt primarius finis Sacramenti matrimonii, cui ſerviat oportet tota familiæ adminiſtratio, quemadmodum Chriſtus, uti Eccleſiæ ſponſus & caput, omnia etiam quæ videntur adverſa, dirigit & quantum eſt ex ſe, convertit in ſalutem fidelium.

Ergo Sacramentum matrimonii ſpecialia confert auxilia ad liberos in pietate inſtituendos, & totam familiam religiosè adminiſtrandam. Hinc eſt quod Theologi communiter doceant, ſignum eſſe & effectum prædeſtinationis quòd quis naſcatur in familia bene morata & bene conſtituta; ſed non ita abſolutè pronuntiant de iis qui militant ſub optimo & vigilantiſſimo Paſtore: tum quia facilius eſt teneras mentes ad pietatem informare: tum quia ætate grandiores minùs dociles ſe præbent Paſtoribus, quàm pueri parentibus: tum denique quia fideles conjuges liberos ex ſacro fonte ſuſcipiunt tanquam puram ac vacuam tabulam, in qua lineas ducunt, ut voluerint.

Contra

Contra verò Paſtores regere habent ſubditos ut plurimum pravis opinionibus imbutos, & juxta mores ſæculi nequam inſtitutos, quorum animos jam infectos monita Paſtoris leviter tangunt, & ſæpiùs nihil movent. Quam enim meſſem colliget agricola, qui ſeminat in agro, quem priùs non expurgaverit evulſis ſentibus & noxiis radicibus? At quomodo eas evellet Paſtor, ſi ex familiis, veluti errorum ac vitiorum ſeminariis, nova in dies ſerpant ſcandala? Hortulanum cogita, qui obvias erucas obterit, nidos verò, ex quibus continuò ebulliunt noxia hujusmodi inſecta, intactos prætermittit; ſimilem dixeris Parochum, qui vehementiùs invehitur in peccata, quæ alios offendunt, & publicam Parochiæ pacem perturbant, cùm interim negligat ſacrilegia in nuptiarum celebratione, & illiberalem quæ inde ſequitur, puerorum educationem, ex quo fonte omnia penè mala im Rempublicam fluunt.

Imitetur ſaltem Ædilium cautionem ac vigilantiam, ne malevolus aliquis receptacula aquarum, quæ derivantur in civitatem, inficiat in omnium civium perniciem: curet imprimis ne fideles conjuges cooperentur dæmoni pariendo ipſi filios ſæculi cujus princeps eſt, amplificentque ejus imperium; graviter moneat non ſemel & quaſi in tranſitu, ſed inſtanter, opportunè & importunè, ne in vacuum gratiam Sacramenti recipiant, ſed ea fideliter utantur ad liberos educandos in timore & correptione Domini: *Heli Sacerdos*, inquit S. Fulgentius ep. 1. de debito conjugali c. 10. *à Domino reprobatus fuit, & abjectus; non quia filiis in iniquitate conſenſit; ſed quia*

peccantes, manſueto quamvis ſermone monuerit, prohibere tamen competenti ſeveritate ceſſavit.

3. Per Sacramentum matrimonii præbentur auxilia, quibus Chriſtiani conjuges concupiſcentiam refrænent, & amore caſto ſe diligant, ſicut Chriſtus dilexit Eccleſiam; *abſit enim*, inquit S. Auguſtinus lib. 1. de nupt. & concup. cap. 18. *ut fidelis homo, cùm audit ab Apoſtolo*: Diligite uxores veſtras, *concupiſcentiam carnis diligat in uxore: quam nec in ſeipſo debet diligere, audiens alterum Apoſtolum*; 1. Joan. 2. *Nolite diligere mundum, nec ea quæ in mundo ſunt; quiſquis dilexerit mundum, non eſt charitas Patris in illo; quia omnia quæ in mundo ſunt, concupiſcentia carnis eſt*, &c. Quod autem per Sacramentalem matrimonii gratiam, habeant conjuges, (niſi poſuerint obicem) ut in cordibus eorum non dominetur carnalis concupiſcentia, ſed ſolummodo ſerviat imperanti charitati conjugali, probatur efficaciter hocce argumento Theologico. Ex dictis fide catholica conſtat Sacramentum matrimonii per ſe & ex opere operato, ut ajunt, contrahentibus conferre augmentum gratiæ ſanctificantis ſeu charitatis, & eò màjus quò paratiores ad Sacramentum accedunt: atqui una eſt Theologorum ſententia gratiam ſanctificantem per Sacramentum collatam tribuere ſuſcipientibus jus ad accipienda auxilia fini Sacramenti congrua: is autem eſt finis Sacramenti matrimonii, *ut honorabile ſit connubium in omnibus, & thorus immaculatus*; Heb. 13. *& unuſquiſque* (conjugum) *ſciat vas ſuum poſſidere in ſanctificatione & honore: non in paſſione deſiderii, ſicut & gentes, quæ ignorant Deum*, 1. Theſſ. 4. hoc eſt, interprete S. Auguſtino lib. 1. de nupt. & concup.

cup. cap. 8. quilibet conjux ſtudiosè curet corpus tam proprium quàm alterius contrectare non ex mero affectu libidinis, ut in more eſt apud gentes; quæ ignorant Deum, ſed cum omni puritate & caſtitate ſicut decet Chriſtianos, quos Deus vocavit, non in immunditiam, ſed in ſanctificationem, *qui etiam dedit Spiritum ſuum ſanctum in nobis*, ut ibidem dicitur, quò pii conjuges non ſolùm cum ſanctitate, ſed etiam cum honore ac reverentia utantur corporibus ſuis, utpotè quæ ſint Chriſti membra & Templum Spiritus Sancti; ſcriptum eſt enim 1. Cor. 3. v. 17. *Si quis autem templum Dei violaverit, diſperdet illum Deus; Templum enim Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos. Quod non ſic accipiendum eſt*, inquit S. Auguſtinus, *tanquam prohibuerit Apoſtolus conjugalem, hoc eſt, licitum honeſtumque concubitum; ſed ut iſte concubitus (qui nihil morbidæ libidinis haberet adjunctum, ſi non, præcedente peccato, in eo periſſet libertatis arbitrium) quod nunc habet adjunctum, non ſit voluntatis, ſed neceſſitatis, ſine qua tamen in procreandis filiis ad fructum perveniri non poteſt ipſius voluntatis . . . . hac intentione cordis qui ſuum vas poſſidet, id eſt, conjugem ſuam, procul dubio non poſſidet in morbo deſiderii, ſicut gentes quæ ignorant Deum, ſed in ſanctificatione & honore, ſicut fideles qui ſperant in Deum. Illo quippe concupiſcentiæ malo utitur homo, non vincitur, quando eam inordinatis atque indecoris motibus æſtuantem frænat & cohibet, neque niſi propagini conſulens relaxat atque adhibet, ut ſpiritaliter regenerandos gignat, non ut ſpiritum carni ſordida ſervitute ſubjiciat. Sic Patres Sanctos ex Abraham & ante Abraham, quibus Deus, quòd ei placuerint, perhibet teſtimonium, uſos fuiſſe conjugibus, neminem oportet dubitare Chriſtianum*

quando quibusdam etiam ſingulis plures habere conceſſum eſt, ubi ratio fuit prolis multiplicandæ, non variandæ appetitio voluptatis, aliàs quomodo placuiſſent Deo, cùm Apoſtolus fidenter pronuntiet Rom. 8. *qui in carne ſunt, Deo placere non poſſunt*, ſive illi ſint cœlibes, ſive conjugati.

Ergo pii conjuges illud donum habent ex Sacramento, ut præcipites libidinis impetus cohibere poſſint, nihilque ejus gratia faciant; ſed ea caſtè utantur ſolo prolis deſiderio. Atque eo nomine æſtimare licet, quantum beneficium Chriſtus contulerit ſeorſum conjugatis, & univerſim Reipublicæ Chriſtianæ, dum nuptias ſanctitate & dignitate Sacramenti decoravit.

At primò quidem ſeorſum ipſis conjugatis; quia dum libidini habenas aliquatenus laxant; periculum eſt, ne adversùs eos prævaleat; & exinde dæmonium, ut habetur Tob. 6. In vitæ quippe diſcrimen venit, qui immani & pernicioſæ beſtiæ vincula remittit; & congeries aquarum, quæ aggeribus concluſa quodammodo quieſcebat, omnia ſubvertit, ubi exitum invenerit; ſic & concupiſcentia venereorum ſolutis continentiæ repagulis, niſi gratia Sacramenti periclitantibus ſuccurrat. Taceo præ pudore impotentes libidinis inſanias, quibus agitantur carnales conjuges; ſed prætermittendum non eſt quod ſcribit S. Auguſtinus libr. de bono conjugali c. 13. nimirum ipsosmet pios conjuges ex adjacente concupiſcentiæ malo detrimenta pati ut plurimum, ſed levia propter Sacramenti remedium. *Quem tandem*, inquit, *audivimus inter familiaria colloquia, ſive eorum qui conjugati ſunt, ſive qui fuerunt,*

fuerunt, *indicantem nobis nunquam ſe conjugi eſſe commixtum*, *niſi ſperando conceptum? tam magnum eſt*, *ut multi hodie faciliùs ſe tota vita ab omni concubitu abſtineant*, *quàm modum teneant non coeundi*, *niſi prolis cauſa*, *ſi matrimonio copulentur.*

Habent igitur fideles conjuges unde gratias plurimas agant Chriſto Salvatori noſtro, quòd eos munierit tam ſalutari præſidio adversùs concupiſcentiæ impetus, *ubi enim caſtitas in majori periculo eſſe poteſt*, inquit Guillelmus Pariſienſis Tractatu de matrimonio c. 7. *quàm juxta incentivum libidinis*, *ſcilicet ubi vir juxta uxorem*, *& uxor juxta virum?* Unde in hæc verba concludit doctiſſimus Antiſtes, *quia conjunctio maris & feminæ proxima eſt contaminationi libidinis*, *ac viciniſſima & ſola virtute divina ſuperabilis*; *nullum opus eſt magis adjuvandum*, *magisque muniendum oratione*, *& benedictione Sacerdotali*, in qua reponit formam & virtutem Sacramenti.

Sed & omne genus humanum Chriſtus ſibi devicit, dum nuptias ad Sacramenti dignitatem evexit; ex eo quippe bona innumera in cunctos Reipublicæ ordines derivantur, cùm ex parentibus, qui virtute Sacramenti corpora ſua poſſident in ſanctificatione & honore naſci ſoleant liberi eximiæ indolis, & naturæ in bonum propenſæ. *Dos eſt magna parentum virtus*, inquit Horatius lib. 4. Ode 24. & S. Ambroſius lib. 1. in Lucam advertit Scripturam ſacram ſæpiùs laudare Sanctorum natalitia, ut in eos veluti transmiſſa immaculatæ puritatis hæreditas videatur. *Sic*, inquit, *ſancti Samuel mater Anna laudatur: ſic Iſaac à parentibus nobilitatem pietatis accepit*, *quam poſteris dereliquit.* Proptereà Angelus naſcituri Samſonis

prænuntius, ad ejus matrem ait Judic. 13. *Cave ergo ne bibas vinum ac ſiceram, nec immundum quidquam comedas*, ne ſcilicet ex ſanguine iis infecto coagularetur corpus pueri, & ideo in eo propenſi, cùm tamen nec vinum nec ſiceram biturus eſſet, utpotè futurus Nazaræus Dei (ideſt, Deo conſecratus) ex utero matris, ut ibidem dicitur; proles enim per ſemen vitiatum parentum, vitia tum corporis tum animi ſolet contrahere, adeo ut, ſi parentes ſint calculoſi, podagrici, libidinoſi, ebrioſi, filios iisdem morbis & vitiis obnoxios eſſe contingat, juxta vetus adagium, *mali corvi, malum ovum.* Unde enim immanis illa morum perverſitas, propter quam diluvium inundavit ſuper univerſam faciem terræ? Nonne ex thori nuptialis contaminatione? *Videntes filii Dei filias hominum, quòd eſſent pulcbræ*, inquit textus ſacer, Gen. 6. *acceperunt ſibi uxores ex omnibus quas elegerunt*, concupiſcentia ſcilicet dominante, eisque ut pulcherrimis ſummo amore & ardore libidinis agglutinati genuerunt gigantes luxuriis famoſos, propter quod *dixit Dominus, non permanebit Spiritus meus in homine in æternum, quia caro eſt.* Porrò gratia Sacramentalis tot malorum fontem obturat, quatenus efficit, ut thorus nuptialis ſit immaculatus, conveniantque conjugès non luxuriæ cauſa, ſed ſola poſteritatis dilectione, in qua benedicatur nomen Dei ſanctum, ut habetur Tob. 6.

4. Charitas conjugalis, ultimus effectus Sacramenti, firmat conjuges adversùs concurrentes carnis tribulationes; quia fortis eſt ut mors dilectio, nec flumina obruent illam, Cant. 8. hancce benedictionem, inquit Eſtius in 4. diſt. 26. part. 8.

Chri-

Chriſtus nobis inſinuare voluit, dum in nuptiis, quas ſua præſentia dignatus eſt, aquam in vinum convertit, nam per aquas in Scripturis tribulationes intelligi ſolent. Unde illud Pſalm. 17. *Aſſumpſit me de aquis multis.* Vinum autem à Deo creatum eſſe, ut lætificet cor hominis, alibi idem Pſalmiſta teſtatur.

Q. 3. *Enumerata beneficia obveniuntne omnibus ſuſcipientibus Matrimonii Sacramentum?*

R. 1. Certum eſt eos, qui ad Sacramentum indignè accedunt, hoc eſt in ſtatu, aut affectu peccati mortalis, nullum ex eo percipere; quin gravioris ſacrilegii reos ſe conſtituere, quòd pro benedictione maledictionem Dei, tum in ſe, tum in familiam concitant. Sed de diſpoſitionibus ad Sacramentum matrimonii requiſitis, poſtea.

R. 2. Conjuges, qui per peccatum lethale excidunt à gratia ſanctificante in Sacramento collata; ſimul amittunt jus ad auxilia actualia mox recenſita; quia jus illud fundatur in gratia ſanctificante, ex qua veluti fœcunda radice exeunt cæteri effectus cuique Sacramento proprii; injuſtum enim foret, inquit S. Auguſtinus lib 1. de nupt. & concup. cap. 6. ut ei obtemperaretur à ſervo, id eſt à corpore ſuo & à creatura inferiori, qui non obtemperat Domino ſuo, quare de impiis conjugibus dicitur Sap. 3. *mulieres eorum inſenſatæ, & nequiſſimi filii illorum, Maledicta creatura eorum;* Græcè γενεσις generatio, ſeu progenies eorum; qui enim fidem Deo datam violant, Deo vindice, id conſequuntur, ut optata pace in familia fruſtrentur, nec uxores ipſis morem gerant, nec filii honorem deferant, præſertim iis, quos parentes gignere metuerunt, ut totum voluptati

darent,

darent, ſicque vitam proli invidentes, eam prius odiſſe ceperunt, quàm naſceretur: quomodo verò jam natam diligent, aut ab illa ipſi diligentur? Ex quibus perſpicuè intelligunt fideles conjuges, quo ſtudio peccatum vitare, aut ſi fortè humana fragilitate in aliquod lapſi fuerint, quàm cito illud per pœnitentiam eluere debeant, ut virtus Sacramenti in ipſis operetur, quæ fortunatum reddat eorum conjugium, illosque immunes ſervet à peccatis mox exponendis, quibus ſtatus conjugalis eſt obnoxius.

CAPUT VI.

De peccatis conjugum adversùs nuptiarum fœdera.

Cum tria ſint nuptiarum bona, ſcilicet fides, proles, & Sacramentum, alia conjugum peccata directè pugnant contra fidem thori, alia contra bonum prolis, alia contra Sacramenti dignitatem: de quibus ſigillatim dicendum.

§. I.

De peccatis conjugum contra Matrimonii fidem?

Q. 1. *Quæ peccata pugnant contra conjugii fidem?*
R. Pugnant

1. Adulterium, ad quod refertur concupiſcentia perſonæ extraneæ, Matth. 5. v. 28. & quivis actus libidinoſus in illud tendens, ut tactus, oſcula, & cogitatio moroſa, ut vocant; ejusmodi enim peccata ſunt graviora in conjuge, quàm in homine ſoluto, utpote quæ lædant fidem

dem alteri conjugi datam, ac proinde in Sacramentali confeſſione ſunt declaranda cum circumſtantia conjugii.

2. Voluntaria pollutio, à fortiori peccata contra naturam, ut Sodomia & aliæ monſtroſæ ac execrandæ libidines; in iis quippe fit injuria alteri conjugi; quia ex Apoſtolo 1. Cor. 7. vir non habet poteſtatem ſui corporis, ſed mulier, nec viciſſim mulier, ſed vir: Ergo qui proprium corpus ita contaminat, contra juſtitiam abutitur re aliena.

3. Denegatio debiti conjugalis, *nolite fraudare invicem*, inquit Apoſtolus cit. c. 7. id eſt, nolite privare alterutrum re ipſi debita, quoties illam exigit: Ergo denegare debitum conjugale, eſt peccatum contra juſtitiam, & quidem ex natura ſua mortale, utpotè in re gravi; alter enim conjux exponitur periculo incontinentiæ, daturque occaſio rixarum, odiorum, & diſſenſionum. Cùm autem mulieres ejusmodi peccata in confeſſione Sacramentali plerumque reticeant, vel præ ignorantia, vel præ pudore, offendique ſoleant, ſi de his Confeſſarius illas interroget, adeò ut nonnullæ (ut ad me relatum fuit) aliquando ipſi è templo egredienti inſultaverint, planè intelligunt Parochi quàm accuratè docere debeant, non quidem publicè, ſed ſeorſum, in loco tamen patenti, putà in Tribunali Pœnitentiæ, mox contracturos, quæ ſint partes Chriſtiani conjugis, quid obſervare, quidve fugere teneatur. Hinc etiam diſcunt Confeſſarii, non quaſi ex abrupto ſciſcitandum eſſe à mulieribus, hîcne peccaverint? ſed captandam occaſionem, inquirendo, v. g. num rixatæ fuerint cum marito,

quæ

quæ cauſæ hujuſmodi rixarum, quive effectus, an propterea morem ipſi gerere detrectaverint; negaverintque quod eis debetur juxta leges matrimonii, & præceptum Domini?

Dixi ejuſmodi peccatum eſſe ex natura ſua mortale; ut innuerem poſſe aliquando negari debitum conjugale, abſque culpa ſaltem gravi.

Q. 2. *Quando conjux hic excuſatur à toto vel à tanto?*

R. 1. Ab omni culpa excuſatur.

1. Si conſtet alterum conjugem eſſe adulterum. Conſule quæ in hanc rem dicta ſunt de divortio.

2. Si exigens ſit omninò ebrius; quia non petit more humano.

3. Si laboret morbo contagioſo, putà Gallico, vel lepra. Ita S. Thomas in Suppl. qu. 64. art. 1. ad ſecundum, inquit, *non habet poteſtatem in corpus viri, niſi ſalva conſiſtentia perſonæ ipſius. Unde ſi ultra exigat, non eſt petitio debiti; ſed injuſta exactio: & propter hoc vir non tenetur ei ſatisfacere.* Et in corpore Articuli. *Cùm uxor in virum poteſtatem non habeat, niſi quantùm ad generativam virtutem, non autem quantùm ad ea, quæ ſunt ad conſervationem individui ordinata, vir tenetur uxori debitum reddere in his, quæ ad generationem prolis ſpectant, ſalva tamen perſonæ incolumitate.* Et hæc ratio valet pro uxore, quæ ex Medicorum judicio debitum non redderet abſque proximo & evidenti vitæ periculo. Dico, *proximo & evidenti*; alioquin mulieres ſaltem juniores, nunquam tenerentur debitum reddere; cùm ex conceptu vitæ periculum ſemper incurrant.

Dices:

Dices: Alexander III. cap. *Quoniam*, tit. *de conjugio leproſorum*; ſic ſtatuit: *Si virum, ſive uxorem leproſum fieri contigerit, & infirmus à ſano carnale debitum exigat, generali præcepto Apoſtoli quod exigitur eſt ſolvendum: cui præcepto nulla in hoc caſu exceptio invenitur.* Ergo conjux tenetur reddere debitum cum proximo & evidenti vitæ periculo.

Nego conſequentiam. Ad antecedens reſpondet Sylvius laudatum canonem intelligendum in ea hypotheſi, quòd ex congreſſu non immineat ſanè notabile periculum. Et ita intellexiſſe videtur S. Thomas cit. art. 1. in reſponſione ad 4. ubi ſic habet, *lepra ſolvit ſponſalia, ſed non matrimonium. Unde etiam uxor viro leproſo tenetur reddere debitum, non tamen tenetur ei cohabitare; quia non ita citò inficitur ex coitu ſicut ex frequenti cohabitatione: Et quamvis proles generetur infirma, tamen melius eſt ei ſic eſſe, quàm penitus non eſſe.*

Ergo à fortiori uxor non ſolvitur à debito reddendo propter morbum comitialem, quo laborat maritus.

R. 2. Vel nihil, vel leviter peccat, qui juſtis de cauſis aliquando negat debitum conjugale remiſſè petenti, aut dilationem facilè concedenti; *Sicut enim in aliis debitis*, inquit Sylvius, *non eſt mortale eorum ſolutionem negare, quando creditor remiſsè illam petit; aut rogatus facilè dilationem concedit: ita etiam in propoſito.*

Dixi 1. *juſtis de cauſis*, ut ſi carnes agni immaculati de menſa Domini ſumere cogitet, non ſat benè ſe habeat, menſtrua patiatur, uterum gerat, vel objiciat petenti, quòd frequentiùs & intemperantiùs petat; qui enim ſine juſta

juſta cauſa renuit ſolvere creditori debitum repoſcenti, peccat, ſaltem venialiter.

Dixi 2. *Aliquando*; nimis enim grave eſt rem ſibi debitam vix poſſe auferre ab eo, qui negare conſuevit. Hinc ſtomachatur conjux, & in periculum incontinentiæ conjicitur: atque vix à peccato mortali excuſari poteſt, qui petenti difficiliorem ſe reddere ſolet.

Dixi 3. *Petenti remiſſè*; quia ſi multum inſiſtat, lethaliter peccat alter, niſi morem ei gerat. Quin S. Thomas in Supplemento quæſt. 64. art. 2. docet virum teneri debitum reddere uxori etiam expreſſè non petenti ex verecundia, quando vel ex ſignis, vel ex ejus ingenio advertit ipſam cupere hujuſmodi remedium; *quia*, inquit, *in redditione debiti medicamentum præſtatur contra uxoris concupiſcentiam; ſed Medicus, cui infirmus eſt commiſſus, tenetur morbo ejus ſubvenire, etiamſi ipſe non petat. Ergo vir uxori, non petenti tenetur debitum reddere . . . . . . redditio quippe debiti eſt in viro ordinata contra peccata uxoris.*

Dices: petitio iniqua omnino eſt repudianda: peccaret v. g. qui gladium furioſo redderet: atqui maritus debitum iniquè petit ab uxore, quæ vel ventrem fert, vel menſtrua paritur, vel eſt in puerperio: Ergo uxor in triplici illo tenetur marito reſiſtere; nedum obtemperare. Minoris ſunt tres partes.

Prima, quæ ſpectat prægnantes, probatur ex conſtanti Patrum doctrina. Sanct. Ambroſius lib 1. in Lucam, *Pecudes*, inquit, *muto quodam opere loquuntur generandi ſibi ſtudium, non deſiderium eſſe coeundi, ſi quidem ubi ſemel gravem alvum ſibi ſenſerint, & genitali arvo ſemen receptum, jam nec concubitui*

bitui indulgent, nec laſciviam amantis, ſed curam parentis aſſumunt. At verò homines, nec conceptis, nec Deo parcunt: illos contaminant, hunc exaſperant . . . Ad cohibendam petulantiam tuam manus quaſdam tui Auctoris in utero hominem formantis advertis, ille operatur, & tu ſacri uteri ſecretum inceſtas libidine. Vel pecudem imitare, vel Deum verere. S. Hieronymus Lib. I. adverſus Jovinianum ſic ſcribit: *Certè qui dicunt ſe cauſa Reipublicæ, & generis humani uxoribus jungi, & liberos gignere, imitentur ſaltem pecudes, & poſtquam uxorum venter intumuerit, non perdant filios, nec amatores uxoribus ſe exhibeant, ſed maritos.* S. Auguſtinus Libro de bono conjugali c. 6. ſic habet: *Sunt viri uſque adeò incontinentes, ut conjugibus nec gravidis parcant. Quidquid ergo inter ſe conjugati immodeſtum, inverecundum, ſordidumque gerunt, vitium eſt hominum, non culpa nuptiarum.*

Secunda, quæ eſt de concubitu tempore menſtruorum, probatur ex Scriptura, Levit. 20. v. 18. ubi hæc præſcribuntur: *Qui coierit cum muliere in fluxu menſtruo . . . interficientur ambo de medio populi ſui*, quæ pœna, cùm ſit gravis, ſupponit in petente & reddente grave peccatum.

Nec dicas, præceptum illud, utpotè legale, abrogatum fuiſſe per Legem novam; nam ex S. Auguſtino Lib. 3. quæſt. in Levit. cap. 64. quæ hìc prohibentur, figuratè non ſunt accipienda, ſed tempore novi Teſtamenti, *remota umbrarum veterum obſervatione, ſine dubio cuſtodienda ſunt*, maximè cùm complexus tempore menſtruorum repugnet Legi naturali, utpotè admodum proli noxius. *Per ſingulos menſes*, inquit S. Hieronymus in cap. 18. Ezech. *gravia, atque torpentia mulierum corpora immundi ſanguinis effuſione relevantur: quo*

tempore ſi vir cum muliere coierit, dicuntur concepti fœtus vitium ſeminis trahere, ita ut leproſi & elephantiaci, ex hac conceptione naſcantur. Præcipitur ergo viris, ut non ſolùm in alienis mulieribus, ſed in ſuis quoque certa concubitus noverint tempora. Et S. Thomas in 4. diſt. 32. qu. 1. art. 2. expendens laudatum textum Levitici, ſic habet: *Accedere ad menſtruatam in Lege prohibitum erat duplici ratione: tùm propter immunditiam: tùm propter nocumentum, quod in prole ex hujuſmodi commiſtione frequenter ſequebatur: & quoad primum, præceptum erat cæremoniale, ſed quantùm ad ſecundum, erat morale; quia, cùm matrimonium ſit ad bonum prolis principaliter ordinatum, ordinatus eſt omnis matrimonii uſus, quo bonum prolis intenditur: & ideò hoc præceptum obligat etiam in nova Lege propter ſecundam rationem, etſi non propter primam.* Hinc in Pœnitentiali Bedæ capite 2. de fornicatione, 30. dierum pœnitentia mulctatur, qui ad uxorem tempore menſtrui fluxus acceſſerit.

Tertia pars, quæ eſt de tempore puerperii, probatur ex S. Gregorio, qui Lib. 12. Epiſt. 31. ſic reſpondet interrogationi decimæ S. Auguſtini Anglorum Epiſcopi: *Ad ejus concubitum vir ejus accedere non debet; quouſque qui gignitur ablactetur. Prava autem in conjugatorum moribus conſuetudo ſurrexit, ut mulieres filios, quos gignunt, nutrire contemnant, eoſque aliis mulieribus ad nutriendum tradant; quod videlicet ex ſola cauſa incontinentiæ videtur inventum; quia dum ſe continere nolunt, deſpiciunt lactare quos gignunt. Hæ itaque, quæ filios ſuos ex prava conſuetudine aliis ad nutriendum tradunt, niſi purgationis tempus tranſierit, viris ſuis non debent admiſceri.*

Ergo

Ergo in tribus recenſitis caſibus uxor uſum conjugalem repudiare debet.

Diſtinguo majorem: petitio iniqua eſt repudianda ſi ſit in damnum tertii, vel nulla adſit aſſentiendi neceſſitas, Concedo; ſi non vergat in damnum tertii, adſitque aſſentiendi neceſſitas, Nego majorem; licèt enim uſurarius uſuras injuſtè exigat, eas tamen licitè ſolvit, qui inopia preſſus ſub fœnore mutuo accepit. Ideo autem gladius furioſo reddendus non eſt, quia illo abuſurus eſt in proximi nocumentum. At nuptiæ illud habent bonum, ut concubitus ſatiandæ concupiſcentiæ intentus, quod extra conjugium foret crimen damnabile, propter thori fidem venialem habeat culpam, & qui exigenti obtemperat, ſpirituale ejus damnum, nempe fornicationem, avertit: *Hunc reddere conjugi, ne fornicando damnabiliter peccet, ad perſonam pertinet conjugalem*, inquit S. Auguſtinus de bono conjugali cap. 10. & c. 7. *cavere debet charitas conjugalis, ne dum ſibi quærit, unde amplius honoretur; conjugi faciat, unde damnetur.*

Q. 3. *Quale eſt peccatum accedere ad uxorem tempore, vel graviditatis, vel fluxus menſtrui, & puerperii?*

R. 1. Debitum exigere ab uxore gravida non eſt peccatum mortale, ſed veniale duntaxat, modò abſit periculum perdendi fœtum, etiam non animatum. Ita communiter Theologi cum S. Thoma in 4. diſt. 31. *Ideo*, inquit, *Hieronymus vituperat acceſſum viri ad uxorem imprægnatam, non tamen ita, quòd ſemper ſic peccatum mortale, niſi fortè quando probabiliter timetur de periculo abortus.*

Dixi, *etiam non animatum; quia*, ut ait Eſtius in Lib. 4. diſt. 21. paragr. 3. *ſicut qui alium impedit,*

ne lucrum faciat, peccat contra ſeptimum præceptum Decalogi, ita qui futurum hominem impedit: etſi non propriè occidat, peccat tamen eo genere peccati, quod ad homicidium reducitur, quemadmodum rectè docent S. Thomas & S. Bonaventura in hanc diſtinctionem, & S. Auguſtinus Lib. 1. de Nupt. & Concup. cap. 15. *Crudeli quadam libidine*, inquit, *ſeu libidinoſa crudelitate prolem volunt priùs interire, quàm vivere.* Porrò gravioris hujuſce peccati reos ſe conſtituunt, tam qui debitum reddit, quàm qui exigit.

R. 2. Circa concubitum cum uxore menſtruata, ſitne peccatum mortale, an veniale, non ita conveniunt Theologi. Scotus, Richardus à Media Villa, Liranus, Petrus Soto, &c. cenſent lethaliter peccare tam exigentem, quàm reddentem. Alii, ut S. Bonaventura, & Sylveſter peccatum ſolùm veniale agnoſcunt in reddente. Paludanus verò, Cajetanus, Franciſcus à Victoria, & Dominicus Soto excuſant à culpa lethali tam exigentem, quàm reddentem, docentque ambos reos eſſe peccati ſolummodò venialis, ſed gravis intra latitudinem hujus generis peccati. Demum in ſententia S. Thomæ, cui adhærendum videtur, peccat maritus, qui urget copulam, minimè verò uxor, quæ quodammodo coacta intemperantiæ conjugis ſervit, ne eum in damnabile incontinentiæ periculum conjiciat. *Finaliter*, inquit S. Doctor in 4. diſt. 32. qu. 1. art. 2. *ſi vir non deſiſtit à petitione; debet* (uxor) *debitum reddere poſcenti.* Expreſſè quidem non definit quale ſit peccatum poſcentis; ſed eo ipſo, quo actum conjugalem in uxore innoxium pronuntiat, ſatis indicat non eſſe in viro lethalem, nec prolem inſici, ut Patroni oppo-

oppoſitæ ſententiæ falſò ſupponunt contra quotidianam experientiam, qua conſtat conceptos ex corrupto ſanguine menſtruo haud naſci leproſos & elephantiacos.

Prohibitio igitur, quæ Levitici 15. legitur, partim cæremonialis eſt & judicialis, partim moralis. Quatenus cæremonialis & judicialis, ſub gravi peccato & pœna obligabat Judæos, ſed abrogata eſt per Legem Evangelicam; quatenus autem moralis obligat quidem Chriſtianos; ſed ſub peccato veniali.

Q. 4. *Mulier, quæ hactenus mortuos edidit filios, teneturne abſtinere ab uſu conjugali?*

R. Hìc quoque diſſentiunt Theologi. Sylvius in quæſt. 64. ſupplementi art. 1. quæſito 4. Affirmat utrumque conjugem abſtinere teneri ſub peccato mortali, contenditque adverſùs Sanchez & Bonacinam, non licere in illo caſu debitum petere ad vitandum magnum incontinentiæ periculum; cùm eis non deſint alia remedia, quibus uti debent in abſentia, vel infirmitate alterutrius conjugis. Atque ea ratione idem Theologus 3. part. S. Thomæ ad quæſt. 83. a. 3. probat adverſùs alios non paucos actum conjugalem in loco ſacro, in quo conjuges diu detinentur, ut accidit tempore belli, eſſe illicitum, utpotè non neceſſarium, ſacrumque locum polluere; & pro ſua ſententia laudat Navarrum, & alios.

Contra verò Joannes Major in c. 19. Matth. & Sambovius Tom. 3. caſu 151. docent conjuges in iis circumſtantiis licitè uti matrimonio uxoremque lethaliter peccare, ſi marito petenti debitum pertinaciter deneget: quæ ſententia in praxi tenenda videtur. Et ratio eſt, quia con-

 tignere

tingere poteſt, & de facto nonnumquam contingit, ut quæ ſæpius abortum fecerat, aliquando tandem rectè pariat, teſtaturque ibidem Sambovius ſe noſſe mulierem, quæ poſt quinque, aut ſex abortus, feliciter duas edidit filias, quæ dum hæc ſcriberet junctæ erant matrimonio. Enimverò abortus ſæpè accidunt vel culpa conjugum; qui fortè intemperantiùs, ac frequentiùs utuntur conjugio, ac propterea impeditur fœtus conformatio, & mulieris vires debilitantur, ita ut non ſit virtus pariendi: fortè ipſa uxor fœtui non pepercit, nec ejus incolumitati ſat conſuluit: vel iſta fiunt per occultam Dei providentiam, ut ſcribit S. Auguſtinus Lib. de Gratia & libero arbitrio c. 22. ideoque ejus benedictio efflagitanda eſt crebris orationibus, eleemoſynis, & aliis bonis operibus; *hoc enim bonum eſt*, inquit Apoſtolus 1. Tim. 2. *& acceptum coram Salvatore noſtro Deo, qui omnes homines vult ſalvos fieri.* Cùm ergo ejuſmodi conjuges felicem partum deſpondere non debeant, ab uſu conjugii abſtinere non tenentur.

§. II.

De peccatis conjugum, quæ pugnant adverſus bonum prolis.

In prole triplex bonum attenditur, ex S. Auguſtino Lib. 9. de Gen. ad litteram cap. 7. ſcilicet, ut amanter ſuſcipiatur, benignè nutriatur, & religioſè educetur. De peccatis quæ pugnant contra ſecundum & tertium bonum ſatis ſuperque diximus cap. præcedenti. Hìc ſolùm exponemus

nemus peccata, quæ adverſantur primo ex tribus recenſitis. Itaque

Q. 1. *In quo peccant conjuges adverſùs ſuſcipiendæ prolis bonum?*

Priuſquam reſpondeam, uſurpare placet verbà L. Cæſarii Arelatenſis Serm. 8. *Rogo vos, fratres, ut mihi indulgeatis, quia pro ſalute animæ veſtræ cum grandi timore, & cum verecundia de talibus rebus vos admonere videor, quia & hoc mihi expedit dicere, & vos oportet audire.* Obſcœna tamen & ſpurciſſima, quæ nonnulli Theologi morales, quos Caſuiſtas vocant, ſcribère non erubuerunt, ſilentio prætermittemus, adeo enim à ratione & Chriſtiana pudicitia ſunt aliena, ut ipſa natura vel impudentiſſimos doceat ea eſſe horrenda crimina, ſuperfluumque ſit legentium oculos & mentem offendere. Ea duntaxat explicabimus quæ identidem Parochos & Confeſſarios anxios tenent, ut compertum eſt ex conſiliis, quæ à nobis requirunt.

His in excuſationem præmiſſis, ad propoſitam quæſtionem,

R. Graviter peccant conjuges,

1. Qui imitantur Her & Onan, de quibus ſic legitur Gen. 38. v. 7. *Her primogenitus Judæ, nequam in conſpectu Domini, & ideò ab eo occiſus eſt.* Peccabat autem ille, ut interpretes ex Hebræis referunt, quòd cum uxore, quam deperibat ob ſingularem ejus pulchritudinem, ita conveniret, ut ex illa conſuetudine non ſequeretur generatio, ne geſtatio uteri, & dolores partus aliquid de uxoris venuſtate detraherent: minuſque voluptatis ex ejus amplexibus perciperet. De Onan quòque habetur v. 9. *Introiens ad uxorem fra-*

tris ſui (quam ſecundùm morem gentis ipſe duxerat) *ſemen fundebat in terram, ne liberi fratris nomine naſcerentur. Et idcircò percuſſit eum Dominus, eò quòd rem deteſtabilem faceret.* Audiant & contremiſcant belluini conjuges, qui tam nefanda abſque Religione perpetrant, & monita Confeſſariorum nihil ducunt. Pari crimine aſtringuntur mulieres 1. Quæ ne concipiant, ſuſceptum ſemen ejiciunt, aut ejicere conantur. 2. Quæ proprium privatim fundunt ex neceſſitate, ut putant, propter quam nonnulli Caſuiſtæ eas excuſant ſaltem à peccato mortali. Cùm autem conſilii res iſta ſit, & ad eam interdum hæreant Confeſſarii, operæ pretium eſt eam exponere, ſed verbis aliorùm utpote obſcœnam. Hæc eſt igitur eorum propoſitio: *Poſtquam vir ſeminavit, & ſe retraxit ab uxore, quæ nondum ſeminavit, manente valdè irritata libidine, poteſt ipſa, abſque mortali, tactibus ſe excitando ſeminare.* Hìc inſiſtunt mulieres, cauſanturque conjugium alioquin non fore remedium, ſed cruciatum; cùm intolerandi ſint æſtus libidinis per actum, qui præceſſit vehementiùs commotæ, nec unquam tam ardentes ignes paſſæ ſint, dum vitam cœlibem agerent, affirmantque continere ſe non poſſe in hujuſmodi circumſtantiis. Quid aget Confeſſarius?

Quoniam iſthæc incommoda accidunt ex natura frigidiore in quibuſdam mulieribus, conſulet Confeſſarius, ut ante actum conjugalem faciant, quæ neceſſaria ſunt ad commovendam libidinem, ſecluſo tamen pollutionis periculo. *Ipſe ille licitus, honeſtuſque concubitus*, inquit S. Auguſtinus Lib. 1. de Nupt. & Concup. c. 24. *non poteſt eſſe ſine ardore libidinis, ut peragi poſſit, quod rationis eſt non libidinis. Qui certè ardor ſive ſequatur, ſive prævenit*

nit

niat voluntatem, non tamen niſi ipſe quodam quaſi ſuo imperio movet membra, quæ moveri voluntate non poſſunt; atque ita ſe indicat non imperantis famulum, ſed inobedientis ſupplicium voluntatis; nec libero arbitrio, ſed illecebroſo aliquo ſtimulo commovendum, & ideo pudendum. Igitur tactus, & alia quæ præmittuntur non voluptatis, ſed neceſſitatis gratia ad commovendum libidinoſum illum ardorem in ordine ad copulam, ſunt prorſus innoxia ſicut & ipſa copula, iiſque uti poſſunt & debent mulieres naturæ frigidioris, ne poſt concubitum acrioribus urantur ignibus.

2. Mortaliter peccant, qui impediunt, ne concipiatur proles vel conceptam extinguunt, de quo enormi crimine ſic ſcribit S. Auguſtinus Lib. 1. de Nupt. & Concup. cap. 15. *Qui hoc faciunt, quamvis vocentur conjuges, non ſunt* (ſcilicet effectu) *nec ullam nuptiarum retinent veritatem, ſed honeſtum nomen velandæ turpitudini obtendunt. Produntur autem quando eouſque progrediuntur, ut exponant filios, qui naſcuntur invitis. Oderunt enim nutrire vel habere, quos gignere metuebant. Itaque cùm in ſuos ſævit, quos nolens genuit tenebroſa iniquitas, clara iniquitate in lucem promitur & occulta turpitudo manifeſta credulitate convincitur. Aliquando eouſque pervenit hæc libidinoſa crudelitas, vel libido crudelis, ut etiam ſterilitatis venena procuret; & ſi nihil valuerit, conceptos fœtus aliquo modo intra viſcera extinguat ac fundat, volendo ſuam prolem priùs interire, quàm vivere; aut ſi in utero jam vivebat, occidi antequam naſci. Prorſus ſi ambo tales ſunt, conjuges non ſunt; & ſi ab initio tales fuerant, non ſibi per connubium, ſed per ſtuprum potiùs convenerunt. Si autem non ambo ſunt tales, audeo dicere, aut illa eſt quodammodo meretrix mariti, aut ille adulter uxoris.*

3. Qui in vitia contra naturam prolabuntur. Quot autem propudioſis modis nefandum illud ſcelus nonnulli belluis laſciviores perpetrare ſoleant, pudet ex Caſuiſtis exſcribere, ſatis enim intelliguntur ex verbis S. Auguſtini Lib. de bono conjugali cap. 10. ubi ſic habet: *Illum concubitum ſecundùm veniam concedit* (Apoſtolus) *qui ſit per incontinentiam, non ſola cauſa procreandi, & aliquando nulla cauſa procreandi, quem nuptiæ non fieri cogunt, ſed ignoſci impetrant, ſi tamen non ita ſit nimius, ut impediant quæ ſepoſita eſſe debent tempora orandi; nec immutetur in eum ipſum, qui eſt contra naturam, de quo Apoſtolus tacere non potuit, cùm de corruptelis nimiis immundorum & impiorum hominum loqueretur.* Rom. 1. verſ. 26. & cap. 11. *Iſte* (uſus) *qui eſt contra naturam, execrabiliter ſit in meretrice, ſed execrabilius in uxore.* Et infra: *Cùm verò vir membro mulieris, non ad hoc conceſſo uti voluerit, turpior eſt uxor, ſi in ſe, quàm ſi in alia fieri permiſerit.*

Q. 2. *Quando uxor alterum Onan aut Sodomitam experitur in marito, qui etiam extrema minatur, niſi obtemperet, poteſtne permittere nefandam illam libidinem periculi vitandi cauſa?*

R. Non poteſt abſque lethali peccato; quia concurreret ad actum per ſe malum, nec uxorem ſe marito, ſed meretricem adultero præberet.

Confirmatur reſponſio auctoritate Cleri Gallicani, qui cùm ad ſe delata fuiſſet anno 1700. iſta propoſitio, *potuiſſet Suſanna in tanto periculo infamiæ, & mortis negativè ſe habere, & permittere in ſe eorum libidinem, modò eam deteſtata & execrata fuiſſet*, de ea ſic pronuntiavit: *Hæc propoſitio temeraria eſt, ſcandaloſa, caſtarum aurium offenſiva, erronea & Legi Dei contraria.*

Q. 3.

Q. 3. *Peccantne conjuges, qui immutant naturalem ſitum & ordinem, ſervato tamen vaſe debito?*

R. Peccant mortaliter, quando ſe exponunt pollutionis periculo. Sed extra hujuſmodi periculum, qui immutant ex neceſſitate, fortè quia aliter convenire nequeunt, nullatenus peccant. Si autem alter conjugum majoris captandæ voluptatis gratia belluinum hunc modum exigit, naturam humanam valdè dehoneſtat, thorum nuptialem commaculat, & ideò durè increpandus eſt à Confeſſario; peccatum tamen illius ad malitiam peccati mortalis non pertingit.

Q. 4. *Licetne ejicere fœtum certis adhibitis remediis, quando ſervari non poteſt abſque evidenti matris periculo?*

R. 1. Certum eſt, extra hujuſmodi periculum damnabiliter peccare, qui abortum procurant, etiamſi fœtus nondum ſit animatus; quia, ex Tertulliano Apologet. cap. 9. *Homicidii feſtinatio eſt probibere naſci, nec refert natam quis eripiat animam, an naſcentem diſturbet.* S. quoque Auguſtinus Lib. 1. de Nupt. & Concup. cap. 15. illud crimen ad homicidium reducit: *Aliquando*, inquit, *eouſque pervenit hæc libidinoſa crudelitas, vel libido crudelis, ut etiam ſterilitatis venena procuret, & ſi nihil valuerit, conceptos fœtus aliquo modo intra viſcera extinguat ac fundat volendo ſuam prolem priùs interire, quàm vivere; aut ſi in utero jam vivebat, occidi antequam naſci. Prorſus ſi ambo tales ſunt, conjuges non ſunt, & ſi ab initio tales fuerunt, non ſibi per connubium, ſed per ſtuprum potiùs convenerunt. Si autem non ambo ſunt tales, audeo dicere, aut illa eſt quodammodo meretrix mariti, aut ille adulter uxoris.*

Denique Innocentius XI. anno 1679. & Clerus Gallicanus anno 1700. damnarunt ſequentes propo-

propoſitiones. 1. *Licet procurare abortum ante animationem fœtus, ne puella deprehenſa gravida occidatur, aut infametur.* 2. *Videtur probabile omnem fœtum, quamdiu in utero eſt, carere anima rationali, & tunc primum incipere eam habere, cùm paritur, ac conſequenter dicendum in nullo abortu homicidium committi.* Quas propoſitiones Clerus Gallicanus cenſura ſic notavit: *Hæ propoſitiones ſunt ſcandaloſæ, erroneæ, infandis homicidiis & parricidiis procurandis aptæ.*

R. 2. Qui procurant abortum fœtus animati, peccant mortaliter; etiamſi alioqui ſit periculum, ne fœtus ſimul cum matre vitam amittat, quia nunquam licet innocentem occidere, nequidem pro conſervanda alterius vita. Quòd ſi dubitetur an fœtus ſit animatus, Sylveſter verbo, *Medicus*, ſcribit non poſſe ejici abſque gravi peccato; *videtur*, inquit, *dando medicinam peccare mortaliter*, quia exponit ſe periculo homicidii.

Dices, aggreſſorem occidere licet cum moderamine inculpatæ tutelæ; atqui fœtus eſt aggreſſor matris, eamque perempturus eſt, ut ſupponitur, niſi ipſe interficiatur: Ergo.

Nego minorem; neque enim parvulus Deo operante, in utero materno formatus & incluſus magis eſt aggreſſor, quam pueri fortè ſedentes aut ludentes in via, per quam eques laxatis habenis fugit adverſarium, qui eum ad mortem inſequitur. Sicut ergo non licet fugienti contere-re illos pueros, etiamſi aliter propriæ ſaluti conſulere nequeat; ita nec matri periclitanti, nec Medico fœtum animatum interficere.

Inſtas: ordo charitatis poſtulat, ut vitam noſtram temporalem mortis periculo exponamus pro

pro æterna proximi ſalute: *Temporalem vitam ſuam,* inquit S. Auguſtinus Lib. de Mendacio, cap. 6. *pro æterna vita proximi non dubitabit Chriſtianus amittere:* atqui fœtus animatus æternam damnationem vitare nequit, ut ſupponitur, ſine matris interitu, ergo in extremo iſto prolis periculo mater occidenda eſt, nedum fœtus, cujus ſaluti temporali & æternæ conſulendum eſt.

Nego conſeq. ex præmiſſis enim ſic concludere oportuit: ergo mater verè Chriſtiana pro æterna prolis ſalute mori parata eſſe debet; ſed nec ipſa ſibi, nec Medicus, aut quivis alius mortem ipſi conſciſcere licitè poteſt; quia Deus, qui ſolus eſt dominus vitæ & necis, nemini permiſit innocentem interficere. Medicus tamen in ejuſmodi circumſtantiis poteſt adhibere remedium per ſe ſalutare, licèt cum matris & prolis periculo; quia ſatius eſt aliquam ſalutis ſpem injicere aut concipere, quàm de ſalute omnino deſperare: atqui abſque illo remedio prorſus deſperata eſt (ut ſupponitur) temporalis ſalus matris, quin & æterna prolis; per illud verò remedium ſpes aliqua affulget: Ergo.

Ned refert, quòd remedium mortem fortè inferet utrique, matri ſcilicet & proli; tum quia ſi remedium non adhibeatur, mater & proles in majori verſabuntur periculo, ut ſupponimus; tum quia mors continget præter intentionem Medici prudenter operantis juxta artis regulas: quæ autem præter intentionem accidunt, non imputantur agenti, cùm illa non ſint voluntaria, & agens in periculum ſe conjecerit ex cauſa juſta. Sic omnes Theologi à peccato illum excuſant, qui ea peragit, quæ ſunt ſui officii, quamvis prævideat

videat inde pollutionem fortè ſecûturam, ſed abſque conſenſus periculo.

Q. 5. *Si fœtus nondum ſit animatus, licebitne eum ejicere in extremo illo periculo?*

R. Affirmant communiter Theologi. S. Antoninus 3. part. tit. 7. c. 2. paragr. 2. laudat Joannem Neapolitanum pro hac ſententia, quam ipſe amplectitur, ſcribitque Medicum non ſolùm poſſe, ſed etiam debere fœtum ejicere, ſi ſaluti matris aliter conſuli non poſſit. Idem ſentit Sylveſter verbo *Medicus*, quæſt. 4. Eſtius in 4. diſt. 21. paragr. 3. docet licere abortum procurare, quando fœtus non eſt animatus, quemadmodum amputandum eſt membrum pro ſalute totius corporis periclitantis. Sanchez Lib. 9. diſp. 20. num. 18. & 19. plures numerat Theologos & Canoniſtas, ut Covarruviam in Clementinam, *Si furioſus*, Armillam verbo *abortus* Navarrum cap. 25. num. 62. Cordubam in ſumma q. 173. & alios, qui ſtant pro hac ſententia, quam ipſe ſequitur utpote communem.

Dices: ex Tertulliano ſuprà citato, *homicidii feſtinatio eſt probibere naſci; nec refert natam quis eripiat animam, an naſcentem diſturbet. Homo eſt & qui eſt futurus, & fructus omnis jam in ſemine eſt.* Hinc crimen reputatur, ſi quis det aut accipiat ad vitandam mortem remedia, quæ directè pollutionem provocent; maluit mori ſanctus Caſimirus, quàm fœdari. Ergo.

Nego conſeq. quia in propoſito caſu non diſturbatur anima naſcitura, cùm nondum creata ſit; nec ex ſemine jam deciſo & malè affecto fructus ſperatur, quemadmodum ex ſemine vitali, quod perdere, ne proles naſcatur, grande nefas

nefas & homicidii aliqua ſpecies. Hujus autem criminis reatum incurrit 1. puella, quæ abortum ſibi infert ad vitandam gravem infamiam, vel etiam mortem ex graviditate, quæ aliàs foret ſecutura. 2. Qui pollutionem commovet ſanitatis cauſa; quia perdit fructum, hoc eſt, hominem, qui in ſemine eſt, ut ait Tertullianus. At ſemen jam exciſum, & intra viſcera detentum, ut iis aliquando accidit, qui moribus ſunt caſtiſſimis, jam non reputatur ſemen, utpote non vitale, ſed noxius humor, qui inficit vicinas corporis partes, & morbos creat, quibus exſpiratione, Gallicè, *tranſpiration*, mederi neceſſe eſt: atqui fœtus nondum animatus in extremo matris periculo eſt veluti humor infectus & inficiens, ex quo fructus ſeparari non poteſt.

Q. 6. *Licetne conjugibus abſtinere ſe à conjugio, ne familia numeroſiore prole gravetur?*

R. 1. Non licet, niſi ambo liberè in id conſentiant, peccaretque graviter, qui alteri exigenti debitum negaret, quia non habet poteſtatem corporis ſui.

R. 2. Laudandi ſunt quidem conjuges, qui perfectioris continentiæ ſtudio incitati, ex conſenſu ſe thoro ſeparant. At ſine ſingulari illo Dei dono temerè hac de re paciſcuntur. Compertum enim eſt plura & gravia ex ejuſmodi pactione ſequi incommoda, niſi ad eam provocet flagrans vitæ ſanctioris deſiderium; nimirum tepeſcit amor conjugalis, animorum nexus remittitur, individua ſocietas minùs grata evadit, acriùs pungunt ignei carnis ſtimuli, quibus conjuges vel in damnabiles corruptelas pertrahuntur vel contabeſcunt, ut aliquando vidimus; pudet enim

ad

ad neceſſarium remedium recurrere, ne alter infirmitatem ac levitatem exprobret. Hæc & alia mala prævidiſſe videtur Apoſtolus, cum 1. ad Corinth. 7. ſcribit: *Nolite fraudare invicem, niſi fortè ex conſenſu ad tempus, ut vacetis orationi, & iterum revertimini in idipſum; ne tentet vos Satanas.* In Dei ergo providentia confidant pii conjuges; qui enim dat benedictionem uteri, dabit etiam benedictionem rei familiaris. *Reſpicite volatilia cœli,* ait Dominus Matth. 6. *quoniam non ſerunt, neque metunt, neque congregant in horrea: & Pater veſter cœleſtis paſcit illa. Nonne vos magis pluris eſtis illis?*

§. III.

De peccatis conjugum, quæ pugnant contra ſanctitatem Sacramenti.

Omnia quidem peccata, quæ duobus præcedentibus paragraphis enumeravimus uti contraria vel fidei thori, vel bono prolis; pugnant etiam contra ſanctitatem Sacramenti. Sed plura alia in conjugibus ſunt improbanda, quæ licèt nec fidem thori, nec bonum prolis lædant, ſanctitati tamen Sacramenti valdè repugnant.

Q. 1. *Quænam ſunt illa peccata?*

R. 1. Quæ ſacrilegam Sacramenti perceptionem efficiunt. 2. Quæ interturbant individuam conjugum ſocietatem. 3. Quæ thorum nuptialem maculant.

Q. 2. *Quinam peccant in perceptione hujus Sacramenti?*

R. Peccant,

1. Qui cum conſcientia peccati mortalis ad illud

illud Sacramentum accedunt; matrimonium enim ideo dicitur Sacramentum vivorum, quia exigit à ſuſcipientibus, ut omnem peccandi affectum per veram pœnitentiam depoſuerint, accedantque tanquam ex mortuis viventes: viventes, inquam, per charitatem ſeu gratiam ſanctificantem, quæ eſt vita animæ, alioquin grandis ſacrilegii reos ſe conſtituerent, benedictioque nuptialis ipſis in maledictionem verteretur. Eſt autem veriſimilius magnum illud Sacramentum indignè eos percipere, qui uſque ad nuptiarum diem in voluptatum cœno volutati, ad Sacramentum Pœnitentiæ coacti quodammodo accedunt, cùm aliàs non admitterentur ad benedictionem nuptialem. Hìc cruciantur Parochi, qui (ut debent in periculo animæ ſuæ) Sanctum canibus dare formidant. Exemplum non infrequens proponam. Concubinarii à ſe invicem divelli nequeunt cum magna Parochiæ offenſione, propter quam ex indulgentia tollitur impedimentum, putà affinitatis, quo conſtringebantur, ut eorum cohabitatio per legitimum matrimonium evadat licita, ſicque mutatur rerum ſtatus ſublata peccandi occaſione; an verò ipſi corde mutantur? Suntne animo ita comparati, ut ſi abſque Dei offenſa ſociari non poſſent, in æternum ab invicem ſe ſepararent? Profectò Confeſſarius illud prudenter non præſumet, niſi clariora dent pœnitentiæ ſigna.

2. Sacramentum indignè accipiunt qui ad illud præcipuè ducuntur deſiderio alicujus boni temporalis. Probat S. Thomas in 4. diſt. 31. quæſt. 2. art. 2. ad 4. argumento à ſimili; quia ſicut qui ad Baptiſmum accedit ſola ſpe conſe-

quendi ſanitatem corporalem, procul dubio peccat, & abutitur re ſacra: ita qui ſimili intentione benedictionem nuptialem ſuſcipit: *quamvis*, inquit, *intendere ſanitatis conſervationem non ſit per ſe malum, tamen hæc intentio efficitur mala, ſi ex aliquo intendatur, quod non eſt ad hæc de ſe ordinatum, ſicut qui ex Sacramento Baptiſmi tantùm ſalutem corporalem quæreret; & ſimiliter eſt in propoſito de actu matrimonii.* S. Thomæ præiverat Guillelmus Pariſienſis Tractatu de Matrimonio cap. 6. ubi conceptis verbis aſſerit prophanam ejuſmodi intentionem eſſe peccatum lethale, Operæ pretium eſt verba tam celebris Theologi integra referre. *Quia amore explendæ libidinis ſuæ tantùm forinſecùs matrimonia ineunt, poteſt eis dici, ſicut Archangelus Tobiæ 6. in eoſdem dicit prævalere dæmonium. Utrùm autem peccet mortaliter, qui cauſa voluptatis carnalis tantùm uxorem ſuam cognoſcit, reſpondemus quòd non. Sed ubi matrimonium propter ſolam voluptatem carnalem, aut ſolam avaritiam, aut ſuperbiam, ab initio iniit & contraxit, bonis excluſis ac neglectis, id eſt, non curatis, ibi veriſimile eſt illum peccaſſe mortaliter. Aliud enim eſt ad horam impetu & vehementia concupiſcentiæ trahi, aliud eſt totam vitam dare concupiſcentiæ, ſeque illi quodammodo mancipare, quod indubitanter facit qui ſic matrimonium contrahit.* Eadem docet Sambovius Tom. 3. caſu 165. ubi aſſerit peccare mortaliter juvenem, qui ducit vetulam ſolo intuitu bonorum temporalium, quæ pollicetur.

3. In Sacramentum graviter delinquunt, qui ad illud tanquam ad ſpectaculum profanum accedunt; quique ſolemnitatem nuptiarum adornant pompis Satanæ, hoc eſt, ut ex Conciliis alibi interpretati ſumus, luxu, choreis, conviviis flagi-

flagitioſis, à quibus pudor exulat, ubi ſobrietas & modeſtia vertuntur in crimen, amatoria & obſcœna cantica aures demulcent, nedum feriunt; denique probroſa Gentilium bacchanalia ad tanti Sacramenti ſolemnitatem transferuntur. Non miremur, quicunque ſtatum Eccleſiæ miſerantur, quòd tam infauſta ſint plura Chriſtianorum conjugia. Nunquid enim Chriſtus cum Diſcipulis ſuis aderit ejuſmodi nuptiis, in quibus homines Deum à ſe & à ſua mente excludunt? Et verò quæ participatio juſtitiæ cum iniquitate, aut quæ conventio Chriſti ad Belial, ait Apoſtolus 2. Cor. 6.? Quin Canones præcipiunt ſacris Miniſtris, ut fugiant iſthæc hoſtium Chriſti ſedilia, aërem ſceleſtis vocibus conſtupratum, ut loquitur Tertullianus, ac propterea multis in Diœceſibus deſiit ſacer ac laudabilis ritus benedicendi lectum nuptialem, præſcriptus tamen in pleriſque libris ritualibus, nimis quippe indecens eſt divina obire munia inter Juvenes mero & libidine inſanientes. Iſta vident fideles abſque offenſione, maximè in pagis, vident & Paſtores, quidam quidem cum dolore; ſed pauci ea qua par eſt animi fortitudine tantæ impietati obſiſtunt. Periculoſum eſt, inquit conari adverſùs æſtum conſuetudinis: *ſi diffidis tu*, ait S. Bernardus Lib. 4. de conſid. cap. 3. *apud Deum non erit impoſſibile omne verbum, ſi dura fronte ſunt, durato & tu ècontra tuam, Nihil tam durum, quod duriori non cedat.* Vidimus aliquando, qui aſſiduè docendo, inſtanter obſecrando, & duriores vehementiùs increpando, obtinuerunt tandem ut in Parochia nuptiarum ſolemnitas cultu religioſo, ut decet, celebraretur, & tota dies in gratam memoriam Sacramenti accepti piè ageretur.

Q. 3. *Quare conjugum rixæ, diſſidia, & cætera quæ turbant ſocietatem conjugalem, repugnant ſanctitati Sacramenti?*

R. Quia Matrimonium, quatenus Sacramentum, eſt ſignum unionis Chriſti cum Eccleſia, confertque conjugibus gratiam, qua divinum illud exemplar imitentur, *ſicut Eccleſia ſubjecta eſt Chriſto,* inquit Apoſtolus Eph. 5. *ita & mulieres viris ſuis in omnibus, quoniam vir caput eſt mulieris, ſicut Chriſtus caput eſt Eccleſiæ: ipſe Salvator corporis ejus:* hæc ad mulieres: ad viros autem ſic pergit idem Apoſtolus, *viri, diligite uxores veſtras, ſicut & Chriſtus dilexit Eccleſiam, & ſeipſum tradidit pro ea, ut illam ſanctificaret, mundans lavacro aquæ in verbo vitæ.* Atqui vir & mulier ſibi non conſentientes, aliud prorſus referunt quàm nexum charitatis, quo Chriſtus & Eccleſia conjunguntur, Sacramentum matrimonii fruſtrantur effectu, ad quem inſtitutum eſt, & nuptiis detrahunt quantùm in ipſis eſt, rationem ac dignitatem Sacramenti, quam in eo ſitam eſſe diximus, quòd ſit ſacrum ſignum unionis Chriſti cum Eccleſia. Quis enim ſimilem dixerit ſponſo Eccleſiæ, maritum, qui, ut verbis Sapientis utar Eccli. 4. agit in domo ſua tanquam leo ſubvertens domeſticos ſuos? quin leone immanior, hic quippe caveam ſuam ingrediens ponit feritatem, cum leæna pacatè agit, catulis patrem ſe exhibens, eos leniter, amanterque fovet ac nutrit. Ille contra è publico domum rediens exuit humanitatem & comitatem, qua exteros excipere ſolet, ſimulque induit ferinos mores, quibus uxorem de mente dejicit, totamque miſcet familiam.

Nec

Nec minus amoribus ſponſæ Chriſti diſcrepant mulieres querulæ, repugnaces, & viris adeo moleſtæ, ut S. Auguſtino nihil occurrat aptius ad pingendum conſcientiæ malæ tormentum, quàm exemplum mulieris rixoſæ, ac tetricæ. *Attendat ſanctitas veſtra*, inquit in Pſalm. 33. *quomodo nolunt intrare domos ſuas, qui habent malas uxores, quomodo exeunt ad forum, & gaudent: cœpit hora eſſe, qua intrent in domum ſuam, contriſtantur intraturi, ſunt enim ad tædia, ad murmura, ad amaritudines .... & melius eſt eis foris circumire. Si ergo miſeri ſunt, qui cùm redeunt ad parietes ſuos, timent ne aliquibus ſuorum perturbationibus evertantur; quantò ſunt miſeriores, qui ad conſcientiam ſuam redire nolunt, ne ibi litibus peccatorum evertantur?*

Sed quò tandem ducunt tumultuantia ejuſmodi conjugia, niſi ad locum, ubi nullus eſt ordo, ſed ſempiternus horror inhabitat? Enimverò extremum illud ſupplicium iis congruit, qui ſacratiſſimum ſignum unionis Chriſti cum Eccleſia tam impiè violant, ſanguinem Chriſti, cujus virtute ſacramentaliter conjuncti ſunt, pollutum ducunt, ut loquitur Apoſtolus Hebr. 10. & contumeliam faciunt ſpiritui gratiæ per benedictionem nuptialem ipſis collatæ, ut alter alterius onera ſeu vitia portaret per compaſſionem, lenitatem, benevolam correptionem, & orationem.

Q. 4. *In quo conjuges, qui mutuam fidem ſibi ſervant, thorum nuptialem maculare poſſunt?*

R. Maculant, ſi petulantiùs & impudentiùs agant inter ſe voluptatis cauſa; *quod enim eſt cibus ad ſalutem hominis, hoc eſt concubitus ad ſalutem generis*, inquit S. Auguſtinus Lib. de bono conjugali c. 16. *quod eſt in cibo licito nonnullis immoderatior appetitus,*

hoc eſt in conjugibus venialis ille concubitus. Quæ ſententia ut evidentior fiat, in ſyllogiſmi formam ſic reducitur. Conjuges, ſicut in propria menſa ita in legitimi conjugii thoro modeſtiæ & temperantiæ Leges ſervare tenentur: atqui conjuges in propria menſa, licèt jus habeant utendi cibis licitis, qui in ea apponuntur, peccant tamen contra temperantiæ Legem, ſi eos aſſumunt ad voluptatem: Ergo ſimiliter in proprio lecto peccant, ſi Jure ſuo utuntur explendæ voluptatis cauſa. Major eſt S. Auguſtini loco mox citato.

Minorem negarunt nonnulli moderni Theologi morales, quorum fuit hæc propoſito: *Comedere bibere uſque ad ſatietatem ob ſolam voluptatem non eſt peccatum, modò non obſit valetudini; quia licitè poteſt appetitus naturalis ſuis actibus frui.* Sed ad ejuſmodi Scriptores liceat transferre verba ſancti Auguſtini ad Julianum concupiſcentiæ defenſorem: *Obſecro te, non ſit boneſtior Philoſophia Gentilium, quàm noſtra Chriſtiana, quæ una eſt vera philoſophia.* Ipſi quippe Gentiles Philoſophi docent delectabilia non eſſe propter ſe expetenda, ſed iis duntaxat utendum ex neceſſitate· *Vir temperans*, inquit Ariſtoteles 3. Ethic. cap. 11. *appetit delectabilia propter ſanitatem, vel propter bonam habitudinem.* Seneca quoque Lib. de vita beata cap. 88. *temperantia voluptatibus imperat, alias odit atque abigit* (ſcilicet rationi noxias); *alias diſpenſat, & ad ſanum modum redigit; nec unquam ad eas propter ſe venit.* S. Auguſtinus ſpeciatim de uſu alimentorum ſic loquitur Lib. 10. Confeſſ. cap. 31. *cùm ſalus ſit cauſa veſcendi & bibendi, adjungit ſe tanquam pediſſequa periculoſa jucunditas, & plerumque præire conantur, ut ejus cauſa fiat,*

fiat, quod ſalutis cauſa me facere, vel dico vel volo. Et nonnullis interjectis, ſic pergit S. Doctor, *in his tentationibus poſitus, certo quotidie adverſus concupiſcentiam manducandi & bibendi . . . . Et quis eſt, Domine, qui non rapiatur aliquantulùm extra metas neceſſitatis? Quiſquis eſt, magnus eſt, magnificet nomen tuum. Ego autem non ſum, quia peccator homo ſum.* Quapropter citatam modernorum propoſitionem meritò damnarunt Innocentius XI. anno 1679. uti ſcandaloſam, & Clerus Gallicanus anno 1700. tanquam temerariam, ſcandaloſam, pernicioſam, erroneam, & ad Epicuri ſcholam ablegandam.

Ergo conjuges ſimiliter peccant, quando in complexu carnali voluptatem aut ſolam, aut ſimul cum deſiderio prolis ſuſcipiendæ intendunt. *Concubitus neceſſarius cauſa generandi*, inquit S. Auguſtinus Lib. de bono conjugali cap. 10. *inculpabilis, & ſolus ipſe nuptialis eſt. Ille autem qui ultra iſtam neceſſitatem progreditur, jam non rationi, ſed libidini obſequitur. Et hunc tamen non exigere, ſed reddere conjugi, ne fornicando damnabiliter peccet, ad perſonam pertinet conjugalem. Si autem ambo tali concupiſcentiæ ſubiguntur, rem faciunt non planè nuptiarum.* Et Serm. 51. aliàs 63. de diverſis cap. 13. *qui uxoris carnem ampliùs appetit, quàm præſcribit limes ille*, liberorum procreandorum cauſa, *contra ipſas tabulas facit*, (id eſt, inſtrumentum, ſeu litteras pactionum matrimonialium) *quibus eam duxit uxorem. Recitantur tabulæ, & recitantur in conſpectu omnium aſtantium; & recitantur*, liberorum procreandorum cauſa. *Niſi ad hoc dentur, ad hoc accipiantur uxores, quis ſana fronte dat filiam ſuam libidini alienæ? Sed ut non erubeſcant parentes cùm dant, recitantur tabulæ, ut ſint ſoceri, non lenones . . . . . erubeſcat maritus aliter accipere ſi erubeſcit*

beſcit pater aliter dare. Et infrà, *nunquid hoc non eſt peccatum, ampliùs, quàm liberorum procreandorum neceſſitas cogit, exigere à conjuge debitum? Eſt quidem peccatum*, &c. S. Auguſtino ſubſcribunt S. Fulgentius Epiſt. 1. cap. 3. & 4. Beda in cap. ſeptimum 1. ad Cor. Guillelmus Pariſienſis ſuprà laudatus, S. Thom. in 4. diſt. 31. quæſt. 2. art. 2. *duobus ſolis modis*, inquit, *abſque omni peccato conveniunt, ſcilicet cauſa prolis procreandæ, & debiti reddendi; aliàs autem ſemper eſt ibi peccatum, ad minùs veniale.* Et in reſponſione ad quartum ſcribit, uti matrimonio ob ſanitatem corporalem, eſſe peccatum veniale. Denique hæc doctrina adeo conſtans eſt apud Catholicos, ut Innocentius XI. anno 1679. hanc quorundam recentiorum propoſitionem proſcripſerit, *opus conjugii ob ſolam voluptatem exercitum omni prorſus caret culpa, ac defectu veniali.*

Q. 5. *Suntne excuſandi à peccato, qui matrimonio utuntur in remedium, contra graviora peccata, putà adulterium?*

Circa hanc quæſtionem non æquè conveniunt Theologi, ac circa præcedentem, Guillelmus enim Antiſſiodorenſis, Durandus, Paludanus, Sylveſter, & alii non pauci eos ab omni peccato immunes declarant, tum quia ex S. Auguſtino Lib. 9. de Geneſi ad litteram cap. 7. *utriuſque ſexus infirmitas propendens in ruinam turpitudinis rectè excipitur honeſtate nuptiarum, ut quod ſanis poſſit eſſe officium, ſit ægrotis remedium:* tum quia licitè contrahunt: quibus nulla ſpes eſt ſuſcipiendæ prolis ob ætatem provectiorem. Verùm iſta momenta morari non debent.

Non primum; quis enim dixerit in uſu alimentorum licere voluptatem quærere, ex eo quòd

quòd creata ſit in remedium infirmitatis humanæ? Igitur qui ſibi diffidentes, nec vitam cœlibem, nec perpetuam à carnibus abſtinentiam profiteri volunt, abſque peccato liberioris vitæ genus eligere poſſunt in infirmitatis remedium. Sed non ſequitur eos non peccare, ſi voluptati ſerviant in uſu ſive carnis, ſive matrimonii.

Non ſecundum; quia cùm ex dictis matrimonium non conſiſtat in complexu carnali, ſed in nexu animorum per charitatem, ſenes licitè ac honeſtè contrahere poſſunt in mutuum ſubſidium ac ſolatium. Verùm ſi nulla ſit ſpes ſuſcipiendæ prolis, debitum conjugale abſque peccato exigere nequeunt. Dico, exigere; quia exigenti reddere nullum eſt peccatum, *cavere debet charitas conjugalis*, inquit S. Auguſt. Lib. de bono conjugali cap. 6. *ne dum ſibi quærit, unde ampliùs honoretur, conjugi faciat unde damnetur.* Cùm igitur hæc ſententia fundamento ſatis firmo non nitatur,

R. Ejuſmodi conjuges à peccato non ſunt excuſandi. Eſt aperta S. Aug. doctrina pluribus in locis; ſed maximè Enchiridii cap. 78. in quo S. Doctor expendit verba Apoſtoli 1. Cor. 7. *iterum revertimini in idipſum*, *nec tentet vos Satanas propter incontinentiam veſtram*, ubi Apoſtolus manifeſtè loquitur de opere conjugali tanquam remedio adverſùs incontinentiam. Et nihilominùs S. Auguſt. in illo opere peccatum agnoſcit his verbis, *putari poſſet non eſſe peccatum miſceri conjugi non filiorum procreandorum cauſa, quod bonum eſt nuptiale, ſed carnalis etiam voluptatis, ut fornicationis, ſive adulterii, ſive cujuſquam alterius immunditiæ mortiferum malum, quod turpe eſt etiam dicere: quò poteſt tentante Satana libido pertrahere, incontinentiam devitet infirmitas. Poſſet*

ergo, ut dixi, hoc putari non eſſe peccatum, niſi addidiſſet (Apoſtolus) hoc autem dico ſecundùm veniam, non ſecundùm imperium. *Quis autem jam eſſe peccatum neget, cùm dari veniam facientibus, Apoſtolica auctoritas fatetur?*

S. Thomas eandem amplectitur ſententiam in Suppl. quæſt. 49. art. 5. ad 2. *Si aliquis*, ait, *per actum matrimonii intendat vitare fornicationem in conjuge, non eſt aliquod peccatum; quia hæc eſt quædam redditio debiti, quæ ad bonum Fidei pertinet; ſed ſi intendat vitare fornicationem in ſe, ſic eſt ibi aliqua infirmitas, & ſecundùm hoc eſt peccatum veniale, nec ad hoc eſt matrimonium inſtitutum, niſi ſecundùm indulgentiam, quæ eſt de peccatis venialibus.* Similia habent S. Bonaventura, & Richardus in eandem diſtinctionem 31. & ex recentioribus Eſtius, Sylvius, & alii communiter.

Confirmatur, quia conjux qui debitum exigit ad extinguendos ignes libidinis concupiſcentiæ obſequitur, quam refrænare poſſet orationibus, & piis aliis operibus.

Q. 6. *Quale eſt peccatum illa conjugum intemperantia?*

R. Una eſt Theologòrum ſententia eſſe peccatum ex natura ſua ſolummodò veniale. S. Thomas citatà quæſtione 49. ſupplem. art. 6. quorundam opinionem refellit, qua docebat peccatum eſſe mortale, quando ad actum conjugalem libido principaliter movet, communemque ſtatuit his verbis: *Si quæratur delectatio intra limites matrimonii, ut ſcilicet talis delectatio in aliena non quæreretur; quàm in conjuge, ſic eſt veniale peccatum;* probatque tum exemplo alimentorum, quibus ſi quis utatur ad delectationem tantùm, mortaliter non peccat,

peccat, tum auctoritate S. Auguſtini, qui ejuſmodi infirmitates conjugum numerat inter peccata quotidiana, pro quibus dicitur, *Pater noſter*, &c. Quocirca inquit S. Auguſtinus Lib. 1. de nupt. & concup. cap. 14. *etiam hinc ſunt laudabiles nuptiæ, quia & illud, quod pertinet ad ſe, ignoſci faciunt propter ſe*, id eſt illa voluptas venerea, quæ extra nuptias foret lethale peccatum, per nuptias veniale efficitur peccatum.

Dixi, *ex natura ſua*, quia per accidens ejuſmodi intemperantia lethalis eſſe poteſt.

1. Quando plurimùm nocet valetudini ſive exigentis debitum, ſive reddentis, quemadmodum Theologi communiter docent de peccato gulæ.

2. Cùm quis in complexu carnali ad aliam, quàm ad conjugem attendit, aut paratus eſt etiam libidinem explere cum alia non conjuge. Ita S. Thomas in 4. diſt. 31. qu. 2. art. 3. *Si*, inquit, *delelectatio quæratur ultra honeſtatem matrimonii, ut ſcilicet aliquis in conjuge non attendat quòd conjux eſt, ſed ſolùm quòd mulier eſt, idem paratus facere cum ea, ac ſi non eſſet conjux, eſt peccatum mortale.* Et in reſponſione ad 1. *Tunc voluptates meretricias vir in uxore quærit, quando nihil aliud in ea attendit, quàm quod in meretrice attenderet.* Ex S. autem Hieronymo Lib. 1. adverſùs Jovinianum, *nihil eſt fœdius, quàm uxorem amare quaſi adulteram.*

3. Si ita frequens ſit, vel intempeſtivus actus conjugalis, ut impediat tempora, quæ orationi debentur. Hæc exceptio eſt S. Auguſt. Lib. de bono conjugali cap. 10. ubi ſic habet, *illum concubitum ſecundùm veniam concedit* (Apoſtolus) *qui ſit per incontinentiam non ſola cauſa procreandi; & aliquando nulla cauſa procreandi, quem nuptiæ non fieri cogunt, ſed*

ignoſci

ignoſci impetrant ; ſi tamen non ita ſit nimius, ut impediat quæ ſepoſita eſſe debent tempora orandi. Quæ verba non ſic accipienda ſunt, ut credantur conjuges, qui conveniunt tempore orationis, id eſt, feſtis diebus, hoc ipſo peccare mortaliter ; nam ex S. Thoma in Supplem. qu. 64. art. 6. non peccat mortaliter uxor vel vir, ſi in die feſtivo debitum petat. Per nimium igitur concubitum frequentiorem intelligit S. Auguſtinus, quo animus ita carni immergitur, ut ad Deum per orationem aſſurgere nequeat, quia, ut ſcribit S. Doctor Lib. 1. Soliloquiorum cap. 10. *Nihil mágis ex arce mentis dejecit animam virilem, quàm blandimenta fœminea, corporumque ille contractus, ſine quo uxor haberi non poteſt.* Hypocrates actum conjugalem comparat morbo comitiali, qui uſum rationis tollit. Addit Ariſtoteles Ethicorum 8. in eo actu non ſolùm impoſſibile eſſe aliquid intelligere, verùm etiam poſt eum minùs idoneum eſſe hominem ad rationis officia. Porrò quis à peccato mortali excuſet conjuges libidine ſic inſanientes diebus non ſolùm profeſtis, ſed etiam ſolemnioribus, dicente Domino Gen. 6. *non permanebit ſpiritus meus in homine in æternum, quia caro eſt ?* Unde verò caro ? quia intemperantius agebant in conjugio, alioquin legitimo. An non propter ſimilem intemperantiam prævaluit dæmon in ſeptem viros Saræ, Tobiæ 6. *Oſtendam tibi;* inquit Angelus, *qui ſunt quibus prævalere poteſt dæmonium. Hi namque qui conjugium ita ſuſcipiunt, ut Deum à ſe & à ſua mente excludant, & libidini ita vacent ſicut equus & mulus, quibus non eſt intellectus, habet poteſtatem dæmonium ſuper eos.* Itaque complexus maritalis tum ſolùm damnabiliter exercetur diebus feſtis, cùm ex nimia frequentia hominem ita

reddit

reddit carneum, ut è cœno voluptatum, in quo volutari ſolet, emergere nequeat hiſce diebus orationi conſecratis. Aliàs debitum conjugale exigere iiſdem diebus, peccatum quidem eſt; ſed veniale: reddere verò, nullum; quia, ut obſervat S. Franciſcus Saleſius, creditori exigenti debita ſolvere oportet, etiam feſtis diebus.

Q. 7. *Unde habetur complexum carnalem exigere diebus feſtis, eſſe peccatum?*

R. Ex pluribus Canonibus qui referuntur cauſa 33. q. 4. probatque S. Thomas argumento à ſimili in ſuppl. q. 64. art. 5. *ſicut aliqua loca ſunt ſacra,* inquit, *quia deputata ſunt ſacris: ita aliqua tempora ſunt ſacra propter eandem rationem; ſed in loco ſacro non licet petere debitum.*

Dices: feſtis diebus remedia adhibere licet periculoſis corporum morbis; ergo & animorum; atqui concupiſcentia eſt periculoſus animi morbus, qui diebus feſtis aliquando ingraveſcit, ergo tunc ſaltem adhibere licet remedium, quod ſuppeditant nuptiæ.

Conceſſo 1. argumento S. Thomas negat ſubſumpti conſequentiam; *quia,* inquit in reſponſione ad primum, *tempore illo poſſunt alia adhiberi, ad concupiſcentiam reprimendam, ſicut oratio & multa hujuſmodi, quæ etiam illi adhibent, qui perpetuò continent.*

Q. 8. *Quid ſentiendum eſt de tactibus obſcœnis inter conjuges?*

R. 1 Si exercentur cum pollutionis periculo, ſunt peccata lethalia. 2. Si abſque illo periculo, vel adhibentur ut neceſſarii ad copulam licitam & verè maritalem, & ſic omni culpa carent: vel ſunt ſuperflui; & fiunt voluptatis cauſa, ſive in ordine ad copulam, ſive abſque illo ordine, & hoc

hoc modo ſunt ſemper peccata: ſed ut plurimùm venialia propter bonum nuptiarum. Caſuiſtæ tamen quoſdam tactus recenſent adeò turpes, & infames, (quos ex eorum ſcriptis exſcribere pudor non ſinit) ut à mortali excuſari nequeant; ſunt enim ſigna libidinis prorſus dominantis, quæ charitatem, non ſecus ad ſummum frigus calorem, prorſus expellit. Quin Sanchez, qui in prima editione propudioſas illas turpitudines in conjugibus veniales ſcripſerat in poſteriori editione anni 1614. ſententiam revocavit.

Q. 9. *Quid ſi conjux in abſentia alterius libidinoſè ſe tangat, vel deliberatè delectetur cogitatione conſortii habiti vel habendi cum conjuge abſque tamen pollutionis periculo?*

R. Mortaliter peccat; quia ejuſmodi impudici tactus, vel cogitationes, naturaliter commovent ſpiritus genitales; pollutionemque inchoant. Conſule quæ diximus Tractatu de peccatis cap. 9. de Cogitationibus moroſis.

COROLLARIUM.

Ex dictis decurſu hujuſce capitis ſexti colliget Parochus aut Confeſſarius, quid circa conjuges obſervare; quidve docere debeat.

Obſervabit 1. quid illis ſit licitum, quid prohibitum. 2. Circa illicita diſtinguet inter lepram & lepram, peccata damnabilia & venialia, ſive dum exigunt, reddunt, aut etiam denegant debitum conjugale: ſive cum liberos religioſè non educant, ſive cùm ſocietatem conjugalem perturbant. 3. Ubi damnabiliter peccant, eos removebit à perceptione Sacramentorum, donec ſanentur

per

per veram converſionem : expendetque num propter damnabilem conſuetudinem, in qua verſati ſunt, Sacramenta indignè receperint, eiſque opus ſit iterare Confeſſiones, utpotè irritas & ſacrilegas. 4. Si venialia eſſe eorum peccata deprehendat, iterum diſtinguet graviora inter quæ ſuprà notavimus, & alia leviora. Ob priora paulò duriùs increpabit, de poſterioribus verò leniter ac paterno affectu pœnitentes movebit, hortabiturque ut temperantiùs ac modeſtiùs agant, vanas ac fallaces ejuſmodi illecebras pro virili fugiant, utpote quæ Deo diſpliceant, Chriſtianæ caſtitati adverſentur, ardorem divini amoris remittant, periculumque ſit ne penitus extinguant, niſi quotidiana pœnitentia eluantur. 5. Non permittet nedum ſuadebit, ut conjux debitum conjugale alteri venialiter exigenti deneget.

Cùm autem nebulæ de limoſa carnis concupiſcentia exhalentur, quæ mentibus conjugatorum caliginem offendunt, ne licitum ſecernant ab illicito, veniale peccatum à damnabili; Parochi munus eſt docere, quid nuptiæ præcipiant, quid tolerent, quidve abſolutè prohibeant. Sed in hoc munere magna cautione opus eſt, ne, dum crimen detegit, illud doceat, & auditorum aures offendat.

Hæc autem erit in Parocho docendi ratio, 1. extollet, & quidem quàm ſæpiſſimè, ut ex Catechiſmo Romano ſuprà monuimus, Sacramenti matrimonii dignitatem ac ſanctitatem, divinos ejus effectus, qui eò tendunt, ut conjugati ſinceram præ ſe ferant unionis Chriſti & Eccleſiæ imaginem. Auditores quippe in iis facilè deprehendent, in quo peccent in tantum Sacramentum,

& à

& à ſuo exemplari recedant. Deinde peccata conjugum generatim & quaſi obliquè perſtringet, orationem transferens ad eos, qui intemperantiùs abutuntur bonis à Deo ſibi conceſſis. Sic S. Auguſtinus ſuprà laudatus caſtiſſimis verbis arguit conjugatorum intemperantiam ſub figura & typo eorum, qui eſcas, quamvis licitas, & viis juſtis comparatas, immoderatiùs aſſumunt. Nihil fœdius, inquiet Paſtor, patrefamilias, qui frequens eſt in potationibus, qui ex proprio dolio ſe inebriat, & aſſiduè in privata ſua menſa voluptatibus ſe ingurgitat. Cur dives ille, de quo Lucæ 16. ſepultus eſt in inferno? An quia aliena rapuit ac devoravit? Minimè; ſed quia plus æquo ſibi indulgebat, & libidinoſè rebus ſuis abutebatur. Ejuſmodi autem exempla Parochus publicè verba faciens non accommodabit inordinatis conjugatorum moribus, ſed ut ipſimet accommodent permittet, & ſine ulla intermiſſione ſic perget, an non prævaluit Dæmon adverſùs ſeptem viros Saræ, Tobiæ 6. propter effrœnem libidinem, qua in legitimo licet conjugio rapiebantur? Quid iram Dei ita accendit, ut per diluvium deleverit univerſum genus humanum, una familia viri juſti excepta? Annon impotens conjugatorum intemperantia, & quæ ex ea oriebantur mala? Ne expectetis, inquiet, ut ea vobis publicè hìc exponam; pudor enim non ſinit: hæc privatim inquirendæ ſunt à prudenti Confeſſario; quamquam didiciſſe debuiſtis ſponſaliorum tempore, quæ ideo ſunt inſtituta, ut matrimonium contracturi diſcant, quæ ad ſtatum conjugalem pertinent; & rectè præparati illum amplectantur, ut perſpicuum fiet ex cap. ſeq.

CAPUT

CAPUT VII.

De Sponſalibus, ſeu Præparatione ad Matrimonium.

Sponſalium nomen dicitur à verbo *ſpondeo:* quia in ſponſalibus fit promiſſio de futuro matrimonio. Cùm autem illa promiſſio confirmari ſoleat arrhis & muneribus, quæ ſponſus largiri ſolet ſponſæ, ipſæ arrhæ nonnunquam ſponſalia vocantur, ut 1. Reg. cap. 18. v. 25. *non habet Rex ſponſalia neceſſe*, id eſt, munera ſponſalia.

Sponſalia autem aliquando uſurpantur pro matrimonio rato, necdum conſummato: quo ſenſu Beata Virgo jam matrimonio juncta Joſepho Sponſa appellatur Luc. 1. v. 27. Hinc ſponſalia apud Scriptores duplicis generis leguntur, alia de præſenti, quia eo ipſo, quo alter conjux actu tribuit alteri jus in proprium corpus promittit, ſe cum eó ſocialiter victurum: alia de futuro, in quibus nulla fit actualis donatio, ſed nuda promiſſio. Sed uſus jam obtinuit, ut nomine ſponſalium ſimpliciter intelligatur promiſſio de matrimonio futuro, circa quæ hìc quæremus 1. quid ſint. 2. quomodo dividantur. 3. quo fine ſint inſtituta. 4. quomodo diſſolvantur. 5. quæ neceſſitas & forma publicè denuntiandi ſponſalia.

§. I.

De Definitione Sponſalium.

Q. 1. *Quomodo definiuntur ſponſalia?*

R. Definiuntur, futuri matrimonii mu-

mutua & libera promiſſio obligationem pariens.

Dicitur 1. *futuri matrimonii promiſſio*, id eſt matrimonii aliquando contrahendi, ut diſtinguantur ſponſalia ſtrictè ſumpta à ſponſalibus in laxiori ſignificatione per verba de præſenti, quibus actu & de facto contrahitur matrimonium.

Dicitur 2. *mutua;* quia una pars non cenſetur velle ſe per promiſſionem obligare, niſi altera pars non ſolùm acceptet, ſed etiam viciſſim repromittat. Abſolutè tamen poteſt quis fidem alteri dare, ſimulque ei tempus concedere ad deliberandum; ſed id non præſumitur, niſi conceptis verbis expreſſerit.

Dicitur 3. *libera;* qua voce excluditur coactio, & quivis gravis metus, quo matrimonium redditur nullum, ut dicetur ubi de impedimentis dirimentibus.

Dicitur 4. *obligationem pariens*, ut denotetur ſponſalium effectus.

Eſt autem duplex ſponſalium effectus, alter naturalis, alter canonicus.

Naturalis eſt obligatio implendi promiſſum, hoc eſt, contrahendi matrimonium; Jure enim naturali tenemur ſtare promiſſis legitimis & acceptatis, & quidem ſub peccato mortali, ſi materia ſit gravis: ſponſalia autem ſunt in materia gravi; ac proinde damnabiliter peccaret, qui ſine cauſa ab iis reſiliret. Ita communiter Theologi poſt S. Thomam in 4. diſt. 27. art. 1. ad ſecundum, *ex tali promiſſione*, inquit, *obligatur unus alii ad matrimonium contrahendum, & peccat mortaliter non ſolvens promiſſum, niſi legitimum impedimentum interveniat, & ſecundùm hoc etiam Eccleſia cogit injungendo pœnitentiam pro peccato: tamen in foro contentioſo non*

non compellitur; quia matrimonia coacta conſueverunt malos exitus habere. Sed de diſſolutione ſponſalium poſteà.

Canonicus ſponſalium effectus eſt impedimentum publicæ honeſtatis, quo ſponſus & ſponſa inhabiles fiunt ad contrahendum cum alterutris conſanguineis aut affinibus, ex cap. *ad audientiam*, cap. *ſponſam*, Lib. 4. tit. 1. de Sponſalibus & Matrimoniis, & cap. 3. de Reformatione Seſſ. 24. Concilii Tridentini, ubi impedimentum iſtud reſtringitur ad primum conſanguinitatis vel affinitatis gradum, cùm antea extenderetur ad quartum.

Q. 2. *Quot modis contrahi poſſunt ſponſalia?*

Reſpondet S. Thomas in Supplemento qu. 43. art. 1. duobus generatim modis contrahi poſſe 1. Abſolutè per ſimplicem promiſſionem, ut ſi quis dicat, *accipiam te in uxorem*, & illa viciſſim, *accipiam te in virum*, quod fieri poteſt ſive verbis, ſive litteris, ſive arrhis & muneribus, ſive expreſſè, ſive tacitè, ut ſi parentes promittant pro liberis impuberibus ſcientibus nec contradicentibus. 2. Conditionatè, ſi nempè aliqua conditio apponatur, quæ vel honeſta eſt, v. g. *Si parentes conſenſerint, ſi Eccleſia approbet*, &c. vel turpis, & hæc rurſus vel adverſatur bonis matrimonii, ut, *accipiam te, ſi venena ſterilitatis baurias;* vel non adverſatur, ut, *ducam te, ſi furtis meis conſentias.*

Sponſalia ſub conditione honeſta non pariunt obligationem, nec impedimentum publicæ honeſtatis, niſi conditio impleatur; promittens tamen expectare debet conditionis eventum: ſub conditione turpi & contraria bonis matrimonii,

 ſunt

ſunt prorſus irrita & nulla, nullumque habent effectum: ſub alia conditione turpi, valent in foro externo, ubi conditio illa habetur pro non adjecta. Ita Gregorius IX. capit. *ſi conditiones*, libro 4. titul. *de Conditionibus*.

Dixi, *in foro externo;* quia ubi præſumitur promiſſionem non fuiſſe conditionatam, ſed modalem duntaxat: contractus autem ad modum ſtat, modo non impleto, ut diximus Tractatu de Contractibus. Unde S. Thomas cit. art. *Stat promiſſio*, inquit, *ſed tollenda eſt conditio*, utpotè turpis & illicita. Sed ſi quis reverà noluit promittere, niſi dependenter ab illa conditione turpi, nulla ſunt ſponſalia in foro interiori; quia nullus fuit conſenſus; opinioni enim veritas præferenda eſt. Mutato tamen animo Judici obtemperare debet, qui ſub hac turpi conditione promiſit. Idem dicendum de eo, qui fictè promiſit, vel conſenſit in matrimonium; quia quamvis in rei veritate nulla ſint ſponſalia, nullumve matrimonium, cùm contractus eſſentialiter ſit conſenſus duorum vel plurium; fraus tamen illi patrocinari non debet, ſed tenetur verum dare conſenſum, & ad id compelletur in foro exteriori, niſi cauſam legitimam habeat denegandi conſenſum, ut dicetur ubi de diſſolutione ſponſalium.

Q. 3. *Quæ ſolemnitas adhibenda eſt in ſponſalibus?*

R. Nulla requiritur Jure communi, ſive veteri, ſive novo. Non Jure veteri; quia ſi ipſa matrimonia clandeſtina rata erant ac vera ſecundùm jus illud, quemadmodum definiit Concilium Tridentinum Seſſ. 24. Can. 1. de Reformat. matrim. à fortiori & ſponſalia, quæ ſunt acceſſorium quid ad matrimonium. Neque etiam jure novo;

novo ; quia Concilium Tridentinum cit. cap. 1. nihil ſtatuit circa ſponſalia : ſed ſolummodò irritat matrimonia clandeſtina : Ergo ſponſalia clandeſtina ſicut priùs , ita etiam nunc ſunt rata ac invalida : atque in hoc conveniunt omnes Theologi & Canoniſtæ.

Dixi , *Jure communi ;* quia in pleriſque Diœceſibus tum Galliæ , tum Bataviæ ſponſalia celebrari debent coram Parocho & teſtibus. Hinc non levis naſcitur difficultas, utrùm in iiſdem locis rata ſint ſponſalia clandeſtina, pariantque impedimentum publicæ honeſtatis. Van-Eſpen tom. 1. p. 2. tit. 12. num. 12. docet ex Manuali ſeu Rituali Cameracenſi , & ex Synodo Mechlinienſi rata ac obligatoria eſſe ſponſalia , etſi coram Parocho celebrata non ſint, ut præſcribitur in illis Diœceſibus, cùm, inquit Synodus Mechlinienſis, *à ſacro Concilio*, (Tridentino) *ſint relicta intacta* , *atque ita relicta in terminis & diſpoſitione juris communis*, juxta quod ſponſalia clandeſtina pariunt impedimentum publicæ honeſtatis.

Nihilominus dum Virduni agerem, ibique gravis orta eſſet controverſia occaſione cujuſdam, qui volebat uxorem ducere, quam frater ejus defunctus deſponſaverat, ipſiuſque votis annueret Officialis , cæteris contradicentibus ; quia , inquiebat ille , ſponſalia non fuerant juxta morem Diœceſeos, celebrata in facie Eccleſiæ ; Illuſtriſſimum Archi-Præſulem Rhemenſem D. Le Tellier ; cujus Diœceſis confinis eſt Diœceſi Virdunenſi, conſulendum duxi. Ipſe autem, adhibitis in conſilium Theologis Pariſienſibus , reſponſum dedit ſponſalia in Diœceſibus, in quibus requiritur ſolemnitas, de qua eſt ſermo, donec celebra-

ta ſint coram Parocho, non habere vim ſponſalium, ſed ſolummodò contractus civilis pro dote & aliis conventionibus matrimonialibus, nec proinde parere impedimentum publicæ honeſtatis. Hujuſce reſponſi habita eſt ratio, in Rituali Virdunenſi paulò poſt edito; in explicatione enim impedimentorum matrimonii num. 10. monentur Parochi non oriri impedimentum publicæ honeſtatis ex ſponſalibus contractis ſub conditione, *ſi Eccleſia probaverit*, niſi impleta fuerit hæc conditio; atqui in locis, in quibus ſponſalium ſolemnitas præſcribitur; promiſſiones de futuro matrimonio fiunt ſemper vel expreſſè vel tacitè ſub beneplacito Matris Eccleſiæ: Ergo hujuſmodi conditio ſuſpendit conſenſum in futurum matrimonium, quouſque Parochus nomine Eccleſiæ acceptaverit, benedixeritque promiſſionem, cujus vi tamen ſponſus & ſponſa tenentur implere appoſitam conditionem, niſi ambo ſibi remittant, vel alteruter juſtam habeat reſiliendi cauſam; atque ita ſentire ſe mihi dixit unus ex noſtris Theologis Sorbonicis, qui per plures annos functus fuerat officio Vicarii Generalis & Officialis. Quæ omnia operæ pretium fuit referre; quia nullus ex Auctoribus, quorum ſcripta conſului, hancce difficultatem in propriis terminis attigit, cùm tamen in praxi frequenter occurrat, Paſtoreſque diſtentos ac perplexos teneat. Quamvis enim momenta allata eos omninò non firment in ſententia, de qua agitur, aliquid tamen lucis afferunt, quo eorum Prælatus (ad quem in dubiis recurrere debent) omnibus perpenſis, certiùs definiat, quid ab iis obſervari conveniat.

§. II.

§. II.

De Diviſione Sponſalium.

Q. 1. *Quomodo dividuntur ſponſalia?*

R. Dividuntur 1. in abſoluta, & conditionata, 2. in valida & invalida, 3. valida rurſùs dividuntur in licita & illicita. De ſponſalibus conditionatis an, & quomodo obligent, pariantque impedimentum publicæ honeſtatis, diximus §. præced.

Q. 2. *Sponſalia invalida inducuntne impedimentum publicæ honeſtatis?*

R. Jure veteri inducebant, ut patet ex capite unico, *Ex ſponſalibus*, in 6. lib. 4. tit. 1. *De ſponſalibus*, ſed jure novo non inducunt, ſic enim decernit Concilium Tridentinum Seſſ. 24. cap. 3. ſuprà laudato de Reform. *juſtitiæ publicæ honeſtatis impedimentum, ubi ſponſalia quacumque ratione, valida non erunt, ſancta Synodus prorſus tollit: ubi autem valida fuerint, primum gradum non excedant.*

Advertes in hoc decreto Concilium nihil immutare circa matrimonium ratum, quavis ratione nullum, præterquam defectu conſenſus, quod etiamnum ſicut jure veteri parit impedimentum publicæ honeſtatis uſque ad quartum gradum: ita 1. declaravit Pius V. anno 1568. in Bulla *Ad Romanum*; deinde Congregatio Cardinalium anno 1586.

Dixi, *præterquam defectu conſenſus*; quia Innocentius III. Lib. 4. tit. *De ſponſalibus*, cap. *Tua nos*, defectum illum excipit, *cùm*, inquit, *in eo nec ſubſtantia conjugalis contractus, nec forma contrahendi conjugium valeat inveniri.*

Utrùm autem poſt Concilium Tridentinum matrimonia clandeſtina habeant vim ſponſalium, ſicut matrimonia ab impuberibus contracta, ex cap. *Tuæ nobis*; l. 4. tit. *De ſponſalibus impub.* pariantque impedimentum publicæ honeſtatis; quæſtio eſt, ad quam Fagnanus in cap. *Ad audientiam*, Lib. 4. tit. *De ſponſalibus & matr.* 1. reſpondet, ex ſententia Congregationis Cardinalium ejuſmôdi matrimonia non reſolvi in ſponſalia de futuro. 2. Multis probat adverſùs nonnullos ex ejuſmodi matrimoniis, quamvis irritis & nullis, oriri impedimentum publicæ honeſtatis, maximè ſi non fuerint prorſùs occulta, quemadmodum, inquit, ex matrimonio per Religioſum aut Presbyterum contracto, licèt abſolutè nullo, oritur tamen impedimentum publicæ honeſtatis, ut habet Gloſſa in cap. *Si quis deſponſaverit*, cauſa 27. quæſt. 2. mitto cætera, quæ idem auctor adducit tum ad confirmandam ſuam ſententiam, tum ad refellendam oppoſitam. Sed magni intereſt noſſe, quando ſponſalia cenſeri debent invalida. Quare,

Q. 3. *Quinam invalidè ſponſalia contrahunt?*

R. 1. Rationis impotes, ut ebrii: amentes, pueri ſeptennio minores, ut habetur cap. *Litteras*, & cap. *Acceſſit*, Lib. 4. tit. *De Deſponſat. impub.* Si tamen prudentia, ſeu, ut ajunt, malitia ſuppleat ætatem, & ratio præveniat ſeptennium, valent ſponſalia, ſicut & matrimonium contractum à pubertate proximis, qui jam habiles ſunt ad copulam cap. *Puberes*, cap. *Continebatur*, & cap. *A nobis*, eod. tit. Addit Sylvius in quæſt. 43. artic. 2. Supplem. ſponſalia in iis non fore valida, in quibus quarto vel quinto anno acceleraretur uſus rationis;

tionis; *quia*, inquit, *intentio Eccleſiæ fuit ejuſmodi ſponſalia irritare, eò quòd communiter non ſit ſufficiens diſcretio ante ſeptennium aut circiter.*

Impuberes autem ſeptennio majores validè ſponſalia contrahunt, ex cit. cap. *Litteras*, ſed reſilire poterunt, cùm ambo ad annos pubertatis pervenerint, niſi copula interceſſerit. Dico, *ambo*, non verò alter eorum ex cap. *De illis*, cit. tit. Contrahent nihilominus impedimentum publicæ honeſtatis, ex cap. *Litteras*, & cap. *Acceſſit*, eodem tit. Cùm autem hodierna Eccleſiæ diſciplina requirat in deſponſandis ætatem, quæ proximè ad matrimonium ſufficit, Parochi impuberes non admittent ad ſponſalia.

R. 2. Sponſalia ſunt nulla in eo, qui fictè promittit; quia ſine vero conſenſu nullus eſt contractus; utrùm autem deceptionem per verum conſenſum tollere teneatur, conſule dicta §. præcedenti.

R. 3. Invalida ſunt ſecunda ſponſalia, prioribus ſtantibus, nec diſſolutis; ex cap. *Sicut* Lib. 4. tit. *De Sponſalib. & Matrim.*

R. 4. Irrita ſunt ſponſalia, etiam juramento confirmata, quæ ſequuntur votum, vel ingrediendæ Religionis, vel ſuſcipiendi Ordinis ſacri, vel ſervandæ caſtitatis perpetuæ, ex cap. *Rurſus*, Lib. 4. tit. *Qui Clerici*, &c. *Cùm ſimplex votum*, inquit Cœleſtinus III. *apud Deum non minùs obliget quàm ſolemne: pro eo quòd juravit temerè, pœnitentiam agat; & votum, quod Deo fecit, ſtudeat obſervare.* Aliud verò decernit idem Pontifex, ſi poſt ſponſalia juramento firmata, cum altera contraxiſſet matrimonium; ſic enim pergit: *Quòd ſi poſtquam hujuſmodi præſtitit juramentum, ad nuptias motu proprio*

convolaſſet: Cùm votum ſimplex matrimonium impediat contrahendum, non tamen dirimat contractum, nihil ambiguitatis quæſtio tua continere videtur. Major eſt difficultas, utrùm per votum ſimplex caſtitatis diſſolvantur ſponſalia priùs contracta, quam diſcutiemus, ubi de diſſolutione ſponſalium.

R. 5. Generatim invalidè ſpondet, qui nuptias celebrare nequit propter impedimentum dirimens; quia ſponſio eſt de re impoſſibili.

Q. 4. *Quid ſi hujuſmodi impedimenti conſcius promiſit ſe diſpenſationem petiturum, & expenſas ad id neceſſarias facturum?*

R. Si adſit legitima cauſa petendi diſpenſationem, tenetur ſtare promiſſis: secùs, ſi deſit; petitio enim illa foret iniqua.

Q. 5. *Sponſalia valida ſed illicita, debentne impleri?*

R. Diſtinguendum eſt; ſi impleri nequeant abſque peccato, non obligant, etiamſi juramento fuerint confirmata; quia nullus obligari poteſt ad peccandum, ex regula Juris 58. in 6. nec juramentum inſtitutum fuit, ut eſſet vinculum iniquitatis, ex cap. *Quanto*, tit. *De jurejurando.* Si autem licitè impleri poſſent, ſunt omnino implenda, niſi alia cauſa ſupervenerit, quæ det locum diſſolutioni; obligat enim vera promiſſio de re licita, licèt promittendo peccatum fuerit in quibuſdam circumſtantiis. Veritas reſponſionis illuſtratur exemplis.

Filiifamilias ætate minores, inconſultis parentibus, inter ſe paciſcuntur pro futuro matrimonio, atque in eo haud dubiè peccant, & quidem graviter, cùm ex Concilio Tridentino Seſſ. 24. c. 1. Eccleſia ſemper deteſtata ſit ac prohibuerit ejuſmodi pactiones abſque conſenſu parentum

rentum initas, ut patet ex c. *Non omnis* cauſa 32 q. 2. & ex cap. *Honorantur*, quod refertur ex ſancto Ambroſio Lib. 1. de Abraham c. ultimo, in quo ſic habetur: *Conſulitur puella, non de ſponſalibus; illa enim judicium expectat parentum, non eſt enim virginalis pudoris eligere maritum*, atque in hanc rem ſanctus Doctor laudat illud Euripidis ab ipſis Ethnicis laudatum, *ſponſaliorum meorum pater meus curam ſubibit: hoc enim non eſt meum.* Si conſentiant parentes votis filiorum, ſponſio ab iſtis præmiſſa eſt omnino ſervanda, ſecus ſi diſſentiant, etiamſi in promiſſione juramentum intervenerit.

Aliud exemplum ſubjicio, propter quod Parochi & Confeſſarii interdum ſunt incerti. Puella ex occulta fornicatione gravida, ſponſalia contraxit, & quidem illicitè ac injuſtè: crimen detegit in confeſſione, quam præmittit matrimonio poſtridie celebrando in gravem ſponſi injuriam, ac propterea, niſi à ſponſalibus reſiliat, Confeſſarius abſolutionis beneficium ei denegare tenetur, cùm illicita ejuſmodi ſponſalia ſine gravi peccato impleri nequeant.

Q. 6. *Quid ſi iſthæc puella jam occultè fuerit enixa?*

R. Si nullum ſit periculum, ne crimen evulgetur, neve ſponſus inde patiatur infamiæ notam, aut aliud damnum, abſolvi poterit, ſecus ſi morale ſubſit periculum.

Q. 7. *Sponſalia etiam invalida, v. g. quæ contracta ſunt poſt emiſſum ſimplex Religionis aut caſtitatis perpetuæ votum, tranſeuntne in verum matrimonium, accedente carnali copula?*

R. Jure veteri tranſibant, modò copula habita fuiſſet affectu maritali: ſecus ſi animo fornicatorio. Sed jure novo non tranſeunt, niſi in iis locis,

locis, ubi receptum non eſt Concilium Tridentinum, quod irrita, & prorſus nulla declaravit matrimonia clandeſtina facta ſine præſentia Parochi & teſtium.

§. III.

De Fine Sponſalium.

Q. 1. *Quare inſtituta ſunt ſponſalia?*

R. Ut Fideles quàm optimè parati accedant ad magnum matrimonii Sacramentum. Sponſalia quippe ſunt ad illud Sacramentum juxta S. Thomam, & alios Theologos, quod catechumenatus ad Baptiſmum, tonſura clericalis ad ſacros Ordines; & Novitiatus ad ſolemnem Religionis profeſſionem, *à prima ſponſione dicuntur ſponſalia propriè*, inquit S. Thomas in Supplem. qu. 43. art. 1. ad ſextum, *quæ ſunt quædam Sacramentalia matrimonii, ſicut exorciſmus Baptiſmi.* Ideo autem Eccleſia Baptiſmi Ordinis, & matrimonii Candidatos ſingulariter exercendos, & ſacris ritibus præparandos duxit; quia Fideles in perceptione trium hujuſmodi Sacramentorum amplectuntur novum vitæ genus, ac ſtatum in quo nunquam ſe gerent, ut decet, & expedit tum privatæ, tum Reipublicæ ſaluti, niſi ſtatus, quem profitentur, officia didicerint, & ad illum probè fuerint inſtituti. Sponſalia igitur ſunt quoddam ſtatus conjugalis tyrocinium, in quo ſponſi elaborare debent, duce Parocho, ut quæ ſunt conjugatorum Chriſtianorum munera plenè eruditi, & ad ea præſtanda bene affecti, ac parati, fructum Sacramenti abundè percipiant atque conſervent.

Q. 2. *Quæ ſunt Parochi partes in ſponſalium celebratione?*

R. 1. Duo imprimis obſervabit, quæ præſcripta ſunt in Libris Ritualibus.

Primum: Sponſalia celebranda loco & tempore congruis: non in tabernis & ædibus profanis, ſed in loco ſacro, coram teſtibus, maximè deſponſandorum parentibus: non poſt diſſolutas compotationes & ludicra ſpectacula, ne animi vino ſemigraves, aut minimè attenti non conveniant eo pietatis affectu, qui decet Sacramentalem illum Ritum, quo Eccleſia deſponſandos præparat ad magnum matrimonii Sacramentum, ſuiſque precibus benedictionem cœleſtem ipſis conciliat. Hæc dixerim propter impietates, quæ in quibuſdam pagis hìc irrepſere, ſed adeò inveteratas, ut vim Legis obtinuiſſe videantur, cui reſiſtere poſſibile non ſit; cùm eas tamen plures Parochi, docendo, exhortando, minas intentando, invocata etiam auctoritate Judicis villani prorſùs extirpaverint.

Alterum præſcribunt Libri Rituales, ſcilicet ut Parochi ad mentem Concilii Tridentini Seſſ. 24. cap. 1. moneant ſponſum & ſponſam, ne ſub eodem tecto ſimul habitent; nec mirum quòd illis prohibeantur, quæ aliis ſunt conceſſa; una quippe & eadem res quibuſdam eſt peccandi occaſio; adeoque ipſis vitanda, aliis verò minimè: atqui mutuus & flagrans amor utrique perſpectus, ſpes propediem ſeipſis fruendi, privata colloquia plerumque amatoria, carnem ac libidinem naturaliter commovent, ſponſoſque in morale peccandi periculum conjiciunt; falſa enim eſt cujuſdam moderni iſthæc propoſitio, *oſcula*, *tactus*, *amplexus*

xus non impudici, in ſignum conſuetum benevolentiæ, liciti ſunt ſponſis de futuro, licèt adſit periculum pollutionis.

R. 2. Si ſponſi ignorent Religionis Chriſtianæ rudimenta, curabit Parochus ut ea apprimè addiſcant, renuntiabitque ſe alioquin non poſſe tuta conſcientia illos ad Sacramentum matrimonii admittere. Ita enim præſcribunt Rituale Romanum, S. Carol. in Conc. 5. Mediol. & in Inſtructionibus.

Neque verò ſatis eſt, ut deſponſati noverint, quæ vulgò Catholicorum ſine gravi peccato ignorare non licet, ſed inſuper noſſe debent quæ ad ſtatum conjugalem pertinent, nempe naturam & virtutem Sacramenti matrimonii; qua intentione & animi præparatione ad illud accedendum ſit, ne indignè recipiatur. Ideóque Parochus conjuges graviſſimis verbis monebit, ut ſi alteruter eorum in aliqua peccandi conſuetudine verſetur, eam quamprimùm eradere ſtudeat, ne aut beneficium abſolutionis ipſi tum denegetur, cùm celebrandæ erunt nuptiæ: aut fructum Sacramenti non percipiat, unde gravia ſecutura forent mala primò ipſi, deinde ejus familiæ. Ipſi quidem, quia Sacramenti gratia deſtitutus, propriam ſalutem non operaretur: familiæ etiam, quam ſine divino auxilio regere non poſſet, ut docet conjugem Chriſtianum. Cùm autem vix alia ſe offerat occaſio ſigillatim exponendi conjugibus, quæ ſint eorum officia tum ad invicem, tum ad liberos & totam familiam, cautè præſcribunt plerique Libri Rituales, ut Confeſſio Sacramentalis nuptiis prævia, fiat in cujuſque ſponſi parochia, aut nonniſi de conſenſu Parochi extra parochiam, quia niſi Confeſſarius intelli-

geret

geret confeſſionem quam excipit, eſſe ad matrimonium præparatoriam, monita non daret neceſſaria: hinc

R. 3. Parochus ſponſos docebit, quæ conjugatis ſint præcepta aut licita, quæve prohibita aut illicita, juxta ea, quæ expoſuimus capite præcedenti de peccatis conjugum adverſùs fidem thori, bonum prolis, & ſanctitatem Sacramenti. Modum tamen ſervabit pro perſonarum ingenio; aliter quippe agendum cum rudioribus; aliter cum acutioribus, illis magis ſingulatim cuncta exponet; iſtis verò generatim & minùs diſtinctè. Sed iſta præſtabit in tribunali Pœnitentiæ, nullatenus autem in ædibus privatis.

R. 4. Suggeret pias exercitationes, lectiones congruas, aſſiduas orationes, dignos Pœnitentiæ fructus, *ubi quidquid error vetus inquinaſſet:* ait Tertullianus Lib. de Pœnit. c. 2. *quidquid in corde hominis ignorantia contaminaſſet, id pœnitentia verrens & radens, & foras abjiciens; mundam pectoris domum ſuperventuro Spiritui Sancto paret, quò ſe ille cum cæleſtibus bonis libens inferat.* Eò autem copioſiora inferet, ex Concilio Tridentino Seſſ. 6. c. 7. quò ſponſorum corda paratiora invenerit. Unde nonnulli ante nuptias ſeceſſum petunt ut liberiùs Deo vacent, attentiùs ſecum cogitent, quæ ſunt Chriſtiani conjugis, & ad ea implenda ſeſe adhortentur.

§. IV.

De Diſſolutione Sponſalium.

Q. 1. *Poſſuntne ſolvi ſponſalia?*

R. Poſſunt, ut conſtat ex toto tit. 1. lib. 4.

lib. 4. *De ſponſalibus*, & maximè ex cap. *Præterea*, cap. *Ex litteris*, cap. *Requiſivit.*

Q. 2. *Ad diſſolutionem ſponſalium requiriturne aliqua ſolemnitas, aut Judicis auctoritas?*

R. Jure communi nulla requiritur, ſed ſufficit mutuus contrahentium conſenſus, modò ambo ſint puberes; quia ex prima regula juris, *omnis res per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvitur;* atqui ſponſalia jure communi mutuo partium conſenſu contrahuntur: Ergo mutuo etiam eorum conſenſu diſſolvi poſſunt, etiamſi juramento confirmata fuerint, ex citato cap. *Præterea*, & cap. *Quemadmodum*, lib. 1. tit. *De jurejurando.* Et ratio eſt, quia ex dictis Tractatu de Religione cap. 6. paragr. 4. in omni juramento promiſſorio intelligitur hæc conditio, *niſi promiſſarius remittat.*

In quibuſdam tamen Diœceſibus, ubi ſponſalia celebrantur in facie Eccleſiæ, lex eſt, ut nonniſi ejus auctoritate diſſolvantur. Quare unuſquiſque ſequatur morem ſuæ Eccleſiæ.

Dixi, *modò ſint ambo puberes;* quia c. *A nobis*, lib. 4. tit. 2. *De diſpenſatione impuberum*, deſponſari impuberes à ſponſalibus reſilire nequeunt, priuſquam ambo ad pubertatis annos pervenerint, idque ſtatutum eſt ob inconſtantiam & levitatem puerorum, ne quotidie nova contrahant ſponſalia, & rurſus ab iis reſiliant.

Q. 3. *Sponſalia poſſuntne aliter diſſolvi, quàm mutuo ſponſorum conſenſu?*

R. Poſſunt; ſed graviter peccaret, qui ſine juſta cauſa à ſponſalibus reſiliret, altera parte invita, *quia ex tali promiſſione*, inquit S. Thomas in Supplem. quæſt. 43. art. 1. ad 2. *obligatur unus alteri ad matrimonium contrahendum; & peccat mortaliter*

non

non ſolvens promiſſum; niſi legitimum impedimentum interveniat; & ſecundùm hoc Eccleſia cogit, injungendo pœnitentiam pro peccato. Tamen in foro contentioſo non compellitur; quia Matrimonia coacta conſueverunt malos exitus habere; niſi fortè juramentum intervenerit, quia tunc cogendus eſt qui promiſit, ut quidam dicunt: quamvis aliis non videatur propter cauſam prædictam. Hæc poſterior ſententia, quæ videtur eſſe Angelici Doctoris, conformior eſt decreto Alexandri III. citato cap. *Ex litteris de ſponſalibus*, in quo ſic habet, *quia igitur periculoſum eſt contra ſuum juramentum venire, fraternitati tuæ mandamus, quatenus ſi hoc tibi conſtiterit; eum moneas, & ſi non acquieverit monitis, Eccleſiaſtica cenſura compellas, ut ipſam, niſi rationabilis cauſa obſtiterit, in uxorem accipiat, & maritali affectione pertractet:* Ergo in mente Summi Pontificis non eſt compellendus ad matrimonium contrahendum qui illud jurejurando promiſit, quando legitima cauſa non contrahendi intervenit.

Lucius III. Alexandri ſucceſſor idem clarioribus verbis confirmavit cap. *Requiſivit*, eodem titulo, in quo reſpondet ad quæſtionem, qua cenſura mulier compelli deberet, quæ jurisjurandi Religione neglecta nubere renuebat, *cùm libera debeant eſſe matrimonia, monenda eſt potiùs quàm cogenda, cùm coactiones difficiles ſoleant exitus frequenter habere.*

Q. 4. *Quomodo ſe geret Confeſſarius erga ſponſos, quos deprehendit ex falſa præſumptione abſolutos in foro exteriori?*

R. 1. Obſervabit omnem culpam aliquando non in ſponſis, ſed in eorum reſidere parentibus, qui conventis ſua auctoritate confirmatis; nec ſtare volunt abſque legitima cauſa, nec ſinunt liberos iis adhærere; quia fortè ditior offertur

 puella,

puella, & cognatione illuſtrior, cùm tamen ejuſmodi exceptionem ſponſalia non admittant, nec probaretur ab Eccleſia. Parentes igitur hìc graviter peccant, non ipſi ſponſi, quibus legitima eſt excuſatio promiſſa non implendi, ſcilicet parentum interdictum. 2. Si ipſorummet deſponſatorum animus ab initis ſponſalibus ſit omnino averſus, Confeſſarius omni modo ſuadere adnitetur, ut promiſſionem impleant: exponet quàm grave ſit & periculoſum mutare fidem liberè datam, ab Eccleſia acceptatam, & à Deo obſignatam. Quòd ſi animum à matrimonio promiſſo ita alienum advertat, ut flecti nequeat, abſolutionis beneficium iis concedere non gravabitur; quia prudenter timebit, ne matrimonium, quod ſuadere conabatur, difficilis & infauſtos exitus haberet.

Q. 5. *Quæ ſunt juſtæ cauſæ diſſolvendi ſponſalia?*

R. Juſtè diſſolvuntur

1. Per ſubſequens Matrimonium cum alio contractum, cap. *Si inter unum* tit. *De ſponſalibus.* Graviter tamen peccat qui fidem priùs alteri datam violavit, proptereaque Gregorius IX. cit. cap. decernit pœnitentiam ipſi imponendam.

2. Quando poſt ſponſalia unus fornicatur, c. *Quemadmodum*, tit. *De jurejurando*; quod S. Antoninus extendit ad ſpiritualem fornicationem, putà apoſtaſiam & hæreſim.

3. Si ſponſa poſt ſponſalia vi fuerit oppreſſa, cap. *Raptor*, cauſa 27. qu. 2.

4. Si ſponſus poſt ſponſalia detegat ſponſam priùs fuiſſe fornicatam: secùs ſi hujuſmodi vitium ante ſponſalia ipſum non latuerit.

5. Cùm inter ſponſos oritur affinitas, ex unius fornicatione cum conſanguinea alterius in primo

primo vel ſecundo gradu, cap. *Cùm in tua*, tit. *De ſponſalibus*.

6. Quando alter deſponſatorum, profectus eſt in regionem longinquam abſque conſenſu alterius, cap. *De illis*, tit. *De ſponſalibus*.

7. Quando notabile vitium alterutrius priùs ignotum detegitur, putà quòd ſit ſpurius, qui putabatur legitimus, plebejus, qui genere nobilem ſe jactitabat: ære alieno oppreſſus, qui opulentus habebatur, &c.

8. Quando ſupervenit notabilis mutatio, ut graves inimicitiæ inter utramque familiam, paralyſis, aut gravis aliquis morbus, infamia, deformitas, mutilatio, cit. cap. *Quemadmodum*.

9. Defectus dotis promiſſæ, cit. cap. *De illis*.

10. Si ſponſus ſacris Ordinibus fuerit initiatus, cap. unico *De voto*, in 6.

11. Si ſponſorum alter, ingrediendæ Religionis votum emiſerit, modò ſecuta non fuerit carnalis copula, cap. *Commiſſum*, tit. *De ſponſalibus*, Unde cùm per ingreſſum Religionis teſtetur ſe ſponſalibus renuntiare, licet alteri alia ſponſalia & matrimonium contrahere, non expectata Novitii profeſſione.

Utrùm autem ſponſalia dirimantur per votum ſimplex perpetuæ continentiæ in ſæculo ſervandæ, diſſentiunt Theologi. Affirmant Cajetanus, Sotus, Suarez, Vaſquez, Eſtius, Sylvius, & pro ſua ſententia laudant S. Thomam in Supplem. quæſt. 53. Negant verò S. Antoninus 3. part. tit. 1. cap. 18. paragr. 2. Oſtienſis, Panormitanus, Navarrus, Sanchez, & alii benemulti, in quorum ſententiam valdè propendemus, tum quia oppoſita non nititur ullo Canone: tum quia

Deus coli non vult cum alterius injuria. Favet Extravagans Joannis XXII. tit. *De voto*, cap. unico, in qua ſummus Pontifex jubet, ut qui poſt matrimonium ratum non conſummatum, ſacrum Ordinem ſuſceperat, ſponſa non conſentiente, compellatur cum ea maritaliter vivere, ſi ipſa id exigat.

§. V.

De Sponſalium denunciationibus.

Sponſalium denuntiationes vulgò dicuntur banna, à vocè, *Ban*, cujus uſum Franci ex Franconia oriundi in Gallias quinto ſæculo invexerunt. *Ban*, autem ſignificat proclamationem futuri matrimonii, circa quam nonnulla hìc breviter diſcutiemus. Itaque

Q. 1. *Banna ſuntne matrimonio ex neceſſitate præmittenda?*

R. Præmittenda ſunt neceſſitate præcepti, non verò neceſſitate Sacramenti, ſive contractus. Duæ ſunt reſponſionis partes.

Prima pars, quæ eſt de neceſſitate præcepti, probatur 1. ex Conciliis generalibus. Concilium Tridentinum Seſſ. 24. cap. de Reformatione matrimonii, ſic ſtatuit, *ſacri Lateranenſis Concilii ſub Innocentio III. celebrati veſtigiis inhærendo præcipit* (ſancta Synodus) *ut in poſterum, antequam matrimonium contrahatur, ter à proprio contrahentium Parocho tribus continuis diebus feſtivis in Eccleſia ante Miſſarum ſolemnia publicè denuntietur inter quos matrimonium ſit contrahendum.* Decretum autem Concilii Lateranenſis IV. ſic ſe habet cap. 51. *ſpecialem quorumdam locorum conſuetudinem ad alia generaliter prorogando ſtatuimus,*

mus, ut cùm matrimonia fuerint contrahenda, in Eccleſiis per Presbyteros publicè proponantur competenti termino præfixo.

Probatur 2. ex Edicto Bleſenſi ſub Henrico III. artic. 40. in quo ſic ſtatuitur, *ad occurrendum abuſibus & damnis, quæ ex matrimoniis clandeſtinis oriuntur, decrevimus & decernimus, quòd ſubditi noſtri, cujuſcunque ſtatus, qualitatis, & conditionis exiſtant, contrahere validè non poterunt ſine publicis denunciationibus cum competenti temporis intervallo.*

Habent Parochi in ipſa Lege formam denuntiandi futurum matrimonium. Denunciatio debet fieri 1. à Parocho, aut ejus Vicario, refertque Favretius Lib. 5. de abuſu, apparitorem quendam regium, cùm attentaſſet, recuſante Parocho, banna ad fores Eccleſiæ publicè proclamare, ſeverè multactum fuiſſe Decreto Senatus Pariſienſis anno 1614. 2. Fieri debent diebus feſtis non ferialibus. Barboſa tamen allegatione 32. & aliquos laudat, cenſent ſponſalia poſſe die profeſto denuntiari in Eccleſia, in qua ob quandam ſolemnitatem magnus eſt populi concurſus. 3. Denuncianda ſunt ſponſalia inter Miſſæ Parochialis ſolemnia, improbatuſque eſt Parochus quidam à Senatu Pariſienſi anno 1608. ut refert Fevretius loco mox citato, quòd poſt Veſperas unam feciſſet bannorum proclamationem, obtenta duorum aliorum diſpenſatione. 4. Inter quamlibet proclamationem competens temporis intervallum intercedat oportet; adeo ut ſi tres dies feſti immediatè ſe ſequantur, tres denunciationes non fiant intra illud triduum. Quale autem requiratur intervallum, quiſque conſulat Rituale, ſeu ſtatuta ſuæ Eccleſiæ; alia quippe requirunt majus,

 alia

alia minus ; ſed in eo ſatis conveniunt Ritualia matrimonium non eſſe celebrandum abſque Epiſcopi diſpenſatione, ipſo die, quo proclamatum eſt ultimum bannum ; & quidem meritò, ne circumveniantur qui juſtis de cauſis contradicere habent propoſito matrimonio.

Secunda pars, ſcilicet banna non eſſe neceſſaria neceſſitate Sacramenti, ſeu contractus, probatur, quia Concilium Tridentinum cit. cap. 1. Seſſ. 24. matrimonia ſine prævijs denunciationibus contracta non declarat irrita, quemadmodum declarat quæ ſine præſentia Parochi & teſtium celebrata ſunt. Imò denunciationes ex gravi cauſa omitti permittit.

Dices: Edicto tum Bleſenſi ſuprà laudato, tum Ludovici XIII. anno 1629. matrimonia ſine prævijs denunciationibus inita, declarantur invalidè contracta: Ergo.

Diſtinguo antecedens, invalidè quoad effectus civiles, Concedo: quoad ipſum conjugale vinculum & nexum; Nego antecedens. Ita nomine Regis anno 1630. reſponſum fuit Clero Gallicano, qui poſtulaverat dictæ clauſulæ interpretationem. Conſule Memorialia Cleri Gallicani.

Q. 2. *Præceptum illud obligatne ſub gravi culpa?*

Affirmant communiter Theologi: tum quia eſt in materia gravi, ſcilicet *ad occurrendum*, inquit Edictum Bleſenſe, *abuſibus & damnis, quæ ex matrimoniis clandeſtinis oriuntur*: tùm quia ex gravitate pœnæ neceſſariò colligitur gravitas culpæ: atqui præceptum illud obligat ſub gravi pœna. Diœceſana Synodus Lingonenſis anno 1404. & Provincialis Narbonenſis anno 1551. excommunicandos decernunt eos, qui nulla obtenta diſpenſatione,

tione, clam ſine præviis denunciationibus matrimonium inire attentaverint. Edictum Bleſenſe matrimonia ſic clandeſtinè contracta declarat invalida quoad effectus civiles.

Q. 3. *Omnes conſtringunturne illo præcepto?*

R. Affirmativè, illudque conſtat ex verbis Edicti Bleſenſis, *decernimus, quòd ſubditi noſtri, cujuſcunque ſtatus, qualitatis & conditionis exiſtant*, &c. Eximuntur tamen ſummi Principes: tum quia eorum genus omnibus notum eſt tum quia nihil agere poſſunt de matrimonio ineundo, quin ſingulis ſtatim ita innoteſcat, ut Parochi denunciationibus locus non ſit.

Q. 4. *Præceptum illud admittitne aliquam diſpenſationem?*

R. Admittit, ut patet tum ex Concilio Tridentino cap. 1. ſæpiùs laudato: tum ex Edicto Bleſenſi, in quibus præſcribuntur conditiones ad diſpenſandum neceſſariæ. Et ratio eſt, quia ex S. Thoma 2. 2. qu. 97. art. 4. Leges latæ ſunt, ut proſint, non verò ut noceant: atqui aliquando contingit Legem humanam, quæ lata eſt in bonum commune, noxiam eſſe in quibuſdam circumſtantiis, quas Legislator aut fortè non prævidit: aut, ſi prævideriт, exprimere non debuit.

Q. 5. *Quis diſpenſare poteſt in denunciationibus?*

R. Soli Epiſcopo poteſtatem hanc faciunt Concilium Tridentinum cit. cap. 1. Edictum Bleſenſe, & Concilia, quæ deinceps in Gallia celebrata ſunt, ut Aquenſe anno 1585. *eas autem denunciationes*, inquit, *ne ullas quidem remittere eis* (Parochis) *liceat, niſi proprii Epiſcopi conſenſu.* Et Narbonenſe anno 1609. *Matrimoniales denunciationes ſolus Epiſcopus, vel ejus in ſpiritualibus Vicarius Generalis*

ralis ex cauſa bene nota remittat: Officiales verò ſuper illis diſpenſare non attentabunt; cùm illud illis prohibitum ſit, prout præſenti Decreto prohibemus. Quia Fevretius in Tract. de abuſu Lib. 5. cap. 2. ſcribit Vicarium Generalem non poſſe eximere à tribus denunciationibus; niſi Epiſcopus illud conceptis verbis expreſſerit in ſuis litteris.

Fagnanus quoque in cap. *Cùm inbibitio*, Lib. 4. tit. *De clandeſtina deſponſatione*, probat num. 7. & 8. inferiores Epiſcopos, qui habent juriſdictionem quaſi Epiſcopalem cumulativè cum Epiſcopo, non poſſe diſpenſare in denunciationibus, quemadmodum declaravit ſacra Congregatio, & ipſe Gregorius XIII. ſecus, ſi habeant juriſdictionem quaſi Epiſcopalem excluſivè ad Epiſcopum, hoc eſt, ſi præſint plebi, in quam Epiſcopus juriſdictionem non habet. Fevretius tamen cit. cap. 2. refert Senatum Pariſienſem anno 1587. retinuiſſe in poſſeſſione diſpenſandi Decanum Eccleſiæ Nivernenſis. Unde concludit hancce poteſtatem uſu poſſe præſcribi, quomodo ea alicubi gaudent Archidiaconi. Porrò dubium non eſt, quin hæc poteſtas competat Capitulo Eccleſiæ Cathedralis, ſede vacante; habet enim juriſdictionem Epiſcopalem excluſivè ad quemlibet Epiſcopum.

Q. 6. *Requiriturne aliqua diſpenſandi cauſa in denunciationibus?*

R. Requiritur: tum quia ex dictis Tract. de Legibus, omnis diſpenſatio ſine legitima cauſa eſt illicita, & mera diſſipatio, peccantque ſive qui eam concedunt, ſive qui petunt: tum quia Concilium Tridentinum cit. cap. 1. diſpenſatio hanc prudentiæ & judicio Epiſcopi committit: atqui in eo non reperitur prudentia, qui agit, cùm nulla

nulla eſt agendi cauſa : tum denique quia Edicto Bleſenſi cautum eſt, ne bannorum diſpenſatio concedatur, *niſi poſt primam promulgationem factam; idque ſolùm propter aliquam urgentem & legitimam cauſam, & ad requiſitionem præcipuorum & proximorum parentum utriuſque contrahentis.*

Plura in hocce Edicto ſunt obſervanda. 1. Apprimè concordat Concilio Trid. ne quis exiſtimet Concilium in hac parte non eſſe apud nos receptum. 2. Ut legitima ſit diſpenſatio, requirit urgentem cauſam. 3. Ne gratia fraudulenter impetretur, poſtulari debet à præcipuis & proximioribus ſponſorum parentibus. 4. Omnes denunciationes non debent remitti; ſed una ſaltem præcedat neceſſe eſt, alioquin locus eſſet provocandi ad ſupremum Senatum tanquam ab abuſu, & matrimonium ſic clandeſtinè contractum periclitaretur quoad effectus civiles.

Ne autem futuræ diſpenſationis occaſione circumveniatur quis, præcavent pleraque Ritualia, ſtatuuntque ut Parochus, facta denunciatione, plebem moneat etiam denunciationem, non eſſe expectandam propter ſpem obtinendæ diſpenſationis, quam Epiſcopi non concedunt, niſi Parochi in ſuis litteris teſtimonialibus certiores illos fecerint ſe unum aut duo banna proclamaſſe, nullo contradicente; & inſuper monuiſſe aliud bannum ſe non proclamaturos.

Non deſunt tamen aliquando urgentiſſimæ cauſæ, propter quas omnes denunciationes remittere neceſſum ſit.

1. Si probabilis ſit ſuſpicio, inquiunt Patres Tridentini cit. cap. 1. matrimonium malitioſè impeditum iri: addunt aliqui, vel ejus uſum ma-

 leficis

leficis retentum iri: ſed Concilium Rothomagenſe anno 1581. hujuſmodi cauſam rejicit ut inſufficientem.

2. Si proclamationes fieri nequeant abſque gravi infamia & ſcandalo, putà cùm matrimonium invalidè contractum ex impedimento occulto & dirimente, reſtituendum eſt, aut qui vulgò habentur Conjuges, legitimo matrimonio conjungendi ſunt.

3. Si infirmus morti proximus, ut creditur, & ſaluti animæ ſuæ conſulens paratus ſit contrahere cum ea, cui fidem dedit, & ex qua prolem ſuſcepit; Parochus, cui per tempus non licet ad Epiſcopum recurrere, utpote diſtantem, licitè poteſt illos conjungere adhibitis teſtibus, ut colligitur ex cap. 1. ſæpiùs laudato Concilii Trid. in quo Patres ſic habent: *Quòd ſi aliquando probabilis fuerit ſuſpicio matrimonium malitioſè impediri poſſe, ſi tot præceſſerint denunciationes; tum vel una tantùm denunciatio fiat: vel ſaltem Parocho, & duobus vel tribus teſtibus præſentibus matrimonium celebretur. Deinde ante illius conſummationem denunciationes in Eccleſia fiant . . . . . niſi Ordinarius ipſe expedire judicaverit, ut prædictæ denunciationes remittantur.* Quamvis autem iſthæc decreti poſtrema pars non ſit in uſu apud nos, ſoleant fieri denunciationes poſt ratum & nondum conſummatum matrimonium, indicat tamen, quàm ſtrictè ac religioſè ſervari voluerit Synodus Legem, de qua hìc eſt ſermo.

Quæ cùm ita ſint indignum ſanè & ſcandaloſum, inquit Van Eſpen cap. 3. num. 26. de ſponſalibus, nonnullos tot Eccleſiæ & Regum ſanctionibus conſtrictos, adeo faciles eſſe in remittendis proclamationibus, ut Leges tantùm pauperibus, & in-

& infimæ quaſi plebi præſcriptæ videantur; imò, quod pudet dicere, ſola nummi carentia ad obſervationem Legis conſtringere videatur. Verùm quis ex nupturientibus adeo tenuis, ut unciatim non colligat quantùm ſatis eſt ad gratiam obtinendam; ſi tamen ipſi gratia videatur? nam ſæpè experti ſumus quòd vulgò non accedant ut ſupplices, ſed ut emptores, audacterque dicant ſe velle banna redimere, ac indignabundi recedant, niſi obtinuerint, quod nobilibus & ditioribus vix unquam denegari animadvertunt. Parochorum eſt, pergit idem auctor, his abuſibus pro virili occurrere, utpotè qui ſint Legum Divinarum Eccleſiaſticarumque vindices; & ſubditis exponere rationes ob quas Eccleſia tam seriò has denunciationes præmitti voluerit; quamque periculoſum ſit in ipſa Sacramenti ſuſceptione Legem tanta auctoritate firmatam, & ubique receptam infringere, neque ipſam diſpenſationem, ſi cauſa legitima deſtituta ſit, ipſos omninò excuſare. Hæc ille.

Q. 7. *Periculum ne ſponſi aut ſponſæ animus dilato matrimonio ex innata levitate immutetur; aut proximitas Adventus, vel Quadrageſimæ, ſuntne legitimæ diſpenſandi cauſæ.*

R. 1. Periculum morale, quod vir prudens timere debet, ut ſi juvenis ægrè conſenſit eam ducere quam vitiavit, eſt ſufficiens diſpenſandi cauſa; ſecus, ſi periculum ſit remotum, nec ſit aliqua ſpecialis ratio timendi communem humanæ voluntatis mobilitatem, alioquin abroganda eſſet Lex bannorum, utpote ſemper conjuncta cum aliquo periculo propter communem animorum levitatem. Hæc dixerim propter

pter quoſdam Parochos, qui parum ſui officii memores aliquando vanam hujuſmodi rationem urgent, ut diſpenſationem Parochianis ſuis impetrent.

R. 2. Concilium Mediolanenſe quintum ſub S. Carolo tit. 17. de iis quæ pertinent ad matrimonium, proximitatem Adventus aut Quadrageſimæ rejicit ut inſufficientem diſpenſandi cauſam, *ea certè ſola*, (cauſa) *quod inſtat ſacri Adventus, Quadrageſimæ tempus, neque neceſſaria eſt, nec verò* CUM RATIONE CONSENTIENS, *cùm præſertim eo ſacro tempore, qui jam matrimonio juncti ſunt ab illius uſu abſtinere potiùs conveniens ſit, nedum ſponſos unà conjungi.* Sacra tamen Congregatio Cardinalium cenſuit hanc cauſam eſſe legitimam, ut refert Zerola in praxi verbo *matrimonium*, dubio 9. Rituale Virdunenſe auctoritate Illuſtriſſimi Epiſcopi Hippolyti de Bethune editum anno 1691. temperamentum adhibet æquiſſimum, abs re non erit verba ejus integra referre. *Et dautant que les peuples ſont aujourdhui dans cette erreur, que de croire que les Eveques peuvent auſſi facilement accorder la diſpenſe des bans qu'ils la demandent; declarons que nous n'aurons aucune indulgence, ni pour la vanitè de ceux qui n'ont recours à ces diſpenſes, quæ pour ſe diſtinguer du commun, en ne ſuivant pas la Loy generale; ni pour la delicateſſe des autres, qui ne ſcauroient ſouffrir qu'on publie leur nom dans une Egliſe; ni pour la proximitè du tems de l'Avent & du Careme, à moins qu'il ne nous ſoit evident qu'on ne peut differer ſans un dommage notable, & qu'on ne'a pas affectè d'attendre à cette extremitè.*

Q. 8. *Solemnitas ſponſalium eſtne præmittenda denunciationibus?*

R. Re-

R. Rectus ordo poſtulat ut præmittantur, quidquid contra objiciant nonnulli Parochi; quia quamdiu ſponſalia non innotuerunt Eccleſiæ, eo quo inſtituit modo, nec ea probata habuit, conſentaneum non eſt, ut ejus Miniſter ſolemniter proclamet ea fuiſſe inita, ſed unuſquiſque conſulat Rituale ſive Statuta ſuæ Eccleſiæ.

Q. 9. *Qui novit aliquod eſſe impedimentum inter eos, quorum futurum denuntiatur Matrimonium, teneturne illud revelare?*

R. Tenetur, & quidem ſub gravi peccato, quia ex S. Thoma 2. 2. quæſt. 7. art. 1. ad ſecundum, tenemur ſub gravi peccato detegere & quidem Superiori præcipienti, peccatum inferens tertio damnum notabile: atqui niſi impedimentum detegatur ſequitur grave damnum tertii, ſcilicet nullitas matrimonii, & plura, quæ inde oriuntur incommoda: ergo quiſquis conſcius eſt alicujus impedimenti, illud revelare tenetur ſub gravi peccato; addunt plerique Rituales, ſub pœna excommunicationis.

Nec refert quod impedimentum ſit ita occultum, ut probari non poſſit à Revelante; quia ex cap. *Cùm in tua*, Lib. 4. tit. *De ſponſalibus*, teſtis unus omni exceptione major matrimonium impedit.

CAPUT VIII.

De Impedimentis ſimplicibus.

Q. 1. *Quid eſt impedimentum ſimplex?*

R. Eſt impedimentum, quo conſtrictus

ctus non poteſt licitè, quamvis validè, contrahere matrimonium. In eo igitur impedimentum ſimplex differt à dirimente, quòd propter impedimentum ſimplex matrimonium ſit ſolummodò illicitum; propter dirimens verò matrimonium ſit ſimul illicitum, & prorſùs nullum. Hinc qui ſimplici voto Religionis aut perpetuæ continentiæ ligatus init matrimonium, peccat quidem graviter; matrimonium tamen ejus eſt ratum ac validum; teneturque debitum conjugale reddere, quamvis illud licitè exigere nequeat propter impedimentum voti ſimplicis. Contra verò, qui votum emiſit ſolemne, quod eſt impedimentum dirimens, nec licitè nec validè contrahit, reuſque foret fornicationis & ſacrilegii, ſi alteri innocenti & poſcenti debitum conjugale redderet; quia ambo non ſunt veri conjuges.

Q. 2. *Quot ſunt impedimenta ſimplicia?*

R. Varia fuit Eccleſiæ diſciplina. Olim numerabantur duodecim, ex quibus ſeptem temporis ſucceſſu deſierunt eſſe in uſu, ſcilicet pœnitentia publica, inceſtus cum conſanguinea uxoris in primo & ſecundo gradu, raptus alienæ ſponſæ, uxoricidium, occiſio Presbyteri, conjugium cum Moniali, & ſuſceptio fraudulenta propriæ prolis ad Baptiſmum vel Confirmationem, eo fine, ut alter conjux fruſtraretur debito conjugali. Poſterioribus igitur ſæculis quinque solùm impedimenta ſimplicia obtinuerunt iſtis expreſſa verſibus

Eccleſiæ vetitum, nec non tempus feriatum,
Atque Cathechiſmus, ſponſalia, jungito votum,
Impediunt fieri, permittunt juncta teneri,

Deni-

Denique Concilium Tridentinum Seſſ. 24. c. 2. de Reform. ſuſtulit impedimentum Catechiſmi ſecundùm communiorem & veriorem ſententiam. Vide Sanchez Libr. 7. diſput. 10. & Navarr. in Enchir. c. 22. num. 40.

Ergo cùm infans domi baptizatùs eſt, qui illum in templo ſuſcipit, ut omiſſæ cæremoniæ ſuppleantur, nullum impedimentum contrahit: ſecus ſi in vero dubio, an validus fuerit Baptiſmus, ſub conditione baptizetur à ſacro miniſtro. Ideo autem illæ cæremoniæ dicuntur Catechiſmus, quia imaginem præ ſe ferunt eorùm, quæ in decurſu Catechumenatus obſervabantur; quorum illud præcipuum erat, ut Catechumenus viris probatis crederetur, qui illum doctrina Fidei, & morum Chriſtianorum informarent.

Ergo nunc quatuor tantùm vigent impedimenta ſimplicia hoc verſu comprehenſa:

Eccleſiæ vetitum, votum, ſponſalia, tempus.

1. Tempus, quo interdicuntur nuptiæ, eſt tempus Quadrageſimæ, ex Can. 52. Concilii Laodicæni quarto ſæculo, *non oportet*, inquit, *in Quadrageſima nuptias, vel natalia celebrare.* Idem confirmat Nicolaus I. ad conſulta Bulgarorum cap. 48. Sed Concilium Ilerdenſe, quod habitum eſt ſub Symmacho Papa, ut creditur, ſexto ineunte ſæculo, alia figit tempora his verbis: *Non oportet à Septuageſima uſque ad octavas Paſchæ, & tribus hebdomadibus ante feſtivitatem ſancti Joannis Baptiſtæ, & ab Adventu Domini uſque poſt Epiphaniam, nuptias celebrare.* Similia habet Concilium Salegunſtadienſe anno 1022. ſub Benedicto VIII. ſed Concilium Tridentinum Seſſ. 24. cap. 10. de Reforma-

formation. decreta illa reſtrinxit in hunc modum : *Ab Adventu Domini noſtri Jeſu Chriſti uſque in diem Epiphaniæ , & à feria quarta Cinerum uſque in Octavam Paſchatis incluſivè , antiquas ſolemnium nuptiarum probitiones diligenter ab omnibus obſervari ſancta Synodus præcipit ; in aliis verò temporibus nuptias ſolemniter celebrari permittit : quas Epiſcopi, ut ea, qua decet modeſtia & honeſtate fiant, curabunt ; ſancta enim res eſt matrimonium, & ſanctè tractandum.*

Duo in his Concilii verbis ſunt obſervanda.

1. Meminit antiquarum prohibitionum, ut oſtendat ſe novos mores non inducere, carpatque Pſeudo-Reformatorum temeritatem, qua prohibitiones illas vocant ſuperſtitionem tyrannicam, & ab Ethnicorum ſuperſtitione profectam. Unde meritò Concilium Can. 11. eos anathemate perculit. 2. Concilium vetat ſolemnes nuptias feriatis temporibus celebrare. Ex quibus verbis Navarrus Enchir. c. 22. num. 75. Sanchez Lib. 7. Diſp. 17. & alii colligunt non ipſas nuptias hoc Decreto prohiberi, ſed earum duntaxat ſolemnitatem, pompam ſcilicet & apparatum, quo ſponſi ad Eccleſiam ducuntur. At præter illam accidentalem ſolemnitatem, quæ ad ritum religioſum matrimonii nullatenus pertinet, nec ab Eccleſia fuit invecta, alia eſt ſolemnitas à Concilio præcepta, nempe Parochi & duorúm vel trium teſtium præſentia ſine qua irritum eſt Sacramentum : adde ſacerdotalem benedictionem, *ego vos conjungo, in nomine*, &c. quæ non debet omitti, utpote quæ in plurium ſententiam ſit forma Sacramenti.

Quæro autem ab hujuſmodi interpretibus, unde habeant Concilium attendiſſe ad hancce ſolemni-

lemnitatem, cùm non diſtinguat, ſed abſolutè prohibeat celebrari diebus à ſe notatis ſelemnitates nuptiarum? Deinde Concilium vult obſervari antiquas prohibitiones: antiquis anterioribus ſæculis, non nuptiarum apparatus præciſè, ſed ipſæ nuptiæ ſimpliciter prohibebantur diebus luctus, pœnitentiæ & orationis; quia, ut obſervabat ſuprà Concilium Mediolanenſe V. parùm conveniens videtur, ut Fideles eò tempore matrimonio conjungantur, quo Eccleſia à temporibus Apoſtolorum monet conjugatos, ut ex conſenſu à conjugio ſe abſtineant. Denique uſus Eccleſiæ Gallicanæ ubique receptus, eſt optimus Concilii interpres; apud nos autem non licet abſque Epiſcopi diſpenſatione nuptias quocumque modo celebrare temporibus feriatis.

2. Quòd ſponſalia legitima nec diſſoluta, & votum ſimplex ſive Religionis, ſive continentiæ impediant, quominus matrimonium licitè contrahatur, perſpicuum eſt, cùm in eo Fides vel in ſponſalibus, vel in voto data frangeretur.

3. Vetitum Eccleſiæ eſt prohibitio à Superiore facta nupturientibus, ne matrimoniam contrahant, priuſquam v. g. probaverint eſſe ſe liberos ad contrahendum, vel parentum conſenſum obtinuerint, vel inquiratur, an impedimentum, quod objicitur, revera exiſtat?

CAPUT IX.

De impedimentis Matrimonium dirimentibus.

Duobus paragraphis complectemur, quæ impedimenta dirimentia ſpectant. In primo di-

cemus de impedimentibus dirimentis in genere. In ſecundo, de iiſdem in ſpecie.

§. I.

De impedimentis dirimentibus in genere.

Q. 1. *Quo ſenſu iſthæc impedimenta vocantur dirimentia?*

R. Non ita vocantur, quaſi matrimonium ſemel ratum ac firmatum diſſolvant; cùm matrimonium ex natura ſua ſit indiſſolubile; ſed quòd efficiant, ne quod fuerit attentatum, ratum fiat. Unde Parochus ſive Confeſſarius, qui in pœnitente impedimentum dirimens, putà affinitatis aut impotentiæ perpetuæ deprehenderit, obſervabit imprimis an matrimonium præceſſerit, aut ei jam legitimè contracto ſupervenerit: ſi præceſſerit, matrimonium judicabit irritum, ac prorſùs nullum: ſi ſupervenerit, firmum nihilominus ſtabit matrimonium: ſed illius uſus ſuperveniente impedimento, fiet illicitus. An autem & quando de iis monendus ſit pœnitens, diximus Tract. de Sacram. Pœnit. c. 9. paragr. 3. quæſt. 3.

Q. 2. *Quotuplicis Ordinis ſunt impedimenta dirimentia?*

R. Duplicis: alia enim ſunt Juris naturalis & divini, ut error perſonæ, conſanguinitas ſaltem in primo gradu, ligamen, impotentia perpetua; alia ſunt Juris humani, ut conditio, votum, conſanguinitas in remotioribus gradibus, cognatio ſive ſpiritualis, ſive legalis, &c. In impedimentis primi ordinis homines nullam habent diſpenſandi poteſtatem, ſecus in impedimentis ſecundi ordinis.

Dices

Dices : nulla auctoritas humana poteſt apponere Baptiſmo, Confirmationi, Euchariſtiæ, & reliquis Sacramentis novas conditiones, ſine quibus Sacramenta illa confici nequeant : Ergo nec inſtituere impedimenta Sacramentum matrimonii irritantia.

Nego conſequentiam & paritatem. Ratio diſparitatis eſt, quòd materia aliorum Sacramentorum, utpote quid phyſicum, non pendeat ex arbitrio hominum, ſicut contractus, qui eſt materia Sacramenti matrimonii : aqua naturalis v. g. eſt vera aqua independenter à voluntate hominum ; idem judicium eſto de impoſitione manuum, de pane triticeo, de actibus pœnitentiæ, & de oleo. At contractus matrimonii, cùm ſit quid morale, penès eſt Communitatis Principem ei apponere quas voluerit conditiones & ſolemnitates, ſine quibus non erit verus contractus; nullamque pariet obligationem, ut cernere eſt in contractibus donationis cauſa mortis.

Q. 3. *Cujus poteſtatis eſt ſtatuere impedimenta dirimentia? an Eccleſiaſticæ, an Civilis?*

Priuſquam fiat ſatis graviſſimæ ac celeberrimæ huicce difficultati ; viténturque ſcopuli hinc inde occurrentes, operæ pretium eſt nonnulla præmittere.

Primum : Poteſtas Eccleſiaſtica & Civilis ſuis limitibus ſunt circumſcriptæ : illa adminiſtrat res ſpirituales in ordine ad beatitudinem ſupernaturalem, iſta curat res temporales, eaſque dirigit proximè ad Reipublicæ pacem & tranquillitatem, remotè verò ad æternam felicitatem. Hæc patent ex dictis Tract. de Sacram. Ord. cap. 2. quæſt. 3.

Secundum: in matrimonio Chriſtianorum duo ſunt diſtinguenda, ſcilicet contractus civilis, & Sacramentum. Primum eſt quid temporale & merè politicum; in contractu enim civili agitur de dote, ſucceſſione, hæreditate, &c. Secundum eſt omnino ſpirituale, ac ſupernaturale, ſive in ſe, ſive in adjunctis ſpectetur: materia quippe & forma hujus Sacramenti, ritus quo celebrari debet, præparationes ad illud requiſitæ, quæ perſonæ ad illud admittendæ, quæ verò ab eo rejiciendæ; quid ſuſcepto Sacramento vitare teneantur, quidve obſervare, hæc omnia ex verbo Dei ſunt ſtatuenda & exigenda, ac proinde ad ordinem ſupernaturalem pertinent.

Tertium: Novatores; ut matrimonium è numero Sacramentorum impiè expungunt, illudque habent ut contractum merè civilem, conſequenter definiunt ad ſolum Magiſtratum politicum pertinere cauſas matrimoniales, ſoliuſque civilis poteſtatis eſſe præſcribere Leges Matrimonii, & impedimenta ſtatuere; quem errorem confixit Concilium Tridentinum Seſſ. 24. Can. 4. his verbis: *Si quit dixerit, Eccleſiam non potuiſſe conſtituere impedimenta matrimonium dirimentia, vel in iis conſtituendis erraſſe, anathema ſit.* Et Can. 12. *Si quis dixerit, cauſas matrimoniales non ſpectare ad Judices Eccleſiaſticos; anathema ſit.* His præmiſſis & elucidatis ad propoſitam quæſtionem,

R. Poteſtatis Eccleſiaſticæ eſt conſtituere impedimenta dirimentia, circa ea, quæ in matrimonio ſunt ſpiritualia: poteſtatis verò civilis circa temporalia: & ita ambæ illæ poteſtates ſunt à Deo inſtitutæ & ordinatæ, ut nedum inter ſe pugnent,

gnent, quin mutuò ſe foveant & adjuvent. Tres ſunt reſponſionis partes.

Prima, quæ eſt de Fide, utpotè à Concilio Tridentino definita,

Probatur 1. quia nullus etiam hæreticus negaverit Sacramentorum adminiſtrationem juris eſſe Eccleſiaſtici, & ad ſolam Eccleſiam pertinere, id agnoſcit ipſe Calvinus Lib. 4. Inſtitutionum c. 19. §. 37. *Ubi enim ſemel*, inquit, *obtinuere Catholici, matrimonium eſſe Sacramentum, conjugalium cauſarum cognitionem ad ſe traxerunt, quippe res ſpiritualis erat, profanis Judicibus non attrectanda.* Atqui ex dictis probatum manet matrimonium eſſe Sacramentum novæ Legis propriè dictum: Ergo ejus adminiſtratio ad Eccleſiam pertinet.

Probatur 2. ex conſtanti Eccleſiæ uſu & praxi à Chriſto derivata, & per Apoſtolos tradita. Chriſtus Matth. 19. Impedimentum ligaminis conſtituit, dum polygamiam ſimultaneam & libellum repudii ſuſtulit, Apoſtolus 1. Cor. 7. diſparitatem cultus eo ipſo impedimentum dirimens matrimonium edocuit, quo mulieri infideli à viro infideli & contradicente recedere permiſit. Quid referam Canones variorum Conciliorum & Epiſcoporum, quibus conſtat Eccleſiam à temporibus Apoſtolorum ad noſtram uſque ætatem impedimenta matrimonii conſtituiſſe? ut Can. 15. 17. 61. & 66. Concilii Eliberitani c. Concilii Neocæſarienſis, Can. 6. & 18. Ep. S. Baſilii ad Amphil. cùm iſta non diffiteantur adverſarii, contendentes Eccleſiam ſic egiſſe vel ex indulgentia; & conceſſione Imperatorum, vel ex uſurpatione, reclamantibus Principibus politicis. Sed nobis ſomnia narrant; quam enim gratiam Patres

 Elibe-

Eliberitani conſequi poterant ab Imperatoribus Ethnicis, qui tunc Eccleſiam perſequebantur? Quin niſi impius dixerit Eccleſiam Chriſti ſponſam, Virginem in fide & charitate, à primis ſæculis injuſtè uſurpaſſe, quæ erant Cæſaris? Proferant vel unum Chriſtianum Principem univerſali Eccleſiæ praxi repugnaſſe, cùm nobis ſuppetant plura Principum exempla in tertia noſtræ reſponſionis parte laudanda, qui hujuſmodi Eccleſiæ poteſtatem venerati ſunt.

Dices: Chriſtus per Legem Evangelicam nihil detraxit de poteſtate civili & politica; ait enim Jo. 18. *regnum meum non eſt de hoc mundo:* atqui Principes politici ante adventum Chriſti plenam & omnimodam poteſtatem habebant in contractus matrimoniales: Ergo etiamnum; ac proinde Eccleſia nullum jus habet conſtituendi impedimenta dirimentia.

Conceſſa majore diſtinguo minorem; omnimodam habebant poteſtatem (Legi tamen naturali conſentaneam) in contractus matrimoniales civiliter & politicè ſpectatos, Concedo: quocunque modo etiam ſupernaturali, & poſſibili ſpectatos, Nego minorem. Chriſtus itaque duo præſtitit. 1. reſtituit Legem naturalem, ubi obliterata erat, correxitque iniquas Principum leges, quæ inducebant polygamiam ſimultaneam, & divortia quoad vinculum, neque propterea circumcidit auctoritatem Principum, ſed eam ad ſanum modum reduxit. 2. homines per gratiam ſuam ad ordinem ſupernaturalem evexit, & matrimonium dignitate Sacramenti illuſtravit, *quò noſtræ ſubſtantiæ ortum ſua benedictione cumularet*, inquiebat ſuprà S. Cyrillus Alexandrinus: atqui poteſtas

teſtas civilis, quanta quanta ſit, nunquam excedet naturalem ordinem, ut componat ſupernaturalem, ſtatuatque modum & rationem adminiſtrandi ac recipiendi Sacramenta: *Ne te immiſceas*, inquit Oſius ad Conſtantium Imperatorem, *neque nobis in hoc genere præcipe; ſed potiùs ea à nobis diſce. Tibi Deus imperium commiſit; nobis quæ ſunt Eccleſiæ, concredidit . . . neque enim fas eſt nobis in terris imperium tenere; neque tu Thymiamatum Sacrorum habes poteſtatem.*

Secunda pars noſtræ reſponſionis, nimirum Principes politicos jure proprio & innato poſſe conſtituere impedimenta, dirimentia matrimonium, quatenus eſt contractus civilis; Probatur. 1. quia ex dictis ad Reges & Principes politicos pertinet res temporales dirigere ad bonum publicum, cives legibus ſuis ita continere & inter ſe componere, ut ex ordine à ſe præſtructo Reipublicæ pax & tranquillitas effloreſcat: atqui nemo negaverit quin ex contractibus, quibus cives inter ſe componuntur, conjugalis, ſit præcipuus utpote familiarum nexus, & ſocietatis civilis fundamentum: Ergo civilis contractus conjugalis ſubjacet poteſtati politicæ. *Matrimonium*, inquit S. Thomas in Supplem. quæſt. 50. art. unico ad quartum, *in quantum eſt in officium naturæ, ſtatuitur Lege naturæ: in quantum eſt Sacramentum, ſtatuitur Jure divino: in quantum eſt in officium communitatis ſtatuitur Lege civili.* Idem ſanctus Doctor ſcribit Lib. 4. contra Gentes c. 78. 2. Chriſtus nihil ſanxit circa civilem contractum matrimonii, niſi quod ab eo removerit, quæ Juri naturali repugnabant, ut polygamia ſimultanea & repudium: Nihil mutarunt Apoſtoli, ſed permiſerunt ut Fide-

les nuptias celebrarent juxta varias Regnorum leges, adeo ut matrimonia v. g. apud Perſas rata, apud Romanos eſſent irrita. 3. Eccleſia Leges à Principibus Chriſtianis circa matrimonium latas confirmavit & laudavit. Concilium Lateranenſe primum Can. 5. legem, qua prohibet matrimonium inter conſanguineos, confirmat auctoritate Legis civilis. Sanctus Ambroſius Epiſt. 66. & S. Auguſtinus Lib. 15. de Civ. Dei c. 16. laudant Theodoſii Legem, qua vetat ne conſobrini matrimonio copulentur. Denique in Regionibus, ubi ſectarii dominantur, matrimonia juxta Leges ab iis præſcriptas celebrata ſunt rata, & in ſententia plurium Theologorum vera Sacramenta. Hinc apoſtatæ noſtri, quando poſt contractum apud ſectarios matrimonium ad nos redeunt pœnitentes, ad alia vota tranſire nequeunt, vivente uxore ibi relicta, niſi conſtet eorum matrimonium initum fuiſſe ſpreta irritante Lege municipali. Ex quibus evincitur Eccleſiam ſemper agnoviſſe in Principibus politicis jus conſtituendi impedimenta dirimentia.

Dices: non poteſt admitti in Principibus politicis ejuſmodi poteſtas circa contractum civilem, quin ſimul admittatur circa Sacramentum, quia contractus civilis eſt eſſentialis materia Sacramenti; ſublata autem materia Sacramenti tollitur ipſum Sacramentum: atqui conſequens illud pugnat ſaltem indirectè adverſùs definitionem Concilii Tridentini: ergo & antecedens, veraque eſt eorum Theologorum ſententia, qua docent, ex quo Chriſtus matrimonium evexit ad dignitatem Sacramenti, Principes politicos poteſtatem non habere inducendi impedimenta dirimentia.

R. 1.

R. 1. Negando majorem; quia in hypotheſi quòd civilis poteſtas ſtatuat aliquod impedimentum dirimens matrimonium vel conſentiet, vel diſſentiet Eccleſia. Si primum, Sacramentum non erit irritum auctoritate civili, ſed Eccleſiaſtica duntaxat, quæ in illis circumſtantiis Legem civilem faciet ſuam. Si ſecundum, Eccleſia, relicto contractu civili, ſtatuet contractum naturalem pro materia eſſentiali Sacramenti, quemadmodum in hypotheſi quòd Princeps politicus conderet Legem iniquam, qua irritaret civilem contractum conjugalem, procul dubio Eccleſia illicitum ejuſmodi contractum non admitteret ut eſſentialem Sacramenti materiam, ſed adhiberet alium Juri naturali conſentaneum. Unde

R. 2. Negando etiam minorem, ſcilicet reſponſionem noſtram indirectè ſaltem repugnare definitioni Concilii Tridentini; namque Concilium ſolummodò perſtringit errorem, quo Sectarii docent eſſe poteſtatis civilis, nullatenus verò Eccleſiaſticæ, ſtatuere Leges circa matrimonium, utpote contractum purè civilem, cauſasque matrimoniales non ſpectare ad Judices Eccleſiaſticos, cui impietati formaliter opponitur iſta noſtra reſponſio, cùm Eccleſiæ afferat jus ipſi divinitus conceſſum, etiam in hypotheſi metaphyſica, quòd politica poteſtas ab Eccleſiaſtica diſſideret. Sed ejuſmodi diſſidium moraliter timeri non debet, ut patebit ex ſequenti reſponſione. Itaque

Tertia pars noſtræ reſponſionis, nimirum ambas poteſtates, Eccleſiaſticam ſcilicet & politicam, ita à Deo eſſe inſtitutas & ordinatas, ut nedum inter ſe pugnent, quin mutuò ſe foveant

& adjuvent, probatur; quia Principes Eccleſiaſtici & politici Chriſtiani, ſunt membra ejuſdem Corporis, cujus Caput eſt Chriſtus, *ex quo*, inquit Apoſtolus Epheſ. 4. *totum corpus compactum & connexum per omnem juncturam ſubminiſtrationis, ſecundùm operationem in menſuram uniuſcujuſque membri, augmentum corporis facit, in ædificationem ſui in charitate.* Hinc Prælati Eccleſiæ pro ſuo officio docent ex verbo Dei & ſuo exemplo reverentiam & obedientiam, quam ſubditi debent Regibus & eorum Miniſtris: Apoſtoli, ut jam monuimus, in nuptiarum celebratione admiſerunt Imperatorum Ethnicorum Leges, modò congruerent Evangelio: Patres Milevitani ad Imperatorem recurrunt, ut ſua auctoritate confirmet, quod circa nuptias ſtatuerant. Inde etiam Reges & Principes edocti quòd Matrimonium Chriſtianorum ſit res ſacra & ſanctè tractanda, ſua auctoritate conferunt, ut ſacri Canones, qui nuptias ſpectant, religioſè obſerventur. Sic Carolus Magnus in ſuis Capitularibus, ubi ſtatuit circa nuptias à Canonibus præſidium advocat, *ſic Gregorius ſenſit*, ait Lib. 5. num. 5. & 6. & num. 7. *ita Canones prohibent copulari:* cauſæ matrimoniales ſunt fori Eccleſiaſtici, juxta conſtantem Galliæ diſciplinam. Reges noſtri Chriſtianiſſimi, ubi obſiſtit aliquod impedimentum, quominus Matrimonium in familia regia contrahatur, ut ratio boni communis exigit, ad auctoritatem Eccleſiæ recurrunt. Denique Oratores Galli in Concilio Tridentino à Patribus poſtulant nomine Caroli XI. ut juberent irritari matrimonia clandeſtina, & ea, quæ filiifamilias, inſciis vel invitis parentibus, contraxiſſent. Ergo perſuaſum ſemper fuit neceſſarium eſſe

eſſe utriuſque poteſtatis Eccleſiaſticæ & civilis concurſum, ut aliqua impedimenta matrimonii inducantur, cùm conjugalis contractus ſimul ſit civilis & Sacramentalis.

Dices: Concilium Tridentinum Seſſ.24.Can.1. de Reform. definiit rata ac valida eſſe filiorumfamilias matrimonia ſine conſenſu parentum contracta; verba illius ſunt: *Eos ſancta Synodus anathemate damnat . . . . qui falsò affirmant matrimonia à filiisfamilias ſine conſenſu parentum contracta, irrita eſſe, & Parentes ea rata, vel irrita facere poſſe.* Contra verò Henricus II. anno 1556. Carolus IX. anno 1561. art. Henricus III. in generalibus Comitiis Bleſenſibus, art. 40. Henricus IV. anno 1606. Ludovicus XIII. anno 1629. & anno 1639. declarant ejuſmodi matrimonia invalidè contracta: addit Henricus III. Parochos, qui ea benedixerint, puniendos tanquam raptus fautores; & Ludovicus XIII. in ſuo Edicto anno 1629. *Tenebuntur*, inquit, *Judices Eccleſiaſtici cauſas matrimoniales convenienter huic articulo dijudicare.* Ergo ambæ poteſtates, Eccleſiaſtica & Civilis, non concordant circa impedimenta matrimonium dirimentia.

Nego conſequentiam; refert enim Cardinalis Palavicinus Lib. 22. c. 1. controverſiam circa matrimonia filiorumfamilias ita compoſitam ex conſenſu etiam Oratorum Gallorum, ut decretum Concilii conveniat cum Regni diſciplina. Atque ut veritas hiſtoriæ eluceat, paulò latiùs exponendum eſt quotuplex fuerit caput controverſiæ circa matrimonia filiorumfamilias.

In Concilio igitur duplex hìc erat controverſiæ caput: alterum ſpectabat dogma fidei, an ſcilicet

licet matrimonia filiorumfamilias ſine conſenſu parentum contracta, Jure naturali & divino eſſent irrita, quemadmodum definiebant Novatores: Alterum pertinebat ad diſciplinam, utrùm expediret nova Lege ejuſmodi matrimonia reddere irrita, ut præ cæteris Oratores Galli, Regis nomine ſolemniter petierunt, utpote noxia, ac familiis indecora, & odiorum potius quàm amoris fomites inter conjuges.

Circa primum controverſiæ caput, Concilium ſub anathemate definiit contra Pſeudo Reformatos matrimonia filiorumfamilias ſine parentum conſenſu non eſſe Jure naturali aut divino irrita, probaturque definitio 1. ex Scriptura. Tobias junior conjugem duxit inſciis parentibus, Tob. 7. Jacob inconſulto patre, primæ uxori tres ſuperinduxit Gen. 29. & 30. Judas ſine conſilio patris conjunctus eſt mulieri Chananitidi, Gen. 37. ſimiliter & Eſau, Gen. 26. quæ duo poſteriora exempla, etſi imitanda non ſint, oſtendunt tamen vera eſſe matrimonia ſine conſenſu parentum inita. Probatur 2. ratione ex S. Thoma deprompta 2. 2. q 104. art. 5. *In his*, inquit, *quæ ad naturam corporis pertinent, homo homini obedire non tenetur, ſed ſolùm Deo; quia omnes homines natura ſunt pares, putà in his, quæ pertinent ad corporis ſuſtentationem, & prolis generationem: unde non tenentur, nec ſervi dominis; nec filii parentibus obedire de matrimonio contrahendo, vel virginitate ſervanda, aut aliquo alio hujuſmodi.* De ſervis omnes conveniunt, quòd, invitis dominis, contrahere poſſint, & expreſſè habetur cap. *Dignum eſt*, tit. *De conjugio ſervorum*, cùm Jus Gentium, quo ſervitus eſt inducta, auferre nequeat jus quod natura conceſſit: atqui major eſt ſubjectio

ctio ſervorum ad dominos, quàm filiorum ad parentes. Ergo.

Quàm autem aliena ſit à Novatorum errore Gallorum diſciplina, vel ex laudato Edicto Henrici II. liquet; in eo quippe declarat Rex Chriſtianiſſimus liberum eſſe filiisfamilias, triginta annos excedentibus, & filiabusfamilias, quæ 25. ætatis annum compleverunt, matrimonium inire, reverenter tamen petito, licèt non obtento parentum conſenſu. Opportunè quidem; quia contingit nonnunquam parentes eſſe ſordidè avaros, qui ne dotem numerare cogantur, liberorum nuptias procraſtinant, magno ſalutis eorum detrimento, aut certè filiis uxores quærunt potiùs ampliſſimè dotatas bonis licèt malè partis, quàm benè moratas.

Quod verò ſpectat alterum controverſiæ caput, imprimis declaravit ſancta Synodus Eccleſiam ex juſtiſſimis cauſis conjugia filiorumfamilias inconſultis parentibus contracta ſemper fuiſſe deteſtatam, utpote quæ repugnent Divinæ Legi, tum poſitivæ, tum naturali; poſitivæ quidem; nam Scripturæ paſſim conjugia filiorum in poteſtate parentum conſtituunt, ut Exodi 34. v. 16. Deut. 7. v. 3. 1. Cor. 7. v. 36. 37. & 38. Naturali quoque, in iis ſiquidem maximè læduntur honos & obedientia Jure naturali parentibus debita; quid enim parentibus acerbius contingere poteſt, quàm ſi filii, quos impenſè diligunt, implicent ſe conjugiis, ut plurimùm ſibi noxiis & familiæ indecoris, iiſque invitis obtrudant hæredes, nurum & generum, quibus parentis officium abſque propria electione impendere cogantur? Cùm enim per matrimonium vir & mulier unum corpus efficiantur,

ciantur, debent gener & nurus quaſi filiorum loco haberi à ſoceris.

Hinc quæſtio in Concilio diutiùs agitata, num illicita ejuſmodi conjugia in poſterum irritari deberent. Ita exiſtimabant non pauci, maximè cùm Eccleſia quondam ea ſuis Legibus irrita feciſſet, ut patet tum ex Epiſtola S. Baſilii ad Amphilochium, ubi Canone 42. vocat matrimonia filiorumfamilias ſine conſenſu parentum inita, fornicationes & concubinatum, quam diſciplinam hactenus retinuit Eccleſia Orientalis, ut colligitur ex Phocio in Nomocanone tit. 13. c. 9. & ex Balſamone, qui exeunte duodecimo ſæculo ſcripſit in illum Nomocanonem: tum ex Epiſtola decretali, quæ licèt falſò adſcribatur Evariſto, teſtatur tamen quæ fuerit diſciplina Eccleſiæ Latinæ nono ſæculo, quo prodiit cum aliis ſuppoſititiis Epiſtolis ſummorum Pontificum ſecundi & tertii ſæculi; in ea quippe ſic habetur de ejuſmodi conjugiis: *Non conjugia, ſed aut adulteria, aut ſtupra, vel fornicationes potiùs quàm legitima conjugia eſſe non dubitate.*

Germani non minùs quàm Galli exoptabant ut vetus illa diſciplina reſtitueretur; ſic enim loquuntur Patres Concilii Colonienſis anno 1536. parte 9. c. 43. *Optandum ut Canon Evariſti Pontificis Concilio generali renovetur; tollanturque illa clandeſtina matrimonia, quæ invitis parentibus ac propinquis, Veneris potiùs quàm Dei cauſa contrahuntur. Nam quanta mala ex his clandeſtinis matrimoniis ſuboriantur, in aperto eſt. Interea verò donec Eccleſia de hoc proſpiciat, ſi non irrita, prohibita ſaltem ſint, & pœnæ Canonicæ, id eſt, excommunicationi, contrahentes, & qui bis ope & conſilio adfuerint, ſubjaceant.*

Patres

Patres à Concilio ſelecti ad exponendam propoſitam quæſtionem, libratis in utramque partem momentis, primò delinearunt hocce decretum, quod refert Cardinalis Palavicinus cit. lib. 22. c. 1. *Præterea eadem Synodus irrita facit ea matrimonia, quæ contrahuntur à filiisfamilias ante annum decimum octavum completum, & à filiabus ante decimum ſextum completum abſque genitorum conſenſu;* ſed decretum novæ trutinæ ſubjectum non placuit, utpote non ſatis efficax remedium ad continendam Juvenum petulantiam. Unde pergit idem Hiſtoricus: *De filiisfamilias ita variatum eſt, ut marium conjugium abſque conſenſu parentum eſſet irritum ante annum vigeſimum; fœminarum verò ante decimum octavum completum; niſi ubi parentes rogati, conſenſum ad nuptias boneſtè expetitas filiis iniquo judicio diſſentirent: filii verò obtenta à Præſule facultate, matrimonium contraherent.* Vides in hujuſmodi idea occupatos Tridentinos Patres in concilianda auctoritate paterna cum filiorum libertate contrahendi matrimonii; ubique enim ſcopulos advertunt. Si paternam auctoritatem in tuto collocent, periculum eſt, ne parentes parum æqui, jure à natura & à Deo ſibi conceſſo abutantur, filiiſque denegent in evidens æternæ ſalutis periculum, quod vili mancipio abſolutè denegare non licet. Si vero filiorum libertatem vindicent, timendum ne ipſi, contempta paterna auctoritate, abrupti juvenilis ætatis fervore, in noxia matrimonia ferantur præcipites. Temperamentum quoddam excogitarunt hujuſce ideæ auctores, nempe ad judicium Præſulis recurrendum, ſi qua patrem inter & filium oriretur diſſenſio; ſed obſtaret politica auctoritas; cùm in hujuſmodi judiciò plura occurrant diſcutienda, quæ ad forum civile pertinent.

Quare,

Quare, omnibus ponderatis, ſancta Synodus tandem ſic decrevit c. 1. de Reform. *Tametſi dubitandum non eſt, clandeſtina matrimonia libero contrahentium conſenſu facta, rata & vera eſſe matrimonia; quamdiu Eccleſia ea irrita non fecit; & proinde jure damnandi ſint illi, ut eos ſancta Synodus anathemate damnat, qui ea vera ac rata eſſe negant, quique falsò affirmant matrimonia à filiisfamilias ſine conſenſu parentum contracta, irrita eſſe & parentes ea rata vel irrita facere poſſe: nihilominus ſancta Dei Eccleſia ex juſtiſſimis cauſis illa ſemper deteſtata eſt, atque prohibuit.*

Duæ ſunt partes hujuſce Decreti, alioquin obſcuri, ut videtur pluribus Theologis, qui illud diverſimodè interpretantur.

In prima parte Concilium anathemate percutit Novatores: & eos, qui dixerint matrimonia clandeſtina, & ea, quæ contrahuntur à filiisfamilias ſine parentum conſenſu eſſe irrita. Addit Concilium, *quamdiu Eccleſia ea irrita non fecit;* ut ſignificet, 1. Jure divino non eſſe irrita: ut de matrimoniis filiorumfamilias ſine parentum conſenſu contractis affirmabant Novatores. 2. Penès Eccleſiam eſſe ea irrita facere, 3. non damnare ſe praxim eorum Latinorum, qui olim matrimonia filiorumfamilias, non conſentientibus parentibus contracta, irritarunt; nec Græcorum, qui à pluribus ſæculis ea faciunt irrita.

In ſecunda parte Concilium declarat Eccleſiam ex juſtiſſimis cauſis ſemper deteſtatam matrimonia filiorumfamilias abſque parentum conſenſu contracta, eaque hactenus prohibuiſſe ac prohibere, quibus verbis diluit calumnias Calvini, qui Lib. 4. Inſt. c. 19. Romanorum Pontificum Leges vocat impias in Deum & in homines iniquiſſi-

iniquiſſimas, *quales ſunt*, inquit, *aut conjugia inter adoleſcentulos parentum injuſſu contracta, firma, rataque maneant.* Nec dicas contradictorium eſſe Eccleſiam deteſtari ac prohibere ejuſmodi conjugia, & nihilominus ea habere firma ac rata; namque Eccleſia deteſtatur, prohibetque miniſterium Sacerdotis, qui conſcius gravium peccatorum Sacramenta conficit, nec propterea irrita declarat Sacramenta ſic confecta.

Porrò Concilium in decurſu capitis decernit matrimonia, quæ in poſterum, (hoc eſt, poſt triginta dies numerandos à primo die, quo præſens decretum in unaquaque Parochia publicatum fuerit) clandeſtinè contrahentur, fore irrita & prorſus nulla. De matrimoniis verò filiorumfamilias abſque conſenſu paterno poſtmodum contrahendis, nihil ultra pronuntiat, quàm quod ab initio capitis decreverat, nimirum ea eſſe prohibita, & nihilominus rata, quamdiu Eccleſia irrita non fecerit: atqui Concilium ea non declaravit irrita, niſi clandeſtinè contrahantur, quod ut plurimum ante Concilium contingebat; nunc autem rariùs: quin validè contrahere nequeunt niſi coram proprio Parocho & teſtibus. Quin & ex præcepto Concilii præire debent tres denunciationes; quibus ſi parentes intercedant, Parochus ultra procedere non poteſt, donec juridicè removeatur interceſſio; atque hoc conſilio viſum eſt Patribus ſatis præcavere ſe graviora ac frequentiora, quæ ſequuntur incommoda ex matrimoniis filiorumfamilias.

Quomodo verò cum hocce decreto concilientur Edicta Chriſtianiſſimorum noſtrorum Regum ſupra laudata, ad ſupplicem Cleri Gallicani

expoſtulationem, occaſione Edicti Ludovici XIII. anno 1629. aperuerunt Magnus Regni Cancellarius, & Selecti ſanctioris Conſilii Officiales, qui ex ſcripto ſic reſponderunt Regis nomine, *verba iſta*, VALIDE AUT INVALIDE CONTRACTA MATRIMONIA, *non eſſe aliter explicanda quàm per ſolam relationem ad contractum civilem per Laicos Judices:* ergo validè contrahuntur per relationem ad Sacramentum. Quoad alteram verò partem Edicti, in qua Judices Eccleſiaſtici dicuntur teneri cauſas matrimoniales convenienter Edicto Bleſenſi dijudicare, reſponderunt iidem Regii Miniſtri juſtam & rationi congruam viſam fuiſſe Cleri commotionem, ſcilicet ſacros Canones & Eccleſiaſtica decreta eſſe unicam regulam & normam Judicii Eccleſiaſticorum, nec eos poſſe aut debere juriſdictionem, quam à ſolo Deo collatam habent circa res ſpirituales, ab ipſis Laicis mutuari. Ea Regis Chriſtianiſſimi Declaratio habetur in Commentariis Cleri Gallicani, Tom. 3.

Inſtas: Senatus Pariſienſis matrimonia, de quibus agitur, ita reſcindit aliquando, ut poteſtatem faciat iis, qui ea contraxerunt, ad alias nuptias convolandi. Ergo Regni diſciplina adverſatur Concilii decreto.

Diſtinguo antecedens, reſcindit ob impedimentum ſeductionis, de quo paragrapho ſequenti, ubi de raptu, Concedo: ob defectum conſenſus paterni, Nego antecedens. Itaque in matrimoniis, de quibus eſt ſermo, raptus ſeductionis cum defectu conſenſus paterni concurrit, & propter ejuſmodi raptum refert Gerbaſius noſter matrimonium inter Joſephum Pichum, & Joannam Pollart initum, in ſuprema Curia Reformationis Juſti-

Juſtitiæ, quæ ſedebat apud Pictavos anno 1689. declaratum fuiſſe irritum, ita poſtulante clariſſimo viro Bignonio de Blanzi, qui tum Procuratoris Generalis vices agebat. Quòd autem ſolus defectus conſenſus paterni Sacramentum non irritet: ipſemet Lovetus agnovit: *Nullitas matrimonii*, inquit tit. 6. *proveniens ex defectu conditionum, quas requirit articulus quadrageſimus Bleſenſis Conſtitutionis, nullatenus attingit ipſum Sacramentum, quod nihilominus in iſto matrimonio exiſtit.*

§. II.

De numero impedimentorum, quæ matrimonium dirimunt.

Q. 1. *Quot ſunt impedimenta dirimentia?*
R. Quindecim vulgò numerantur his verſibus expreſſa

Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultus diſparitas, vis, ordo, ligamen, boneſtas,
Amens, affinis, ſi clandeſtinus, & impos,
Si mulier ſit rapta, loco nec reddita tuto.
Hæc facienda vetant connubia, facta retractant,

De Errore.

Q. *Quotuplex eſt error?*

R. Duplex: alter perſonæ, quo ſupponitur una perſona pro alia, v. gr. Lia pro Rachele: alter qualitatis & circa accidentia; ut ſi credatur puella nobilis, dives, virgo, unica hæres, vel primogenita, cùm tamen his dotibus careat. Primus error Jure naturali dirimit matrimonium;

quia prorſus tollit conſenſum, ſine quo nullus eſt contractus, ut ex communi ſententia docuimus Tract. de Jure & Juſtitia 3. parte de Contractibus: emptio v. gr. in qua ſupponitur tabula ſtannea pro argentea, quam quis intendebat emere, eſt per ſe irrita & nulla; quia emens non conſenſit in tabulam ſtanneam. Ergo à pari matrimonium Jacobi cum Lia fuit nullum, cùm non conſenſiſſet in Liam, ſed in Rachelem, Gen. 29. nec potuit evadere ratum & validum, niſi per ſubſequentem conſenſum, quo Liam detecta fraude, acceptavit in uxorem.

Contra verò ſecundus error, nempe qualitatis non irritat, nec dirimit matrimonium; quia non tollit conſenſum, nec conſenſus objectum, ſcilicet hanc perſonam, quam revera vult habere uxorem vel maritum, quamvis, ſi ſciret eſſe eam pauperem, aut ignobilem, nollet cum ea contrahere; aliud enim eſt, *nolui* aliud, *noluiſſem:* primum excludit conſenſum, ac proinde matrimonium: ſecundum verò minimè, multa enim actu volumus, quæ noluiſſemus meliùs conſulti. Firma tamen manent, quæ ſic voluimus, aliàs vix ullus contractus eſſet validus, cùm ferè ſemper nonnulla lateant, quæ ſi quis detexiſſet, nunquam contraxiſſet. Conſule in hanc rem, quæ dicta ſunt c. 2. de Contractibus.

Obſervat tamen S. Thomas in Supplem. q. 51. art. 2. ad quintum, qualitatem aliquando refundi in perſonam, cùm ſcilicet qualitas inſervit ad deſignandam determinatè perſonam, eamque diſtinguit à quacunque alia. Exemplum affert S. Doctor conjugii meditati inter perſonas regias, putà inter Infantem Hiſpaniæ & Delphinum Franciæ;

ciæ; ambæ enim illæ qualitates eſſe Infantem, & eſſe Delphinum, ita determinant perſonas, ut excludant quaſcunque alias. Unde ſi Infanti Hiſpaniæ ſupponeretur alter regiæ ſtirpis filius, vel etiam ipſius Regis filius ſed minor natu, nullum eſſet matrimonium, defectu conſenſus in Infante, utpote quæ non conſenſiſſet in alterum à Delphino. At res non ita ſe habet, quando voluntas fertur in hanc determinatam perſonam, cui adjunctas credit, ſed falſò, divitias, nobilitatem, &c. Caſum referam elucidationis gratia, qui ab aliquot annis ad nos delatus eſt conſilio ſubſcripto duorum Advocatorum. Vagus quidam, Gallicè, *Avventurier* cultiori veſtitu, eleganti forma & jucundo ingenio jactitabat ſe ex illuſtri familia oriundum, & eo titulo frequens erat in domo viri nobilis, cui erat filia nubilis, placuit puellæ & patri; nuptias ſpoponderunt, ſi genus ſuum probaret; ille protulit falſa teſtimonia, & celebratæ ſunt nuptiæ. Comperta poſtmodùm viri infimæ plebis fallacia, quæſitum eſt an valeret ejuſmodi matrimonium. Negarunt Advocati; de quibus ſuprà, hac ratione ducti, quòd error dans cauſam contractui, facit contractum irritum; præſertim ſi ex dolo alterius contrahentis oriatur. Sed nullus fuit error niſi circa qualitatem, puella ſciens & volens conſenſit in perſonam, de qua agitur, nulla fuit hìc deceptio, ſed ſolùm circa ejus qualitates.

Ergo ratum fuit matrimonium ſaltem quoad contractum ſpiritualem & ſacramentalem, ſi non quoad conventiones matrimoniales & civiles, *error qualitatis non excludit conſenſum*, inquit Gratianus cauſa 29. quæſt. 1. *utpotè ſi quis emerit agrum,*

vel vineam quam putabat eſſe uberrimam. Quamvis iſte erraret in qualitate rerum, rem minus fertilem emendo, non poteſt tamen emptionem reſcindere: ſimiliter qui ducit uxorem meretricem, vel corruptam, quam putat eſſe caſtam, vel virginem, non poteſt eam dimittere, & aliam ducere.

Quod dicitur de errore dante cauſam contractui; manifeſtè pugnat contra jus civile Lib. de Inſtit. §. 1. de exceptionibus, ubi expreſſè habetur dolum dantem cauſam contractui, etiamſi ſit ab altero contrahente, non irritare contractum. Si tamen diſſolubilis eſt contractus, poſſe reſcindi pro voluntate partis deceptæ: atqui contractus conjugalis non eſt diſſolubilis: Ergo ſi ab initio validus fuit, firmus manere debet.

Inſtas: contractus ad cauſam nullus eſt, non ſubſiſtente cauſa finali, v. gr. eleemoſyna data ei, qui ſe fingebat pauperem, reſtituenda eſt; quia donatio illa fuit nulla, cùm cauſa ejus finalis, ſcilicet pauperis ſublevatio non ſubſiſtat: atqui cauſa finalis matrimonii, de quo eſt ſermo, non ſubſiſtit: Ergo.

Nego minorem: cauſa enim finalis matrimonii eſt generis humani propagatio, non verò nobilitas, aut divitiæ. Ex quo ſequitur eum, qui ex errore contrahit cum laborante impotentia perpetua, invalidè contrahere, non verò qui ex ſimili errore contrahit cum ignobili & paupere.

Inſtabis iterum: qui ſervam quam putabat liberam, ducit in uxorem, invalidè contrahit, licèt ſervitus & libertas ſint ſolummodo qualitates perſonæ, quæ ducitur: Ergo à pari irritum eſt matrimonium puellæ nobilis, quæ ex errore nubit ignobili.

Nego

Nego conſequentiam & paritatem : quia Eccleſia inter impedimenta dirimentia ſtatuit ſervitutem, ut ſtatim dicemus, nullatenus verò ignobilitatem, aut paupertatem.

De Conditione.

Q. 1. *Quid hic intelligitur nomine conditionis ?*

R. Intelligitur ſtatus ſervilis, ſeu perſonæ, quæ eſt ſub dominio alterius tanquam ejus poſſeſſio, & res ipſi propria, de qua diſponere poteſt, & pro libito vendere, locare, permutare, non tamen occidere; nam ex alibi dictis ſolus Deus habet dominium directum in vitam hominis. Cùm autem in Gallia locum non habeat ejuſmodi ſervitus, & famuli noſtri domeſtici ſint ab ea liberi; quæ fuſiùs tractant Theologi & Canoniſtæ de impedimento conditionis, leviter attingemus.

Q. 2. *An & quomodo conditio ſit impedimentum dirimens ?*

R. Conditio ſervilis 1. dirimit matrimonium inter perſonam liberam & ſervam, idque ſaltem Jure Eccleſiaſtico & civili, ſi perſona libera ignorabat alterius ſervitutem. 2. Non dirimit, ſi perſona libera, dum contraxit, conſcia erat ſervitutis alterius. 3. Non dirimit, ſaltem à duodecimo ſæculo, ſi ambæ perſonæ ſervituti obnoxiæ inter ſe contrahant, etiam invitis dominis. Primum & ſecundum habentur cap. 4. *Propoſuit*, Lib. 4. tit. 9. *De conjugio ſervorum :* & cap. 4. *Ad noſtram*, eodem tit. Tertium verò cap. 1. *Dignum eſt*, eodem tit.

Dixi, 1. *Saltem Jure Eccleſiaſtico & Civili*: quia nonnullis videtur ſervitutem Jure naturali irri-

tare matrimonium, ea ratione ducti, quòd cùm ſervus ſit ſub dominio domini, per contractum matrimonii non poteſt tradere alteri poteſtatem in proprium corpus jam Domino obligatum, *eorum enim, qui ſunt in alterius poteſtate, pacta conventa firmi nihil habent*, inquit S. Baſilius Epiſt. ad Amphil. Can. 40. Idem definiunt Leges Civiles, Novella 22. de nuptiis cap. 10. in Authent. ſed ſervitus Jure Gentium inducta deſtruere non poteſt, quæ ſunt Juris naturalis, ut alimenta ſumere, ſomno neceſſario indulgere, Matrimonio copulari. Vide ſanctum Thomam in Supplemento quæſt. 52. artic. 2.

Dixi 2. *ſaltem à duodecimo ſæculo;* quia irrita priùs erant matrimonia inter ſervos inita abſque conſenſu dominorum, ut patet ex laudata Epiſt. S. Baſilii ex Concilio Vermerienſi octavo ſæculo, & ex Concilio Cabillonenſi II. anno 813.

Q. 3. *Qui ex ſententia Judicis damnati ſunt ad triremes, vel ad mortem, quam fuga declinarunt, poſſuntne valide matrimonium contrahere?*

R. Invalidè contrahunt quantùm ad effectus civiles, validè verò quantùm ad ipſum fœderis vinculum & Sacramentum.

Prima pars probatur ex Senatuſconſulto Pariſienſi anno 1625. quod refertur à Fevreto Lib. 5. cap. 3. de abuſu; & ratio eſt, quia homines illi ſunt civiliter mortui; omnia quippe jura civitatis, familiæ, originis, ac libertatis amiſerunt.

Secunda pars probatur; quia impedimentum conditionis matrimonium dirimens eſt juris poſitivi Eccleſiaſtici; atqui nulla Lex Eccleſiaſtica irritat hujuſmodi hominum matrimonia: Ergo. Nec refert quòd homines ſic proſcripti & pœnæ

ſervi,

ſervi, videantur pejoris conditionis quàm ipſa mancipia; cùm amiſerint jus in propriam vitam, quod retinent mancipia: inde enim ſolùm evincitur, quòd juſta foret Lex irritans eorum matrimonia; ſed quamdiu non feretur, rata habebuntur.

De Voto.

Q. 1. *Quodnam votum impedit matrimonium?*

R. Solum votum caſtitatis perpetuæ, ſeu Religionis.

Q. 2. *Quotuplex eſt votum caſtitatis perpetuæ?*

R. Duplex, ſcilicet ſimplex & ſolemne; ſimplex vocatur, quod fit privatim vel ſine ea ſolemnitate, quam Eccleſia præſcripſit. Solemne, quod emittitur in profeſſione ſolemni Religionis ab Eccleſia approbatæ. Conſule quæ fuſè tradidimus de ſolemnitate votorum, Tract. de Relig. cap. 4. § 2.

Q. 3. *Utrumque caſtitatis votum dirimitne matrimonium?*

R. Solemne dirimit, ſimplex verò reddit illicitum, non verò invalidum, ut diximus cap. præcedenti.

Q 4. *Votum ſolemne fuitne ſemper impedimentum dirimens?*

R. Videtur non fuiſſe ubique, niſi labente ſæculo ſexto; nam S. Auguſtinus Lib. de bono viduitatis cap. 11. rejicit eorum opinionem, qui dicebant nuptias Virginum, quæ caſtitatem voverant, non eſſe nuptias, ſed adulteria, *non mihi videntur*, inquit, *acutè ac diligenter, conſiderare quid dicant . . . cùm volunt eas ſeparatas reddere continentiæ; faciunt maritos earum adulteros viros, cùm ſuis*

uxoribus vivis alteras duxerint. S. tamen Baſilius Epiſt. ad Amphil. Can. 6. fuit in oppoſita ſententia. Sed à ſæculo ſexto fuit Lex univerſalis, voto ſolemni dirimi matrimonia poſtmodùm contracta, ut patet ex S. Gregorio Lib. 7. Epiſt. 9. ex Concilio Triburienſi cap. 23. anno 895. ex Concilio Troslejano cap. 8. anno 909. & cap. *Meminimus;* quod eſt Alexandri III. tit. *Qui Clerici, vel voventes.*

De Cognatione.

Q. 1. *Quotuplex cognatio Matrimonium dirimit?*

R. Triplex, nempe ſpiritualis, legalis, & naturalis; quæ vulgò dicitur conſanguinitas.

Q. 2. *Quid eſt cognatio ſpiritualis?*

R. Eſt affinitas, quæ oritur ex Baptiſmo vel Confirmatione; cùm enim Baptiſmus ſit ſpiritualis quædam nativitas, utpote Sacramentum regenerationis, eaque in Confirmatione perficiatur; qui ad illa Sacramenta concurrunt, ut Miniſter & ſuſceptores, habentur tanquam Patres ſpirituales, ac propterea ſuſceptores vocitari ſolent patrinus & matrina; atque in horum Sacramentorum reverentiam voluit Eccleſia, ut cognatio ſpiritualis ex iis orta eſſet impedimentum matrimonium dirimens, in quo difficiliùs diſpenſat ſummus Pontifex, quàm in impedimento affinitatis carnalis; quin Fagnanus in caput ex litteris Lib. 4. tit. 11. *De cognatione ſpirituali*, monet Gregorium XII. noluiſſe diſpenſare cum puella, quæ novennis infantem è ſacro fonte levaverat, ut cum eo jam adulto contraheret; quia cognatio ſpiritualis major eſt & difficiliùs diſſolvitur, quàm carnalis, ut habetur Gloſſa in caput *Qui dormierit*, cauſa 27. qu. 2.

Q. 3.

Q. 3. *Cognatio ſpiritualis paritne impedimentum dirimens jure naturali, aut divino?*

R. Minimè, quia ante ſæculum quartum, nullum hujuſce impedimenti invenitur veſtigium, nec colligi poteſt ex Lege ſive naturali, ſive Evangelica.

Q. 4. *Inter quos contrahitur cognatio ſpiritualis?*

R. Jure novo, ſcilicet decreto Concilii Tridentini Seſſ. 24. C. 2. de Reform. contrahitur tantùm inter ſuſceptores & ſuſceptum, ſive in Baptiſmo, ſive in Confirmatione, & illius patrem, ac matrem, nec non inter Miniſtrum illorum Sacramentorum, & ſuſcipientem, ac illius patrem & matrem.

Ergo qui offerunt jam baptizatum in caſu neceſſitatis, ut ſuppleantur omiſſæ Baptiſmi cæremoniæ, nullam cognationem contrahunt, ut diximus capite præcedenti; quia ad Sacramentum nullatenus cooperantur.

Ergo patrinus & matrina poſſunt matrimonio inter ſe conjungi; quia ex Concilio Tridentino cognationem ſpiritualem non contrahunt.

Q. 5. *Qui in caſu neceſſitatis infantem baptizavit, contrahitne cognationem ſpiritualem cum eo, & cum parentibus ejus?*

R. Si pater ipſe prolem legitimam baptizet, non contrahit: cæteri verò contrahunt.

Prima pars reſponſionis expreſſè habetur cap. *Si vir*, Lib. 4. tit. 11. *De cognatione ſpirituali:* & cap. *Ad limina*, quod eſt Joannis octavi cauſa 30. quæſt. 1.

Secunda pars probatur; quia exceptio firmat regulam: atqui regula communis eſt baptizantem contrahere cognationem cum baptizato & cum

cum parentibus ejus, excepto ſolo caſu, *ſi vir vel mulier ſcienter, vel ignoranter filium ſuum de ſacro fonte ſuſceperit:* Ergo cæteri contrahunt. Ita Fagnanus in laudatum caput, *Si vir*, ubi plures laudat pro hac ſententia, & hanc rationem reddit, cur pater aut mater excipiatur à communi regula, quòd legitimi conjuges habeant jus acquiſitum petendi debitum, quo non debent privari propter opus religioſum & laudabile; dicente enim Domino; *quod Deus conjunxit, homo non ſeparet;* & iterum, *vir non dimittat uxorem, niſi fornicationis cauſa;* extra controverſiam eſſe debet cognationem ſpiritualem, quæ eſt juris humani, ad legitimos conjuges non extendi.

Dixi, *prolem legitimam*, quia ſi pater in caſu neceſſitatis baptizet filium, quem ex concubina ſuſcepit, cognationem cum ea contrahit, ita ut illam in uxorem ducere nequeat; quia, inquit Fagnanus poſt Navarrum in Enchirid. cap. 16. num. 34. nullum jus habet petendi à concubina debitum.

Q. 6. *Quando per procuratorem ſponſor infantem levat è ſacro fonte, uter contrahit cognationem ſpiritualem?*

R. Diſſentiunt Theologi; alii cenſent contrahi à ſolo procuratore: quam opinionem Cardinalis Le Camus Epiſcopus Gratianopolitanus amplexus eſt in ſuis ſtatutis Synodalibus: quia ad contrahendam cognationem ſpiritualem, neceſſe eſt ut ſuſceptores neophytum, dum abluitur, tangant, juxta communiorem ſententiam, de qua dubitandum non eſſe poſt Concilium Tridentinum cap. 2. de Reform. & Declarationem Cardinalium, ſcribit Fagnanus in cap. *Super eo*, Lib. 4.

tit. 11.

tit. 11. *De cognatione ſpirituali*, num. 4. 5. 6. & 7. alii contra contendunt contrahi à ſolo mandante; ipſe enim ut cauſa principalis ſpondet; agit & tangit per procuratorem tanquam per inſtrumentum. Ita Ledeſma quæſt. 56. Bonacina quæſt. 3. par. 2. num. 34. Navarr. Lib. 5. conſil. Fagnanus in caput *Veniens*, tit. *De cognatione ſpirituali*, qui duo poſteriores affirmant Congregationem Cardinalium ſic judicaſſe. Cæterùm, quamvis huic ſententiæ adhæreamus uti veriori & communiori; quia tamen non eſt omnino certa, cenſemus occurrente hujuſmodi caſu, ad Epiſcopum confugiendum, qui in dubio diſpenſare poteſt.

Ex dictis autem circa contractum, quem Theologi & Canoniſtæ communiter requirunt in ſponſoribus, & quem ſupponit Concilium Tridentinum citato capite ſecundo, obſervabit Parochus ut patrinus & matrina, nec plures ex decreto Concilii ibidem infantem tangant.

Q. 7. *Quid eſt cognatio legalis, ex qua oritur impedimentum dirimens?*

R. Eſt propinquitas perſonarum ex adoptione conſurgens, cap. unico Lib. 4. tit. 12. *De cognatione legali*, & c. *Per adoptionem*: cauſa 30. qu. 3.

Definitur autem adoptio, perſonæ extraneæ aſſumptio ad hæreditatem.

Q. 8. *Quas perſonas inhabiles ad contrahendum reddit cognatio legalis?*

R. Ratione cognationis legalis irritum eſt matrimonium 1. inter adoptantem & adoptatum, & poſteros adoptati uſque-ad quartum gradum. 2. Inter uxorem adoptantis & adoptatum, ac viciſſim inter uxorem adoptati & adoptantem. 3. Inter filios, aut filias adoptantis & adoptatum,

tum, ſive adoptatam. Sed hoc ultimum impedimentum deſinit ceſſante adoptione, id eſt, ex quo filii, aut filiæ adoptantis, liberi ſunt ab ejus poteſtate per ipſius mortem, vel per emancipationem, ex cap. unico de cognatione legali; cùm duo priora impedimenta remaneant, ſoluta adoptione. Sed iſta non ſunt apud nos in uſu, cùm in Gallia non eligantur, ſed naſcantur hæredes. Quare his non immorabimur.

Q. 9. *Quid eſt conſanguinitas?*

R. Eſt vinculum perſonarum ab eodem ſtipite deſcendentium carnali propagatione contractum. Cùm autem deſcendentes poſſint eſſe ſtipiti, ſeu origini propinquiores, vel remotiores, gradus in conſanguinitate debent obſervari.

Q. 10. *Quomodo computantur gradus conſanguinitatis?*

R. Canoniſtæ, & ab iis Theologi duplicem lineam ſtatuunt, alteram rectam, alteram tranſverſam, ſeu collateralem.

Linea recta eſt ordinata ſeries conſanguineorum, qui à ſe mutuo deſcendunt, ut à patre filius vel filia; à filio qui reſpectu avi, aut aviæ dicitur nepos vel neptis; ab iis pronepos vel proneptis; ab his rurſum abnepos vel abneptis, &c.

In hac linea juxta computationem Juris civilis, in quo tot ſunt gradus, quot perſonæ, pater dicebatur in primo gradu, filius in ſecundo, nepos in tertio. Sed juxta Jus Canonicum, quod nunc obtinet, pater, qui eſt ſtipes & origo totius Genealogiæ, non computatur, ideoque filius, qui ab ipſo immediatè procedit, eſt in primo gradu, nepos, qui à filio immediatè deſcendit, eſt in ſecundo, prone-

pronepos in tertio, abnepos in quarto, & hujus filii in quinto.

In linea tranſverſa ſeu collaterali, non comparantur deſcendentes cum iis, à quibus gradatim deſcendunt, ſicut in linea recta; ſed omiſſo communi ſtipite inter ſe conferuntur, ut frater cum ſorore; hi autem, ut primi occurrunt in hac linea, & immediatè deſcendunt à ſtipite, ita computantur in primo conſanguinitatis gradu: filii verò fratris & ſororis, quos conſobrinos vocamus, in ſecundo: filii conſobrinorum in tertio: ab iis nati in quarto, & ſic deinceps.

Circa lineam collateralem obſervandum eſt conſanguineos inter ſe conferri vel in gradu æquali, vel in gradu inæquali, ſeu mixto, ut ajunt. Gradus æquales ſunt, qui æqualiter diſtant à communi ſtipite, & ita frater & ſoror ſunt in primo gradu æquali, filius fratris, & filia ſororis in ſecundo gradu æquali. Gradus inæquales dicuntur, quorum unus magis diſtat à communi ſtipite quàm alter, atque eo modo frater, qui reſpectu filiæ ſororis vocatur patruus: eſt in gradu inæquali, qui ideo dicitur mixtus, quia conflatur ex primo gradu, in quo eſt patruus, & ex ſecundo, in quo collocata eſt ſororis filia.

In gradu autem mixto; qui attingit primum, ut in exemplo patrui collati cum filia ſororis, ubi pro diſpenſatione ſupplicatur, exprimi debet quis ſexus ſit in primo gradu, an vir, an mulier; quia longè difficiliùs conceditur, ut filius ſororis vel fratris in uxorem ducat amitam, aut materteram, quàm patruus aut avunculus ſororis vel fratris filiam; honeſtati enim repugnare videtur, ut ea, quæ Jure naturæ ſuperior eſt, &

in

in qua relucet auctoritas paterna, vel materna, per matrimonium ſubdita fuit & inferior: At ejuſmodi indecora ratio non accidit, cùm patruus aut avunculus natam, ſeu ex fratre, ſeu ex ſorore ducit in matrimonium. Hinc Deus Levitici 8. prohibet, ne quis ducat ſororem patris, vel matris, non verò ſororis filiam, *turpitudinem ſororis patris tui non diſcooperies; quia caro eſt patris tui. Turpitudinem ſororis matris tuæ non revelabis, eò quòd caro ſit matris tuæ...*

Nec illud omittendum, nempe ut exprimatur quotus ſit gradus mixtus, ſemper incipiendum à gradu maſculi, quamvis ſit remotior à ſtipite; ſic relatio amitæ vel materteræ ad filium fratris, vel ſororis dicitur à ſecundo ad primum; patrui verò vel avunculi ad fratris, vel ſororis filiam, dicitur à primo ad ſecundum.

Q. 11. *Conſanguinitas dirimitne matrimonium in quolibet gradu contractum?*

R. 1. In quolibet gradu lineæ rectæ dirimit: *Inter eas perſonas*, inquit Nicolaus I. ad conſulta Bulgarorum c. 39. *quæ parentum liberorumve locum inter ſe obtinent, nuptiæ contrahi non poſſunt veluti inter patrem & filiam; vel avum & neptem ..... & uſque in infinitum.* Hujus ſententiæ innumeros ferè patronos cumulat Sanchez Lib. 7. diſp. 51. & ratio eſt, quia pudor & reverentia, quæ homini naturaliter inſita eſt erga parentes, facit ut hujuſmodi concubitum & conjugium natura refugiat, atque exhorreſcat: omnes autem deſcendentes ſunt filii illorum, à quibus primam originem ducunt, proptereaque leges civiles omnem ejuſmodi copulam damnant, ut patet ex Inſtit. tit. de nupt. par. inter eas. S. tamen Thomas 2. 2. quæſt.

quæſt. 154. art. 9. ad tertium & in Supplem. q. 54. art. 3. videtur ſenſiſſe matrimonium Lege naturali non eſſe irritum in linea recta, niſi in primo gradu: quam ſententiam ſequuntur Cajetanus, Fagn. in c. *Vir qui*, tit. *De conſang. & affinit.* & alii.

R. 2. Conſanguinitas in linea collaterali matrimonium Jure naturali dirimit in primo gradu æquali; in cæteris remotioribus Jure ſolùm Eccleſiaſtico, idque ad quartum uſque gradum incluſivè, nec ulteriùs.

Prima pars reſponſionis, quæ eſt de matrimonio Jure naturali prohibito inter fratres & ſorores, probatur adverſùs Cajetanum, quia ejuſmodi matrimonium ita naturæ rationali repugnat, ut Gentiles ipſi ſolius naturæ ductu exiſtimaverint ſocietatem humanam pati non poſſe ejuſmodi matrimonium. Id patet ex c. 12. Geneſ. ubi Abraham Ægyptum ingreſſurus Saræ perſuaſit, ut diceret ſe ipſius ſororem, ut ab Ægyptiis crederetur uxor.

Dices: filii Adam in prima mundi generatione duxerunt ſorores: Ergo.

Nego conſeq. quia ex ſæpe dictis Lex naturalis alia eſt invariabilis, qua prohibentur ea, quæ per ſe ſunt mala, ut blaſphemia, mendacium, & cætera, quæ ex nulla circumſtantia cohoneſtari poſſunt: alia variabilis propter evidentem neceſſitatem, aut magnam Eccleſiæ utilitatem; ſic Deus permiſit aliquando polygamiam ſimultaneam, libellum repudii, & in prima mundi generatione conjugia inter fratres & ſorores, ſicut iiſdem de cauſis Eccleſia concedit Paſtorem abeſſe à ſuo grege: eundem Clericum poſſidere alterum beneficium; quamvis utrumque ſit contra Jus na-

turale. Unde S. Auguſtinus Lib. 15. de Civ. Dei cap. 16. *Commixtio ſororum & fratrum*, inquit; *quantò fuit antiquior, compellente neceſſitate; tantò poſteà facta eſt damnabilior, Religione prohibente.*

Secunda pars, ſcilicet matrimonium Lege naturali non eſſe prohibitum in ſecundo gradu, etiam mixto, multò minùs in remotioribus lineæ collateralis, probatur; quia in Lege Moſaica, permittebantur ejuſmodi matrimonia, exceptis cum amita, aut matertera, Levit. 8. tum quia in Eccleſia per quatuor priora ſæcula Chriſtiani copulabantur cum conſobrinis, juxta Imperatorum Leges, ut agnoſcit S. Auguſtinus Lib. 15. de Civ. Dei cap. 16. *Experti etiam ſumus*, inquit, *in connubiis conſobrinorum etiam noſtris temporibus, propter gradum propinquitatis fraterno gradui proximum, quàm rarò per mores fiebat, quod fieri per Leges licebat; quia id nec divina prohibuit & nondum prohibuerat Lex humana; verumtamen factum etiam licitum propter vicinitatem horrebatur illiciti, & quod fiebat cum conſobrina, penè cum ſorore fieri videbatur.* Ex quibus verbis tria colligere licet. Primum, matrimonia cum patruo, vel amita hactenus habita fuiſſe inceſta, ut aſſerit Suetonius in vita Claudii Imperatoris c. 26. Secundum, cum conſobrinis legibus fuiſſe conceſſa. Tertium, naturæ aliquo modo repugnare ejuſmodi conjugia, ac proinde quarto labente ſæculo cœpiſſe prohiberi, *quis dubitet*, inquit S. Auguſtinus cit. c. 16. *honeſtiùs hoc tempore etiam conſobrinarum prohibita eſſe conjugia?* Imò poſterioribus ſæculis indecorum viſum eſt, ſi parentes in ſua familia cernerent à ſe deſcendentes inter ſe miſceri. Unde Concilium Wormatienſe anno 868. Canone 32. ſtatuit, ne quis de propria cognatione

tione uxorem accipiat, *uſque dum*, *generatio recordatur*, *cognoſcitur*, *aut memoria retinetur.* Cùm autem homines eſſent diuturnioris vitæ, cognationis memoria non cenſebatur extincta niſi in octavo gradu, uti ſcribit undecimo ſæculo Alexander II. Ep. 38. ideoque conſuetudo obtinuit à tempore S. Gregorii, ut Matrimonia non fierent intra ſeptimum conſanguinitatis gradum, ut patet ex Lib. 12. Epiſt. 22. duravitque ad decimum tertium uſque ſæculum, quo Concilium Lateranenſe IV. anno 1215. cap. *Non debet*, Lib. 4. *De conſang. & affin.* reſtrinxit ad quartum gradum incluſivè; ſpectata enim breviori hominum vita, vix in quinta generatione ſupereſt cognationis memoria.

Dices: Deus Levit. 8. prohibet ne quis ducat ſororem patris aut matris; Ergo matrimonium illud non ſolùm Jure Eccleſiaſtico, ſed etiam divino prohibitum eſt.

Diſtinguo conſequens, prohibitum eſt in Lege veteri, Concedo: in Lege nova, Nego conſeq. præcepta enim cæremonialia & judicialia Legis veteris non obligant in Lege nova: prohibitio autem illa pertinet ad Legem poſitivam & judicialem: & quamvis ſit admodùm conſentanea naturæ rationali, cauſæ tamen adeo graves poſſunt occurrere, ut in ea Summus Pontifex diſpenſare poſſit.

Q. 12. *Quid ſi quintus conſanguinitatis gradus ſit mixtus cum quarto?*

R. Etiamſi mixtus eſſet cum tertio aut ſecundo, non impediret matrimonium; ita definiit Gregorius IX. cap. *Vir*, Lib. 14. tit. 14. *de conſang. & affin.* *Vir*, inquit, *qui à ſtipite quarto gradu, & mu-*

 lier,

lier , quæ ex alio latere diſtat quinto . . . . licitè poſſunt matrimonialiter copulari , nec indigent ulla diſpenſatione.

De Crimine.

Q. 1. *Quæ crimina dirimunt matrimonium?*

R. Homicidium & adulterium.

Q. 2. *Quot in caſibus duo illa crimina dirimunt matrimonium?*

Primò , quando quis occidit conjugem conſpirante vel conſentiente occiſi conſorte ; ſuperſtes enim conjux non poteſt matrimonium inire cum homicida , ex cap. *Laudabilem* , Lib. 3. tit. *De Converſione Infidelium* , ubi Cœleſtinus III. ad quæſitum , num mulieres Chriſtianæ copulari poſſent cum Saracenis ſpe eos adducendi ad fidem, licèt earum viros occidiſſent, Reſpondet cum diſtinctione : *Si* , inquit , *in mortem ipſorum malitiosè fuerint machinatæ , licèt earum ſtudio ad fidem acceſſerint, tamen nec eis adhærere debent . . . . cùm tale damnum cum tali lucro Eccleſiæ compenſare non velit . . . Quòd ſi tales non procuraverunt virorum interitum defunctorum , matrimonium inter hujuſmodi perſonas licitè poteſt contrahi.*

Secundò ſi cum homicidio unius conjugum præceſſit adulterium cum ſuperſtite , etiamſi ſuperſtes in homicidium non conſenſerit. Ita definiit Alexander III. cap. *Super hoc* , tit. *De eo* , *qui duxit in uxorem , quam polluit per adulterium.* Sic enim habet : *Si adulter eſt in mortem uxoris aliquid machinatus , ſive fidem dedit ; ſive non , quòd ea defuncta, hanc eſſet ducturus , ſecundùm Canones ab ejus conſortio prohibet.*

Tertiò,

Tèrtiò, cùm adulterium commiſſum eſt, accedente promiſſione acceptata futuri matrimonii poſt obitum conjugis. *Audivimus rem execrabilem*, inquiunt Patres Triburienſes anno 895. Can. 40. *quendam nefario fornicationis opere alicujus uxorem (vivente eo) commaculaſſe, & in argumentum iniquitatis, juramento confirmaſſe, ſi ejus legitimum ſupervixiſſent ambo maritum, ut ille fornicator illam adulteram ſibi aſſociaret thoro & legitimo matrimonio . . . . tale igitur connubium anathematizamus, & Chriſtianis omnibus obſeramus.* Nec refert, juxta Rituale Carnotenſe, quòd promiſſio adulterium præceſſerit, vel ſubſecuta fuerit.

Dixi 1. *accedente promiſſione*, quia ſine ea, *mortuo viro, cum quo verum connubium fuit, fieri poteſt conjugium, cum quo præceſſit adulterium*, inquit S. Auguſtinus Lib. 1. de Nupt. & Concup. c. 10.

Dixi 2. *acceptata;* niſi enim alter acceptaverit, ſive expreſſè, ſive tacitè, adulterium non irritat matrimonium. Silentium autem non habetur pro acceptatione.

Quartò, cùm quis, vivente legitima conjuge, matrimonium iniit & conſummavit cum altera conſcia prioris conjugii; hanc enim non poteſt habere uxorem, ſi quæ priùs ab eo legitimè ducta fuerat, fato fungatur. Id patet ex cap. *Veniens*, l. 4. tit. 7. *De eo, qui duxit in matrimonium*, &c.

Dixi 1. *& conſummavit;* quia ex cap. *Si quis*, eodem tit. ſi adulterium non commiſit ſive ante, ſive poſt contractum hujuſmodi matrimonium, nullum exiſtit impedimentum.

Dixi 2. *altera conſcia;* quia ſi bona fide contraxit, eum exiſtimans liberum, cum quo contraxit, nihil

nihil obſtat quominus cum eo legitimè conjungi poſſit poſt obitum prioris uxoris.

De Disparitate Cultus.

Q. 1. *Quid eſt cultus diſparitas?*

R. Eſt diverſitas Religionis in contrahentibus.

Q. 2. *Omnes Religione diſpares ſuntne inhabiles ad contrahendum inter ſe?*

R. Minimè; namque Catholici cum hæreticis contrahere poſſunt, ſaltem validè, utrùm autem licitè, expendemus poſteà. Probatur reſponſio; quia matrimonia Catholicorum cum Hæreticis inita nullo jure dici queunt invalida, ſive naturali aut divino, ſive Canonico: non jure naturali aut divino; quia ad veritatem Sacramenti non requiritur Fides in ſuſcipiente, ut alibi probavimus. Non etiam Jure Canonico; nullus enim Canon ea irritans proferri poteſt.

Dices: Rex Chriſtianiſſimus Ludovicus XIV. ſolemni Edicto anno 1680. prohibuit ſuis ſubditis, ne quovis prætextu matrimonia cum hæreticis contraherent, declaravitque ejuſmodi matrimonia alioquin fore irrita.

Diſtinguo, fore irrita quoad effectus civiles; Concedo: quoad vinculum Sacramentale, Nego.

Q. 3. *Quinam igitur inhabiles ſunt ad contrahendum inter ſe propter cultus diſparitatem?*

R. Chriſtiani & Infideles non baptizati. Nullus quidem proferri poteſt Canon expreſſus, quo probetur noſtra reſponſio, ſed extant Leges Imperatorum Valentiniani & Valentis Lib. 3. Cod. Theodoſiani tit. 14. & Lib. 9. tit. 54. quibus declarantur connubia Chriſtianorum cum Infidelibus

libus irrita & morte plectenda. Hæ autem Leges ſenſim ita obtinuerunt, ut ante duodecimum ſæculum ejuſmodi conjugia ubique haberentur invalida. Id conſtat ex Magiſtro Sententiarum, qui Lib. 4. diſt. 39. ſcribit, non valere matrimonia Chriſtianorum cum Infidelibus; quod poſt ipſum una voce docuerunt omnes Theologi & Canoniſtæ.

Q. 4. *Quo jure irrita ſunt matrimonia Chriſtianorum contracta cum Infidelibus?*

R. 1. Solo Jure Canonico; namque Chriſtiani ad quintum uſque ſæculum matrimonia cum Infidelibus contraxerunt, ut patet vel ex ſancta Monica, quæ nupſit Ethnico, teſte ſancto Auguſtino Lib. 9. Confeſſ. c. 9. & ex ſancta Clotilde, quæ Clodovæum Francorum Regem habuit maritum, cùm adhuc eſſet infidelis: & quamvis Patres illorum temporum, ut Tertullianus & ſanctus Cyprianus, improbarent hujuſmodi conjugia, ea tamen nullus dixit irrita, nec ſic conjunctos ſeparare tentavit.

Dices 1. Eſdras 1. Lib. c. 9. & 10. ſeparavit filios Iſraël ab uxoribus alienigenis, quas in captivitate duxerant: Ergo.

Nego conſeq. Namque 1. etiamſi detur matrimonia Fidelium cum Infidelibus fuiſſe irrita per Legem veterem, nihil inde concludi poteſt contra matrimonia Chriſtianorum, qui non ſubjacent Legi veteri. 2. Samſon, Salomon, & Eſther validè contraxerunt cum Infidelibus; Ergo Lex vetus non irrita faciebat matrimonia Fidelium cum Infidelibus. 3. Cùm apud Judæos libellus repudii & polygamia locum haberent, Eſdras gravibus ex cauſis potuit compellere Judæos ad diſ-

ſolvenda per libellum repudii matrimonia alioquin validè contracta.

Dices 2. Baptiſmus ideo dicitur janua Sacramentorum, quia ſine eo non patet aditus ad alia Sacramenta: Ergo ſicut non baptizatus Confirmationem v. g. validè non ſuſcipit, ita nec matrimonium, quod non poteſt eſſe irritum in uno contrahente, quin ſimul ſit & in alio, cùm matrimonium non ſit unius, ſed duorum.

Diſtinguo conſequens; ita nec matrimonium in ratione Sacramenti, Concedo: in ratione contractus naturalis & civilis, Nego conſeq. Itaque id unum evincit objectio, nempe matrimonium Chriſtianorum cum Infidelibus non eſſe Sacramentum, ſaltem in infideli conjuge, quod ultrò concedimus.

Q. 5. *Matrimonia Fidelium cum Infidelibus non baptizatis, fueruntne ſemper illicita, & aliqua lege prohibita?*

R. Affirmativè.

Probatur 1. ex Scriptura, Deuteronomii 7. *Filiam tuam non dabis filio ejus* (Chananæi) *nec filiam illius accipies filio tuo; quia ſeducet filium tuum.* 1.Cor.7. *nubat tantùm in Dominò*, id eſt, homini Chriſtiano, ut interpretantur Tertullianus l. 5. contra Marcionem cap. 7. Sanctus Hieronymus Lib. 1. contra Jovinianum cap. 3. Theodoretus, & S. Thomas in eum locum. Et 2. Cor. cap. 6. *Nolite jugum ducere cum Infidelibus. Quæ enim participatio juſtitiæ cum iniquitate, aut quæ ſocietas lucis ad tenebras?*

Probatur 2. ex Conciliis.

Concilium Eliberitanum Can.15. *Gentilibus*, inquit, *minimè in matrimonium dandæ ſunt virgines Chriſtianæ.*

ſtianæ. Et Can. 16. *Neque Judæis, neque Hæreticis, neque Schiſmaticis dari placuit, eò quòd nulla poſſit eſſe ſocietas fidelis cum infideli. Si contra interdictum fecerint parentes, abſtinere per quinquennium placet.*

Carthaginenſe III. Can. 12. *Placuit, ut filius & filia Epiſcoporum vel quorumlibet Clericorum Gentilibus, vel Hæreticis, aut Schiſmaticis matrimonio non jungantur.*

Chalcedonenſe Can. 14. *Sed neque Hæretico, vel Pagano, vel Judæo matrimonio conjungere, niſi utique perſona, quæ Orthodoxæ conjungitur, ſed ad Orthodoxam Fidem convertendum ſpondeat.* Quæ poſteriora verba juxta interpretationes Zonaræ & Balſamonis accipienda ſunt de ſponſione, quæ ante nuptias impleatur. Idem decernit Concilium Agathenſe c. 67.

Probatur 3. ex Patribus.

Tertullianus cit. Lib. 5. contra Marcionem c. 7. *Certè*, inquit, *præſcribens tantùm in Domino eſſe nubendum, ne quis Fidelis Ethnicum matrimonium contrahat, Legem tuetur Creatoris, Allophylorum nuptias ubique prohibens.*

Sanctus Cyprianus Serm. de Lapſis ſcribit: *Jungere cum infidelibus vinculum matrimonii, proſtituere eſt cum Gentilibus membra Chriſti.*

S. Hieronymus Lib. 1. contra Jovinianum, acriter inſectatur Chriſtianos, qui cum Infidelibus matrimonium ineunt: *At nunc*, inquit, *plerique contemnentes Apoſtoli juſſionem, junguntur Gentilibus, & templa Chriſti idolis proſtituunt, nec intelligunt ſe corporis ejus partem eſſe, cujus & coſtæ ſunt . . . . licèt in me ſævituras ſciam plurimas matronarum, licèt eadem impudentia, qua Dominum contempſerunt* (nubendo infidelibus) *in me pulicem & Chriſtia-*

Chriſtianorum minimum debacchaturas: tamen dicam quod ſentio, loquar quod me Apoſtolus docuit, non illas juſtitiæ eſſe, ſed iniquitatis: non lucis, ſed tenebrarum: non Chriſti, ſed Belial: non templa Dei viventis, ſed fana & idola mortuorum.

S. Ambroſius Lib. 1. de Abraham c. 9. *Cave, Chriſtiane*, inquit, *Gentili aut Judæo filiam tuam tradere. Cave, inquam, Gentilem aut Judæam, atque alienigenam, hoc eſt, Hæreticam, & omnem alienam à fide tua uxorem accerſas tibi.* Tum plures rationes congerit, ut oſtendat conjugium Chriſtiani cum Infideli repugnare Dei inſtitutioni. Primam repetit ex ſubverſionis periculo, *cum ſancto ſanctus erit. Si hoc in aliis, quantò magis in conjugio, ubi una caro & unus ſpiritus eſt . . . ratio docet, ſed amplius exempla movent. Sæpè illecebra mulieris decepit etiam fortiores maritos, & à Religione fecit diſcedere.* Secundam ex unitate Spiritus, quæ debet eſſe inter conjuges, *quomodo poteſt congruere charitas, ſi diſcrepet fides?* Tertiam à Dei vocatione, *ſi credas à Deo tibi, quod ſortitus es, conjugium datum, unde & Salomon ait*, à Deo præparatur viro uxor, *non poſſunt hoc diſpares fide credere.*

Q. 6. *Matrimonia Chriſtianorum cum Infidelibus ſuntne Jure divino prohibita?*

Certum eſt ejuſmodi matrimonia Jure naturali & divino iis eſſe prohibita, quibus ſunt ſubverſionis occaſio; ſic enim artes per ſe licitæ ſunt vitandæ aut deſerendæ ab iis, qui eas abſque evidenti ſalutis periculo exercere nequeunt juxta illud Matth. 5. *Si oculus tuus ſcandalizat te, erue eum, & projice abs te.*

Quæſtio igitur eſt, utrùm matrimonia Chriſtiano-

ſtianorum cum infidelibus ſecundùm ſe ſpectata præciſè ſint Jure divino prohibita.

S. Auguſtinus Lib. 1. de adulterinis conjugiis cap. 25. noluit quæſtionem definire, tum propter Scripturarum obſcuritatem, tum propter multorum Chriſtianorum exempla, qui abſque peccati conſcientia cum infidelibus copulabantur. Et quamvis S. Hieronymus cit. lib. adverſùs Jovinianum morem illum acriter inſectatus ſit, Concilium tamen Carthaginenſe tertium, in quo ſedit S. Auguſtinus nuptias illas non interdixit niſi Clericorum filiis. Verba ſancti Doctoris ſunt: *Non enim tempore revelati Teſtamenti novi, in Evangelio vel ullis Apoſtoli Litteris ſine ambiguitate declaratum eſſe recolo: utrùm Dominus probibuerit Fideles Infidelibus jungi. Quamvis Beatiſſimus Cyprianus inde non dubitet, nec in levibus peccatis conſtituat, jungere cum infidelibus vinculum matrimonii, atque id eſſe dicat proſtituere Gentilibus membra Chriſti.* Et Lib. de Fide & Opere c. 19. *Quæ noſtris temporibus jam non putantur eſſe peccata, quoniam reverà in novo Teſtamento nihil inde præceptum eſt, & ideo aut licere creditum eſt aut velut dubium derelictum.* S. Doctor concludit propter ejuſmodi dubium: *Omni modo conandum eſt, ne fiant tales conjunctiones. Quid enim opus eſt in tantum diſcrimen ambiguitatis caput mittere?* cùm ſcriptum ſit Eccli. 3. *Qui amat periculum, in illo peribit.* Sed Eccleſia poſt tempora ſancti Auguſtini, difficultatem elucidaſſe videtur, cùm ejuſmodi matrimonia irrita fecit, utpotè indecora & perculoſiſſima.

Quare ad propoſitam quæſtionem

R. Verior videtur & Traditioni magis conſentanea eorum ſententia, qui docent, matrimonia

Chriſtia-

Chriſtianorum cum Infidelibus eſſe Jure divino abſolutè prohibita. Id enim evincunt textus in præcedenti reſponſione laudati, cum Scripturæ, tum veterum Patrum. Scripturæ quidem; verba enim Apoſtoli 1. Cor. 7. v. 39. *Cui vult nubat, tantùm in Domino*, licèt duobus modis exponi poſſint, ut monet S. Auguſtinus cit. cap. 25. lib. 1. de conjug. adult. ſcilicet, nubat, aut Chriſtiana permanens, & ut Chriſtianam decet; aut homini Chriſtiano: duo tamen illi modi conjungendi ſunt (nedum ſe excludant) ut habeatur integer verborum ſenſus; utrumque enim Apoſtolus exigit, à muliere Chriſtiana, ut, ſalva fide, nubat homini Chriſtiano; & ita communiter intellexerunt Patres & veteres Theologi, ut Magiſter Sententiarum, ſanctus Thomas, &c. Laudati etiam textus Tertulliani, SS. Cypriani, Hieronymi, & Ambroſii conjunctiones Chriſtianorum cum Infidelibus vituperant ut Legi Creatoris contrarias, & Chriſto contumelioſas, in quibus membra Chriſti Gentilibus proſtituuntur, ſociatur juſtitia cum iniquitate, lux cum tenebris, Chriſtus cum Belial; quæ ſanè reperiuntur in omni conjugio Chriſtiani cum infideli, etiamſi nulla ſit ſubverſionis ſuſpicio: Ergo ejuſmodi conjugia ſecundùm ſe ſpectata Legi Divinæ repugnant.

Nec obſtat, quòd plures ſanctæ mulieres, ut Cæcilia, Monica, Clotildis, &c. viris Ethnicis nupſerint, vel enim nupſerunt ſpeciali Dei inſtinctu, qui auctoritate ſua diſpenſare potuit in Lege à ſe ſancita, & gratia ſua firmare nubentes, ne ex infidelis conſortio ſubverterentur; miraculis probavit ſuo conſilio & motu matrimonium ſanctæ Cæciliæ cum Valeriano fuiſſe initum,

tum, non carne conſummandum, ne proſtituerentur membra Chriſti; ſed ſpiritu & martyrio ut ſpecialiter eſſet mater ſponſi & aliorum, quos fide ſua Chriſto peperit; vel illæ mulieres in ſimplicitate ſua ſecutæ ſunt morem, & in eo ex bona fide excuſandæ, non laudandæ.

Q. 7. *Matrimonia Catholicorum cum Hæreticis, qua Lege ſunt probibita an Divina, an ſolùm Eccleſiaſtica?*

R. Diſſentiunt Theologi, Azor, Sanchez, Pontius, & alii, quibus ſe adjunxit Iſambertus noſter olim in Scholis Sorbonicis Profeſſor Regius, cenſent eſſe prohibita ſolùm Lege humana, adverſùs quam præſcribi poteſt, adeo ut ex illis Theologis quidam doceant ad contrahendum cum hæretico opus non eſſe diſpenſatione iis in locis, in quibus Catholici permixti ſunt cum Hæreticis, ut in nonnullis Germaniæ partibus; quia hujuſmodi matrimonia ſunt quodammodò neceſſaria; ſicut autem in neceſſitate licet pecuniam ſub uſuris accipere ab uſurario, & Sacramenta petere à Paſtore improbo, quamvis uterque peccet, ille uſuras exigendo, iſte Sacramenta violando: Ita culpandus non eſt Catholicus, qui ex quadam neceſſitate jungitur cum hæretica, quæ malitiæ ſuæ imputare debet, quòd Sacramentum indignè recipiat, non autem Catholico, qui utitur jure ſuo. Et verò ſi ejuſmodi matrimonia eſſent Jure Divino prohibita, non in eis diſpenſaſſent Summi Pontifices, ut Clemens VIII. & Urbanus VIII. cùm certum ſit poteſtatem humanam non diſpenſare in Lege Divina.

Alii Theologi contra affirmant matrimonia, de quibus agitur, eſſe Jure Divino prohibita, atque

que in ea ſententia ſunt Eſtius in 4. diſt. 39. §. 1. & 4. Sambovius quondam in Scholis Sorbonicis Regius Profeſſor Tom. 1. caſu 77. 78. 79. & 80. & Gamacheus noſter etiam in Scholis Sorbonicis Regius Profeſſor de Matrimon. c. 28. ſic habet: *Etiamſi ex hypotheſi omnia removeantur apoſtaſia & ſeductionis pericula, tamen reſtat ſemper prima ratio ſumpta ex Jure Divino, nimirum reverentia Sacramentis debita, ut nec recipiantur in ſtatu peccati mortalis, neque prudenter & ſcienter alteri tribuantur peccatum mortale habenti, quando peccatum fuerit notorium; non enim Summus Pontifex habet poteſtatem mutandi Jus Divinum, & inſtitutionem Chriſti. Imò non ſolùm eſt Jus Divinum, ſed etiam naturale, ut Sacramenta dignè & reverenter tractentur. Ergo nec in talibus nuptiis poteſt idem Summus Pontifex diſpenſare.*

Probatur autem hæc ſententia. 1. Iiſdem Scripturæ, Conciliorum, & Patrum teſtimoniis ac rationibus, quibus demonſtravimus matrimonium Chriſtianorum cum infidelibus repugnare Juri Divino; efficaciùs quippe concludunt adverſùs matrimonia Catholicorum cum Hæreticis: tum quia Hæretici ſunt excommunicati, atque ideo devitandi, ad Tit. 3. nec in domum recipiendi; 2. Joan. multò minùs in conſortium conjugale admittendi, cùm ſit arctiſſimum ſocietatis genus: tum quia *hæreſis*, ut ait Eſtius cit. §. 4. *eſt peſſimum infidelitatis genus, eoque minùs conjugia cum iis permitti debent, quò & periculoſior eſt cum illis converſatio, & difficilior eorum converſio.* Unde Concilium Burdigalenſe II. anno 1624. *periclitatur admodùm,* inquit, *Fides contrahentium, ſi unus conjugum hæreſi infectus, & pertinaciter in ea perſeverans, alter non ſine peccato & irreverentia ſanctæ Matris Eccleſiæ cogatur*

jugum

jugum trahere ærumnoſum . . . & experientia ſit compertum etiam ex Catholicis non paucos talibus matrimoniis à fide Orthodoxa defeciſſe. Sed etſi nullum conjugi periculum eſſet, magnum tamen erit proli naſcituræ, quæ ſicut ab utroque parente ali debet & educari, ita ad utriuſque curam pertinet eam inſtituere in iis quæ ſunt Religionis. Annon vis & injuria timenda eſt ex parte mariti Hæretici, quem ejus Pſeudo-Miniſter pro ſuo officio inducet, ut qua vi, qua arte liberos in ſuam ſectam traducat, etiam contra fidem datam, & juramento confirmatam; cùm juramentum illud in Hæreticorum principiis ſit illicitum, & ſine novo peccato impleri nequeat? Mitto exempla parentum plus ponderis habere erga liberos, quàm verba, moraliterque eſſe impoſſibile, ut iſti in fide firmi ſint, & in exercitiis Religionis Catholicæ ferventes, ſi videant alterum è parentibus iſta deridere, & tanquam ſuperſtitioſa traducere; quò fit, ut *longè latèque ſerpat & propagetur hæreticæ pravitatis ſoboles.* Verba ſunt Concilii Burdigalenſis jam laudati.

His adde Eccleſiam Græcam adeo periculoſa exiſtimaſſe ejuſmodi conjugia, ut ea à pluribus ſæculis hactenus irrita fecerit, ut conſtat ex Concilio Trullano, quod ſeptimo ſæculo celebratum eſt; ſic enim habet Canone 72. *non licere unum Orthodoxum cum muliere Hæretica conjungi, neque verò Orthodoxam cum viro Hæretico copulari; ſed & ſi quid ejuſmodi à quopiam factum apparuerit, irritas nuptias exiſtimare, & nefarium conjugium diſſolvi. Neque enim ea, quæ non ſunt miſcenda, miſceri, nec ovem cum lupo, nec peccàtorum ſortem cum Chriſti parte conjungi oportet.* Quòd autem ſeverior illa diſciplina vigeret duodecimo ſæculo, teſtantur Zonaras, & Balſamon,

qui

qui eodem ſæculo notis ſuis hunc Canonem illuſtrarunt; *nam qui ſimul ita vivunt* (inquit Zonaras) *ut eorum animi in iis, quæ ad fidem pertinent, contrario modo affecti ſint, quo pacto eos in aliis convenire poſſe quiſquam arbitretur?*

Probatur 2. quia, ut conceditur Patronis oppoſitæ ſententiæ, licitum eſſe in gravi neceſſitate pecuniam ſub uſuris accipere ab uſurario, & Sacramenta petere à ſacrilego Paſtore: ita concedant oportet Lege naturali & Divina prohibitum eſſe, qualibet ſuppoſita neceſſitate, vel uſuras exercere, vel Sacramenta indignè ſuſcipere, vel ea adminiſtrare publicis peccatoribus, & ab Eccleſia præciſis, vel denique ea conficere in ſtatu peccati mortalis: atqui in matrimonio Catholicorum cum Hæreticis gravia illa ſacrilegia concurrunt. 1. Sacramentum matrimonii indignè recipitur. 2. Adminiſtratur publicis peccatoribus, iiſque à corpore Chriſti per excommunicationis gladium abſciſſis. 3. In communi ſententia Canoniſtarum & Theologorum Miniſter hujus Sacramenti ſunt contrahentes, qui illud conficiunt, & ſibi invicem miniſtrant, atque adeo notorius Hæreticus & excommunicatus conficit Sacramentum, illudque adminiſtrat Catholico, & viciſſim Catholicus Hæretico. Quid autem cogitari poteſt magis repugnans Legi Divinæ & naturali? Ergo.

Iſambertus, ut vim hujus argumenti declinaret, excogitavit unum contrahentem ſibi, non alteri miniſtrare Sacramentum, nec proinde Catholicum illud conferre notorio hæretico, quod nefas eſſe non diffitetur. Sed quo fundamento, quave auctoritate recedit à communi ſententia: licetne in Sacramentorum admi-

niſtra-

niſtratione ſequi opinionem minùs probabilem, ſi tamen iſta ſit probabilis.

Nec difficultatem omnino ſolvunt, qui juxta opinionem ſat communem contendunt matrimonia Catholicorum cum Hæreticis non eſſe Sacramenta, niſi acceſſerit benedictio Sacerdotalis; qua denegata (ſicut denegandam præſcripſit Clemens VIII. quando diſpenſavit cum Duce Barrienſi, ut Catharinam Henrici IV. Francorum Regis Chriſtianiſſimi ſororem, ſed hæreticam duceret) hujuſmodi matrimonia erunt contractus merè civiles, ab omni ſacrilegii ſpecie alieni. Hæc, inquam, ſolutio non ſatisfacit 1. Quia certum non eſt benedictionem Sacerdotalem neceſſariò requiri ad rationem Sacramenti matrimonii, cùm opinio communior, quam Bellarminus ſuprà dicebat videri ſententiam Eccleſiæ, aſſerat eſſe Sacramento accidentalem, & omnem contractum conjugalem validum in Chriſtianis eſſe Sacramentum; ac proinde Catholicus, qui contrahit cum hæretica, probabili, ne dicam cum Bellarmino longè probabiliori periculo ſe exponit violandi Legem naturalem & Divinam per ſacrilegam Sacramenti adminiſtrationem & ſuſceptionem. Quis autem licitum dixerit ſe conjicere in tale peccandi periculum? 2. Eſto matrimonium eo modo contractum non ſit Sacramentum, repugnat ſaltem Chriſti inſtitutioni; ut quid enim Chriſtus matrimonium evexit ad dignitatem Sacramenti, niſi ut Chriſtiani ſacramentaliter conjungerentur? an non eo ipſo abſtulit omnem alium contrahendi modum? id certè inclamat univerſalis Eccleſiæ Traditio. 3. Conſtat ex allatis Scripturæ, Conciliorum, & Patrum teſtimoniis, matrimo-

nia Catholicorum cum perſonis diſparis Religionis Lege naturali & Divina eſſe prohibita.

Fruſtrà pro oppoſita ſententia laudatur diſpenſatio à Clemente VIII. obtenta, cùm ei magis adverſetur, quàm faveat, ut conſtat ex Spondani hiſtoria ad annum 1600. refert quippe Hiſtoricus diſpenſationem ſæpiùs petitam, conſtanter à Summo Pontifice fuiſſe denegatam *ob periculum ſeductionis ac perverſionis, & pravæ inſtitutionis ac perverſionis liberorum, rixarumque & odiorum, quæ facilè inter conjugatos diſparis cultus oriuntur.* Cùm autem urgeretur Clemens VIII. tum efflagitante Cardinale de Oſſat pro Rege Chriſtianiſſimo, & inſtantibus precibus Ducis Barrienſis, qui ea de cauſa Romam profectus fuerat, tum exemplo Gregorii XIII. quem dicebant, nec ſatis probare poterant ex Epiſt. 190. laudati Cardinalis, parem gratiam conceſſiſſe duabus mulieribus in Provincia Mediolanenſi, tandem *importunitate ferè magis*, inquit Hiſtoricus, *quàm libera Clementis voluntate impetrata fuit illa diſpenſatio*, eo ferè modo, quo Adrianus Sextus in alia cauſa, quam refert Dominicus Soto in 4. diſt. 27. quæſt. 2. art. 4. *improbis precibus ſuccumbens reſpondit ſe dare quod poſſet, ſed tamen credere nihil poſſe;* namque diſpenſatio pro Duce Barrienſi conſcripta non fuit per reſcriptum authenticum & publicum, ſed per Epiſtolam privatam à Cardinalibus ſubſcriptam, & ad Epiſcopum Virdunenſem directam, quæ tamen (Catharina interim è vivis ſublata) effectu caruit, *ſingulari & inſcrutabili providentia divina*, inquit Spondanus.

Profertur adverſùs poſteriorem hanc ſententiam altera diſpenſatio ab Urbano VIII. conceſſa anno 1625. ut Henricia Ludovici XIII. Regis Chri-

Chriſtianiſſimi ſoror Carolo Anglorum Regi Hæretico nuberet ob publicam Eccleſiæ utilitatem (nempe ut Catholici in Anglia quæ ſunt Religionis Catholicæ liberiùs exequerentur, cùm tamen contrarium contigerit) & ea conditione; ut Regina in ſuo Palatio haberet Epiſcopum Catholicum & duodecim Capucinos, ibidem Eccleſiæ Catholicæ ritus & officia liberè exercerent, & inſuper liberi ex matrimonio ſuſcipiendi juxta Catholicorum mores uſque ad decimumquintum ætatis annum inſtituerentur.

Reſpondet Sambovius Summum Pontificem in cauſa tanti momenti, in qua agebatur de communi Religionis utilitate, ſecutum eſſe opinionem, quam exiſtimabat probabilem, omnimoda cautione adhibita adverſùs incommoda, quæ ex matrimoniis Catholicorum cum Hæreticis timeri debent; nec propterea peccare Theologos in reverentiam capiti Eccleſiæ debitam, qui contra ſentiunt: Gamacheus erga ſedem Apoſtolicam obſervantiſſimus, nihilominùs ſcripſit loco citato, *nec in talibus nuptiis poteſt idem ſummus Pontifex diſpenſare.* Quot Theologi docent ſimplicem Preſbyterum etiam ut miniſtrum extraordinarium conferre non poſſe Sacramentum Confirmationis aut Diaconatus, licèt proferantur nonnullæ diſpenſationes Summorum Pontificum, quæ favent oppoſitæ ſententiæ? Sed omiſſa hujuſmodi reſponſione, lector ſaltem intelligit, quàm periculoſum ſit Catholicos matrimonio jungi cum Hæreticis; cùmque ipſi ſummi Pontifices in cauſis urgentiſſimis vix iſta permittant, quantacunque etiam adhibita cautione, deterrendos eſſe Catholicos ab ejuſmodi conjunctionibus, quam-

libet obtendant neceſſitatem: quòd ſi acquieſcere noluerint, remittendos ad ſedem Apoſtolicam.

De vi, seu coactione.

Vis inferri poteſt vel pœnis & vexationibus, vel minis, quæ gravem metum injiciunt.

Q. 1. *Metus irritatne matrimonium?*

R. Irritat, modò, gravis ſit & injuſtè incuſſus. Ita habetur cap. *Veniens*, & cap. *Conſultationi*, Lib. 4. tit. 1. *De Sponſal.*

Dixi 1. *modò metus ſit gravis:* quia metus levis ratio non habetur; aliàs vis nulla eſſet matrimoniorum firmitas, quæ enim filiafamilias non objiceret ſe in matrimonium conſenſiſſe aliquo timore reverentiali vel mundano? Metus igitur, ut ſit impedimentum dirimens, is eſſe debet, qui cadat in conſtantem virum, ut dicitur cit. cap. *Veniens*, & cap. *Conſultationi.* Habenda tamen eſt ratio perſonæ, quia metus, qui eſſet levis reſpectu viri, poſſet eſſe gravis & impedimentum dirimens reſpectu puellæ. Non abs re erit utriuſque metus aliquod proferre exemplum. Pater vel Mater indicat filio ſive filiæ ſe peroptare, ut oblatas nuptias acceptet: illi, ne parentibus diſpliceant, conſentiunt, ægrè tamen. En metus levis. Sed Pater aut Mater gravia minatur, niſi filia obtemperet, v. gr. quòd remanebit innupta & indotata, quòd cum illa durè aget, &c. En metus gravis, quo non raro filiifamilias inducuntur ad conſentiendum; ideoque Parochorum eſt inquirere præſertim à puellis, non ſolùm in ipſa ſolemnitate nuptiarum, ubi præ pudore plerumque

que veritatem obtegunt, ſed privatim, cùm eos ad Sacramentum præparat.

Dixi 2. *& injuſtè incuſſus;* quia ſi juſtè incutiatur, quantumcunque gravis ſit, modò uſum rationis non auferat, irritum non facit matrimonium, ut patet in eo, quem Judex timore mortis cogit ad ducendam puellam, quam vitiavit.

Q. 2. *Quo Jure metus dirimit matrimonium, an naturali, aut poſitivo?*

R. Poſitivo; quia metus nec voluntarium nec liberum omnino perimit, ſed minuit duntaxat, ut docent Philoſophi, & nos Tract. de Juſt. & Jure p. cap. 2. probavimus contractum ex metu initum valere ſecundùm Leges civiles; parte tamen læſa requirente, eſſe reſcindendum, ſi ſit diſſolubilis. Cùm autem matrimonium ſit indiſſolubile, & gravia timenda eſſent incommoda, ſi coactè iniretur, Eccleſia ſuis Legibus occurrit, nempe matrimonia injuſto metu contracta fecit irrita, ac noviſſimè in Concilio Tridentino Seſſ. 24. cap. 9. de Reform. anathemate percuſſit, qui quovis modò, directè vel indirectè, alios cogunt, quominùs liberè matrimonia contrahant.

Q. 3. *Quomodo matrimonium ex metu injuſto irritum poteſt fieri ratum ac firmum?*

R. Neceſſe non eſt ut partes coram Parocho & teſtibus iterum ſe ſiſtant: ſed ſatis eſt; ut pars quæ fuerat invita, conſentiat in copulam conjugalem. Unde in foro judiciali non eſſet audienda, ſi conſummato matrimonio, reſilire vellet ex contractu propter vim ſibi illatam: Ita decrevit Clemens III. cap. *Ad id*, Lib. 4. tit. 1. *De ſponſal. & matrim.*

De Ordine.

Diximus Tract. de Sacramento Ordinis 3. p. cap. de cœlibatu Clericorum, initiatos aliquo Ordine ſacro inhabiles eſſe ex decreto Eccleſiæ ad contrahendum matrimonium; ibique fecimus ſatis iis quæ ad illud impedimentum pertinent. Quare non eſt cur hìc immoremur.

De Ligamine.

Q. 1. *Quid eſt Ligamen?*

R. Eſt vinculum matrimonii legitimè contracti, licèt non conſummati, quod excludit ſecundas nuptias, niſi ſolutum fuerit per mortem alterutrius conjugis, ut demonſtravimus C. de polygamia ſimultanea. Et hoc impedimentum non ſolùm eſt Juris Eccleſiaſtici, ſed etiam naturalis & divini.

Q. 2. *Quando uxor ſuſpicata mortuum eſſe virum ob longam ejus abſentiam, ad ſecundas nuptias convolavit; quid facto eſt opus, ſi redeat vir ille?*

R. Mulier illa ad priorem virum, omni cunctatione ſepoſita, redire tenetur, eſſetque adultera, ſi cum poſteriore conjugaliter habitaret, utpotè qui ſit ipſi alienus. Filii tamen ex illo concubitu cum bona fide ſaltem alterutrius ſuſcepti non ſunt illegitimi, quia in fide legitimi matrimonii ſunt procreati: ſecus ſi cum mala fide utriuſque parentis: putà ſi obreptitiè ad ſecundas illas nuptias convolarunt. Patet ex dictis de irregularitate, ubi de defectu natalium.

Q. 3.

Q. 3. *Quid ſi vir pluribus annis abſens non redeat, nec quidquam uxor ejus de ipſo acceperit ſive per litteras, ſive per nuntium?*

R. Uxor ſic derelicta nubere non poteſt, niſi proferantur indicia moraliter certa mortuum eſſe conjugem. In hoc concordant Leges Eccleſiaſticæ & civiles; nam cap. *In præſentia*, *Lib.* 4. tit. 1. *De ſponſal. & matrim.* ſic decernit Clemens III. *quantocunque annorum numero ita remaneant* (uxores) *viventibus viris ſuis, non poſſunt ad aliorum conſortium convolare, nec auctoritate Eccleſiæ permittas contrahere, donec certum recipiant nuntium de morte virorum.* Et Imperator Juſtinianus authentica *hodie*, cap. de repudiis, corrigit Legem, quæ uxoribus permittebat alias inire nuptias poſt quinquennalem virorum abſentiam, ſicque ſtatuit, *hodie quantiſcunque annis maritus in expeditione remanſerit, mulier ſuſtinere debet, licèt neque litteras, neque reſponſum ab eo acceperit.* Quòd ſi mulier nupturiens proferat teſtes vel ſcripta ad probandam conjugis mortem, Parochus horum examen remittet ad Officialem, cujus eſt judicare an prolata teſtimonia fidem faciant, & juridicè pronuntiare ejuſmodi mulierem liberam eſſe ad contrahendum.

Q. 4. *Quid agendum, quando matrimonium, de quo eſt ſermo, eſt contractum ex levioribus indiciis, ut non rarò contingit ob neglectam regulam mox præſcriptam?*

R. Vel certiora indicia haberi poſſunt, vel non: ſi primum, ſunt inquirenda; ſi ſecundum, ratio habenda eſt bonæ vel malæ Fidei, cum qua contraxerunt, aut ſaltem eorum alter.

Primò, ſi mulier ſtatum ſuum Confeſſario vel Parocho candidè expoſuit, & ille ex diuturniori conjugis abſentia, & quibuſdam indiciis, auctor

 fuit,

fuit, ut oblatas nuptias acceptaret, ambo liberè uti poſſunt ſuo conjugio, quamdiu non ſupervenerit nova ratio prudenter dubitandi, num ſuperſtes ſit prior conjux; in hoc enim poſteriori caſu; niſi inquiſitione facta dubium illud depoſuerint, abſtinere ſe debent, ne adulterii reos ſe conſtituant. Colligitur ex cap. *Dominus*, Lib. 4. tit. *De ſecundis nuptiis*, ubi Lucius III. poſtquam pronuntiavit mulierem ad ſecundas nuptias non admittendam, niſi de morte ejus conjugis conſtiterit, ſic pronuntiat: *Si verò aliquis vel aliqua id hactenus non ſervavit, & de morte prioris conjugis adhuc ſibi exiſtimat dubitandum, ei qui ſibi nupſit, debitum non deneget poſtulanti; quod à ſe tamen noverit nullatenus exigendum.* Hìc ſupponitur alterum non dubitare, aliàs nec ipſe poſſet exigere contra propriam conſcientiam; *omne enim quod non eſt ex fide, peccatum eſt*, Rom. 14.

Secundò, ſi mulier mala fide litteras confinxerit, quæ mortem prioris conjugis teſtatam facerent, debitum exigere non poteſt, ſed reddere tenetur marito falſitatis minimè conſcio, niſi adſint conjecturæ adeo graves, inquit Eſtius in quartum diſt. 38. parag. 8. ut non tantùm probabile fiat, ſed etiam moraliter certum, quòd conjux vivat; quia in moralibus id pro vero tenendum eſt, quod moraliter certum habetur, atque adeò mulier debitum reddens in adulterii crimen ſe conjiceret.

Tertiò, ſi ambo mala fide contraxerint, & apud Parochum obrepſerint incerti de morte prioris conjugis, thoro ſe ſeparare tenentur, donec moraliter conſtet à vivis exceſſiſſe conjugem; quia propter dubium præcedens, & malam utriuſ-

que

que fidem, potiùs præſumitur adulterium, quàm matrimonium.

Quæ de ligamine dicta ſunt, ea ad impedimenta conſanguinitatis & affinitatis ſunt transferenda, ſi circa ea dubium aliquod oriatur, contracto jam matrimonio; ita enim definiit Innocentius III. cap. *Inquiſitioni*, Lib. 5. tit. 39. *De ſententia excommunicationis*, in quo ſic ſcribit, *diſtinguimus, utrum habeat conſcientiam hujuſmodi ex credulitate levi & temeraria, an probabili, & diſcreta. Et quidem ad ſui Paſtoris conſilium (conſcientia levis & temerariæ credulitatis expleta) licitè poteſt non ſolùm reddere, ſed exigere debitum conjugale. Verùm cùm conſcientia pulſat animum ex credulitate probabili & diſcreta, quamvis non evidenti & manifeſta, debitum quidem reddere poteſt, ſed poſtulare non debet: ne in alterutro; vel contra Legem conjugis vel contra judicium conſcientiæ committat offenſam.* His poſterioribus verbis docet Summus Pontifex, quomodo mulier cum probabili conſcientia adulterii poſſit debitum reddere, non verò exigere, cùm conſcientia peccati non deponatur pro nutu voluntatis, ſed ſolùm judicio in contrarium probabiliori: nimirum ejuſmodi mulier in duplici peccati periculo verſatur, hinc adulterii, ſi prior conjux vivat; inde injuſtitiæ, ſi ei debitum deneget, qui bona fide cum ea contraxit; certum eſt autem quòd in dubio nullus ſit ſpoliandus Jure ſuo, & hoc judicio non ſolùm probabiliori, ſed etiam certo, mulier deponit conſcientiam dubiam de validitate matrimonii, & abſque peccandi periculo debitum reddit poſtulanti; ſed ipſa ab altero exigere non poteſt, quando conſcientia pulſat ejus animum ex credulitate probabili & diſcreta, quamvis non

evidenti ; quia non habet, quo dubium illud excludat. Quæ hìc dicuntur de muliere, intelligenda ſunt de viro, qui prudenter formidat, aut juſtam habet formidandi cauſam, ne contraxerit cum impedimento dirimente ſive ligaminis, ſive conſanguinitatis vel affinitatis. Vide Navarrum Enchir. cap. 16. num. 40. & 41. & fuſiùs in cap. *Si quis autem* de Pœnit. diſt. 7. Sed quia in iis diſcutiendis peracri & intelligenti judicio opus eſt, Parochus, ne quid temerè agat, ab Epiſcopo quæret conſilium.

De Publica Honestate.

Publica honeſtas Jure Canonico eſt impedimentum exurgens, tum ex ſponſalibus validis, tum ex matrimonio rato & non conſummato; Ex ſponſalibus non excedit primum gradum; ex matrimonio rato extenditur, ad quartum uſque gradum incluſivè, ut latiùs expoſuimus cap. *De ſponſal.* §. 1. & 2. hìc conſulendis. Unum addam ibidem dictis, nempe modernis quibuſdam viſum fuiſſe hujuſmodi impedimentum extingui ſponſalibus diſſolutis ſive mutuo ſponſorum conſenſu, ſive morte alterius; ſed quo fundamento id aſſerant, non apparet: cur enim publica honeſtas ſic defineret, cùm affinitas & cognatio ſpiritualis maneant, illa diſſoluto per mortem matrimonio; iſta mortuo baptizato; Fagnanus in caput *Ad audiendam*, num. ultimo Lib. 4. tit. *De ſponſal. & matrim.* refert quæſtionem delatam fuiſſe ad ſacram Cardinalium Congregationem, quæ declaravit die ſexta Julii 1658. ejuſmodi impedimentum non tolli per ſponſalium diſſolutionem, quod Sum-

Summus Pontifex nempe Alexander VII. juſſit in dubium deinceps non revocari.

De Amentia.

Certum eſt amentiam Jure naturali impedire matrimonium, cùm tollat uſum rationis: ac conſequenter conſenſum, ſine quo nullus poteſt eſſe contractus.

De Affinitate.

Q. 1. *Quid eſt affinitas?*

R. Eſt perſonarum proximitas ex carnali copula proveniens, fornicarius v. g. fit proximus matri & ſorori illius mulieris, cum qua rem habuit.

Dicitur autem affinitas, quaſi duorum ad unum finem unitas, quatenus duo diverſæ cognationis per copulam fiunt una caro, & tendunt ad eundem finem, ſcilicet utriuſque cognationis conſervationem.

Dixi, *Ex carnali copula;* quia niſi fuerit ſeminis permixtio in vaſe debito, non contrahitur affinitas. Unde Adonias 3. Reg. cap. 2. non erat affinis cum Abiſac vidua patris ſui Davidis; quia David eam non cognoverat; publica tamen honeſtas obſtabat quominus Adonias eam duceret.

Q. 2. *Quotuplex eſt affinitas?*

R. Jure veteri triplex eſt, quod breviùs & faciliùs hoc explicatur exemplo. Maria nupſit fratri meo, & conſummato eorum matrimonio, efficitur mihi & conſanguineis meis affinis: En primum genus affinitatis. Mortuo fratre meo, Maria nubit Petro, & matrimonium conſummat, ſicque Petrus mihi & conſanguineis meis efficitur

tur affinis. En ſecundum genus affinitatis. Tandem moritur Maria, & Petrus ejus viduus contrahit cum Anna, quæ etiam mihi & conſanguineis meis fit affinis. En tertium genus affinitatis. Sed Concilium Lateranenſe IV. cap. 50. referturque cap. *Non debet*, Lib. 4. tit. 14. *De conſanguinitate*, ſolùm retinuit primum, affinitatis genus, & alia duo ſuſtulit, & ita natum eſt commune illud effatum, *affinitas non parit affinitatem*, hoc eſt affinitas, quam filius aut frater contrahit cum Maria, quam Pater, aut frater duxit uxorem, non efficit, ut ſoror Mariæ, vel filia, quam ex aliis nuptiis ſuſceperat, ſit affinis filio aut fratri ejus mariti. Quare ſæpiùs contingit ut duo fratres ducant duas ſorores, pater quoque viduam & filius ejuſdem viduæ filiam.

Adverſùs communem Theologorùm & Canoniſtarum ſententiam, quidam Patroni in Senatu Pariſienſi opponunt Senatuſconſultum Rothomagenſe anni 1607. vel 1617. juxta collectionem Areſtorum Rothomagenſium ; quo (ut refert Godefridus ex Beraldo in articulum 275. Conſuetudinis Normanniæ) judicatum eſt ex ſententia Theologorum Pariſienſium, repugnare publicæ honeſtati, ut gener viduus in uxorem ducat eam mulierem, cui ſecundò nupſerat ſocer ſuus defunctus ; declarataque eſt ſubreptitia diſpenſatio, quam Neuſtrius quidam à Summo Pontifice impetrarat, ut contraheret ejuſmodi matrimonium, quod etiam ipſi prohibitum fuit ſub pœna capitis. Fevretus hujuſce Placiti meminit.

Narrat inſuper Mornacus in Legem 42. de ritu nuptiarum, cauſam prædicti Neuſtrii à Curia Rothomagenſi translátam fuiſſe ad ſacratius Regis Con-

Conſilium, *ex quo*, inquit, *cùm amandatus eſſet vir clariſſimus ad Senatus Pariſienſis triumviros, de peritia triumviralis ſententiæ latum fuit poſtea in Conſiſtorio Principis auguſtum immotumque judicium, quo Rothomagenſis convaluit auctoritas*, *anno* 1610. Ergo Concilium Lateranenſe IV. cap. *Non debet* ſuprà laudato, loquitur duntaxat de affinitate inter collaterales, nullatenus verò inter aſcendentes & deſcendentes.

Nego conſeq. hæc enim diſtinctio gratis excogitata eſt, cùm nulla fulciatur auctoritate, ſive Concilii poſterioris, ſive Theologorum, ſive Canoniſtarum, qui in laudatum caput ſcripſere.

Ad antecedens verò reſpondeo 1. merito in dubium revocari quod ſcribunt laudati Juriſperiti, 1. quia non conveniunt circa annum ſcriptum, ſeu datam, ut ajunt; alter enim annotat annum 1607. alter 1610. alter 1617. 2. Quia referunt cum Neuſtrio diſpenſatum fuiſſe à Summo Pontifice: atqui in Curia Romana non agnoſcitur affinitas, de qua eſt ſermo, ſed ſublata habetur per Concilium LateranenſeIV. 3. Quia narrat Godefridus Senatum Rothomagenſem judicaſſe ex conſilio Theologorum Pariſienſium, quod veriſimile non eſt, cùm conſtantiſſimum ſit apud omnes Theologos ejuſmodi affinitatem ſublatam fuiſſe per ConciliumLateranenſe. Sed quidquid ſit de illo Arreſto,

Reſpondeo 2. Banagius in Conſuetudinem Normanniæ refert ſimilem quæſtionem noviſſimè motam in Senatu Rothomagenſi occaſione matrimonii, quod Andreas Hullin abſque diſpenſatione contraxerat cum Maria Dargonges vidua Ludovici Ruan, cujus filiam ex altero matrimonio ſuſceptam idem Hullin duxerat. Cùmque

Hullin

Hullin adverteret Advocatum Catholicum ſibi adverſari, cauſam ad privatum Regis Conſilium tranſtulit, in quo ex conſenſu partium judicatum eſt anno 1670. ratum eſſe ejuſmodi matrimonium, & ſine abuſu contractum Mortuo autem Hullin, hæredes ejus adverſùs Placitum novam litem inſtituerunt in eodem privato Conſilio; ſed cauſa ſua ceciderunt: & anno 1676. abſolutè pronuntiatum eſt, matrimonium, de quo erat controverſia, validè fuiſſe celebratum.

Q. 3. *Quotuplici modo contrahitur affinitas?*

R. Duplici, nempè ex copula licita, ſeu ex matrimonio conſummato; & ex copula illicita ſeu fornicaria.

Q. 4. *Ad quem gradum ſe extendit impedimentum affinitatis?*

R. Concilium Lateranenſe quartum citato c. *Non debet*, illud reſtrinxit in linea collaterali ad quartum gradum incluſivè, cùm priùs extenderetur ad ſeptimum uſque. Sed Concilium Tridentinum Seſſ. 24. cap. 4. de Reform. diſtinxit inter affinitatem ex copula licita, & eam quæ oritur ex copula fornicaria: circa primam nihil immutandum duxit, ac proinde matrimonium etiamnum dirimit uſque ad quartum gradum incluſivè: ſed circa affinitatem ex copula illicita ſic ſtatuit, *impedimentum, quod propter affinitatem ex fornicatione contractam inducitur, & matrimonium poſtea factum dirimit, ad eos tantùm, qui in primo & ſecundo gradu conjunguntur reſtringit* (Synodus) *in ulterioribus verò gradibus ſtatuit hujuſmodi affinitatem matrimonium poſtea contractum non dirimere.* Cúmque nonnulli in dubium revocarent num affinitas ex copula illicita ſaltem eſſet impedimentum ſimplex, & illicitum reddens matri-

matrimonium in tertio & quarto gradu, etſi illud non dirimat juxta Concilii decretum? Pius V. in ſua Conſtitutione *Ad Romanum*, anno 1566. declaravit ejuſmodi affinitatem nec dirimere, nec impedire, ultra ſecundum gradum.

Ergo qui poſt ſponſalia cognovit ſororem ſponſæ ſuæ, neque cum eadem ſponſa poteſt promiſſum implere & matrimonium contrahere; obſtat enim impedimentum affinitatis ortum ex copula illicita: neque cum ejus ſorore quam carnaliter cognovit: quia impedit publica honeſtas ex ſponſalibus validis exurgens.

Dixi, Concilium Lateranenſe reſtrinxiſſe impedimentum affinitatis ad quartum gradum in linea collaterali, quia in linea recta in quocunque gradu matrimonium dirimit ſicut & conſanguinitas; aſcendentes enim & deſcendentes loco parentum & liberorum habentur. Abraham v. gr. in ſua genealogia eſt primus parens Eſron, qui ex quinto gradu eſt ſocer uxoris Eſron, unde ſi ſupervixiſſet, Eſron mortuo, non potuiſſet eam in uxorem aſſumere propter impedimentum affinitatis.

Q. 5. *Quomodo numerantur gradus affinitatis?*

R. Eodem modo numerantur quo gradus conſanguinitatis, adeo ut ſicut ſoror eſt in primo gradu conſanguinitatis, filius ſororis in ſecundo, & hujus filius in tertio, ita maritus ſororis ſit in primo gradu affinitatis, uxor filii ſororis in ſecundo, &c.

Q. 6. *Quo Jure affinitas dirimit matrimonium?*

R. 1. In linea recta dirimit Jure naturali. Probatur tum ex reſponſione ad quartam quæſtionem: tum ex Scriptura 1. Cor. 5. *Auditur inter vos*

vos fornicatio, inquit Apoſtolus, *& talis fornicatio, qualis nec inter gentes, ita ut uxorem patris ſui aliquis habeat.* Quibus verbis Apoſtolus teſtatur ipſas Gentes ſolo naturæ ductu execratas fuiſſe inceſtas illas conjunctiones.

R. 2. Affinitas in linea tranſverſa & collaterali Jure Eccleſiaſtico dirimit matrimonium. Eſt contra Pſeudo-Reformatos, probaturque 1. ex Scriptura. In Lege Naturæ Jacob duas ſorores Liam & Rachelem duxit uxores, Gen. 29. Judas præcepit filio ſuo Onan, ut copularetur uxori fratris ſui ſine liberis defuncti. Gen. 38. In Lege ſcripta Deus non ſolùm permittit, ſed etiam præcepit Deut. 18. ut, ſi frater abſque liberis mortuus fuerit, ſuperſtes ejus frater accipiat uxorem defuncti, & ſuſcitet ei ſemen. In novo Teſtamento nihil legitur, quod adverſetur ejuſmodi nuptiis. 2. Summi Pontifices aliquando diſpenſarunt in primo gradu lineæ tranſverſæ, ut Alexander VI. cum Emanuele, Rege Luſitaniæ, qui ſucceſſivè duxit duas ſorores Ferdinandi, Regis Hiſpaniarum, filias; & Julius II. cum Henrico VIII. Anglorum Rege, qui Catharinæ viduæ fratris Arturi, & ejuſdem Ferdinandi filiæ conjunctus eſt, licèt poſtea, matrimonium cauſatus illegitimum, privata auctoritate illam repudiaverit. Ex quo ortum eſt Schiſma Anglicanum. Ergo ſolo Jure Eccleſiaſtico ejuſmodi nuptiæ prohibitæ ſunt, cui concinunt Leges civiles Cod. Theodoſ. Lib. 3. tit. 12.

De Clandestinitate.

Q. 1. *Quod matrimonium cenſetur clandeſtinum?*

R. Quod non contrahitur coram proprio Parocho,

rocho, vel alio Sacerdote, de ipſius Parochi, ſeu Ordinarii licentia, & duobus vel tribus teſtibus. Concilium enim Tridentinum Seſſ. 24. c. 1. de Reform. contractus matrimonii aliter initos fecit irritos & prorſus nullos, quod & Henricus III. in Comitiis Bleſenſibus edixit. Utrùm autem ſola Parochi præſentia ſufficiat, valeatque matrimonium coram ipſo retinente, nec benedicente, & duobus teſtibus contractum, expendimus, ubi de Miniſtro hujus Sacramenti.

Q. 2. *Eſtne neceſſe ut Parochus præſens matrimonio, ſit charactere ſacerdotali inſignitus?*

R. Neceſſe eſt neceſſitate præcepti, non neceſſitate contractus civilis.

Prima pars, quæ eſt de neceſſitate præcepti, probatur, quia Concilium Tridentinum citato cap. 1. præcipit nuptiarum ſolemnitatem, *ſtatuitque Benedictionem à proprio Parocho fieri; neque à quoqùam niſi ab ipſo Parocho, vel ab Ordinario licentiam ad prædictam benedictionem faciendam, alii Sacerdoti committi poſſe, quacunque conſuetudine, etiam immemorabili, quæ potiùs corruptela dicenda eſt, vel privilegio non obſtante.* Atqui benedictio illa eſt actus Ordinis Sacerdotalis, quem inferiores Clerici nonniſi temerè & cum irregularitatis periculo uſurparent. Adde in plurium Theologorum ſententia valdè probabili, Sacerdotem eſſe Miniſtrum hujus Sacramenti, formam verò eſſentialem verba ab ipſo prolata. Ergo Parochus nondum Sacerdos ea temerè proferret.

Secunda pars, nempe ad veritatem contractus civilis neceſſe non eſſe ut Parochus ſit inſignitus charactere ſacerdotali, eſt quidem contra Sylvium & Navarrum, quem laudat in 45.

quæſtionem Supplem. art. 5. quæſito ſeptimo, ſed eſt communior & confirmata pluribus declarationibus Cardinalium; probaturque ex ipſomet Concilii decreto; in eo quippe aliud non requiritur ad veritatem matrimonii, quàm præſentia Parochi & duorum vel trium teſtium: Ergo ſicut neceſſe non eſt ut teſtes ſint Sacerdotes, ita nec Parochus. Ipſe Navarrus Lib. 4. conſil. tit. 1. conſil. 30. teſtatur ſe hac ratione propenſum fuiſſe in noſtram ſententiam, ſed auſum ſe non fuiſſe eam amplecti, quia audierat ſed falſò, ut contendit Fagnanus, ſacram Congregationem ſtare pro oppoſita. Sed audiendus eſt Fagnanus in c. *Quoniam*, Lib. 1. tit. *de Conſtitutionibus: Sacra Congregatio*, inquit n. 25. *declaravit validum eſſe matrimonium contractum coram Parocho etiam invito, & per vim adducto, qui ſibi aures obturaverat . . . item coram Parocho tam viri, quàm mulieris etiam in aliena Parochia: etiamſi Epiſcopus illis matrimonium interdixerit. Item coram Parocho etiam minoribus tantùm Ordinibus initiato . . . quo loco illud eſt notatu dignum, quòd Navarrus, quamvis Conſilio* 9. *de Clandeſt. deſp. optimis rationibus ſentiret validum eſſe matrimonium contractum coram Parocho non Sacerdote; tamen quia audivit, licèt falsò S. Congregationem inclinaſſe in contrariam partem, conſequenter profeſſus eſt ſe non audere recedere à ſententia, in quam per errorem credidit Sacram Congregationem inclinaſſe.* Idem ſpeciatim confirmat de Parocho excommunicato non tolerato, modò publicus hæreticus non ſit, in caput *Ad abolendam*, Lib. 5. tit. 7. num. 38. & ratio eſt, quia non eſt privatus ſuo beneficio, & verè eſt Parochus, licet indignus, nec refert quòd ea, quæ juriſdictionis ſunt, exercere nequeat,

queat, v. g. validè non abſolvat; quia eſſe teſtem initi contractus conjugalis, non eſt actus juriſdictionis.

Objicit Sylvius cum quibuſdam aliis verba Concilii, *qui aliter quàm præſente Parocho, vel alio Sacerdote de ipſius licentia.* Pronomen enim *alio* eſt relativum ad eum, qui ſit etiam Sacerdos, ita ut neceſſe ſit, ut duo qui ſic inter ſe conferuntur, ſint ambo Sacerdotes. Ergo Concilium ſupponit Parochum debere eſſe Sacerdotem.

Nego conſeq. ſenſus enim verborum eſt, matrimonium celebrandum eſſe coram proprio contrahentium Parocho, vel alio qui ſit Sacerdos, ut ſignificetur Parochum non poſſe dare alteri licentiam, de qua agitur, niſi ille ſit Sacerdos: quod omnes ex laudatis Concilii verbis colligunt. Vide Barboſam de Parocho num. 60.

Q. 3. *Quando contrahentes ſunt diverſæ Parochiæ vel Diœceſeos, ſatiſne eſt ad veritatem Matrimonii, ut celebretur coram Parocho alterutrius contrahentis?*

R. Affirmativè, probaturque ex univerſali Eccleſiæ diſciplina. Peccaret tamen ille Parochus, ſi contrahentes admitteret, non acceptis litteris teſtimonialibus alterius Parochi, quibus certiorem illum faceret proclamaſſe ſe banna promiſſi matrimonii, nemine contradicente, Parochianum ſuum, vel Parochianam ad Sacramentum Pœnitentiæ acceſſiſſe, nihilque obſtare quominus Sacramentum matrimonii ipſi conferat.

Q. 4. *Quid ſi titulus Parochi ſit controverſus, & in rei veritate nullus?*

R. Modò Parochus non ſit intruſus, habeatque titulum coloratum, ut ajunt, valet matrimo-

nium; quia ubi eſt error communis, Eccleſia ſupplet, quod deeſt ex parte tituli, juriſdictionemque tribuit Paſtori credito.

Q. 5. *Quis eſt Parochus proprius, an Parochus originalis, an domicilii, an loci, in quo contrahitur?*

R. Eſt Parochus domicilii, niſi contrahentes ſint vagi, omníque domicilio careant. Praxis Eccleſiæ illud demonſtrat, & ratio ſuadet; quia in loco domicilii banna proclamantur, & ibi deprehendi poteſt, ſi quæ ſint impedimenta, ubi ſedem habent contrahentes. Quòd ſi maneant in diverſa Parochia, ſicut in utraque debent fieri denunciationes, ita in utraque poteſt celebrari matrimonium. Uſus tamen obtinuit, ut celebretur coram Parocho mulieris; pudor enim non videtur pati, ut puella virum quærat.

Dixi, *niſi contrahentes ſint vagi;* hi quippe & non alii, contrahere poſſunt coram Parocho loci, in quo diverſantur, obtenta priùs Ordinarii Licentia; ſic enim ſtatuit Concilium Tridentinum Seſſ. 24. c. 7. de Reform. *Multi ſunt, qui vagantur .. . . & ut improbi ſunt ingenii, prima uxore relicta, aliam & plerumque plures: illa vivente, diverſis in locis ducunt. Cui morbo cupiens ſancta Synodus occurrere, omnes ad quos ſpectat, paternè monet, ne hoc genus hominum vagantium ad matrimonium facilè recipiant: Magiſtratus etiam ſæculares hortatur, ut eos ſeverè coërceant. Parochis autem præcipit, ne illorum matrimoniis interſint niſi priùs diligentem inquiſitionem fecerint, & re ad Ordinarium delata ab eo licentiam id faciendi obtinuerint.* Sed eſt aliud malum non minùs grave & magis frequens, nempe mendici concubinas tanquam uxores per pagos circumducere ſæpiùs deprehenduntur à Parochis vigilantiſſimis, quis cupientes

pientes tanto malo mederi, obtinuerunt à Parochianis, ut ipſos monerent quoties hujuſmodi hominum genus in tectum recipiunt.

Q. 6. *Quamdiu extraneus commorari debet in Parochia, ut in ea ſortiatur domicilium, poſſitque ibi contrahere coram Parocho tanquam proprio?*

R. Omnes Theologi & Canoniſtæ conveniunt eum, niſi ſit vagus, qui in aliqua Parochia diverſatur veluti in tranſitu, nec in ea fixit ſedem, non eſſe Parochianum ejuſdem loci, colligiturque ex cap. *Is qui*, tit. *de Sepulturis* in 6. in quo ſic habetur: *Is qui ad villam ſe transfert recreationis cauſa, vel ut ruralia exerceat; ſi non electa ſepultura decedat, non in Eccleſia dictæ villæ, ſed in ſua Parochiali ſepeliri debet.* Ergo Parochus ejuſdem villæ non erat ipſi proprius, ut potuiſſet coram ipſo contrahere multò minùs ſi in fraudem illuc ſe contuliſſet, eo animo ut ibidem liberiùs contraheret. Certum itaque eſt Parochum non eſſe proprium niſi reſpectu eorum (vagis exceptis) qui ſedem fixerunt in ejus Parochia, & in ea aliquandiu commorati ſunt. Sed quamdiu? Variæ ſunt opiniones. Alii cenſent ſatis non eſſe qualemcumque habitationem, niſi adſit animus perpetuò habitandi, ſine quo domicilium non acquiritur. Sed quia de mente alterius nobis non conſtat, niſi per ſignum aliquod externum, Lex civilis ad conſtituendum domicilium, requirit decennium. Sed tam diuturnum tempus non requirunt Leges Eccleſiaſticæ ad acquirendum Jus Parochianum, ut patet ex cap. *Significavit*, Lib. 3. tit. 29. *de Parochis*, ubi ſatis eſt Cœleſtino III. quod quidam in Civitatem Anconenſem ad habitandum ſe contuliſſent, ut Epiſcopus loci in eos juriſdictionem

Mmm 3 acqui-

acquireret. Quare alii exiſtimant quamcunque habitationem ſufficere, modò non ſit recreationis gratia, vel ad ruralia exercenda, aut breviorem aliquam cauſam; alii volunt habitationem annalem, aut pro majori anni parte. Fagnanus in cit. cap. *Significavit*, num. 39. refert Sacram Congregationem ad dubium ſibi propoſitum reſpondiſſe matrimonium valere, ſi contrahentes ſaltem per menſem in Parochia fuerint commorati.

Sed quidquid ſit de variis illis opinionibus, Parochi in Gallia habent certam regulam in Ritualibus vel Statutis Diœceſanis præſcriptam, & Regio Edicto firmatam; nempe domicilium ad contrahendum ſufficiens non acquiri, niſi contrahentes per ſex menſes in Parochia habitaverint, ſi ſint ejuſdem Diœceſeos, per annum verò, ſi diverſæ.

Q. 7. *Qui ante præfinitum illud tempus contraherent, matrimonium eſſetne invalidum?*

R. Qui ita contraxiſſent, in utroque foro Eccleſiaſtico & Civili cogerentur iterum fidem mutuò ſibi dare coram proprio Parocho & teſtibus.

Q. 8. *Hæc regula eſtne extendenda ad filiosfamilias, qui diutiùs abſfuerunt, cauſa v. g. ſtudiorum, militiæ, famulatus, &c. & poſtmodum redeunt ad domum paternam?*

R. Non videtur extendenda: tum quia idem eſt domicilium parentum ac filiorum, quamdiu iſti remanent ſub poteſtate paterna: tum quia facto probant ſe habere animum perpetuò manendi in parochia, niſi rerum mutatio eos aliò avocet.

Q. 9. *Qui metu ne parentes aut alii ſe opponant eorum matrimonio, aliò demigrant, ibique commorantur per tempus Lege præſcriptum, contrahuntne validè?*

R. 1.

R. 1. Si ſint filiifamilias, ætate minores, ad contrahendum non debent admitti ſine conſenſu parentum; alioquin tam Parochus quàm contrahentes ſeveritati Regiorum Edictorum, de quibus ſuprà, meritò ſubjacerent. 2. Si ſint ſui juris & extra poteſtatem paternam, nobis aliquando viſum fuit, cum quibuſdam aliis, eos non validè contrahere, quia illuc demigrarunt in fraudem, quæ nemini patrocinari debet. Sed re attentiùs perpenſa, & cum peritioribus noſtris Theologis diſcuſſa, oppoſitam ſententiam amplectimur, utpotè communiorem, qua aſſeritur ejuſmodi matrimonium eſſe ratum ac firmum, cùm ſecundùm Leges celebratum fuerit. Fraudulenter quidem egerunt illi mutantes habitationem, & fraus ejuſmodi non deberet illis patrocinari, ſi Jus Parochianorum in alio loco non eſſent conſecuti, ideóque Parochus loci eos uti extraneos, & minimè ſibi ſubditos à peccatis abſolvere, vel matrimonio conjungere non poſſet. Sed nulla eſt fraus in eorum habitatione; verè enim in loco commorati ſunt per totum tempus à Lege præſcriptum, ut acquiratur Jus Parochianum, ratione cujus admiſſi ſunt ad contrahendum. Ita ferè Sylvius in Supplementum S. Thomæ qu. 45. art. 5. quæſtiuncula 4. ad calcem, Bonacina de Natura & Proprietatibus matrim. q. 2. punct. 8. n. 7. ubi alios pro hac ſententia laudat; & Fagnanus in cit. cap. *Significavit*, n. 36. & ſeq. eam confirmat judicio ſacræ Congregationis, in qua cùm multos annos fuerit à ſecretis, teſtis eſt locupletiſſimus quatuor deciſionum ejuſdem Congregationis in propoſito caſu.

De Impotentia.

Q. 1. *Quid eſt Impotentia?*

R. Eſt defectus vel ex cauſa naturali, vel ex maleficio proveniens, quo impeditur copula carnalis, qua perſonæ fiant una caro. Quamobrem Eunuchi ſunt incapaces matrimonii, quemadmodum Sixtus V. declaravit anno 1687. licèt aliqui eorum vas muliebre penetrare queant. Qui laborant impotentia ex defectu naturali, dicuntur frigidi: qui verò ex maleficio, maleficiati; nimius tamen ardor nonnullos reddit impotentes.

Q. 2. *Sterilitas & impotentia ſuntne quid idem?*

R. Minimè; ii quippe ſoli dicuntur impotentes, qui matrimonium conſummare nequeunt. Steriles verò, qui ex copula præhabita fructum, prolem ſcilicet non ſuſcipiunt; ut ſenes adhuc habiles ad conſummandum matrimonium, ſed inhabiles ad generandum. Porrò ſterilitas, niſi conjuncta ſit cum impotentia, matrimonium non dirimit: unde ſenes non ſunt arcendi à matrimonio, niſi deficientibus viribus præ ſenectute evaſerint impotentes; in quo caſu validè non contrahunt, ſed hujuſmodi defectus mulieribus ex ſenectute præciſè non accidit, viris verò ſæpiſſimè.

Quòd autem impotentia matrimonium dirimat; patet ex Lib. 4. tit. toto 15. de frigidis & maleficiatis: & ratio eſt, quia nemo poteſt contrahere de eo, quod non habet in ſua poteſtate, v.g. vendere agrum, quem tradere nequit: atqui impotens uſum ſui corporis alteri tradere non pôteſt: ergo; atque ita impotentia eſt impedimentum dirimens non ſolùm Jure Eccleſiaſtico, ſed etiam Jure naturali.

Q. 3.

Q. 3. *Quotuplex eſt impotentia?*

R. Generatim dividi poteſt in temporalem, quæ ſine peccato & vitæ periculo tollitur, vel tolli poteſt: & in perpetuam. Iſthæc rurſùs dividitur in abſolutam & reſpectivam: illa eſt reſpectu cujuſcumque, iſta reſpectu unius tantùm, putà mulieris arctioris.

Q. 4. *Quævis impotentia eſtne impedimentum dirimens?*

R. 1. Temporalis non dirimit; quia ſpem non tollit habendæ copulæ vel creſcentibus viribus, ut contingit iis, qui pubertate adepta, ſtatim contrahunt, vel adhibitis remediis, quibus conjugati uti poſſunt ſine peccato & vitæ periculo, ex cap. *Ex Litteris*, & cap. *Fraternitatis*, tit. laudato *de Frigidis & maleficiatis.*

R 2. Impotentia, quæ ſupervenit matrimonio rato, etſi nondum conſummato, illud non diſſolvit; quia ex dictis matrimonium ratum eſt indiſſolubile, ſolo caſu religioſæ profeſſionis excepto.

R. 3. Sola impotentia perpetua matrimonium antecedens, ſive ſit abſoluta, ſive reſpectiva, eſt impedimentum dirimens; dicitur autem perpetua, quando ſine peccato, aut vitæ periculo expelli non poteſt; quia perſona conjugata tale periculum ſubire non tenetur, ex citato capite *Fraternitatis.*

Dixi, *quando ſine . . . vitæ periculo*, quia ſi remedia perſonam conjugatam nulli periculo exponant, ea, exigente parte altera, adhibere tenetur ad expellendam impotentiam.

Q. 5. *Quid facto eſt opus, quando dubium eſt, an impotentia ſit temporalis aut perpetua?*

R. Lex tum civilis 1. authent. de nuptiis paragr. *per occaſionem*, qua revocatur Lex *In cauſis*, Cod. de repudio: tum Canonica cap. *Laudabilem*, tit. *de Frig. & Maleſ.* triennium concedit conjugibus, *à tempore celebrati conjugii*, inquit Cœleſtinus, *ſi frigiditas probari non poſſit*, *cohabitent per triennium*, quo elapſo, ſi matrimonium conſummare non potuerint; indicit ſeparationem. Facta autem ſeparatione, qui laborat impotentia tantùm reſpectiva, poterit cum alia perſona conjungi: ſecùs ſi impotentia ſit abſoluta.

Dixit ſummus Pontifex, *ſi frigiditas probari non poſſit*; quia ſi impotentia ſit certa, & nulla ſpes adſit eam expellendi, cujuſmodi eſt impotentia ex ſenectute proveniens, quæ quotidie ſit major, ne ſemel quidem copulam attentare licet; ejuſmodi enim conatus non eſſent niſi ſpurcitiæ & fœdæ pollutiones.

De Raptu.

Q. 1. *Quid eſt raptus?*

R. Deſcribitur à Gratiano 36. qu. 1. violenta abductio puellæ à domo paterna, ut corrupta in uxorem habeatur. Sed præterquam quòd ad rationem raptus neceſſe non eſt, ut mulier abducta fuerit corrupta, hæc deſcriptio non comprehendit omnes raptus ſpecies; namque verus raptus eſt, ſive vidua, ſive filiafamilias vi aut ſeductione abducatur ad contrahendum matrimonium. Quare raptus generatim deſcribi poteſt perſonæ abductio vi aut ſeductione, ad contrahendum matrimonium.

Celebris autem eſt raptus diviſio in raptum violentiæ, qui ſit renitente perſona abducta, & in

in raptum ſeductionis & ſubornationis, cui perſona rapta non repugnat, blanditiis, voluptatis illecebris, & promiſſis ſeducta. *Violentia*, inquit S. Thom. 2. 2. q. 154. art. 6. *Quandoque infertur tam ipſi virgini quàm patri, quandoque autem infertur patri, ſed non virgini, putà cùm ipſa conſentit; ut per violentiam de domo patris abſtrahatur . . . qualitercumque violentia adſit, ſalvatur ratio raptus.*

Q. 2. *Uterque raptus eſtne impedimentum dirimens?* R. Affirmativè.

Probatur 1. ex Lege civili: extat. Lib. 9. Codicis Theodoſiani tit. 24. Conſtitutio Conſtantini Magni, qua raptori amputatur omnis ſpes eam ducendi uxorem, *quam vel invitam rapuerit, vel volentem abduxerit.* Similia leguntur in Novella 141. Juſtiniani Imperatoris; & Carolus Magnus in Capitularibus Lib. 7. c. 395. *Placuit*, inquit, *ut hi, qui rapiunt fœminas, vel furantur, aut ſeducunt, eas nullatenus habeant uxores, quamvis eis poſtmodùm conveniat, aut eas dotaverint, vel nuptialiter cum conſenſu parentum ſuorum acceperint.*

Probatur 2. ex Lege Eccleſiaſtica Canone *de Raptoribus*, qui eſt Concilii Aurelianenſis I. cauſa 36. Raptor, qui confugerit ad Eccleſiam, morte non eſt plectendus, ſed raptæ ſervire tenetur, niſi ſe redemerit: quòd ſi puella raptori conſenſerit, reddetur patri, cui raptor tenebitur ſatisfactione ſimili. Canon. 66. Concilii Meldenſis anno 845. *Quicumque deinceps rapere virgines vel viduas præſumpſerint, ſecundùm Synodalem beati Gregorii* (ſecundi in Concilio Romano) *definitionem ipſi & complices eorum anathematizentur, & raptores ſine ſpe conjugii perpetuò maneant.* Idem ſtatuitur Canon. 10. Concilii Ticinenſis anno 850. Innocentius III. c. *Acce-*

Accedens, l. 5. tit. 17. *de Raptoribus*, aliquid remiſit ex ſeveritate Legis, permiſitque ut raptor cum rapta poſtmodùm conſentiente contrahere poſſit: *Rapta puella*, inquit, *legitimè contrahet cum raptore, ſi prior diſſenſio poſtmodùm tranſeat in conſenſum.* Sed Concilium Tridentinum reſtringit hanc facultatem, inhabilemque reddit raptorem ad contrahendum cum rapta etiam conſentiente, niſi in loco tuto & libero fuerit conſtituta, atque hac cautione novum poſuit Matrimonii impedimentum; verba illius ſunt Seſſ. 24. cap. 6. de Reform. *Decernit ſancta Synodus inter raptorem & raptam, quamdiu ipſa in poteſtate raptoris manſerit, nullum poſſe conſiſtere matrimonium. Quod ſi rapta à raptore ſeparata, & in loco tuto & libero conſtituta, illum in virum habere conſenſerit, eam raptor in uxorem habeat.* Hìc generatim de raptu loquitur Concilium, nec diſtinguit inter raptum violentiæ & raptum ſeductionis. Hinc controverſia inter Theologos, utrùm in hocce decreto comprehendatur raptus ſeductionis? Negat Sanchez cum aliis quos citat. l. 7. diſp. 13. n. 13. affirmant verò Ledeſma cap. 26. Henriquez c. 14. Zerola in Praxi p. 2. verbo *Raptus*, & alii. Porrò Senatus Pariſienſis huic poſteriori adhæret ſententiæ, cúmque raptus ſeductionis vim inferat puellæ parentibus, apud ipſum puella non cenſetur conſtituta in loco tuto & libero, niſi poteſtati paternæ ſubjaceat juxta Concilium Aurelianenſe ſupra laudatum, *ſi verò quæ rapitur*, inquit, *patrem habere conſtiterit, & puella raptori conſenſerit, poteſtati patris excuſata reddatur.* Sed in iis Parochi non agant niſi ex Epiſcopi conſilio & præſcripto.

CAPUT X.

De Diſpenſatione circa impedimenta Matrimonii.

Conſtat ex dictis Tom. 3. de Legibus c. 11. diſpenſationem in Lege humana aliquando eſſe neceſſariam, in iis ſcilicet circumſtantiis, in quibus eſſet noxia; Legi enim inſiſtere, cùm ejus obſervantia infert præjudicium, crudelitatem ſapit; ait Symmachus Papa Ep. ad Avitum. Sed nonnullæ difficultates circa diſpenſationes in impedimentis matrimonii ſunt elucidandæ. Itaque

Q. 1. *Cujus eſt facultas diſpenſandi circa impedimenta matrimonii?*

R. Ex communi Eccleſiarum conſuetudine, quæ vim Legis obtinet, ſolius eſt Summi Pontificis diſpenſare in impedimentis dirimentibus Jure humano inductis, ubi præſertim agitur de matrimonio contrahendo; univerſalis enim uſus recurrendi ad Sedem Apoſtolicam ut habeatur diſpenſatio ab impedimentis dirimentibus, indicat eam eſſe Catholicorum mentem, ejuſmodi facultatem ipſi eſſe reſervatam.

Dixi 1. *Ex communi Eccleſiarum conſuetudine;* quia nullum Concilium Generale, nullumve decretum Sedis Apoſtolicæ ubique receptum jus illud Summo Pontifici reſervavit. Quæſtio quidem ea de re mota eſt in Concilio Tridentino; ſed nihil ibi fuit definitum.

Dixi 2. *quæ vim Legis obtinet;* id agnoſcunt Concilium Turonenſe c. 9. anno 1583. Concilium Toloſanum c. 8. anno 1590. & Rituale communiter.

Dixi 3.

Dixi 3. *in impedimentis dirimentibus ;* diximus enim Epiſcopos diſpenſare in impedimentis ſimplicibus, exceptis tamen votis Religionis, & caſtitatis perpetuæ.

Dixi 4. *in impedimentis . . . . Jure humano inductis ;* quia in iis, quæ ſunt Juris naturalis aut divini, nulla poteſt eſſe diſpenſatio, ut ſuprà obſervavimus.

Dixi 5. *ubi præſertim agitur de matrimonio contrahendo ;* quia quando matrimonium eſt bona fide contractum cum impedimento occulto, nec ſine ſcandalo aut magno incontinentiæ periculo contrahentes recurrere poſſunt ad Summum Pontificem ; diſpenſandi facultatem penès Epiſcopum eſſe docent communiter Theologi & Canoniſtæ, & ita ſibi fuiſſe reſponſum in Curia Romana ſcribit Zerola in Praxi 1. p. verbo *Diſpenſatio.* Et certè conſuetudo, quæ Ordinariorum ligat poteſtatem circa impedimenta dirimentia, non fuit introducta in deſtructionem, & in animarum perniciem, quibus Epiſcopi Jure divino opitulari tenentur. Atque ob eandem rationem Epiſcopi hìc diſpenſare poſſunt etiam matrimonio nondum contracto, ſed ipſa die contrahendo, qua detegitur impedimentum occultum, propter quod matrimonium non poteſt differri abſque gravi perturbatione & incommodo. Viam conſulunt nonnulli ad vitanda omnia incommoda ; nempe ſi Parochus auctor ſit ſponſo aut ſponſæ, ut emittat ad certum tempus caſtitatis votum, quod evulgare licebit abſque periculo infamiæ & ſuſpicionis malæ. Sed aliorum judicio permitto ; an via illa ſit tuta & conſulenda.

Quin

Quin plures Epiſcopi in Gallia contendunt ſuas Eccleſias ex diuturno uſu præſcripſiſſe adverſùs conſuetudinem, atque eo titulo diſpenſant, nemine contradicente, ab aliquibus impedimentis dirimentibus etiam publicis, ſive de contrahendo, ſive de contracto.

Q. 2. *Quando contrahentes ſunt è diverſis Diœceſibus, eſtne neceſſe, ut uterque Epiſcopus cum eis diſpenſet in impedimento, putà affinitatis aut conſanguinitatis, quo inveniuntur conſtricti?*

R. 1. Uſus obtinuit, ut ambo Epiſcopi diſpenſent, idque rectus ordo & optima diſciplina poſtulant: tum quia diſpenſationes concedi non debent, niſi cognita cauſa: atqui unus Epiſcopus cauſam ſatis expendere non poteſt, quando alter contrahentium eſt ex altera Diœceſi: Ergo: tum quia diſpenſatio eſt actus juriſdictionis, qua caret Epiſcopus erga incolas alterius Diœceſis. Ergo neceſſe eſt ſaltem neceſſitate præcepti, ut in propoſito caſu uterque Epiſcopus diſpenſet. Utrùm autem neceſſe ſit etiam neceſſitate Sacramenti, major eſt difficultas; quia hoc ipſo, quo unus Epiſcopus diſpenſavit cum ſubdito ab impedimento affinitatis aut conſanguinitatis, ſubditus non cenſetur affinis aut conſanguineus alterius quam ducere exoptat, nec iſta viciſſim; cùm enim affinitas & conſanguinitas ſint relationes reciprocæ, quæ non exiſtunt niſi inter duo correlata, nemo poteſt eſſe affinis aut conſanguineus reſpectu illius, qui affinis non eſt, nec conſanguineus. Neque propterea Epiſcopus diſpenſans cum ſubdito juriſdictionem magis exercet in non ſubditum, quàm Parochus matrimonio conjungens Parochianum ſuum cum Parochiana

chiana diverſæ Parochiæ, inſcio ejus Paſtore; iſta enim indirectè & per accidens ſequuntur ex facto alterius, quemadmodum licèt quis nullum jus habeat in fundum vicini, multa tamen facere poteſt in proprio fundo, ex quibus commoda & incommoda orientur in fundo vicini. Nihilominùs

R. 2. Niſi ambo Epiſcopi diſpenſent in matrimonio, de quo eſt ſermo, invalidè contrahitur. Ita Sambovius tom. 1. caſu 75. & 76. ubi confutat oppoſitam Barboſæ ſententiam, multum improbat, quòd Epiſcopus N. eam in praxi fuerit ſecutus, cenſetque matrimonium ſic contractum eſſe iterandum juxta formam à Concilio Tridentino præſcriptam. Sic quoque ſentit Natalis Alexander in Theol. dogm. & mor. art. 13. de diſpenſatione circa impedimenta matrimonii regula 15. Peritiſſimos etiam Theologos in hanc rem conſului, qui ejuſmodi matrimonium admodum dubium exiſtimant, & eorum alter Officialis mihi reſpondit, quòd ſi ad forum ipſius res iſta deferretur, remitteret partes ad proprium Parochum, ut coram ipſo & teſtibus iterum contraherent, obtenta priùs altera diſpenſatione. Et ratio eſt, quia Epiſcopi vulgo in ſuis litteris exprimunt diſpenſare ſe quatenus eos ſpectat, hoc eſt, conditionatè, ſi Epiſcopus alter diſpenſaverit cum ſuo Diœceſano, atque eo ſenſu mandata Epiſcoporum, qui mentem ſuam non ita diſtinctè exprimunt, accipere cogit communis uſus & praxis, ſecundùm quam in caſu propoſito ad diſpenſationem unius Epiſcopi, ſive in bannis, ſive in impedimentis, accedit alterius Epiſcopi diſpenſatio. Quid ita, niſi quia abſolutè neceſſaria credi-

creditur, nec ulla ſufficiens auctoritas contrarium ſuadet? Quod enim adducitur de Parocho, qui conjungit Parochianam ſuam cum Parochiano alterius Parochiæ, abſque Parochi illius conſenſu, nullius eſt momenti, cùm ex communi Theologorum ac Canoniſtarum ſententia, & ex Declarationibus ſacræ Congregationis Cardinalium ejuſmodi conſenſus non requiratur, imò nec illum præbere ſoleant Parochi, quando eorum Parochiani contracturi ſunt in ſponſæ Parochia, ſatiſque illis ſit certiorem facere Parochum ſponſæ proclamaſſe ſe banna Parochiani ſui, nemine contradicente.

Q. 3. *Quomodo matrimonium priùs irritum, convaleſcit, diſpenſatione impetrata?*

R. 1. Si impedimentum ſit publicum, contrahentes novum conſenſum præbere debent coram proprio Parocho & teſtibus; niſi enim conſtaret apud eos qui impedimentum norunt, matrimonium convaluiſſe, haberentur ut concubinarii, & filii eorum illegitimi.

R. 2. Quando impedimentum eſt occultum, neceſſe non eſt ut contrahentes iterum coram Parocho ſe ſiſtant; ſed ſatis erit, ut ſecretè mutuò conſentiant. Eſt communis Theologorum & Canoniſtarum ſententia, & ita declaravit Sacra Congregatio Cardinalium, & Pius V. motu proprio, apud Sanchez Lib. 2. diſp. 37.

Dices; ſi matrimonium fuit invalidum ex defectu conſenſus in altero conjuge, qui fictè aut ex gravi metu conſentit; ſatis eſt, ut ille poſtmodùm liberè conſentiat in copulam affectu maritali, nec in altero requiritur novus conſenſus: Ergo à pari ſatis erit ſi pars conſcia

impedimenti ex crimine occulto, ſolà novum eliciat conſenſum.

Nego conſeq. & paritatem. Ratio autem diſparitatis eſt, quòd in contractu ex gravi metu ab una parte inito, ambo contrahentes fuerunt perſonæ legitimæ & ad contrahendum habiles, conſenſus unius partis fuit verus, nihilque defuit ut eſſet validus, quàm reciprocus alterius partis conſenſus. Accedat ergo reciprocus ille conſenſus ad alterius partis conſenſum, in quo pars illa ſupponitur permanere, perfectus erit contractus. At res aliter ſe habet in contractu invalido ex crimine occulto, ex quo exurgit affinitas; quia ambæ partes fuerunt ad contrahendum inhabiles & perſonæ illegitimæ, atque adeo conſenſus utriuſque fuit nullus: Ergo neceſſe eſt ut utraque pars novum eliciat conſenſum. Quòd ſi dicas partem, quæ impedimenti ex crimine conſcia non eſt, in priori ſuo conſenſu conſtanter permanere; illumque ratum habere eo ipſo, quo exigit aut reddit debitum affectu maritali, idem eſt ac ſi dixeris illam conſtanter adhærere vitio ſeu nullitati antecedentis conſenſus, eamque ratam habere. Sed inde exurgit graviſſima difficultas, ſequenti quæſtione aperienda & diſcutienda. Itaque

Q. 4. *Si convaleſcat Matrimonium, eſtne neceſſe ut pars conſcia criminis occulti & irritantis, vitium ſeu invaliditatem contractus alteri parti aperiat?*

R. Affirmant communiter Theologi & Canoniſtæ tum veteres, tum recentiores, quorum quamplurimos appellat & ſequitur Sanchez Lib. 2. diſp. 35. & 36. *Dico*, inquit Scotus in quartum diſt. 35. quæſt. 1. *quòd ſi impedimentum non exprimatur perſonæ inſciæ, ipſa in copula carnali ſequenti non*

conſen-

conſentit novo conſenſu, ſed ſolùm reddit virtute primi conſenſus, qui nullus fuit. Et Gloſſa in caput *Propoſitum* Lib. 4. tit. 7. *De eo, qui duxit uxorem*, ſic habet: *in primo conſenſu, qui fuit nullus, intelligitur perdurare.* Confirmatur exemplo Novitii, cujus profeſſio fuit nulla ex defectu ætatis; quamdiù enim defectum illum ignoravit, vota ſæpiùs ab ipſo iterata non firmant, nec validam reddunt ejus profeſſionem, liberumque ipſi erit egredi, cùm vitium profeſſionis in ejus notitiam venerit; quia vota ſua iteravit virtute voluntatis qua profeſſus eſt, quæ fuit nulla; atque hanc ſententiam ſupponit veram Tribunal Pœnitentiariæ Romanæ; in diſpenſationibus enim, quas ad diſcretum Confeſſarium dirigit, hanc clauſulam interſerit; *cum ipſis latoribus*, DE NULLITATE PRIORIS CONSENSUS CERTIORATIS (*ſed ita cautè, ut ſi illa adbuc ignoravit, latoris delictum nuſquam detegatur*) *diſpenſa: ut matrimonium inter ſe contrahere veleant.* Verùm quam viam ſatis tutam Confeſſarius, etiam prudentiſſimus, aperiet mulieri, quæ ex fornicatione cum conſanguineo viri impedimentum dirimens contraxit, ut abſque ſuſpicione ſaltem gravioris criminis ipſum moneat hactenus irritum & nullum fuiſſe eorum matrimonium? *Meritò*, inquit Van Eſpen 2. p. tit. 14. cap. 7. num. 8. *executor hic non tantùm humana, ſed vel maximè divina conſilia & auxilia adhibebit; recurrendo ad Patrem luminum, ut eum lumine ſuo illuminet, quid in caſu adeo perplexo agere debeat.*

Fortè feliciter ſuccedet, ſi mulier criminis & impedimenti conſcia viro declaret ſe ſcrupulis angi propter conſenſum quem primò dedit in ipſa nuptiarum celebritate, & re cum Confeſſario di-

ſcuſſa, ipſum exiſtimaſſe inſufficientem fuiſſe conſenſum ad veritatem Sacramenti, ſed vitium facilè corrigi poſſe, ſi ambo iterum in invicem conſentiant. Hæc loquendi ratio ſuſpicionem criminis amovere poteſt; multis quippe capitibus contingit conſenſum eſſe invalidum, fortè coactus fuit, vel victus, vel ſub conditione non impleta. Aliam viam proponunt graves Theologi, nempe ſi mulier blanditiis virum deliniat, & in ſui amorem alliciat hoc vel ſimili modo, *ita te diligo, ut ſi non eſſet inter nos matrimonium, te acciperem, & ita de facto te accipio, ſi quis fortè fuerit in noſtra conjunctione defectus, denegabiſne tam ardenter diligenti ſimilem amoris teſtificationem?* Viro ſimiliter reſpondente & teſtificante ſe illam actu & de facto accipere in conjugem, coaleſcit matrimonium, inquiunt.

Verùm plures Theologi improbant poſteriorem hanc rationem faciendi ratum matrimonium, tum quia repugnat clauſulis diſpenſationum, quibus præſcribitur ut nullitas matrimonii fiat utrique parti manifeſta: tum quia pars impedimenti ignara non intendit novo ſuo conſenſu novum inire contractum, ſed ſolummodo confirmare præcedentem, in quo perſeverare ſe teſtatur. Sed quidquid ſit de iſta controverſia, certum videtur mulierem hujuſmodi explicatione, quantumcunque vaga & indeterminata, tutam non eſſe à peſſimis ſuſpicionibus, rixis, & aliis incommodis, ſin minùs reſpectu viri ſimplicis & rudioris, ſaltem reſpectu acutioris. Quamobrem Fagnanus in caput *Significatum*, Libro 3. titulo 31. *De regularibus*, totis viribus & multis rationibus probare conatur matrimonium priùs invalidum, ſubla-

ſublato per diſpenſationem impedimento, convaleſcere per cohabitationem affectu maritali, ſicut & ſolemnem Religionis profeſſionem irritam ob defectum ætatis in Novitio, ratam fieri per unius anni perſeverantiam in habitu Religionis poſt adeptam ætatem, etiamſi Novitius non advertat invalidam fuiſſe ſuam profeſſionem: ita enim decernitur in Clementina Lib. 3. tit. 9. cap. *Eos*, in quo ſummus Pontifex ſic edicit; *Eos qui deinceps in diſcretionis ætate conſtituti Novitiorum habitum in aliqua Religione per annum portaverint, hoc ipſo Religionem illam decernimus eſſe profeſſos.* Idem ſtatuitur cap. *Is qui*, in ſexto, Lib. 3. tit. 14. *De regularibus.* Nec argumentari licet à pari de eo, qui ex gravi metu profeſſus eſt; ideò enim non convaleſcit ejus profeſſio per perſeverantiam in habitu Religioſo, nec per iterationem votorum; quia præſumitur idem impedimentum metus in eo permanere. Fatetur tamen ille auctor ſuam opinionem auctoritatibus ferè eſſe deſtitutam, ſed ſolidioribus rationibus, inquit, ac juribus eſſe munitam. Sanchez loco cit. Bonacina de natura & proprietatibus matrimonii quæſt. 2. puncto 9. num. 8. & alii quos appellat, cenſent mulierem, de qua eſt ſermo, poſſe agere ex iſta ſententia, licèt minùs probabili, quando ſuis illecebris novum conſenſum à viro tetrico obtinere nequit, & imminet gravioris incommodi periculum, ſi nullitatem præcedentis matrimonii detegat, clauſulamque diſpenſationum de qua ſuprà, appoſitam eſſe cum hac reſtrictione, *ſi fieri poſſit*; neque enim in deſperationem conjicienda eſt illa mulier.

Quamvis nihil definiam in materia tam ſalebroſa & periculoſa, Parochos tamen juvat noſſe

difficultatum nodos; 1. ut diligentiùs caveant, ne Parochiani cum aliquo impedimento occulto contrahant, cùm graviſſimo huicce malo remedium vix adhiberi queat. 2. Ut, ſi fortè in audiendis confeſſionibus deprehendunt pœnitentes contraxiſſe cùm impedimento dirimente, quod invincibiliter ignorant, non ipſis manifeſtent quin priùs exploraverint num præſens habeant remedium, aut periculum ſit, ne pœnitentem conjiciant in proximam peccandi occaſionem, nempe ſi urgeatur mulier ad reddendum debitum conjugale, quod impedimenti neſcia citra ſcelus redderet; nullatenus autem poterit quocunque prætextu, dum illius fuerit conſcia. Confeſſarius igitur in iis circumſtantiis impedimentum diſſimulabit, pœnitentemque alia de cauſa remittet, donec conſilium acceperit, imprimis à ſuo Epiſcopo. Ita communiter docent Theologi, & ipſemet Innocentius III. cap. *Quia circa*, tit. *De conſanguinitate*, in quo ſic habet: *diſſimulare poteris, ut remaneant in copula ſic contracta* (licèt bona fide) *cùm ex ſeparatione, ſicut aſſeris, grave videas ſcandalum imminere.*

Sunt aliæ plures difficultates elucidandæ circa diſpenſationes, ſed cùm illas ſigillatim attigerimus & ſolverimus Tractatu de Legibus cap. 11. & 13. ad quæ Lectores poſſunt recurrere; hìc operi noſtro finem imponimus; in quo ſi quid incautis nobis & imprudentibus fortè excidit, quod minùs cum Eccleſiæ Doctrina congruat; eò libentiùs emendabimus, quòd conſcii nihil nos ſcire in Fidei morumque argumentis niſi quæ ab eadem Eccleſia didicimus; id unum ſemper ſtuduerimus, ut ea tantùm teneremus, quæ illa nos docet

docet voce Paſtorum, quos Spiritus Sanctus nobis præfecit; ut non ſimus fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, in aſtutia, ad circumventionem erroris, Epheſ. 4.

Hac adducti ratione in illis articulis, de quibus nihil dum Eccleſia decrevit, eos auctores ſecuti ſumus, qui & morum & doctrinæ integritate ab illa maximè probati, opiniones ſuas communes, magiſque laudatas in ſcholis effecerunt. Ubi verò illos inter ſe diſcrepantes offendimus, tum neutri præ cæteris adhærentes, in id incubuimus, ut nudè & apertè horum & illorum mentem exponeremus, rati eorum eſſe Præſulum, qui noſtram hanc ſuis Theologiam tradi volent, illas amplecti opiniones, quas melioribus niſas argumentis judicabunt.

Cæterùm fuſiores idcircò fuimus, quàm initio fuerat à nobis propoſitum, quia Illuſtriſſimi quidam Antiſtites edocti longo uſu rerum, nos commonuerunt ejuſmodi Tractatibus tam brevibus, tam jejunis parum juvari parumque erudiri eos, quibus docendi populos, regendarumque parœciarum cura eſt committenda; imò periculoſum eſſe in Candidatorum manus ſubjicere inanem & exſuccum libellum, unde dum tentantur, ſterilia quædam ad interrogationes reſponſa depromant, & qui deinde futurus ſit planè inutilis. Sint igitur Theologi Tractatus ejuſmodi qui ſacris deſtinantur, ut per totum vitæ curſum ſtudere poſſint, & in quibus abundè explicata ſatiſque ſtabilita reperiant, quæ cæteros docere tenebuntur.

His de cauſis inſtitutum jam à nobis Compendium abjecimus, atque huic operi, quod modò edimus

edimus in lucem, penitus incubuimus. In illo autem breviter, quantùm fieri potuit, & quæ ſint Clericorum Sacerdotumque officia, & qua ratione poſſint implere ſubjecimus: notavimus inſuper quæ plerumque peccantur ab iis qui aliorum regendorum curam ſuſceperunt, & difficultates innumeras, quas paſſim per quadraginta annos & ampliùs deprehendimus, in quibus ſolvendis doctiores etiam aliquando conſulere duximus operæ pretium, ſicque in hoc ipſo opere plerique, quos vocant, conſcientiæ caſus evoluti deciſique reperiuntur. Quin & nonnullos è noſtris Doctoribus accepimus auctores eſſe iis qui decurrendum licentiæ curſum aggrediuntur, ut hoc opere noſtro, qualecunque eſt, tanquam duce utantur ad ſtudiorum ſuorum rationem rectè inſtituendam.

Atque ut Seminariſtæ, quo tempore in Seminariis commorantur, poſſint ſententias & ſummam rerum, quæ in fuſioribus Tractatibus continentur, mente colligere, & præ oculis habere; quò faciliùs, cum periculum ſcientiæ ſuæ facient, valeant reſpondere: Compendium, Deo juvante Theologicum ſumus elaboraturi, quod dum in Seminariis exercebuntur, volvere poterunt ſæpius, iterumque revolvere.

F I N I S.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google